

ספר

זהר תורה

הוא מירוש הזהר הקדוש על התורה

מאת התנא רבי שמעון בר יוחאי ז"ל

מסודר על כל פסוק הפירושים והענינים השייכים לו. וגם הפירושים והענינים של הפסוקים הנמצאים בשאר מקומות הזהר נלקחו ונקבצו ונסדרו במקומם בלשון הזהר עם העתקת לשון הקודש שורה לעומת שורה ועל ידי זה יוכלו כל באי שערי זהר תורה לכנוס ולטייל בפרדם הזהר ויתקיים מה שאמר אליהו לבר יוחאי שספר הזהר יתגליא לתתאי בסוף יומיא ובניניה ושבתם איש אל אחוזתו וגו'

וכדי להקל על המעיין הצנתי הפירוש

זיו הזהר

על פי דרך המקובלים המפורסמים מפורשי הזהר.

כל זה הכינתי בעזרת השם יתברך אני הקמן

יהודה יודל ראזענפערג במתויר ישראל יצחק ז"ל

מנוע ר' יהודה חסיד ז"ל.

מלמנים רב בווארשא, לאדו, מדינת פולין, אח"כ ראב"ד בערי מוראנאטא ומאנמריאל, מדינת קאנאדא, מחבר הספרים — ידות נדרים, רפאל המלאך, ילקים אליהו הנביא, קריאה הקדושה, מקוה יהודה, ועוד ספרים בכתובים

בראשית

יצא לאור על ידי וועד להפצת לימוד הזהר הקדוש

ויהי רצון שזכות הרשב"י תגן על כל הלומדים בספריו הקדושים,

ויתקיים בנו מאמר הזהר (חלק ג' דף קכ"ד ע"ב) ובדא יפקון מן

גלותא, שבזכות ספר הזהר נצא מן הגלות,

ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן

"ZOHAR" OF THE HOLY BIBLE

First Book of "Genesis" - "Bereshith"

Translated in Hebrew by
Rabbi YODEL ROSENBERG

Published and Copyrighted 1955 by

ROSALG CORP

293 Church Street

New York 13, N Y

נדפס בבית דפוס של ספראגרה קאמפאני

Printed in U.S.A. by

SAPHROGRAPH COMPANY

194 Elizabeth Street

New York 12, N Y.

תמונת הגאון הגדול המקובל מרן ר' יודל ראזענבערג זצ"ל

לזכרון נצח

תהלת ה' ידבר פי על רב טוב אשר גמל עמנו להוציא מחשבתי אל הפועל
כי ימים ושנים טפחתי ורביתי את הרעיון הקדוש בלבי שאזכה להוציא לאור מחדש את
הספר הזוהר הקדוש בהעתקת עברית פרי יצירתו של זקני הרב הגאון עמרת
תפארת ישראל כקש"ת מוהר"ר יהודה יודל ראזענבערג זצ"ל, אשר זכרו הקדוש
חי לא רק בלבי בלבד, אלא גם בלב כל אחד ואחד, אשר הכיר אותו וידע את
תורתו וחכמתו

ברגשי כבוד הנני מקדיש את הדפסת הספר הזוהר הקדוש בהעתקת
עברית מחדש למען הזכרת נשמת אבותי היקרים

את נשמת אדוני אבי מורי החסיד המפורסם לשם ולתהלה כש"ת מוה"ר
שלמה זאב יוסף גלאסס ז"ל, למען ימלא את חובתי חוב בן לאב אשר זכרוני
הקדוש יקר בלבי, ולמען לזכות בו את הרבים

ולמען הזכרת נשמת אמי מורתי האשה היקרה אשת חיל מרת העסיל ז"ל,
בת הרב הגאון המחבר הזוהר הקדוש בהעתקת עברית מוהר"ר יהודה יודל זצ"ל,
שהיתה ידועה לתהלה ולתפארת בצדקתה, ושאיפת חי' היתה לגדלנו על ברכי
התורה.

ואבקש מאת השי"ת הזוכר חסדי אבות שזכות זקני הרב הגאון המחבר זצ"ל,
וזכות אבותי הקדושים יעמוד לי שאזכה להוציא לאור גם שאר החבורים מן זקני
הנ"ל, ולזכות לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות, בנחמת ציון וירושלים
במהרה בימינו, אמן.

מאתי צבי יצחק גלאסס, ברוקלין, נ.י.

הסכמות גאוני וצדיקין הדור היוז

תשובת הרב הנאון הגדול שר התורה אביר הרועים המפורסם בכל קצוי ארץ וכו' מן חיים חזקיא מדיני המכונה חתים וצללה"ה בעל המחבר ס' שדי חמד אשר כתב אלי אודות ספרי זה:

בה"י יום ה' לסדר למען יטיב לך והארבת ימים ל"ק.

יטיב ה' תביבה וחתימה בספרן של צדיקים לאלתר לכבוד הרה"ג המפורסם סיני ועיקר הרים. המאיר לארץ ופעליר דרים. בחובדיו היקרים. אמדותיו מהורים. מיטיו מים אדירים. לחם לחם אכירים. כש"ת מוה"ר יהודה ראזענבערג. יפיעו מענותיו מעיני החכמה בעיר ווארשא המעטירה. נרו יאיר באורה. זו תורה. באור החמה ברה'.

אחרי דשכתה"ר כמספא אודיעוהו מקבלתי די שדר לן מר מכתב לחזקיא בעירוהו ספרו 'ידות נדרים' ונצירוף הקינמרטום של דעתקת הודר הקדוש ללשון הבררש אשר ברצין כ"ת להוציא לאור פירושו הודר הקדוש על התורה מיוקט ומסודר על כל פסיק ופסוק כמו שעשה בעל ילקוט השמעוני מן המדרשים. ויקרא שמו 'זהר תורה' וכ"ת דרש ידרש ממני רסבמתי. ואם כי קשה עלי לעת זקנתי לבוא בשער עם קסת הס"פ. וגם כי בעיקר הדבר לא אבין למה כ"ת ידרוש הסכמות על ספר כזה. כי האם דברי התנאים צריכים להסכמה דידן. אבל יען כי כ"ת הפעיר בי מאד לאמר שתלוי בזה הרמת קרן כנסת ישראל באסונתנו הקדושה. נאורתו בשארית כחי להשיב לכ"ת ע"כ"פ על ספקותיו ראשון ראשון:

ע"ד אשר יחשוש כ"ת בדעתקת הודר ללשון הקדש מן הדרש של בבשים ללבושך וכו', אין אני רואה בזה שאם חשש. ראשית הלא אין כ"ת ראשין בזה. כי הלא זה ספר הבהיר הגדול יש דעות שהוא העתקת הודר לעברית. וע"כ לקחי ממנו הכאמרים החסרים באיוה מקימות בהודר להשלים החסרין בסוף כל חלק וחלק. והוא ספר קדמון מאד ולא נודע מי עשה דעתקת זו אשר בשכיל זה יש אומרים שהודר נתחבר מתחלה בלשון הבהיר ונעתק מן הבהיר להודר כדי שיהיה מובן היטב למדברים ארמית. אבל על דעתי כי נהפוך הוא. כי כל מבוין יראה שיש כמה מקומות בספר הבהיר שלשונו דחוק, והדחק בולט שהוא משום שלא רצד המעתיק לשנות מדברי דודר בלשין הארמי. וגם שם "הזהר" יוכיח שמתחיל בפסק והמשבילים יזהירו כוזה הרקיע כי כד היר דרך המחברים הקדמונים לקרוא הספר ע"ש התחלתו. ולבעביר זה קראו למרש המוחם לרתנא י' נחנניא בן הקנה כשם ספר הבהיר יען כי נתתקן אם באמת הוא מחברו. לואת התחילו לקרית הספר ע"ש התחלתו בפסק בהיר הוא בשחקים. כמובא בראב"ה פ"ט. ומוה רבים מועים שמערבים דברים מן ספר הבהיר הודר לזה ואין יודעים כי ענינם הם. וכן גם מובא בהגות, דרך אמת" שעל הודר מר"ח ויטאל וצ"ל בבראשית דף ל"ה ע"ב אות א' שמביא שם לשון הגמרא כוזה לשון הקדש. הרי שהיה לפניו ספר הודר בלשין הקדש, ויכול להיות שהוא ספר הבהיר הגדול. וגם פ"ק חזי כמה נאונים שעשו פירושים על הודר ע"פ קבלה העומקה וגם שאר ספרי קבלה מאדירי התורה רב' בלשון הקדש ולא חששו משום כבשים ללבושך. וכמבואר בפסק הגאון ר' יצחק דלמאט ז"ל. ומכבר ב"ו דלא אני רואה שכל' המעתיק לפסוקי התורה. והלא ספר כעין זה כבר נתחבר וספרא דצניעותא. ומכנת כ"ת הוא רק להעתיק ביאורי הוה"ק השייכים לפסוקי התורה. והלא ספר כעין זה כבר נתחבר בזמן בעל השל"ה ובעל רלבוש שנעתקו מאמרים קצרים מן הודר ללשון הקדש ע"י אחד קדוש ר' ישכר בער ז"ל בעל הפירוש 'אמרי בינה' שעל הודר ונקרא בשם 'מקור חכמה'. והנאונים הקדושים הנ"ל נתנו הסכמתם עליו בלי שום חשש. ומה שכל' מוסף מעלות יתירות להביא לשון הודר כמו שהוא ולהעמיד בצדו העתקה עברית. זאת באמת האיר עיני הקורא להבין לשון הודר והלמדוהו לכנוס דרך שער, וזה תורה" גם בחדרים הפנימים של הודר. וא"כ אודא לה למרי החששא של כבשים ללבושך כספר הזה. כי הדרש של כבשים ללבושך מובא בגמרא רק על מעשה המרכבה בלבד.

וע"ד אשר יחשוש כ"ת אולי ילמדו בספרו דעתקת לשון הקדש ולא לשון הודר. יכתב כ"ת שאפשר שיש מעם כמזם שנתחבר הודר בלשון ארמית דוקא כמי הקדוש. וגם הביא א"ר דברי האוולאי. גהה על דעתי שמה שנתחבר דודר בארמית אין זה משום שרצו שיהיו הרבנים הקדושים להותם סתרי תורה, שהרי הודר הוא מקור יסודות האמונה שלנו ואיוה כונה הכול לריתת בזה להסתיר יסודות האמונה מן העולם. ואדרבא הלא אין דבר שיוצרך להשריש אותו בלב בנ"י מיני התהוקת כמי דאבינה וגם אין לוטר שיש קדישה יותר בארמית מבלה"ק. דאדרבה בכמה מקומות כש"ם משכה בקה"ת לר"ק ומשכיל לשון דארמי עיד יותר מטיהר לשונות. כהא דאיתא בסוטה ובב"ק תניא אמר רבי בא"י ל"ג סרסי למד או לשון קדש א לשון יגיה. א"ר יוסו בבב"ל לטין ארמי למה או לשון הקדש או לשון פרסי. וס"ב בתוס' שם דברי הר"ה יל"גן כרמי הינו. ל"כ לטין ארמי, דרי שדלשין חול שלרם היה ארמית. וכן דעת הרבה נאונים שכל מה שרצו שיהיה מובן לכל הקני לומר בלשין ארמית כמי כל המירא. וכן הקדוש בשכיל קדוש יתים כדי שזכ"ל כל יתום ל"כ בנקף קדוש תנף בא"ק טיבין מר שאומר לטיבת נטמת מה, וכן התלמוד נתחבר בארמית כדי שלא יהיה מקום לגנות בפירוטי. כי הל"ק אינו עתיד לטין ארמית ופעלים יש הרבה שמה ופעלים שסובלים כגד משבעת ונקל למע"י כהא דבגילוי דאריב"ל הויב אדם לקרות המגלה בליה ולשניהה ביום וכו' סבור מינה למקרייא בליה ירמיתו מתרין דידה בימטא. וכהא דבס"ס דדרש רב מתנה אין לשין אלא בנים שלנו למד איתו כ"י עלמא הגביהו יכו' יעוד כהר רבת ואם כדבר קני של הית דאבין ויבא כך בדבר הגדול של מעשה מרכב שהטתת בי דוא קלקיל גדול מאד, וכהא דא"ל רע"ק כשאתם מגיעים אצל אבני שיש מהיר הודרו מליכר מים מים

הסכמות גאוני וצדיקי הדור היו

משום שנאמר דבר שקרים לא יכון בנגד עיני, לא כל שכן שהיו מוכרחים לדרוש ולכתוב בארמית דוקא, וכל זה לדידהו אב"ל לדין בודאי מוטב היה שסכר דודר יחזר בלשון הקודש המוכן לנו יותר

והן לא נעלמו מעיני גם דברי הוה"ק בענין לשון הארמי. ובפרשת לך מבניא בסמרי תורה על הא דאיתא שאין מה"ש נוקקין בלשון תרגום, דר"ל שמכנינים בלשון תרגום אלא שלשון זה נמאם אצלם מכל שאר לשון. והק אצלם נמאם אבל האמת שאינו לשון נמאם אלא שכך צריך להיות כפי שלא יהיה למלאכים קנאה על ישראל באיזה ענינים. ובפרשת תרומה מביא דלשון הקדש שבינתא מתחברא בהדיה ולשון התרגום הוא לישינא דסט"א ולכן תקו. רקדש בלישינא דסט"א בנין דיתבר חילא דסט"א. והנה לפ"ז י"ל סברא רהוקה דאפשר גם בלמוד הודר ואמירת הקדש ענינים האלו שלא יתקנאו בנו המלאכים ובנין דיתבר חילא דסט"א. אבל מי זה לידנו יתקע שלמוד הודר ואמירת הקדש זה כזה. ותדע שר"י לא חששו ע"ז מעתיקים הראשונים הנ"ל. ובפרט שהשכל והסברא מחייב כן שעל זה שישראל לומדים סודות התורה בודאי אין קנאה למלאכים. והילא דסט"א ודאי דמתבר ע"י כל מיני תלמוד תורה ופספול התורה שבע"פ וגם אמירת תהלים מזמור עריצים ומכירת כל רהוזים והקיצים הסוככים את השושנה העליונה, אף שכל אלו בזה"ק נאמרים

ומה שהביא כ"ת דברי האוולאי לסמוך עליו שלמוד הודר מסוגל לתקון הנשמה אף אם אינו מביין מה שלומד וכתב כ"ת שאפשר שלשון הארמי נורם התקון, ואתפלא ג'. כי אין שום סברא דומה שדוקא לשון ארמית מסוגל לזה. וכונה אוולאי מבואר מלשונו שהלומד בודר ומניע ליסודות העמוקים שאינם מוכנים לכל אל יפסיק למודו כי אף אם אינו מביין הסודות נראוי יש בלמודם תקון לנשמה, אבל לא שלשון הארמי דוקא נורם התקון. וגם אין מ"ד לסמוך ע"ז שאין אנו מחויבים להשתדל בכל דאפשרות ללמוד בהכנה כל מה שאפשר לנו להביין. האם נעלם מכל"ת יב"ר הוה"ק פרשת קדושים מענין למוד בלי הכנה שכתב, מי שרוצה ללמוד תורה ואינו מוצא מי שילמדנו והוא באהבתו לתורה מנסגם בה מנמנמא דלא ידע, כ"י מלה ומלה עולה והקב"ה שמח בהדיא מלה ומקבל לה ונוסע לה סביב נחל העליון ונעשו מאלו הדבורים אילנות גדולים ונקראים ערבי נחל. הרי שהוה"ק לא הוכיר בזה כלל לשון הארמי דוקא. גם מוכן שרבים האלו נאמרים רק על מי שאין לו שום תקנה ללמוד בהכנה, כאמרו שאינו מוצא מי שילמדנו. ואעפ"כ לא נעשה מלמוד כזה למעלה רק ערבי נחל בלבד שהיא הגרוע מן הד"ס שאין להם לא טעם ולא ריח כידוע. ואמת הדבר שגם זאת דבר טוב, אבל הלא נשמע מכאן שטוב יותר ויותר ללמוד בהכנה ומחויב האדם להשתדל בזה להודר אחר רב להבינו, ואו יהיה נעשה מלמודו לא ערבי נחל י"א מור ידלות, כמ"ש כהלים נמע ה' כארזים עלי סים. ולדעתי לא נשתנה בענין זה למוד הוה"ק מן למוד הש"ס. ומצינו במס' ע"ז י"ל דאמר רבא לעולם ליגרם איניש אע"ג דלא ידע מאי קאמר. ומכון הדבר שכמו בלמוד הש"ס ודאי מוטב ללמוד בהכנה כן גם בלמוד הוה"ק: אין לחלק ביניהם. וכן בענין הדילוג אין לחלק ביניהם וע"ז איתא במד"ר במדבר ר' ישכר אומר ודגלו עלי ארבה. אפילו אדם יושב ועוסק בתורה ומדלג מהלכה להלכה ויפסוק לכסוף. אמר הקב"ה הכיב הוא עלי ודילוגו עלי ארבה. כיון שאינו מדלג מהלכה שאומר עמועד זו אינך נאה רק מהמת קשה ההבנה:

וע"ד שאלת כ"ת אם יעמיד גם שמות התנאים בכפרו או לא. הנה לדירי ג"א כודאי דמוטב להוכיח שמומם. ומה שכ"ת רוצה לסמוך על פירש רש"י ז"ל שעל התורה שרוב דבריו לקוחים ממדרשים ולא הביא שם אומר, רק לפעמים מעט מוער. הנה ע"ז אעיר לכ"ת שכיון שרש"י ז"ל אינו מביא הלשון כמו שהוא אלא בקיצור ע"כ לא וכר שם אומרו. וכן בודאי ע"ז סמך בעל "מקור הכמה" שלא הביא שמות התנאים יען כי קיצר דמאמרים בלשון אחר אבל יען כי משרת כ"ת שהעולם יתלמדו ספירו להבין לשון הודר ולכן הוכרח כ"ת להעמיד דמאמרים בלשונם. לכ"י מוטב על כ"ת דרעמיד ג"כ שמות התנאים. והאומר דבר בשם אומרו מביא נאולה לעולם. וע"י דמרת השם מתעורר כח נשמה זו בנג' להיות שפתותיו דוכבות בקבר ועי"ז מתהדש בדכריותם כח חרש בשעת הלמוד להיותם דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, כי גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם

והגנני מוכרח להפסיק ולגמור ככתבי כי זה יום החמישי שאני כותבו מעט מעט בכל יום כי אפס כתי וגם שאני מרוד מאד בסודר הכתבים של שאר חלקי ספרי "שדי חמד". וע"כ קשה עלי מאד להשיב לכ"י על שאר השאלות שאינן כ"כ עיקריות. וגם כזה יצאתי מגדרי רק למען החוק ידי כ"ת שנמשל עליו לכות את הרבים ברבד גדול מאד. יאולי יעזור אבינו שבשמים שע"י ספרו יתלרבו לבבות ישראל לעבודה הכוראית"ש ותאורנה עיניהם באור האמיר. רמישפלת מאד כבוד האחרון הזה הנקרא חור יתום. והגני בתודתי על ספרו "ידות נדרים" אשר ככרתי בו. יאבקש כ"ת כאשר יעזור לו הש"י להוציא לאור ספרו "זת"ר תנ"ר"ה" יכחול נא לשלח גם אלי ספר אחר ואשלח תהפ מחירו אי"ה כאשר ישית עלי. וכעת יקבל נא ב"ת ברכתי שיעזור לו הש"י להוציא מחשבתו המורה סכח לפועל ברחבה גדולה והפך ה' בירו יצליח יירום קרן כתר"ר מעלה מעלה ויהי כזית הורו כנפשו המורה כנפש ידירו הגעיר

חיים חזקיא מדיני המכונה חיים
 רב ומיץ בעיר הקדש חברון יענביא.

הסכמת גאוני וצדיקי הדור היו

הסכמת הרב הצדיק המפורסם בכל קצוי ארץ קדוש עליון נזר ישראל כקס"ח טרן
אריה לייב אלטר וצוקליה האדומיז' מגור

בהיותי אלל זיק אדומיז' וצוקליה בעיר נזר הרחימי לי איוב בויגנן קאהעקסטן מספרי, וזהר תורה' חלק בראש
ובקשתי חזיק הסכמה ולהר שעיין בו בחיוב מקומות אמר לי בזה הלשון

הן כל אגעי שלומנו יודעים הישב שחין דרכי ליתן הסכמות על ספרים חדשים אמנם ספר כזה איז לריך להסכמה כי
האם דברי התנאים לריכוס להסכמתנו ובודאי ראוי ויכון שלמד כל אש עכ"ס דברי המוסר וביאורו המקראות של
הואר הקדוש מה שאפשר להבין ויכון שהסכימו על שפר זה גדולי הדור ביולי יבית ממלמס כל ודיני לב לתוך בירכס
והסימ' ילליח מה דרככם עד כאן דברו פה קדוש ויש יעבי"א.

הסכמת הרב הצדיק הקדוש הגאון הגדול מופת
הדור תפארת ישראל כקס"ח טוה"ר סא"ר
יחיאל שליט"א יאב"ד באסטראווצי

הסכמת הרב הצדיק הקדוש חסידא יפרישא
רועה ישראל כקס"ח טוה"ר אברהם איג'ר
שליט"א מלובלין

ב"ח

בקהש"י.

הן רחמי הספר, וזהר תורה' חלק בראשית שהוליא לאחד
הרה"ג חו"ד למ"ס יר"א וכו' מוה"ר יודל ל"י הייסב
על מלין בווירכא בעהמ"ס, ירית נדרים' והנה הוה פדר
ייגע לללוז במים ארזים של הווי"ק והעלה שנינים לקבץ
יחד כל הפירושים והענינים שהיכים למקראות תורה יסדרם
בסדר טוב ונס הדפים בלד לשון הזהר העתקה בלשון קודש
למען תהיה חזק פועלת לאנשים שלם סורגלי בלשון פריזוה סג
הווי"ק, ונס עשה פירוש בשם, זיו הזהר' לבאר מעט מקומות
קפי הבנה ובודאי שעי' כל זה יהי' נקל להבין דברי הווי"ק
המלהיבים לב כל אש לעבודה השי"ה ויראתי ויחשך רחמי
שכבר י' על ספר זה הסכמות חנדולי ומננו לבן גס אגבי
מבקש מלחש"י שיקום ספר זה בכסף חלל ויבילי את הכרחה
אל תוך ביתם כי ראוי להיות מן החסידים לדבר חלום
לתמוך י"י הרב המחבר שיוכל לעמוד ספרי בשלימות.

הן כל לפני יידי ארה"צ החסיד המפורסם יר"א חוה"ר
יודל ל"י שה"י רב בעיר טארלא ועתה בווארשא
וארלא לי ספר, וזהר תורה' ולאשר ארי חכורי זנעוריו
שייכס בספר ורואיתי כי טוב להספין ספר הזה בתוך שראל
שלמדו בו להבין הישב דברי אש דת של הזהר הקדוש.
ובדאי ימלא מעלם טוב בספר הזה כמו שהסכימו גדולי
הדור לכן קבלתי מן המחבר ספר אחד ושלמתי לו מחירי
וכן ראוי ויכון שכל אש יתמך בידי המחבר הזה למען ויכל
להוליא לאור גם יתר החלקים

דברי הכותב לכבוד התורה ולומדיה ביום ס"ב לתושב בשם
ישנה תרס"י לפ"ק פה לובלין

אברהם בהרה"ק מוהרי"ל איג'ר וצוקליה

יום ד' תמוז " ימים לתושב אדר תרס"ז פה הסטריטוולא
הק' סא"ר יחיאל הלוי

ב קדוש"י.

הן היצ המפורסם הגדול בתורה ויראה חריף וצקי וכו' כס"ח מוה"ר יהודה יודל ל"י ראוענבערג מהפ היצ
ווארשא ומלפנים רב דק"ק טרלא הוא תמידעי ומחירי וכבר ילאי זמנאין שלו בעולם כספרי ידות נדרים וישנה
עלה בירו לזכות אל הינים בדבר גדול ססדר על זקומם בכל הדרא וסדרא בסדר וכוון כל המלחמים אל הזהר הקדוש
המבארים עומק המקראות ועניניהם השיין להס, וגם העמיד בנדס העתקת המלחמים בלשון הקודש כדי להקל על חסידים
בבלתי רנילים כל כך בלשון הזהר הקדוש שהוא לשון פריזוה וגם הוסיף חדילי' כמה לזים יפריים ביאורים נכונים ישרים
מאשר מננו הי אגר יקראום בשם זיו הזהר' והנה כלאר רואיתי כי טוב עשה בתוך עמיו יכי כבר אחטו ידס עליו נאומי
דורינו שיחיו להדפיס חיבורו בשם ספר זהר תורה. וגם כי כבר אפתחי נברא של ילאי חזקת י"י דבר שאיז חמוקן לבן
גס די תבון עמו להוליא מחשבתו הפסורה מכה אל הפועל להגדיל תורה ולהאדירה ולהלסיב לבנות בני ישראל בלש דת
סאמונס הקדוש וביראת ד' הפורה, ומלוא רבה לסייע ולתמוך בידי הרב המחבר הג"ל בכל האפשרות
באתי על התתום לכבוד התורה ולומדי' יום נ' ער"ה מנחם אב דשנת תרס"ה לפ"ק, פה ווארשא.

יצחק ברי"א ויל הכהן פייגענבוים הופ"ק הג"ל.

הסכמות גאוני וצדיקי הדור היו

הן הניעו קצת גליש לתרופה מאת הרה"ג המופלג בתי"ר
החריף יצקו לנא זלא שפרא זוה"י יהודה יודל
ראוענבערג שהיה מלפנים רב בק"ק סארלא וכעת אור
תורתו זוכה בק"ק ווארשא מר"ב ספר "ידות נדרים"
הגר גדולי הדיר נתנו מהדום עליו והודיענו כי רלונו להוליא
לאור עולם ספרי הנשים, וזהר תורה" יכלה אלי אחי
קונטרסים ליוגמח יהוא דברי אוהר הקדוש מסודר על כל
ספיק ופסוק ב"און הוסיף ובלדו העתקה עברית וגם קנת
סגרות וציריזים יקדים אשר יקראו בשם "זיו הזהר" האיגוס
כי בתחלה ראתי להיות שר המסכים על העתקה הוסיף
אשר חי יבוא אל הקדש פנימה ללקח אורות לזיוס ופריחם
מן הקדשים אכן צדקני כי מלמד אשר צילקוס ראובני חלני
כמה לקוסים חוסי"ק הנה כבר היה לעולמים בימי אדיר
המורה ארזי שלבנון הנאון הקדש מהר"ם יפה בעל עשרה
נבשין יגאון הקדוש מהר"י הורוויץ בעל השליש הקדוש
שהוליא לאור סרב הקדוש המקובל מוה"ר ישכר בער
(ח"ס"י י"ש שבר ואמרי זינה) את הספר "מקור חכמה"
המפסנח נעלמים הסתומים בספר הוסיף על התורה ורחש
מגלות צהלק הפשט בישיב הכתובים והסכימו הגאונים
הגיל בלידוף עוד גאון דירס לזכיה את הרביש שכל דברי
הוסיף יהיו בעזש"ש פתחים ומציריזים לעין כל ועתה
ראיתי שזה הרב המחבר עוד יתרה עשה כי בחקר תהום
ישפס ללקח פנינים ודבריה מתוקים מדבש ונפוח לפיכ
בישוב הכתובים ופזים השנים לשון הוסיף עכ לשון העברית
בלשון ק"ר ינח וקל להיות לעזר ולהשיגי לכל יולה נכח

הק' שלום מרדכי הכהן אבד"ק הג"ל
בעהמח"ס משפס שלום על החו"מ ודעת תורה ונילו
דעת על היו"ד והנהות על האו"ה ושו"ת מהרש"ם .

המורה יורשי דח מרתני הקדוש ומלאה הארץ דעה את ה
לבות בני ישראל בדברי ח"ח היוגאים זיכל ה' הוסיף להגדיל תירר הקדושה וילתה ה' הפהורה ע"כ אבקש מכל שלומי
אמוני ישראל לתמוך בימין הרב המחבר הוס בשין יפה וברוח נדיבה ויקבלו הברכה לביתם לקנות ספרו "זהר תורה"
הפונה שער לכל ריבי הוסיף אשר ישיב בלבוזי אהבת ה' וירחמו לגדו באמונה וזיה נוסה לביתם הנואל ב"ב כחפץ כל
פבדי ה' הסיניכ בתורתו הקדושה יהינפיש להרמת גרי תמידה וסיראה .

יום ה' פ"ב אב"י תרס"ד ק"ע"ג ע"ו ק"ע"ל' .

מישה נתום ירושליםסקי האבד"ק קיע"לץ והגליל מח"ס מנתת משה, ברכת משה, באר משה, לשד השמן.

אזהרה

הגני מזהיר באיסור נמור לכל יו"ד איים להרפיש חיבורי זה הן במתכונתו והן לא במתכונתו בשום
מדינה שבעולם בלתי רשותי ב עפ"י הדיון אדם יכול לאסור את שלו על כל העולם. וגם איסור השנת
נבול ידיע אף מדינא דמלכותא. ילהשומעים ונעם.

המחבר.

הסכמות גאוני וצדיק הדור היו

בעזה"י. יום ג' לסדר בהעלידתך את הגרות התרס"ו. ש"כא רבא לכבוד הרה"ג ח"י כסוע"ה שפן תורקשמו יכו כש"ת מיה"ר יודא ראזענבערג נ"י מו"ק בק"ק ווארשא. אחרי דרך כבוא השלום כמשפט דגני להודיע לכ"ת כי ספרי, זוהר תורד" חלק בראשית הניעני ודגני שולח לכ"ת סחירו סד... כי אחשוב למצוה גדולה להמכו ולספרו שויכ" להוציא מחשבתו דטיבה והרצוני לפעולה להוציא לאור עולם גם יתר הו' חלקים מספרו וכאשר רבים וכן ש"מים גדול התורה נתנו הסכמתם על ספרו אמרתי גם אני ליבוא באמרים כי טוב עשה בתוך עמיו והגדיל לעשית כי זה ספר חזון ימיעיל ודבר דשיה לכל נפש. ע"כ גם יודי תבון עמו וזרועי תאמנו לבקש מאת כל אנ"ש לעזור ולתב"ך את הרב דמחבר שיחי' בכל דיבולת ולמנות ספרו בריח נדיבר ובכבודה בטום קיץ בעזרו בכפו וביענה כן תהעני מיו זיהרו. ואת הרב המהבר אברך שיעזרהו ה' לרזוציא לאור בקרוב יתר דחלקים מספרו וה' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים כנפשו ורצון דו"ש דמכרכו בכל הטוב מקול"ע. **זאב** ברוב ארמו"ר דמכורסם ר' יוחנן זצוקלה"ה דהינה בק"ק **ראחמיסטריווקא**.

בע"ה יום ב' תשא התרס"ו. פה **ראחמיסטריווקא** שוכמ"ס לכבוד הרה"ג מופלא ומופלג חו"ב סיע"ה וכו' כש"ת מוה"ר יהודא יודל ראזענבערג דהינה בעיר ווארשא.

אחדשה"ט ספרו היקר, זוהר תורה" חלק א' קבלתי בעתי ודגני שיה"כ לכ"ת סחירו ריניף בזה ולי ה' עת מזכה הרבתי לשלח לכ"ת כדברי וכרנה כי אחשוב למצוה גדולה להמכו ולספרו שייכל להוציא לאור יתר הו' חלקים כי ספרו ברכה רבה בו והגדיל לעשית דבר גדול בתוך עמו כי עתה יופקדו עיני כל להעעג בויו אור הגדול של הזוה"ק דמיישר את הלב ומסדר את דגשמה ולכן כשיצאי לאור יתר החלקים ימחל כ"ת לסהר לש"חם אלי ואשלח מחירם א"ה ביד רחבה. יעל דבר אשר דרש דרש ב"ת הסכמותי. הכי מפעל יקר וטוב כזה צריך הסכמה. וגם שאין דרכי בזה. אך אישורה להרפים סכתבי הנא שהוא כעין הסכמה.

הגני מכברו ומקירו כערכו דרם דו"ש והצלחתו והרמת קרן ישראל בכא"ס **משה** טווערסקא חו"פ"ק הג"ש

ואלה רבני הני תרו צנתרי דרהבא המאורות הגדולים הצדיקים הקדושים מגזע תרשימים ואראלים בני הרב הצדיק הקדוש בוציאנה דנהודא וכו' **מק"ק באהו"ט** זצוקלה"ה. הלא המה הרב הצדיק הקדוש וכו' כ"ס אדמו"ר הר"ר **ישךאל** פרידמאן שליט"א החינה בק"ק באהוש. והרב הצדיק הקדוש וכו' כ"ק אדמו"ר הר"ר **משה** ליב פרידמאן שליט"א החנה בק"ק כאשקאן.

כ"ה יום א' יו"פ תרס"ו. באהוש. כ"ה. נ' יתרו תרס"ו. פאטקאן.

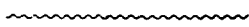
אל כבוד הרה"ג דמפורסם דמטמריץ לי' גליין וכו' כש"ת מוה"ר יהודא יודל ראזענבערג נ"י מו"ק בק"ק ווארשא. הן ספרו, זוהר תורה" חלק בראשית נתקבל פגיטה בקודש. ויקבל כ"ת בזה סד... אשר פקד כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלח לכ"ת בתשואת חן תמורת הספר אשר שלח. — דבריו הכותב בפקודת הקודש משה שמואל בר"ד העומד על משכרת דקודש אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א החונה בק"ק **פאטקאן**.

לכבוד הרה"ג המפורסם אשר לו יד ושם כנגלה ונסתר וכו' מוה"ר יהודא ראזענבערג שיחי' דמרבין תורה לערתו בק"ק ווארשא. אחדשה" אודיע למר כי ספרו, זוהר תורה" חלק בראשית הניע לידי אדמו"ר קדוש ישראל שליט"א ואחרי עיינו בו פקד עלי לשלח לכתה"ר מחיר הספר סד... ולדרוש בשלום כתה"ר בשם קודש. — מאיר קאפיל עננעלכיים רכונ"ח בפקודת כ"ק אדמו"ר שליט"א החונה בק"ק **באהוש**.

כ"ה. יום ד' י"ג טבת תרס"ח. לא דג.

גם אנכי קבלתי את דספר, זוהר תורה" חלק בראשית ככבוד הרה"ג דמחבר שיחי' ונתתי סחירו סד... ואי"ד כאשר יצאו לאור יתר דחלקים אקנה אותם ב"פ"ג בכחור אשר ייטה עלי כי מניה רבה דיא לתמוך בידי הרב המחבר שייכל לבצע את מעשרו הטיב. **אלי' חיים** מייזל דאבר"ק אדמו"ר ודגלי"א.

בעזה"י. יום ב' כ"ד תשרי ברא דמועדא. יעליסאוועטגראד. יהודה יודנך אחיך על טוב טעמך וכן זיו וזהר"ך. לפ"ק. ה"ה כבוד הרה"ג דחו"ב סוע"ה רב פעלים וכו' מ' יודרה ראזענבערג הי"ו. מאד הפיק רצון ממנו הבורו הנחמד, זוהר תורה" דדרוש מאד בזה"י לרבים וכן שלמים התאנים להתכשב סאר תורת הזוה"ק ולא יוכלו בנקל לעמוד על באור לשוני כי לא נסו כאלה. ויפה כיון כ"ת בספרו הנעים. ויקבל נא כ"ת את סחירו שקל כסף אח"ר. לאות ברית אהב"ה עמכפרי אח"ר. יעזרהו ה' להוציא כלי ימעשהו לנמור ספרי בטלמית וחפץ ד' בידי יגליח כנפשו יבש וירדו דו"ש ושלים תורתו כלונ"ג. המצפה ליטועה **חיים ברליין** החו"פ"ק ודגלי"א.

הסכמות ומכתבי תודה

מאת הרב הצדיק הקדוש נאון עולם אביר הדועים
נור ישראל ותפלתו וכו' ה"ה כ"ק אדמו"ר דר"ר
שלום דוב שניאורסאן שליט"א מלובאוויטש.

כ"ה. א' שמות התרס"ו. לובאוויטש.

החיים והשלום וכמ"ס לכבוד הרה"ג המפורסם וכו'
טיה"ר יהודא נ"י. יקבל נא בזה כתיב"ר בעד
ספרו "זהר תורה" חלק בראשית סך ... אשר נשלח אליו
מאת כ"ק אדמו"ר הרה"ק שליט"א בתשואת חן ובכרכת
על המגמר בקרוב. — הכותב בפקודת הקדוש.
מקום החותם ...

כ"ה. ג' חיי התרס"ו. בוקארעסט.

שכמ"ס ליה"ג רב רבינו ה"ה הרה"ג יקרת אור
וקבאין חסיד ועניו וכו' כש"ת מוה"ר יודל ר"ב
שליט"א בעהמ"ס. ידות נדרים' וס'. שערי זהר
תורה"

אחדש"ה באהבה רבה. תמול הזהיר והבריך נגד עיני
ספרו הקדוש והבהיר, זורר תורה" חלק
בראשית. ומאד סבל התענתני בו ויהי בעיני כמוצא
עלל רב. כי את הכל ראיתי אשר יפה עשה בעטו בעתו.
ובי יתן וירבו מחברים וספרים כאלה בישראל. ויען כי
הוא אביו שמצוה רבה לתמוך ולסעד את כ"ת שיוכל
לכצע מהשכתו המהורה אשר חשב על היהודים למוכה
ע"כ אשתדל בעצמי להפיץ ספרו בין אנ"ש וגם למחויקי
הדה אכתוב ואפרסם את ספרו כי טוב הוא וברכה בו לכל
היהוש ומבקש דברי א"ח. ומקרב ולב עמוק אברך את כ"ת
כי השם הטוב יעזרה בזכות דברי רשב"י שהוא מעולם
רדידות יוכל הנדול שלא יגיעו ח"ו שום צער ויען אך
שלום יהי' לו בביתו. השקם ובכח בארלו. עד כי יבוא
כלך ישראל וגואלו. כנה"ד ונפש אוהבו נאמנה סכבדו
ומיקרו כערכו והמצפה להשיג גם שאר חלקי ספרי במדרה. —
הק' ישראל כערנער האבד"ק בוקארעסט והגליל בעהמ"ס רצון ישראל. ילקים ישראל ולשון ישראל.

בעזה"י. יום א' ט"ב סבת. שנת, רוב נחת" לפ"ק. יאסי.

הנה כבוד הרה"ג הבקי בחדרי וסתרי התורה ובר חכים
בכל מדעים וכו' כש"ת מוה"ר יהודה ראזענבערג
שליט"א לפניו רב בעיר טרלא וכעת מו"ץ בק"ק ווארשא
בעהמ"ס. ידות נדרים' שלח אלי ספרו, זורר
תורה" חלק בראשית שהוא ביאורי המקראות מן הוזה"ק
וכל עינים הנגעים לפידושן של פסוקי התוה"ק וגם העתיק
מ"שיון התרגום ללשון הקדוש והדפיס שניהם יחד בר כבוד
למען גם אתן האנשים שלשון התרגום כווד לרם יבינו מה
שיאמרו וידעו אך יפארו את שם קדשו של הבורא ית'
וימעמו נופת צוף רברי הוזה"ק דא"ח אשר נתחבר בלשון
ארמית למען יושמחו בו רבים אף אלו שאינם מכירים
בלה"ק כי אם בארמית כי בימי התנאים היתה לשון הארמית
לשון המדרשת כפי הרמון. וכראיהא אבבורהם מעם אחד
על הקדוש שנתק בארמית כרי שגם עמי הארץ שאינם
מכירים אלא ארמית יבינו. וכן מובא בכ"ס המעם של נוסח
גם וכתובה שנתקנו בארמית כדי שיהפרסם הרבך גם בין
הרמון שהיו מוכרים או בלשון ארמית. אמנם בעת נהפך
הוא שלה"ק מוכן יותר מלשון ארמית ולא"ה האנשים נראה
ספר הוזה"ק כספר החתום. אכן עתה כאשר יראו ההעתיקה
בלשון הקדוש יפקחו עיניהם ויהיו בכלל מועמי' חיים וכו'.
ויזכו למדרגת הרבקה ויחוק ויאמץ לבם לעבודת הקדוש.
ע"כ מחוקקא טבא לדרב המחבר שליט"א ואמרינן וישך כחו
וחילו לאורייתא. ויהודה עוד דד עם אל ועם קדשו נאמן.
ואני תפלה לאל חי כי הפץ ה' בירו יצליח להוציא הרבך
מכח אל דפועל בשלימות. ולכי לחוקקי ישראל והכתנרבים
בעם. קחו לבם את הספר הקדוש הזה בכסף מלא בעין
יפה וברוח נריבה כרי שיוכל הרב המחבר להוציא לאור
גם את שאר החלקים מספרו. וכונות זה תתברכו בכמ"ס
בעתידת ידיד כל בני ישראל.

הק' אורי שרגא פייבר טויבש האבד"ק יאסי
המדינה, בעהמ"ס שו"ת אורי וישעי קמא ותניא. משנה
בספ על הרמב"ם ז"ל. אמרי שפר עה"ת, ישועות ישראל
על הגדה ש"פ והגהות הש"ס והאלפסי ז"ל.

בעהמ"ס רצון ישראל. ילקים ישראל ולשון ישראל.

מאסקווא י"א אדר תרס"ז לפ"ק

החיים והשלום לכבוד הרה"ג חריף ובקי בר חכים
בנגלה ובנסתר כבוד שמו יזדה ועוד לקרא להזוהר!

פטרסבורג ט"ו שבט התרס"ז

לכבוד הרה"ג חריף ובקי משנתו כעמר יקי. שר בית
הזהר. מר יהודה רזעברת.

תשואת חן חן לכבודו על החלק הראשון מספרו
"זהר תורה" אשר כבדני בו. והגני טלה לו
בזה מחירו כ' רובל. ואמד כי דבר גדול עשה וספרו
ראוי לשם ולתהלה. ואי"ה בצאת לאור גם יתר החלקים
הגני נכון ג"כ לקבלם במחיר אשר ישת עליהם. ה'
זכרה לבלות את אשר דהל ותודה שכינה שרייה במעשי
דיי.

הן הופיע לפני הוד ספרו, זורר תורה" ואבא היים אל
דעיון וארא כי תוד והרד פעלו. הוצק חן בשפתו. והכל
הכל עשה יפה בעטו. ובלי שפתי חנף אוכל להגיד לו כי
הפליא לעשות. שלח אני רצף בזה תרגום סלות הזרות
בעברית אשר כ"ס ריש ממני. והגני מוכן למלאות רצונו
גם לימים יבאו. וכאשר יצאו לאור יתר החלקים אבקשהו
לכבדני במי.

דברי המכבדו כערכו א. א. הרבבי. דגני המכבדו יעקב מזאה

הקרמת המחבר. בלב נרבה ידבר.

לא עליון ישפך שיחו. ולפני אנשים יציע רוחו :

הזה ספר הזהר לבא להתנלות חדשה ולדתפשט יותר בין הכלל ישראל. ומה גם ש"ל שרברי בעל עבודה הקדש אינם אמורים רק על הסדית והסדית תורה שבספר הזהר כמו שנזכר שם בכירוש. אבל הלא בערך ב' הלקים מספר הזהר יכול להיות מוכן כמעט לכל בר דעת. ללא זאת שהוא בלשון ארמית. ושהדי במרומים שהרעיון הזה לא נתן שנה לעינו ומנוחה לנפשו ובן רב. ודבריה איתי בהוקה לקחת עלי עבודה קשה כזו להעתיק מספר הזהר בלשון הקדש כל המאמרים הבכורים עומק הפסיקים אשר יוכלו להיות מוכנים לכלל ישראל לכל מי שהוא רק בכלל המסוד. וגם הלקס איתם מן המקסימל המפזרים בכל הלקי הזהר ולסדרם על מקימם בכל סדרא וסדרא. כדרך שעשה בעל הלקים דשמעוני בה המדרש :

והנה כאשר רחלתי לעסק עול ראיתי כי לא ראשון אנכי ברעיון הזה. כי דלא רחמי זצ"ל היה לו ספר הזהר בלשון הקדש. כמו שמוכא בפירושו, דרך אמת שעל הזהר בכרמית דף (לד') ובכשפמים דף (קטו') מזכיר בדרך אמת סבר זרר קמן. מוכח מזה שכבר הי' בעולם זהר כל לקס מן הזהר הנרול שלא הי' נמצא כי כל הזהר בשלמות. וכן קם גדול אחר בימי השל"ה והלבוש הי"ה הרב הקדוש וכו' מור"ד ישכר בער זצ"ל בעל המחבר פירוש "אמרי בינה" שעל הזהר. והעתיק מאמרי הזהר המיבנים בנקל על לשון קדש וסידר אותם על כרד הפרשיית שבתורה וקרא ספרו בשם "מקור חכמה". והרב הקדוש בעל רש"ל זצ"ל וגם הגאון מוה"ר מרדכי יפה בעל הלבוש זצ"ל ועוד גדולי הדור הסכימו על הרפסת ספרו. וכתב שם בהקדמתו שחבורו זה יזדה לעזר ולהועיל שכל רבני הזהר יהיו פתוחים ומבוארים לעין כל קורא בו. וז"ל בהקדמתו :

אמר הצעיר ישכר בער וכו' אחר אשר כל

דבריו הזהר הם על שני פנים בניים. האחת דעת בפשוטי ישוב הכתיבים דברים מתוקים מנופת צופים אשר המה סלם לעלות למעלה בית אל. והשנית ידיעת העליונים ע"פ הסוד הנעלם והיא חכמת הקבלה. בשמן משחת קדש בלוצ"ה. ולמענה פן השכל עולה. ולכן בעיני אנשי הרור אין מסלתה צלולה. כי בה לא יחפצו. וממנה לא יתרצו. והאמת במקומה עומדת. באמת ובישור מצומדת. ע"כ נרבה רוחי לחבר ספרי זה משפטי הזהר איש איש על מקומו בלשון צח ונקי להיות חיבורי זה נחמד אף נעים בעיני הרואים וכו'. ומאחר שאין תועלת בהבאת דבריו הזהר בלשון כדויות וצורתו מכמה פנים. האחד הוא כאשר שכ"ץ דברי הזהר הם תומוים וחתומים לרוב המון בני העולם. ועוד יש כמה טעמים לדבר כהנה וכהנה. בכך אמרתי להעמיד חבורי זה בלשון קצר וצח להיות לעזר ולהועיל לכל יוצא צבא בצבא העבודה דת תורתנו הקדושה. ונוסף על זה כאשר שכל דברי הזהר יהיו בעזיה"ת פתוחים ומבוארים לעין כל הרואים וקורים בו וכו'. עכ"ל :

ישמחו השמים ותגל הארץ. השמים אלו אנשי אלדים בעלי מדרגות גבוהות. והארץ אלו אנשים הבינונים. ביצאת ספרי זה לאור עולם. ואם אמנם ידעתי כי ספרי זה לא בשמיני הוא. כלומר שלא נגיד לאנשים הגדולים הדומים למלאכי אלהים אשר עולים בסלם החכמה השמימה. אבל הלא ישמחו גם דמה בגילת הארץ. בראותם התעוררות מאנשים הבינונים אלמדי ולהבין מאמרי הזהר הקדוש. כי זה אות שקרובה הישועה להגלות. כדברי אליהו לר' שמעון ז"ל. רבי רבי כמה זכאה אנת דמחיא חבורא דיכך יתפרטמן כמה עלאי עד דאתגליא לתתאי בסוף יומיא. ובגיניה ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו השבו וכו'. ובמקום אחר איתא. ז"ל. וכמה בני נשא לתתא יתפרטמן מהאי חבורא דילך כד אתגליא לתתא בדרא בתרתיא בסוף יומיא. ובגיניה וקראתם דרור בארץ וגו'. ועוד איתא. וז"ל. ובגן דעתירין ישראל למטעם מאילנא דהיי דאיהו ספר הזהר יפקן ביה מן גלותא. וכירוע שיש עוד הרבה מאמרים מפזרים בהודר זהר חדש ותקוני הזהר המלאים זיו ומפיקים נוגה מנבת כנסת ישראל אשר תצמח ע"י למוד ספר הזהר. ואין לומר שזאת מוסב רק על גדולי הדור כלבד שהם אחר בעיר ושניט במשפחה. כי מה שאומר אתגליא לתתאי בסוף יומיא וכרדא בתרתיא. מורה שכלכד זאת שזו כמה סאות שנה שהתגלה ספר הזהר ושלומדים בו רק יהיה סגולה. עוד תבא התגלות חדשה לכלל ישראל. שגם הכלל ישראל עתידים למעם מאילנא דהיי. וכן איתא בספר חסד לאברהם מור"א אוולאי זצ"ל. וז"ל. ודע כי עיקר כוונת הרשב"י ע"ה בחבור הזהר היה לזה להיות אור הלאומי [היינו השכינה] באפם שפע באין תוסך ובאין עוזר לה. ורצה לעשות לה סמך ל חדה בכבלה יחד מועט ע"י חבור הזהר וכו'. וספר זה עתיד להתגלות בימי מלכא משיחא כרי ליתן סעד לשכינה. וכל אותם שיזכו אליו יזכו לנאולה. כי העבירה זו המיעטת בונם הזהר היא יותר חשובה מכל אילי נביות שהיו בזמן שהיה ביהמ"ק קיים וכו' ע"ש. הרי מכווד גם מדבריו שעתיד ספר הזהר להתגלות בהתגלות חדשה מפורסמת כדור האחרון. והתגלות זו היינו התפשטות בין הכלל ישראל. אפילו בין אותן שדם בזמן הזה במדרגת בינונים :

אמנם נשפטה נא ונראה בעיני המדע איך תוכל להיות

התגלות הזאת אם לשון הזהר הוא בשפת ארמית שאינה מוכנת כל כך כי אם ליחיד גולה. הריקה ארם ספר שאינו מוכן. ואנו רואים בעוה"ד שספרי מינוה מתרבים מאד בעתים הללו וקניניהם מרובים וכמעט צודים נפשות בדרמם ע"ז שמימים ספריהם בכל מיני יופי. והעיקר שנכתבו בלשון צח וקל. וספרים הקדושים המלאים זיו של אור התורה הקדושה מנוחים בקרן זוית. וכפרט ספר הזהר הקדוש שמבינים עליו בעל דבר נהדר. שאינו מיבן כמו על איזה קמיע. ולא שדי אינש זוזי בכדי. ואחד מאף כמעט אשר דברי האוולאי בעל עבודת הקדש זצ"ל נכנסים בלבו שכתב שם בספרו. ז"ל. למוד ספר הזהר מרומם על כל למוד כשם לא ידע מאי קאמו. ואף שיטעה בקריאתו. והוא יתכן גדול לנשמה וכו'. שספר הזהר מן הסודות עצמן בגלוי. והקורא יודע שהם סודות וסדרי תורה. אלא שאינו מוכן מקוצר המשיג ועומק המושג עכ"ל. אבל גם הם דמאמינים בדברי האוולאי אינם מבינים דברי הזהר הלא קדאים ומצפאים ומתנים בו בלי שום תשועה התפעלות הלב. בין שאינם מבינים מה שידברו. ואיך יוכל באופן

הקדמה

למדת טובות כמו למוד ספר דודר הקדוש. אשרי כל הונה בו כי יפקחי עיני ממש ולא יהיה עוד ככלל איש בעד לא ידע וכסיל לא יבן את זאת. ומלאה הארץ דעה את ד' במים לים מבמים. ונזכר בזה להקים סוכת דוד הנפלה ויגרום השפעת השפע דקדושה לכנסה ישראל בכ"א הפנים. תה ילגאולה שלמה בקרוב. אבי"ד.

עתה כאתי להזכיר באן דברים חוצבים להבות אש בענין זה מה שכתב הרב הגאון הגדול הצדיק המפורסם אשר כל דו לא אגים ליה מה"ד **אברהם אזולאי** זצ"ל בספרי הויק **חסד לאברהם**. וז"ל כמען הראשון נהר ב"ד:

ודע כי עוקר כונת הרשב"י ע"ה בחיבור הוזהר היה ל"ד. להיות אור הלאמי באפס שפע באין הומך ובאין עיור לה. דעה לעשות לה סמך ליחרה כבעלה יחוד מועט ע"י חיבור הוזהר כמה שהיה הוא וחביריו עוסקים בסודות התורה שזה נדום ליחוד קב"ה ושכינתיה ע"י הסוד. שסוד הוא ד"ו בנימדיא א"ד. ונס שע"י החיבור הזה יריה ביט"ל הקליפות וקלות העונות והשבתת הקטרוגים. אשר לודמים בכל עת. בכל שעה נגד מדות דקדושים ורשמות דקדושים שרם בסוד השכינה הקדושה ונגד בני ישראל. והעוסק בתורה נקרא קלע וחרכ ורומח שרם בהיגות סודית כדי להצילם מרעתם ע"י חיבור זה. וספר זה עה"ד להתגלות בימי מלכא משיחא כדי ליתן מעורא לשכינה הקדושה כנובר. והגד כל אותן שיחזו אליו יזכו לגאולה. כי העבירך הזאת המועטת בומן הזה הוא יותר חשוב מכל אילי נביות בומן שהיו ביה בקב"ש קיים. וכו' עיי"ש עוד. עכ"ל:

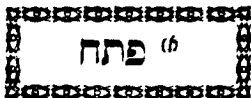
ואני הפרד לאל חיי. ויהי גועם ה' אליהו עלינו. ומעשה ידי יכין ומכל מכושול ומעות ישמרני. ובאור התורה דקדושה יאר עיני. ויחוקני ויאמנני. וכן הרהשת כחי יחלימני. וממציקתי יציאני. ויזכני לי ולזרעי עד עולם ככלל כל ישראל ללמוד התורה דקדושה לשמה מתוך נהת ורחבר. וזכה לדאות כבוא לציון גואלנו במדרה בימינו אמן:

אבר כל מבין הוא שספרי לא פעל כטרת המחבר. כי אין גם אחד שהתלמד כספרו להבין דברי הוזהר. יען כי חסר בו שחי אלה. אחת. שאין מאמרי הוזהר נעתכים בו ללשון דקדוש כלה במלה. שנית. שאין דברי הוזהר מוציגים בצד ההעקקה. כי דק ע"פ שני אכנים הללו יוכל הספר לריות לעוד ולהועיף להבין כראוי סגנון לשון הוזהר. להתלמד מזה להבין בהוזהר גם במקום אחר כמוכן. ומלבד זה נראה כרוד שהספר "מקור הכסדר" לא נדפס כלו. כי רק על פרשת בראשית ופרשת נח רובאו בו מאמרי הוזהר המוכנים. ומשם ידלעה נשמט ונרסר ככל פרשה ופרשה יותר ויותר. ילא נדפס על שאר הפרשיות דק ועיר שם ועיר שם:

ועל כן כראיתי שסבר כזה הוא נחוץ מאד. והיעלת ותקין גדול יוכל לצטוח כספר כזה לכלל ישראל. חנתי עארית כרו ואינו מהוך עמי ותלאה לחבר ספר כזה שידיר שלם בשלמות הראוי בהעקקה צחה וקלה כדרך לשן הכדוש. ונס הצנרי בצרו מאמרי הוזהר שנעתקה. וצינתי מקום מקיר מוצאם. ובכל הכך כית שחסדתי מדברי הוזהר מחמת שהייתי מיכרח לקצר שם כשכיל הפסק ענין אחר או רדיש אחד. רשמותי במקום הזה ב' נקודות כזה ואם בספר מאמר רשמותי קי שובב כזה — ונס הצנתי מדברי הוזהר יכן בהעקקה דלשון קדוש נקודות הכפסקיות. ונס כהגדר מדויקת. כי בעת העתקתי היו לפני איוה ספרי ורד מדפוסים שונים. וכ"ז עשיתי כשכיל להקל על הקורא שובין בנקל כדי שיוכל ללמוד בחשקות כראוי. ברנשת התפעלות רלב. ולא רק מן דשפר ולחוק. וכן גם כשכיל מטרה זו פירשתי בעודה החינן לאדם דעת כל המקומות שרם קצת מקושי הבנה כפירוש מיוחד אשר קראתיו בשם זין הזהר. ולא יאמר עיר הלומד בספר הזה צר לי המקום לרבין בו. ובודאי בעזרה תצמח מוד מיכר גדולר לכלל ישראל אם יתפשט ויהפדסם למוד ספר הוזהר בעולם בין הכלל ישראל. כי אין דבר שמחזק את האמונה ומתקן את הנשמה ומטרה את הלב

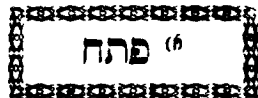
מודעה

לודע ולהודיע שכל מה שזכר או כתיב בספרים ילת גוי נכרי פזוס, שוגוס, אוה"ע וכדומה הכל קאי על העמים הקדמונים אשר היו לפנינו, אשר לא ננה עליהם אור רחמינו וההכחלה, את ה' לה ידעו ובשמו לא קראו לא כן העמים בזמנינו אשר נותנים כבוד ויקר לתורת משה ומלאמיהם בעקרי סדת והאמונה והלילה ננו לדבר, לכתוב או לחשוב שזו נגחי ודופי עליהם, ולחרכה מיוחסים אלהנו, לפי דת תוב"ק, לזרעם שלמים וזכותם כל הימים ולהתפלל בשלומה של מלכות ושריו ויועזו וכל עמו, כי יריס כודם

פתח

רבי שמעון בן יוחאי ואמר, כתוב ^(א) ואשים דברי בפני וגו'. כמד יש לו לאדם לעמל בתורד יומם ויליד. לפי שהקב"ה מאוין לקולם של אותו העוסקים בתורה יבל דבר שנתחדש בתורה על ידי ראיש דעמל בתורה עישה רקיע אחר. למדנו שבשעה הדיא שרבר תורה נתחדש מפיו של אדם. זה הדבר חידוש עולה ימתיבז לפני הקב"ה. והקב"ה לוקח דבר חידוש ההוא ומנשקו ^(ב) ומעמרו בשבעים עמרות כצורות יחיקות. ודבר הכמה שנתחדש עולה ויושב על ראש הצדיק חי העולמים. יפרח משם ומשומט בשבעים אלף עולמות. ועולה אצל עתיק יומין ^(ג) וכל דענינים של עתיק יומין הם דברי חכמה בסודות נסתרים עליונים. וזה סוד הדבר חכמה שנתחדש כאן. כאשר הוא עולה מתחבר באותן דברי חכמה של עתיק יומין. ועולה יורד עמדם. יבגם בתוך חיי עולמות נסתרים. שעין לא ראתה אלהים ולתך משם יוצאים ומשומטים ובאים מלאים עולמים. ומתנוגגים לפני עתיק יומין. באותה שעה מריח עתיק יומין בדבר חכמה רזה ייש לו נחת רוח מזה יותר מכל. אז ליקח איתו הדבר חכמה ימעמרו עם ש"ע אלף עמרות. וזה דבר חכמה פורח ועולה יורד ונעשה רקיע אחר. וכן כל דבר ירבר של חכמה מחודשת. ואלו הרקיעים עימדים בקיום שלם לפני עתיק יומין. והוא קוראם שמים חדשים. שמים מחודשים נסתרים הנבראים מן רסודות של החכמה דעליונה ^(ד). וכל שאר דברי תורה המחודשים ^(ה) עומדים לפני הקב"ה. ועולים ונעשים ארצות החיים ^(ו) ויורדים ומתעמרים אצל ארץ האמת ^(ז) ונתחדש ונעשה הכל ארץ חדשה מאותו דבר שנתחדש בתורה. ועל זה כתוב ^(ח) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני וגו'. עשיתי לא כתוב אלא עושה. שעושה תמיד מאותן החדשים וסודות התורה. ועל זה כתוב ואשים דברי בפני ובצל ידי כסיתך לנמוע שמים וליסוד ארץ. השמים לא כתוב אלא שמים. א"ר אלעזר מדו ובצל ידי כסיתך. א"ל בשעה שנמסרה התורה למשה באו כמה רבבות מלאכים עליונים לשורפו בשלהבת של פירם. עד שסכך עליו הקב"ה. ועתה כאשר זה דבר חכמה החדש עולה ונתעמר ונתעמר לפני הקב"ה. הוא מורד על אותו הדבר ומכסה על אותו האיש. שלא יתורע אצ"ל אלא להקב"ה בלבד. ולא יקאנו אותו. עד שנעשה מן אותו דבר החדש שמים חדשים וארץ חדשה. וש"כ ובצל ידי כסיתך לנמוע שמים וליסוד ארץ. מכאן נשמע שכל דבר המסוי מן העין עולה להועלת עליונה. וש"כ ובצל ידי כסיתך. ולמה נהנה ונתכסה מן העין. בשביל שיגיע לתועלת עליונה. וש"כ לנמוע שמים וליסוד ארץ כמו שנתבאר. ולאמר לציון עמי אתה. לאמר לאותן השערים ודברים דבוציינים אלה על אלה עמי אתה. אל תקרא עמי

פתח

רבי שמעון בר יוחאי ואמר, כתוב ^(א) ואשים דברי בפני וגו'. כמה אית ליה לבר נש לאשתדל באורייתא זיחא וליילא בנין דקב"ה לייית לקהוין דאיונו דמתעסקי באורייתא וכל ילה דאתחדש באורייתא על ידא דהסוד דאשתדל באורייתא עביר רקיעא חדא תנן בסת"א שעתא דמלה דחורייתא אתחדשת חזומיה דבר נש הדיא מלה סלקא ואתעמדת קמיה דקב"ה יקב"ה כשיל להדיא מלה וישיק לה ילו ועשיר לה בשבעין עשרין גליפין ומחקקן. ומלה דחכמתא דאתחדשא סלקא ויתבא על ריבא דלדיק חי עלמין. וספא מתחין ושאפא בשבעין אלף עלמין. וסליקא לגבי עתיק יומין וכל זמין דעתיק יומין מלין דחכמתא איונו ברזין סתמיין עלאין והדיא מלה סתמא דחכמתא דאתחדשת הכא כד סלקא אתחברת בחיטין מלין דעתיק יומין. וסלקא ונתתא כדדייהו ואלגתא בתמיסר עלמין גניזין דעין לא ראתה אלהים וזלתך מתחין נפקין ושפטן דיאתין מליאין ושלמים יתגמלו קמי עתיק יומין כהדיא שעתא ארע תיק ייזין כהדיא מלה. וכיחא קמיה זיכלא. כשיל יכהיא מלה ואתער לה בתלת זתא ושבעין אלף גשרין. הדיא מלה עסת וסלקא ינתתא ויתעבדיל רקיעא חדא יכן כל מלה ומלה דחכמתא ואיונו רקיעין קיימין בקיומא שלים קמי עתיק יומין והוא קרי לון שמים חדשים שמים מחודשים סתמיין דרזין דחכמתא עלאה ^(ב) וכל איונו שאר מלין דאורייתא דמתחדשין ^(ג) קיימין קמי קב"ה וסלקין ואתעבדיו ארלות החיים ^(ד) ונתתין ונתעשרין לגבי ארץ חד ^(ה) ואתחדש ארץ לאתעבדיל כלל ארץ חדשה מהדיא מלה דאתחדש באורייתא ועל דא כתיב ^(ו) כי כהבר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני וגו'. עשיתי לא כתיב אלא עושה דעביר תדיר מאיונו דחושין ורזין דאורייתא ועל דא כתיב ואשים דברי בפני ובצל ידי כסיתך לנמוע שמים וליסוד ארץ. השמים לא כתיב אלא שמים. א"ר אלעזר מהו ובצל ידי כסיתך א"ל כשעתא דאתחבר באורייתא למשה אתו כמה רבוא דמלאכי עלאין לאהודק ליה כלהובא דפומהון עד דחפא עליה קב"ה והסתא דהדי מלה כיקא ואתעמרה וקיימא קמי קב"ה איהו חסי על הדיא מלה וכסי על הדיא בר נש דלא יסתודע לגבייהו אלא קב"ה ולא יקלאון לגביה עד דאתעבד מהדיא מלה שמים חדשים יארץ חדשה הה"ד ובצל ידי כסיתך לנמוע שמים וליסוד ארץ מכלן דכל מלה דסתים מעינא סלקא לתועלתא עלאה הה"ד ובצל ידי כסיתך ואמחי אתחסי ואתכסי מעינא. בנין לתועלתא עלאה הה"ד לנמוע שמים וליסוד ארץ כמה דאתחזר ולאמר לגיין גמי תתה לאמר לאיונו מרעין ומלין דרזיוניין אלין על אלין עמי חתה. חל תקרי עמי

מראה מקומות (א) ד. ז. (ב) יב"י. י"א. ט. ד. ט. (ג) יב"י. ט"ו

ז"ר הזהר

(א) ענין הנשיקין למעום אמ יש בחידוש הזה ריח של ריאת שמים. ומו נקשה עיי הנשיקין התרבות רוחא ברוחא שנמשקס אלוו חיות והארה דלעילא שיוכל יתחשט סודו רקיע. וכן כך נקרא האלהות של עולם האצילות בלשון המקובלים: (ב) חיינו חכמה הקב"ה: (ג) חיינו תהודים שאינם כהחבת הקבלה נברא אדם ארצות. וכן חיינו ספרות מלכות שהיא פסוית תאחרונה מן העשר פסויות נקראת ארץ כי הוא השורש של עולם העשיה עולם הנשמי:

עמי אתה אלא עמי אתה להיות שותף עמדי. כמו שאנכי ברבור שלי עשיתי שמים וארץ. ככתוב ברבר ה' שמים נעשו. אף כך אתה. וזכאים הם העמלים בתורה. ואפשר תאמר שרברי תורה של אדם שאינו יודע כראוי ג' פועל כך. הוא וראה זה שאין דרכו בסודות התורה. ומחדש דברים שאינו יודע אותם כראוי ^(א) זה דבר המחודש עולה. ויוצא לנגד רבר ההוא איש תרפוכות לשון שקר מתוך נקב התהום רבה. ומרלל חשש מאות פרסאות לקבל דבר ההוא. לוקח אותו והולך עם רבר ההוא אצל נקבתו. ועושה מכנו רקיע שוא שנקרא תהו. ופורח באותו הרקיע איש תרפוכות והוא ששת אלפים פרסאות בשעה אחת. כיון שזה הרקיע של שוא מתקיים. ויוצא מיד אשת זנונים ומתחוקת בזה הרקיע של שוא ומשתתפת בו. ומשם יוצאת והורגת כמה אלפים ורבתות לפי שכאשר עומדת ברקיע ההוא יש לה רשות ויכולת להיות פורח כל העולם ברגע אחד. וע"כ כתוב ^(ב) הוי מושכי העין חבבלי השוא. העין זה היאש תרפוכות. וכעבות הענלה המאה. מי חמאה. וזנקבתו שנקראת חמאה. היא ממשיך תחלה לזה שנקרא עון באותן חבלי השוא. ואח"כ כעבות הענלה חמאה. ממשיך לא תה הנקבה עומדת ברקיע חמאה. ושם מתחזקת להיות פורח ולהרוג אנשים. ועל זה כתוב ^(ג) כי רבים חללים הפילה. מי הפילה. זו חמאה היא הורגת אנשים. מי גרם כך. תלמוד חכם שלא גיע להוראה ומורה. רחמנא ליצלן. א"ר שמעון להרברבי. בבקשה מכם שלא תוציאו מפנים דברי תורה שלא ידעתם ולא שמעתם מעין הגדול כלאו ^(ד). כדי שלא תהיו גורמים להחמא היא להרג רבבות אנשים לחנם. פתחו כלם ואמרו. רחמנא יצילנו. רחמנא יצילנו:

ג עוד א"ר שמעון וי לזה היאש שאומר שזאת התורה באה לגלות ספורים פשוטים ודברי הדימות. שאם כן אפילו בזמן הזה אנו יכולים לעשות תורה מדברי הדימות. ועוד בשבח יותר מדם. ואם לגלות ענינים פשוטים אפילו אותן מאספי הרשות העולמיש בדם ענינים עליונים יותר. אם כן נלך אדירים ונעשהמן הספורים שלהם תורה ברמיון זה. אלא כל דברי התורה ענינים עליונים הם וסודות עליונים. הוא וראה עולם העליון ועולם התחתון במשקל אחד נשקלו. ישראל למטה. מלאכים עליונים למעלה. מלאכים העליונים כתוב בדם עושה מלאכיו רוחות. שהיו בשעה שיורדים למטה מתלבשים בלבוש של זה העולם. ואם לא היו מתלבשים בלבוש כרמיון זה העולם לא היו יכולים לעמוד בזה העולם. ולא היה סובלם העולם. ואם במלאכים כך. התורה שבה נבראו המלאכים וכל העולמות כלם ומתקמים בשבילה. על ארת כמה וכמה. שכיון שירד לזה העולם. אם לא היתה מתלבשת באותן הלבושים של זה העולם. לא היה העולם יכול לסובלה. ובבן אלו ספורי התורה לבושי התורה הם. מי שחושב שהלבוש הזה הוא התורה ממש. ולא ענין אחר. תיפח ורוד ולא יהיה לו חלק בעולם הבא. לפיכך אמר דוד נל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. מה שיש תחת הלבוש של התורה. הוא וראה יש לבוש הנראה לכל. ואלה הבסלים כשרואים לאדם דגלבוש בלבוש שנטרא להם יפה אינם מסתכלים יותר. אבל החשיבות של הלבוש הוא תוף. חשיבותו הגוף היא דגשמה. כרמיון זה היא התורה שיש לה גוף. והן המצות שבתורה שנקראין גופי התורה. זה הגוף תלבוש בלבושים שהם הספורים של זה העולם. ובסלים שבעולם אינם מסתכלים אלא בזה הלבוש שהוא

מראה מקומות (א) ישי" ס (ב) מלי ד (ג) כעלתך קנן .

עמי אתה אלא עמי אתה לחסוי שותף עמי מה אתה במלולא דילי עבדות שמים וארץ כד"א בדבר ס' שמים נעשו אוף הכי זלתי וזלתי אינון דמסתלי בדברייתא. ואי תימח דמלס דכל בר נש ללא ידע עבד דא תא חזי הסוה ללאו אורחוי בריון דאורייתא ותדסי מלין ללא ידע על צוריהון כדקא יאות ^(א) היא מלה סלקא. ונסיק לנבי היא מלה חזי תרפוכות לשון שקר מגו נוקבא דתהומא רבא ודלג חמש מאה פרסי לקבלא להסיה מלה נסיל לה וזולג בסהיא מלה לגו נוקבא. ועבד צס רקיעא דשוא דלקרי פסו. ופאם בסהיא רקיעא הסוה חזי תרפוכות שיפא אלפא פרסי בזמנא חדא. כיון דהאי רקיעא דשוא קאיס. נפקת מיד אשת זנונים והתקף בסהיא רקיעא דשוא והשתתפת ביה ומתמן נפקת וקפלת כמה אלפין ורבוון. בגין דבר קיימת בסהיא רקיע חזי לה רשו ויכולתא להחוי פס כל עלמא ברנענא חדא וע"כ כתיב ^(ב) הוי מושכי העין חבבלי השוא העין דא דכורא וכעבות הענלה חמאה מלן חמאה. דא נוקבא דלקרי חמאה. חזיה משיך הסוה דלקרי עון צחינין חבלי השוא. ולבשר כעבות הענלה חמאה להסיה נוקבא דלקרי חמאה דמתמן אמתקפת לחסוי פס לקטלא בני נשא. ועל דא כתיב ^(ג) כי רבים הללים הפילה מאן הכילה. דא הסיה חמאה דקפלת בני נשא מלן גריס דא תלמוד חכם ללא חסי להוראה ומורה רחמנא לשון א"ר שמעון להרברבי. במסותא מנייכי ללא תסקון מפומיכו ילה דאורייתא ללא ידעתון ולא שמעתון מחילנא רברבא כדקא יאות ^(ד). בגין ללא תהיו גרמין להסיה חמאה לקטלא אללוסיין דבני נשא למננא פתחו כלסו ואמרו רחמנא לשון. רחמנא לשון.

ג תו א"ר שמעון ווי להסוה בר נש דלמח דהא אורייתא אתא לתחום ספורין בעלמא ומלין דהדיוסוי. דאי סכי אפילו בזמנא דא חזי יכלין למעבד אורייתא במלין דהדיוסוי. ובשכחא יתיר מכללו. אי לתחום מלי דעלמא אפילו אינון קפסירי דעלמא חזי צינייסו מלין עלאין יתיר. אי סכי קויל אבהרייסו ונעביד מנייכו אורייתא כהאי גוונא. אלל כל מלין דאורייתא מלין עילאין אינון רזין עילאין. תא חזי עלמא עלמא ועלמא תתאם בחד מתקלא אחקלי. כהאי ישראל לתאם מלאכי עלאין עילאין. מלאכי עלאין כתיב דבו עושה מלאכיו רוחות. דהא בשעתא דמתמן לתאם מתלבשין בלבושא דהאי עלמא. ואי לאו דמתלבשי בלבושא כגוונא דהאי עלמא לא יכלין למיקם ביה עלמא. ולא סביל לון עלמא. ואי במלכא כד. אורייתא דבראח לבו ובראח עלמין כלסו וקיימין בניס. על אחת כמה וכמה. כיון דמתתא להאי עלמא. לא לאו דמתלבשא צחי לבושין דהאי עלמא. לא יכיל עלמא להסבל. ועל דא חזי ספור דאורייתא לבושא דאורייתא חזי. מלן דהציב דהסוה לבושא חזי אורייתא חמא. ולא פלס אחרת. מיפס רוחיה ולא יסא ליה חולקא בעלמא דהאי. בגין כל אחר דוד גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. מאי דפאוס לבושא דאורייתא. תא חזי חזי חזי לבושא דמתחזי לכלל. ואינון פספין כד חמלן לבר נש בלבושא דמתחזי לון שטירא לא מסתכלין יתיר. חשיבו דהסוה לבושא גופא. חשיבותא דגופא בשמחא. כהאי גוונא אורייתא חזי לה גופא. ואינון פקודי אורייתא דלקרון גופי פורים. חזי גופא מתלבשא בלבושין דאינון ספורין דהאי עלמא. פספין דעלמא לא מסתכלי אלל בסהיא לבושא דחזי

כל זה המבין על ההקדמות והיסודות של חידושי זוהר .

שהוא הספור שבתורה, ואין יודעים יותר, ואין כסתכלים במה שיש תחת הלבוש שהוא, ואלה המבינים יותר אין כסתכלים ברלבוש, אלא בהגוף שהוא תחת אותו הלבוש. והכמים עבדי מלך העליון אלה שעמדו בה סניאינם כסתכלים אלא בהגשמה. שהיא עיקר הכל, היא התורה כמש, ולעמוד לבוא עתידים לרשתכל במה שהיא נשמה לרגשמה של התורה, וזכאים הם אלה רצדיקים הכסתכלים בהתירה כראוי, היין אין מתקיים אלא בקנקן, וכן התורה אינה מתקיימת אלא בלבוש הזה, ועל כן לא נצרך לרשתכל אלא במה שיש תחת הלבוש, ועל כן כל אלה הענינים וכך אלה הספורים לבושי התורה הם:

אמר רבי אלעזר כמה הבינן הם דברי התורה. שבכל תיבה ותיבה יש כוחות עליונים, והתורה כלל העליון נקראת, ולמדנו בה' צ' סודות שהתורה נדרשת בהן, כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, שהרי התורה היא כלל העליון, אע"פ שיצא מכלל ספור אחד בפשטות, ודאי לא בא לדראות על אותו הכבוד בלבד, אלא לדראות ענינים עליונים וסודות עליונים, ולא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא, לפי שזה הכבוד שבתורה א, המעשה ההוא, אע"פ שהוא יוצא מן כלל התורה, לא לדראות על עצמו בלבד יצא, אלא לדראות על הכלל העליון ההיא של התורה כלל יצא, וזכאים הם ישראל שיתנה להם תורה עליונה תורת אבת, ופי שאומר שאלו ספודי התורה לדראות על אותם הכבודים בלבד באו תיפח רוחו, שאם כן אין זו תורה עליונה תורת אמת, אלא ודאי שהתורה הקדושה העליונה היא תורת אמת, בוא וראה מלך בשך ורם אין כבודו כבוד דברי הדיום, כל שכן לכתוב אותו, ואם תעלה על דעתך שהבליך העליון הקדוש ברוך הוא לו היה לו ענינים קדושים ליכתב, ולעשות כדם תורה, אלא שהוא אסף כל דברי הדיומות, כגון דברי עשו, דברי גר, דברי לבן לעקב, דברי האתן, דברי בלעם, דברי בלק, דברי זמרי, ואסף אותם וכך שאר ספורים הנכתבים ועשה מדם תורה, אם כן כפי מה נקראת תורת אמת, תורת ה' תמימה, ערות ה' נאמנה, פקודי ה' ישרים, מצות ה' ברה, יראת ה' סודרה, משפטי ה' אמת, הנחמדים מודב ומפן רב, אלו הם דברי התורה, אלא ודאי התורה הקדושה העליונה היא תורת אמת, וכל דבור ודבור בא לדראות ענינים עליונים של זה הדבור, והספור ההוא לדראות על עצמו בלבד תאבא, אלא לדראות על אותו הכלל העליון הוא בא, (א) א"ר שמעון כך הוא לסי שנכנס ויוצא בנסתרות שבתורה, ולפי שיצאו נכנס ויוצא לאבן, משל לאדם שהיה מדורו בין תרים ולא ידע מן ישוב העיר, ודע חטים ואכל החטים בעצמם, פעם אחת נכנס לעיר הקריבו לפניו לחם טוב, אמר האיש הרואה, זה לחם, אמרו לו זהו לחם לאכל, אבל ודמעינו לו מאד רחבו, אמר וכן עשה זה, אמרו חסידים, אחר כך הקריבו לפניו מצות שניל, שין ביטמן, מעם מהן, אמר ואלו מכה נעשו, אמרו חסידים, אחר כך הקריבו לפניו מעדני סתמים הנעושים ברביש ושמן, אמר יאלו שני אוכל העיקר של כל אלה שראוי תחמה, אבל הרעת ההיא של מעדני העולם לא ידעו ונאברה סכנו, במוכן מי שבידורק כלל התורה, וא"י ככל עידונו המובנים הוצאים מן הכלל ההוא:

דמיו ספורא דאורייתא ולא ידעי יתיר ולה מסתכלי ביה דהויה תמות הסוף לבושא מינון דרעין יתיר לא מסתכלן בלבושא אלא בגופא דחוקא תמות הסוף לבושא כמינון עבדי דמלכה עלאה מינון דקיימי בצבורא דמיני לא מסתכלי אלה בגשמתא דהויה עקרא דכלל אורייתא תמש ולוונא דהתי ויינון להסתכלא בגשמתא דגשמתא דאורייתא וכחין מינון דקייא דמסתכלי באורייתא כדקא יואת ממרה לא יתיב חלל בקנקן, כך אורייתא לא יתבא אלא בלבושא דא ועל דא לא בני לאסתכלא חלל כמה דאית תמות לבושא, ועל דא כל מינון מילין וכל מינון ספורים לבושין מינון

אמר רבי אלעזר כמה תבינן מלי דאורייתא, דכלל מלה ומלה חית ריון עליון, ואורייתא כלל עלאה איקרי ותנין בתליסר מילין דאורייתא כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, דהה אורייתא דהויה כלל עלאה אע"פ דנפק מנה חד ספור בעלמא ודאי לא אמי לאחזאה על הסוף ספור אלא לחחמה זין, עילאין ורזין עילאין ולא לליד על עצמו יצא חלה ללמד על הכלל כולו יצא בגין דהסוף ספור דאורייתא חו הסוף עובדא, אע"פ דהוא ספקא מכללא דאורייתא ללו לאחזאה על גרמיים נפק בלבד אלא לאחזאה על הסוף כלל עלאה דאורייתא כלל נפק וחלפין מינון ישראל דמתייבד לכו אורייתא עלאה אורייתא דקדוש ומאן דחזר דהסוף ספורא דאורייתא לאחזאה על הסוף ספור בלבד קאמי מיפח רוחיה דאי כפי ללו איבי אורייתא עלאה אורייתא דקדוש, אלא ודאי אורייתא קדישא עלאה איבי אורייתא דקדוש תא חו מלך בשר ודם לאו יקרא דיליה סוף לחסתמי מלה דהדיושא, כל שכן למכתב ליה, ואי סליק בדעתך דמילא עלאה, קודשא בריך הוא לא סו ליה מלין קדישין למכתב ולמעבד מנייבו אורייתא, אלא דהויה כניס כל מלין דהדיושין, כגון מלין נעשו, מלין דלבן ביעקב, מלין דחתון מלין דבלעם, מלין דבלק, מלין דזמרי, וכניס לכו וכל שאר ספורין דמבינן ועבד מנייבו אורייתא, אי כפי חמלי אקרי תורת חמת תורת ה' פמימה, ערות ה' נאמנה, פקודי ה' ישרים מצות ה' ברה, יראת ה' סודרה, משפטי ה' אמת, הנחמדים מודב ומפן רב, אלפין מינון מלי דאורייתא, אלא ודאי אורייתא קדישא עלאה איבי אורייתא דקדוש, וכל מלה ומלה חתמי לאחזאה מלין עליון דהסוף תמש, וסוף ספור ללו לאחזאה על גרמיים בלבד קא חמי, אלא לאחזאה על הסוף כלל עלאה קאמי (א) א"ר שמעון כפי הוא למאן דעחל ונפק ולחמין דלא עאל ונפק לכו הכי, מתחל לבד כה דהסוף דיוריה ביני סורין ולא ידע דיורי יתא ודע השין ואכלי חמי בגופייהו, יומא חד עאל למתא הקריבו ליה נחמא סבא, אמר הסוף בר נש, דלא למס, אמרו נחמא הוא למיכל, אבל ופעם נחמה לחמיה לחמיה, אמר ומתא חתמבד דא אמרו מחמיה, לבתר הקריבו ליה גרמין דלישין בגשמתא, שט מנייבו, אמר וחלפין ממש חתמבדו אמרו מחסין, לבתר הקריבו ליה פרוקסי מלין דלישין ברבושא ומשחא, אמר וחלפין ממש חתמבדו אמרו מחסין, אמר ודאי אלא חמרי דכל אלפין, דלא אכל עקרא דכל אלפין דאיסא חמס, ובגין הסוף דמתא משדוני עלמא לא ידע וחתמבדו חמס, כך מאן דנקיס כלל, ולא ידע בכלל מדונין דמסגין דנפקין מהסוף כלל:

פתח רבי שמעון כעניני מצות התורה ואמר, מצות התורה שנתן הקב"ה לישראל, כל

פתח רבי שמעון כפקודי אורייתא ומר סקודי אורייתא דויב קב"ה לישראל, כל

בראה מקומות (א) נשאלת קפח, (ב) תחמס קט, (ג) דף יא :

כלן בדרך כלל נכתבו בתורה (ח) בראשית ברא אלהים .
 זו היא מצוד הראשונה לכף המצות. ונקראר מצוד זו יראת ה'
 שנקראת ראשית. שכתוב ראשית חכמה יראת ה'. (ט) יראת ה'
 ראשית דעת. לפי שדרך זה נקרא ראשית. וזה הוא השער
 ליבנם תוך האמונה. ועל מצוה זו מתקיים כל העולם. יראה
 מתחלקת לשלושה צדדים. שנים מהם אין בהם עיקר בראוי.
 והאחד מהם הוא עיקר היראה. יש אדם שמתירא מן הקב"ה
 בטביל שיחיו בניו ולא ימותו. או שמתירא מעניש הגוף או
 כסוף. ומפני זה מתירא ממנו המיר. נמצאת יראה זו שהוא
 כתירא מן הקב"ה אינה כראי להקרא עיקר. יש אדם שמתירא מן
 הקב"ה לפי שמתירא מעונש של העל"ם שהוא יעונש הגיהנם. שהי
 אלה אין עיקר היראה והשורש שלה. עיקר היראה הוא
 שהאדם צריך לפחד מרבונו. לפי שהוא הארון המושל העיקר
 ודשירש של כל העולמות. והכל לפניו כאין ואפם חשוב. כמו
 שנאמר (י) וכל יריי ארעא כל"א חשיבין. ויצמצם האדם רצונו
 במקום שהוא שנקרא יראת ה' וזה המקום שנקרא יראת ה'
 נקרא ראשית דעת. ועל זה נכללה כאן מצוה זו. וזה הוא
 עיקר והיסוד לכל שאר מצוה התורה. כי שניטר יראה
 נר דר הב'. אם אינו נוטר יראה אינו נוטר מצוה התורה. שדרי
 דיראה היא השער לכל. ולפיכך כתוב בראשית שהיא היראה
 ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ומי שעובר על זה עובר
 על מצוה התורה. והעונש למי שעובר על זה היא רצועה
 רעה שכתבה. וזהו והארץ ריתה הרע וברו יחשך על פני
 תהום ורוח אלהים. הרי אלו אלהיה ענישין לעונש בהם
 הרשעים. תהו. זה הנק. שכתוב (יא) קו תהו. זה הכל מדה. ברו.
 זו סקילה. אבנים המשוקעות תוך תהום רבה לעונש דרשעים.
 והשך. זו שרפה. שכתוב ויהי כשמעכם את הקול מתוך ההשך.
 והרר בווער באש עד לב השמים השך עני וערפל. וזה ראש
 הרזק שעל ראשי הרשעים התחיל שרופם. ירוח. זה רזק
 כחרב. רוח מערה חרב חדה הלהט בו. ככהיב יאת דרם
 החרב המתרפכה. וזה נקרא רוח. הוא רעיש לזה רעיו
 על מצוה התורה. ונכתב לעונש אחר מצוה יראה הראשית שהיא
 כלל של הכל. במאן ואלהא שאר מצוה התורה:

מצוה שניה זו היא מצוה שביצת היראה נאחות בה.
 ואינה יוצאה מבנה לעולם. והיא מצוה
 האהבה. שהאדם צריך לאהוב לרבונו אהבה שלמה. ומזה
 אהבה שלמה. זו אהבה רבה שכתוב התלך לפני והיה
 תמים. שלם באהבה. וזהו שכתוב ויאמר אלהים ירי איר.
 זו אהבה שלמה שנקראת אהבה רבה. וכאן היא המצוה
 שיארב האדם לרבונו כראוי. (יב) ועל זה למדנו שעל
 שני אופנים מתחלקת האהבה לאהוב דרקב"ה. יש מי שאוהב
 להקב"ה מתוך שיש לו עושר. אריכות ימים. בנים סביבו.
 מושל על שונאיו. רכיו מצליחים לו. ומתוך כך אוהב לו.
 ואם יודע לזה ברפון. שיושב עליו הקב"ה גלגל דין הקשה.
 יהיה שונא לו ולא אהבונו כלל. ולפיכך אהבה זו אין היא
 אהבה שיש לה עיקר. אהבה שנקראת שלמה זו שוה
 בשני הצדדים. בין ברין בין בטובה והצלת דרכו. שאוהב
 לו לרבונו כמו שלמדנו אפילו הוא ניטר נשמתך ממך. זו
 היא אהבה שלמה שנמצאה בשני הצדדים. וע"כ האור של
 מעשה בראשית נתגלה ואח"כ נגנו. כאשר נגנו יצא דין הקשה.
 ותכליתו שני הצדדים ביחד יהיו שלמות האהבה כראוי..

כלו באורייתא בחרח כלל כתיבי (ח) בראשית ברא אלהים .
 דהא הוא פקודא קדמאה דכלל. ואקרי פקודא דא יראת ה'
 דאקרי ראשית. דכתיב ראשית חכמה יראת ה' (ט) יראת ה'
 ראשית דעת. בגין דמלה דא ראשית אקרי ודא איבי תרעא
 לעללנו נו מהימנותא. ועל פקודא דא מתקיים כל עלמא. יראת
 התפרש לתלת ספרין. תרין מנייבו לית צוה עקרא כדקא
 יאות וחד עקרא דיראה. אית בר נש דחיל מקציה
 בגין דייחון צויהי ולא ימותון. או דחיל מעונשא דגופא או
 דממוניה יעל דא דחיל ליה תדיר. אשתכח יראת דאיהו
 דחיל לקציה לא שוי לעקרא. אית בר נש דחיל מן קציה
 בגין דחיל מעונשא דהסור עלמא ועונשא דניבנס. תרין
 אלין לאו עיקרא דיראה א' מן ושרשא דיליה. יראת דאיהו עיקרא
 למדחל בר נש למאריה. בגין דאיהו רב ושלם עיקרא ושרשא
 דכל עלמין. וכלל קציה כלל חשיבין. כמה דאתמר (י)
 וכל דיירי ארעא כלל חשיבין. ולשואה רעופיה בזהו
 אחר דאקרי יראת ה'. והאי אחר דאקרי יראת ה'
 אקרי ראשית דעת. ועל דא אתכליל הכא פקודא דא. ודא
 עיקרא וסודא לכל שאר פקודין דאורייתא. מתן דנשיר יראת
 נשיר כלל. לא נשיר יראת לא נשיר פקודי אורייתא. והא
 דא תרעא דכלל. ובגין כך כתיב בראשית דאיהו ירחה
 ברא אלהים את השמים ואת הארץ. דמתן דעבר על דא עבר
 על פקודי דאורייתא. ועונשא דמתן דעבר על דא דרעושה
 רעה אלקי ליה ישינו והארץ ריתה הסו וצוה ועל פני שני
 תהום ורוח הלהים הא אלין ארבע עונשין לאענשא בזון
 חייבא תהו דא חנק דכתיב (יא) קו תהו חבל מדה. צוה.
 דא סקילה דבגין דמתקיינו נו תהומא רבא לעונשא דחייבא.
 ומשך. דא שרפה דכתיב ויהי כשמעכם את הקול מתוך ההשך.
 והרר בווער באש עד לב השמים השך עני וערפל. ודא אשך
 תקיפא דעל ריסיכון דחייבא שרי לאוקרא לון ורוח דא חבג
 בסיוף רוח סערה הרבא משנלח היא מלהטא ציה. כד"א ולי
 להט סחרב המתרפכת. ואקרי רוח. האי עונשא למאן דיעבר
 על פקודי אורייתא וכתביב לבתר יראת ראשית דאיהו כללל
 דכלל מתאן ולהלאה כדקא פקודין דאורייתא:

פקודא תנינא דא איבי פקודא דפקודא יראת אמתא
 אהבה. ואלו נשקא מייסא לעלמין. ואיבי
 אהבה. דבר נש יחם למאריה רחמו שלים. ומאן איבי
 רחמו שלים. דא אהבה רבה. דכתיב התלך לפני והיה
 תמים שלים דרחמימתא ודא הוא דכתיב ויאמר אלהים ירי אור.
 דא רחמו שלמימתא דאקרי אהבה רבה. והכא איבי פקודא
 למרמס בר נש לזארייה כדקא יאות. (יב) ועל דא תנין
 דכתיבין ספרין התפרש אהבה רחמו דקציה. אית מאן דרחים
 ליה מנו דאית ליה עותרא. אורכא דיומין. בגין סגריה .
 שלים על שגאוי. אורחיו מתתקין ליה. ומנו כך רחם ליה.
 ואי להאי יאא כהפוכא. ויהדר עליה קציה גלגולא דדינא קביל.
 יאא כ"א ליה ולא ירחם ליה כלל. ובגין כך רחמו דא לאו
 איבי אהבה דאית ליה עיקרא. רחמו דאקרי שלים הסו דאיהו
 במרין ספרין. בין דינא בין בשיבו ומוקנא דלרחמי. דרחם
 ליה למאריה כמה דתנין אפילו סוה נשיל נשמתך מיך דא
 איבי רחמו שלים דהו בתיבין ספרין. וע"כ אור דמחשבה
 בראשית נקא ולבית לאניו כד לאניו נשק דינא קביל ואתכליל
 תרי ספרין כמדל. למסוי שלימי דאהבה כדקא יאות..

מראה מקובות (ט) כתיב (י) דחיל ד (יא) ישי' ליד ד (יב) ד י .

זיו הזהר

ומן י"ד פקודין סתחשב רשבי' במעשה בראשית לפי שעליהן מתקיים משה בראשית וזן מצוה ישראל יכולים לקיים בנים אפילו
 בגלות וגם מצוה הבאת בכורים יכולים לקיים ע"י תבואת דרון לת"ת כירוע. לכך בא רשבי' והעביר על ארבע דשנה:

עדכל אחד ולא ישים פירוד. או כח המוסאה יסתלק מן העולם ולא יוספק לסמה. וזה הדור הטוב והיו כמאורות. שהקליפה אחר המוח התבטש ותתעלה המוח הוא ראוי. וכן הקליפה הוא מ'ת. אי"ד היא באותיות מחוברות. מ'ת באותיות נפרדות. מאורות [17] וכאשר אי"ד זה נסתלק משם נעשה חבור מ'ת מן האותיות הנפרדות —

מצוה חמישית כתוב ישרצו המים שרץ נפש היה. במקרא הזה נרמז שלש כצות. אחת לעמל בתורה. אחת לעסק בפריה ורבייה. ואחת לדבול לשמנה ימים להעביר משם הערלה לעמל בתורה.

לדחיקה בה להוסיף לה בכל יום לתקן נפשו ורוחו. שבוין שדאדם עוסק בתורה נהנהו בגשמית קדושה. שבה ב ישרצו המים שרץ נפש היה. זו התורה שנקראת מים ישרצו ויוציאו כהרמים של נפש חיה. נפש של הדיה הקדושה הריא [18] ושכאשר האדם אינו עוסק בתורה אין לו נפש קדושה וקדושה שלמעלה אינה שורה עליו. וכאשר מניע בתורה. ע"י הדישה שפתים שהיא מרחש בה וזכה לנפש הדיה הריא. ולהויר להינת כמו מלאכים הקדושים. שכתוב [19] ברכו ה' מלאכיו. אלה הם העוסקים בתורה שנקראו מלאכיו בארץ. וזה שכתוב ועוף יעופף על הארץ [20] ודיינו בעולם הזה. ובעולם הבא למדנו שעוירי הקב"ה לעשות לרם ננפים כנשרים לשוטים בכל העולם. שכתוב [21] וקוי ה' יהליפו כח ועלו אבר כנשרים. וזה שכתוב ועוף יעופף על הארץ —

מצוה ששית לעסוק בפריה ורבייה. שכל מי שעוסק בפריה ורבייה גורם להרד הוא לחיות

טוב תמיד [22] ואל יפקד מימיו. והים נתמלא בכל הצדדים [23] ונשמות חדשות מתהרשות ויוצאות מן העץ הדיא. והרבה חילות מתרבים לבעלה עם אותן הנשמות. וש"כ ישרצו המים שרץ היה. זה ברית היסוד הקדוש. נהר הגשם קדוש. ומים שלו נתרבים ושורצים שרץ הרבה נשמות לדיה הדיא [24] ועם אותן הנשמות הרבה הדיא היו יוצאים כמה עופות הפורחים ועפים כל העולם [25] וכאשר הגשמה תצא לזה העולם. עוף ההוא הפרוח ויוציא עם אותה הגשמה מן העץ והוא יוציא עמה לזה העולם. כמה עופות יוצאים עם כל גשמה. שנים. אחד מימיו ואחד משמאלו. אם וכתה זה שומרים לה. שכתוב כי מלאכיו יצאו לה. ואם לא. הם מקשרנים עליה. ומי שמונע עצמו מפריה ורבייה. כביכול הוא סמקטאת הדמות הכולל כל הדמותים. וגורם להרד הדיא שלא יושפעו מימיו. ופגם לברית קודש בכל הצדדים. ועליו כתוב [27] יוצאו וראו בפני האנשים הפושעים בי. כי ודיא [28] זה העונש להגוף. והגשמה אינה נכנסת לפנים מהפרוכת כלל [29] ונמרדת מהעולם הדיא:

מצוה שביעית להמל לשמנת ימים ולהעביר וזהו הערלה. ולפי שהדיה הדיא

היא מדרגה השמינית לכל המדרגות. והנפש שהיא הפרח סכנה צריכה להתראות לפניה לשמנת ימים. כמו שהיא מדרגה השמינית [30] ואז היא נראית בוריא שהיא נפש היה נפש מן

מראה מקומות (6) דף יב: (7) תלים ק"ג (8) יסעי ט' (9) יסעי ט"ז (10) דף יב

זיו הזוהר

על ספירת תפארת והיינו השם ה"ה" ב"ה מרת ותרומים. ומארת חסר מרמז על מרת המלכות שהיא מרת הדין: [17] דורש חיבת מאורות מלא שיש אם למקרא. נמצא שחיבת או"ר באמצע באותיות מחוברות. וחיבת מות של שאר האותיות הן נפרדות: [18] והיינו נשמה קדושה הגובעת מסקרו החיים הנגזרים [19] שיהיה כמו המלאכים שיש להם כנפים לעוף: [20] שיהיה נובע מביד שפע. מעלמא דברוא לקלא דנוקבא: [21] וזו מרת המלכות שנקראת ים. [22] מ' למרת המלכות: [23] והיינו מלאכי השמירה ככתוב כי מלאכיו יצאו לה שמרך בכל דרכיך: [24] לפי ששנים דמות העליון ועליו נזכר בתלמוד נשמת שבנוף: [25] זה הרקיע שבו השער לכניסת הנשמות במקום צדור החיים נקרא פירוס. והיינו פירוס. ואפשר מפני שהוא רקיע דק כמו מחיצה: [26] מרת המלכות שהיא הנפש היה נקראת לפעמים שמינית לכל הספירות שהן מן ספירת בינה למעלה למטה בנזכר בשערי

דכלל מד ולא ישי פירוד. כדן הדיא מסרה למטה יסמל מעל עלמא ולא יסתפק למתא [17] ויטו רזא דכתיב והיו לתחורות. הו קליפה אחר מוח סלקא מתא או"ר מסרה למטה מ'ת. או"ר כחבור האתון מ'ת מסרה מאורות [18] וכך הדיא או"ר אסמלק מתמן מחברת מ'ת כמתון דפרודא —

מצוה חמישית כתוב ישרצו המים שרץ נפש היה. במקרא הזה נרמז שלש כצות. אחת לעמל בתורה. אחת לעסק בפריה ורבייה. ואחת לדבול לשמנה ימים להעביר משם הערלה לעמל בתורה.

לדחיקה בה להוסיף לה בכל יום לתקן נפשו ורוחו. שבוין שדאדם עוסק בתורה נהנהו בגשמית קדושה. שבה ב ישרצו המים שרץ נפש היה. זו התורה שנקראת מים ישרצו ויוציאו כהרמים של נפש חיה. נפש של הדיה הקדושה הריא [18] ושכאשר האדם אינו עוסק בתורה אין לו נפש קדושה וקדושה שלמעלה אינה שורה עליו. וכאשר מניע בתורה. ע"י הדישה שפתים שהיא מרחש בה וזכה לנפש הדיה הריא. ולהויר להינת כמו מלאכים הקדושים. שכתוב [19] ברכו ה' מלאכיו. אלה הם העוסקים בתורה שנקראו מלאכיו בארץ. וזה שכתוב ועוף יעופף על הארץ [20] ודיינו בעולם הזה. ובעולם הבא למדנו שעוירי הקב"ה לעשות לרם ננפים כנשרים לשוטים בכל העולם. שכתוב [21] וקוי ה' יהליפו כח ועלו אבר כנשרים. וזה שכתוב ועוף יעופף על הארץ —

מצוה ששית לעסוק בפריה ורבייה. שכל מי שעוסק בפריה ורבייה גורם להרד הוא לחיות

טוב תמיד [22] ואל יפקד מימיו. והים נתמלא בכל הצדדים [23] ונשמות חדשות מתהרשות ויוצאות מן העץ הדיא. והרבה חילות מתרבים לבעלה עם אותן הנשמות. וש"כ ישרצו המים שרץ היה. זה ברית היסוד הקדוש. נהר הגשם קדוש. ומים שלו נתרבים ושורצים שרץ הרבה נשמות לדיה הדיא [24] ועם אותן הנשמות הרבה הדיא היו יוצאים כמה עופות הפורחים ועפים כל העולם [25] וכאשר הגשמה תצא לזה העולם. עוף ההוא הפרוח ויוציא עם אותה הגשמה מן העץ והוא יוציא עמה לזה העולם. כמה עופות יוצאים עם כל גשמה. שנים. אחד מימיו ואחד משמאלו. אם וכתה זה שומרים לה. שכתוב כי מלאכיו יצאו לה. ואם לא. הם מקשרנים עליה. ומי שמונע עצמו מפריה ורבייה. כביכול הוא סמקטאת הדמות הכולל כל הדמותים. וגורם להרד הדיא שלא יושפעו מימיו. ופגם לברית קודש בכל הצדדים. ועליו כתוב [27] יוצאו וראו בפני האנשים הפושעים בי. כי ודיא [28] זה העונש להגוף. והגשמה אינה נכנסת לפנים מהפרוכת כלל [29] ונמרדת מהעולם הדיא:

מצוה שביעית להמל לשמנת ימים ולהעביר וזהו הערלה. ולפי שהדיה הדיא

היא מדרגה השמינית לכל המדרגות. והנפש שהיא הפרח סכנה צריכה להתראות לפניה לשמנת ימים. כמו שהיא מדרגה השמינית [30] ואז היא נראית בוריא שהיא נפש היה נפש מן

מראה מקומות (6) דף יב: (7) תלים ק"ג (8) יסעי ט' (9) יסעי ט"ז (10) דף יב

זיו הזוהר

על ספירת תפארת והיינו השם ה"ה" ב"ה מרת ותרומים. ומארת חסר מרמז על מרת המלכות שהיא מרת הדין: [17] דורש חיבת מאורות מלא שיש אם למקרא. נמצא שחיבת או"ר באמצע באותיות מחוברות. וחיבת מות של שאר האותיות הן נפרדות: [18] והיינו נשמה קדושה הגובעת מסקרו החיים הנגזרים [19] שיהיה כמו המלאכים שיש להם כנפים לעוף: [20] שיהיה נובע מביד שפע. מעלמא דברוא לקלא דנוקבא: [21] וזו מרת המלכות שנקראת ים. [22] מ' למרת המלכות: [23] והיינו מלאכי השמירה ככתוב כי מלאכיו יצאו לה שמרך בכל דרכיך: [24] לפי ששנים דמות העליון ועליו נזכר בתלמוד נשמת שבנוף: [25] זה הרקיע שבו השער לכניסת הנשמות במקום צדור החיים נקרא פירוס. והיינו פירוס. ואפשר מפני שהוא רקיע דק כמו מחיצה: [26] מרת המלכות שהיא הנפש היה נקראת לפעמים שמינית לכל הספירות שהן מן ספירת בינה למעלה למטה בנזכר בשערי

דכתיב חיה קדישא. ולא מספרה אחרא ודא איבו ישרא
 המים. כדלשכחנא כספרא דהמוך יתשמין מיא דורעא
 קדישא רשימו דנפש חיה. ודא רשימו דלת יו"ד דלתרשים
 כבשרא קדישא חבל שאר רשומין דעלמא. ועוף יעופף
 על הארץ דא אליה הנביא. דשאם כל עלמא כבשרא
 פאסין למיחא תמן כההו גיורו דקיימא קדישא. ואלמרין לתקנא
 ליה כורסיא ולאדכרנא כעומא דא כורסיא דאליה הנביא.
 ואי לאו לא שארי תמן. ויבדל אלהים את התנינים הגדולים
 פריץ. אלון ערלה ופריעה גיורו דערלה ופריעה לבתר.
 ואינו דבר ונוקבא וכו' ואת כל נפש חיה הרומשת דא
 רשימו דלת קיימא קדישא. דליה נפש חיה קדישא כדקאמרינן.
 אשר שרנו המים מיין עלאין דלתמכחו לנביה דלת רשימו
 דא. ובנין דא אחרשימו ישראל כרשימו דאליה ודכו לתתא
 כעומא דלינון קדישין עלאין רשימין לאשתמודעא בין
 ספר קדישא לספרא אחרא דמסאבא. אוף ישראל רשימין
 לאשתמודעא בין קדושיהו לעמין עכ"ס. דלמיין מספרא
 אחרא דמסאבא וכמו דרשימו לון הכי רשום כעירי
 ומופי ולסון לבצירי ומופי דעמין עכ"ס. זכאה חולקסון
 ישראל :

פקודא תמינאה למירחא גיורא דעאל לתנור גרמי.
 ולאעלא תחום נדפשו דשכינתא וליה
 אעילת לון תחום נדפשא לאינו דמתפרשין מספרא אחרא
 מסאבא ומתקרבין לנביה דכתיב תולא הארץ נפש חיה
 למינה ואי תימא דהאי נפש חיה דכלילא בישראל לכלא היא
 אדומתא דער ואמר למינה כמה אכסדרין וארין דא לנו
 מן דא אית לה לסאי ארץ דליה חיה תחום נדפשא. דגשא
 ימינא אית לה תרין אכסדרין ומסאי נדפשא אשתפרן לתרין
 אומין אחרין דלינון קדישין ביחודא לישראל לאעלא לון לנו
 אכסדרין אלון וכו' ותחום נדפשא שמאלא אית תרין אכסדרין
 אחרין ומתפרשן לתרין אומין אחרין דלינון עמון ומואב
 וכלהון אקרין נפש חיה. וכמו דרשימו סמיין אחרין
 ודיכלין אחרין בכל נדפשא ונדפשא ומיניה נפקו רומין לאפרישא
 לכל אינון גיורין דמתגיירין. ואקרין נפש חיה. אבל למינה
 דכלא עלאין תחום נדפשו דשכינתא ולא יפירי אבל כשמתא
 דישראל נפקא מנו גופא דההוא אילנא וכו' ומתמן פרוחין
 כשמתין לנו סאי ארץ גו משהא לנו לנו. ורוא כדכתיב
 כי תהיו אתם ארץ חסד. וע"ז אקרין ישראל בן יקיר
 דהו משהא עליה ואקרין ס' העמוסים מי במן ולא מגדפין
 לנבר. ופו גיורין לית לון חולקא כזילנא עלאה כל שכן
 כגופא דליה אבל חולקא דלהון תחום נדפשו דשכינתא איבו
 ולא יתיר תמן שארן גיירי הלקו ומתחדן ולא לנו כמה
 דלתמר וכו' סולא הארץ נפש חיה למינה וליחין כהיה
 ונמש וחיטו ארץ. כללו שאבין נפש מסיחיל חיה. אבל כל
 חד למינה כדקא חזי לה :

פקודא תשיעאה למיין למסכני ומליכב לון סרפא
 דכתיב נעשה חסד כדמחמו. נעשה חסד כדמחמו כלל דבר ונוקבא.
 כדמחמו עשירי. כדמחמו מסכני. דהא מספרא דדכורא
 עשירי. ומספרא דנוקבא מסכני. כמה דלינון כדמחמו
 חסד

מצוה שמינית לארב את הגר הבא למור עצמו.
 וליכנס תחת כנפי השכינה. והיא
 כמנייה אותם תחת כנפיה לאותן הגפרשים מצד הארץ
 של המזמאה ומתקרבים אצלה. שכתוב תוצא הארץ נפש היה
 לכינה. ואפשר תאמר שזאת נפש היה הנבלת בישראל לכל היא
 מוזמנת. חזר ואמר למינה. כמה חרדים והיכלות זה לפנים
 מזה יש לה לארץ הזאת שנקראת חיה תחת כנפיה. כנף
 דומנית יש לה שני חרדים. ומזאת הכנף הם גפרשים לשתי
 אומות אחרות שיש להן התקרבות לישראל. להכניסם תוך
 החרדים האלה וכו' ותחת כנף השמאלית יש שני חרדים
 אחרים. וגפרשים לשתי אומות אחרות שהם עמון ומואב.
 וכלם נקראים נפש חיה. ועוד כמה חרדים בתומים אחרים
 והיכלות אחרים בכל כנף וכנף. ומזה יוצאים רוחות להפרישם
 לכל הגרים שמתגיירים. ונקראים חיה. אבל למינה.
 שהם נכנסים תחת כנפי השכינה ולא יותר. אבל נשמות
 דישראל יוצאות מתוך גוף העץ והיא וכו' ומשם פורחות
 הנשמות לתוך ארץ זו תוך מעיה לתוך תוכה. והסוד ככתוב
 כי תהיו אתם ארץ חסד. וע"ז נקראים ישראל בן יקיר
 שהו מעיה עליו. ונקראים ס' העמוסים מי במן. ולא מן הכנפים
 שמבחוץ. ועוד שגדריים אין להם חלק בעץ העליון. כל שכן
 בהגוף שלה. אבל החלק שלהם היא תחת כנפי השכינה
 ולא יותר. שם חונים גיירי הצדק ומתאחדים ולא לפנים כמו
 שנתבאר. ולפיכך תוצא הארץ נפש חיה למינה. ולמי. ברמה
 ורמש ודיתו ארץ. כלם שאבנים נשפות מן אותה החיה. אבל כל
 אותה למינה כראוי לה :

מצוה תשיעית לרחם עניים וליתן להם מיון.
 שכתוב נעשה אדם בצלמנו
 כדמחמו. נעשה אדם שיהיה בשותפות והתבללות זכר ונקבה.
 בצלמנו עשירים. כדמחמו עניים. שהדי מצד בחינת זכר
 העושר. ומצד בוד' נקבה דולות וכמו שהם למעלה בשותפות
 אדרי

פקודא תשיעית למיין למסכני ומליכב לון סרפא
 דכתיב נעשה חסד כדמחמו. נעשה חסד כדמחמו כלל דבר ונוקבא.
 כדמחמו עשירי. כדמחמו מסכני. דהא מספרא דדכורא
 עשירי. ומספרא דנוקבא מסכני. כמה דלינון כדמחמו
 חסד

כראה מקומות ט' פלגיה ב' ט' ישי' פ"ז ט' דף יג :

זיו הוהר

אדרה שער ח' : [כד] בריחת הערלה היא תקון במלכות שהיא בחינת נוקבא. ופריעה היא תקון ביסוד שהוא בחי' דוכרא : [כס] לפי
 שבאים מנוע אברות יצחק : [טו] היינו עץ החיים שהיא ספירה התפארת ומשם פורחת לארץ היינו לספירת המלכות להיות בה בבחינת
 עבדו קודם התולדה בעולם הזה :

אחר. וזה מרחם על זה. וזה נתון לזה ונוסל עמו טובה (כז) כן צריך להיות האדם למטה. שיהיה העשיר עם העני בתבור אחר. שיתן זה לזה ויגמול טובה זה לזה, וידרו בדת הים וגו'. מיד זה ראוי בספר של שלמה המלך. שכל מי שמרחם על עניים ברצון הלב לא תשתנה צורתו לעולם מכמו שהיתה בצורת אדם הראשון. וכיון שצורת אדם נרשמה בו יש לו שליטה על כל הבריות שבעולם בצורה הדוא. וש"כ ומוראכם ותחכם יהיה על כל חית הארץ וגו'. כלם זעים ומפחדים מן אותה הצורה הנרשמת בו. לפי שזאת היא מצוה גדולה ומועלת שיתעלה האיש בצורת אדם יותר משאר מצות. מניין מנבוכדנצר. שאע"פ שחלם לו חלום הדוא. כל זמן שהיה מרחם לעניים לא נתיקם בו החלום. כיון שהטיף עין רעה שלא לרדם על העניים מה כתוב א' עוד מלתא בפומ סלא וגו'. מיד נשתנה צורתו ונמרד מן האנשים. ולפיכך כתוב נעשה אדם. כתוב כאן עשיה. וכתוב בונו: **שם האיש אשר עשיתי עמו היום בונו:**

מצוה עשירית להגיה תפלין ולהשלים עצמו ברמות העליון. שכתוב ויברא אלהים את

האדם בצלמו שהרי תפלין אותיות של השם הקדוש הם ממש. כל אות ואות של השם הקדוש בפרשה אחת חקקה פרשה הראשונה קדש ל' כל בכור. זו אות י' פרשה ב' והיה כי יביאך. זו אות ה' פרשה ג' שמע ישראל. זו אות ו' פרשה ד' והיה אם שמעו. זו אות ה' האררונה. וע"כ מי שמתקן בהם הרי הוא בצלם אלהים. מה אלהים מתיחד בו השם הקדוש (כח) כן גם הוא מתיחד בו דמש הקדוש כראוי. זכר ונקבה ברא אותם. אלו תפלין של ראש ותפלה של יד והכל אחד (כט):

מצוה אחת עשרה לעשר מעשר הארץ. כאן נרמז מ' מצות. אחת לעשר מעשר הארץ. ואחת להביא בכורים מפרי העץ. שכתוב הגה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ. כתוב כאן הגה נתתי. וכתוב שם ולבני לוי הגה נתתי כל מעשר בישראל. וכתוב וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא:

מצוה שתים עשרה להביא בכורים מפרי העץ. שכתוב וזרע זרע לכם יהיה לאכלה. וגם שכל מה שראוי לנבד אסור לנו לאכל. אבל לדם התיר נתן לדם כל מעשר שלי ובכורי העצים. וזה נתתי לכם. לכם ולא להדורות שאחריכם.

מצוה שלשה עשרה לפדות בן הבכור לקשרי בחיים. כי שני מסונים יש. אחד של חיים ואחד של מיתה דעומדים אצל האדם. וכאשר יפדה האדם את בנו. מיד המסונה של מיתה פורדת. ואינו יכול לשלם עליו. וזה הכבוד וירא אלהים את כל אשר עשה בכלל ודגה טוב. זה מלאך החיים מאד. זה מלאך המיתה. ולכן בפירוש הזה מתקיים זה של חיים ונחלש איתו של מיתה. ובפירוש הזה קונה לו חיים כמו שנתבאר. וזה צד הרע מנדות ואינו נאחז בו:

מצוה ארבע עשרה לשמור יום השבת. שרואים המנוחה מכל מעשה בראשית.

כאן

חל וחס דא על דא ויהיב דא לרא ונמיל ליה סיבו וכו' הכי להעריך בר נש לתתא נהמו עתירה יומסכנא בתבורא חל למייבב דא לרא ולגמלאס טובא דא לרא וירדו בדגת הים וגו' רוא דא חייבין בספרא דשלמה מלכא דכל ייאן דחס על מסכני ברעומא לזבא לא מחבני דיוקניה לעלם מדיוקנא לראס הראשון וכיון דדיוקנא לראס אתרשים ביה שליט איבו על כל ברין דעלמא בההוא דיוקנא הכ"ד ומוראכס ומחכס יהיה על כל חית הארץ וגו' כלסו זעין וחמלין מההוא דיוקנא להרשים ביה בנין דלל היא פקודת מעליא להסתלקא בר נש דדיוקנא לראס על כל שאר פקודין ויגלן מנבוכדנצר דלע"ג דהלס הוא חליא כל זמנא דהוה מייחן למסכני לא שרא עליה חלייה כיון דלעיל עינא זישא ללא למיחן למסכני מאי כתיב א' עוד מלתא בפומ ילכא וגו' מיד מחבני דיוקניה ואסרדו יין בני נשא ובג"כ נעשה אדם. כתיב הכא עשיה וכתיב התם **שם האיש אשר עשיתי עמו היום בונו**

פקודא עשיראה להנחא תפלן ולשלמיה גרמיה דדיוקנא עלאה דכתיב ויברא אלהים את

האדם בצלמו דהא תפלין אהון דשאר קדישא אינון מיס כל את ולת דשיא קדישא פרכתא חדא גליפא פרכתא קדמאה קדש ל' כל בכור דא את י' פרכתא תנינא והיה כי יביאך דא את ה' פרכתא תלימאה שיע יבראל דא א' פרכתא דביעמא והיה אט שמוע דא את ה' בחרכה וע"ד מאן דלחתקן ביה איבו הוי בללס אלהים מה אלהים אחימחל ביה שמוא קדישא וכמו אף הוא אחימד ביה שיא קדישא כדקא יאות זכר ונקבה ברא איתם תפלין דר שא ותפלה של יד וכלא חד וכטו

פקודא חדסר לעשרא מעשרא דארעא הכא אית תרין פקודין חד לעשרא מעשרא דארעא וחד לאייתמא בכורי דפרי חילגא דכתיב הגה נתתי לכם את כל עשה זרע זרע אשר על פני כל הארץ כתיב הכא הגה נתתי וכתיב התם ולבני לוי הגה נתתי כל מעשר בישראל וכתיב וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא

פקודא תריסר לאייתמא בכורי דלילגא. דכתיב וזרע זרע לכם יהיה לאכלה אף דכל מה דלחמיו לגבוה אסירא לנא למיכל לחיור לון ויהיב לון כל מעשרא דיליה ובכורין דלילגין נתתי לכם. לכם ולא לדרין דבתיבין.

פקודא תליסר למעבד פורקנא לבריה לקשרא ליה בחיין דתרין ממנן כינהו חד דחין וחד דמותא וקיימין עליה דבר נש וכד יפרכ ב"ג לבריה מירא דהאזא מוחא פריק ליה ולל יוכל לשלמיה עליה ודא דא וירא אלהים את כל אשר עשה בכלל והנה טוב דא מלאך חיים מאד דא מלאך המות וע"ד צהאי פורקנא אלקיים דא דהייח ואתמלגס הסא דמותא ובפורקנא דא קני ליה חיים כמו דלחמיו. והסא ספרא זישא שבק ליה ולל אחיד ביה

פקודא ארביסר לעשרא יומא דשבתא דליה יומא דניימא מכל עובדי בראשית

הכא

מראה מקומות (א) ד"ל ד (ב) רות כ (ג) דף יד.

זיו הזהר

(כז) שספירה אחת תשיע שפע לשפירה שניה שחקר לה השפע (כח) פי שהשם יהיה מתיחד בהשם אלהים והיינו יתור קב"ה ושכינתיה. (כט) תפלין ש"ר תקונם בעלמא דרבנא ותפלין ש"י בעלמא ונוכחא

כאן נכלל ב' מצות. אחת שמירת יום השבת, ואחת לקדש זה היום בקדושתו. לשמור יום השבת שהוא יום כבודו לעולם. וכל מעשה בראשית נמנרו ונעשו עד שנתקדש היום. כיון שנתקדש היום נשאר ההבדל של הרוחות שלא נברא להם גופות. וכי לא ידע הקב"ה לעבד מלקדש היום עד שיזכיר גופות להרוחות. אלא בעץ הרעץ מצד ורע נתעורר א"ז עד הארץ של הרע, ובקש להתגבר בעולם. והתפשט הרבה רוחות בהרבה יונים להתגבר בעולם עם גופות. כיון שראה הקב"ה כך היה מעורר מתוך עץ הדזים נשיבת הרות. והיה מכתש בעץ הרעץ מצד ורע. ונתעורר צד הטוב ונתקדש היום, שהרי בריאת הגופות והתעוררת הרוחות בצד הטוב היא בליל שבת. ולא בצד הרע. ואם היה מקדים עצמו צד הרע בזה הלילה מרם שהקדים צד הטוב לא היה העולם יכול לעמוד בפניו אפילו רגע אחד. אבל רפאה הקדים הקב"ה. שמידד לפניו קדושת יום השבת. והקדימו קודם התגברות צד הרע ונתקיים העולם. ומה שחשב צד הרע להבנות בעולם ולהתגבר נבנה בלילה הזה צד הטוב ונתגבר ונבנים גופות ורוחות קדושים בלילה הזה מצד הטוב ולפיכך עונות הלמודי הכמים הודעים מזה היא משבת לשבת. וכאשר ראה כך צד הטומאה שכמו שהיא חשב לעשות עשה צד הקדושה. הוא הולך ומשוטט בכמה חילות וצדדים שלו ורואים כל אותן שמשמשים מפתח בגלוי נופם לאור הרג. וכל אותן הבנים שגולרים משם נעשים נבנים. כיון ששורה עליהם ורוחותם צד הטומאה הזאת. רוחות ערומים של רשעים שנקראים מזיקים ושורה בהם לילית והדרתם. כאשר נתקדש יום השבת והקדושה שולטת בעולם. צד הטומאה הזאת מקטין עצמו ונמנר כל ליל השבת ויום השבת. מלבד הקליפה איטיון וכל המחנה שלה. שהולכים במסך לראות המשמשים מפתח בהתגלות גופם לאור הרג. ואח"כ נמנרים לתוך נקב הרוח רבה. למצואי שבת מתפרצים כמה חילות ומתנות מצד הטומאה ומשומטים בעולם. וע"ז נתתקן שיר של פנעים שלא ילשמו על העם הקדוש. וכאשר רואים אותם שמתפללים ואומרים שיר על הזה. בתהלה מברילים בתפלה ואח"כ מברילים על הכוס. או פורחים מרם והולכים ומשוטטים במדריות. הרחמן יצילנו מרם -

רועה הנאמן

פתח אליהו ואמר כתוב (דניאל י"ב) יתבררו רשעים וגו' והמשכילים יבינו בגאולה האחרונה יעשה הקב"ה לבנות לישראל וז"ל יתבררו ויתלבנו ויצדורו רבים. אלו שהם מצד הטוב ויעמדו בהנסיון. והרשעים רשעים. אלו שהם מצד הרע. ויתקיים בהם ואל ארמת ישראל לא יבאו. ויהיה אותם והמשכילים יבינו אלו שהם מצד עולם הבינה. שהיא עץ החיים. בעבורם נאמר והמשכילים יודיעו כבוד הרקיע. בזה החבור שלך שהיא ספר הזהר. מן החיו של עולם הבינה שהיא תשובת. לאלו לא נצרך נסיון. ובעבור שעתידים ישראל למעם מן עץ החיים. שהיא זה ספר הזהר. יצא עמו מן תולדות ארמית. ויתקיים בהם ה' בדר ינתן יאן עמו אל נבר. ועוד יתבררו ויתלבנו ויצדורו רבים והרשעים יתבררו

רמת כלין מרין פקודין מד כטירה דיום השבת ומד לקדש האי יומא בקדושתיה לנסרה יומא דשבתא דחיוא יומא דנייחא לעלמין וכל עובדי בראשית אשתכללו ותתעבדו עד לתתקדש יומא כיון דלתקדש יומא אשתאר בריאש דרוחין דלל חתברי לון נופם יכי לא הוה יעד קב"ה לתעבכה לקדש יומא עד ייתברי גופין להכי רוחין אלה באיננה דדעת טוב ורע אשתר ההוא ספרא אחרת דרע. ובעתא לתתקפא בעלמא ושתפרשו כחם רוחין בכמה זיינין לתתקפא בעלמא בגופין כיון דחמא קב"ה כך אשתר מגו אילנא דחיי פשיזו דרוחא ונפש באיננה דדעת טוב ורע ושתפרו ספרא רבון ושתקדש יומא דהא בריאו גופין ושתפרו דרוחין בספרא דקוב חיוא ביהאי ליליא. ולא בספרא אחרת ולא חילוי הקדים ספרא אחרת ביהאי ליליא עד דלל הקדים ספרא דקוב לא יוכל עלמא למיקם קמיוו אפילו רגענת מלא. אבל אסוותא הקדים קב"ה דדליג קמיה קדושא דיומא וחקדים קמי ספרא אחרת ושתקיים עלמא ומאי דקייב ספרא אחרת לתעבדי בעלמא ולאשתקפא אהבני ביהאי ליליא ספרא דקוב ותתקפא ושתכנון גופין ורוחין קדישין ביהאי ליליא מספרא דקוב וזבין כך עותקן דחמיון דודעי דא משכת לשבת. וכד חמאל דל ספרא אחרת דכמה דחיוא חשיבת למעבר עד ספרא דקדושה. אזולא ומשקפא בכמה סיילין וסערין דילה. ותחמאל כל חיונין דקא חממשי ערשימו בבלויה דנופסיון לנהורא דבוינא וכל חיונין בנין דמפקין מתמן סוה ספיין דשרו עלייוס רוחין מההוא ספרא אחרת רוחין ערשילתין דחייביא דלקרון מויוקין ובריאת צה ליליא וקפילת לון כד לתקדש יומא ושלפא קדושא על עלמא ההוא ספרא אחרת אשתיר נרמא ושתפרו כל ליליא דשבתא יומא דשבתא עד מן חסיון וכל כה דיליה דחוליי בעמירו למתמי על גלוייה דשמושא לנהורא דשרמא ולכתר אשתרון ט נוקבא דהסומא רבה כיון דנפק שבתא כמה סיילין ומשרין פרחין ומשקפין בעלמא ועל דא לתתקן שיר של פנעים דלא ילשמן על עמא קדישא כד מפקין ביהאי ומשכין לשלפא בעלמא על עמא קדישא ותחמא לון בללותא ואחרין שירתא דא. בשירותא חבדלי בללותא ולכתר חבדלי על כסא. כדן פרחין מנייאו ואלוי ומשפטי לגו מדברא. דחמאל לשיזבן מנייאו -

רעיא מהימנא

פתח אליהו ואמר כתוב (דניאל י"ב) יתבררו רשעים וגו' והמשכילים יבינו בפרקנה דתבריתא יתעבדו לנשאה לון לישראל סה"ד יתבררו ויתלבנו ויצדורו רבים דליון מספרא דקוב ויקיימין בנסיונא והרשעו רשעים דליון מספרא דרע ויתקיים בהון ואל ארמת ישראל לא יבאו ויקטל לון והמשכילים יבינו דליון מספרא דבינה דחיוא אילנא דחיי בנייבוו אשתר ושתקיים יאשרו כזכר הרקיע ביהאי חבורא דילך דחיוא ספר הזהר מן וזהר דאמא עלאה דחיי תאזכר באלון לא לריך כסיון וזבין דעתידין ישראל למשעם מאלנא דחיי דחיוא האי ספר הזהר יפקון ביה מן גלותא דרמתי ויתקיים בהון כדד ינתנו ויון עמו אל נבר. ותו יתבררו ויתלבנו ויצדורו רבים והרשעו רשעים. יתבררו

יתבררו ויתלבנו. אלה בעלי משנה. ויצרפו רבים. אלה הם זרע הקדוש של שאר העם. זש"כ (ח) וצרפתים כצדף את הכסף. ורשיעו רשעים. אלה הם הערב רב. והמשכילים יבינו. אלה הם בעלי קבלה שנאמר בהם והמשכילים יהיוו כבוד הרקיע. אלו שהם מתינעים בלמוד הזהר הזה שנקרא **ספר הזהר** :

ט **יעוד** אמר אליהו לרבי שמעון בן יוחאי. כתוב (ג) רבה אילנא ותקף ורומה ימטי לשמיא וגו'. עפיה שפיר ואגבה שגיא וגו'. ובענפיהו ידורן צפרי שמיא ומנה יתון כל בשדא. רבי רבי. אתה הוא העץ הגדול והחזק בתורה. בענפים שלך שהם האברים הקדושים הרבה עופות שהם נשמות קדושות חונים שם. כדמיון העץ שלמעה שנאמר בו ובענפיהו ידורן צפרי שמיא. והרבה אנשים למטרד יתפרנסו מזה החבור שלך (ג) כאשר יתגלה למטה בדרך האחרון בסוף הימים. ובעבודו יתקיים וקראתם דרוו בארץ :

ד **אמר רועה הנאמן** (ג) כתוב והמשכילים יהיוו כבוד הרקיע. והמשכילים

אלה הם רבי שמעון בן יוחאי וחבריו. רבי אלעזר בני ורבי אבא ורבי יוסי ורבי חייל ורבי יצחק ורבי זוקוס ורבי יהודה ושאר החברים. ויהיוו כבוד הרקיע. מהו כבוד. אלא כאשר נאספו לעשות זה החבור. רשות נתן להם ולאליהו עמו. ולכל הגשמותן הישבות שלמעה. ולכל היצות סלאכים העליונים לרדת להיות בנידם. ולהיות עמדם ברמבם ורצון ביחד. ועלת כל העלות נתן רשות לכל השמות הקדושים לגלות להם סודות נסתרים. וקראו לחבור הזה **ספר הזהר** :

יתבררו ויתלבנו. אינון מארי משנה וילרפו רבים אינון זרעא קדישא דשאר עמאל. סה"ד (ט) ולרפמים כלרף את הכסף והרשיעו רשעם אינון ערב רב. ומשכילים יבינו. אינון מארי קבלה דלחזר צטון והמשכילים יוסיורו כוסר סרקיע. אלון אינון דקא משמליון צוסר דל דלקי **ספר הזהר** :

ט **תן** אמר אליהו לרבי שמעון בר יוחאי. כתיב (ג) רבה אילנא ותקף ורומה ימטי לשמיא וגו'. עפיה שפיר ואגבה שגיא וגו'. ובענפיהו ידורן צפרי שמיא ומנה יתון כל בשדא רבי רבי אלנא דרבה ותקף באורייתא. בענפין דילך דליונון איצדין קדישין כיה עופין דנשייתין קדישין שריין תמן. כנונאל דלעילא דלחזר ציה ובענפיהו ידורן צפרי שמיא. וכמה צני נשא לתתא יתפרנסין מהאי מצורא דילך (ג) כד יתגלי לתתא צורה בתראס בסוף יומיא. וצניניה וקראתם דרוו בצלץ :

ד **אמר רעיא מהימנא** (ג) כתיב והמשכילים יוסיורו כוסר סרקיע. והמשכילים

אלון אינון רבי שמעון בר יוחאי וחבריו. רבי אלעזר ברי ורבי אבא ורבי יוסי ורבי חייל ורבי יצחק ורבי זוקוס ורבי יהודה ושאר החברים. ויהיוו כבוד הרקיע. מהו כבוד. אלא כאשר נאספו לעשות זה החבור. רשות נתן להם ולאליהו עמו. ולכל הגשמותן הישבות שלמעה. ולכל היצות סלאכים העליונים לרדת להיות בנידם. ולהיות עמדם ברמבם ורצון ביחד. ועלת כל העלות נתן רשות לכל השמות הקדושים לגלות להם סודות נסתרים. וקראו לחבור הזה **ספר הזהר** :

טראה מקומות (ח) וכתיב יג ט טף תקן ו ט זניאל ד (ז) תקינס

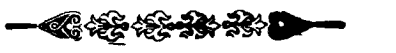
זין הזהר

זל זה לשון הכסא מלך. דוק לישנא בר אחגליא לתתא מוכח ראתגליא לעילא מאו ועד קתה על השמים כבודו. אבל לתתא לא יתגלי אלא בררא בתראה ותוספת כבודו יוסיא לוכר שהוא דוקא קרוב לימות המשיח ובניניה תבוא הנאולה. והנה זה כמה מאות שנים שנתגלה הזהר לתתא ועדיין בן דוד לא בא אבל כד רייקת שפיר כמה שאמר יתפרנסון שהיא חבורא כוונתו שיפוישו סאסריו העמוקים בהקדמות שגילה הארץ ולהיטו והיינו הפרנסה שייכנו ויהנו לאורו סתוק לנפש וטרפא לעצם. כי הלומד גיוסא בקלמא הנם שיש לו שבר טוב בעמלו ומקדיש בסתירה נשמתו עכ"ז המגולה דבניניה וקראתם דרוו היא כשיתפרנסו וילסרו פירוש המאמרים הנה מבוואר שכל העוסק בספר זה מקרב הנאולה ועושה נחת רוח וליצור כפ"ש כאלו מראני לי ולכני מתגלות. וכספר מקדיש מלך הוכח באורך דברי הראשונים כמה סעלות טובות למשתדל בפירוש מאמרי הרשב"י. אין קץ לגודל שברו ואשרינו מה טוב חלקנו וכו אם נוכח לעזור ולקרב ביאת משיחנו כי כך נגר הבורא שלא יתגלה ויהיה נגזו עד סוף יוסיא דבניניה יבוא דרוו. כי סגולה כ זו ולא כוולתו ויהי רצון מלפני אב הרחמן שיגבור בקדי להוציא מחשבותי המוכר לפועל לזכות את הריבים. ואין לי להשען כי אם על אבני שבסמים עד כאן לשוננו וגם אני הצעיר מלה כלשוני כזאת וכזאת (ג) אלר הם דברי רעיא מהימנא שהיא נשמת פשה רבנו ע"ר שנתגלה כמה פעמים לרשב"י וחבריו לגלות להם ריון דאורייתא והוא שפע בשמים נתינת רשות לרשב"י וחבריו ולאליהו לגלות בעולם התחתון סודות התורה :

דבר אל הקורא

כל הרוצה להכין דברי הזהר הקדוש על כל פנים בהכנה קלה של חכמת הקבלה עצמי שיקנה הספר **שערי אורה** ההחכם המקובל כמהור"ר יוסף גיקטיליא וצ"ל וילמד בו בעיון. או יפתחו לך שערי אורה דלעילא מעט ולאם בכל פעם יותר ויותר. ודברי הזהר הקדוש יהיוו טול פניך באור הצפון והנגון. כי זה הספר שערי אורה הוא עקב הקדמה וספתת לספר הזהר הקדוש.

דברי המעתיק

6 בראשית

6 בראשית

ברא אלהים וגו' אמר רבי שמעון תא חזי בלוריימא ברא קב"ה עלמא [6] דכתיב ב' וזהו אללו אמון וזהו ששששים יום יום וזהו הכתוב ב' וזהו זמין ותלמא ורבע זמין ולבחר אמר לון ולבחר עבד ב' עבדיתא לולופא לבני כהא דלא ייתין ליסמי ב' כהא דאת אמר ב' אז כהא ויפסרה הכיני וגם חקרה ויאמר לאדם לקבל רבע זמין אינון דכתיב אז רהר ויפסרה הכיני וגם חקרה ברא קב"ה מס דברא [7] ועד לא חפיק עבדיתא אעיל רבע זמין בקדמימא דכתיב בראשית ברא אלהים את הארבע ולבחר השמים אינון לקבל רבע זמין להסתכל קב"ה בלוריימא עד לא יפיק עבדיתא לאומנותיה [7] רבי אלעזר אמר עד לא ברא קב"ה עלמא אמין כל אמון קמיה ואלעזר כל חד ומד ליפרע עלתא מייז ואלמיה קמיה רעופת למברי ב' עלמא אמר לה לאו דבך זמין כמה לדיקיא למימא דכתיב [7] והתוית תו על מלמות האלמים וגו' ומיין דכתיב ומקדשי תמלו ב' תקרא ממקדשי אלא ממקדשי וזבין כך עלמא לא תמברי כך עללו תלת אמון שיין קורף רי"ש כל חד ומד בלחודו אמר לון קב"ה לאו אמון כדאי למברי ב' עלמא דהא אמון אמון דהתקרי ב' שק"ד ושק"ד לאו חיה כדאי למיקס קמיה ועאלו פ"א דריי וכן כללו עד דמסו אמון ללאת כ"ף כיון דכח כ"ף מעל כתרא אזיעזעו עלאי ותתחי וכו' עד דהתקיים כלל בלאת ביי"ת דליוסו סימן ברכה וביה אשתכלל עלמא ותמברי ואי תיזיל דל"ף חיהו רישא דכל אמון יאות חיהו אלא בגין דהתקרי ביה ארור בגין דא לא תמברי ביה עלמא בגין דלא למיבז דוכחא למסרה אמרא דתקרי ארור לא תמברי ביה עלמא ואשתכליל בבי"ת עלמא וביה תמברי

את השמים ואת הארץ ראשי תיבות את השמים ואת הארץ אהוה דביה אשתכלילו שמים וארעא חיה ביה תמבראו שמים ויה ביה תמברייתא ארעא וכל מה דרית ביה וסאו יסיב תילובתא בכל חיליין ועשבין די בארעא וסאו מה שאמרו אין לך כל עשב ועשב יליחסה שאין ממנה עליו מלמעלה ושומר חופו שמכא חותו ואומר לו גדל שגאמר [7] הירדת מקות שמים אם תשים משקרו בל"ף:

והארץ סימא תהו ובהו אלן אמון מדורי ארעא תבל [7] ארץ דחמה לרקא גיח כשוי ליה תבל וגדול שכלם תבל דכתיב [7] וסאו יספס תבל בלדק ארץ יוסי מלא סאו ליה ח"ל ר' אבא דא סאו אמר דניבסם כד"א ליה וללמות וראו דא דכתיב ותשך על פני תהום דא רח

ברא אלהים וגו' אמר רבי שמעון ברא וראה כתורת ברא הקב"ה את העולם [6] שכתוב [7] וארץ אמון ואהיה שעשועים יום יום. וזאת הסתכל בה פעם ושתים ושלוש וארבע פעמים. ואחר כך אמרה. ואח"כ עשה בה מלאכה. ללמד לאנשים שלא יבאו לטעות בה. כמו שכתוב [7] או ראה ויפסרה רבינה וגם חקרה ויאמר לאדם. וכנגד ארבע פעמים אלו שכתוב או ראה ויפסרה רבינה וגם חקרה. ברא הקב"ה מה שברא [7] וטרם שהוציא מלאכתו הבנים ארבע תיבות בתחלה. שכתוב בראשית ברא אלהים את. דרי ארבע. ואח"כ השמים. הן כנגד ארבע פעמים שהסתכל הקב"ה בתורה שרם שהוציא מלאכתו לפועל. [7] רבי אלעזר אמר מרם שברא הקב"ה את העולם באו כל האותיות לפניו ונכנסו כל אחת ואחת למפרע. נכנסה תי"ו ואמרה לפניו. רצונך לבואו בי העולם. אמר לה לא. שבך עתידים הרבה נדיקים למות. שכתוב [7] והתוית תו על מצות האנשים וגו'. ולכדנו שכתוב ומקדשי תמלו. אל התקרא ממקדשי אלא ממקדשי. ולכן העולם לא יברא בך. נכנסו שלש אותיות. שיין קו"ף רי"ש. כל אחת ואחת בלכדה. אמר לון הקב"ה אין אתן כדאי לבואו עמכן העולם. שדרי אתן האותיות שנקרא בבן שק"ד. ושק"ד אין הוא כדאי לעמד לפני. ונכנסו פ"א צד"ו וכן בלן. עד שהגיעו האותיות לאות כ"ף. כיון שירדה ב"ף כעל הכתר נודעו עולוים ותתנוים וכו'. עד שנתקיים הכל באות ביי"ת שהיא סימן ברכה. ובה נתיסד העולם ונברא. ואם תאמר שהדל"ף היא הראש לכל האותיות כך הוא. אלא לפי שנקרא בה ארור. לפיכך לא נברא בה העולם בשביל שלא ליתן מקום לצד המאמה שנקרא ארור. לא נברא בה העולם. ונתיסד בבי"ת העולם ובה נברא:

את השמים ואת הארץ ראשי תיבות את השמים ואת הארץ אהוה. שבו נברא שמים וארץ. א"ה. בו נבראו שמים ויה. בו נבראת הארץ וכל מה שנמצא בה. והוא נתן השתוקקת בכל העצים והעשבים שבארץ. והוא שאמרו. אין לך כל עשב ועשב מלבטת שאין ממנה עליו מלמעלה ושומר אותו שמכה בו ואומר לו גדל. שגאמר [7] הירדת מקות שמים אם תשים משמרו בארץ:

והארץ היתה תהו ובהו. אלה הם מדורי הארץ [7] ארץ. ארסה. ארקא. גיא. נשיה. ציה. תבל. תגורף שבכלם תבל. שכתוב [7] והוא ישפוט תבל בצדק. א"ר יוסי איוו היא ציה. א"ר ר' אבא זה היא מקום דניבסם. כמ"ש ציה וצלמות. וזה המדור שכתוב ותשך על פני תהום. זה סוד

מראה מקומות [6] דף ס. [7] פסלי ד' [8] חזיק כ"ה [9] ויגה רכ"ו [10] יחזקאל פ"ו [11] כנעספות [12] חזיק ל"ב [13] דף ל"ט [14] ה"ס פ'

זיו הוהר

פרשת בראשית. ולא אין לפרש כאסון בבלי אומנתו שהם שני דברים, אלא יל כונתו שברא הקב"ה את הקלים כאסון שיד.הג ויתקיים רק עפ"י דרכי התורה והמצוה. ולא בהאומרים שדרכי התורה והתנים של עולם הזה הם סתגורים זה לזה. והוא שסביב הפסוק ואהיה אצלו אמון. היינו כמו אמון פרטנו המורה דרך איך להתנהג בכל הענינים. ועוד יל שלפיכך ברא הקב"ה את העולם ע"י כח התורה כדי שע"י חידושי תורה האמתים שיהרשו ישראל יהיו נ"ב נבראים ורקעים קדושים כוונה הרקיע מהוהים: [15] ארבע תיבות של הקדמת הברואה רסו לפה שברא ארבעה עולמות בכלל שהם אצילות בימות יצירה עשה. ובפרט הם עולמות לרבבות עד אין מספר לפי השנת כל נברא: [16] יש ספרים הבונה על פי דברי הכפי הנקרא אפיא מסתלקים הארץ על הכספה

כוח אחר דגיהס. וזה הוא ליה אחר דמלאך המות דאיהו מחשיך אנפיייה דברייתא וזה ס"ח אחר דחשך עלאה תהו דא נשיה. שלא נראה בה התגלות כלל עד שנשטחה מכלם. ועל כן נקראת נשיה. ובהו זו ארקא. מקום שאינו נשכח [7] ר' חייא אמר זו ניא. ודוח אלהים מרחפת. זה נגד הבל גיזון סרוח אלהים —

סוד מקום גיהנם. וזו היא ציה. מקום מלאך המות שהוא מחשיך פני הבריות. וזהו מקום של חשך העליון. תהו זו נשיה. שלא נראה בה התגלות כלל עד שנשטחה מכלם. ועל כן נקראת נשיה. ובהו זו ארקא. מקום שאינו נשכח [7] ר' חייא אמר זו ניא. ודוח אלהים מרחפת. זה נגד הבל גיזון סרוח אלהים —

א) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. דא איהו כחורא דבשרא קב"ה צקדמיתא וזהו כחורא דעמא [8] והוא נכורא דחמיו קב"ה להסד קדמאה וזהו חיו ביה מסייפי עליוא ועד סייפי עלמא והוא נכורא דחמיו קב"ה לדוד והוא משבח ויאמר [9] מה רב טובך אשר צפנת ליראיך והוא נכירא דחמיו קב"ה למשה ומחא ביה מגלעד ועד דן ובשתתא דמחא קב"ה דיקומון תלתא דרין מייבין ואינון דרא דלגוס ודרא דסופלא ודרא דהפלגה גניו ליה בגין דלא ישתמשו ביה ויהב יתיה קב"ה למשה ואשתמש ביה תלת ירחין דלשתחרון ליה מיומי עבודא דליה [10] כד"ל ותגפיהו שלשה ירחים. ובתר תלת ירחין עלל קמי פרעה. ונפול ליה קב"ה מניה. עד דקאים על פורא דסיני לקבלא אורייתא והדר ליה הסורא נכורא דאשתמש ביה כל יומיו ולא יכלו בני ישראל למקרב בהדיה עד דהיבז מסוה על אנפיו כד"ל וייראו מנשת אליו. ואשתקף בה כשלות הדי"ן [11] עושה אור ככלתי יסי אור ויהי אור כל מה דאתמר ביה ויהי. הוא בעלמא דין ובעלמא דחתי א"ר יחמק אור דברא קב"ה צבועדא דבראשית הוא סליק נכוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא ואתבגיו מחי עממא אתבגיו בגין דלא יתהטון מיניה מייבי עלמא ועלמין לא יתהטון בגיניהון [12] והוא סמיר לדיקיא לדיק דייקא דכתיב [13] אור זרוע לדיק וגו'. וכדין יתבסמון עלמין ויהון כלהו חד ועד יומא דיהא עלמא דחתי הוא סמיר ונגוון [14] רבי יצחק אמר יהי אור [15] אתשתפוטא דחתי אור לתתא ואלין אינון מלכין דאתבגיוו ביומא קדמאה ארת לא קיומו להתקיימא לכסר ייזילא [16] וירא אלהים את האור כי טוב את לאתכללא חספקלריאה דלא נכרא עט חספקלריאה דנכרא. דאתמר ביה כי טוב [17] א"ר אלעזר את לאתכללא ולהאגאה כלהו מלכין דלתיין מספרת דלור דא וכלהון נכרין כקדמיתא [18] בקיומא שלים

ב) וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל מה ראה א"ר חייא מחא צבועדייהו דרשיעא ונגו ליה. ר' אבה אמר מחא דסליק נכוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא וכי טוב הוא לאבזול ליה דלא אינון מיניה מייבי עלמא [19] א"ר יוסי ההוא אור אתבגיו ואיהו אודתין לגבי לדיקיא לעלמא דחתי כמה דלוקמוס דכתיב אור זרוע לדיק לדיק ודחי סתם והסורא אור לא שמש בעלמא בר יומא קדמאה ולבשר רת ניו ולא שמש

ב) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. זה הוא האור שברא הקב"ה בתחלה. והוא אור העין [15] והוא האור שהראה הקב"ה לאדם הראשון. והיה רואה בו מסוף העולם ועד סופו. והוא האור שהראה הקב"ה לדוד. והיה משבח ויאמר [9] מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. והוא האור שהראה הקב"ה למשה וראה בו מגלעד ועד דן. ובשתתא שצכה הקב"ה שיעמדו שלשה דורות רשעים. והם דוד אנוש ודוד המבול ודוד הבלגה. נגו כדו שלא ישתמשו בו. ונתנו הקב"ה למשה. והשתמש בו שלשה ירחים. שנשארין לו מן ימי דעבור שלו [11] כמס"כ ותצפנהו שלשה ירחים. וארר שלשה חדשים בא לפני פרעה. לקח הקב"ה מסנו האור. עד שעמד על הר סיני לקבל התורה. והחזיר לו אור ההוא ושתמש בו כל ימיו. ולא יכלו ישראל לגשת אליו. עד שנתן מסוה על פניו. כמשה וייראו מנשת אליו. ונתעמף בו כשלות. ושמ"כ [12] עושה אור ככלמה. יהי אור ויהי אור. כל מה שנאמר בו ויהי. הוא בעולם הזה ובעולם הבא. א"ר יצחק אור שברא הקב"ה במעשה בראשית. היה עולה אורו מסוף העולם ועד סופו ונגנו. מה המעם שנגנו. כדו שלא ידנו מסנו רשעי העולם. והעולמות אל ידנו בעבורם [13] והוא נגנו לצדיקים. לצדיק דוקא. שכתוב [14] אור זרוע לצדיק וגו'. ואז יתבוננו העולמות ויהיו כלם אחד. ועד היום של עולם הבא דא נכטר ונגנו [15] ר' שמעון אמר יהי אור. יהי התפשטות זה האור למטה. ואלו הם המלאכים שנבראו ביום הראשון. יש להם קיום דלתיקום מצד בדידת הימין [16] וירא אלהים את האור כי טוב. את דהכליל דמאור שאינו מאיר מעצמו עם המאור שמאיר מעצמו. שנאמר בו כי טוב [17] א"ר אלעזר את. להכליל ולרבות כל המלאכים שבאים מצד אור הזה. וכלם מאירים כבתחלה [18] בקיום השלימות:

ג) וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל מה ראה. א"ר חייא ראה אורו כפי רשעים ונגו אותו ר' אבא אמר ראה שיעולה אורו מסוף העולם עד סופו. וכי טוב הוא לנגו שלא ידנו מסנו רשעי העולם [19] א"ר יוסי אור ההוא נגנו. והוא מזומן לצדיקים לעולם הבא. כמו שביארו שכתוב אור זרוע לצדיק. לצדיק ודאי סתם. ואור ההוא לא שמש בעולם מלבד ביום הראשון. ואח"כ נגנו ולא שמש

מראה מקומות א) דף לא ב) תלים ל"א ג) תלים ק"ד ד) תלים ל"ז ה) דף מו ו) דף מה ז) תרי"ו ח) פתח.

זיו הזהר

חלקים שונים זה מזה כיושום ובאקלימים שלהם ואוסרים שימצא עוד שני חלקי יסוד במקום שני צדדי כדור הארץ הצפוני והדרומי אשר כעת השנתה הכורא יתחירם מאתנו. ויש מפרשים בענין אחר המבואר בפרסם שער'ו פרק ג' [20] שאין השכחה שולפת שם דברי אמת; [21] היינו האור של כח הנשמה שריא חלק אלוה כמעל. ועמ"י חכמת הספק יוכן שזה האור יא ה"י נקשר בשום מאור שהמאור יהיה המקור לזה האור רק שזינו אור הנשמה הופיע בתוך העין וקוי האור הזה לא היו מוכרחים להתחפש רק כיושר של אלכסון בעין קוי דאור של השמש והגר אלא שהיה בכחה להתכשם מן העין במרחק רב גם כדרך שבירת קוי האור לכסוב כדור הארץ. ועמ"י צמטיר כהעין כל הארץ ומלוואה. ועמ"י יוכן ארץ שבכחה. ה. האור היה יבול משה לראות כל ארץ ישראל מן הגניזד ועד דן ועגילת כדור הארץ לא מנעה לא תו. [22] כי הצמינה אותו במערה כמקיים חשך. ורק בכח זה האור של הנשמה שה"ל נקשר בעיניו ראה גם כמקום חשך [23] פ"י בשביל הרשעים אל יהיו גם שאר העולמות מזה האור ע"ד כהדי חוצא לקי כרבא [24] ומן הראשון נברא ככח סודת החסד שהיא סודה הראשונה מן הו' סודת סנקראות כסירות שעל ידן מתנהג העולם. ואלה הפלאים "נבראו מן אור סודת החסד שהיא כחינת יסין הם מתקיימים תמיד בכח ז' וז' החסד ואין בהם כיוסוד או תמורה; [25] היינו שתי הסודות הנקראות תפארת ומלכות שהן נדישין השפע והלכנו. וענין זה נתבאר בפ"י רקבלה: [26] פ"י כמו קודם גליות זה האור. כי באור סודת החסד אין כפול ולא נרעץ

ששם יתיר, ר' יהודה אומר אלמלא ה' נגנו נצמרי, לא נתקיים העולם אפילו רגע אחד, אלא נגנו ונזרע, כורע הו' שעושה תולדות וזרעים ופירות, וממנו מתקיים העולם, ואין לך יום שלא יצא ממנו בעולם, ומחוק לכל, שבו מין הקב"ה לעולם, ובכל מקום שעוסקים בתורה בלילה, חוט אחד יוצא מן האור הנגנו ונמשך על אותן העוסקים בה, וש"כ ה' יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי:

ג) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, ויהי ערב מצד החשך, ויהי בקר מצד האור, ומתוך שהם משתתפים יחד כתוב יום אחד, ר' יהודה אמר מה המעם שובל יום ויום כתוב ויהי ערב ויהי בקר, להודיע שאין יום בלא לילה, ואין לילה בלא יום, ואין צדיקים להפריד יום א"ר יום יום, ההוא שהוציא אור הראשון, נתפשט בכל הימים, שכתוב בכלם יום, א"ר אלעזר כך נשמע שכתוב בכלם בקר, ואין בקר אלא מצד אור הראשון וי"ו ר' שמעון אמר יום הראשון התחבר עם כלם, וכלם בו, כרי להראות שאין בהם פירוד והכל אחד:

ד) ויאמר אלהים יהו רקיע בתוך המים, א"ר יהודה בזה נפרדו מים עליונים מים התחתונים, רקיע היינו התפשטות מים, והו' שנאמר יהו מבריל בין מים עליונים לתחת נים⁽⁷⁾ כיוא וראה בשעה שברא הקב"ה את העולם כראו' רקיעים למעלה, ברא ו' ארצות למטה, ו' ימים, ו' נדרות, ו' ימים, ו' שבעות, ו' שנים ו' פעמים, ו' אלפי שנים קיום העולם, הקב"ה נמצא ברקיע הו', ו' רקיעין למעלה, ובכל אור ואור נכבדים ומולות ושמשם המשמשים בכל רקיע ורקיע, ובכל הרקיעים נמצא מרכבות אלה על אלה, לקבל עליהם עול מלכות רבונם, ובכל המרכבות נמצא שמשים משונים זה מזה אלה על אלה, מדים בו' כנפים, ומדים בו' כנפים, מדים בו' פנים, ומדים בשני פנים, ומדים באחד, מדים אש לודם, מדים מים, מדים רוח, וש"כ עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לודם, וכל הרקיעים אלה על אלה בכל, פי בצלים, אלה למטה ואלה למעלה, וכל רקיע ורקיע הלך ורועש מפתח רבנו, על פיו הלכים ועל פיו עומדים, ועל כלם הקב"ה שנושא הכל בכחו ונבורתו, כרמיון זה ו' ארצות ומדין, ובכל בריש, אלא שאלה עליונים ואלה תחתונים וי"ו וי"ו ישראל גבוה מכלם, וירושלים גבוה מכל הישוב, ובמספרו של רב המנוא הוקן מבוואר יתיר, שכל הישוב מתגלגל בעינל כמו כבוד, אלה למטה, ואלה למעלה, וכל הבריות משונים במראה שלהם מן שינוי האיר, כפי כל מקום ומקום, ומתקיימים בקיומם כשאר האנשים וי"ו ועל כן יש מקום ברישוב כאשר אור לאלה חשך אלה, לאלה יום ולאילה לילה וי"ו יש מקום שתמיד יום, ולא נמצא בו לילה מלבד בשעה אחת קצנה וי"ו כרמיון זה הוא ביום, שיש בו כמה בריות משונות זה מן זה, וש"כ ה' זה היום גדול ורחב דיום שם רמש ואין מספר היות קטנות עם גדולות וגו', והכל הילה זה בזה ומתקשר זה בזה, והכל

ששם יתיר רבי יהודה אומר אלמלא נתנגנו מכל וכל כלי אלה עלמא אפילו רגעא חדא אלא נתנגנו ואזרע עמא ורעא דעביד תולדין וזרעין ואיבין ומניה חתקיים עלמא ולית לך יומא דלא ספיק מניה בעלמא, ומקיים כלל דביה ון קב"ה עלמא ובכל אחר דלעאן בצארייתא בליליא חד מושא נפיק מהסוה אור נגנו ומתחשך על ארמון דלעאן דה סה"ד ה' יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי

ט) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד ויהי ערב מצד החשך, ויהי בקר מצד האור, ומנו דלוינן משתתפי כחדא כתיב יום אחד רבי יאודה אחר מאי פתחא בכל יומא ויומא כתיב ויהי ערב ויהי בקר למדע דהא לית יום בלא לילה ולית לילה בלא יום ולא בצעון להפתשא ה' א"ר יוסי סה"ד יום דנפק אור קדמא אפתש בכלהו יומי דכתוב בכלהו יום א"ר אלעזר משמע דכתוב בכלהו בקר ולאו בקר אלא תספרא דאור קדמא וי"ו ר' שמעון אמר יומא קדמא אפילו עם כלהו וכלהו ביה בגין לאחמא דללו בזה פירוד וכלל חד

י) ויאמר אלהים יהו רקיע בתוך המים א"ר יהודה כהאי אפתשו מין עלמין ממין תתאין רקיע פשוטא דתיין וזה אמתר ויהי מדביל בין מין עלמין לתתאין⁽⁷⁾ תא חוי בשעתא דברא קב"ה עלמא ברא ו' רקיעים לעילא ברא ו' ארצות לתתא ו' ימים ו' נדרות ו' יומין ו' שבעות ו' שנים ו' פעמים ו' אלפי שנים דהוי עלמא קב"ה בשביעיה דכלא ו' רקיעין לעילא ובכל חד וחד ככביס ומולות ושמשים דמתחשין בכל רקיעא ורקיעא, ובכלהו רקיעין אור רתיבין אפין על אפין לקבלא עלייהו עול מלכותא דמאריהו, ובכלהו רתיבין מות שמשין משניין דא מן דא אפין על אפין מנסון בו' גדפין ומנסון בו' גדפין, מנסון בו' פנים ומנסון בתרין פנים ומנסון בהד מנסון אשא ליהס מנסון מייח ומנסון רוחא סה"ד ה' עושה מלאכיו רוח תשרתיו אש לודם וכלהו רקיעין אפין על אפין בגלדי בנייס אפין לתתא ולאפין לעינא, וכל רקיעא ורקיעא אורא ורעשא מאימחא דמאריהו על פוייהו כסלין ועל פוייהו קיימין ועילא מלכוהו קב"ה דנפיל כלל בחוליה ומקיעה, כגוונא דא ו' ארצות לתתא וכלהו בישובא בר דלאין עלאין ולאין תתאין וי"ו וי"ו ישראל עלתה מכלא, וירושלים עלתה מכל ישובא, ובספרא דרב חיננאל סבא פריש יתיר דהא כל ישובא מתגלגלה בעינולא ככדור אפין לתתא ולאפין לעילא וכל אינון ברין משניין בחזויהוהו משנייה דחזירא כפסם כל אחר ואתר, וקיימין בקיומיהו ככאר בני נשא וי"ו ועל דא לית חתר בישובא כד כהיר ללאין חשך ללאין להנין יממא וללאין ליליא וי"ו ואות אחר דכוליה יממא, ולא אשתכח ביה ליליא בר בשעתא חדא זעירא וי"ו כגוונא דא לית בימח דלית ביה כח ברין משניין דא מן דא סה"ד ה' זה היום גדול ורחב דיום שם רמש ואין מספר היות קטנות עם גדולות וגו' וכלל תליא דא ברא ומתקשר דא ברא וכלל

כראה מקומות (א) תלים מ"ב (ב) 97 מ. (ג) 97 מ. (ד) ויקרא ט (ה) תלים ק"ד (ו) תלים ק"ד

זיו הזהר

לא תסורה: ואלו פי' כי סתם חשך או לילה סרבו על דין ועל רע, ומתם אור או יום סרבו על חסד ועל הטוב, לזאת יאמר שאין להפריד בין הסדות שעל דין הנהגת העולם ולהשוב ה"ו שיש שתי רשויות פועל טוב ופועל רע כמו שחשבו אבות הקדמונים, אלא שכל אחד, וי"ו ר' יוסי ור' אלעזר שניהם כגוונים לענין אחד שאור יום הראשון מן ימי נברא כחך מרת הסדר תפושם ונתקשר בכל שאר הימים, ולולא זאת לא היה קיום למעשה בראשית, ד' יוסי מוכיח ענין זה מן תיבת יום, ור' אלעזר מן תיבת בקר, כי שתי תיבות האלה ירבו על אור מרת החסד: [ג] פי' על כבוד הארץ מלפניה ומלמטה כמבואר י"ו, ובתני כדור השני לילה [טז] הם אלה והם שחורים מתקיימים כמו האנשים הימים [טז] פי' בחצי הכדור שנמצא נגד השמש שם יום, ובתני כדור השני לילה [טז] הם אלה המקומות שעל האופק ואלה המקומות הסמוכים לשני צידי הארץ בצפון וברדום כבו מדינת, אלאקא"ש שבצפון כדור דארץ, וכ"כ זה מבואר דייב בלימודי חכמת הנגא"רמיה, ואם היו יודעים חכמי אוה"ע קוסטרניק וקאלאבנס מן דברי הזהר האלה לא היו מתחיים כל

והב' כדמיין שלמעלה. ובכל העולמות אין שורם בכל מלבד האדם. והקב"ה ע"מין עליו ולולא רקיע הדוא שמפריש בין מים עליונים לתחתונים. וד' מחלוקת בעולם מהם. אבל רקיע הזה עשה שלום ביניהם. והעולם אין מתקיים אלא על שלום. בוא וראה הקב"ה נקרא שלום. הוא שלום ושמו שלום. והב' מתקשר בשלום:

א) ויעש אלהים את הרקיע וגו'. א"ר יהודה ויהי רקיע לא כתוב אלא ויעש. שעשה בו מלאכה בנבורה עליינה. והחיוקו בבח עצום. א"ר יצחק בשני נברא גיהנם לרשעי עולם. בשני נברא מחלוקת. בשני לא נגמרה בו המלאכה. ולפיכך לא כתב בו כי טוב. עד שבא יום השלישי ונגמרה בו המלאכה. לכן בו כי טוב שני פעמים. אחד על נמר המלאכה של יום ב'. ואחד לעצמו. ביום השלישי נתחן יום ב' ונפרדה בו המחלוקת. ובו הוכן רחמים על רשעי גיהנם. ביום ג' נולד אש הגיהנם. לפיכך נבלל בו יום ב' ונשתלם בו:—

ב) ויאמר אלהים יקו המים מתחת השמים אל מקום אחד. וכתוב ולמקה המים קרא ימים. א"ר אבא זה הכתוב נתבאר וי"ו ובו איתא רקיע הווא שיש בו חמה ולבנה ככבים ומזלות. זה הוא בית מקוה מים הגדול. שהוא מקבל כל מים ומשקה לארץ שהיא עולם התחתון. כיון שבקבל המים מפורם ומחלקם לכל הצדדים. ומשם שותים כלם. ובזמן שהדין שולט. עולם התחתון אינו יונק מן רקיע ההוא. ויונק מן צד שמאל וי"ו ואז נקרא ג' חרב לה' מלאה דם. וי' לאותן הזונקים או ממנה ושתיים ממנה:—

ג) ויאמר אלהים תרשא הארץ רשא. א"ר שמעון התחברות מים עליונים בתחתונים הוא לעשות פירות. מים עליונים פריים ורבים ועושים פירות. והתחתונים קורין לעליונים כנקבה לזכר. לפי שמים עליונים זכרים והתחתונים נקבות ולכן הארץ עושה פירות. שהדי היא מתעברת כנקבה מן זכר. ר' אלעזר אמר כל הכחות היו בארץ. ולא הוציאה כחותיה ותולדותיה עד יום הששי. שכתוב תוצא הארץ נפש חיה. ואם תאמר הרי כתוב ותוצא הארץ רשא. אלא שהוציאה תקון כחותיה להתישב אח"כ כראוי. והב' היה נגזר בה עד שצדק. שהדי בתחלה כתוב תהו ובהו כתרוממו וי"ו ואחר כך נתחקה ונתישבה. וקבלה זרע רשאים ועשבים כראוי. והוציאה אותם אח"כ. והמאורות גם כן לא שמשו באור שלהם עד שצדק:

ד) ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים וגו'. מארת חסר. ר' חזקיה אומר מארת. ששורה בו תוקף הדין. קליפת הדין וי"ו יוסף אמר יהי מארת. למטה הייט הלבנה וי"ו שבה תולה אסכרה לילדי העולם. ובה

וכלל בנווגה ליעלה וזכלהו עמין לא שלמא בכלל כדא בר ארס וקב"ה עליה.. והלמלא הסוה רקיע דאפריש בין מיין עלאי לתתאי. איה פלוגי בעלמא מנייחו אכל סאי רקיע עבדי שלמא צייניו. ועלמא לא מתקיימא אלא על שלום. ת"ח קב"ה אקרי שלום הוא שלום ושמיא שלום. ואתקשר כלל בשלום

א) ויעש אלהים את הרקיע וגו'. א"ר יהודה ויהי רקיע לא כתיב אלא ויעש. דעבדי ביה עבידתא כסגיאול עילאה ואסגי ליה כרבו סגיא א"ר יתחק בשני אמצרי גיהנס לחייבי עלמא כסגי אמצרי מחלוקת בשני לא אשתלים ביה עבידתא. ובגין כך לא כתיב ביה כי טוב. עד דלחמא יוס תלימאש ואשתלים ביה עבידתא בגין כך כי טוב תרי זמני. חד על אשלמות עבידתא דיוס ב' וחד לגרמיה ביוס תלימאש אמתקן יוס ב' ואתפרש ביה מחלוקת וביה אשתלמו רחמי על חייבי גיהנס ציומא תלימאש משתכחין שביצין דגיהנס. בגין כך אשתליל יוס ב' ואשתלים ביה:—

ב) ויאמר אלהים יקו המים מתחת השמים אל מקום אחד. וכתוב ולמקה המים קרא ימים א"ר אבא סאי קרא אוקמוס וי"ו ותא חזי הסוה רקיעא דלית ביה שמשא וסיסרא כוכבייא וחזלי דא איסי בי כנישות מיה רבא. דהא כמיל כל מיין ואשקוי לארעא דהיא עלמא תתאה כיון דנפלי מיה דבר לון ופלגי לון לכל עיבר. ויפתין אמתקין כלל. וצוימנא דדינא שרא. עלמא תתאה לא ינקא מן הסוה רקיעא. וינקא ממסר שמאלא וי"ו וכדין אקרי ג' חרב לה' מלאה דם. ווי לאינון ד'יקון כדון מינא ואמתקין מיה:—

ג) ויאמר אלהים תרשא הארץ רשא. א"ר שמעון התחברות דמיין עלאין בתתאין למעבד פריין. מיין עלאין פריין ורבינ עבדי איצין ותתאי קרא לון לעלנאין כנוקבא לגבי דכורא בגין דמיין עילאין דכורין ותתאי נוקביין ועל דא ארעא עבדת תולדות דהא סיה מתעברא כנוקבא מן דכורא. ר' אלעזר אמר כל חילין סוה בארעא. ולא אפיקת חילא ואינון תולדותיה עד יום הששי. דכתיב תולא הארץ נפש חיה ואי תימא הא כתיב וי"ו ותולא הארץ רשא. אלא אפיקת תקון חילא לתישבא כדקא יאות וכלל סוה בגין דה עד דהטעירין דהא בקדמימא כתיב לדיא וריקניא כתרוממו וי"ו ולבחר אמתקנת ואמתקנת וקבילת זרעא ודשאין ועשביין וילגיין כדקא יאות. ואפיקת לון לבחר ומאורות סכי נמי לא שמשו כדורא לרוון עד דאלטריך:

ד) ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים וגו'. מארת חסר. ר' חזקיה אומר מארת. שרשיא ביה תוקפא דדינא וי"ו קליפתא דדינא. ר' יוסי אמר יהי מארת. לתתא איסי סיסרא וי"ו דבה תליא אסכרה לרביי עלמא. ובה

מראה מקומות א) 97 טו. ב) אלא כת. ג) יעשי ליד ד) 97 טז. ה) 97 גכ.

זיו הזהר

כך הרבה שנים עד שהשיגו שהארץ כדורית ומושבת בכל הצדדים והביטו את נופלים לתוך השמים הסובב את כדור הארץ מכל הקברים לרגלי כה המושך החוק של תנועת הארץ הסובבת את השמש בשש"ה ימים (י"ו) דלמא כיתהלא נאמר אל סמס אחר ואח"כ נאמר ולתקנה המים קרא ימים כדפרישיו. (י"ח) פי' מן מרת הדין כי יסין מרסו על חסר שסאלי על דין. (י"ט) כונת ר"א היא כמובא בפרישיו על הפסוק אלה תולדות הארץ והארץ כהבראם ביום הששי ונ' ונעל הפסוק ובל ששהו סרם יהיה בארץ. ונגם על הפסוק יהי מארת ברקיע השמים. שהכל נברא ביום ראשון ואח"כ נצטוו לצאת למסע כל דבר כוונת הרמיו לו אסנס צריך להבין מה שפביא מיה מן התרנום צדיא וריקניא על הפסוק והארץ היתה תהו ובהו. וי"ל לפרש בונתה דהנה על תהו ובהו שיי' פירושם שונים. והתרנום שמפרש צדיא וריקניא הוא כאילו נכתב בפסוק והארץ היתה סמסה וריקס. כדפיננו בכל מקום שכתוב בפסוק סמסה יתניס המתרנס צדיא כמו בשע"א' פסוק ו' נגם ס"ד פסוק מ"ו. ואם נריוק שם כמשפעות סמסה נבין כדורא פירוש חסר התיצונות שעל הארץ. אבל הכחות הפנימיים הם כשלימות. ולפי זה יפורש הפסוק והארץ היתה תהו ובהו היינו שהי' חסר התיצונות שעל הארץ והיתה ריקס סמעל אבל כפנימיות היתה בשלימות כראוי לה עוד ביום הראשון ואח"כ יצא הכל כמח לפועל כוונת הרמיו לו כפי רצון הכורא. וכן ר' חזקיה דורש מארת על ספירה האחרונה שנקראת מלכות שיש בה תוקפא דדינא וקליפת הדין וצריכה תמידי להסתקא של חסדים: וכלל ר' יוסי דורש מארת על הלבנה דלמטה אסכרה לארץ:

ובה תלדה קללה. לפי שהוא מאור הקצן מכל המאורות. ולפעמים נחשבת ואתה מקבלת אור. ברקיע השמים. וזה הרקיע שהוא הבלל של כבש. משום שהוא מקבל כל המאורות. והוא מאיר זה המאור שאין לו אור וכו' ר' אלעזר אמר יהי מארת. מאור שאינו מאיר מעצמו. אלא על ידי מאורות העליונים המאירים לו וכו' כוכבות הקלם אור המאיר

6. יהי מארת. לבלול נחש הרע שהמיץ והדם. ועשה פרוד שאין השמש מתחבר בו בנה. מארת וכו' אמת קלות. וכעבור זה גרם שנתקלה הארץ. שכתוב ארודה האדמה. ולפיכך כתוב מארת חסר: יהי מארת. זו הלבנה. רקיע השמים. זה השמש. ושניהם בכלל אחד להורות לאור העולמות למעלה ולמטה וכו' קן נשמע שכתב על הארץ. ולא כתוב בארץ. משמע לטעלה ולמטה. רבי שמעון אבר נימטריאות וחשבון תקופות ועבורין הבל הוא בהכונה: משם התחלת כל ההשבונות וכל הכספרים וכו' ועל כן הוא המקום לכל התקופות ונימטריאות ועבורין ומיעדים ותמים ושבתות. ישראל שורקים בהקב"ה עשירי החשבון להלבנה. והם דבקים בה ומעלים אותה למעלה וכו' שכתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם וע'.

ט להאריך על הארץ. א"ר אבא בוא וראה כתוב (ה) המוציא במספר צבאם וע'. כל החילות והמונות והכוכבים הקב"ה מוציאם בשם כל אחד ואחד. ולא נחמד אמילו אחד. כל הכוכבים והמלות שברקיעים. כלם נחמדו שרים ופקידים לשמש העולם. כל אחד ואחד כראוי לו. ואין לך עשב קטן בכל העולם שלא ישלם עליו כוכב ומול ברקיע. ועל כוכב הדוא יש מסנה אחד שהוא משמש לפני הקב"ה. כל אחד ואחד כראוי לו. כל הכוכבים שברקיעים משמשים לעולם הזה. וכלם פקידים לשמש כל דבר ודבר שנמצא בעולם הזה. ואין צומדים ואין מגדלים עשבים ועצים ודשאים ועשבי השרה. אלא במראה הכוכבים העוקרים עליהם. ונראים עליהם פנים בפנים. כל אחד ואחד כראוי לו. רוב מחנות כוכבים ומלות הם יוצאים בהתחלת הלילה. עד שלש שעות פחות רבע. משם הלאה אין יוצאים מלבד הקצנים. וכל הכוכבים אין משמשים לבמה. ואינם נראים לבמה. ויש כוכבים שמשמשים כל הלילה. כדי להצמיח ולגדל כל אותן הדברים שנופקו עליהם. ויש כוכבים שמשמשים עד חצי הלילה. ובצמידים ומגדלים מתחלת הלילה עד שעה ההיא כל אותן הדברים שנופקו עליהם. ויש כוכבים שמשמשים זמן קצר מן הלילה. שכיון שנראים על עשב הדוא או דשא הדוא. מיד נסד שימושם. ואין נצרך יותר באותו הלילה. והדי הם אין עומדים לבמה. וכיון שגמרו שימושם אין נראים יותר בעולם הדוא ובנבים לביקום:

בספר חכמה העליונה של בני קדם נאמר על כל אותן כוכבי הארץ וכו' המופיעים אור כשכוכבים ברקיע. כאשר יש עשבים בארץ סאלה הנקראים סמי הדיונים. ואבנים יקרות יש בארץ. והב' שמים שגדל תוך הרים גבוהים במעמ סים המכמים עליו. ולא שמכמים ממש אלא שנמשכים והולכים עליו. ושולטים עליהם כל כוכבי השרבים. והם גדלים בשבילם. וכל

ובה תלדה מארת. בנין דלויס נארה אמרה מכל נארוין וויינין דתתשכח ולא מקבלת נארה. ברקיע השמים. זה הוא רקיעא דלויס כללל דכלס בנין הנקיל כל נארוין וכו' וסא נסיר להאי נארה דלג סכרל וכו' ר' אלעזר אמר יהי מארת. אספקלייא דלג סכרל מנרמה אלף על ידא דנארוין מלאין דנארוין לה וכו' כששמיט דקלמא נארה דנסיר

6. יהי מארת. לאכללל חייא ביבא דאקיל ויזמא. ועבד פחדא דלג שמחא שמיט כסירא וכו' מארת לוזין ועל דא גרים דאתקליא לרעה. דכתיב לרורס סכרס ועבין כך מארת כתיב חסר יהי מארת דא סירא רקיע השמים דא שמיט. ומרוויבו בכללל חרד לחרונוגא לנארה פלמין לעילא וסחא וכו' שמע דכתיב על הארץ. ולא כתיב בלחך. משמע לעילא ומתא ר' שמעון אמר נימטריאות ומשבין פקוסות ועבורין כלל הוא כסירא. ומשמין הוא שירותא לכל חשבנה ולכל מנין וכו' ועל דא סכרל הוא אחר לכל תקופות ונימטריאות ועבורין ומנין ומצי וסכפי ישראל דדבק דבקיה סכדי חושבן לסירא ווינון דקבין צה וסלקין לה לעילא וכו' דכתיב ואתם הדבקים צה לארסיכם וע'.

ט להאריך על הארץ. א"ר אבא תא חי כתיב (ה) סמוליא כחשכר נבטא וע'. כלל חילין ומשריין וככביא קביא אפיק לון בשמח כל חד וחד. ולא גרע אפילו חד. כל ככביא וחילי דרקיעין כללס אמתו עבדי ופקידו לשמחא פלמין כל חד וחד כדקא כל לוי וליה לך עשבה ועירא בכל פלמין דלג שמחא עליה ככבא ומולא ברקיע. ועל הסוף ככבא ממתא חד דקא שמחא קמיא דקביא כל חד וחד כדקא חוי ליה כל ככביא דברקיעין כללס משמחי על האי פלמין וכללו פקידן לשמחא כל חלס ומלה לאינון דכסאי פלמין. ולא למחין ולא מגדלין פספין וליגין ודשאין ועשבי צבא. בר בחיוו דככביא דקא קיימי עלייה. ופספוז עלייה אפין בצאפין. כל חד וחד כמא דמתחיא עי. רוב מאריין דככביא וחילי כללו פקידן וצאפיה דליליא. עד תלת שעות חסר רבעא. מתמן ולסלאה לא ספקין בר ועירין ווינון ככביא כללו לא משמחי לבסלה. ולא אתחזן לבסלה וזאת ככביא דקא משמחי כל לעילא בנין לאתחזא ונגדלא כל אימין חילין דתפקדו עלייה. וזאת ככביא דקא משמחי עד פלגות לילה. ואתחזן ונגדלא מראשיה דליליא עד סאל שמיטא כל אינון מלין דתתפקדו עלייה. וזאת ככביא דקא משמחי ועיר מליליא. דכיון דתתחיי סכדי סכרל או סכרל דאסא. מיד חלסיא שמיטתא. ולא אלתרין יתיר כסכרל ליליא. וסא אינון לא קיימיין לבסלה. וכיון דחלילימו שמיטתא לא אתחזן יתיר כסכרל פלמין ועיילין לאתרייהו:

בספרא דחכמתא עלאה דכתיב קדם אמרי על כל אימין ככביא דשריטא וכו' דקא משרי דשריטא ברקיעא. אמרי דלתי עשבים צמרעא מלינון דלחרון ספי דחיי ואלגין יקירין חיי צמרעא וסכ צמרעא דמגדלאן טי נסאי נסאי במיין מיון דהסוף עליה. ולא חסיה אלף דעדי עליה. ואלמאן עלייהו כל אימין ככביא דשריטא. ומגדלי אלף בנימיטא. וכל

מראה מקומות 6 דף 25. ט תרומת קפא: ט ישיב ד

זו הזהר

וכן זו הספירה שנקראת תפארת והיא מאירה לספירת מלכות דלית לה אור של עצמה: (כג) ר' אלעזר דורש נ"ב מארת על ספירת מלכות כפי ר' חזקיה אלא ש"י אלעזר נותן טעם אחר על מארת חסר. לא בשביל תוקף הדין שבה אלא משום שאין לה אור של עצמה: (כד) פי' שאין ספירות העליונות מורוונות עם ספירת מלכות להשפיע בה אורות וחסד. שהם כסיון שמשא וסוהרא הנגלים: (כה) זה דורש שהמקום רבוש על ההורונת עולמות וספירות העליונים עם ספירת מלכות להשפיע בה אור השפע כסיון שמשא וסוהרא הנגלים והבוא דכתיב על הארץ. היינו בעולמות שמשקל לארץ: (כו) פי' רגע המולד שלה: (כז) היינו השכינה הקדושה שנקראת סוהרא. והיא המוקד של כל נשבות החרונון עם הספירות ועולמות העליונים לקבלת השפע שצריך להשפיע למטה על עבודת ישראל בתורה והפלה כמות ומעשים טובים: (כח) היינו כוכבי שוכנו בנביא ונקרא קאמטם:

וכל תקווא וגדולה דלסון לאו חיכו אלא בחייו ונגעה דהסו
 שרבישא דקא משרד הסו ככשא גו קרישא וכדון אתמקן
 ומתגליון כל אינון מליון מרשין איח צבני כשא כגון
 ירוקין וקספירין דלסווא דלסון לא תגו אלא צמד מרשא
 דפרזלא קליל נליץ לעיינון [כס] ומית ליה ליאריה דמרע
 דלספכלא ביה עד דלעבר הסו מרשא לספרא דא ולספרא
 דא כגווא דשרבישא דיושיס נליץ דברק לאפיו ובהסו
 אושיצו דברק דקא נליץ לעיינון אמי ליה אסוואת אוף הכי כל
 אינון דלשני עליהו מינון ככביא לית לן תקווא וגדולה
 כמה דלתחיו בר בהסו פשיטו דשרבישא ובהאי
 מתקמי בחייו ובגוון ובמילא כמה דלתחיו . וספיר חיכו .
 דשא כגווא דא רמיז כספרא דלשני מלכא כחכמתא דחזנין
 יקרון דאי חסר מינון עבא דלניו ולחישו דככבית לית יעין
 לא מגדליו ולא מתקמי לעלמין וכלא חתקין קביא לתקווא
 דעלמא כמה דאת להאר על הארץ ככל מה דלעשרין
 בהאי עלמא לתקא ליה

א) **ויעש** אלהים את שני המארות הגדולים וגו' ויעש .
 רביזא ותקווא דכלא דקא יאות את שני
 המארות הגדולים בקדמיתא כחבורא דא שני המארות
 תרווייהו כחדא סיקו כצבותא דא לא חקיסבא סיסרא לנבי
 שמשא איל קביא זילי ואזערי נרמן [א] וממן לית לה
 כסורא בר משמשא דבקדמיתא סווי יתבי כחדא בשקילת
 לבתר אזערת גרמא ככל אינון דרגין דילא אע"פ דחיו
 רישא לעיינון [ב] מו תנין ויעש אלהים את שני המארות
 הגדולים דא עלמא עלאה ועלמא תתאה חד דכר וחד
 טקבא [ג] וכל ומלא דכורא וקובא אמיין כחדא תרווייהו
 קריין בלישא דכורא . ובגין דעלמא עלאה אקרי גדול בגימט
 עלמא תתאה דלתחבר בהדיא ככללא אקרי גדול כיון
 דלתפרש דא מן דא . אדכרו בפרש כל חד וחד דקא חוי ליה
 דא אקרי מאור הגדול ודא אקרי מאור הקטן [ד] ובגין כך
 אצרו קדמיתא דליחיו בגדול ובהא לאריוואת ולא רישא לשועילא
 דכד חיכו קיימא גו אריוואת אקרי כלא ככללא דאריוואת — :

וכל התקן והגדלה שלהם אינם אלא ע"י המראה והגונה של
 שרביטם והוא. הגשאל מן כוכב המראה שברקיע. וע"י זה
 נחנקים ונגדלים כל אלה הדברים. מחלות יש בין אנשים
 שגדלים ירוקים או כמראה בריל. שרפואתם תולה בזה שיסתכלו
 במראה של ברזל קלל הניצץ לעינים וכסו וצריך החולה
 להתבטל בו. עד שייעבור ויתנוצץ לפניו מראה הדוא לצד והוליד
 אדר. כדמיון השרביט. שיפוד ניצצי אוד כמו ברק לפניו.
 ובדופעת ניצצי ברק המראה לעיניו יש לו רפואה. אף כך כל
 אותן הדברים ששולטים עליהם אלה הבוכבים. אין להם תקן
 והגדלה כמה שגדלים. אלא בהתפשטות עליהם אוד השרביט. וכזה
 מתקנים בהבנית וכמראה ובכח כראוי להם. ואמת הדבר.
 שדרי כדמיון זה גרמו כפסר שלמה המלך. כענין כחמת אבנים
 יקרות. שאם חסר מהם נהם הניצוץ והלהם של הבוכבים הירועים.
 אין גדלים ואין מתקנים לעולם. והכל הבין הקב"ה לתקון
 העולם. כמו שכתוב האיד על הארץ. לכל מה שניצרך
 בעולם הזה לתקן אותו :

א) **ויעש** אלהים את שני המארות הגדולים וגו' ויעש .
 ריינו החזוק והתקון של הכל כראוי. את שני
 המארות הגדולים. בתחלה היו בחבור אחד שני המארות
 שניהם יחד עלו בגדלות אחת. לא נתישבה הלבנה אצל
 השמש א"ל הקב"ה וכי יועטו עצמן [א] ומאו איך לה
 אוד מלכר מהשמש. שבתחלה ישבו בחד במשקל אחד.
 אח"כ מיעטה עצמה ככל אותן סדרות שלה. אע"פ שהיא
 הראש עליהם [ב] עוד למדנו ויעש אלהים את שני המארות
 הגדולים. זה עולם העליון ועולם התחתון. אחד בחינת זכר ואחד
 בחי' נקבה [ג] וכל זמן שזכר ונקבה נזכרים כחד. שניהם
 נקראים בלשון זכר. ובשביע שעולם העליון נקרא גדול. כגון
 עולם התחתון שמתחבר עמו בכלל ג"כ נקרא גדול. כיון
 שגפרשו זה מזה. נזכרים כפרט כל אחד ואחד כראוי לו.
 זה נקרא מאור הגדול. וזה נקרא מאור הקטן [ד] ולפיכך
 אמרו רבדמונים. שיהי' אדם זנב לאריות [ה] ולא ראש לשיעלים.
 שכאשר נמצא בין אריות נקרא הבל בכלל האריות — :

א) **וירתן** אותם אלהים ברקיע השמים. א"ר יוסי בחוב
 (7) עשה ירח למועדים וגו'. עשה ירח בשביל לקדש
 בו ראשי חדשים וראשי שנים וש"ב והיו לאותות. אלה
 שבתות. שכתוב בו את הוא. ולמועדים אלה ימים טובים.
 ולימים אלה ראשי חדשים. וישנים אלה ראשי שנים. שיהיו
 אוה"ע עושים השבון לשמש וישראל ללבנה —
 ב) **ויהאמר** אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה וגו'. א"ר
 אלעזר אלן מים התחתונים השורצים מינים
 בדמיון שלמעלה. אלו עליונים ואלו תחתונים. ר' חייא אמר
 העליונים הוציאו נפש חיה. ומה היא. זו נפש אדם הראשון.
 כמש"כ יהי האדם לנפש חיה. ועוף יעופף על הארץ. אלו
 שליחים העליונים שנתגלים לאנשים ברמות איש. בן נשמע
 שכתוב יעופף על הארץ [א] לפי שיש אחרים שאין נתגלים.
 אלא שהם ברוח ממש כפי השגת האנשים [ב] ולפיכך לא
 כתוב ברם לצינתו. כאותן אחרים שכ"כ ברם כל עוף
 כנף

א) **וירתן** אתם אלהים ברקיע השמים א"ר יוסי כתיב
 (7) עשה ירח למועדים וגו' עשה ירח בגין לקדשא
 ביה ריש ירחין וריש שתין הס"ד והיו לאותות אליון
 שבתות דכתיב בו אות הוא ולמועדים חיונין ימים טובים
 ולימים אליון ריש ירחין ולשנים אליון ריש שנין דלסוין
 אוה"ע עבדין חושבן לשמש וישראל לסיבא —
 ב) **ויהאמר** תלשים ושרצו המים שרץ נפש חיה וגו' א"ר
 אלעזר אליון מיון תתאין דרחשין ויינין
 כגווא דלעילא אינון עלאי ומיון תתאי ר' חייא אמר
 עלאי אפיקו נפש חיה ומאי חיה דא נפש דמדס קדמיתא
 כד"א ויהי האדם לנפש חיה ועוף יעופף על הארץ אליון
 שלוחי עלאין דלתחזון לבני כשא בחייו דכר כש ישמע
 דכתיב יעופף על הארץ [א] בגין דאות תהרין ללא לתחזון .
 אלא כדוחא מרש לפוס סכלתנו דבני כשא [ב] ובגין כך לא
 כתיב בליון למויכו. כליטון אחרתין דכתיב ביה ואת כל עוף
 כנף

מראה מקומות (א) דף כ. ב. (ב) תריסר קפו (ג) דף קנ. (ד) ת"ס ק"ד (ה) דף קכ

זיו הזהר

(כס) היינו מה שנקרא ששאה"ל. והוא ברזל היותר קשה ונעשה סבורס מתנוצץ ע"י השוהה יפה. [א] ויצה לתר בזה שבתחלה
 נקראים שניהם גדולים ואח"כ נקרא אחד קטון [ב] כל עולם וספידה המשועי נקרא בבחינת זכר וכל עולם וספידה המבטל נקרא
 בבחינת נקבה. כדמיון השמש וד"בנה שהשמש משפיע אור להאר את הלבנה לכן השמש הוא בחינת זכר והלבנה בחינת נקבה.
 [ג] ולפי"ו יתורץ נ"כ מה שבתחלה נקראים שניהם כפסוק גדולים ואח"כ נקרא אחד קטון [ד] כי לשון עפיפה מצינו אצל מלאכים
 שזנבן לקטן; [ה] אלה המלאכים הם שכלים גדולים והם מושגים לאנשים כפי מדרגת שכלם .

שעתיד להטוא לפניך באשה שלו בזמן ההוא אמרה דם השכינה. בזה שאתם מקטרגים עתידים אתם לנבל. ככתוב וירא בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה וגו'. רשק בדין והטאובן. ורפילר אותם השכינה הקדושה מקדושתם. אמרו החברים רבי רבי. אם כן עזא ועזאל לא היו משקרים בדבריהם. שרואי בנקבה עתיד אדם לחטוא. אמר להם כך אמרה השכינה. אתם שבאתם לקטרג לפני יוטר מכל הילף שבטרום. אם אתם דייטם ימים כארם במעשיכם. נאה לכם לקטרג עלינו. אבל הוא עתיד לחטוא באשה ארת. ואתם בגשמי רבות. ומהותיכם. דילה מדת האנשים. כמש"כ ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'. את בת האדם לא נאמר אלא את בנות האדם. ולא עיד אלא אם אדם חוטא. הדי רקדטתו לו תשובה לטוב לרבונו. שרתקן במה שחטא [ו] אברו ויו הרברים. אם כן לכה כל כך. הלא מוטב דה שלא יברוא האדם. שלא יחא וירחם כל מה שגרם למעלה. ולא היה לו לא עונש ולא שכר. אמר להם מן הדין הי צריך להכרא כד. ביטום שהתורה בשבילו נבראת. שכתוב בה עונש לרשעים ושכר טוב לצדיקים. ולא היה שכר לצדיקים ועונש ל רשעים אלא בשביל האדם. ולא עוד אלא שהתורה שהיא מלבוש להשכינה. ואם האדם לא היה עתיד לברוא. היתה השכינה בלי לבוש [ו] כדמיון העני. ובטוב זה כל מי שדיטא. כאלי רפשיט מן השכינה לבושי הארות. וזה הוא עונש האדם [ו] כל מי שמוקים מצות התורה. כאילו הוא מלבוש להשכינה בלושו אורית —

(א) וירא אלהים את האדם בצלמו. שאל ר' שמעון מנדה הקדושה לרועה הנאמן [ו] אחר שאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. מה זה שאמר אה"כ וירא אלהים את האדם בצלמו [ו] אמר לו מה שבארנו על זה בעלי משנה. שהיו מהם שאמרו יברא. ומדם שאמרו לא יברא. והקב"ה מעצמו ברא. שכתוב וירא אלהים את האדם בלמו שנברא בכל הכחות והשליטות על הכל. ואם היו נותנים בו כל ארץ חלקו. כגון שהיו כועסים עליו. הי כל אחד נוטף חלקו ממנו. ואם הקב"ה ברא אותו בצלמו. זו מדת מלכות הקדושה. שהיא תמונת כל [ו] נאמר בה [ו] ותמונת ה' יביט. שבה התחבר הקב"ה וברא את העולם עם כל הבריות שברא בעולם. וכ"כ בה עליונים ותחתונים בלי פרוד כלל היא קשר הכל ושליטות הכל. לקיים בה ומלכותו בכל משלה ונקראת אמונת ישראל [ו] אמר ר"ש מנדה הקדושה וראי שעתה אין בו שייכל לקרת ממנו חלק. שדרי לא נתן בו דלק טום בריה שבעולם. אלא בורא העולם עלת הכל בלבד. וכן תולה עונשו או שריו. ולא במלאך ושרף. ולא בשום בריה שבעולם. ולפיכך אמרו רבנן בעלי המשנה. שהמשתה שם שמים ודבר אחד נעקר מן העולם. אשרי חלקו של

דעתיד למחסי קמך בהתחלה דליה. כהאח ואחא שכינתא המרת לון כהאי לתמון מקסרגין לתון עתידים למטול כדכתיב וירחי בני האלפים את צנות ההדס כי טובות הנה וגו'. חקו ציון וציון וציון חקו לון שכינתא מקדושה דילחון. אמרו חברייה רבי רבי אי הכי עזא ועזאל לא משקרין במגולייסו דודמי צנוקבא עמיד אדם למחסי. אמר להו הכי אמרת שכינתא לתון דלודמנתון לקסרגא קדמי יסיר מטיילא דמרויחא חי לתון היותון ספירין ממדס צעודייטי. יאום לבו לקסרגא עליה אצל איסו עמיד למחסי בהתחלה מדא. לתון כצין סניאון. חובטותיו עתיד מניי כשא כמד ויראו בני הסלסיה את צמות האדם וגו'. את צם האדם לא נאמר אלה את צמות האדם. ולא עוד אלא אם אדם חז הא לקדים ליה ספוסה להסדרא למחריה להקטגא במה דמ [ו] אמרו ליה חברייה אי הכי למחסי כולי האי. ולא הוה ספיר דלגא למכרייה דלח למיחב ולגריחא כל מה דגריס לעילא ולא הוה ליה לא ענגם ולא שכר אמר לון מן הדיון הוה ליה ליה למכרייה כך ציון דלורייטתא ציוניס חתבריתא דכתיב צם פונטא לרשיטא ואגרא לנדיקוא ולא הוה מכרי לנדיקוא ופונטא לרשיטא אלא בנין אדם. ולא עוד אלא דלורייטא איסו לבושא דשכינתא ולי אדם לא הוה עמיד למכרייה אה שכינתא בלל כסויא [ו] כנוולא דעני וציון דל כל מה דמז כאילו אפשיט לשכינתא מלבושהא ואי איסו עונטא דלדס [ו] וכל מן דמקיים ספקוין דלורייטא. כאילו הוה לביס לשכינתא בלבושהא —

(א) וירא אלהים את האדם בצלמו. שאל רבי שמעון ציוניא קדישא לרשיטא מהימנא [ו] אמר דמז נעשה אדם בצלמו כדמותו. מתי יסיו דלמז לבתר ויברא אלהים את האדם בצלמו [ו] אמר ליה מה דלוקמיס על דל מחרי מתניתין דמנאון סווא אמרין יברא. ומנאון חזרין לא יברא קב"ה ברל ליה דכתיב ויברא אלהים את האדם בצלמו. דלמכרייה בכלל ואשליטתו על כלל. ולי סוה יסיב כל חד ציה חולקיס ציונא דסו כעסו עליה. כל חד סוה נסיל חולקיס מיהס אלא קב"ה ברל ליה בדיוקניס דל מלכות קדישא דליסי תינות כל [ו] וחמזר בה [ו] ותמונת ה' יביט דכס החכל קב"ה וברל דעלמא וכל צריון דברא צעלמא וכלל בה עלאון ותמאון בלל פרודא כלל חסי קשרא דכלסו וליטאח דכלסו לקיימא צם ומיכותו ככ מסלס ואתקרייתא חמונת ישראל [ו] אמר ר"ש ציוניא קדישא דלוי כען לית מאון דיכיל למיטל מיהס חולקיס דלל יסיב ציה חולקא חד צעלמא. אלא צורא עלמין עלת על כלל וציה פליק עונשיה כי סמח ה' היתה זמית. וכען זה לפשל בראיה מוה צסוה צריה דעלמא וציון דל לוקמיס רכנן דמתמיתא. המסתק סס שמים ודבר אחר נעקר מן העולם. וכהה איסו מאן

טראה מקומות (א) פתח לה (ב) מדכר י"ב זיו הזהר היינו המדות חסר נכורה תפארת נצח הוד יסוד. וכליל מהכל היינו שיהי' בו גם חכמה כינה ורעף. וזהו סוד החכמה כוונת רמקייא [מנ] זהו עיקר תשובה נצחה של השכינה לשני הסלסכים שלאדם יש תקנה על תשובה ולא לסלסכים. [מנ] ק"ן הלבושין וכן על ררך רבובא כנפרא שיש מלאך הקושר כתרים להקב"ה מן תפלות ישראל. וברשיטתו זה ענין לבושי אורות שנתוספו לרשיכניד רקדושה מן תורה וצנות של ישראל [מנ] מי לכל נמטל החשוב שענין המשפט לבושין מן השכינה הקדושה הוא מסך יעקן והסרין בראלותו כמובן כספוס. אלא שענין זה היינו עונשא דארם בי עיי' נעשיין שכתבין דרמילאין [מנ] בתינות קדישא זה רשבי ורעיא סמינא וז נשט מרע"ה [מנ] כחלחל אמר בצלמנו לשון רבים ואחיב בצלמו לשון יחיד. [מנ] מדת או פשיטת אורות הקדושה והשכינה הקדושה הכל אחד. אלא שהאלוהות ששמים נקראת מלכות. ואור האלהות אשר יופיע מן מלכות שמים ותשכן באיזה מקום קדוש שבארץ נקראת שכינה. ויש בזה כמה וכמה מדרגות לפי ערך מקום הראוי לקבל האור ורזי זה כדכיון השמש שם קיי אור של השש שרבל אחר בהשורש. ונקראת תמונת כל משום שכל המספרות העליונות משפיעים בה אורות שלהם. ובשביל זה היא נקראת בכתיבת נוקבא רמק"י. טוב עיי' למד חכמת הקבלה [מנ] זה כלל נרדל בתורת הוודר הקדוש שכתב עליון איותו כתר מלכותו ועליו אמר מרי בראשית אחריתו וזה השער לוי' דצדיקים וכאו בו עם כל תפלותיהם כי סמח ה' היתה זמית. וכען זה לפשל בראיה מוה מן ארם עצם מעצמו ובשר מבשרו. ואין הכוונה להתפלל אליה כלכד אלא שעל ידי שער זהו יעלו ויבואו התפלות עד אין סוף קלח

ואין להשתל בנלותה בתראה למנדע לשיכונא. לאוקיר לה כל פקודין. ולמסכל בנייה כמה דומקין כמה דהתמר גרלה דכלה דוחקא ומסל (א) אמר רב מתיבטא לרבי שמעון רידיא קדישא רחא וגלאי קין מלה כתיבא בנייה דנוכא דבר נה הכי הוא. רוחא מסס רוחא קדישא כשמהא מנו לילנא דמי. כיון דראחא קדישא יבס חילא מיד רמיכין דיליה יבזין חילייה חילא דלהן גרמי וסיפין כלכו מסכרא דלהן ותקונייהו דא על דא מסכרא הארא יבבת צכרא ומסכרא דילה אחא צכרא ולה מלה הארא רתיבין דילה יבבין כל חינון גידין וערקין לאמשכא דמא לצכרא צמר דלחין יבבי חילייה שמיא יבבי חילייה ומחן ארטין עור דלחמשך על כלל כנוונה לחין לאצנא על חלין ומחיה על כלל וי צמר מתחברן שמיא ורענא כהרא ויבבין ד' יסודי חלין. אשא מיה לויירא ועפרא לבתר כל חד נפיל חולקיה דסיב. והתבטל התחברותא דלהן רוחא קדושה ומתיבין דיליה חולקייא קיימא רוחא קדושה רוחא דיליה קיימא (א) וגי תא סלקא רמיכין דהרא קדושה גרמיין דלהן קיימין ועמר תביבו דנושא גרמיין בא וביכ כתיב (ב) וענמותיך יתליך ובצרא לא כתיב ביה הכי וכל ומנה דצכרא דסכרא הארא קיימא צקיימא הכוא קיימא לאסכנא לתחבד צכרא לית ליה רעו לאסכנא דשא קיימא ליה על מה דיסכמין לבתר דצכרא נתעבלא לא יתבס דיהא ולא קהים לאסכנא ולא אדכר לבד נה בשום תגס דעלמא איך שמעון הסתא ידענא חלין על תקונייהו (ג) וכו איך שמעון בחמי דכתיב ויברא אלהים את האדם בצלמו בצפרא דשלמה מלכא אשכנחא דבשעתא דזוגא אשכנחא לתתא שרד קב"ה חד דירקא כפרלושא דבר נה רשימא חקיקא בנולמא וקיימא על הוא זוגא ולחמלא אחיביב רעו לעינא נמחי. חמי ב"ג על רשימא חד לולמא רשימא כפרלושא דב"ג ובצכרא לולמא תחברי ב"ג. ועד דקיימא הוא לולמא הסד ליה תחריה על רשימא וישמח סוף לא תחברי ב"ג ויברא אלהים את האדם בצלמו. הוא ללס אדומן לקבליה עד דנפיק לעלמא כד נפיק. כהכוא ללס תחרי. כהכוא ללס אולל (ה) אף בללס יתהלך איש והאי ללס חייה מלעילא. בשעתא דחינון רוחין נפקין מחרייהו כל רוחא ורוחא תתקין קמי מלכא קדישא בתקוני יקר כפרלושא דקאיש צכאי עלמא ומיהכוא דיוקא תקונא יקר נפיק הא ללס ידא תליחא לרוחא ויבן ותקיימא צכאי עלמא בשעתא דזוגא אשכנחא וליה לך זוגא ללס קדישא ומחטר קדישא התכח בנזוייה ולעמין עובדי כוכבים ומזלות האי ללס מהיכין זינין בישין מסכרא ומחצבותא אשכנח בנזוייה ועל לא לביבין ליה לאויס לאתערבא נולמא דיליה בנולמא דעמין עובדי כומין בנין דחאי קדישא וחאי מסכנא (ו) רבי תבא חיר חיה לאסכנא ביה צכאי קרא דכתיב ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו כיון דהמר בנלמו מיה בללס אלהים ברא אותו ויגא הלל ודאי תרין דרנין דכליין דכר ונוקבא. חד

של זה המשתל בנלות האהרן להיות רבוק בשכניד הקדושה. לכבדה בקיום הצעות. ולסבלו בשבילה דוק דהרב. כמו שאמרו אנרא דכלה דוחקא ומסל (א) אמר ראש הויבבה לרבי שמעון. חסיד קדוש בלא ויגלה לך סיד ככוס. בנין מן האדם כך הוא. רוח בלא רוח קדושה. נשמתו בלא רוח קדושה. כיון שרוח קדוש נותן כה. מיד גם המרכבות שליו נהנים כדוהיהן. כחות גלחן הן דעצמות. וכל האברים הם מצד שלהן. יהיו מתוקנים זה על זה. צד המזאה נותנת הבשר. ומצד שלה בא הבשר ולא דבר אחר. דברכבית בלא נותנת כל אותן הגידים והעורקים להמשיך דם להבשר. ואחד שנתנו אלה כדוהיהן. נהנים השמים כדוהיהן ומרדם. והרעו נמשך על הכל כדמיון שלהם. להגן על אלה ולכפות על הכל (א) אח"כ מתחברים שמים אחרים ונתנים ד' יסודות האלה. אש מים רוח ועפר. אח"כ כל אחד נוסף חלקו שנהן. ונהבטל התחברות שלהם. רוח קדוש ומרכבתי. הדלקים שלהם קיימים. הרוח של רוח קדוש קים (א) ודגשמה עולה. המרכבות של רוח קדוש עצמות שלהם קיימין. וע"כ השיבות הגוף הן העצמות. כמשי"כ (ב) ועצמותיך ידלין והבשר לא כתוב בו כך. וכל זמן שהבשר של צד המזאה מתקיים בקיומו. עומד שכן דהוא רכסין. נהבטל הבשר אין לו רשות לדסמן שהיה אין לו על מה לסמוך (א) ולאחד שהבשר נתעבל אינו תובע דין. ואינו עוכד דלסמי. ואינו מזכיר לאדם בשום המא טבעולם. א"ר שמעון עכשו נודע לי דהרב על בורין (ג) עוד א"ר שמעון במה שכתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו. בספרו של שימהדכ"ץ מצאת שבשעה שהיונו נעשה למטה. שולח הקב"ה צירא ארת ככרצוף אדם. רשים ודקיק בצלם. והיא עומדת על זינת הדוא. ואלמלא ניהן רשות לעין לראות. דיה האדם רואה או על ראשו צלם רשום ככרצוף אדם. ובצלים הוא נברא אדם. ומרם שנמצא צלם הדוא ששילה לו רבינו על ראשו לעבוד שם. לא נברא אדם. זש"כ ויברא אלהים את האדם בצלמו. זה הגלם שהוכן בשביליו כרם יציא לעולם. כאשר יצא. בצלם הדוא מתרדל. בצלם הדוא דולך. וש"כ (ד) אך בצלם יתד"ץ איש. זה הגלם שהוא מלמעלה. בשעה שאינה דרוחות ויגאים סמקיסם. כל רוח וידו כיתתקן לבני כלל הקדוש בתקוני כבוד. דברצוף שמוסד בעולם הזה. וכן אותה הצורה של הקדוש רבבוד ויצא זה הגלם. וזה כח שלישי לדרוח ויבן ומקדמת לעולם הזה בשעה שגשעה היות. ואין לך זינת בעולם שלא יהי' צלם נמצא ביניהם. אבל ישראל קרושים זה הצלם שלהם הוא קדיש. ומכבדם קדוש נמצא ביניהם. ילעמים עובדי כוכבים ימזות זה הצלם שלהם הוא כמנינים הרעים של צד המזאה שנמצא ביניהם. וע"כ יהי' נודח האדם שרא יהעבר צלם שלו בהצלם של עמים עובדי כומין. לפי שנה קדוש זה מסא. (ה) רבי אמר רש לעיין בבכוס הזה. שכתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו. כיון שאכבר בצלמו. מה זה בצלם אלהים ברא אותו ויגא אלא דואי שמרמו על ב' מדרגות דבוללות זכר ונקבה. אהר

מראה מקומות (א) שלח לך קפ. טו ישי' י"ח (ג) אמר קד (ד) תליס ל"ט (ה) נמדכר קפ.

זיו הזהר

העלות להמשיך שפע מן כתר מלכותו ובסנה לעולם הנשמו בכלל או כפרם. ואין כאן מקום להאריך יותר בעיניו. ויל נמור בספרו קבלה ותבין בו זה עיקר אבונת ישראל: [מסן] בלה רבו על השיכנה הקדושה. וכן הרוחא ישראל סוביג בשבילה ניתן ידם ארמא פכא: [ג] כמו שהשמים סובבים כרוך הארץ עם כל בריותיה מן הקור סובב ומסכה כל הגוף עם כל אבריו וגידיו [ח] מתקיים למטה מן עין התחתון אם יובה. או שסובל נלות ונהיגם אם יעשב איהו ומן: [גנ] יל' כוונתו כי יודע שהיות האדם מורכב מן גשם ורוח נשמה נמצא שררות יש לו ב' בחות. ולזה יאמר שמלכד שני אלה הכחות יש לו עור כח שלישי והוא זה הצלם. [נג] יקשה על כפל הששון:

חד לדבר אחד לנקבה (17) ולפיכך שני פרצופים היו בוראי, וסוף דבריה כוכיה, שכתוב ובר ונקבה ברא אותם. כליל ה' בשני צדדים, ואעפ"י שהנקבה היתה רבוקה בצדו, הרי גם היא היתה כלולה בשני צדדים להיות שלם בכל - :

רועה הנאמן

(6) ויאמר להם אלהים פרו ורבו וגו', מצוה זו לעסוק בעולם הזה בפריה ורבייה, להוליד תולדות שיתפשט שם הקדוש לכל הצדדים, וללקט רוחות ונשמות. להיות כבוד הקב"ה למעלה ולמטה, שכל מי שאינו עוסק בפריה ורבייה ממעט צלם רבונו, שלא יהי' נמצא בעולם הזה, וגורם שלא תשרה השכינה בעולם הזה, שהרי כמו שנתוסף רוחות ונשמות, כן נתוסף לדרת בעולם הזה זיו יקר המלך, שכתוב (2) ברב עם הדרת מלך ובאפס לאום סתרת רזון, הדרת מלך, זה זיו יקר המלך, שנתוסף לדרת לעינים הזה, סתרת רזון, זה מיעוט צלם המלך שנתמעט בעולם הזה, וכך נתמעט גם למעלה, שהרי זיו ההוא אינו יורד (18) ונחשב על איש שהוא כאילו שופך דמים, שכתוב כי בצלם אלהים עשה את האדם, והוא דמעות צלם אלהים לכמה וגם רמות דצלם למעלה, לכן צדיק האדם לעסוק בכריה ורביה לעשיית צלם אלהים, ולדרבנות כבוד הקב"ה בכל הצדדים, ע"כ :

(2) וירא אלהים את כל אשר עשה, א"ר שמעון את כל אשר עשה סתם, אפילו נחשים ועקרבים ויתושים, ואפילו אותן הנראות למחבלי עולם, בכלם כתוב והנה טוב מאד, כלם כשמשים העולם, מנהיגי העולם, והאנשים אין יודעים, (7) והנה טוב מאד, כאן נהתקן מה שלא נאמר כי טוב בשני, לפי שנבראת בו ביהמה, וכאן נאמר והנה טוב מאד, זאת סתמים עם מאכל החברים והנה טוב מאד זה המות (9) מה דמקם לפי שכל בני העולם יודעים שימותו ויחזרו לעפר, והרבה הם שחוזרים בתשובה לרבונו בשביל יראה זו, ויראים להטוא לפניו, הרבה יראים מן המלך, מתוך שהולך רצועה לפניו, כמה טובה רצועה זו אצל האנשים, שעושה אותם טובים ושרים, שמתקנים דרכיהם כראוי, וע"כ והנה טוב מאד, מאד וראו וזה סוד המדות שלכדנו מן הבטורה (19) והנה טוב, זה מלאך הדיים, מאד זה בלאך המות, שהוא טוב יותר, למה מלאך המות הוא טוב מאד אלא לפי שכאשר יגיע זמנו של אדם ללכת ולצאת כזה העולם, אינו יוצא עד שזה מלאך המות מפשט לו לבוש הגוף הזה, שהוא מן טפה סרוחה, כיון שנפשט זה הגוף סרוח ההוא על ידי מלאך המות ההוא, הילך הרוח ומלכש באוהו נוף האחר אשר בגן עדן, שנפשט ממנו כאשר בא לזה העולם, ואין שמחה להרוח אלא עם גוף ההוא שנמצא שם, וישמח על שנפשט מזה הגוף שבעולם הזה, ונתלבש בלבוש אחר שלם כדמיון הגוף שבעולם הזה, ובו ישב וילך ויסתכל להבין במדות העליונים, מה שלא הי' יכול להבין ולהסתכל בו העולם בגוף זה, וכאשר תתלבש הגשמה בלבוש ההוא של עולם ההוא רביה תעני גם והרבה תשקות יש לה שם, מ

רעיא מהימנא

(6) ויאמר להם אלהים פרו ורבו וגו' פקודה דא לתעסקא בהאי עלמא בכריה ורביה למעבד תולדין לתפשטא שרא קדישא לכל ספרין ולמלקט רוחין ונשמות, למחוי יקרא דקב"ה עליא ותתא דכל מתן, ללא לתעסקא בפריה ורביה אזעיר דיוקנא דיראריה ללא שתכתה צהמי עלמא וגריס ללא סריא שכינתא צהמי עלמא דכמה דהמוסאף רוחין ונשמות, הכי לתוסף לנחתא צהמי עלמא זיו יקרא דמלכא דכתיב (2) ברב עם הדרת מלך ובאפס לאום סתרת רזון, הדרת מלך, דא זיו יקרא דמלכא דלתוסף לנחתא צהמי עלמא מחתת רזון דא זעירי דיוקנא דילכת דזועיר מהאי עלמא, והכי אזעיר לעילא דהא הוא זיוא לא נחית (18) ותחשב על ההוא צ"כ כאילו חושד דריון דכתיב כי בללם הליסו עשה את המהס, ואיכו חזעיר גלס אלהים לתתא ודמות דיוקנא לעילא וע"ד הנעריך צ"כ לתעסקא בצריה ורביה למעבד להם אלהים לאטבאה יקרא דסי' בכל ספרין ע"כ

(2) וירא אלהים את כל אשר עשה א"ר שמעון את כל אשר עשה סתם אפילו נחשים ועקרבים ויתושים ואפילו אינן דלתתון מהצלי עלמא בכלהו כתיב והנה טוב מאד כללו שמי עלמא מדברי עלמא ובני נשא לא ידעי (7) והנה טוב מאד הכא התקין מה ללא אתמיר כי טוב בשני בגין דלתבירי ציה מותא והכא אתמיר והנה טוב מאד ואולא כמה דלמרי חבירא והנה טוב מאד זה מות (9) מהי טעמא בגין דהא כל בני עלמא ידעין דיומותן ויתסדרון לעפרא, וסגיאין אינן דמהדרין בתיבתא למאריהון בגין דחילו דא ודחלו למחמי קמיה סגיאין דחלו מן מלכא מנו דתליא רעופה לקמיהו, כמה טבא ההוא רעופה לגבי בני נשא לעבדת לון סגין וקשיוסין, ומתקין צבוריהייהו דקקא יאות וע"ד והנה טוב מאד, ודאי רוח דרזין דלולופינא מנו צונינא (19) והנה טוב דא מלאך חיים מאד דא מלאך המות דלחיי יתיר אחאי מלאך המות איכו טוב מאד, אלא בגין דדד מסי זמניה דבר נש למיחך ולנפקא מהאי עלמא לא נפיק עד דהאי מלאך המות אפשט ליה לבושא דגופא דא דלחיי משפס סרוחה, כיון דלתפשט האי גופא מהסווא רוחא על ידא דהסווא מלאך המות אולא רוחא ומתלבש צהסווא גופא אחרא דבגנתא דעדן דלתפשט דא חתי להאי עלמא, ולית חדו לרוחא צר צהסווא גופא דתיך, וחדו על דלתפשט מהאי גופא דהאי עלמא, ואתלבש בלבושא אחרא שלם כנוונא דהאי עלמא, וציה יתיב ואזיל ואסתכל למנדע ברוין עלאין, מה ללא יכיל למנדע ולאסתכל צהמי עלמא בגופא דא וכד אתלבשת כשמתא צהסווא לבושא דהסווא עלמא כמה עדונין כמה כסופין דינא מתן מאן גריס

מראה במקומות (6) שכלמות (2) פני י"ד (2) המור קו (7) 97 מו (6) תרומה קמ"א

זיו הזהר

(17) יתרון שכלל הלשון פרסו על הרכבתו של שני כרצופין של ובר ונקבה: (18) מה שאדם מנע שלא ירד לעולם הזה זיו הקדוש ההוא זה גורם מיעוט היוו למעלה, כי אין כן דוד בא עד שיכלו הנשמות שבעוף נמצא שזה כרכב הגאולה ואין לך המעטת דיוקנא מסלכא יותר סוה: (19) מאמר החבירא מה שלמדו מן רבי שמעון בן יוחאי.

גרים להסוא גופא לאתלבא בים רחא . סוי אחא הסוא דאפשית ליה לבושין אלן . וקב"ה עבד פיבו עס ברין דלא אפשית ליה לבד לבושין אלן עד דחקין ליה לבושין אחרנין יקירין ופדין מאלין . בד לאינון חייבי עלמא דלא אסדרו בתויבתא שלימתא לחאריסון דערשילאין אטו להאי עלמא וערשילאין יתוטון פון . וסממא חלא ככסופא לגבי אחרנין לית לה לבושין כלל . ואחרנת גיהסא דבארעא דלארעא מנו ססוא אטא דלעילא . ואים מנהון דמלפטי וסלקין . ולאין לאינון חייבי עלמא דהכזי בלבייהו תשובה ומיתו ולא יכלו למעבד לה . אלן אחרנו תין גביהסו ולבתר מלפטי וסלקין . ממי כמס רחמנותא דקב"ה עס בריווי . דלפילו דאיסו חייבא יתיר . אי הירס בתשובה ולא יכל למעבד תשובה ומית סאי בודאי מקבל עונשא על דליל בלא תשובה . אכל הסוא רעותא פכא דסוי הסוא חייבא למעבד תשובה . סלקא קמי מלכא עלאה ולא אעדיהת מתמן . עד דקב"ה חקין להסוא חייבא דוכתא במדורת סאל . וכדין הסוא רעותא כחמא מקמי קב"ה וזבתר כל גויין דתרעי מדורי גיהסס . ומסי להסוא אחר דהסוא חייבא תמן . ובמס ביה ואמעט ליה הסוא רעותא כמלקדמין . וכדין מלפלא הסוא כממא לסלקא מנו מדורא דסאל . ולית רעותא פכא דייסאבד מקמי מלכא קדישא .^(א) ויהי אלהים את כל אשר עשה והסו פכא מחר . וכי לא חמא ליה קדם אלל כלל חמא ליה קב"ה . ומאי דאמר את כל . לאסנאה כל דרין דייתון לבתר כן . וכן כל מה דיתחדש בעלמא בכל דרר ודרר עד לא יתון לעלמא אשר עשה . דא כל עובדין דבראשית . דמין אחרנין יסודא ועקרא לכל מה דייתי ויתחדש בעלמא לבתר כן וכו' ובגין כך חמא ליה קב"ה עד לא סוס . ומי כלל עובדא דבראשית :

מי גרם לגוף ההוא שיתלבש בו רוח . הדי בודאי זה שהפשיט לו לבוש הגוף הזה . והקב"ה עושה טובה עם הבריות שאין מפשיט לאדם לבוש הגוף הזה עד שמבין לו מלבושים אחרים נכבדים וטובים מאלה . מלבד לאותן רשעי העולם שלא חזרו בתשובה שלמה רבונם . שערומים באו לעולם הזה . וערומים יחזרו שמה . והגשמות שלהם הולכות בררפה אצל נשמות אדרות שאין להן מלבושים כלל . ונידונות באותו הדיגם שבארץ בתוך הראש והוא ממלמעה . ויש מהם שמצפצים ועולים . ואלה הם רשעי העולם שחשבו בלבם לעשות תשובה ומתו . ולא יכלו לעשות התשובה . הם נידונים שם בניגים ואחר כך מצפצים ועולים . ראה מה גדולה הרחמנות שעושה הקב"ה עם בריותיו . שאפילו אם הוא רשע גדול . אם הרדר בתשובה ולא יכל לעשות תשובה ומת . הדי זה בודאי נענש מפני שהלך בלי תשובה . אבל מחשבה טובה הדיא שחשב אותו הרשע לעשות תשובה . תעלה לפני המלך העליון ולא תסיר משם . עד שהקב"ה מכין לרשע דהוא מקום מנום ברמדור שנקרא סאול . ואו מחשבה טובה הדיא יורדת מלפני הקב"ה וחותרת כל שערים החוקים של מדור גדיגם . עד שמגיעת למקום דהוא שזה דרשע נמצא שם . תבהבו ותעורר אתו ברצון דהיא שדיה לו מקד . ואו מצפצפת נשמה הדיא לעלות מתוך מדור השאול . ואין כל מחשבה טובה נאבדת מלפני המלך הקדוש .^(ב) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד . וכי לא ראה להם קודם . אלא הכל ראה הקב"ה קודם . ומה שאמר את כל . לרבות כל הדורות שיבואו אחר כך . וכן ראה כל מה שיתחדש בעולם בכל דרר ודרר קדם שיבואו לעולם . אשר עשה . זה כל מעשה בראשית . שברם נברא יסוד ועיקר לכך מה שיבוא ויתחדש בעולם אח"כ וכו' ובשביל זה ראה אותם הקב"ה מרם שיהיו . והבין הכל במעשה בראשית :

(א) ויהי ערב ויהי בקר יום הששי . למה נשתנה בכל שאר הימים שלא נאמר בהם ה'א וכו' אלא כאן כאשר תניסד העולם . נתחברא בחינת נקבה בבחי' זכר בתבור אוד . ה'א נתחברא עם ששוי סדור היסוד . לדמות הכל אוד וכו' וזה הוא ויכלו . שניתסד הכל כאחד . תניסדו מהכל ונשתלמו בכל :

(ב) ויהי ערב ויהי בקר יום הששי . ומאי פכא בכלאו יומי דלא אחרת בכו ס"א וכו' אלל סכא כד אשתכלל עלמא . אשתחברת כוקבא בדכורא בתצורה חדא ס"א אשתחברת בששי דליסו יסוד . לפסוי כלל חד וכו' וזה איסו ויכלו . דאשתכללו כלל כחד . אשתכללו מכללא ואשתלמו בכלל :

(ג) ויברא השמים והארץ וכל צבאם . א"ר שמעון ז' המלאכה והאומנות של תורה שבכתב . והמלאכה והאומנות של תורה שבעל פה . וכך צבאם . אלו הפרטים של התורה . ואופני התורה . שבעים פנים לתורה . ויכלו שנתקיימו ונתיסדו זה בזה . שמים וארץ . פרט וכלל וכו' וכל צבאם . סודות התורה . דיני מדרה שבתורה . דיני מומאה שבתורה :

(ד) ויברא אלהים ביום השביעי מלאכות אשר עשה . א"ר חזקיה ברא וראה אע"פ שכל המלאכות נעמדו כל אחת ואחת . העולם כלו לא היה שלם בקיומו עד שבא יום השביעי . שכאשר בא יום השביעי או נעמדו כל המלאכות . והשלים בו הקב"ה את העולם . וש"כ ויכל אלהים ביום השביעי מלאכות אשר עשה . בזה הזמן נשלמה בקיום כל המלאכה שעשה

(ה) ויברא אלהים ביום השביעי מלאכות אשר עשה . א"ר חזקיה תא חוי אע"ג דכל עבדין אשתלמו כל חד וחד עלמא כלל לא סוס שלם בקיומיה עד דאחא יומא שביעא דכד אטא יומא שביעא דדין אשתלמו כל עבדין ואשלים ביה קב"ה עלמא . סה"ד ויכל אלהים ביום השביעי מלאכות אשר עשה . בסאי אשתלום בקיומא כל עבדידתא ועבד

מראה מקומות ט דף טו . ט דף טז . ז דף טז . ד דף טז . ככ

זו הזהר

[א] כי אין כל תיש תחת השמים . והיסודות של כל דבר נבראו בששת ימי בראשית . והתחתיות היא רק בענין הרכבת היסודות . ולפיכך ברא הבורא כל היסודות לכל דבר העתיד להתחדש . כפי מה שראה הבורא כל דבר שיוצרך לתתורש : [ב] שלא נאמר בהם יום הראשון יום השני וכו' : [ג] לאות שצברא הכל בששת ימי המעשה ככה שיש המפורז . כיון שבא יום השביעי יום השבת שהוא כנגד ספירת מלכות הנרות באות ה' האחרונה של השם הוי"ה ב"ה . שעל ידה מתנהג כל עניני עולם העשי והשיא בבחינת נוקבא . אז נתחברא מרה הואת השביעית במרה הששית שנקראת יסוד . והיינו שכיום השביעי נתעלה אע"פ על כבודו . זה היא התחברות אית ה' עם שש . ועיי' נתיסד הכל ונשתלם הכל : [ד] כמו שבפרט וכלל אין בכלל אית מה שכתבתי כן אין בארץ אלא מה שיש בשמים וכל מה שבארץ הוא כדמיון מה שיש למעלה בשמים :

שעשה. (6) בוא וראה בכל מעשה בראשית לא נאמר שם מלא אלא אלהים, אלהים, בכל מה שנברא, עד שכל המלאכה נתיסרה בע"ש, ואחר שנתיסדו כל המלאכות נקרא ה' אלהים, שם מלא, ואע"פ שבשם אלהים נברא הכל, לא נתיסר בעשיה כל מה שנברא עד ערב שבת, בשעה שהיא נתיסר הכל בעשיה, שכתוב ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה, ונתקיים במעשה:

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי יוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת, אִיר שְׁמֵעוֹן לַעֲשׂוֹת, לִסְדּוֹ וּלְהַקְיֵן הַבַּיּוֹם בְּכָל יוֹם, לְהוֹצִיא רוּחַת וּנְשָׁמוֹת, וּאֲפִילוּ רוּחוֹת וְשִׁרִים, וּאֲפִשֵׁר תַאֲמֵר שֶׁאֵין דָּם לְתַקֵּן דְּעוּלָם, לֹא כֵן, שְׁדֵרֵי דָם לְתַקֵּן הָעוֹלָם נִבְרָאוּ, וְלִהְיוֹת בְּדָם לְרִשְׁעֵי הָעוֹלָם, שְׁדָם הַיּוֹלָכִים לְגַנְדֵם לְהוֹכִיחַ לָדָם, וּלְפִיכָךְ לְתַקֵּן הָעוֹלָם נִבְרָאוּ, בּוֹא וְרֵא, מִה כְּתוּב בְּשִׁלְמָה (2) וְהוֹכַחְתִּיו בְּשִׁבְטֵי אֲנָשִׁים וּבִגְנֵעֵי בְנֵי אָדָם, מִי דָם נָעִי בְנֵי אָדָם, אֲלֵה הַכּוֹזְבִין, בּוֹא וְרֵא בְּשֵׁה שֶׁנִּבְרָאוּ נִתְקַדְשׁ יוֹם הַשַּׁבָּת, וּנְשָׁאוּ רוּחוֹת כְּלֵי גּוֹף, וְאֵלֶּה דָם כְּרִיזוֹת שֶׁלֹּא נִתְיַסְדּוּ, וּמִצַּד כְּרִיזוֹת שֶׁמֵּאל הֵם פְּסוּלֵת שֶׁל זָהָב וְכֶסֶף וְעַל כֵּן שְׁמוֹם שֶׁלֹּא נִבְרָאוּ וְדָם חֲסִידִים, שֶׁם הַקּוֹדֵשׁ אֵין שׁוֹרֵה בָּהֶם וְלֹא נִרְבְּקוּ בּוֹ, וּפְחַד שֶׁלָּהֶם מִן שֶׁם קִדְשׁ הַיּוֹם, וּמוֹדוּעִים וּמְפַחְדִים מִמֶּנּוּ, בּוֹא וְרֵא אֵלֶּה הַכְּרִיזוֹת הֵן פְּגִימִים לְמַעֲלֵה וּמְלַמְטָה, וּלְפִיכָךְ אֵין נִרְבְּקִים לְמַעֲלָה וְאֵין נִרְבְּקִים לְמַטָּה, וְאֵלֶּה דָם שֶׁכְּתוּב בָּהֶם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת וְכֵן שֶׁלֹּא נִשְׁלְמוּ לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה —:

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, רֵאשִׁי תִיבוֹת תְּהִי, הָרִי בִיארֵטוּ כָל מְקוֹם שֶׁכְּתוּב אֵלֶּה פֶּסֶל אֵת הָרֵאשׁוֹנִים, וְאֵלֶּה הֵם תּוֹלְדוֹת שֶׁל תְּהִי שְׁנִרְמָזוּ בְּפִסְקוֹ שֶׁנִּי, וְהָאָרֶץ הִיחָה תְּהִי וְכוּ, אֵלֶּה הֵם שְׁאִמְרוּ עֲלֵיהֶם שְׁדַקְבָּה בְּרֵא עוֹלְמוֹת וְהַחֲרִיבֵם, וְעַל כֵּן הָאָרֶץ הִיחָה תְּהִי וְכוּ, וְאֵם תִּשְׁאַל אֵיךְ בְּרֵא הַקְּבָ"ה עוֹלְמוֹת לְהַחֲרִיבֵם, מֵיטֵב הִיָּה שֶׁלֹּא לְבְרֹאוֹ אוֹתָם, אֲלֵא וְרֵא כֵּן יֵשׁ סוֹר מִה שֶׁאִמְרוּ לְהַחֲרִיבֵם, הַקְּבָ"ה לֹא יִשְׁחִית מַעֲשֵׂי יָדָיו, אֲבָל סוֹר הִדְבֵּר כֵּךְ הוּא, הַקְּבָ"ה בְּרֵא הָעוֹלָם, וּנְבְרָאוּ עִם הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנִּבְיָאוּ בְּהַפְסוֹק בְּרֵאשִׁית וְכֵן שֶׁנִּבְרָאוּ בְּה' קִנְיָ רֵאשִׁית דְּכוּ, וְכוּה הָרֵאשִׁית בְּרֵא אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְהוּא תִימְכֵם בְּתוֹרָה, לְפִי שְׁבִרֵת כְּתוּב בּוֹ בְּרֵאשִׁית וְנִאֲכַר בּוֹ (1) אֵם לֹא בְּרִיתוֹ יוֹכֵם וְלִילָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי שְׁדַתּוֹרָה הִיא יוֹשֵׁב הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹן אוֹמוֹת הָעוֹלָם שְׁהוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמוֹלֹת וְלֹא קִבְּלוּ אֵת הַתּוֹרָה, נִשְׁאָרוּ חֲרִבִים וְיִבְשִׁים (2) וְזֶה הִיא שְׁהַקְּבָ"ה בְּרֵא עוֹלְמוֹת וְהַחֲרִיבֵם, אֵלֶּה הֵם שֶׁלֹּא רִצּוּ לְקַבֵּל הַתּוֹרָה, אֲבָל לֹא שְׁדַקְבָּה מִשְׁחִית מַעֲשֵׂיו כְּמוֹ שֶׁחֲשַׁבּוּ אֲנָשִׁים:

בְּהִבְרָאֵם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וּשְׁמַיִם, לְמַרְנוּ בְּהִבְרָאֵם הוּא צִירְיָוּ בְּאִבְרָהָם, שְׁדַכֵּל רִיָּה תוֹלָה עַד שֶׁנִּבְרָא שְׁמוֹ שֶׁל אֲבְרָהָם וְכֵן שֶׁנִּשְׁלַם שְׁמוֹ שֶׁל אֲבְרָהָם נִגַּם שֶׁם הַקּוֹדֵשׁ נִשְׁלַם, וְז"כ בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וּשְׁמַיִם, (3) ר' שְׁמֵעוֹן אָמַר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאֵם, וּלְמַרְנוּ בְּאִבְרָהָם, תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, זֶה אָדָם חֲדוּה, אֵלֶּה הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ לֹא כְּתוּב, אֲלֵא תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ

מֵרֵאָה מְקוּבָּוֹת (4) מִתְּפִסִּים קִינ: (5) דָּךְ מו: (6) מִחֹאֵל כִּי י' (7) דָּךְ כָּד: (8) מִלֵּי ת' (9) יִמִּי לִי: (10) דָּךְ ד. (11) ת' דָּךְ קַח

זוֹן הַזְהָר

דַּעַבְד (6) תָּא חוּי בְּכָל עוֹבְדָה דְּבְרָאשִׁית לָא תִּחְרַד כִּסּ מִלָּא אֲלָא אֱלֹהִים, אֱלֹהִים בְּכָל מַה דְּלִחְזְרֵי עַד דְּכָל עִיבְדַת תִּתְכַּלֵּל בְּעִיָּם מִדְּאִתְכַּלְלוּ כָל עוֹבְדֵין חֲקֵרֵי ה' אֱלֹהִים, כִּסּ מִלָּא, וְאֵעִיג דְּכִסֵּס אֱלֹהִים לִחְזְרֵי כִלָּא לָא תִּתְכַּלֵּל בְּעִיבֵס כָּל מַה דְּלִחְזְרֵי עַד עֵרַב שַׁבָּת, בְּזִהְיֹת שַׁעֲתָא לְתִתְכַּלֵּל כִּלָּא בְּעִיבֵס דְּכְתִיב וְיָכַל אֱלֹהִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וְיִשְׁבֹּת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וְקִיּוּמָא בְּמַעֲשֵׂה:

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וְגו', אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת, חִיד שְׁמֵעוֹן לַעֲשׂוֹת, לִסְדּוֹ וּלְהַקְיֵן כִּלָּא כָל יוֹמָא וְיוֹמָא לְהַפְקֵי רוּחִין וּנְשָׁמוֹת וּאֲפִילוּ רוּחִין וְשִׁרִים, וְזִי תִימָח לְגַלּוּ אֲיִינוּ תְּקוּבָה דְּעִלְמָא לְלֹא חֵסִי, דִּהֵךְ הִיטוֹן תְּקוּבָה דְּעִלְמָא הוּו, וְלִחְלַקְהֵי בְּהוֹ לְחִיבֵי עִלְמָא דְּאִינוּן אֲוִלִין לְקַבְּלִיחוּ לְזוֹכַחָא לְהוֹ צִינֵי כֵךְ לְתַקְוָה הוּו תָּא חוּי מַה כְּתִיב בְּשִׁלְמָה (2) וְהוֹכַחְתִּיו בְּשִׁבְטֵי אֲנָשִׁים וּבִגְנֵעֵי בְנֵי אָדָם, מִאֵין נָעִי בְנֵי אָדָם, אֲלֵין אֲיִינוּן מוֹיָקִין, תָּא חוּי בְּשַׁעֲתָא דְּלִחְזְרֵי אֲתַקְדֵּשׁ יוֹמָא, וְאִתְחַלְלוּ רוּחָא בְּלֵי גּוֹפָא, וְאֲלֵין אֲיִנוּן צִינֵין דְּלֹא אִתְכַּלְלוּ, וּמִסְסֵר שְׁמַחֲלָא אֲיִנוּן וּזְהִמָּח דְּדַכְבָּא וְכִי וְעַל דָּא צִינֵין דְּלֹא אִתְכַּלְלוּ וְאִינוּן פְּגִימִין שְׁמַח קִדְשָׁא לָא שְׂרִיף בְּהוֹ וְלֹא אִתְדַבְּקוּ בִּיהַ וְהִמְלִיכוּ לְדוּחֵן מִשְׁמַח קִדְשָׁא אֲיִסוּ, וְעִינֵין וְהִלִּין מִיָּהּ, תָּא חוּי הֵי צִינֵין פְּגִימִין אֲיִנוּן מִשְׁחִילָא וּמִתְחַלָּא, וּבְגִינֵי כֵךְ לָא מִתְדַבְּקוּ לְעִילָא וְלֹא מִתְדַבְּקוּ לְתַחָא, וְאֲלֵין דְּכְתִיב בְּהוֹ אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת וְכֵן לָא אִתְחַלְמוּ עִילָא וְתַחָא —:

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, רֵאשִׁי תִיבוֹת תְּהִי הָא אֲוִקוּמוֹ כָּל אֲחֵר דְּכְתִיב אֵלֶּה פֶּסֶל אֵת הָרֵאשׁוֹנִים, וְאֲלֵין תּוֹלְדֵין דְּתַסוּ לְחַרְמִיזוּ בְּקֵרָה תִינִיכָא, וְהָאָרֶץ הִיחָה תְּהִי וְכוּ, אֲלֵין אֲיִנוּן לְחַתְמֵר עֲלֵיהֶם דְּקִבְּרָה בְּרֵא עִלְמִין וּמַחְרִיבֵין, וּבְגִין דָּא לְרִעַח הוּס מִסֵּס וְכוּסָה וְזִי תִימָח אֵיךְ בְּרֵא קִבְּרָה עִלְמִין לְחַרְבָּא לֹון שְׁפִיר הוּס דְּלֹא לְבַרֵי לֹון, אֲלֵא וְדִזִי הֵכָּא אֲיִסוּ רֹזָא מִלֵּי דְּלִחְזְרֵי וּמַחְרִיבֵין, דְּקִבְּרָה לָא יִשְׁלֵי עוֹבְדֵי יָדָיו, אֲבָל רֹזָא דְּמַלְסָ כִּינֵין הוּו, דְּקִבְּרָה בְּרֵא עִלְמָא וּצְרִיָּה צְלוּרִיָּתָא, כְּמַה דְּאֲוִקוּמוֹ בְּרֵאשִׁית וְכֵן אִתְחַרַּד בְּה' ה' קִנְיָ רֵאשִׁית דְּכוּ, וְזִהְיֹת רֵאשִׁית בְּרֵא יֵת שְׁמִיָּה וְיֵת לְרַעֲבָה, וְאֲיִסוּ סַמְךָ לֹון צִיָּה גִבְן דְּצִרִית כְּתִיב בִּיהַ בְּרֵאשִׁית, וְאִתְחַרַּד בִּיהַ (1) אֵם לָא צִרִיתוֹ יוֹמָם וְלִילָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי, וְדְלוּרִיָּתָא אֲיִסוּ יוֹשֵׁב דְּעִלְמָא וְאוֹתוֹן דְּעִלְמָא דְּהוּו עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמוֹלִית וְלֹא קִבְּלוּ לָה אִתְחַלְלוּ חֲרִבִין וְיִבְשִׁין (2) וְזֶה הִיא אֲיִסוּ דְּקִבְּרָה בְּרֵא עִלְמִין וּמַחְרִיבֵין אֲלֵין אֲיִנוּן דְּלֹא צִיָּה לְקַבְּלָא אֲרִיָּתָא, וְלֹא דִישְׁלֵי אֲיִסוּ עוֹבְדֵי כְּמַה דְּחַשְׁבִין בְּנֵי כִּסָּא:

בְּהִבְרָאֵם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וּשְׁמַיִם, תִּנְיִן צְהַרְחָס דָּא צְהַרְחָסִים, דְּכִלְסוּ הוּו תִּלְיִין עַד לְחַתְבְּרֵי שְׁמִיָּה דְּלִחְרַסָּא וְכֵן כִּיּוֹן לְחַתְמִילֵי שִׁיָּא לְחַרְחָסִים מִחָא קִדְשָׁא לְחַבְּלִים הִסִּיד בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וּשְׁמַיִם (3) ר' שְׁמֵעוֹן אָמַר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאֵם, וְתִנְיִן צְהַרְחָסִים תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ דָּא אֲדָם וְמוֹס אֵלֶּה הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ לֹא כְּתִיב, אֲלֵא תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ

(1) זֶה מִסְרָה עַל דִּין מִצַּד נוֹן הָאָדָם שֶׁלֹּא, וּמְסוּלַת שֶׁל זָהָב הִינְנוּ מוֹתֵרוֹת וְתַכְנוּוֹת הַדִּינִים: (2) לַעֲשׂוֹת הִינְנוּ שְׁחַסֵּר לָהֶם נִבְרָא הַמִּלְאכָה שֶׁהִיא הַקְּשִׁיָּה לְהַתְנַשֵּׁם כְּנוֹף, (3) כְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת רֵאשִׁית: (4) כִּלֵּי הַכֶּסֶף וְכִלֵּי אֲנֻשִׁית וְכִלֵּי אֲבוּהָ: (5) כִּי אֲבָרְהָם הוּא הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִיָּה מְרִידֵע וּמְפַרְסֵם בְּעוֹלָם שִׁישׁ רַק בּוֹרָא אֲחֵר וְשֶׁהוּא מְנַהֵיג הָעוֹלָם בְּהַשְׁגָּה פְּרִמִּית:

והארץ ולא תולדות בר נש ואינון אתקיימו בגימיה
לזכרם וכו' ועד דאתא אברהם לא אתקיימו אדם ומוס
זוכתייכו צהסוף עלמא

(א) ובר' שיה סהדס פרס יסיה צלרן וגו'. אר' אבא תא
הוי דכל מה די בעלמא לא הוי אלא בגימיה
דארם וכלסו בגימיה מתקיימי ולא אתחזילו צלמלא וכלהו
הרנכו עד דיימי הסוף דלקרי חסד הסיד וכל שיה סהד
פרס יסיה צלרן וגו' פרס עד לא כתרנומו משוס דדיוקנא
עלמא לא אתחזי הסיד ולארם אינן כלומר כלסו אתעכבו
בגימיה דהאי דיוקנא עד דאתחזי —

(ב) וייצר ה' אלהים אדם עפר מן האדמה ויילר
בטרי יודין צבתין יכרין ילר טוב ויגר רע.
הו לקביל מיח וחד לקבל אשא ה' אלהים שס מלא את
הררס כליל דכר וקוצה עפר מן האדמה דא עפרה דארעא
קדישא דמתין אתצרי. והוא אתר דבי מקדשא. ויפח בנפיו
נשמת חיים דא נשיפתא קדישא דאתחזא מלינון חיים
לעילא ויחי האדם לנפש חיה. דאתכליל בנפשא קדישא
מחיה עלמא דלפיקה ארעא וכו' דכתיב טולא הארץ נפש
חיה דהסוף חיה עלמא .

(ג) ויפח בנפיו נשמת חיים ויחי האדם לנפש חיה. אר'
ילתק תא חוי בר ברקא קדי' לאדם אכניש עפריה
מארבע ספרין דעלמא ועבר גרמיה צלטר דמקדשא לתתא
ואתשיך עליה נשמתא דמיי מבי מקדשא לעילא. ונשיפתא
איבי כלילא בתלת דרגין. ועל דא תלת שמיס אינון לנשמתא
כנוונא דרזא עלמא וכו' נפש רוח נשמה נפש סא חוקייה
דאיבי תתאס מכלא רוח איבו קיומא דשלא על נפש ואיבו
דרגא עלמא עלה לקיימא עלה צללא כדקא חוי. נשמה
איבי קיומא עלמא על כלא ושלשא על כלא. דרגא קדישא עלמא
על כלסו וחלין תלת דרגין כלילן צהו צבני נשא. לאינון
זוכאן לפולחנא דמאריהון. דהא בקדימיתא אית ציה נפש .
ואיבי תקונא קדישא להתקנא צה צר נש כיון דאתי צר נש
להתרכא צהאי דרגא אתתקן להעטער צרות דאיבו דרגא
קדישא דשריא על נפש להעטער ציה צר נש הסוף דזכי
כיון דאתעטר צהו בנפש ורוח ועאל ואתתקן צפולחנא
דמאריה כדקא יליית כיון שריא עליה נשמה דרגא עלמא
קדישא דשלא על כלא בגין להתעטר צדרגא עלמא
קדישא וכדני איבו שלימא דכלא שליס צבל ספרין למוצי
בעלייא דאתי ואיבו רמימא קדישא צריך הוא כד'א
(ד) להגמיל אוהבי יש מאן אינון חוהבי אלק אינון דנשמתא
קדישא צהו (ה) רבי שמעון אמר תא חוי מנוקצה דהסוף
רצח עלמא אשתכח חד נוקצה רומתא דכל רומין וסא
חוקימנא לילית שמה וסאי אשתכח בקדימיתא לצבי אדם
ובשעתא דאתצרי אדם ואשתליס נופיה אודמנא על הסוף
נישא אלק רומין וסספרא דמאלא וכו' דא צמא לאעלא ציה
דא בעא לאעלא ציה ולא סהו יכלי עד דנער צהו קדי'א
ואדם סהו שכיב נופא צלא רוחא וחיוו דיליה ירוקא סהו
וכל אינון רומין סחרן עליה צהסוף שעתא נחית עננה חד
ודמא לכל אינון רומין חפיק הסוף רוחא דנפש חיה
לעילא

והארץ ולא תולדות בן אדם. ואדם וחוה נתקיימו בעבור
אברהם וכו' ועד שבא אברהם לא נתקיימו אדם וחוה
במקומם כמנוחה בעולם ההוא :

(א) ובר' שיה השרה טרם היה בארץ וגו'. אר' אבא בוא
הראה שכל מה שנברא בעולם לא נברא אלא בשביל
האדם וכלם בעבורו בתקייבם. ולא נתגלו בעולם. אלא כלם
נתעבבו עד שבא זה שנקרא אדם. זש"כ וכל שיה השרה
טרם יהי בארץ וגו'. טרם. עד לא. כתרנומו. לפי שהצורה
העליונה לא נתגלה. זש"כ ואדם אינן כלומר כלם נתעבבו
בשביל איתה הגזרה. עד שנתגלה —

(ב) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה. וייצר
בשתי יודין. בשני יצרים. יצר טוב ויצר רע.
אחד נגד מים. ואחד נגד אש. ה' אלהים שם מלא. את
האדם. כילל זכר ונקבה. עפר מן האדמה. זו העפר של ארץ
הקדושה שמשם נברא. וזוא המקום של בית המקדש. ויפח באפיו
נשמת חיים. זו הנשמה הקדושה שנמשכה מאותן הריים
שלמעלה. ויהי האדם לנפש חיה. שנכלל בנפש קדושה
מן חיה עליונה שהוציאה הארץ וכו' שכתוב תוצא הארץ נפש
חיה. זו נפש מן חיה עליונה הרוא .

(ג) ויפח בנפיו נשמת חיים ויחי האדם לנפש חיה. אר'
יצחק בוא וראה כאשר ברא הקב"ה לאדם כנס עפרו
מארבע רוחות העולם. ועשה אתגופו במקדש בית הברקש למטה.
והבשיך עליו נשמת חיים מן בית המקדש שלמעלה. והגשמת
היא כלולה בשלש מדרגות. ועל כן שלשה שמות הם לדשמה.
כרמיון סוד העליון וכו' נפש רוח נשמה. נפש הרי ביארי
שהיא למטה סכלם. רוח הוא הקיום השולט על הנפש. והוא
מדרגה עליונה על הנפש לקיים עליה בכל כראוי. נשמה
היא קיום העליון על הכל ושולטת על הכל. היא מדרגה קדושה
עליונה על כלם. ואלה שלש מדרגות נכללות בהנאשים. אלה
הזוכים לעבודת רבונם. שהרי בתהלה יש בו רק נפש .
והיא תיקון קדוש להתתקן בה האדם. כיון שבא האדם
להמדר במדרגה הזאת. נתתקן להתעטר ברוח. שהוא מדרגה
הקדושה השורה על הנפש. להתעטר בו אדם הוא שזוכה אזה.
כיון שנתעטר בהם בנפש ורוח. ונכנס ונתתקן בעבודת
רבנו כראוי. או שורה עליו גם נשמה. מדרגה עליונה
הקדושה השולטת על הכל. בשביל להתעטר במדרגה עליונה
הקדושה. ואז הוא שלימות של הכל. שלם בכל צדיים צינות
בעולם הבא. והוא אורבו של הקדוש ברוך הוא. כמש"כ
(ד) להנחיל אוהבי יש. מהם הנקראים אוהבי. אלה הם שנשמה
קדושה יש בהם. (ה) רבי שמעון אמר בוא וראה ממקור תרום
רבה העליון נמצאת נקבה אחת. שהיא רוח מכל הדוחות. והרי
ביארנו כי לילית שמה. והיא דיתה נמצאת בתהלה אצל אדם
הראשון. ובשעה שנברא אדם ונבר נופא. נודמנו על גוף
ההוא אלק רוחות מצד בדינת שמאל וכו' זה בקש לבנוס בו
זה בקש לבנוס בו. ולא היו יכולים. עד שנוער בהם הקב"ה.
ואדם דר' טובב גוף בלי רוח. ומראה שרץ ירוק היה.
וכל אותן הרוחיות היו סוכבים עליו. בשעה הדוא ירד ענן אחד
ודחה לכל אותן הדוחות .. הוציא רוח הדוא של נפש חיה
העליונה

מראה מקומות (א) תוריש מה (ב) תוריש מו (ג) יגש רה (ד) מכנ ת (ה) יוקלע יש

זיו הזהר

(א) כי אברהם ושרה היו מתקנים החטא של אדם וחוה בידוע. (כ) היה עלאה היינו עולם הכינה שנקרא אימא עלאה. הארץ היינו
עולם המלכות שנקרא אימא תתאה ונשמה אדם לא יכלה להופיע בעולם הזה ישר ממקור אימא עלאה אלא שנצרכה להשתלשל
ע"י עולם המלכות. והיינו הרבו של תוצא הארץ (כח) סוד העליון הוא ג' העולמות יצירה כריאה אצילות שהם למעלה מעולם הגשמי
שנקרא עולם העשיה. וכן באדם הגוף הגשמי מעולם הקשיר ונפש האלהית נגד עולם היצירה והרוח נגד עולם הנביאה והנשמה נגד
עולם האצילות. (ס) כחות המוסאה נקראים בשם שמאל כיון ששורשם הוא כפרת דתין :

העליונה לנפוח בו באדם. שיהי' כלל משני צדדים כראוי ועו' וש"כ ייפה כפיו נשמת היים יידי האדם לנפש חיה. לנפש חיה ממש ועל כן וכאשר עמד אדם דיתה נקבוה רבוקה בצדו. ואותה נשמה הקדושה שבו דיתה בבח לשמש לצד זה ולצד זה. ודיתה די לזה ולזה. לפי שכך דיתה נבללת ועל אח"כ נסד דקב"ה לאדם ותיקן לו נקבתו. וש"כ ויבן ה' את העלע ועו' ויביאה אל האדם בתיקון שלה ככלה לרופה. כשראתה לילית כך ברהל. והיא בכרכי היים. ועד עתה היא מוכנת לדע לבני העולם — :

(א) וימע ה' אלהים נן בעדן מקדם. א"ר יצחק נן ערן הוא בארץ נמוע עם אותן הנביעות שנמשע ועל דקב"ה. הוא נמע אותו בשם שלם כרמיון העליון למעלה ועל וכל הצורות הנעליות מרוקמות ופציות בזה דגן ערן שלמטה. ושם אותן הכרובים אין הם מפותחים בפתחי אנשים. מדוב או מדבר אחר. אלא שכל האורות שלמעלה מפותחים ופציות בציור מרוקם. מעשי ירי אומנות השם השלם של דקב"ה. וכלם מסתקקים שם. וגם כל הרמותים והצורות שבעולם הזה כלם מצוידים שם. ומפוזרים ונרקקים שם. דכל כרמיון הנמצאים בעולם הזה. ומקום זה הוא מדור לרוחות הקדושים. בין אלה שבאו לעולם הזה. בין אלה שלא באו לעולם הזה. ואלה שתמידים לבוא לעולם הזה. כל אלה הרוחות מתלבשים בלבושים ונפות וצופים כרמיון עולם הזה. ומסתכלים שם כיון כבוד רבונם. עד שכאים לעולם הזה. ונבשעה שיוצאים משם לבוא לעולם הזה. מתפשטים אלה ודורות מנוף והוא ומן הלוש אשר שם. ומתלבשים בגוף ובלבוש שבעולם הזה. ועושים מדורים בעולם הזה בלבוש וגוף הזה שהוא מטפה סרוחה. וכאשר בא זמנו ללכת ולצאת מעולם הזה. אינו יוצא עד שפלאך המות מפשים לו לבוש הגוף הזה. ואח"כ כשזוכה הולך הרוח ומתלבש בגוף אחר הדיא אשר בגן ערן. שהפשימו כאשר בא לעולם הזה. ואין שמחה לרוח מלבד בגוף הדיא הנמצא שם. ובה יושב והולך ומסתכל לדיבן כבודות עליונים. מה שלא יכל הדיבן ולהסתכל בעולם הזה בגוף הזה. וכאשר מושך המות הגשמה באותה הלבוש של העולם הדיא. הרבה תענוגים והרבה שעשועים ישלה שם — :

(ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את דגן ועו'. א"ר אלעזר כאשר ברא דקב"ה את העולם תמכו על עמוד ארד. וצדיק שבו. וצדיק זה הוא קיום העולם. זה עמוד המשקה הוון לכל ועל שכתוב ונהר יוצא מעדן להשקות את דגן ועל ומשם יפרד ודהה לארבעה ראשים מהו יפרד. אלא שאותו המוון והמשקה של הנהר הדיא נוטל רבל דגן. ואח"כ מתפזרת משקה הדיא לארבע צדי העולם. והרבה הם המצפים לשמחת ולהיון ששם. כמש"כ עיני כל אלדך ישברו ואתה נתון להם את אכלם בעתו :

(ג) ויקח ה' אלהים את האדם ויניחה בגן עדן לעבדה ולשמרה. א"ר שמעון ויקח. סאין לקח אותו. אלא שלקחו מארבעה יסודות שנאמר ברם ומשם יפרד ודהה לארבעה ראשים הפריש אותם מהו ויניחה בגן ערן. כרמיון

כראה מקומות (א) תרומה ק. ס ויגה רמ (ג) דף ס

לעילולא לנפוח בים בלדס כליל מתרין סקרין כדקא חזי ועו' סה"ד ויפח בלפיו נשמת היים ויסי האדם לנפש חיה. לנפש חיה ממש ועל כן וכך קס אדם הוה נוקבדיה קדושה בנפשו. והיה נשמתה קדישה דביה הוה אבני לסאי סמרה ולסאי סמרה. וכני להאי ולסאי. בגין דהכי תכלילת ועל לבתר כסר קב"ה לאדם ומקין למוקבדיה סה"ד ויבן ה' את הללע ועו' ויביאה אל האדם בתקוהתה כללה ועדוה כיון דממת לילית דה ערקת. והיא בכרכי ימח. וכל כען איזי ומינא לחאשחא בני עלמח — .

(א) וימע ה' אלהים נן בעדן מקדם. א"ר יצחק נן ערן איזו בלרעח נעיס בליוון נעיען דנעטע לים קב"ה. איזו נעט לים נשמתה שלים כנוונה עלאה לעילא ועל וכל דיוקין גלאון כלסא מרמין ומתליירין בלפיו נן ערן לתמח ומתן אינון כרובים ללא אינון גליסין בגילופי דבני כהא. מדבחה או ממלה אמר. אלה כלסו כסורין דלעילא גליסין ומתליירין בליוורא מרקחא. עובדי ידי אומנא דשמתה שלים דקב"ה וכלסו מחקקן תמן. וכל דיוקין וליורין דהאי עלמח כלסו מתליירין תמן. ונלפין ומתחקקן תמן. כלל כנוונה דהאי עלמח. ואחר דה איזו מדורא לרוחין קדישין. בין אינון דלכו לסאי עלמח. בין אינון דלא אבו לסאי עלמח ואינון דומיין למיחי לסאי עלמח. כלסו סני רוחין מתלבשן בלבושין וגופין ופרלופין כנוונה דהאי עלמח. ומסתכלין תמן כיון יקרא דמחריסין. עד דלמתי לסאי עלמח. כשמתא דנפקי מתמן למיחי לסאי עלמח. ומתפשטין אינון רוחין מהסוה גופא ולבושא דתמן. ומתלבשן בגופא ובלבושא דהאי עלמח. ועבדי דיוריסון כהאי עלמח בלבושא וגופא דה איזו מקפה סרוחה וכד מתי ומיחי למיידן ולנפקא מחאי עלמח. לא כפיק עד דמלחך המות אפשים ליה לבושא גופא דה. ולבסר אי זכי אולא רוחא ומתלבשא כהסוה גופא אמר דבגנתא דעדן. דתפשטים כד למי להאי עלמח וליה חדו לרוחא עד כהסוה גופא דתמן. וביה יתיב ואויל ואסתכל למודע כריון עלאון. מה דלא יכיל למעדע ולאסתכלא כהאי עלמח בגופא דה. וכד תתלבשן נשמתה כהסוה לבושא דהסוה עלמח כמה עזונים וכמה כסופין דליה תמן — :

(ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את כגן ועו'. א"ר אלעזר כד ברא קב"ה עלמח קאים ליה על סמכא מד. ולדיק שמים והאי לדיק איזו קיומה דעלמח. ודה איזו דלשקי וון לכלל ועל דכמיב ונהר יוצא מעדן להשקות את כגן ועל ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים מהו יפרד. אלה סוהו מוונא ומסקיף דהסוה כסר נפיל נגמח כלל. ולבסר תלכד סוהו מסקיף לרי סקרין דעלמח. וכמה אינון דמספאן לתפקיף ולתפולא מתמן כד"א עיני כל אלדך ישברו ותפה עתן להס את אכלם בעתו .

(ג) ויקח ה' אלהים את האדם ויניחה בגן עדן לעבדה ולשמרה. א"ר חמטון ויקח מתן נפיל לים. אלה נפיל לים מדי יסודין דתמח כסון ומשם יפרד ויהיה לארבעה ראשים. אפריס ליה מתכוון ושוי לים בגנתא דעדן. כנוונה

זו הזהר

ועו' שני צדדים היינו זכר ונקבה: ועל פי כרמיון נפש היה שבשמים הכלולה מן בוחי זכר ובוהי נקבה: ועל פי שם הנשמה של הדיא נכללת מן כ' כתיבות של זכר ונקבה: ועל פי כרמיון הגן ערן שלמעלה: ועל הפיירה הכיממה להעביר השפע העולם של כתיבה וכן אל העולם של כתיב נקבה נקראת בשם יסוד וכשם דיק ודהה יסוד דיק בשבחה נעלם שיהיה נעשה נעלם כמדה השביעית הפיירה מלכות הדיא נקבה כאשר מעביר השפע אליה השפע. והיינו ניכ אוח בריית דהה לעולם ועל פיירה זו שנקראת דיק עומד העולם כי על ידו באה השפע מעולם העליון לעולם התחתון. והיינו שיהיה שיקף ון לכל: ועל ערן רמו על פיירה יסוד דיק שישפע על ידו השפע ונהו רמו לפיירה מלכות הספקלה השפע להשפיע בפרשיות להנבאיים הנמצאים בעולם הזה:

בנוגע לה יסד קב"ה לבר נש לתכריז מדי יסודין. בזמנא ותב בתוכה ומתעסק באורייתא קב"ה כפיל ליה מתין ועלייה אמתר ומשס יפרד אפרים נפשיה מתארה דלסון וזוי ליה צנתא דליה דליה שכינתא לעבדה בפקודין דעסה ולשמרה בפקודין דלא תעסה אי זכה לעשרא לה. איכו ריבא על ד' יסודין ומתעבדי נכד לתפקיין על ידיה ולא על ידי אחרא ומתמודעין ביה דליה רבון ובלים עלייהו. ויז עבר על אורייתא. מתסקיין ממיריו דלילנא דרע דליה יכר הרע וכל אכרין דליטון מדי יסודין אמתר צהון וימכרו את חייהם וגו'. (א) ר' אלעזר אמר סא תניין לעבדה ולשמרה אלו קרבנין וכלא חד אבל דא רוא דפקודי אורייתא. לעבדה. אלוין רמ"ח שייפין עלאין. ולשמרה. אלוין סמ"ה שייפין מתרין אלוין עלאין דזוכר. ואלוין תפא"ד דשמור וכלא ה' וטו זכאה אייה מאן דזכי לאלמלא לון. פקודין דאורייתא נייס לבר נש לאלמלא רוחיה ונשמתיה צהאי עלמא ובעלמא דרמי כל מאן דאסתכל באורייתא אסתכל צחייס צהאי דרמי ומייס בעלמא דרמי אסתויב מכל עונשין צישין דלא יכלין לשלמא עליה אי צאסתדלותיה הכי כל סכן מאן דעבדי עובדא (ב) אמר ר' שמעון תא חזי צשתתא דליל ליה קב"ה לארס צגנתא דערן סיה חמי ואסתכל מתנן כל רזין עלאין וכל חכמתא צנין למנדע ולאסתכלא צגרא דמתריס שבסע סיכלין מדורין אונן גלילא (טו) דארזין ר' דמסימנותא עלאה ושבסע סיכלין אינן לתתא כנונא דלגלא וכסו היסא דיוויה דארס. ולצטר לתתקן מנתתא דערן. מתקין לון קב"ה לנשמתהון דלדיקיא. לנשמתשעא צהו כדקא חזי מויוא דיקב"ה עלאה —

(ג) ויצו ה' אלהים את האדם לאמר לא תנין ליה לא אלא עבודה זרה ופסול ה'. זו ברכת השם. אלהים אלו הדיינין על האדם. זו שפיכת דמים לאמר זו גילוי עריות מכל עץ הגן. ולא גזל. אכל פאכל ולא אבר מן החי :

(ד) ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו וגו'. א"ר אחא וכי לבדו היה והא כתיב זכר ונקבה בראם. ומתין אדם דו פרלופין אתברי. והכל אמר לא טוב היות האדם לבדו אלא דלא אסתכל בנוקביה ולא סות ליה סמך לקבליה צנין דהות צסכרוי וזכו כהלא מאלמלא. וכדן הוה האדם לבדו אלעסה לו עור כנגדו. מהו כנגדו. לקבל אנפוי לאתדבא דא צדא אנפין צאנפין. מה עבר קב"ה נכר ליה ונפיל נוקבא מניה. הסי"ד ויקח אהת מללעותיו מהו אהת דא נוקבא דליה כד"א אהת היא יונתי תזיתי ויביאה אל האדם אתקין לה ככלה ואחיית לה למחוי לקבל אנפוי נסיקין אנפין צאנפין. ובעוד דהוה מתדבא נוקבא צסכרוי. הוה האדם לבדו לצטר סליקו תרין וקמו שבט כהלא (טו) תא חזי צשתתא לתתקנת לגבי אדם קב"ה צריק לון הסי"ד ויברך אותם אלהים כהון דמברך לכלה צבצע צרכות. מכלא אוליפנא חתן וכלה כיון דתתברכן צבצע צרכות אתדבקן כהלא דכונמלא דלעילא (טו) (ז) א"ר שמעון הכי הוא ודאי דאדם לבדו הוה דלא הוה ליה סמך מנוקביה. בנין דהות צסכרוי. ובגין דא כתיב אלעסה

כרמיין זה עושה הקב"ה לכל אדם שנברא מן ד' יסודות. בזמן שתור בתשובה ועוסק בתורה. הקב"ה יוקח אתו משם ועליו נאמר ומשם יפרד. יפריש נפשו מתארה שלהם וישם אותו בגן שלו שריא השכינה הקדושה. לעבדה במצות עשה. ולשמרה במצות לא תעשה. אם זוכה לשמרה. נעשה הוא ראש על הד' יסודות. ונעשה נהר ששותים על ידו ולא על ידי אחר. וניכר בו שהוא הארון והשלים עליו. ואם עובר על התורה. דרי היא שותה ממיריות עץ הרע שהוא יצר הרע. וכל האברים שהם מן ד' יסודות נאמר בהם וימרו את חייהם וגו' (א) ר' אלעזר אמר דרי למדנו לעבדה ולשמרה. אלה הקרבנות. והכל אחד. אבל זה סוד של מצות התורה. לעבדה. אלה רמ"ח אברים העליונים. ולשמרה. אלה סמ"ה אברים התחתונים. אלה העליונים של זכור. ואלה התחתונים של שמור. והכל אחד (טו) אשרי לזה הזוכה להשלים. מצות התורה נרמין לאדם להשלים רוחו ונשמתו בעולם הזה ובעולם הבא. כל מי שעמלו בתורה. הוא עמל בחיים. חיים בעלם הזה. וחיים בעולם הבא. ניצל מכל עונשים רעים. שאין יכולין לשלום עליו. אם ע"י עמלו בתורה כך. כל שכן מי שזוכה לשמור ולעשות. (ב) א"ר שמעון בוא וראה בשעה שרבינס הקב"ה לארס בגן עדן. היה רואה והסיכל מביס כלם דות העליונים וכל החכמות. בשביל להבין ולהסתכל בכבוד רבונו. שבעה היכלות מדורים הם למעלה (טו) הם סוד האמונה העליונה. ושבעה היכלות הם בג"ע שלמטה כרמיין שלמעלה ובהם היה מדורו של אדם. ולאחר שננש מן עדן. התקין אותם הקב"ה עבור נשמות הצדיקים. להשתעשע בהם כראוי מן היוז של כבוד העליון —

(ג) ויצו ה' אלהים את האדם לאמר וגו'. דרי צמדנו אין צו אלא עבודה זרה (טו) ה'. זו ברכת השם. אלהים. אלו הדיינים. על האדם. זו שפיכת דמים. לאמר זו גילוי עריות. מכל עץ הגן. ולא גזל. אכל האכל. ולא אבר מן החי :

(ד) ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו וגו'. א"ר אחא וכי לבדו היה. והרי כתיב זכר ונקבה בראם. וצמדנו אדם בשני פרצופים נברא. וכאן אמר ה' טוב היות האדם לבדו. אלא שרא השתמש בנקבתו ולא היתה לו עור לגנרו. לפי שהיתה צדו. והיו כאחד מאהור. ואז עור האדם לבדו. אעשה לו עור כנגדו. מהו כנגדו. כנגד פניו. להתחבר זה בזה פנים בפנים. מה עשה הקב"ה. נטר לה ונכל הנקבה ממנו. וש"כ ויקח אהת מצלעותיו. מהו אהת. זו הנקבה שלו. כמשי"כ אהת היא יונתי תמתי. ויביאה אל האדם. התקין לה ככלה היבאי אהת להיות כנגד פניו. להאיר פנים בפנים. ובכח שדייתה הנקבה מחוברת בצדו. היה האדם לבדו. אח"כ עלו על הבטה שנים וממדו שבעה ביהר (טו) בוא וראה בשעה שהתקנה ח.ה. אצל אדם ברכם הקב"ה. וש"כ ויברך אותם אלהים. כהון שמתברכו כלכה בשבע ברכות. מכאן צמדנו. חתן וכלה כיון שמתברכו בשבע ברכות נביקים הם ביהר כרמיין שלמעלה (טו) (ז) א"ר שמעון כך היא בודאי שאדם לבדו היה. שלא היה לו עורה מנקבתו. לפי שהיתה דבוקה בצדו. ולפיכך כתוב אעשה

בראה מקימות (א) תמוס קסה (ב) דף לה. (ג) דף נה. (ד) תריס מד (ה) קדושים צ

זו הזהר

[טו] לרמ"ח מצות עשה קורא בשם אברים העליונים. ולשמ"ה מצות ל"ח קורא בשם אברים התחתונים (כאן מצות עשה חשבה יותר מצות ל"ח. והכל אחד. כי משיניה נעשה המספר תריס שהן תריס אורות המלוכיים להשכינה הקדושה. [טו] כמותו כל האבות ספירות הג"ת נתיים שהן סוד האמונה: [פס] אלה הן מצות שצנצנו עליהן בני נח. [פט] אדם ותוח קין עם תאמה והבל עם כי תא הוה. [ל] כי בן הוא כהיוון של העשר ספירות שאין בהן התפרדות ואל עיקר היות של הן ספירות תאמרת יסוד מלכות נותנין שאר ו' הספירות ברבותיהן היונו שפע אורות שלהן :

אעשה לו עזר. ולא כתוב אברא לו עזר ככתוב זכר ונקבה בראם. אבל אעשה כתוב. ומדו אעשה. אתקן משמע. שהקב"ה לקח אותה מצדו והתקין אותה בתקין והביא אותה לפניו. ואז השתמש אדם עם אשתו והיתה לו לעזר:

(א) **ויבן ה' אלהים את הצלע וגו'.** א"ר חייא מיה עשה הקב"ה. התקין לנקבה ההיא ויסד יפיה על הכל והביאה אדם. וז"ל ויבן ה' אלהים את הצלע וגו' ויביאה אל האדם. (ב) רבי שמעון אמר ויביאה אל האדם. מכאן למדנו שצריכים אביה ואמה של הבהלה להבינסה ברשות היתן. כמ"ש (ב) את בתי נתתי לאיש הזה לאשה. מכאן ואילך בעלה יבוא אצלה. שהרי הבית רשותה הוא שכתוב ויבא אליה. ויבא גם אל ראה. בתחלה היה ויביאה אל האדם. עד כאן מוסל על אב ואם לעשות. ואחר כך הוא יבא אצלה. וכל הבית ברשותה הוא. ויקח הבעל ברשות ממנה. רמז על זה נמצא בכתוב (ג) ויפגע במקום וילך שם. שנמל רשות בתחלה [כאן] מכאן למדנו כי שמתחבר עם אשתו צריך לפיכך ולבקש אותה ולהמתיק לה בדברי אהבה. ואם לאו אלו יין אצלה. כדשיהיה רצון של שניהם בירד בלי שום אונס. וילך ששכי כא השמש. להראות שאסור לו לאדם לשמש מטהו ביום. וקח מאבני דבקים וישם מראשותיו. כאן למדנו שאפילו יאם יש למלך מטה של זהב ומלאושי כבוד לשכב בהם. והמטרונה התקנה לו מטה עשויה מן אבנים. יעזב את שלו וישכב במה שהיא תתקין לו. שכתוב וישכב במקום דה א. בוא וראה מה כתב כאן ויאמר האדם זאת הפעם וגו'. הרי זה נעיוכות דברים להמשיך עמה אהבה. ולהמשיך אותה אל רצונו שיתעורר בה אהבה. ראה כמה נעיומים דברים האלה. כמה דברי אהבה הם. עצם מעצמי ובשר מבשרי. כדי להראות לה שהם אחד. ולא נמצא פירוד ביניהם בכל. עתה התחיל לשבח אותה. לזאת יקרא אשה. וזאת היא שאין נמצא כמותה. וזאת היא תפארת הבית. כל דנשים אצלה כמו קוף בפני אנשים. אבל לזאת יקרא אשה. זו שלימות של הכל. לזאת ולא אחרת. כל זה הוא דברי אהבה. כמ"ש (ד) רבות בנות עשו חיל ורוב עליית על כלנה. על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד. כל זה להמשיך אותה באהבה ואח"כ להתחבר עמה —

(א) **והנחש היה ערום** כלל חית השדה. ר' יצחק אמר זה יצר הרע. ר' יהודה אמר נחש כמ"ש באו לפני רבי שבעין. אמר להם ודאי הבל אחד. וסמאל היה ונתראה על נחש. וצלם של נחש זה הוא השמן. והכל אחד. למדנו שבשעה שהוא ירד סמאל מן שמים ורוב על נחש זה. וצלמו רואו כל הבריות וברחו סמנו. ויבאו אל האשה בפיתוי דברים וגרמו מיתה לעולם. ודאי בחכמה הביא סמאל קללות על העולם. והשהית עץ הראשון שברא הקב"ה בעולם [כאן] ודבר זה ה' תולה על סמאל עד שבא עץ אחר הקדוש שהוא יעקב. ולקח סמנו הברכות שלא יתברך סמאל למעלה ועשו למטה. שהרי יעקב רמזין של אדם הראשון היה. ופינו של יעקב פינו של אדם הראשון היה. כתוב והנחש היה ערום. זה יצר הרע. זה מלאך המות. ולפי שהנחש הוא מלאך המות גרם מיתה לכל העולם. (א) ועד שהגיעו ישראל לדר סיני לא פסק זודם שלו מן העולם. ודרי אמרו כיון שחטאו אדם והוה והתרדקו בהעץ שזורה בו מיתה ומיתה. מה כתוב וישמעו

אעשה לו עזר. ולא כתוב אברא לו עזר ככתוב זכר ונקבה בראם. אבל אעשה כתוב. ומדו אעשה. אתקן משמע. שהקב"ה לקח אותה מצדו והתקין אותה בתקין והביא אותה לפניו. ואז השתמש אדם עם אשתו והיתה לו לעזר:

(א) **ויבן ה' אלהים את הצלע וגו'.** א"ר חייא מיה עשה הקב"ה. התקין לנקבה ההיא ויסד יפיה על הכל והביאה אדם. וז"ל ויבן ה' אלהים את הצלע וגו' ויביאה אל האדם. (ב) רבי שמעון אמר ויביאה אל האדם. מכאן למדנו שצריכים אביה ואמה של הבהלה להבינסה ברשות היתן. כמ"ש (ב) את בתי נתתי לאיש הזה לאשה. מכאן ואילך בעלה יבוא אצלה. שהרי הבית רשותה הוא שכתוב ויבא אליה. ויבא גם אל ראה. בתחלה היה ויביאה אל האדם. עד כאן מוסל על אב ואם לעשות. ואחר כך הוא יבא אצלה. וכל הבית ברשותה הוא. ויקח הבעל ברשות ממנה. רמז על זה נמצא בכתוב (ג) ויפגע במקום וילך שם. שנמל רשות בתחלה [כאן] מכאן למדנו כי שמתחבר עם אשתו צריך לפיכך ולבקש אותה ולהמתיק לה בדברי אהבה. ואם לאו אלו יין אצלה. כדשיהיה רצון של שניהם בירד בלי שום אונס. וילך ששכי כא השמש. להראות שאסור לו לאדם לשמש מטהו ביום. וקח מאבני דבקים וישם מראשותיו. כאן למדנו שאפילו יאם יש למלך מטה של זהב ומלאושי כבוד לשכב בהם. והמטרונה התקנה לו מטה עשויה מן אבנים. יעזב את שלו וישכב במה שהיא תתקין לו. שכתוב וישכב במקום דה א. בוא וראה מה כתב כאן ויאמר האדם זאת הפעם וגו'. הרי זה נעיוכות דברים להמשיך עמה אהבה. ולהמשיך אותה אל רצונו שיתעורר בה אהבה. ראה כמה נעיומים דברים האלה. כמה דברי אהבה הם. עצם מעצמי ובשר מבשרי. כדי להראות לה שהם אחד. ולא נמצא פירוד ביניהם בכל. עתה התחיל לשבח אותה. לזאת יקרא אשה. וזאת היא שאין נמצא כמותה. וזאת היא תפארת הבית. כל דנשים אצלה כמו קוף בפני אנשים. אבל לזאת יקרא אשה. זו שלימות של הכל. לזאת ולא אחרת. כל זה הוא דברי אהבה. כמ"ש (ד) רבות בנות עשו חיל ורוב עליית על כלנה. על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד. כל זה להמשיך אותה באהבה ואח"כ להתחבר עמה —

(א) **והנחש היה ערום** כלל חית השדה. ר' יצחק אמר זה יצר הרע. ר' יהודה אמר נחש כמ"ש באו לפני רבי שבעין. אמר להם ודאי הבל אחד. וסמאל היה ונתראה על נחש. וצלם של נחש זה הוא השמן. והכל אחד. למדנו שבשעה שהוא ירד סמאל מן שמים ורוב על נחש זה. וצלמו רואו כל הבריות וברחו סמנו. ויבאו אל האשה בפיתוי דברים וגרמו מיתה לעולם. ודאי בחכמה הביא סמאל קללות על העולם. והשהית עץ הראשון שברא הקב"ה בעולם [כאן] ודבר זה ה' תולה על סמאל עד דלחא חילנא אהרץ קדישא דלחיו יעקב. וסל מייכה ברכאן דלח יתברך סמאל לעילא ועשו לתתא דהא יעקב דיוצא דלדס הראשון הוא. וסופרים דיעקב שופרים דלדס הראשון הוא. כתוב והנחש היה ערום. דל יצר הרע. דל מלאך המות. ובגין דנחש חיוו מלאך המות גרם מותא לכל עלמא. (א) ועד דמסו ישראל לשורא דסיני לא פסק זודמא דיליה מעלמא. והא חתייר כיון דחמו והתרדקו בחילנא דשריא ביה מותא לתתא מה כתוב וישמעו

מראה מקומות (א) בשלח נס. (ב) דף טז (ג) דברים כינ (ד) בראשית כ"ח (ה) משלי לא (ו) דף נב.

זיו הזהר

[פא] דורש ויפגע בלשון בקשה ופיוס: [פג] זה אדם הראשון כי האדם נמשל לעץ:

את קול ה' אלהים מתהלך בגן וגו'. מהלך אין כתוב כאן. אלא מ"ת הליך [פס] תא חזי עד לא תחא ארס הוה סליק וקאים בתכמה דהסירו עלאה ולא הוה מתפרש מאילנא דחיי. כיון דרסגני תיפוצתא למנדע ולנחחא לתתא [פס] אתחזך אבתרייהו עד דאתפרש מאילנא דחיי וידע רע ושכך סוב וע"ד כתוב [פ] כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. מאן דאתחזך בתר רע לית ליה דירה עם אילנא דחיי וגד לא תפאז הוה שמעין קלא מלעילא. והוה ידעי חתימתא עלאה וקיימי בקיומא דזיכרא עלאה ולא תחלי כיון דתפאז אפילו קלא דלתתא לא הוה יכלין למיקם ביה —

(ג) ויאמר אל האשה אף וגו' ר' יוסי אמר באף פתח ואף אפילו צלמא אמר לה לתתא צאילנא דא ברא קצ"ה עלמא ודלי [פס] אכלו מניה והייתם כאלהים יודעי סוב ורע. דהא ארסו הכי הוה אלהים. שמה עץ הדעת סוב ורע. וע"ד והייתם כאלהים יודעי סוב ורע אר"י יסודה לא אמר הכי. ולילו אמר צאילנא דא ברא קצ"ה עלמא יואת הוה כי הוה כגרון ביד הסובב בו וכו' אבל לא אמר אלא מאילנא דא אכל קצ"ה וכדון ברא עלמא [פס] וכל אומן סגי לתצריה. אכלו מניה ואתון תהוו בראן תלמין וע"ד כי יודע אלהים כי ביום אכלכם ממנו וגו' ובגין דלחיו ידע לא תפקיד לכו עליה דלא תיכלו מניה אר"י יתקן בכלא מלילו שקרא צשירותא דאמר שקרא הוה. דכתיב אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן. ולאוי הכי דהא כתיב מכל עץ הגן אכל תאכל וכלהו שרתי ליה [פ] יסודה אמר מה עבד הסוה רשע. אמר הא משהי להאי אילנא ולא מתי אוף את קריב ומטי בידך ביה ולא תתות. ומלה דא הוה אוסיף לה מגרמיה [פס] מיד ותרא סר"ה כי סוב וגו' צמה חמתא אר"י יתקן הסוה אילנא סליק ריחין כד"א [פ] כליק שדה אשר צרכו ה'. ובגין הסוה ריח דהוה סליק חמתא ליה למיכל מניה —

(ד) ותרא האשה כי סוב העץ למאכל וגו' אר"י שמעון תא חזי דהא בני נשא לא מסתכלין ולא ידעין ולא משגיחין [פס] צשתא דצרא קצ"ה לארס ואוקיר ליה ביקירו עלאה. צשא מניה לתרדבא ביה בגין דישתתח יחודאי. בצבא יחודאי ובצתר דצבוקתא יחודאי ביה אכתי ולא יתספק לעלמין צהסוה קשורא יחודא דכלא דא אתקשר סה"ד ועץ החיים בתוך הגן [פ] לצתר סכו מאורחא דמהימנותא ושכין אילנא יחודא עלאה מכל אילנין. ואתו לתרדבא בצתר דמתני ומתספק מנווחא לגווחא [פ] מסב לבים ומביט לכב. ונחתי מעילא לתתא. ותדבקא לתתא צשגיין סגיחין ושכין אילנא יחודא עלאה מכל אילנין סה"ד [פ] אשר עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים. ודלי כדון אתהפק לבנייהו צהסוה סכרא מיהז ומנין לבס

וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן וגו'. מהלך אין כתוב כאן. אלא מ"ת הליך [פס] בוא וראה קודם שחטא אדם היה עולה והשיג בחכמת אור העליון. ולא היה נפרש מעץ החיים. כיון שחשק הרבה לדעת ולדרת למטה [פס] נמשך אחריהם עד שנפרש מעץ החיים. והבין את הרע ועוב את המזב. ועל זה כתוב [פ] כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. מי שנמשך אחר רע אין לו דירה עם עץ החיים. ופרש שחטאו היו שומעים הקול מלמעלה. והיו יודעים חכמה העליונה. ועמדו בקיום זוהר העליון ולא פחדו. כיון שחטאו אפי' הקול שלמטה לא היו יכולים לעמוד בו —

(ג) ויאמר אל האשה אף וגו' ר' יוסי אמר באף פתח ואף הגיח בעולם. אמר לה להאשה בעץ זה ברא הקב"ה את העולם בוראי [פס] אכלו ממנו והייתם כאלהים יודעי סוב ורע. שהרי הוא כך נעשה אלהים. שמו עץ הדעת טוב ורע. ועל כן והייתם כאלהים יודעי סוב ורע. אר"י יהודה לא אמר כך. שאילו אמר בעץ זה ברא הקב"ה את העולם. אמת הדבר. כי הוא כגרון ביד החוצב בו [פס] אבל לא אמר אלא כי מעץ זה אכל הקב"ה ואו ברא את העולם [פס] וכל אומן שונא לחברו. אכלו ממנו ואתם תהוו בוראי עולמות. וע"כ כי יודע אלהים כי ביום אכלכם ממנו וגו'. ומשום שהוא יודע זאת פקד רבם עליו שלא תאכלו ממנו. אר"י יצחק בכל דבריו אמר שקר. גם בתחלת דיבורו שקר אמר. שכתוב אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן. ואינו כן. שהרי כתוב מכל עץ הגן אכל תאכל. וכל העצים התייר לו [פ] יהודה אמר מה עשה רשע ההוא. אמר הרי ננעתי לעץ הזה ולא דמית אותו. אף את קרבי וננעי בידך בו ולא תמותי. ודבר זה הוא הוסיף לה מעצמי [פס] מיד ותרא האשה כי טוב וגו'. במה ראתה. אר"י יצחק עץ ההוא הי מעלה ריח טוב. כמש"כ [פ] כריח שדה אשר ברכו ה'. וכשביל ריח טוב ההוא שהי' מעלה חמדה אותו לאכול ממנו —

(ד) ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וגו' אר"י שמעון בוא וראה איך שהאנשים אין מבינים ואין יודעים ואין משגיחים [פס] בשעה שברא הקב"ה לאדם והיה מבברו בכבוד עליון. בקש ממנו להתרברב בן. כדי שיהי' נמצא יודי. בכ"ב אחד. ובמקום הדביקות שלו אחד שלא נשתנה ולא מתרפך לעולם בקשר אחד הדוא שהכל נתקשר בו. זש"כ ועץ החיים בתוך הגן [פ] אח"כ סרו מן דרך האמונה. ועובו עץ האחד שהוא העליון מכל העצים. ובאו להתרברב במקום שיש בו השתנות ומתרפך מן גוון לגוון [פס] מטוב לרע ומרע לטוב. וירדו מלמעלה למטה. והתדבקו למטה במקום שיש הרבה שינויים. ועובו עץ האחד שהוא העליון מכל העצים. זש"כ [פ] אשר עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים. ודאי שאו נרפך לבם כמו צד הדוא מטש. פעמים י"טוב

בראה מקומות (א) תליס ט' (ב) ט' (ג) כנאשית כ"ד (ד) ימי רכא (ה) קלה :

זו הזהר

[פס] רמו על הגורה שהמיתה הולכת אליהם : [פס] פ"י להבין ולהשכיל בתכמות התיצוניות והכשפים שהם לעומת הקדושה [פס] פ"י ז"י כחות שאינם נחשבים לעצמיות אלהות. אבלו ממנו פ"י השבילו אלהות. [פס] כי אין שום כ בעולם שלא יהיה נשתלשל מעצמיות האלהות. והבורא משתמש עם כל הכחות כרצונו כחוצב עם הגרון שגם הגרון נעשה ע"י החוצב ; [פס] פ"י מעץ זה אכל היינו כמן שהארס אובל דבר מאכל שאינו עצמיות האדם והוא מקבל בה מן המאכל שיכול לעבור ולעשות כל מלאכה. וכדמיון זה אמר הנחש על הבורא : [פס] או שהבונה היא שאדם הוסיף לאשטו איסור הגניעה כדי להרחיקה מן העץ. על דרך שאיתא דאומרים לגוורא סחור סחור לברמא לא תקרב. או שהכונה היא שהנחש כבה דברי פיתוי שלו הכניס כלבה שתחשוב באמת שהצווין מן הבורא הי' גם איסור הגניעה : [פס] שהרבה אנשים מחוסרי מדע סבורים שהענין כפשוטו שבשביל אכילת התפוח קעם הבורא ונזר מיתה על כל העולם לכן ילה כמן רשכ"י את הסוד הכמוס במשל הזה מה היה עיקר הקשוא. הגם רקימא לן שאין הסקרא יואא מירי פשוטו. ובאשר אינגא בכח לבאר הדבר באופן שהכל יבינו לכן אישים מסתום בעינין זה לטי עמי. והגניו סוסך על כל מינין בתכמת הקבלה שכל אחד יבין בהדרגה לפי תרעת צבמותו : [פ] תפארת. שהיא דרך ישרה. [פס] מלכות. היא דרך של חשבונות רבים. וסוף כל סוף צריך להאמין שבשך הי' רצון הבורא בראיתא במ"ר שהיא ארס הספוק גורא עוליה על בני אדם בענין זה :

לשוב פעמים לרע, פעמים לרחמים פעמים לרץ. בזה הענין שהתדבקו בה ודאי בקשו חשבונות רבים והתדבקו בהם. אמר לנו הקב"ה, אדם עוזב החיים ונרדקת במות. היים, שכתוב ועץ החיים בתוך הגן, נקרא היים, כי מי שמתהבר בו אינו מועם מיתה לעולם, ונרדקת בעץ אחר, הרי בודאי מות הוא לנגדך, וש"כ (א) רגליה יורדות מות, וכתוב (ב) ומוציא אני מר ממות את האשה, ודאי במקום מיתה נרדק ועוב מקום החיים, לפיכך נגזר עליו ועל כל העולם מיתה, אם הוא חסא כל העולם מה הטאו, אפשר תאמר שכל דעולם אכלו מעץ זה שכן נזדכן לכל, אין כן, אלא בשעה שאדם עמד על רגליו, ראו אותו כל הבריות ופחדו ממנו, והיו מהלכים אדריו כעברים אחר הבלך, והוא אמר להם אני ואתם (ג) באו ונשתהוו ונכרעה וגו', והלכו כלם אחריו, כיון שראו שאדם השתהוו למקים זה והתדבק בו, כלם נמשכו אחריו ונרם מיתה לכל העולם, ואז נשתנה ידם לכמה גוונים, לפעמים דין לפעמים רחמים, לפעמים מיתה לפעמים חיים, ולא עמד תמיד בקיום של אחד מהם, לפי שמקום שהוא נרם לו כן, וע"כ נקרא חרב המתרפכת, שמתרפכת מצד זה לצד זה, מטוב לרע, מרחמים לדין, משלום למלחמה, מתרפכת היא בכל, למזב ולרע, שכתוב ועץ הדעת טוב ורע, ומלך העליון ה' מרחם על מעשיו, הזהירו ואמר לך וסעף הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו', והוא לא קבל ממנו ונמשך אחר אשתו ונתגרש משם לעולם —

(ד) ותקח מפריו ותאכל, הרי למדנו שחטמה ענבים ונתנה לו, ונרמו מיתה לכל העולם, שהרי עץ הזה שודה בו מיתה [ג] והוא העץ השולט בלידה, וכאשר הוא שולט, כל בני העולם מועטים מעם מיתה —

(ה) ותפקחנה עיני שוהים, ר' חייא אמר שהרי נפקחו להבין עניינים רעים שבועולם, מה שלא הבינו עד עתה, כיון שהבינו ונפקחו להבין הרע, אז ידעו כי ערומים הם, שאברו זיו העליון שה' חופה עליהם, ונשתלק מהם, ונשארו ערומים ממנו ר' יוסי אמר שלא הבינו כל מיני כשפים שבועולם (א) ר' יהודה אמר וידעו כי ערומים הם, בוא וראה כיון שחטא אדם, לקח הקב"ה ממנו אותן מיני אותיות אוריות הקדושים שהכתירו הקב"ה ברוך, ואז פחדו והבינו שהרי נפשמו מדן, וש"כ וידעו כי ערומים הם, בתחלה היו מלובושים באותן כתרי כבוד כמו בכלי זיוין, חפשי סתכל, כיון שחטאו נפשמו מהם, ואז הבינו שהרי המיתה קיראת להם, והבינו שנפשמו מן החירות של הכל, ונרמו מיתה להם ולכל העולם בשעה שהיא נרעה וקיפת וקומת האדם מאה אמה, ואז נעשה ההתפרדות [ג] ועמד אדם ברוך ונתקללה ארץ, (א) רבי יהודה אמר אז שלשה נכנסו לדין וניהנו, ועולם התחתון נתקלל, ולא נתקיים בקיומו שביצי זורם הגשם, עד שעמדו ישראל אצל הר סיני:

(ו) ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה, כאן רמו לז שעתיד בית המקדש להחרב ולבנות עליו איכה, וש"כ איכה יכנה בדר, א"י כ"ה [ד]:

(ז) ויאמר ה' אלדים אל הנחש כי עשית זאת ארוך אתה וגו', על גזונך תלך, אמר ר' שמעון מהו על גזונך

מראה מקומות (א) מגלי ר' (ב) קולת ג' (ג) תלים ל"ה (ד) דף לו

לעצ זמנין לביש, זמנין לרחמי זמנין לדינא, כהאי מלש להתדבקו בה ודאי בקשו חשבונות רבים והתדבקו בהם. אמר ליה קב"ה אדם שבקת חיי והתדבקת במוהא, חיי, דכתיב ועץ החיים בתוך הגן, דלקרי חיים, דמחז לאחיד ביה לא פעים מוהא לעלמין, והתדבקת בזילנא אחרא הא ודאי מוהא הוא לקבלך הסי' א' רגליה יורדות מות, וכתיב (ב) ומוציא אני מר ממות את האשה ודאי באתר דמוהא התדבק ושכך אתר דחיי בגין כך רתגור עליה ועל כל עלמא מוהא אי הוא חשא כל עלמא מה חשו, אי תימא דכל עלמא אכלי מזילנא דא והתרחמי לכלא, לאו הכי, אלא בשעתא דאדם קאים על רגליו, מחו ליה בריין כלהו ודחילי מקמייהו והוו נפלין אבתריה כעבדן בתר מלכא, והוא אמר לון אנא ואתון (ג) בוא נשתהוו ונכרעה וגו', ואולו כלהו אבתריה כיון שראו שאדם השתהוו למקים זה והתדבק בו, כלהו התמשכו אבתריה וגריס מוהא לכל עלמא, וכדון אבתני אדם לכמה גוונים, זמנין לדינא זמנין לרחמי, זמנין מוהא זמנין חיי, ולא קאים בקיומא תמיד כהו מנייבו בגין דהואו יאתר גריס ליה, וע"ד לקרי חרב המתרפכת המתרפכת מספרה דא לספרא דא חסב לביש מרחמי לדינא, משלם לקרצא מתרפכת היא בכלא סב ורע, דכתיב ועץ הדעת טוב ורע, ומלכא עלאה לרחמא על עבדיו, אוכח ליה ואמר ליה ומעף הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו', והוא לא קביל מניה והתמשך בתר אתתיה והתתך לעלמין —

(ד) ותקח מפריו ותאכל, הא תנינן סחטמה ענבים ויהבת ליה, וגרימו מוהא לכל עלמא, דהא זילנא דא ביה שריא מוהא [ג] והוא זילנא דשלאא בזילינא, וכד חייא שלמא כל בני עלמא עמי סעמא דמוהא —

(ה) ותפקחנה עיני שוהים ר' חייא אמר דהא התפקחו למדע בישין דעלמא מה דלא ידעו עד השתא כיון דידעו והתפקחו למדע ביש כדון ידעו כי ערומים הם ולדבדו והארא עלאה דהוה חפי עלייהו, ואסתלק מנייבו, והשתתרו ערומים מניה, ר' יוסי אמר כדון ידעו כל זייני מרשין דעלמא (א) ר' יהודה אמר וידעו כי ערומים הם, תא חזי כיון דהב אדם, נפל קב"ה מניה אינון זייני אתון כהירין קדישין דלעטר ליה קב"ה, וכדון דחלו וידעו דהא לתפשטו מנייבו הסי' דידעו כי ערומים הם, בקדמיתא הוו מתלבשין בזיונן כתרי יקר מויינין, דאינון חזרו מכלא כיון דחבו לתפשטו מנייבו, וכדון ידעו דהא מוהא קבי לון וידעו לתפשטו זמירו דכלא, וגרמו מוהא לון ולכל עלמא כהסי' שעתא אבתגור זקיסו וקומה דאדם מאה אינון וכדון כהתעבדו פרדו (ב) וקאים אדם בזינא והתלטיא ארעא (א) רבי יהודה אמר כדון תלנו עללו בזינא והלדנו, ועלמא תתאה תלטיא, ולא קיימא בקיומיה בגין זוחסא דתתא, עד דקיימו ישראל בצורא דסיני:

(ו) ויקרא ה' אל האדם ויאמר לו איכה, כאן רמו ליה דעתי' למרצא בי מקדשא ולמבכני עלה איכה הסי' דאיכה ישבה דדד איי כ"ה [ד]:

(ז) ויאמר ה' אלכיס אל הכנש כי עשית זאת ארוך אתה וגו' על גזונך תלך, אמר ר' שמעון מאי על גזונך

(א) דף לו (ב) דף נ"ו (ג) דף נ"ו (ד) דף נ"ו (ה) דף נ"ו (ו) דף נ"ו (ז) דף נ"ו

זיו הזהר

[ג] נס על פי משניות זבוב שכל מין פרי קץ הגדל בארץ יש לו כח אחר בשמים ססעל: [ג] פי' התפרדות בין עילמות העליונים או הספירות הקדושות שהיוחד של קב"ה ושכונתיה יהיה רק לפעמים ולפרקים לא בתמידיות: [ד] פי' א"י כ"ה הנעשה פן תיבח איכה לרמו שסדר מלכות שנקראת כה נחסרה, וסעם הדבר הוא חספס היתור הקדוש:

זה שהאדם גרם לכתום דרכים ושבלוץ, ולהשרות דינים על העולם, והמשיך קלליית סיום ההיא והלאה, ואת להט הרב המהרפת, כל אותן המתפשטים בתוקף הדינים על העולם, שמתהפכים להרבה גוונים כדו לפעם מן העולם, לפעמים לגברים ולפעמים לנשים, לפעמים אף יורב, ולפעמים לרוחות שאין בו שיכור בהם, וכל זה לשכור את דרך עץ החיים, שלא יוסיכו לחטא כבתחילה, להט הרב, אלו הלוהבים אש ובדיל על ראשי הרשיעים והדוֹמאים, ימתהפכים כגוונים לבמה בינים לפי דרכם של האנשים ו^א וע"כ נקראים להט כמיט"ב ח' כמיט"כ ח' חרב לה' מלאה דם וגו', הררב, זה חרב לה', חרב לה' מלאה דם וגו', א"ר יהודה להט הררב, כל אותן שרי הדין שלכמה שמתהפכים מצורה לצורה, כים כמיונים על העולם להרע ולקברנו על רשעי העולם, העוברים על מצות רבינם, בוא וראה כיון שחטא אדם המשיך עליו כמה משחיתים רעים וכמה שרי משפט וכחד מכלם, ולא היה יכול להתגבר עליהם המשיך עליו כהטומאה ומיכא עצמו ולכל בני העולם, ועל כן נשמע כי כמה שהיך האדם, ולפי הדרך ההוא שמתדבק בו, כך מושך עליו כהטומאה שהולך לגנוי —

(2) והאדם ידע את חוה אשתו וגו' א"ר אבא בוא וראה בזמן שאדם הולך בדרך האמת, וממשיך עליו רוח קדושה העליונה ומתדבק בו, הבן שיוליד יוצא מכינו לעולם, הוא מושך עליו קדושה עליונה, ויהיה קדוש בקדושת רבינו, כמו שכתוב (7) והתקדשתם והייתם קדושים, וכאשר הוא הולך בצד משאל, וממשיך עליו רוח הטומאה וכתרבוה בו, הבן שיוצא מכינו לעולם הוא כמישך עליו רוח טומאה, ויטמא כהטומאה של צד ההוא אדם התדבק ברוח טומאה ההוא, ואשרנו נדבקה בו בראשונה, ולקחה וקבלה זרם ההוא ממנו ו^א הבן שיווליד, בן זה בנו של רוח הטומאה הוא, וע"כ שני בנים יהיו, אחד מן רוח הטומאה והוא, ואחד שנוולד כבשר אדם ה' הרוח בתשובה, ולכן זה מצד הטומאה, וזה מצד הטהרה, רבי אלעזראמר בשעה שדמי' הנחש זרם והוא כהוד, קבלה אותו, וכאשר שמש אדם עמה הולידה הוא בנים, אחד מצד הטומאה ההוא, ואחד מצד האור, והיה הבל ברמות צורה שלמעלה, וקין ברמות צורה שלמטה ו^א ולפיכך נפרשו דרכיהם זה בן זה, ודאי שקין היה הבן של רוח הטומאה, שהוא נחש הרע, והבל היה רבן של אדם, ולפי שקין בא מצד מלאך המות, הרג את אחיו, עהדי הוא בצד שלו, ומכנו כל מדורים רעים וכיוקים ושדים ורוחות באים לעולם, רבי יוסף אמר קין, הוא קין של מדורים רעים שבאו מצד הטומאה לעולם, (7) רבי יהודה אמר שנים באו על חוה ונתעברה מהם והולידה שנים, בן הראשון היה הבן של זרם הנחש, זה יצא למינו זה יצא למינו, והרוחות שלהם היו נפרשים זה לצד זה, וזה לצד זה, זה ה' ה' דומה לצד שלו וזה ה' דומה לצד שלו, מצד קין כל מדורים של צד כשהייתם רעים ורוחות ושדים וכשפים באים לעולם, ומצד הבל בא צד הרחמים יותר, ולא בשלימות, שהי' עדיין כתעובות יין טובבין רע, ולא נתתקן העולם עמועד שבא ש

זה לאוהו גרים וסתים אורחין ושבלוץ, והשרי דינים על עליית וממשיך לווסין מהסוף יומח ולעילת ומה להט המרז כיתתפכת כל לוינון דשריין בקוופי דינין על עלמא . דמתפסין לגוויין סגולין בגין לאתפסעא מעלמא לומיין גיברין לומיין נסין לומיין אבא מלכעא ולומיין רוחין דלית מלך דקאוס צבו וכל דא לשכור חת דרך עץ החיים, דלא יוסיפון לאבאבא כקדמיתא להט הרב הלן דמלכשאן חשא וקוסעריי על רתשיסון דרשעיא וחייביל ומתפסין נוויין לכייה ויזיין לפוס ארתיסיו דכני נשא ו^א ועל דא להט כד"א ח' ולהט אותם היום הזה וגו' המרז דא חרז לה' כד"א ח' חרז לה' מלאה דם וגו' א"ר יהודה להט הררב כל לוינון קסערין דלתתא דמתפסין מדיונוגא לדיוקא כלהון ממין על עליית לאבאבא ולאשעא לון לחייבי עליית דעברין על פקודי דמלכריין תא חוי כיון דחז אדם הייךד עליה כמה ויזיין צישין וכתה גרדיני ניוסין והזיל ימלכו ו^א יכול לקיימא עלייהו . אמרין עליה חילא מסחט וסאיב ליה ולכל בני עלמא ועל דא צמה דלזיל צר נא וצסהו אריחא דלתדק ציה הכי משיך עליה חילא מימא דלזיל לקבלה —

(2) והאדם ידע את חוה אשתו וגו' א"ר אבא תא חוי בשעתא דת רב תא לזיל צלורה קשום ומישיך עליה רוחא קדישא עלאה ואתדבק ציה צרז דיוליד ויפוק מינה לעלמא, הוא משיך עליה קדושה עלאה ויהא קדיש בקדושה דמלכריה, כמה דכתיב (7) והתקדשתם והייתם קדושים וכד לזיו חילי צסטר שמאלא, ותמשיך עליה רוח מסחבא ותמשיך ציה צרז דיוקא מינה לעלמא הוא אמשיך עליה רוח מסחבו, ויסתב צמסחבא דהסוף סערא, אדם אתדבק בהסוף רוח מסחב ותמיה אדבקא ציה בקדמיתא, וכעלת וקבילת הסוף זוכמא מינה ו^א חילי צרז אדמי צרז דרוח מסחבא חיוו ועל דא תרין צנין סוו, חד מהסוף רוח מסחב וחד כד תצ אדם צתיוצתא ובגיני כך חאי מסערא מסחבא וחאי מסערא דכיא רבי אלעזר אמר בשעתא דלזיל נחש הסוף זוכמא צה צמיה קבילת ליה וכד אשתיש עייה אדם חילי צרז צנין, חד מהסוף סערא מסחבא, וחד מיסערא דלדס וסיה דמי סבל דיוקא דלעילא, וקין דיוקא דלתתא ו^א ובגין כך אתפסו אורתיסיו דא מן דת, ודאי קין צרז דרוח מסחבא חיה חיוו חויא צישא וסבל צרז דמסד חיה ובגין דקין אמתו מסערא דמלך המות . קטיל ליה לחמיו והוא צסערא דיליה ומינה כל מדורין צישין ויזיין ושדין ורומין אמתין לעלמא רבי יוסף אמר קין קינא דמדורין צישין דלמתו מסערא דמסחבא לעלמא, (7) ר' יהודה אמר תרין אמתו עליה דחיה ואתעצרת מנייסו ואולידת תרין . צרז קדמיה צרז דזוכמא חיה דא נפק לזיניה ודא נפיק לזיניה ורומין דילכיו מתפסרו דא לסערא דא ודא לסערא דא דא דמי לסערו ודא דמי לסערוי ומסערא דקין כל מדורין דסערא דזיניין צישין ורומין ושדין ומרשין אמתין, ומסערא דסבל סערא דרמתיי יתיר ולא בשלימו ממר צב צממר ציס, ולא אמתקן צהדיה עד דלתא סת, ואתייסו

מראה מקוונות (6) מלאכי ג' (7) יפסי' לד' (8) ג' נד, (7) ויקרא כ' (8) 97 לו

זיו הזהר

[10] פי' להענישם כפי דרכם מדה כנגד מדה : [11] פי' שנתעברה ממנו . [12] פי' שירוש צורה של משה היינו עם ונב כמו קוף . וידוע שנמצא ביקרות אפריקא קוסים גדולים כמו אנשים ונקראים, גארולא' ונם, אוראנג-אוטאנג, וקרוב לאמת שהם תולדות קין, והם מסובע בין אדם לחיה נמנה . והתוקים הסחוקים בשיטת, דארואנונים' ומכנים וייתרות שהאדם נתפתח מן הקוף, אוראנג-אוטאנג, כיון שהגופים דומים זה לזה, ועיקרם מה שחלק ביניהם הוא הונב, והם מדברים כמסמא בארובה מתנבאים ואין יודעים מה מתנבאים, כי מדברי הזהר הקדוש מוכן המור של כל הנבאים, ואם יש כאן התפתחות אין האדם נתפתח מן הקוף אלא להיפוך שזה הקוף תולדתו מן קין הגולד מן נחש ואשה, ונם ידוע הנפרא מנהדרין ק"ט שזו שאמרה נעלה ונעשה מלחמה נעשו קוסין ורוחין ושדים וליילין :

שת. ונתיחמו ממנו כל אותן הדורות של צדיקי העולם. ובו נשתל העולם. ומקין באים כל אותן החצופים והרשעים והדחיבים שבעולם :

(א) ויהי מקץ ימים ויבא מקץ מפרי האדמה מנחה לה'. א"ר שמעון מה מקץ ימים. זה הוא קץ כל בשר. ומי הוא. זה מלאך המות. וקין מן קץ ימים שהוא הביא קרבן. כן שמעע שאמר מקץ ימים. ולא אמר מקץ ימין. (ב) קין חזה לקץ ימין ונתקרב לקץ ימים. ולפיכך נתיב בדניאל (ג) ואתה לך לקץ ותנחם ותעמד לגורלך. ואמר דניאל לאיזה קץ. לקץ הימין או לקץ הימים. אמר לו לקץ הימין. ועל כן ה' דוד מפחד ואמר (ד) הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה הוא קץ הימים או לקץ הימין. וכאן מה כתוב וידו מקץ ימים. ולא מקץ ימין. ולפיכך לא נתקבל קרבנו. שהרי מצד המוסאה היה. בוא וראה מה כתוב והביל הביא גם הוא. מה גם היא. לרבות זה בזה (ה) קרבנו היה הביל להקב"ה. ועיקר הקרבן להקב"ה. אלא שנתן חלק גם לצד המוסאה. כמשי"כ ומחל"בין (ו) קין עשה עיקר הקרבן למקץ ימים. סוד של צד המוסאה. ונתן חלק גם להקב"ה. וע"כ לא נתקבל. (ז) ר' אלעזר אמר והביל הביא גם הוא מבכורות. לרבות צד העליון שבא מצד הקדושה. ולפיכך וישע ה' אל הביל וא"ר מנתתו ואל קין ואל מנתתו לא שעה. לא קבלי הקב"ה. ועל כן וידד לקין מאד ויפלו פניו. שרדי לא נתקבלו פנים שלו. איתן רפנים של צד שלו. וקבלו הקב"ה להביל. ולפיכך כתוב ויהי בהיותם בשדה. בשדה זו אשה. כמשי"כ כי בשדה מצאה. קין נתקבא על נקבה ויתרה שולדה עם הביל. ככתוב ותוסף ללדת (ח) :

(א) הלא אם תטיב שאת וגו'. א"ר יהודה כך אמר לו. ואלא אם תטיב מעשיך שאת. מה שאת. ככתוב (ב) יתר שאת (ג) שרדי בכבוד יש לו שבח יותר בכל ענין המיד. ודבר ת"ה במעשיו. ועל כן אם תטיב שאת. ואם לא תטיב לפתח חטאת רובך. מה לפתח. זה הפתח שלמעלה. שממנו יוצאים הדינים בעבור מעשים רעים שבעולם. ולפתח שהוא חטאת רובך. זה מלאך המות. והוא עתיד להפרע ממך. ואלו תשוקתו. עד שתכרת. ואתה תמשל בו. א"ר יהודה ואתה תמשל בו בתשוקתו. (ד) רבי אבא אמר שאת. תהעלה למעלה ולא תרד למטה. ר' יוסי אמר כך שמעתי. שאה. יסוד ממך ויסלח לך הדורבנות זו של רוח המוסאה. ואם לא לכתח חטאת רובך. מה לפתח. זה מקום דין העליון שהוא פתח של הביל. כמשי"כ (ה) פתחו לי שערי צדק. חטאת רובך. צד הדוא שגרבסת בו ונתמשך עליך. יהיה עטור לך להפרע ממך. כתרנומו (ו) :

(א) ויהי בהיותם בשדה וגו'. א"ר יהודה מה בשדה. זו אשה. ועל כן עמד וחרג אותה. שרדי מצד זה ירש להר. מצד של סמ"ל שגרם מיתה לכל העולם. ונתקבא קין להביל עבדו נקבתו. רבי חייא אמר הדי אנו רואים שכתוב וידד לקין מאד ויפלו פניו. על שלא נתקבל קרבנו. אמר לו כך הוא האמת והביל היה לנגדו. (ב) ר' יצחק אמר בוא וראה בשעה שחרג קין להביל. לא היה יודע איך יוציא נשמתו ממנו. והיה נושכו בשניו כנחש. באותה שעה קלל אותו

ואתייחסו מניה כל אינון דרין דזכאי ענמא. וביה תתיל ענמא ומקין אתיין כל אינון חליפין וכפס חמיבי ענמא.

(א) ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'. א"ר שמעון מאי מקץ ימים. זה הוא קץ כל בשר ומאן איהו. זה מלאך המות וקין מהסאה קץ ימים אייתי קרבנא. דייקא דקאמר מקץ ימים. ולא אתר מקץ ימין (ב) איסר דחה לקץ ימין ואתקריב לקץ ימים ובג"כ כתוב בדניאל (ג) ואתה לך לקץ ותנחם ותעמד לגורלך ואתר דניאל לקץ הימין או לקץ הימים אמר ליה לקץ הימין וע"ד דוד המלך ואתר (ד) הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה הוא לקץ הימים או לקץ הימין. והכא מה כתוב ויהי מקץ ימים ולא מקץ ימין. ובג"כ לא אתקבל קרבניו. דהא מסערא אחרא סוה תא חזי מה כתוב והביל הביא גם הוא. מאן גם הוא לאסנאה דא דרל וקו קרבניו לקב"ה סוה כלל. ועקרא דקרבנא לקב"ה. ויהב חולקא לסערא אחרא. כד"ל ומחל"בין (ו) וקין עקרא עבד מקץ ימים רוח מסערא אחרא ויהיב חולקא לקב"ה וכל דא לא אתקבל. (ז) ר' אלעזר אמר והביל הביא גם הוא מבכורות. לאסנאה מסערא ענאה דלחיא חסערא קדישא. ובגווי כך וישע ה' אל הביל ולא מנתתו ואל קין ואל מנתתו לא שעה לא קבל ליה ק"ה. ועל דא ויתר לקין מאד ויפלו פניו דהא לא אתקבילו לחפיו. אינון חפיון דמסרוי. וקבל ליה להביל. ובגווי כך כפיב ויהי בהיותם בשדה כשדה דא אחתא כד"ל כי ג"דס מלאה קין קצי מה מקבא ויתרה דלחילית עם הביל. דכתיב ותוסף ללדת וק"ו :

(א) הלא אם תטיב שאת וגו'. א"ר יהודה הכי קאמר. הלא אם תטיב עובדך שאת מאי שאת כדכתיב

(א) יתר שאת (ב) דהא בזכרא שבתא שאת ליה ככלל תדיר ותליא בעובדוסי. ועל דא אם תטיב שאת. ואלא לא תטיב לכתח חטאת רובך. מאי לפתח דא פתחא דלעילא דמניה כקין דינין על עובדיון זישון דענמא. ולסערא פתח חטאת רובך. זה מלאך המות. והוא זמין לתפרעא מיך. ואלו תשוקתו. עד דתשתי. ואתה תמשל בו א"ר יאודה ואתה תמשל בו בתשוקתו. (ב) רבי אבא אמר שאת חטאתך לעילא ולא תימות לתתא ר' יוסי אמר הכי שיענא שאת יסלק מיך ויטבוק לך אתדבקותא דא דרוח מסאבא. ואי לא לפתח חטאת רובך. מאי לפתח. דא דינא ענאה דלחיא פתחא דכלל. כד"ל (ג) פתחו לי שערי צדק חטאת רובך. סוה סערא דלחילית זיה ואתמסכת עלך. יהא נפיר לך לאתפרעא מיך. כתרנומו וק"ו :

(א) ויהי בהיותם בשדה וגו'. א"ר יהודה מאי בשדה דא אחתא וכל דא קס וקפיל ליה. דהא מסערא דא ירית לקפלא חסערא דסמ"ל דגריס מותא לכל ענמא. וקני קין להביל על נוקביה. רבי חייא אמר הא חזיין דכתיב ויתר לקין מאד ויפלו פניו על דלא אתקביל קרבניו א"ר ליה הכי הוא וכלל סוה לקבליה (ב) ר' יצחק אמר תא חזי בשעתא דקפיל קין להביל לא סוה ידע היך יעיק נשמתו מניה. והוה נשך ליה בזינייה כחויא. זיה שעתא לייס ליה

כראה מקומות (א) דף נד. (ב) כה לר. (ג) דניאל י"ב ד' תליס ל"ס (ד) דף נד. (ה) כה ל"ט (ו) דף נד. (ז) כה ל"ט (ח) דף נד. (ט) תליס ק"ח (י) דף נד. (יא) דף נד.

זו הזהר

[ק] פ"י שרדי בקרבנו מעורבת חלק לצד המוסאה בענין מים אחרונים : וק"ו כידוע שחובל הוא דבר איסור והוא שאת המוסאה : וק"ו ותוסף ללדת את אחיו את הביל. את את לרבות ב' תאימות שונדו קבו : [קג] פ"י שהכונה תהי' שייך אליו : וק"ו שמתרגם ואם לא תטיב עובדך ליום דינא תפאך נפיר דעתיר לאתפרקא מנך אם לא תתוב :

אותו הקב"ה. והיה הולך לכל צדדי העולם. ולא היה מקום שיקבל אותו. עד שדבה על ראשו וחזר בתשובה לפני רבונו. אז קבלה הארץ אותו במדור שלטמה. ר' יוסי אמר הארץ קבלה אותו ללכת בה וזהו שכתוב וישם ה' לקין את. ר' יצחק אמר אינו כן. אלא למטה קבלה אותו הארץ במדור אחד אשר תחתיה. שכתוב הן גרשת אותו היום מעל פני האדמה. מעל פני האדמה גרש. אבל למטה לא גרש. ובאיוה קם קבלה אותו הארץ. בארקה. וכל אותן הדרים שם עליהם כתוב (ב) יאבדו מארעה ומתחת שמיא אלה. ושם עשה מדורו. וזהו שכתוב וישב בארץ נוד קרמת עין וזהו:

ליה קב"ה. והוא חויל לכל סמרי עלמא ולא הוה אחר דמקבל ליה עד דלשפח על רישיה ושב קמי מאריה קבילת ליה ארעה במדורא לתתא ר' יוסי אמר ארעה קבילת ליה למיסק בה וזהו דכתיב וישם ה' לקין את ר' יצחק אמר לאו הכי אלא לתתא קבילת ליה ארעה במדורא סתא דתחתיה דכתיב הן גרשת חותי היום מעל פני האדמה. מעל פני האדמה גרש אבל לתתא לא גרש וזכאן אמר קבילת ליה ארעה. בצרקה וכל אינון דדוירי תמן עליהון כתיב (ב) יאבדו מארעה ומתחת שמיא אלה. ומתן שוי מדוריה וסינו דכתיב וישב בצרף נוד קרמת עין וזהו:

- (ג) ויאמר קין הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה וגו'. א"ר אלעזר בשעה שדגא קין היה מפרד. לפי שראה לפניו בניו מהנות מזוניים הבאים לדרגו. וכאשר חזר בתשובה מה אמר. הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר. מה מפניך אסתר. אלא אהיה נדרס מבנין שלי וזהו רבי אבא אמר כמש"כ (ג) ולא הסתיר פניו ממנו (ד) ויסתר משה פניו ועל זה אמר ומפניך אסתר. מאותן פנים שלך אהיה נסתר שלא ישגורו עלי וזהו ובשביל זה והיה כל מוצאי ירנגי:
- (ה) וישם ה' לקין את וגו'. סדו אות. אות אחת מעשרים ושנים אותיות של התורה נתן עליו להגן עליו:

- (ג) ויאמר קין הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה וגו'. א"ר אלעזר בשעה שדגא קין הוה יסתפי. בגין דחתא קמייה ויני משריין מזוניין וחתין לקשלא ליה. וכד אהדר בתשובה מאי קאמר הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר מאי אסתר אסתר אלא אחא סמרי מבנינא דלי וזהו רבי אבא אמר כד"א (ג) ולא הסתיר פניו ממנו (ד) ויסתר משה פניו ועל דא ומפניך אסתר. מאינון פנים דילך אחא כסתח דלא ישגורון בי וזהו ועד וסיס כל מוצאי ירנגי
- (ה) וישם ה' לקין את וגו' מאי אות. אחד מעשרין ומתין חתון דלורייתא יסיב עליה לאנגא עליה:

תוספתא

(א) ויצא קין מלפני ה' וגו'. כיון דאמר קין גדול עוני משום. מחל לו הקב"ה מחצה מעונשו. ושמו שגור עליו בתחלה ואמר לו עני ונד תדיה בארץ. ועתה נשאר בהעונש של נד בלבדו. וש"כ ויצא קין מלפני ה' וישב בארץ נוד. כלומר שכאשר יצא מלפני ה'. היה בשביל להיות נד בארץ ולא נע. ועוד אמרו שכאשר יצא קין מלפני ה'. אמר לו אדם. בני מה נעשה על דיני. אמר לו קין. אבי כבר נתבשרתי שמאל לי הקב"ה להשאר בנוד בלבדו. אמר לו אדם איך נעשה כך. אמר לו קין בשביל שחזרתי בתשובה והודיתי לפניו. אמר אדם. וכי כך הוא רב חזק בה תשובה ואנכי לא ידעתי. התחיל לשבח לרבונו ולהודות לו. פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'. כלומר טוב לשבח ולשוב ולהתודות לפני הקב"ה. ע"כ:

תוספתא

(א) ויצא קין מלפני ה' וגו'. כיון דאמר קין גדול עוני משום מחל ליה קב"ה פלגו מעונשיה בגין דגזר עליה בקדושתא ואמר ליה נע וכד תסיב בלרף וסתתא אשתאך בנד בלחודוי והמר וילא קין מלפני ה' וישב בצרף נוד כלומר דכד נפיק מן קדם ה'. הוה בגין לחסוי נד בצרעה ולא נע. ועוד אמרו כד נפיק קין מן קדם ה'. אמר לו אדם ברי מה אתעביד על דיך אמר לו קין. אבא כבר אתבשרתי ומחל לי קב"ה בנוד בלחודוי. אמר לו הייך הוא אמר לו בגין דתבית ואודית קתייה. אמר אדם וכי כדון הוא רב ותקיף מילא דתבוסה. ולא לא ידעית. שרף לשבחא למאריה ולאודתא ליה כחא ואמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' כלומר טוב לשבחא ולאסתבא ולאודתא קמי קב"ה. ע"כ.

(א) ואחות תובל קין נעמה. א"ר הייא מה ענין כאן שאמר הכתוב כי שמה נעמה. אלא משום שהיו אנשים זנים אחריה. ואפילו רוחות ושרים. רבי יצחק אמר אותן בני דאלהים עז"א ועז"א וזו אחריה. רבי שמעון אמר אמן של שדים היתה. שמצד קין יצאה. והיא נהמנית עם לילי"ת באסכרה של תינוקות. א"ל ר' אבא והדי אמר מד שהיא נהמנית לשרק עם אנשים. א"ל כך הוא בודאי. שהרי היא באה ומשחקת עם אנשים. ולפעמים היא מולדת רוחות בעולם סתם. ועד עתה היא קיימת לשרק עם אנשים. ובכל מקום שאלה הרוחות מוצאים אנשים הישנים יחודי בבית. ישר

(א) ואחות תובל קין נעמה. א"ר חייא מאי איריא הכא דקאמר קרא דשמה נעמה. אלא בגין דעשיין בני נשא אבתרה ואפילו רוחין ושרין. ר' יצחק אמר אינון בני האלהים עז"א ועז"ל פעו אבתרה. רבי שמעון אמר אחין של שדים סות. דמסכרל דקין נפקת. והיא אבתרה עם לילי"ת באסכרה דרביי א"ל ר' אבא והא אמר מד שהיא תמינת לחייכא בבני נשא א"ל הכי הוא ודאי דהא איהי תמינת וחייכלת בכו בבני נשא. ולתוין דמולדת רוחין בעלמא מנייהו ועד כאן איהי קיימת לחייכא בכו בבני נשא ובכל אתר דלוינון רוחין השכחן בני נשא נימין יחודיין בביתם. שכן

בראה מקומות (א) יס"ד (ב) 97 לו (ג) תלים כ"ג (ד) שמות ג' (ה) 97 לו (ו) 97 נד (ז) 97 נס.

זיו הזהר

וקאן פ"י רק ללכת בה טמקים למקום אבל לא להתישב בה. שצ"ל לא כן לא היה נצרך לארץ במדורא דלחתא: (ק) פ"י שתישב בארץ שכל וישביה יהיו נדים ונאכרים: (ק) דורש פניך לשון אף ואסתר לשון רישיה בגין שפ"י האף יהיה בגין ש"ו שיא וישאר ממנו זרע אנשים זרע של קיסא' (ק) דורש פניך לשון השגחה. ואסתר לשון הכתרה.

שכן עליהו ואחידן לון ומתדבקן בזה ונפלי מנייהו תיאובתא ואולידן מנייהו ותו פגעין ביה במרעין ולא ידע וכל דא בגניעו דססרסא אמר ליה רבי אבא והא לוינון מתין בכבי נשא. ומחוי סעמחא נעמח דא חוי קיימת עד הסמחא אמר ליה הכי הוא. אבל לילית ונעייס ואלגרת בה מחלית דפסקן מססרסא דלהון כלסון קיימות עד דיבער קב"ה רוח מסבבא מעלמא דכתיב (א) ואת רוח הסומחא אטביר מן הרקן. א"ר שמעון ווי לון לכבי נשא. לוינון דלא ידעין ולא מסבימין ולא מסתכלין. וכלהו אסמיין. דלא ידעין כמה מליא עלמא מזרין מסניין דלא אסתוון. וממלין ססמיין (ק) דלמלא אטייבז רשז לעינא למחי. יתחסון בני נשא היך יכלין לאתקיימא בעלמא. תא חוי סחי נעמח לוינא דשרין סוג ומססרסא אסתין כל לוינון שדין דמתחמון מבכי נשא ונפלי רוח תיאובתא מנייהו ומייכי ביון ועבדי לון בעלי קרין. ובגין דבעל קרי אתי מססרסא רוח מסבבא בעי לאסמחא גרמיס לאתרכסא מניס :

(ב) זזה ספר תולדות אדם. א"ר שמעון תא חוי וכי ספר הוה ליה. אלא אוקמוס דקב"ה אחתי ליה לארס הראשון דור דור ודורשיו וכו'. ה"ק אחתי ליה. אי תימא דמחא ברוח קודשא לוינון ומינין למיני בעלמא כמחן דמחא בהכמתא מה דייתי לעלמא. לאו הכי. אלא מחא בעינא לכלסו. והסו דיוקבא דומיין למיקס ביה בעלמא כלסו מחא בעינא מחי סעמחא. בגין דמחמא דאתברי עלמא כלסו נפשאן דומיין למיקס בכבי נשא. כלסו קיימין קמי קב"ה כהסו דיוקבא ממח דומיין למיקס ביה כהאי עלמא. כנוונא דא כל לוינון דליקיא בחר דנפיקין מהאי עלמא. כלסו נפשאן סלקן. וקב"ה אומין לון דיוקבא אהרל לאתלבשא בכו כנוונא דהו כהאי עלמא. בגין כך כלסו קיימין קמי ומחא לון ארס הראשון בעינא (ג) ויחק אמר ז"ה ספר תולדות אדם סא אוקמוס חבריא דלויקגי. דלחמי קב"ה לארס דיוקבי דכל לוינון דרין דייתון לעלמא. וכל חכימא עלמא וילכי עלמא דומיין לקיימא עליהו דישראל. כד מחא למחמי דוד מלכא דישראל דלחילוד ומית. אמר משנין דלי אוזיף ליה ע' שנין וגרעו מחלס ע' שנין וסליק לון קב"ה לוד. וע"ד סגח גוד ואמר (ד) כי שמתחני ס' בפעלן בעינשי ידן ארנן מחן גוד לי חדוס כהאי עלמא. פעלין. דא הוא ארס קדמחא דלוינון פעלו דקב"ה ולא פעלו דבשר ורס מעשי ידיו דקב"ה ולא מבכי נשא. וע"ד גרעו לוינון שבעין שנין מחלס מאלף שנין דהוס ליה לאתקיימא ביו. וכד מסא למחמי מעלי ד' עקיבא ומחי לורייתא דידים חדי. ומי מיתתיה ועליב. פתח ואמר (ה) ולי מה יקרו רעין אל מה עלמון ראשיהס וק"ל זה ספר ספר ורמי וק"ל והא אוקמוסל דכר סוה ארס בגנתא דעין. נחית ליה קב"ה ספרה על ידא דר' יואל מלכא קדישא. מחא על רבי עלאין קדישין. בדיס גליפא גלופי עלאין והכמתא קדישא. וכבעין ומרין וינא דמכמתא סו מססרסן מניס לשיס מחא ושבעין גליפין דרזי עלאי וק"ל.

(ג) זזה ספר תולדות אדם. א"ר שמעון בוא וראה וכי ספר הוה ליה. אלא ביארנו שהקב"ה הראה לו לארס הראשון דור דור ודורשיו וכו'. איך הראה לו. אפשר לאמר שראה ברוח הקודש שהם עתידים לבא לעולם. כזה שראה בתבונה מה שעתיד לבוא לעולם. לא כן. אלא שראה בעין כלם. ואותן הצורות שעתידים לעמוד בהן בעולם. כן ראה בעין. מה המעם. לפי שמיום שנברא העולם. כל הנפשות העתידות לעמוד באנשים. כלן קימות לפני הקב"ה באות הצורה ממש שעתידות לעמוד בה בעולם הזה. כדמיון זה הם כל הצדיקים לאחר שיצאים מזה העולם. כל נפשות עולות. והקב"ה מומין לרם צורה אחרת דלתלבש בה. כדמיון שהיו בזה העולם. בשביל זה כלן עומדות לפניו. וראה אותן ארס הראשון בעין. (ד) יחק אמר ז"ה ספר תולדות אדם. ביארנו הדברים לענין הצורות. שהראה הקב"ה לארס הצורות של כל הדרות שיבואו לעולם. וכל חכמי העולם ומלכי העולם שעתידים להקים על ישראל. כשהגיע לראות לרוד מלך ישראל שנולד ומת. אמר סא שנים שלי אתן לו ע' שנים. ונרעו סארם ע' שנים והעלה אותן הקב"ה לרוד. וע"ד שבע דוד ואמר (ז) כי שמתחני ה' בפעלן במעשי ידן ארנן. מי גרם לי שמחה בזה העולם. פעלין. זה הוא אדם הראשון. שהיא פעלו של הקב"ה ולא פעלו של בשר ודם. מעשי ידיו של הקב"ה ולא של אנשים. וע"ד נגרעו אותן שבעים שנה סארם. מאלף רבי עקיבא וראה תורתו היה שמח. ראה מיתתו והיה עציב. פתח ואמר (ח) ולי מה יקרו רעין אל. מה עצמו ראשיהס וק"ל זה ספר. ספר ורמי וק"ל והדי ביאר שראשית היה אדם בגן עדן. והרוד לו הקב"ה ספר על ידי ר' יואל מלך קדוש. הנבונה על ס רות עליונים קדישים. ובכפר הזה חקיקות צורות עליונים והכמה הקדושה. וע"ב מיני חכמות היו מתפרשות ממנו לשש מאות וע' צורות של סודות עליונים וק"ל.

זזה ספר תולדות אדם. א"ר שמעון תא חוי וכי ספר הוה ליה. אלא אוקמוס דקב"ה אחתי ליה לארס הראשון דור דור ודורשיו וכו'. ה"ק אחתי ליה. אי תימא דמחא ברוח קודשא לוינון ומינין למיני בעלמא כמחן דמחא בהכמתא מה דייתי לעלמא. לאו הכי. אלא מחא בעינא לכלסו. והסו דיוקבא דומיין למיקס ביה בעלמא כלסו מחא בעינא מחי סעמחא. בגין דמחמא דאתברי עלמא כלסו נפשאן דומיין למיקס בכבי נשא. כלסו קיימין קמי קב"ה כהסו דיוקבא ממח דומיין למיקס ביה כהאי עלמא. כנוונא דא כל לוינון דליקיא בחר דנפיקין מהאי עלמא. כלסו נפשאן סלקן. וקב"ה אומין לון דיוקבא אהרל לאתלבשא בכו כנוונא דהו כהאי עלמא. בגין כך כלסו קיימין קמי ומחא לון ארס הראשון בעינא (ג) ויחק אמר ז"ה ספר תולדות אדם סא אוקמוס חבריא דלויקגי. דלחמי קב"ה לארס דיוקבי דכל לוינון דרין דייתון לעלמא. וכל חכימא עלמא וילכי עלמא דומיין לקיימא עליהו דישראל. כד מחא למחמי דוד מלכא דישראל דלחילוד ומית. אמר משנין דלי אוזיף ליה ע' שנין וגרעו מחלס ע' שנין וסליק לון קב"ה לוד. וע"ד סגח גוד ואמר (ד) כי שמתחני ס' בפעלן בעינשי ידן ארנן מחן גוד לי חדוס כהאי עלמא. פעלין. דא הוא ארס קדמחא דלוינון פעלו דקב"ה ולא פעלו דבשר ורס מעשי ידיו דקב"ה ולא מבכי נשא. וע"ד גרעו לוינון שבעין שנין מחלס מאלף שנין דהוס ליה לאתקיימא ביו. וכד מסא למחמי מעלי ד' עקיבא ומחי לורייתא דידים חדי. ומי מיתתיה ועליב. פתח ואמר (ה) ולי מה יקרו רעין אל מה עלמון ראשיהס וק"ל זה ספר ספר ורמי וק"ל והא אוקמוסל דכר סוה ארס בגנתא דעין. נחית ליה קב"ה ספרה על ידא דר' יואל מלכא קדישא. מחא על רבי עלאין קדישין. בדיס גליפא גלופי עלאין והכמתא קדישא. וכבעין ומרין וינא דמכמתא סו מססרסן מניס לשיס מחא ושבעין גליפין דרזי עלאי וק"ל.

מראה מקומות (א) ובר"י י"ג ט' דף 5' (ג) דף 5' (ד) תלים ז"ב (ה) תלים קל"ט

זין הזהר

[קט] מה נראה ברור שרבי שמעון עם חברייו ירעו היטב כל החכמות שהתקיימו מן חרות האחרונים נודע להם ע"י כלי הראות שנתחדשו להם המגדלים כל דבר אף אלפי פעמים. ובכח אותן הכלים יראו שנבצא באויר העולם כמה וכמה מיני תולעים קטנים סאר סאר שאון ביכולת עין אדם לראותם ובתם סם חזק וחריף נורא סאר סאר מאל המגדלים כל מיני מחלות רחלל. ויקראו לחכמה זו באקספריא לאנא. והם יקנוו ביורה בכל מקום אי נקי. וכל ארם נמצא תמיר בכמת מהם. ועל זה ירמו רבי שמעון שהעולם סלא סבריות משונות. ומה שאמר סמלין סמיסין. ירמו על שאר כמות נסתרים כגון המויקס שהם רוחנים: [קין] מ"ה מה עצבו ראשיהס לעמוד בגמיון היותר גדול למסור נפשם על קדושת השם: [קלא] ו' יצחק הביא סקוד דעת החכמים שזה ספר מרמו על הצורות של כל הדרות. ועתה אומר דעתו שזה ספר היינו ספר ממש: [קין] ירמו על השם הקדוש בן ע"כ אותיות שיוצאין ממנו תר"ע מיני פעולות

בעולם וקיום הס'ד כי שם לי אלהים זרע אחר תחת הבל ואמר ר' יהודה כתיב ויולד ברמותו כצלמו. משמע שבנים האחרים לא היו בצורה שלו. וזה ברמותו כצלמו. בתיקון הגוף ובתיקון הנפש בדרך ישר. כמו שא"ר שמעון משמו של ר' ייבא סבא דבניו ארמיין במתדבקותא דאסמא מדיה והסוד דרכיב ציה דלויא סמאל' סו' ור'יסו' זבגי' לא הו' בדיוקא דהדס ואי תימא ס' אחרת דהבל מסמאל' דהדס סו' הכי סוד. אבל כתיב ויחיה סו' בדיוקא דלתתא ור'יסו' אחר ליה ר' יוסי הכי סוד. דהא כתיב וסאלד ידע את חיה אשתו וסאלד ותלד את קין. ולא כתיב ויולד את קין ואפילו בהבל לא כתיב ויולד. אלא ותוסף ללדת את אחיו את הבל. וזה הו' סוד הדבר. אבל בשת מה כתיב ויולד ברמותו כצלמו. רבי שמעון אמר מאה ושלישים שנה התפרש אדם מאשתו. וכל אותן מאה ושלישים שנה היה מוליד רוחות ושדים בעולם. מפני אותו הכח של הוהם שהיה נמשך בקרבן ור'יסו' כיון שכלה סמנו ודמ' החו' חור וקנא לאשתו והל'יד בן. בזה כתיב ויולד ברמותו כצלמו. בוא וראה כל אדם שהולך לצד סמאל' ומסמא דרכיו. כל רוחות סמאל' מושך על עצמו. ורוח המזאה מתדבק בו ואינו סר ממנו. והתדבקות רוח המזאה הוהא נעשה בהם זה ולא באחד. משום שהתדבקות של הרוחות אין היא אלא במאה שמבקשים להתדבק בהם. אשרי אלה הצדיקים שה' לביס בדרך הישר. הם זכאים באמת. ובישרים זכאי העולם. ועליונים כתיב (ב) כי ישרים ישכנו ארץ.

(ג) וירדו כל ימי אנוש וגו'. א"ר אלעזר בימי אנוש היו מבינים האנושים בחכמת כשפים וקסמים לעצור בראת השמים. ולא היה אדם למן הזמן שיצא אדם מן ערן. והוציא עמו החכמה של עלי העץ שיעמוק בה. שהרי אדם ואשתו ואלה שיצאו עמו. עד שבא אנוש עובי הכבא; והוא. כאשר בא אנוש ראה אותן חכמות העליונות. או עסק בהן ועשו בהן פעילות וכשפים וקסמים. ולמדו מהם עד שנרשפשה חכמה הוהא ברוד המבול. וכלם היו עושים פעולתם לרע. והיו תקפים אצל נח באותן החכמות. ואמר שלעולם לא יוכל הדין לשרות עליהם. שהרי הם עשו בחכמה לרעות לכל אותן שרי הדין. ומן אנוש התחילו כלם לעסוק בחכמות האלה. וש"כ או הוהא לקרא בשם ה'. רבי יצחק אמר כל אותן הצדיקים שהיו בעידם אה"כ ברוד ההוא. כלם עסקו למחות בהם. כמו ירד מתושלח וחנן. ולא יכלו. עד שנתרבו רשעים מרודים ברבונם ואבדו (ג) מה שדי כי נעברנו. וכי טכשית כוז היו אצריים. אלא לפי שידעו כל החכמות האלה. וידעו כל מסוני העולם שנפקרו עליהם. והיו בוטחים בהם. עד שהוויי הקב"ה את העולם כמו שהיה. שהרי בתהלה היה מים במים. ואה"כ הוהא הרוד לעולם כבתהלה. ולא נחרב לגמרי. שהרי ברמקיס השנית עליהם. שכתוב (ז) ה' למבול ישב. ולא כתיב אלהים. בימי אנוש אפילו הנערים של אותו הדור היו מסתכלים בחכמות עליונות. והיו מבינים בהן. א"ר יוסא אם בן מפשיס היו. שלא היו יודעים שעתיד הקב"ה להביא עליהם כי המבול וימותו בהם. א"ר יצחק וידעים היו. אבל אחיו טפשות בלבם

(ג) וירדו כל ימי אנוש וגו'. א"ר אלעזר בימי אנוש היו חכמיים בני נשא בחכמה דרשין וקוסמין למטעך לחייו דשמיה ולא היה בר כש מיומא דנפק ארס נגנפת דעין ואפיק עיניו חכמתא דפרסי לילנא דלמטעך צו. דהא ארס ואסתיה וסיון דנפקו מניה. עד דלמא ארס שביקו לה כד אסא אנוש חמא אלין חכמתאן עלאין. אשתדלו בהון ועבדו בהו עבדותין ומרשין וקוסמין. ואוליוו מנהון עד דלמטעך היהא חכמתא דברא דמבול. וכלהו סו' עבדי עבדותייו ללאשא וסו מתקפיו לגבי נח צליון חכמתאן ומריו דלא יכלו דינא לעלמא לאשראש עלייו. דהא ארסו עבדי חכמתא דרמיה לכל חיון מארי דדינא ומלטש שריאו כללו לאשתדלו צליון חכמתאן הס'ד אז סוהל לקרא בשם ה'. רבי יתחק אמר כל חיון זכאין דסו' צו' לבתר כיהוה דהא. כללו סו' משדליו למחאה צו' כמו ירד מתושלח ומטעך. ולא יכלו. עד דלמטעך מייבין מרדי במאריסאן ומריו (ג) מה שדי כי נעברנו. וכי האי טפשייתא סו' קא חזירי אלא ציון דסו' ידעו כל חיון חכמתאן. וכלהו ממין דעלמא דלמטעךן עלייו. וסו מרחין צו' עד דלמצי קב"ה עלמא כדקא הו' דהא צקדמיתא סו' מים במים ולבתר למיב ליה לעלמא כקדמיתא. ולא חתמינו מכלל דהא ברמקין אשגח עליהו דכתיב (ז) ס' למבול ישב ולא כתיב אלהים ציומוי דלמא אפילו ימקו דהיה' דהא כללו סו' משגחן במחמתאן עלאין והו' מסתכלן צו'. א"ר יוסא אי הכי טפשיס סו'. דלא סו' ידעין דומין קב"ה לאיפתאש עליהו מי טופפת ויוזמין צו' א"ר יתחק מאדע ידעו. אבל אחיו טפשות צלבייוסו

מראה מקומות ט פשי ני (ג) דף ט (ג) ארס כז (ז) מליס כש

זיו הזהר

סמנו הוהתת העולם. וכן מן שנת נתימא העולם: (קיה) רעת ר' יהודה שלימין קרא על שם השיתה והשיתה בקרבן רוחו של הבל על דרך גלגול: (קיע) כבזר לעיל שהנחש שחא סמאל' בא על חיה והפיל בה וזהא ומה נולד קין, והוהר מתולק בזה עם הגמא מנהדיין ליה כי לפי שסודו שם העשות של יום י' שבו נוצר האדם משמע שקין והבל קודם והתא נולדו: (קכ) שאעפ"י שהבל סבא ארס נברא מים היה מעורב גם בו קצת וזהא מן כח הנהגה ולכן גם הוא לא נולד בצורה שלשה הראויה לרעות בארס שלממה בעולם הנאמני: (קכא) היינו ע"י אבילות עץ הרעץ מריר:

בלבם. שהם היו יודעים מלאך הדין הממונה על אש וכלאך המכונה על כים. הי' ידעים לעצור אותם שלא יוכלו ליעזב דין עליהם. והם לא ידעו שדקב"ה שולט על הארץ. יבטנו יבוא הדין על העולם. אלא רבנו שהעולם נפקד בידי כמנוים האלה. ובהם מתנגד כל גנוני העולם. ולפיכך לא היו מסתכלים בהקב"ה. ולא היו כושטחים בבועריהו. עד שנשרתה הארץ. והרוח הקדוש מכרוז בכל יום ואיבר. (ח) יתנו חמאים מן הארץ ורשעים עיד אינם. והארץ הקב"ה דרם כל הזמן הדין שדיו אלה הצדיקים. ירד מתושלח יתנו. מתקיימים בעולם. כיון שנסתלקו מן העולם אז הוריד הקב"ה את הדין לעולם. ונאבדו. ככש"כ ייטחו מן הארץ:

(ג) וירתהלך רנוך את הלהים ואיננו וגו'. א"ר יוסי בוא וראה הנוך צדיק היה. והקב"ה ראה אותו שיהטא אח"כ. ולקח אותו טרם שיחטא. וש"כ (ג) וללקוט שושנים. לפי שנותנים רוח טוב לקוח אותם דקב"ה טרם שידבאו. ואיננו כי לקח אותנו אלהים. ואיננו דארץ ימים כשאר אנשים שדיו כאריות ימים. מה רמזם. לפי שלקחו הקב"ה קידם בגניע וכנו. ר"א אכר חנוך לקחו דקב"ה מן הארץ דעלרו יטבו מרובים. ובסר בידו כל אוצרות העליונים וס"ה מכתחות כסתריו אותיות דקוקית. שבתן משתכשים מלאכי עליין. וכלם נספרו בידו. (ז) ר' אבא אמר לכרונו סכפר הי' לו דרנוך. וספר הזה מכנים דכפר הנורדות אדם היה. וזה הוא סוד של הכספר. שהיו מן הארץ נלקח [הקב"ה] וש"כ ואיננו כי לקח איתו אלהים. והיא שנקרא נעד [הקב"ה] ככתוב (ה) הנוך נעדר על כי דרנו. וכל אוצרות עליונים נכסרו בידו. והיא כוסר וגיהן בעשיית שליחות [קבלו] ואלף מכההו נכסרו בידו. מאד כרכית נישל בכל יום וקושר עזרות רבינו [הקב"ה]. מן זה העולם לקרו דקב"ה לשיטתו. וש"כ כי לקח אותו אלהים. וכסנו נכסר דכפר שנקרא ספר הנוך. כאשר העלה אותו דקב"ה הראה לו כל גנוני עליונים. הראה לו עץ דרמים בתוך בעשיית הדין ועליו וענבו. והוא לו העץ שנצטו עליי אדם. והראה לו מקושו של אדם בנן עין. וראה שאיכ"ו שמר אדם מציה זו. דהיכול להקיים המיד ולהיות המיד עם. והכל אינ ריאים בכסר הדין. וכאים דם איהן דכרדים עליונים שהכבד רלוינה נהגיה דדם. לא תשכח כדם לעולם. ככס"כ (א) סוד ה' לויאיו וברותי הלהים:

(ו) ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמו וגו'. א"ר יוסי מאן היה ידע. אלא בשעה שקלל הקב"ה את העולם. שכתוב ארורך דארבך בעבורך. אמר אדם לפני הקב"ה. רבנו על עולם עד כתי ידתי העולם בקללה. א"ל עד שי ליד רך בן כדורו דכתיב שלך. והיו כצפים עד דשער מגלד נח. וכיון שנילד ראה אותו סודו רשום באות דקריש. וראה שהשכיר כתרדבקה עמו. או קרא שמו על כד שיטתו אח"כ. בתרלד לא היו ידעים לזרע לקצר ולהרש. והיו עושים עבדו הארבע בידים. כיון שבא נח התקין לדם אוכנות. וכל דכלים וצערנים לתקן הארבע שתעשה פירות. וש"כ זה ינחמו כמעטנו ומעצבון ידיו מן הארבע. שדוא דוציא הארבע ככה שנתקללה. שהיו זורעים היום יקצרים קצים וחדדרים. ולפיכך כתיב איש דארבעה. רבי יהודה

בלבבו דהינון הוו ידעי שהא יחלאל דמחנה על אש. והסוד דמחנה על חיל והוו ידעין למעל לון ללא יכלין ליעבד יונא עלייהו ואינון לה הוו ידעי דקב"ה שלט על ארעה ומניה יתי דונא על עלמא אלא הוו חמאן דעליה אהבך בידח דהינון מחמן וכסו אהסיו כל מלי עליה. וצניו קך לה הוו יסתכלן ציה בקב"ה ולא הוו משגיחין בעצדימיה עד דארעה אסתכלת ורוח קודשא לכרוז בכל יומי ואמר (ח) יתנו חמאים מן הארץ ורשעים עוד אינם. ואורוך קב"ה לון כל הסוד זמנא דאינון זכאין ירד ייטבילת והנוך הוו קיימין בעמלה כיון דסתלקו מעמלה כדון נחמיה קב"ה דינא עלייהו ומתחביו. כד"ל וימחו מן הכרך

(ז) וירתהלך חנוך את האלהים ואיננו וגו' ח"ר יוסי תא חזי חנוך זכאה סוס. וקב"ה חמא ליה דיסרה לבתר ולקוח ליה עד לא יסרה. הס"ד (ג) וללקוט שוכנים. בגין דיהכי ריחא סב לקיט לון קב"ה עד לא יסרמו ואינון כי לקח אותנו אלהים ואינון לארכא לוימן כשאר בני נשח דהוו אורכי ויומן מחי סממא. בגין דלקח ליה קב"ה עד לא מסיי ומניה ר"א חמר חנוך נפיל ליה קב"ה מתרעה וססקיה לשמי מרומים ואמסר בידיה כל גנוי עלאין ומ"ה מכתתן סתרי גלופין. דכסו משתמשו מלאכי עלאי. וכלסו אתמסרו בידיה. (ז) ר' אבא אמר מינין ספר סוס ליה להנוך וזה ספר מאמר דספרא דמולדות אדם סוס וזה סוס רוח דמכתתא דהא מארעה אהנסול [הקב"ה] סה"ד ואינון כי לקח איתו אלהים והוא הסער [הקב"ה] כדכתיב (ז) חנוך נעדר על פי דרכו וכל גנוי עלאי אתמסרן בידיה. וזה מסיר ויהי עבד סליחותא [קבלו] ואלף מתמסרן מתמסרן בידיה. מהה דרכאן נפיל בכל יומי וקב"ה קשירין למאריה [הקב"ה]. מעמלה נפיל ליה קב"ה לשמושיה סה"ד כי לקח אותנו אלהים. ומן דא אתמסר ספרא דלקרי דספרא דחנוך. שנותת דחתיב ליה קב"ה אהמי ליה כל גנוי עלאי אחיי לי אילנא דחיי בנו מניעות בנחא וטרפיו ועכפיו אהמי ליה אילנא דאתפקק עליה אדם ואתמי ליה דוכתיה דאדם בנחמא דעין. והמחא דהלמלי נטר אדם פקודא דא יכיל לקיימא דתירא וליהיו דתירא חין. וכלא דהמוינו בספרא דחנוך זכאין אינון חסידי ענאין דהכתיב עלאה החגלי להו ולא תחכי מניסו לעלמין. כד"ל (א) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם:

(ח) ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמו וגו' ח"ר יוסי מנח סוס ידע אלא בשעתא דלייס קב"ה עלמא. דכתיב ארוריה הארמה בעבורך אמר אדם קמי קב"ה. רבנו של עולם עד מתי יהא עלמא בלשיותא א"ל עד דיסילוי לך בן מסול כנווה דיןך. והוו מהכאן עד כעתא דהגילוי נח. וכיון דהגילוי חמא ליה גויר רשע באת קויבא והמחא שכינתא מתדבקא כסדיה. כדון קרא שמה על מה דעבדי לבתר בקדמיהא לא הוו ידעי למחמד ולמאסר. והוו עבדי פולחנא דארעה בידייהו. כיון דלעת נח התקין לזמנותא לכו. וכל מחנין ולרביין לתקנא ארעה למעבד פירין סה"ד זה ינחמו ממעטנו ומעלבונו ידיו מן הארבע וליהו אפיך ארעה ממה דלתפליא. דהוו זרעין חסין וקלרין גוזין וזרדיון. וצג"כ כתיב איש הארמה. רבי יסודס

מראה מקובות (א) תליס קיד (ב) דט (ג) שיר (ד) דף (ה) ס מכלי כ"ב (ו) תליס כ"ב (ז) דף נח.

זין הזהר

[קכ] פ"י שולקך לרקיע השמים וכדוואי הו' לו מקודם כמה פעמים עליית נשמה והראה לו הקב"ה כל גנוי עלאין והוא כתב הכל בספר שהגינו כוד העולם טרם שעלה לגמרי. [קכג] זר דפנים [קכד] פ"י בל מה שהוא משפיע למטה אין זה סודו במה שבידו אלא שנושה הכל על דרך שליחות על פי הרצון והציווי מן גבוה של גבוה. [קכז] אלה העשרות הן מן תפלות ישראל:

יהודה אמר איש האדמה. כמ"ש איש נעמי. לפי שנקרא צדיק. והוציא את האדמה בקרבן שעשה ממה שנתקלרה. שכתוב לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. ובשביל זה נקרא איש האדמה. וע"כ קרא לו שם על מה שעתיד לבוא (ק"ל):

(א) ויראן בני האלדים את בנות האדם כי טובות הנה. אלה הם מאיתן הנפילים שנפלו מלמעלה. שכאשר בקש הקב"ד לברוא אדם. שאמר נעשה אדם בצלמנו וכו'. בקש לעשות אותו ראש על עליונים. להיות הוא נגיד ומצוה על כלם. ולדיות הם נפקדים על ידו. כרמיון יוסף שנאמר בו (ב) יפקד פקידים על הארץ. ואלה המלאכים קטרונו לו ואמרו (ג) מה אנוש כי תזכרנו וגו'. שעתיד לחטוא לפניך. אמר ד"ר הקב"ה אם אתם רייתם למטה כמוהו. יותר הייתם חוטאים ממנו. מיד ייראו בני האלדים את בנות האדם וגו'. חשקו בקו. יתפילם הקב"ה למטה והסגידם בשלשלאות (ק"ל) יום עז"א ועז"א. שמהם נשמות הערב רב. שנקראים נפילים. על שהפילו עצמם לזנות אחר נשים היפות. ולפיכך הפילם הקב"ה מן העולם הבא. שלא יהיה ד"רם חלק שם. ונתן להם שכרם בעולם הזה. כמ"ש וימלאו ישונואיו אל פניו להאבירו. (ד) ר' חייא אמר ד"ר הלך בני נקראו בני אלהים. שדרי רוחות נקבות הוי באת ומדונות עמו וילדו ממנו. ואתנברה וילדה אה קין. יתבנית שלן לא היתה דומה לשאר אנשים. וכל אותן רבאים מן צד שלו לא היו נקראים אלא בני האלהים. (ה) ר' יוסי אמר משעה שנגזר על אדם ועל כל העולם מיתה. אמר למד אני מליד כהלה. מיד היה פורש מאשהו. ישתי רוחות נקבות הוי באת ומדונות עמו וילדו ממנו. ואתן שנולדי היו המזיקים שבעולם. ינקאים נעמי בני אדם. והם מצוים אצל אנשים וישרים בפתח הבית וכבודות וכבתי כסאות. ולכן האיש שנמצא בפתח ביתו שם הקדוש לשרי עם התנין העליונים (ק"ל) כל אלה הרוחות בורחים ומתרחקים ממנו. וע"כ (ו) נגע לא יקרב בגהלה. מה ילך לא יקרב. אלו הנגעי בני אדם. ומאותן הרוחות הוליד אדם בנות הדומות לזופי העליונים ולזופי התחתונים. ולכן כתוב ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה וגו'. יזנו כלם אחריון — :

יהודה אמר איש האדמה כד"ל איש נעמי נעמי בני דלקרי נדיק ואפיק לה לארעה בקרבנה העבר ממה להתלסוף. דכתיב לא חוסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. ובגין דא לקרי איש האדמה. וע"כ קרא ליה שמה על מה דיימי (ק"ל):

(א) ויראן בני האלדים את בנות האדם כי טובות הנה. אילין חינון מאלין נפילים מלעילא - רכד בע"א קב"ה לתעבד אדם. דאמר נעשה אדם בצלמנו וכו'. בע"א למעבד ליה ריבא על עלאין. למחוי איש פקיד על כלבו ולמחוי חינון פקידון על ידו. כנוונא דיוסף דאתמר ביה (ב) ויפקד פקידים על הארץ. חינון בעי לקרבנא ליה וחיייו (ג) מה אנוש כי תזכרנו וגו'. דעתיד למחוי קמך ה"ל קב"ה אי אתון הויתון לתתא כותיס יסיר הויתון חזין מניה. יזד ויראו בני האלדים את בנות האדם וגו'. חשקו בנות חז"ל ופיל לון לתתא בשלשלאות (ק"ל) וחיון עז"א ועז"ל דמחיוו נכמתיון דערב רב דחינון נפילים דאפילו גרמחיוו לזנות בתר נשיא דחינון פכאן ובגין דה אפילו לון קב"ה מעלמא דתמי דלא יסא לון חולקא תמן ויחיב לון חגרייהו בע"א עמלא. כד"ל ימלאו לשונאיו אל פניו להאבירו. (ד) ר' חייא אמר בני דקין הוו בני אלהים. דכא כד אתא סח"ל על חוה אפילו בה זוכמא. ואתעברת וחולדת לקין וחיוו דיליה לא הוה דמי לשאר בני נשא. וכל חינון דתמיין מסערה דיליה לא הוה אקרין אלא בני האלדים. (ה) רבי יוסי אמר ימעתא דאתגור על אדם ועל כל עלמא מיתה אמר אחאי אנה חוליד לבעותא יזד אתפרש מתתיהו. ותנין רוחין נוקבין סו אתיין ואודונין עמיס וחולידו. יחינון דחולידו הוו מויתין דעלמא. ואקרין נגעי בני אדם. ואלין סהטן לבני אדם ושריין בפתחא דביתא יצביראיו ובצתי כסאיו. וע"כ ב"נ דאכנה בפתחא דביתיה שמה קדישא לשרי בצתרי עלאן (ק"ל) כלשו ערקאן ותתרחק מניה סה"ד בני ונגע לא יקרב בגהלה. מאי ינגע לא יקרב. חלון נגעי בני אדם ומחינון רוחין חוליד אדם בנתן דמייין לשפירו דעלאי ובצתי דתתאי. וע"כ כתיב ויראו בני האלדים את בנות האדם כי טובות הנה וגו'. ועמלאן כלל בצתרייהו — :

(א) הנפילים היו בלתי וגו'. למד ר' יוסי שהם עז"א ועז"ל. כמו שאמרן שהפילם הקב"ה מקדושה שלמעלה. ואם תשאל איך יכלו להתקיים בזה העולם. א"ר חייא הם היו מאיתן שכתוב בתם ועוף יעופף על הארץ. ודרי אמרו שהם נראים כאנשים כתבנית אנשים. ואם תשאל איך יוכלו להתפרך. דרי אמרו שיוכלו לרתתף לכמה גוונים. ובשעה שירדו נתגשמו באויר העולם והיו נראים כאנשים. ואלו עז"א ועז"ל הם שמרדו למעלה והפילם הקב"ה ונתגשמו בארץ. נתקיימו כך ולא יכלו עוד להתפשט ממנו. ואח"כ זנו אחר נשי העולם. ועד היום הזה הם קיימים ומלמדים כשפים לאנשים. והולידו בנים וקראו להם ענקים גבורים. ואלה הנפילים נקראים בני אלהים. (ב) המה הגבורים. א"ר יהודה ששים היו בארץ כנען שלמעלה. כתוב כאן המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם. וכתוב שם (ג) ששים גבורים מביב לה — :

(א) הנפילים היו בלתי וגו'. תני ר' יוסי חלון עז"א ועז"ל. כמה דאתמר יאפילו לון קב"ה מקדושה דלעילא. ואי תימא סוף יכלו להתקיימא בע"א עמלא ח"ר חייא חלון הוו מחינון דכתיב ועוף יעופף על הארץ. וסא אתמר חלון אתחוו לבני נשא כהו דלסון. יאי תימא סוף יכלו להתפסקא סא אתמר דאתפסק למשה גוונים. ובשעתא דנחתי אנגלימו בצוירא דעלמא ואתחווו כבני נשא. והני עז"א ועז"ל דמרדו לעילא ואפילו לון קב"ה אנגלימי בצרעה התקיימו ביה ולא יכלו להתפסקא מניה. ולבחר סעו בתר כבי עלמא ועד כען יומא דא חינון קיימי וחולפי מרסין לבני נשא. וחולידו בגין וקרן לכו ענקים גבורים. וחיון נפילים אקרין בני אלהים (ב) המה הגבורים. א"ר יהודה שתין הוה בצרעה כחוכבן דלעילא. כתיב סא המה הגבורים אשר מעולם אנשי הסם וכתיב הסם (ג) ששים גבורים סביב לה — .:

יראה מקומות (א) דף כס. (ב) כראשית מ"א (ג) תלים ד' (ד) דף לו. (ה) תמתי מות ש: (ו) תלים כ"א (ז) דף נט. (ח) דף סו. (ט) שיר ג' זיר הזהר (ק"ו) פי' על שם העתיד לבוא שעתיד לחקן להם סגור ע"י כלי אוטמות של תרישה וקצירה: (קכ"ו) תחת תרי חשך: (קכ"ז) תנין כנזכר בספר מצות שמעורים:

(6) וַיִּרְאֵהוּ ה' כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם בְּאַרְץ גִּזְיָא אֲרֵי יְהוּדָה כָּל רַעֲוֵית דִּי עוֹשִׂים, וְלֹא תַמְלִיחַ סַתְמָה עַר שְׂדֵי שׁוֹפְכֵי דַמִּים לְהַנֵּם עַל הָאָרֶץ, וְיִי דַמִּים שְׂחָיו מִשְׂדֵי־תַיִם זַרְעִים עַל הָאָרֶץ, וְשׂוֹכֵי רֶק רַע כָּל הַיָּם, כְּתוּב כַּאֲן רֶק רַע, וְכְתוּב שֶׁם (2) וַיְהִי עַד בְּכּוּר יְהוּדָה רַע בַּעֲיַי ה' אֲרֵי יֵיסֵי וְכִי רַע אִיִן הוּא רַשְׁעֵי, אֲלֵל לֹא, רַשְׁעֵי אִפִּילוּ הַמְרִים יְדִי לְגַד דְּבִירוֹ, אַע"פ שֶׁלֹּא יֵשֵׁה לֹו כְּרִים, נִקְרָא רַשְׁעֵי, כְּמִי שְׂכָתִיב (2) וַיֹּאמֶר לִרְשָׁע לִמָּה תִכָּה רַעְךָ, דְכִית לֹא כְתִיב אֵלֹא תִכָּה, אֲבָר רַע לֹא נִקְרָא אֵלֹא מִי שְׂמִיחָת דְרַעוּ, וּמִסְתַּמָּא גַּמְוֵי יִסְתַּכֵּחַ לֵארוּץ, וְגִיתָן כַּח וְתִקַּף לִירוּחַ הַטּוֹמָמָה שׁוֹקְרָא רַע, שְׂכָתוּב רֶק רַע כָּל הַיָּם, יֹאֲמֵנו בְּכַסּ בְּהִיבֵל הַמֶּלֶךְ, וַאיֵנו רֹוֹחַ פְּנֵי הַבְּרֵדָה, לְכִי שְׂבוּה נַחְתִּי הַשְׂכִּינָה מַהֲעִיִּים —

(7) וַיִּנְחַם ה' כִּי עָשָׂה אֱת דְאָדָם בְּאַרְץ יִתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ, אֲרֵי יוֹסֵי בֵּא יִירָה כְּאִשֶּׁר הַקְּבִ"ה עֵינֵיה דִּין בְּרַשְׁעֵי הָעוֹלָם, אַע"פ שֶׁדָם דַּמִּים לִפְנֵי הַקְּבִ"ה יִמְרָוּם כָּל יַיִם אִינוּ רִיצָה לְהֵאבִידֵם מִן דְעוֹלָם, וְכֵאשֶׁר מִסְתַּכֵּל בְּמַעֲשֵׂיהֶם מִתְרַם עֲלֵיהֶם כְּפִי שְׂדֵם מַעֲשֵׂי דִיּוֹ, וַיִּמְאָרֶךְ אֲרִים כְּעוֹלָם יִכְתִּיבֵל שֶׁם בַּעֲשֵׂי דִיּוֹ מִקְבֵּל חַמְדָּה, וּמִתְנַחֵם עֲלֵיהֶם וְחַם עֲלֵיהֶם, וְכֵאשֶׁר יִבְקֵשׁ לַעֲשׂוֹת בְּרַם דִּין, כְּבִיכּוֹל נַעֲרֵב, כִּי יַעַן שְׂדֵם מַעֲשֵׂי דִיּוֹ, עַנְבַּת עֲלֵיהֶם, כְּמַשִּׁיכֵי (7) וְחֲדוּן לֹא דַעַל קְדַמוּדִי, וְאֵם תַּשְׁאַל דְרִי כְתוּב (1) הוּד וְהִדְר לִפְנֵי עוֹז יְהוּדָה בְּכַכּ כִּוֵּן, אֲבָל בֵּיא וְהִדְר וְיִתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ כְּתוּב, אֵל לְבוֹ, וְעַצֵּב לֹא לְבִקִּים אֲהִרֵי, לְבוֹ, כְּמַשִּׁיכֵי כְּאִשֶּׁר בְּלִבְבוֹ יִבְנַפְשֵׁי דִיּוֹ עֵשֶׂה וְהִגְשֵׁי רַבִּי יִזְקֵק אֲחֵר וַיִּנְחַם ה', כְּמַשִּׁיכֵי (7) וַיִּנְחַם ה' עַל דְרַעָה אִשֶּׁר דְבַר לְעֵשֶׂה לְעַמּוֹ, רַבִּי יוֹסֵא אֲמַר לְלִיב, רַבִּי הוֹקִיָה אֲבַר לְרַע, רַבִּי יוֹסֵא אֲמַר לְלִיב, כְּמֵי שְׂאִמְרוּ שֶׁהַקְּבִ"ה כְּתַנְחֵם כְּפִי שְׂדֵם מַעֲשֵׂי דִיּוֹ וְרַם עֲלֵיהֶם, וְיִתְעַצֵּב, מַפְנֵי שֶׁהֵם דַּמִּים לִפְנֵי, וְרַבִּי הוֹקִיָה אֲמַר לְרַע, שְׂבִאשֶׁר דְקִבֵּ"ה מִבְּקַט לְהֵאבִיד רַשְׁעֵי עוֹלָם, מִקְבֵּל תְּרִיבִי עֲלֵיהֶם, וּמִקְבֵּל תַּנְחִימִין כְּבִיכִי כְּמִי שְׂמִקְבֵּל תַּנְחִימִין עַל כִּיה שֶׂאֲבַר, יִבִּין טַקְבֵּל תַּנְחִימִין וְדִיא דִרִין נַעֲשֶׂה (ה'ל) וַאֲיִן הַדְבַר תִּקַּח בְּתַשְׁבֵּחַ, מַתִּי תוֹלַח לְעֵלֵה שְׂבוּחָה, מְרַם שְׂמִקְבֵּל תַּנְחִימִין עֲלֵיהֶם, וְאֵם קְבֵּל תַּנְחִימִין עֲלֵיהֶם אֵין תוֹלַח עוֹד הַדְבַר בְּתַשְׁבֵּחַ כֻּלָּל, וְהִדוּן נַעֲשֶׂה, וְאֵז מִיִּסוּף דִּין עַל דִּין, וּמִכְּבוֹר לְבִקִּים דִּין דְהִיא לְגִיִּת דִּרִין, וּמֵאֲבִיד אֵת הַרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, וְהַכֵּל רַבִּי בְּמִקְרָא שְׂכָתִיב וַיִּנְחַם ה', קְבֵּל תַּנְחִימִין, וְאֵח"כּ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ, רַתֵּן, כִּיִּרָה לְמַדַּת דִּרִין לַעֲשׂוֹת דִּרִין, רַבִּי חֵיִיא אֲמַר וַיִּנְחַם ה' כִּי עָשָׂה אֱת דְאָדָם בְּאַרְץ, קְבֵּל תַּנְחִימִין וְחֲדוּה כְּאִשֶּׁר עָשָׂה דְקִבֵּ"ה לְאָדָם בְּאַרְץ, שְׂדִיא כְּדַמִּיּוֹן דְמוֹת הָעֲלִיּוֹן ה'ל וְיִכֵּל מִלֵּאבֵי עֲלִיּוֹן הַיּוֹם שְׂבָחִים לְהַקְּבִ"ה כְּשֶׂרֵאֵו אֲתוּוֹ כְּדַמִּית הָעֲלִיּוֹן, אֲמַרְו (2) וְתַרְסִירוּ מַעַם מֵאֲלֵרִים וְכַחֵד וְהִדְר תַּעֲרַחוּ, וְלֹאֲדַר שְׂרַמְט אֲרַם עַצֵּב דְקִבֵּ"ה עַל שְׂכָתוֹ, כִּיּוֹן שְׂנַתֵּן פְּתוּחֵן פֶּה לְמַלְאכֵי הַשְּׂרַת שְׂאִמְרוּ לִפְנֵי בְתַהֲלָה כְּשֶׁהִיא מִבְּקֵשׁ לְבִירוֹ לְאָדָם, מַה אֲנוּשׁ כִּי תוֹכְרַנוּ וְבִן אָדָם כִּי תַפְקְדֵנוּ, אֲרֵי יְהוּדָה וְיִתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ, מַפְנֵי שְׂבִקֵשׁ לַעֲשׂוֹת בְּרַם דִּין, שְׂנֵאֲמַר (1) בְּצִאת לִפְנֵי הַחֹלֶץ וְאוֹמְרִים הוּדוּ אֵה' כִּי עָוֹלָם חֲסָדוֹ, וְאִמַר ר' יִצְחָק מַפְנֵי מַה לֹא כְתוּב

מראה מקומות (6) 97 ט (3) כְּתַלְמִית לִיח (2) מַתּוֹט כִּי (7) 97 ט (4) דִּנְלֵא ר' (1) תַּיִס כִּי (1) שְׂמֹאל אֵי כִי (1) שְׂמֹת לִיב (1) תַּיִס ח' (1) דִּנְלֵא כִי

(8) וַיִּרְאֵהוּ ה' כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם בְּאַרְץ גִּזְיָא אֲרֵי יְהוּדָה כָּל בְּזוּסֵן הוּו עֲבָדֵי וְלֹא אֲשַׁתְּלִים חוֹבִיּוֹ עַד דְּהוּו הִיבְדֵן דִּיּוֹן לִינְגַח עַל אֲרַעָה וְזִמְאָן אִינוּן דְּהוּו מַחְבְּלִין אֲרַחֲוִיּוֹ עַל הָרַעָה הַסִּדְרָה רַע כָּל הַיּוֹם כְּמִיב סַכָּא רֶק רַע (2) וְכִיִּב חַסֵּס (2) וַיְהִי עַד כְּבוֹר יְהוּדָה רַע בַּעֲיַי ה' ה"ר וְכִי וְכִי רַע לֹאֵו אִוִּיב רַעַע אֲלֵל לֹא רַשְׁעֵי אִפִּילוּ אֲרִים וַיִּיה לְגַבִּי חֲזַרְיָה חַפְצָא דְלֹא עֲבִיד לִיִּם מִיּוֹד, אֲחַרְיָ רַעַע כִּיִּיה דְכַתִּיב (2) וַיֹּאמֶר לְרַשָּׁע לִמָּה תִכָּה רַעְךָ, דְכִית לֹא כְתִיב אֵלֹא תִכָּה, אֲבָר רַע לֹא נִקְרָא אֵלֹא מִי שְׂמִיחָת דְרַעוּ, וּמִסְתַּמָּא גַּמְוֵי יִסְתַּכֵּחַ לֵארוּץ, וְגִיתָן כַּח וְתִקַּף לִירוּחַ הַטּוֹמָמָה שׁוֹקְרָא רַע, שְׂכָתוּב רֶק רַע כָּל הַיָּם, יֹאֲמֵנו בְּכַסּ בְּהִיבֵל הַמֶּלֶךְ, וַאיֵנו רֹוֹחַ פְּנֵי הַבְּרֵדָה, לְכִי שְׂבוּה נַחְתִּי הַשְׂכִּינָה מַהֲעִיִּים —

(7) וַיִּנְחַם ה' כִּי עָשָׂה אֱת דְאָדָם בְּאַרְץ יִתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ, אֲרֵי יוֹסֵי תֵא חוֹי כְּד עֲבִיד קְבִ"ה דִּינֵא בְחִיבֵי עֲלֵמָה לְעִצְרָא דְלִינוּן חַסְתָּן קְמִי קְבִ"ה וְאַרְנוּן לִיִּם כָּל יוֹמָא לֹא בַעַל לְאוּבִידָה לְהוּ מַעֲלִמָּה וְכַד אֲשַׁנַּח בְּשִׂדְדִיּוֹן אֲתַנְחַם עֲלֵיהֶו עַל דְלִינוּן עוֹבְדֵי יוֹדוֹ וְחֲוִירֵךְ לִין עֲלֵמָה וְבִגִּין דְלִינוּן עוֹבְדֵי יוֹדוֹ נְסוּל נַחְמָה וְאַתְנַחַם עֲלֵיהֶו וְחִיִּים עֲלֵיהֶו וְכַד עִין לְמַעַבַּד כְּהוּ דִינֵא כְּכִיכּוֹל עֲבִיד דְכִינוּן דְעוּבְדֵי יוֹדוֹ אִינוּן עֲלִיבֵי עֲלֵיהֶו כְּמַד"א (2) וְחֲדוּן לֹא הַעֲלֵל קְדַמוּדִי וְאֵי תִימָח אֵה כְתִיב (1) הוּד וְהִדְר לִפְנֵי עוֹז וְחֲדוּה בְּמִקְמוֹ, אֲבָל תֵּא חוֹי וְיִתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ כְתִיב אֵל לְבוֹ עֲלִיב וְלֹא לְאַחַר אֲחִירָה לְבוֹ, כְּדִיא (1) כְּאִשֶּׁר בְּלִבְבוֹ יִבְנַפְשֵׁי וְעַנְבַּת עֲלֵיהֶם וְיִזְקֵק אֲחֵר וַיִּנְחַם ה', כְּמַשִּׁיכֵי (7) וַיִּנְחַם ה' עַל הָרַעָה אִשֶּׁר דְבַר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ, רַבִּי יוֹסֵא אֲמַר לְלִיב, רַבִּי הוֹקִיָה אֲמַר לְלִיב, ר' יוֹסֵא אֲמַר לְלִיב, כְּמֵי שְׂאִמְרוּ שֶׁהַקְּבִ"ה כְּתַנְחֵם כְּפִי שְׂדֵם מַעֲשֵׂי דִיּוֹ וְרַם עֲלֵיהֶם, וְיִתְעַצֵּב, מַפְנֵי שֶׁהֵם דַּמִּים לִפְנֵי, וְרַבִּי הוֹקִיָה אֲמַר לְרַע, שְׂבִאשֶׁר דְקִבֵּ"ה מִבְּקַט לְהֵאבִיד רַשְׁעֵי עוֹלָם, מִקְבֵּל תְּרִיבִי עֲלֵיהֶם, וּמִקְבֵּל תַּנְחִימִין כְּבִיכִי כְּמִי שְׂמִקְבֵּל תַּנְחִימִין עַל כִּיה שְׂאֲבַר, יִבִּין טַקְבֵּל תַּנְחִימִין וְדִיא דִרִין נַעֲשֶׂה (ה'ל) וַאֲיִן הַדְבַר תִּקַּח בְּתַשְׁבֵּחַ, מַתִּי תוֹלַח לְעֵלֵה שְׂבוּחָה, מְרַם שְׂמִקְבֵּל תַּנְחִימִין עֲלֵיהֶם, וְאֵם קְבֵּל תַּנְחִימִין עֲלֵיהֶם אֵין תוֹלַח עוֹד הַדְבַר בְּתַשְׁבֵּחַ כֻּלָּל, וְהִדוּן נַעֲשֶׂה, וְאֵז מִיִּסוּף דִּין עַל דִּין, וּמִכְּבוֹר לְבִקִּים דִּין דְהִיא לְגִיִּת דִּרִין, וּמֵאֲבִיד אֵת הַרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, וְהַכֵּל רַבִּי בְּמִקְרָא שְׂכָתִיב וַיִּנְחַם ה', קְבֵּל תַּנְחִימִין, וְאֵח"כּ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ, רַתֵּן, כִּיִּרָה לְמַדַּת דִּרִין לַעֲשׂוֹת דִּרִין, רַבִּי חֵיִיא אֲמַר וַיִּנְחַם ה' כִּי עָשָׂה אֱת דְאָדָם בְּאַרְץ, קְבֵּל תַּנְחִימִין וְחֲדוּה כְּאִשֶּׁר עָשָׂה דְקִבֵּ"ה לְאָדָם בְּאַרְץ, שְׂדִיא כְּדַמִּיּוֹן דְמוֹת הָעֲלִיּוֹן ה'ל וְיִכֵּל מִלֵּאבֵי עֲלִיּוֹן הַיּוֹם שְׂבָחִים לְהַקְּבִ"ה כְּשֶׂרֵאֵו אֲתוּוֹ כְּדַמִּית הָעֲלִיּוֹן, אֲמַרְו (2) וְתַרְסִירוּ מַעַם מֵאֲלֵרִים וְכַחֵד וְהִדְר תַּעֲרַחוּ, וְלֹאֲדַר שְׂרַמְט אֲרַם עַצֵּב דְקִבֵּ"ה עַל שְׂכָתוֹ, כִּיּוֹן שְׂנַתֵּן פְּתוּחֵן פֶּה לְמַלְאכֵי הַשְּׂרַת שְׂאִמְרוּ לִפְנֵי בְתַהֲלָה כְּשֶׁהִיא מִבְּקֵשׁ לְבִירוֹ לְאָדָם, מַה אֲנוּשׁ כִּי תוֹכְרַנוּ וְבִן אָדָם כִּי תַפְקְדֵנוּ, אֲרֵי יְהוּדָה וְיִתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ, מַפְנֵי שְׂבִקֵשׁ לַעֲשׂוֹת בְּרַם דִּין, שְׂנֵאֲמַר (1) בְּצִאת לִפְנֵי הַחֹלֶץ וְאוֹמְרִים הוּדוּ אֵה' כִּי עָוֹלָם חֲסָדוֹ, וְאִמַר ר' יִצְחָק מַפְנֵי מַה לֹא כְתוּב

מראה מקומות (6) 97 ט (3) כְּתַלְמִית לִיח (2) מַתּוֹט כִּי (7) 97 ט (4) דִּנְלֵא ר' (1) תַּיִס כִּי (1) שְׂמֹאל אֵי כִי (1) שְׂמֹת לִיב (1) תַּיִס ח' (1) דִּנְלֵא כִי

זין הזהר
 [קטן] לִב וְנַפְשׁוֹ יִרְמוּן לְמַדַּת מַלְכוּת סְפִירָה הַתַּחְתּוֹנָה וְעוֹלָם הָעֵשִׂיָה • [קל] מַקְשִׁים אִיךְ יִתְכַן לִי חוֹקִיָה חַסְפָּן, וַיִּנְחַם ה' עַל הָרַעָה וְגַר, דְּשֵׁם מַשְׁעַע בְּדוּרָא לְשׁוֹב כְּדַעַת רַבִּי יוֹסֵא וְיִישׁ יִתְרֵן דִּישׁ עוֹד חִילּוּק שְׂאֵם כְּתוּב אֲחִיכִי וְיִתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ, מַשְׁעַע שְׂנִיתָן רַשׁוּת וְכַה דְעַשְׂתֵּת הִרִין כְּבֵל תּוֹקֵף וְעוֹן, אֲבָל אֵם לֹא כְתוּב וְיִתְעַצֵּב לֹא נִיתָן רַשׁוֹם לְהוֹצִיא הָעוֹשֵׁב כְּבֵל תּוֹקֵף אֵלֵם שְׂרִיתָן וְנַחֵל לְהַעֲשׂוֹת כִּיּוֹן שְׂכָתוּב וַיִּנְחַם, מִ"ם נַחְתָּק דִּרִין שְׂהַקְנֵשׁ יִהִי נַעֲשֶׂה לְפַרְקִים מַעַם מַעַם וְעִיזָא כְתוּב וְכִיּוֹם מַקְרִי וּמַקְרִי וְגַר • [קלן] מִ"ם בַּעַל קוֹסָה וְכַעַל חַכְמָה בִּינָה וְדַעַת •

כאן כי טוב, אלא לפי שהאביר מעשי ידיו בשביל ישראל והלבו כרמיון זה כשהיו ישראל עוברים את הים, באו מלאכי עליון ל מר שירה לפני הקב"ה בלילה ההוא, אמר להם הקב"ה וריו מעשי ידי טיבעים בים ואתם תאמרו שירה, לכן כתיב (א) ולא קרב זה אל זה כל הלילה, אף כאן בכל זמן שיש איבוד רשעים מן העולם, או עצבות נמצאת עליהם:

(ג) ויאמר ה' אמתה את האדם וגו', ר' יוסי פתח (ג) כי לא מחשבותי מחשבותיכם, ביא וראה כאשר האדם רוצה לנקום מאחר, שותק ואינו אומר כלום, שאלו הודיעו ישמור עצמו ולא יוכל לו, אבל הקב"ה אינו עושה כך, אינו עושה רין בעולם עד שמכריז ומודיע להם פעם ושתים וישלש, לפי שאין מי שיוכל למחות בידו, שיאמר לו מה תעשה, ואין ביכולת להשתמר ממנו, ואין ביכולת להתניצב נגדו בוא וראה ויאמר ה' אמתה את האדם וגו', הודיעם על ידי נח, והתרה בהם כמה פעמים ולא שמעו, אחר שלא שמעו הביא עליהם הדין והאבירים מעל פני הארץ

(ד) ונח מצא חן בעיני ה', א"ר יצחק בוא וראה נח כאשר נולד קרא לו על שם הנחמה, לאמר זה ינחמנו ממעשנו וגו', להיות השם גורם והלבו אבל אצל הקב"ה אינו כן נ"ח בהיפוך האותיות הוא ח"ן, כמש"כ ונח מצא חן בעיני ה', א"ר יוסי ח"ן היינו נ"ח, בצדיקים שמותם גורם לטוב, אבל ברשעים שמותם גורם לרע, בנח כתיב ונ"ח מצא חן בעיני ה', בער בכור יהודה נהפכו האותיות לרע ע"ר היינו ר"ע בעיני ה', בוא וראה כיון שנוצח נח, ראה מעשי האנשים שהם חוטאים לפני הקב"ה, והיה מסתיר עצמו ועמל בעבודת רבונו, כרי שלא ילך בררכיהם, ואם תשאל במה היה עובד, בספר ההוא של אדם ובספר ההוא של חנוך, והיה עמל בהם לעבוד לרבונו, בוא וראה שכך הוא, שהרי נח שאין היה יודע להקריב קרבן לרבונו, אלא לפי שמצא בהספרים חכמה זו על מה מתקיים העולם, וידע שעל קרבן מתקיים, ולולא הקרבן לא היו מתקיימים עליונים ותחתונים, (ה) פתח רבי שמעון ואמר כתוב (ו) ואורח צדיקים כאור נגה הלך ואור עד נכון היום, מה כאור נגה, כאור המאיר ההוא שברא הקב"ה במעשה בראשית, הוא האור שגנו להם להצדיקים לעולם הבא, הולך ואור, שהוא נתעלה באורו תמיד ולא נגרע ממנו, אבל ברשעים מה כתוב, ורך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו, ובוא וראה עתיד רב"ה להאיר להם לצדיקים לעולם הבא, וליתן להם שכר חלקם, מקום שעין לא שלטה להשיג אותו, כמש"כ (ז) עין לא ראתה אלהים וזאתך יעשר למחכה לו, זכאים הם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב (ח) צדיקים לעולם יירשו ארץ, וכתוב (ט) אך צדיקים יורו לשמך ישבו ישרים את פניך ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

הכא כי טוב, אלא בנין דלוביד עובדי ידיו קמייסו דישראל וקלבו כנוונם דא כד הוו ישראל עברין ימא, תמו מלאכי עלאי למימר שירה קמי קב"ה בזהו ליליא אמר להון קב"ה ויה עובדי ידי סבעין בימא ותמון אמרין שירה כדון כתיב (א) ולא קרב זה אל זה כל הלילה, אוף הכא בכל זמנין דאיבוד רשעים איסו מעלמא, כדון עניבו אשתכח עליהו

(ג) ויאמר ה' אמתה את האדם וגו', ר' יוסי פתח (ג) כי לא מחשבותי מחשבותיכם, תא חזי כד ב"ג צעי לנקמא מאחרא, שתיק ולא אמר מידי, דלילו אודעיה יסתרו ולא יכל ליה, אבל קב"ה לאו הכי עביר לא עבד דיעא בעלמא עד דאכריו ואודע להו זמנא תרין ותלמא בנין דלא איחילו דימחו בידיה דיימא ליה מה עבדת, ולא יסתרו מניה, ולא יכל לקיימא קמיה תא חזי ויאמר ה' אחסה את האדם וגו', אודע לון על ידא דנח ואתרי בשון כמה זמנין ולא שמעו בנת דלא שמעו אייתי עליהון דינא ודלוביד לון מעל אפי ארעא:

(ד) ונח מצא חן בעיני ה', א"ר יצחק תא חזי נח כד איתליד קרון ליה על שרא דנחמה לאמר זה ינחמנו ממעשנו וגו', למחוי שמא גרים והלבו אבל לגבי קב"ה לאו הכי ינח ינחם אחרון ח"ן כד"א ונח מצא חן בעיני ה' א"ר יוסי ח"ן היינו נ"ח בצדיקים שמיהון גרים לשב, אבל בחייביא שמיהון גרים לביש בנח כתיב ונ"ח מצא חן בעיני ה', בער בכור יהודה אשהפכו אחרון לביש ע"ר ר"ע, רע בעיני ה', תא חזי כיון דאיתליד נח, חמא עובדיהון דבני נשא דאינון חסאן קמי קב"ה, והוא גניו גרמיה ואשתדל בפולחנא דמאריה בנין דלא למתך בלורחיהו וכי תימא במה אשתדל, בזהו ספרא דאדם וספרא דחנוך, והוא אשתדל בזה למפלח למאריה, תא חזי דכתיב הוא דלא נח מנח סוס ידע לקרב קרבנא למאריה אלא בנין דאשכח חכמתא על מה מתקיים עלמא, וידע דעל קרבנא מתקיים ולאחלמא קרבנא לא הוו קיימי עלאי ותתאי (ה) פתח רבי שמעון ואמר כתיב (ו) ואורח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום, מאי כאור נגה כהסאו נהורא דנהיר דכרא קב"ה בעובדא דבראשית, דא הוא דגניו לון ללדיקיא לעלמא דתמי הולך ואור, דלויסו סליק בנהוריה תדיר ולא גרע מניה, אבל בחייביא מה כתיב ורך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו ותא חזי זמנין קב"ה לאנרה לון לנדיקיא לעלמא דתמי ולמיהב לון אגר חולקיהון אתר דשינא לא שלטא למיקם עליה, כד"א (ז) עין לא ראתה אלהים וזאתך יעשר למחכה לו, זכאין אינון לדיקיא בעלמא דין ובעלמא דתמי עליהו כתיב (ח) לדיקים לעולם יירשו ארץ, וכתוב (ט) אך לדיקים יורו לשמך ישבו ישרים את פניך, ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

בראה מקומות (א) שמו י"ד (ב) ד' נח (ג) ישי' י"ב (ד) ד' נח (ה) ד' נח (ו) מלך ד' (ז) ישי' ס"ד (ח) ישי' ס' (ט) חליל ק"מ

זיו הזהר

וקלנו שנפלו בני עמון ומואב והר שקיר לפני המלך היושפט ע"י נח הבהלה שנשלחה עליהם מן השמים • (קלג) פי' האנשים סדקקים וסחכלים לעשות סימן בהשם אבל הקב"ה אין סדקק על השם, כי יש ששמותם נתיב ופעויהם בעררים, והעיקר הוא ביה שהאיש הולך תמים מצא חן בעיני הקב"ה ומתברך בכל טוב:

(א) אלה תולדות נח. אר אלעזר למדנו בכל מקום שכתוב איה פסל את הראשונים בוא וראה נח למטה בכחית יסוד הקדוש היה. כעין שלמעלה א' וע"כ נקרא איש האדמה. וסוד למזג בזה שהרי נח נצרך לתיבה. להתחבר בה ולקום זרע של הכל. שכתוב לחיות זרע וגו'. מה זאת תיבה. היינו ארון הברית ¹³ ונח והתיבה למטה כך היו כרמיון שלמעלה. נח כתוב בו ברית. שכתוב והקיימתי את בריתי אתך וגו'. ועד שתקום בו נח קדושת הברית לא נכנס לתיבה. שכתוב והקיימתי את בריתי אתך ובאת אל התיבה. ואותה התיבה בכחית ארון הברית. כשביל זה תיבה ונח הם כרמיון שלמעלה ¹² כמו שזה הברית שלמעלה הוא עושה תולדות. כרמיון זה נח למטה הוא עושה תולדות. נח איש צדיק. כך הוא בודאי כרמיון שלמעלה. וע"כ כתוב ¹³ וצדיק יסוד עולם. שהארץ על כח זה מתקיימת. הוא העמוד שהעולם עומד עליו. ופי הוא. זה צדיק ¹⁷ ונח נקרא איש צדיק למטה כרמיון שלמעלה. איש צדיק יסודו של העולם. איש האדמה וראי ¹⁸ תמים היה ברורותיו. הוא היה שלם מכלים תמים היה שנולד מוולד. כמו שכתוב ² התהלך לפני ה' תמים כשביל זה אלה תולדות נח. אלה וראי. שהרי וראי בכחית יסוד העולם. שעשה תולדות להתקיים בארץ. ¹⁷ ר' אבא אמר אלה תולדות נח. מיום שעבר אדם על מצות רבינו. כל בני העולם שנולדו אחר כך נקראו בני האדם. ולא לשבח נקראי כך. אלא כמי שאומר בניו של זה שעבר על מצות רבינו כיון שבא נח נקראו בני העולם על שמו של נח תולדות נח ישבח שהקים אותם בעולם. ולא תולדות אדם שרעביהם נח העולם יקום מיתו לכל. א"ל ר' יוסי אם בן הרי כתוב אח"כ וירד ה' יראות את העיר ואת המגדף אשר בני בני האדם. בני האדם כתוב. ולא כתוב בני נח. א"ל ספני שאדם חסא לפני רבינו. יוטב לי שאם היה נברא ולא ייחבב עליי מקרא דזה. אלא בוא וראד כתוב ¹⁹ כי חכם ישבח את אבי לטוב וכאשר הוא רע הכל מזכירים את אבי לרע א"כ לפי שחטא ועבר על מצות רבינו. כאשר באו איתן שמרדו ברבונם כה כתוב. אשר בנו בני האדם. בני ישראל הלא שמרדו ברבונם ועבר על מצות. ובשביל זה כתיב אלד תולדות נח. אלה ולא הראשונים. אלה שנבנסו להוד התיבה ויצאו והוציאו תולדות לעולם. ולא תולדות אדם. שיצא מן עין ולא הוציאו תולדות ששם. בוא וראה א"ו הוציא אדם תולדות מן עין לא היו נכרתים לדורי דורות. ולא היה נרשן אור הלבנה לעולם ²⁰ וכלם היו קיימים לעולם. ואפילו מלאכים עליונים לא היו יכולים לעמוד לפניהם באור וזיו וחכמה. כמ"כ בצלם אלהים ברא אותו. אבל כיון שגם היצא. ויצא מן עין ועושה תולדות סבוהין. לא נתיקומו בעולם ולא היו בראי ²¹ אמר ר' חזקיה ובי א"ל היו יכולים לעשות

(א) אלה תולדות נח. אר ר' אלעזר תימן בכל אתר דכתיב אלה פסל את הראשונים תא חוי נח לתא קיימא קדישא היה דעזרא לעילא ולא וע"כ אקרי חוי הדתה. וראו אילופנא דחא נח אילשרין לתיבה. להתחבר בה ולקרא זרעא דכולא דכתיב לחיות זרע וגו'. מאן תיבה דא חרון שבית ¹³ ונח ותיבה לתא הכי הוו כדעזרא לעילא נח כתיב ביה ברית דכתיב והקיימתי את בריתי אתך וגו' ועד להתקיים ביה ברית לא עילא לתיבותא דכתיב והקיימתי את בריתי אתך ויבאת חל התיבה וכדון סיה תיבה חרון שבית בגין דא תיבה ונח כלא כנוולא לעילא ¹² כיה דהוי ברית לעילא הוא עבד תולדות כנוולא דא נח לתתא איש עבד תולדות. נח איש צדיק הכי הוא ודאי כנוולא לעילא וע"כ כתיב ¹³ ולדיק יסוד עולם דהרע על דא מתקיימת חיוו עמודא דעלמא קיימא עליה. ומאן איש. דא לדיק ¹⁷ ונח אקרי איש לדיק לתתא כנוולא לעילא איש נדיק יסודא לעילא איש האדמה ודאי ¹⁸ תמים היה ברורותיו. הוא סוס שלם מכלים תמים היה דאחילד מכול כיה דכתיב ² התהלך לפני והיה תמים בגיני כך אלה תולדות נח. אלה וראי. דהא יסודא דעלמא איש דעבד תולדות לקיימא בלרעא. ¹⁷ ר' אבא אמר אלה תולדות נח. זיומא דעבר אדם על פקודא דמריה כל בני עלמא דאחילדו לבתר אקרון בני האדם. ולא לבחח אקרון הכי אלא כחזא דחייב בניו דהסוד דעבר על פקודא דמריה כיון דאחא נח אקרון בני עלמא על סייס דנה תולדות נח לבחח דקאים לון בעלמא. ולא תולדות דאדם דאעבר לון מעלמא וגרים מוחא לכלהו. א"ל ר' יוסי אי הכי הא כתיב לבתר וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם בני האדם כתיב. ולא כתיב בני נח א"ל בגין דאדם חסא קמי מריה עב ליה דא אביו ולא יכתוב עליה חוי קרי אלא תא חוי כתיב ¹⁹ כי חכם ישבח את אב. כד ברא עב כל בני עלמא דכרון ליה לאביו לשב וכן איש ביש כלא דכרון ליה לאביו לביש אדם בניו דחטא ועבר על פקודא דמריה כד אחו אינון דמרדו דמריהו מי כתיב. אשר בנו בני האדם. בני האדם קדושה דמרד בגריה ועבר על פקודיה וגיני כך אלה תולדות נח. אלה ולא קדמאי. אלה דאעלו גו תיבה ונפקו ואפיקו תולדות לעליון. ולא תולדות אדם. דנפק מנחתא דען ולא אפיק לון מתמן. תא חוי אלו אפיק אדם תולדות מנחתא דען לא יסתון לדרי דעין ולא אתהך נהורא דסיחרא לעליון ²⁰ וכלהו הוו קיימין לעליון. וחפילו מלאכי עלאי לא הוו קיימי קיימיהו בנהורא וזיוא ומקיימא. כד"א בגלגל אלהים ברא אותו. אבל כיון דגרים חסאה. ונפק איש מנחתא דען ועבד תולדות לבד. לא מתקיימו בעלמא ולא הוו כדקא חוי ²¹ א"ל חזקיה ובי א"ל היו יכולים למעבד

מראה מקומות (א) דף נט: (ב) פסלי י"ז (ג) נלאית י"ז (ד) דף ס: (ה) פסלי י

זיו הזהר

פרישת נח (א) כי ספירת יסוד היא בחינת וכו'. שעל ידה נמשכה השפע ממעל לספירת מלכות לצורך עולם הנשמי. לכן ספירת מלכות היא בחי' נקבה. ומי שהוא נוסר כריתו מן פנים נקרא צדיק כמו יוסף הצדיק ויש בכחו לפעול השפעת השפע לעולם הנשמי שנקרא ארץ ואדמה כש"כ ויוסף הוא המשכיר לכל עם הארץ. ונח שהי' נוסר בריתו הי' בכחיתו צדיק. ולכן נקרא איש האדמה כמו בעל האדמה: (ב) בונתו כענין מעלת התבה דכיון שהקפיד הקב"ה על שקוה סרתה בגדולתה מוכן סוה שנקשתה בכונה סיוודת שתהי' ראויה שיוסע בה אור קדושת רשכניה שהיא ספירת מלכות כרמיון הגן ערן והשכן והמנוחה. ולואת לא קבלה התבה בקיבה את התוכאים אפילו מן הכעלי חיים. (ג) כעין יתור ספירת יסוד עם ספירת מלכות: (ד) היינו ספירת מלכות: (ה) אור הלבנה פ"ר השפע לקיום עולם הזה: (ו) כמו בעל האדמה כיון שהוא כוכבו היה מעורר למעלה השפעת השפע לקיום האדמה. (ז) אור הלבנה פ"ר אור ספירת מלכות והשכינה הקדושה: (ח) הגם דבנפרא סוכא שעלו למטה שנים וירדו שבעה קודם חטאם שחיו עוד אז בנן ערן. אבל הוורר מתולק בזה עם התלמוד

(א) ותשחת הארץ לפני האלהים. א"ר יהודה בין שכתוב ותשחת הארץ. למה כתוב לפני האלהים. אלא בין שעשו המאורם בגלוי לעיני כל. לכן לפני האלהים כתוב. ר' יוסי אמר אני להפוך דורש. ותשחת הארץ לפני האירים בתרלה חטאו לפני האלהים. שלא היו עושים בגלוי. לפני האלהים עשו. ולא לפני אנשים. ולבסוף עשו בגלוי. זהו שכתוב ותמלא הארץ רכס. שלא היה מקום בכל הארץ בלי המאורם בגלוי וז'פ' זה בשני אופנים יאמר הכתוב:

(א) ותשחת לפני האלהים. ארץ יהודה כיון דכתיב ותשחת הארץ אחזי לפני האלהים הלך כיון דעבדו מזביון באתגלוי לעיניוון דכלא כדו לפני האלהים כתיב ר' יוסי אמר אנא איפכא אמרית ותשחת הארץ לפני האלהים בקדמיותא לפני האלהים דלא הוו עבדי באתגלוי. לפני האלהים עבדו ולא לפני בני נשא ולבסוף עבדו באתגלוי הו"ד ותמלא הארץ חמס דלא הוה חמס בכל ארעא דלא הוה באתגלוי וז'פ' ובג"כ בתיב גוויי אמר קרא :

(ב) וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה. א"ר חייא בוא וראך כאשר האנשים זכאים ושומרים מצית התורה. או הארץ מתחזקת וכל שמחות נמצאות בה. מה המעם. לפי שהשכינה שורה על הארץ. ואז כל העליונים והתחתנים בשמחה. וכאשר האנשים משחיתים דרכיהם ואין שומרים מצית התורה. וחוטאים לפני רבונם. אז כביכול דוחים לה להשכינה מן העולם. ונשאת הארץ נשחתה. שהרי השכינה נחית ואינה שורה עליה. ואז נשחתה. מה רעם נשחתה. משום ששורה רוח אחר עליה המשחית לעולם. וע"כ אנו אומרים שישאר נותנים עוז לאלהים. דיינו שמקימים העולם. אלהים זו השכינה וז' ואם ח"ו ישראל נמצאים חייבים. מה כתוב (ג) רומה על השמים אלהים וגו'. משום שרשית הכינו לפעמי. כפף נפשי. כבסת חמס וזמנת חמס. כרו לפני ש.חה וגו'. כרמיון דור המבול. שבשבייל חמס שהיה בניניהם. שנאה ואיבה היו ביניהם בוא וראה כתוב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה. נשחתה וראי כמו שאמרנו שבזמן שנתרבו חטאות האנשים בגלוי. הארץ תשים פניה כמו נקבה חצופה שאין לה בושה מהכל. כמש"כ (ד) והארץ חנפה תחת יושביה. וע"כ וירא כי נשחתה בודאי. מה המעם. שבשבי"כ כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. (ה) ר' יצחק שאל לרבי שמעון זה המקרא שכתוב ותשחת הארץ לפני האלהים. אם אנשים חוטאים הארץ במה חוטאת. א"פ לפי שכתוב כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. וכדמיון זה כתוב (ו) ותמטא הארץ ואפקד ענה עליה. הרי אם אנשים חוטאים הארץ במה חוטאת. אלא עיקר הארץ הם האנשים. והאנשים משחיתים בחטאותם את הארץ והיא נשחתה. והמקרא כך מוכיח שכתוב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. בוא וראה לך דמאי האדם כל השחתות שלו תולה בתשובה. וזה ההטא שבשליך זרעו על הארץ. ומשחית דרכו להוציא זרע על הארץ. משחית גופו וז' ומשחית הארץ. ועליו כתוב (ז) נבחת עונך לפני. וכתוב בו (ח) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. ורק תשובה גדולה מועלת. וזה ענין הכתוב (ט) ויהי ער כבוד יהודר רע בעיני ה' וגו'. וזה נתבאר. עוד שאל לו מפני מה דן הקב"ה את העולם במים. ולא באש ולא בעונש אחר. א"ל סוד הוא. שהרי הם השחיתו דרכם ולא התחברו זכר ונקבה כדרך הארץ וז' וכמו שדמ השחיתו דרכם. ומים של זכרים ונקבות לא נתחברו. כדמיון

(ב) וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה. א"ר חייא תא חזי בשעתא דבני נשא זכאין וגמרי פקודי דלוריייתא. כדן ארעא אתתקפת וכל חזיו אשתכחת צב מתי עמיח בגין דשכינתא שריח על ארעא. וכדן כלבו עילאוי ותהאי במדוס וכד בני נשא מחבלן אורחיייהו ולא נפרי פקודי דלוריייתא ומשאן קחי מארסיון כדן כביכול דמיון לה לשכינתא מעלמא ואשתכרת ארעא מחבלת דהא שכינתא אתדחיא ולא שריח עלה וכדן אתחבלת מתי עמיח אתחבלת בגין דשריח רוחא אחרא עלה דמחבלת עלמא. וע"ד אמרין דישתאל יסבי עוו לאלהים דמקיייון עלמא תלהים דא שכינתא וז' ואי חס ושלום ישראל ישתכחי חיייון מה כתיב (ג) רומה על השמים אלהים וגו' משום דרשח הכינו לפעמי. כפף נפשי בצבת חמס ושלתא חמס כרו לפני ש.חה וגו'. כנוונה דדור היצול דבגין חמס דהוה ביניוון שנחה ודבבו הוה ביניוון תא חזי כתיב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה נשחתה ודאי כמה לתמר. דבזמנא דאטגלו חזי בני נשא באתגלוי ארעא שיתא אפסא כנוקבא חניפותח דלית לה כפופא מחלב כד"א (ד) והארץ חנפה תחת יושביה וע"ד וירא כי נשחתה ודאי מתי עמיח. בגין כי רשית כל בשר את דרכו על הארץ (ה) ר' יצחק שאל לרבי שמעון האי קרא דכתיב ותשחת הארץ לפני האלהים אי בני נשא חסאן ארעא צמה א"ל בגין דכתיב כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. כנוונה דא כתיב (ו) ותמטא הארץ ואפקד עונה עליה ה"א בני נשא חסאן ארעא צמה א"ל עקרא דארעא בני נשא חיוני. ואינון מחבלין ארעא והיא אתחבלת וקרא חוכב דכתיב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. תא חזי כל חסאוי דבר נש כללו חבלותא דליה תליון באתגלוי. וחטאה דלוזיד זרעא על ארעא ומחבלת אורחיה ואפיק זרעא על ארעא מחביל ליה וז' ומחביל ארעא ועליה כתיב (ז) נבחת עונך לפני וכתיב צים (ח) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. צר בתשובה סגי. וכתיב (ט) ויהי ער כבוד יהודר רע בעיני ה' וגו' והא חמיר תו שאל ליה אחזי דלון קצ"ה עלמא צמיח ולא בלשא ולא במלס אחרא א"ל רוח סוף. דהא חיוני חבילו אורחיייהו ולא אתחבירי דכר ונוקבא כדקא יאות וז' וכמו דליון חבילו אורחיייהו. ומיון דלורין ונוקבין ללא אתחבירו כנוונה

מראה תקומות (א) דף ס (ב) דף סא (ג) תלים י"ז (ד) יע"כ כ"ב (ה) דף סב (ו) ויקרא י"ח (ז) יע"כ כ"ב (ח) תלים ס"ט (ט) כלאים ל"ח

זין הזהר

(ט) לפי דברי ר' יוסי יתפרש הכתוב בשני אופנים. ותשחת הארץ לפני אלהים. הוא אופן אחד. ותמלא הארץ חמס. הוא אופן ב'. וכו' יתורץ למה נכתב ב"פ הארץ. [ז] רע והכן שזה כלל גדול באמנות ישראל וזה כלל גדול בענין העבודה שניתנה לישראל תורה ותפלה ומצות. שאין להשוב בכל זה שהנבוא מחוק להבורא ח"ו. אלא שישראל נותנים בכל זה עוז להשם אלהים הרומז על השכינה הקדושה שעל ידה נשפעת השפע לעולם הזה. ואם ישראל נזקקים ברורה ותפלה ומצות מתחוקת עי"ז השכינה הקדושה שיהיהו קמה הספירות העליונות להשפיע בה דו שפע. וכאם לא אין מאירים בה ספירות העליונות והיא נגדרת מהן ומרתה הוין מתגבר על העולם. כי כן רצון הבורא שזה העולם יתנה בדרך זה. נמצא שרכל לטובת הנבראים: ילאו כאן מדבר במצויא ורע לבטלה ע"י אבריו שגם כל הרומאים כותבים בן שואת משחית ומכלה הנפץ והנפש ובקלקל המוח ואני סביר כמה בתורים שיעי"ז נתקלקלו אצלם התושים ונעשו סטורפים כדעתם ואין ראויים עוד לישא אשה יהוליד תולדות: וכן כאן מדבר במשחית ורעו עם אשתו

כגונג דא מיין עלאין ומיין תתחין לא לתחברו ויג' וע"ד אהדנו במיא צמה דאינון חבו ומיין הוו רתימן ופססו משכא מיניו. כמה דתבילו אורחיהו צמיין רתימן דינא לקבל דינא הס"ד נבקעו כל מיניות תהום רבא. הא מיין תתחין וארובות השמים נפתחו דא מיין עלאין מיין עלאין ותתחין. ר' הייא ור' יהודה הא אזלי בצורחא ומסו לגבי מדין דרבעין ואשכחו ביני סוריא גרמי בני כשא דהו מאינון בני סופגא ופסעו תלת מאה פסיען בגרמא חדא תווכו ואמרו היינו דאמרו חברנא דאינון לא הוו מסתפי מדינא דקדישא כמה דכתיב (א) ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכין לא תפלו מה עבדו. הוו סתמיין ברנליהו מבעי תהומא ומיין נפקין רתימן ולא יכלו למיקס צבו. עד דהו כשמין נפלו בצרעא ומייתין

(ב) ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו' א"ר יהודה תרין קנין אינון חד לימינא וחד לשמאלא ואינון תרין אורחין לימיך צבו בני כשא לשהא עלמא קץ לימינא דכתיב (ג) והנחו לקץ הימין וקץ לשמאלא דכתיב (ד) קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אבן חופל וללמות קץ שם לחשך. דא מלאך המוה דא נחש קץ כל בשר. דא מוסררא דתהומא דהכח דכתיב (ה) וכל תכלית הוא חוקר. בומא דדינא שריא על עלמא הוא חוקר ליהו קשיגורא לעלמא לאהשכא אפיהו דברייתא תא חוי ארץ קדישא א"ל לנח קץ כל בשר בא לפני מאן איכו דא קץ לחשך אפיהו דברייתא דחיהו קץ כל בשר בא לפני. מאן אוליפנא חיבי עמלא מקדימין ליה ומשכן ליה עליהו לאהשכא לון חוקר. דיהבי ליה רשותא נקול כשמתא ולא נקול עד דיהבי ליה רשותא וע"ד צא לפני למיסול רבו לאהשכא אפיהו דבני עלמא. וצ"כ ובעני משחיתם את הארץ ר' הייא אמר תלת מאה שנין עד לא אתי סופגא הוה נח אתרי צבו על עובדיהו. ולא הוו שמעין ליה. עד דקדישא אשלים זמנא דלוריך לון ותתאבדו מעלמא תא חוי מה כתיב לעילא. ויסי כי תכל הארץ לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם והוו אזלין ערשילאין לעיניהו דכלא מה כתיב ויראו בני אלהים את בנות האדם וגו' ודא הוה יסודא ועקרא למינד בחוביהו. עד גרמיס לון לאהשכא מעלמא ובנין כך אתחשכאן בתר ילך הרע ובגועוי וצראוי ודחו מסימנותא קדישא מצבייהו ותתאבדו כמה דתתמר בגין כך קץ כל בשר בא לפני לאלפא קשיגוריא עליהו

(ה) עשה לך חבת עצי נפר. א"ר שמעון בוא וראה וכי לא יכל קדישא לנכרה ליה למח צתיר חד בעלמא דיהא מצול בכל עלמא ולא יתא צהוא אתר כמה דכתיב בגרעון (ו) יחי נח חרב אל הגוה לבדה או לנכרה ליה בצרעא דישאל. דכתיב צה (ז) לא נשמח ביום ועס ולא נחתי עמם מי סופגא אלח כיון דמחבלא נחתי עלמא דלא דלא סגיר גרמיה ואשכחא קמיה צתחבלא תחייב צנפסיה דאיכו קסיל גרמיה מלן זלוס. דכתיב (ח) המלש על נפסך אל תביס אחריך מאי עמיא אל תביס אחריך בגין דמחבלא אזיל צתח כפסוי ואי אהדר רישיה ואשכחל ביה אפניו צתאפניו יכיל לנוקא ליה. וע"ד כתיב צנח ויסגר ה' בעדו. דלא יתחוי קמיה מחבלא. ולא יגלוכ עליה מלאך המות. (ט) ר' יהודה

כרמיון זה מים עליונים ומים תתונים לא נתחברו ויג' וע"כ נידונו במים. כמה שהם חסאי. והמים היו רותחין והפשיטו העיר מרם. כמו שהשחרו דרכם במים רותחין. מדה כנגד מדה. וצ"כ נבקעו כל מעינות תהום רבה. הרי מים תתונים וארובות השמים נפתחו. זהו מים עליונים. מים עליונים ותתונים. ר' הייא ור' יהודה היו מהלכים בדרך ותגיעו אל הרים גדולים. ומצאו בין ההרים עצמות אנשים שהיו מאותן של דור המבול. ופסעו שלש מאות פסיעות בעצם אחד. נתמהו ואמרו. זהו שאמרו החברים שהם לא היו יראים מדניו ש"ק הקב"ה. כמו שכתוב (א) ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכין לא חפצנו. מה עשו. היו סתמיין ברנליהם מעינות תהום. והמים יצאו רותחין. ולא יכלו לעמד בהם. עד שהיו נשטמים ונפלו על הארץ וימיתו:

(ב) ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו' א"ר יהודה שני קנין הם. אחד לימין ואחד לשמאל. והם שני דרכים ללכת בדם האנשים לעולם. והוא קץ לימינא שכתוב (ג) והנחו לקץ הימין. וקץ לשמאל. שכתוב (ד) קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אבן חופל וצלמות. קץ שם לחשך. זה מלאך המות. זה הנחש. קץ כל בשר. שהרי מצד הפסולת של זהב בא (ו) ולכל תכלית הוא חוקר. בזמן שהדין שורה על העולם הוא חוקר. להיות קשיגורא לעולם להחשיך פני הבריות בוא וראה אף הקב"ה א"ל לנח קץ כל בשר בא לפני. מי הוא. זה הקץ המחשיך פני הבריות. שהוא קץ כל בשר בא לפני. מכאן למדנו שרשעי עולם מקדימין לו ומושיבים אותו עליו. להחשיך להם. וכן שנחנה לו רשות נטל הנשמה. ואינו נטל עד שנוהתי לו רשות. וע"ז בא לפני לקחת רשות להחשיך פניהם של בני העולם. ולפיכך ורגני משהיהם את הארץ. ר' הייא אמר על מאות שנים מרם שבא המבול. היה נח מתרה בדם על מעשיהם. ולא היו שומעים לו. עד שהקב"ה השלים הזמן שהאריך להם ונאבדו מן העולם. בוא וראה מה כתוב למעלה. ויהי כי הדל האדם רוב על פני האדמה ובנות יולדו להם והיו מהלכים ערומים לעיני כל. מה כתוב ויראו בני אלהים את בנות האדם וגו' וזה היה יסוד ועיקר הרמשך בהמאם. עד שגמר להם לדברת מן העולם. ולפיכך נמשכו אחר היצר הרע בגועו ושורשו. ודחו להשכינה הקדושה מביניהם ונאבדו. כמו שנתבאר. לפיכך קץ כל בשר בא לפני ללמד חובת עליהם:

(ה) עשה לך חבת עצי נפר. א"ר שמעון בוא וראה וכי לא יכל הקב"ה לשמור את נח באיזה מקום בעולם. שיהיה מבול בכל העולם. ולא יהיה במקום ההוא. כמו שכתוב בגרעון (ו) יהי נח חרב אל הגוה לבדה. או לשמור אותו בארץ ישראל. שכתוב ב' לא נשמח ביום ועס. שלא ירדו עליה מי המבול. אלא ביון שהמשיח ירד לעולם. מי שאין סוגר עצמו בבית ונמצא לפניו בנלא. נתהויל בנפשו שהוא דרג את עצמו. מנלן מלום. שכתוב (ז) המלש על נפסך אל תביס אחריך. מה מעם אל תביס אחריך. לפי שהמשיח הלך אחר כתפו. ועל יחזור ראשו ויסתכל בו פנים בפנים יכיר להזיק לו. ועל כן כתוב בנח ויסגר ה' בעדו. שלא יתראה לפני המשיחית. ולא ישלם עליו מלאך המות. (ט) ר' יהודה

טראה מקומות (א) אינו כ"א (ב) דק סג. (ג) דינאל י"ב (ד) אינו כ"א (ה) ויקבל קנ"ו (ו) שופטים ו' (ז) ויקבל כל (כ) כ"ב (ח) נחתיים י"ב (ט) דק סג

יו הזהר

שיינו רצה שתתקבר לקיים מצות פריה ורביה כמו שעשו ער ואונן. רש מכפנים וזורה מבחין. וזרר המבול המאן בהשחתת ורע בשן ג' בנים. ובה ויבן כל הענין. [יג] יש באן בודר הילופי נרסאות. ונירסא זו מבוררת ופ' שע"י המאן נרסו למעלה פנם כזה דע שנים עליונים רבו על כחי וזר ונקרא. מ. סיב. דוכרין. ומים תתונים רבו על כחי' נקבה שנקרא ב' מים נוקבין. [יד] והה רבו על גבורה ובפס רבו על חסר. ופסולת הזהב היינו מתרות הרין הקשה. כמו של עישו וכלו של הנחש.

יהודה אמר לפרנא בומן שכימה יש בעיר. אל יתראה אדם בשוק. לפי שיש לו רשות להמשיך להשחית הכל. לפיכך א"ל הקב"ה לנח. נצרך לך דבורה. ולא תתראה עצמך לפני המשיח. שלא ישלם עליך ואם השאל מי נמצא כאן משרתי. שדרי מים היו עתה נברו. בוא וראה אין כך דין בעולם. הן כשנמחה הדין. והן כאשר נמסר העולם בדין. שלא יהי' נמצא משיחת הרוח שהולך בתוך אותן הדינים שנעשים בעולם. אף כך כאן. מכול היה והמשיחית הלך בתוך המבול. והוא נקרא כך שנבלע בשם זה וטו וע"כ אמר הקב"ה לנח שיסתיר עצמו ולא יתראה בעולם. ואם השאל הרי התיבה נראית בתוך זה העולם שהמשיחית הלך בתוכו. אבל כל זמן שלא נטרחה פני האדם לפני המשיחית. אינו יכול לשלם עליו. מנצח סמצדים. שכתוב (ו) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מה המעם. לפי שהמשיחית נמצא ויכול הוא להשחית. ולא נצרך להתראות לפניו. לפיכך היה גנון נח וכל אותן שעמו בתיבה. והמשיחית לא יכל לשלם עליו:

(ז) ואני הגני מביא את המבול מים וגו'. כיון שאמר מביא את המבול אין אנו יודעים שהוא מים. אלא את המבול. לדבות מלאך המות. שאע"פ שמים היו. משיחית היה הולך בעולם להשחית באותן המים. לשהת כל בשר. כמו שביארנו שזה הוא משיחית העולם. כמו שכתוב (ז) ולא יתן המשיחית לבוא אל בתיכם לגנף. וזה הוא לשהת כל בשר. מצד של קץ כל בשר בא לפני. שדרי כיון שהגיע הזמן שהאריך להם הקב"ה עד שהשלים נח לשש מאות שנה. אם הי' לשהת כל בשר:

(ז) והקימותי את בריתי אתך ובאת אל התבה. א"ר אלעזר כל זמן שהאנשים רבקים בבית הזה ואין עוזבים אותו. אין אומה ולשון בעולם שיכילו להרע להם. ונתן התחוק בביתו זה ושמר אותו. לפיכך הקב"ה שמרו. וכל בני דורו שימרו אותו. לפיכך העבירים הקב"ה מן העולם. והדי ביארו שבאותו החטא ממש שהאנו. ברמיון זה נמחו מן העולם. א"ר שמעון אין לך דבר רע בעולם שהקב"ה יתקנו עליו. כמו חטא פנים הבתים. ככתוב (ח) חרב נקמת נקם ברית. ובוא וראה שלא נתמלא חטא דוד המבול. אלא לפי שחטא בהשחתת ורעם על הארץ. ואע"פ שהיו נזולים זה מזה. ככתוב ותמלא הארץ חסם. וכתוב כי מלאה הארץ חסם מפניהם. שכל מקום כשביל ותשחת הארץ לפני דאלהים הגני משהיית. מדה כנגד מדה. הגני משהייתם בחטא ההשחתה. ויש אומרים שלא נתמלאה אמתם אלא בחטא החסם. שהיו נזולים זה מזה. והיו רעים לשמים ולכרייה. בוא וראה כמה הם הממונים למעלה. שנפקדו על הקולות מאלה המוסים דין על חטאייהם. כשביל הרעה שעושים להם. וע"כ כתיב כי מלאה הארץ חסם מפניהם. ולפיכך הגני משהייתם את הארץ. (ד) א"ר אלעזר שאל לר' שמעון אביו. הרי לפרנא כי בומן שהעולם נתמלא בחטאות האנשים והדין יוצא. הי' לובאי הוא ינמצא או בעולם. שהיא נתפס בחטאי הרשעים בראשונה. ואין ניצל נח על נתפס בחטאות. א"ל הרי אמרו שהקב"ה בקט לרצואי ממנו תולדות לעולם מתוך התיבה. ועוד שדרי הדין לא יכל לשלם עליו. לפי שהיה נבסה ונגנו התיבה ונעלם מן העין. (א) ר' יצחק אמר בכל

יהודה אמר תנין בומן דמותא אית במתא. לא יתחוי בר נב בשוקא בגין דלית ליה רשו למחבלא לחבלא כלא בג"כ א"ל קב"ה לנח צבי לך לאסתמרא. לא תחוי נרמך קמי מחבלא דלא יטלוש עלך ואי תימח מאן ויהיב סכא יתחבלא דהא ייזין סו וסתגברו. תא חוי לית לך דינא עליה או כד תתחיי או כד אתמסר עלמא דבינא. דלא תסתבך הסו מחבלא דלויזל צו אינון דינין דלתעבידו בעלמא. אוף הכי סכא סופגא סו ומחבלא אזיל צו סופגא ואיבו אקרי הכי דלתכליל בשמא דא וטו וע"כ אמר קב"ה לנח לעיורח גרמיה ולא יתחוי בעלמא. ואי תימח האי תיבותא תחוי צו האי עלמא דמחבלא אזיל בגויה. כל זמנא דלא יתחוי אפי דבר נש קמי מחבלא. לא יכיל נשגלשא עליה מלך ייזלרס דכתיב (ט) ואתם לא תללו איש מפתח ביתו עד בקר ויזו עטמא בגין דמחבלא אשתכח ויכיל הוא לחבלא. ולא אנסריך להתחזיא קמיה. בג"כ סו גניו נח וכל אינון דעמיה בתיבותא. ומחבלא לא יכיל לשלמא עליהו:

(ז) ואני הגני מביא את המבול מים וגו'. כיון דאמר מביא את המבול. לא ידענא דלויזו מים. אלא את המבול. לאנסתא מלאך המות דלע"ג דמיא סו. מחבלא סו אזיל בעלמא לשלמא באינון מיין. לשהת כל בשר. כמה דלוקימנא דהא סו מחבלא דעלמא כמ"ד (י) ולא יתן המשיחית לבוא אל בתיכם לנגוף ודא סו לשהת כל בשר מסקרא דקץ כל בשר בא לפני. דהא כיון דמטא זמנא דלויזין לון קב"ה עד דאלים נח לשש מאות שנה. כדון לשהת כל בשר:

(ז) והקימותי את בריתי אתך ובאת אל התבה א"ר אלעזר צכנ זמנא דצבי נשא יתאחדון צברית דא ולא ישבוקן ליה לית עס ולסן בעלמא דייכול לאבאשא לון. ונח אלקין צברית דא ונכר ליה. צבי כך קב"ה נכר ליה. וכל צני דריה לא נכרו ליה צביה כך קב"ה דעבר לון מעלמא. והא אתמר בהסו חובא ממס דלויזין חב"ו בהסו גוולא אתחמון מעלמא. א"ר שמעון לית לך מלה בעלמא דקב"ה קני לה. כמו חובא דברית כד"א (י) חרב נוקמת נקם ברית. ותא חוי לא אשתלים חובא דהא דסופגא. אלא בגין דחבו כבידו דללחייהו על ארעא. ואלע"ג דסו מקפחי דא לדא. כדכתיב ותמלא הארץ חסם וכתיב כי מלאה הארץ חסם מפניהם. מכל מקום בגין ותשחת הארץ לפני האלהים הגני משהייתם. מדה כנגד מדה. הגני משהייתם בחובא דחבלותא. ואית דלמרי דלא אשתלים קספיהו אלא בחובא דחמס. דסו מקפחין דא לדא. וסו צישין לשמים ולבריות. תא חוי כמה אינון ממין מלעילא דלתפקדון על קלי דלויזין ומסרי דינא על צבריהו. על מה דעבדי לון. וע"כ כתיב כי מלאה הארץ חסם מפניהם. ובג"כ והגני משהייתם את הארץ. (א) ר' אלעזר שאל לר' שמעון אביו. הא תנינן בשעתא דעלמא אשתליה חובי צבי נשא ודינא נפק. ווי להסו זכאש דלשתכח בעלמא. דלויזו אתפס בחובי דחייביהו בקדמיתא. נח א"ר אשתויב דלא אתפס בחובייהו א"ל הא אתמר דקב"ה צעא לאפקא מניה שולין לעלמא מנו תיבותא. וכו דהא דינא לא יכלא לשלמא עליו. בגין דסו סמיר וגניו בתיבה ואתכסיא מעינא. (א) ר' יצחק אמר כל

מראה מקומות (א) שמות י"ב (ב) דף סג (ג) שמות י"ב (ד) דף טו (ה) ויקרא כ"ז (ו) דף טז (ז) דף טז.

זין הזהר

(פ) מ"י סלאך חסות נקרא או בשם מבול כי בכל מיני טנפות הבאות לעולם רחמי' נבלל שם סלאך חסות בשם הסנפה שנסמאת או בעולם. על דרך ז"ל-מאכיים בקריאם בחבות כאלה על שם השליחות שנשלחים לנכות.

כל ומנח הדייבי עלמא אסניאו זכחה לאשכחא זייניו הוא
 ג'סס בקדמותא דכתיב (6) ומיקדשי תחלו. ומנין אל
 תקרא ממקדשי חלה ממקדשי ונח הין שייב ליה קב"ה בין
 כל אינון חייבא חלה בנין דיסקון מניה תולדין בעלמא.
 ויהי ניק דקדק יאות. ותו דלויא חתרי ביה כל יומא ויומא.
 ונח קב"ה מניה. וקיים בנפשיה קרא דכתיב (7) וחתה
 כי הוהרת רשע וגו'. וכתיב וחתה את נפסך הללת מכאן
 כג מאן דלוהר לחייבא ח'ג' דלא קב"ה מניה. הוא שייב
 ליה לגמיה. והסוה חייבא תפסא בחוביה. ועד כיה יוהר
 ליה. עד דימחי ליה. (8) תניא א"ר יוסי בומנא דכני עלמא
 אבתרמו חייבין קרוי קב"ה. הסוה זכאה לאשכחא בעלמא.
 קב"ה אשתעי בדיה בגין דיבטי רחמין על עלמא ייתפיים
 בדיהו מה עבד קב"ה. אשתעי בדיה על אינון חייבי
 עלמא ואחר לאושבא ליה בלחודו ולשילאה לכלו. מה
 ארמיה דהסוה זכאה. שביק דידיה ונסיב דכולי עלמא.
 בזיל דינפיים קב"ה בדיהו. מתלן מחסה דא"ל קב"ה
 חבו ישראל (7) עשו להם עגל מסכה וגו'. (9) הרק מיזי
 והשיריה וגו' ואשפס אינך לגוי עולם ורב ממנו. ביהי שעתא
 חמי ימיה חי בגין יקרא דידי ויתגון ישראל מעלמא. סב ליה
 מותא ולא ימרון דשביקנא האי דכולי עלמא בגין יקרא
 דידי מיד וימל משה את פני ה' אלהיו. ואושפי גרמיה ליתיה
 בכיה חתרי בגינסון דישראל דכתיב (1) ועתה אם תשא
 חסרתס ואם אינ מחני נח מספרך. ותאלה לז או זז משה
 מתמן עד דמחל קב"ה לישראל. הס'ד וינחם ה' על היעיה
 אשר דבר לעשות לעמו. וכתוב ויאמר ה' סלחתי כדברך.
 וחלו בנח כתיב ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני
 וגו'. אמר ליה נח ולי מה את עבד. אמר ליה וסקימותי
 את בריתי אתך וגו'. ולא בני רחמי על עלמא. ומחיתו
 מייל ואזיבו בני עלמא. ובגין קי מי נח כתיב. מי נח
 ודאי. דביה סוה תליין. דלא בני רחמי על עלמא. מכאן
 א"ר יוסי מאי דכתיב וימל נח איש האדמה. וימל. כד"א
 לא ימל דברו. דאתעביד חול. איש האדמה. דבגיניה אשתילאו
 בני עלמא דלא בעה רחמי עליהו. ד"א איש האדמה.
 דבגיניה אשתיקמת אדמה לבתר דאשתילאו קדמאי דכתיב
 לא אוסיף לקלל עוד את האדמה וגו' (1) א"ר יואבא אע"ג
 דזכאה סוס נח. לאו אישו כדאי דקב"ה יגין על עלמא
 בגיניה תא חוי ימיה לא תלה מלה בזכותיה חלה בזכות
 אבהן קדמיה. אבל נח לא סוס ליה במאן דיתלי בזכותא
 כיישה א"ר יתח ועס כל דא כיון דא"ל קב"ה וסקימותי
 את בריתי אתך. הוה ליה למצעי רחמי עליהו וקרבנא
 דלקריב לבתר. דיקריב ליה מן קדמת דנח. דלמא ישכך רוגזא
 מעלמא א"ר יואבא חמי סוס ליה למעבד. דהא חייבי
 גלמא סוה מרגיון קמי קב"ה. ואישו יקריב קרבנא. חלה
 ודאי נח דחיל על גרמיה סוה. בגין דלא יערע ביה מיתא
 בגו חייבי עלמא. דהוה סוה עובדיסון בישה כל יומא.
 וסיך מרגון קמי קב"ה כל יומא :

(1) ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל תבה. א"ר
 שמעון אמאי ביה חסא וכל ביתך אל תבה. א"ר
 מאי שגא סגא דאתמר ה' שמת עלאה רחמי. חלה רזא
 אישו דלולופנא. לאו חורח ארעא לקבלא אשתא אושפיהו בדיה
 חלה ברשו דבעלס. אופ הכי נח בעא לאעלא בתיבותא לאתהכרה
 כיהה. ונח הוה ימות עד דבעלס דמיבס יסב ליה רשו
 יגלמא בה וס"ל דכתיב בא אתה וכל ביתך אל תבה.
 ובג"כ

בכל ומן שרשעי עולם נתרבו. הצדיק שנמצא ביניהם הוא
 נתפס בראשונה. שכתוב (6) ומקדשי תחלו. ולמדנו א"ר
 תקרא ממקדשי אלא ממקדשי. ונח איך הציל הקב"ה בין
 כל אותן הרשעים. אלא בשביל שיצאו מכני תולדות בעולם.
 שהיה צדיק כראוי. ועיד שהוא התרה בהם כל יום ויום.
 ולא קב"ה ממנו אודרתו. וקיים בנפשו המקרא שכתוב (7) ואתה
 בי הוהרת רשע וגו'. וכתוב ואתה את נפסך הצלת. מכאן
 שכל מי שמוהר לרשע. אע"פ שלא קבל ממנו. הוא הציל
 את עצמו. ורשע הוה נתפס בהטאו. ועד כמה יזהיר ויזכיר
 אתו. עד שיכנו. (8) תניא א"ר. יוסי בומן שבני עולם
 נמצאים חייבים לפני הקב"ה. צדיק ההוא שנמצא בעולם.
 הקב"ה מספר עמו. בשביל שיבין לבקש רחמים על העולם
 ויהפיים עמדם. מה עושה הקב"ה. מספר עמו על אדות רשעי
 העולם. ואומר להטיב לו בלבדו ולהכרית את כלם. מה דרכו
 של צדיק ההוא. עוזב את שלו ולוקח עצמו לבקש על כל העולם.
 כרי שיתפיים הקב"ה עמדם. מנין משה. שא"ל הקב"ה
 חסאו ישראל (7) עשו להם עגל מסכה וגו'. (9) הרק ממני
 ואשמידם וגו' ואעשה אינך לרי עז ורב ממני. באותו השעה
 אמר משה אם בשביל כבוד שלי וכתרי ישראל מן העלם. מוטב
 שאמות ולא יאמרו שעובתי מלבקש על כל העולם בשביל כבוד
 שלי. מיד ויהל משה את פני ה' אלהיו. ומסר עצמו למיתה
 בבמה מקימת בשביל ישראל. שכתוב (1) ועתה אם תשא
 חסאיהם ואם אין מחני נח מספרך. ולמדנו לא זו משה
 משם עד שמתה הקב"ה לישראל. וש"כ וינחם ה' על הרעה
 אשר דבר לעשות לעמו. וכתוב ויאמר ה' סלחתי כדברך.
 אבל בנח כתוב ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני
 וגו'. אמר לו נח. ולי מה אתה עושה. אמר לו והקימותי
 את בריתי אתך וגו'. ולא בקש רחמים על העולם. יוד
 המבול והכרית בני העולם. ולפיכך מי נח כתוב. מי נח
 ודאי. שבו היה הוליה. על שלא בקש רחמים על העולם. מכאן
 א"ר יוסי מה זה שכתוב ויחל נח איש האדמה. ויחל. במ"ד
 לא יחל דברו. שנעשה חול. איש האדמה. שבעבורו נברתו
 בני העולם בין שלא בקש רחמים עליהם. ד"א איש האדמה.
 שבובותו נתקיסה האדמה לארץ שנברתו כלם מלפניו. שכתוב
 לא אוסיף לקלל עוד את האדמה וגו'. (1) א"ר יתודה אע"פ
 שצדיק היה נח. לא היה כדאי שהקב"ה יגין על העולם
 בשבילו. בוא וראה משה לא תלה דברו בזכותו אלא בזכות
 אבות הראשונים. אבל נח לא היה לו במי לחלות הזכות
 כמו משה. א"ר יצחק אע"פ שבן ביון שא"ל הקב"ה והקימותי
 את בריתי אתך. היה לו לבקש רחמים עליהם. והקב"ה
 שהקריב אח"כ. היה לו להקריבו מקודם. פן ישכך דתגו
 מן העולם. א"ר יתודה מה דר' לו לעשות. דרי רשעי
 העולם היו מרגיזים לפני הקב"ה. הוא יקריב קרבן. אלא
 ודאי נח על עצמו היה מסור. בשביל שלא תפגע בו המיתה
 בתוך רשעי העולם. שחזר וראה מעשיהו הרעים כל יום.
 ואיך שהיו מרגיזים לפני הקב"ה כל יום :

(1) ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל תבה. א"ר
 שמעון למה בכל הדתות נזכר אלהים. ובאן ה'.
 מה נשתנה כאן שנודח ה' שם עליון של רחמים. אלא סוד
 הוא שלמדנו. אין נודח א"ר שתקבל אשה אורח אצלה
 אלא ברשות בעלה. אף כך נח בקש לכנסו בתיבה להתחבר
 עמה. ולא היה דובר נאה עד שבעל התיבה יתן לו רשות
 לכנסו בה וס"ל שכתוב בא אתה וכל ביתך אל תבה.
 ולפיכך

י"י זיין הרבר הוא בנוכח לעיל שהרבה רמו על סודו יזכר נר הקרובה שנקראת אליהם. בחינת נקבה. והסם תויה ב"ה רמו לעיל

בנוגע לנשאל וכן ובנין כך לא אחזר כבן שם ממות שנה וכו' :

(א) **ויבא** נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה. א"ר חייא בוא וראה כאשר האדם חוטא לפני רבונו. ומושך עצמו לררע בהסתר. הקב"ה עושר בו דין בגלוי. וכאשר האדם מסתיר עצמו. הקב"ה מסתיר אותו שלא יתראה ביום חרון אף ה'. שבדאי נצרך לו לאדם שלא יתראה לפני המשחית כאשר הוא שורה בעולם. שלא יסתכל בו. שהרי כל הנתראים לפניו יש לו רשות להשחיתם. וזו שאמר רבי שמעון כל אדם בעל עין רעה. עין המשחית שורה עליו. והוא משחית העולם נקרא. ונצרך לו לאדם להשמר ממנו שלא יתקרב עמו כדי שלא ינוק. ואסור להתקרב עמו בגלוי. ולפיכך אם מאיש רע עין נצרך להשמר ממנו. מלפני מלאך המות על אחת כמה וכמה. ובשביל זה בקש הקב"ה לבסות לנח שיהי' נסתר מן העין. שלא יוכל רוח המזימה לשלוט עליו. כדי שלא ינוק. וש"כ ויבא נח וגו' אל התבה. כמו שנתבאר בשביל שיהי' נסתר מן העין. מפני מי המבול. שהמים דחקו אותו. א"ר יוסי ראה למלאך המות שודיה בא וכו' ומשום זה נכנס לתובה ונשמר בה שנים עשר חדשים. ולמה שנים עשר חדשים. נחלקו בזה ר' יצחק ור' יהודה. אחד אומר י"ב חדשים שכך הוא ריגם של רשעים. ואחד אומר להשתלם במדרגת צדיק צריך י"ב מדרגות. שיהי' ראוי לצאת מן התבה וכו' ר' יהודה אמר ו' חדשים נידונים במים. וששה חדשים באש. והרי כאן רק מים ה'. ולמה י"ב חדשים. א"ר ר' יוסי בשני דינים של גיהנם נידונו. במים ובאש. במים. שהמים שירדו עליהם כלמעלה היו קרים כשל. באש. שהמים שיצאו מלמטה היו רותחין כאש. וע"כ ברין של גיהנם נידונו. באש ובמים עד שנכרתו מן העולם. ונח היה נסתר בתובה ונעלם מן העין. והמשחית לא קרב אליו. והתיבה היתה צפה על פני המים. כמ"ש וישאו את התבה ותרם מעל הארץ. ארבעים יום לקו. שכתוב ויהי המבול ארבעים יום וגו'. ובשאר הזמן של המבול נמחו מן העולם. וש"כ וימחו מן הארץ. וי להם לאותן הרשעים. שהרי לא יקומו להחיות עוד בעולם ולעמד ברין. וימחו. כמש"כ (ב) שם מחית לעולם ועד. שאפילו לעמד ברין לא יקומו :

כרמיון שלמעלה וכן ולפיכך לא נאמר כבן שש מאות שנה וכו' :

(א) **ויבא** נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה. א"ר חייא בוא וראה כאשר האדם חוטא לפני רבונו. ומושך עצמו לררע בהסתר. הקב"ה עושר בו דין בגלוי. וכאשר האדם מסתיר עצמו. הקב"ה מסתיר אותו שלא יתראה ביום חרון אף ה'. שבדאי נצרך לו לאדם שלא יתראה לפני המשחית כאשר הוא שורה בעולם. שלא יסתכל בו. שהרי כל הנתראים לפניו יש לו רשות להשחיתם. וזו שאמר רבי שמעון כל אדם בעל עין רעה. עין המשחית שורה עליו. והוא משחית העולם נקרא. ונצרך לו לאדם להשמר ממנו שלא יתקרב עמו כדי שלא ינוק. ואסור להתקרב עמו בגלוי. ולפיכך אם מאיש רע עין נצרך להשמר ממנו. מלפני מלאך המות על אחת כמה וכמה. ובשביל זה בקש הקב"ה לבסות לנח שיהי' נסתר מן העין. שלא יוכל רוח המזימה לשלוט עליו. כדי שלא ינוק. וש"כ ויבא נח וגו' אל התבה. כמו שנתבאר בשביל שיהי' נסתר מן העין. מפני מי המבול. שהמים דחקו אותו. א"ר יוסי ראה למלאך המות שודיה בא וכו' ומשום זה נכנס לתובה ונשמר בה שנים עשר חדשים. ולמה שנים עשר חדשים. נחלקו בזה ר' יצחק ור' יהודה. אחד אומר י"ב חדשים שכך הוא ריגם של רשעים. ואחד אומר להשתלם במדרגת צדיק צריך י"ב מדרגות. שיהי' ראוי לצאת מן התבה וכו' ר' יהודה אמר ו' חדשים נידונים במים. וששה חדשים באש. והרי כאן רק מים ה'. ולמה י"ב חדשים. א"ר ר' יוסי בשני דינים של גיהנם נידונו. במים ובאש. במים. שהמים שירדו עליהם כלמעלה היו קרים כשל. באש. שהמים שיצאו מלמטה היו רותחין כאש. וע"כ ברין של גיהנם נידונו. באש ובמים עד שנכרתו מן העולם. ונח היה נסתר בתובה ונעלם מן העין. והמשחית לא קרב אליו. והתיבה היתה צפה על פני המים. כמ"ש וישאו את התבה ותרם מעל הארץ. ארבעים יום לקו. שכתוב ויהי המבול ארבעים יום וגו'. ובשאר הזמן של המבול נמחו מן העולם. וש"כ וימחו מן הארץ. וי להם לאותן הרשעים. שהרי לא יקומו להחיות עוד בעולם ולעמד ברין. וימחו. כמש"כ (ב) שם מחית לעולם ועד. שאפילו לעמד ברין לא יקומו :

(ג) **וישאן** את התבה ותרם מעל הארץ. ר' אבה פתח (7) רומה על השמים אלהים וגו'. ווי לון לחיביא לוינון חשאן ומרגיון למאריכון בכל יומא. ובחזויבו דחיון ליה לנכיתא מארעא. ונרמין דתסתלק מעלמא. וכתיבתא אקרי אלהים. ועלה כתיב רומה על השמים אלהים. הא חוי ריה כתיב וישאו את התבה. דדחין ליה לגב (17) ותרם מעל הארץ. דלא כתיב בעלמא ואסתלקת מנה וכד הסתלקת מעלמא הא לית מאן דיגנה בעלמא. ודינא בלשא דקין עליו. וכד יתחון חייבי עלמא ויסתלקון מעלמא. שכינתא אסדרת מדורה בעלמא —

(ג) **וישאן** את התבה ותרם מעל הארץ. ר' אבה פתח (7) רומה על השמים אלהים וגו'. ווי לון לחיביא לוינון חשאן ומרגיון למאריכון בכל יומא. ובחזויבו דחיון ליה לנכיתא מארעא. ונרמין דתסתלק מעלמא. וכתיבתא אקרי אלהים. ועלה כתיב רומה על השמים אלהים. הא חוי ריה כתיב וישאו את התבה. דדחין ליה לגב (17) ותרם מעל הארץ. דלא כתיב בעלמא ואסתלקת מנה וכד הסתלקת מעלמא הא לית מאן דיגנה בעלמא. ודינא בלשא דקין עליו. וכד יתחון חייבי עלמא ויסתלקון מעלמא. שכינתא אסדרת מדורה בעלמא —

(ד) **כל** אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו'. שאל ר' חייא לר' אבה. אמריתון דנשמתא לא טיילא בצבר נש

(ד) **כל** אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו'. שאל ר' חייא לר' אבה. אמריתון דנשמתא לא טיילא בצבר נש

מראה במקובות (6) 97 פת. (7) תלים פי (8) 97 פת (7) תלים פי (9) נכשמות

זיו הזהר

(10) כי שש מאות שנה רמו על שש הספירות שספירה האחרונה היא יסוד צדיק: (כא) פי' שאלו היו הכונה רק על מספר השנים בלבד הי' יכול לכתוב כבן שש מאות שנה. אבל יש כאן כונה אחרת שנה היה במדרגת שש מאות שנה. היינו שהי' כתיבת יסוד צדיק שהופיע עליו אור ספירה הששית הנרבות בספר שש מאות שנה כי מן הסוד ער יסוד יש שש ספירות וכל ספירה כלולה מעשר וז"ל בעשר בפרטיה. לכן בהשתלם ספירה הששית נשתלם הספר שש מאות שנה. ודע כי שניהם בנימטריא ספירה (27) והיינו שבני פי' הסבול כי המלאך המות היה נקרא או בשם מבול בנוכר לעיל. (27) ביון שנה ותבה הם בכתי' יסוד ומלכות לכן בשביל קיום העולם אח"כ נצרך שתהי' התקשרות הזאת י"ב חדשים בנגד י"ב צירופי שם חז"ה כ"ה: (27) פי' שהיו רוחים להשכינה מעולם הזה בי לא

עד שסמטבל בעבודת הקב"ה, ואז נתנה לו הנשמה. ועוד אמרו שדנשמה היא קדושה ונאצלת מעליון שעל הכף. א"כ מה זה שאמר הכתוב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו'. כיון שהיו להם נשמות ה' להם לרננל, לא ידע להשיב. באו ושאלו לר' אלעזר בר' שבעין. אמר להם כך הוא. והמקרא הזה מוכיח כן. שכן אמר אביו. כי כאשר בא המבול לא היה אדם שיעשה הקב"ה חסד בזכותו אלא נח. וזכותו לא היה אלא להגן עליהם ועל בני ביתיהם. שלא היתה זכותו כל כך להגן על כל הדור. ואלה מן הקדמונים שהיו צדיקים. כגון הנחך ירד שהיו להם נשמות קדושות. והיו ראויים שיעשה הקב"ה להם סודות. בחרבה מתוכו. ויהי שאמר כל אשר נשמת רוח חיים באפיו. אלה שנשמות קדושות היו בהם. ואל תאמר שעל איתן שהיו בזמן המבול נאמר. אלא על אלה שהיו מקדם. ולפיכך בא הכתוב ואומר מכל אשר בחרבה. מתו [כ"ה]!

(א) וימח את כל היקום אשר על פני האדמה וגו'. א"ר אבא את כל. לרבות כל אותן השרים המושלים שממונים על הארץ. וזה הוא היקום אשר על פני האדמה. שכאשר עשה הקב"ה דין בבני העולם. מעביר לאותן השרים הממונים עליהם בחלה. ואח"כ איתן היושבים תחת כנפיהם. שכתוב (ז) יפקד ה' על צבא מרום במרום. ואח"כ ועל כלבי האדמה על האדמה. ואין מעבירים מלפניו. אלא שמעבדים באש האוכלת. וש"כ (ז) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא. אש האוכלת אש [כ"ו] והיקום ההוא שעליהם העביר באש. ולא לה היושבים תחתיהם כמים. ולפיכך כתוב וימח את כל היקום אשר על פני האדמה. ואח"כ מאדם ועד בהמה ועד רמש ועד עוף השמים. וימחו מן הארץ. כל הנמצאים למטה. וימחו מן הארץ. נמחו כן הכל. בוא וראה בזמן ההוא שעתיד הקב"ה להחיות מתים. כל המתים שהיו נמצאים בשאר ארצות העמים. הקב"ה יבא להם גופות כראוי. שרדי עצם אחד שנשארו בו באדם תחת האדמה. עצם ההוא יהי נעשה כשאר בעיפה. ועליו יבנה הקב"ה לכל הגוף. ולא יתן להם הקב"ה נשמות אלא בארץ ישראל. שכתוב (ז) הנה אני פורח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם על אדמת ישראל. שיתגלגלו שמה תחת הארץ. ואח"כ מה כתוב. ונתתי רוחי בכם וחיותם וגו'. שהדי בארץ ישראל יקבלו הנשמות כל אלה בני העולם. מלבד אותן שנמטאו ומטאו את הארץ [כ"ו] באלה כתוב וימחו מן הארץ. מן הארץ רוקא [כ"ה] ואע"פ שהקשו ונרלקי הקדמונים על זה. כי משמעות וימחו היא כמ"ש (ז) ימחו מספר חיים. א"ר ר' שמעון וראי אין להם חלק לעולם הבא. שכתוב וימחו מן הארץ. וכתוב לעולם יירשו ארץ [כ"ט] אבל יקמו בדין. ועליהם כתוב (ז) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו. אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם. וישאר אך נח. א"ר אבא אך למעט שלא נשארו בעולם מלבד נח ושהיו עמו בתיבה. ר' יוסי אמר פסח היה נח [כ"ג] שרבישו ארי בתיבה. כמו שנתבאר.

ויזכר

מראה מקומות (א) דף סט. (ב) ישי"כ כ"ד (ג) דברים ד' ט' יחזקאל ל"ז (ד) תלים ס"ט (ו) דניאל י"ב

זין הזהר

יכלה לסבל תעובותיהם: [כ"ה] וכן יפוש מכל אשר בחרבה. אלה הצדיקים כעלי הנשמות שהיו בזמן החרכה קודם המבול. מתו כבר בחרבה קודם המבול. ולא נשאר גם אחד מהם שיוכל להגן על דור המבול [כ"ו] פ"י שהבלאים שהם של אש מתבלבים בפציות בהאש אכלה של ה' אלהיך. והיו העברתם ועונשם. וכמו שאנו רואים אם יתקרב שלהבת קטן של גר דולק אל להבה גדולה ידלק שלהבת קטנה לתוך הלהב הגדול ותכבה הגר [כ"ז] בהשחתת זרע: [כ"ח] היינו ארץ ישראל שלא יוכל להתגלגל שם ולקטור שם בתחיה: [כ"ט] רמז לזרע הקליונה ארץ חיים הנצחיים. וכן כן וימחו מן הארץ היינו מן הארץ הנצחיים: [ג] דורש אך נח מלשון הכאה שנשארו מוכה כמו ואך אתו ברב:

עד להסתכל בפולחנה קב"ה וכדון להווי ליה הויה נשמתא. ואמיתות דנשמתא הויה קדישא מעילא על כלה מ"ה מאי הוה דלמך קרא כל אשר נשית רוח חיים בחפיו וגו'. סודויל וסודו לסו נשמתא הוה לסו להסתבף לא הוה סודו בדיס. אמו שילוס לר' אלעזר בר' שמעון ארז להו הכי הוה. והא קרא מסייע ליה דסכי ארז ארז דכי אתא שוכל לא הוה בר כש דעביד קב"ה בנייה אלא נח וזכותיה לא הוה אלא לאנגא עליהון ועל בתיהון דלא הוה זכותיה כל כך לאנגא על כל דרש. ואינון דהוה זכותין בקדמיתא כגון חנוך ירד דהוה לסו נשמתא קדישא. ותחזוין למעבד קב"ה בנייהו כחרבה מהו והיינו דלמך כל אשר נשית רוח חיים בחפיו אינון דנשמתא קדישא הוה בסון ולא תימא דעל חינוך דהוה בשופטא ארז. אלא על חינוך דהוה בקדמיתא ובגין כך אתא קרא ולמך מכל אשר בחרבה. מתו [כ"ה].

(א) וימח את כל היקום אשר על פני האדמה וגו'. א"ר אבא את כל לכלל כל חינוך שלימין דלשנין מזנין על ארעא. וזה הוא היקום אשר על פני האדמה. דכד עביד קב"ה דינא צבנין ענמא. אעבר לחינוך שנישין דמזנין עלייהו בקדמיתא ולצטר לחינוך דיתבי תחות גדיסיהו. דכתיב (ז) יפקד ה' על צבא מרום במרום ולצטר ועל מזכיי האדמה על האדמה. והיך מתעבדן קדישא אלא אעבר לון צנירא דדליק. סה"ד (ז) כי ה' הלהיך אש חכלה הוא אל קנא אשך דלחיל אשך. וכו' והסוה יקוס דעלייהו אעבר צבאש. ואינון דיתבי תחותיהו צנירא. ובג"כ כתיב וימח את כל היקום אשר על פני האדמה ולצטר מתדס ועד צהמה ועד רמש ועד עוף השמים. וימחו מן הארץ כל אליו דלתתא. וימחו מן הארץ אתמחו מן כלה תא חוי צהמה זמנא דומין קב"ה לחמייה מתיה כל חינוך מתין דיסתכחוון לצר צבאר ארעין נוכרחין. קב"ה יברא לון גופייהו כדקא חוי. דהא גרמא חד דלשתאר ביה צבר כש תחות ארעא. סהוה גרמא יתעביד כחמירא צביסה. ועליה יבני קב"ה כל גופא. ולא יסיב לון קב"ה נשמתין אלא צארעא דישאל. דכתיב (ז) הנה אני פורח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. שיתגלגלו תחות ארעא. ולצטר מה כתיב. ונתתי רוחי בכם וחיותם וגו'. דהא צארעא דישאל יקבלון נשמתין כל חינוך בני ענמא. צר אליו דלסתאצו וסחיבו ארעא [כ"ו] צאלין כתיב וימחו מן הארץ. מן הארץ דייקא [כ"ח] ואע"ג דלקשו ואפליגו קדמתי על דא. הוה וימחו כד"ר (ז) ימחו מספר חיים א"ל רבי שמעון ודאי לית לון חולקא בעלמא דלמי. דכתיב וימחו מן הארץ וכתיב לעולם יירשו ארץ [כ"ט] אבל יקוון בדין. ועלייהו כתיב (ז) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו. אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדרתון עולם. וישאר אך נח א"ר אבא אך למעט שלא נשארו בעולם מלבד נח ודעמיה בתיבותא. ר' יוסי אמר תגיר הוה נח [כ"ג] דלכיש ליה אריא. והא לוקמוס:

ויזכר

מראה מקומות (א) דף סט. (ב) ישי"כ כ"ד (ג) דברים ד' ט' יחזקאל ל"ז (ד) תלים ס"ט (ו) דניאל י"ב

זין הזהר

יכלה לסבל תעובותיהם: [כ"ה] וכן יפוש מכל אשר בחרבה. אלה הצדיקים כעלי הנשמות שהיו בזמן החרכה קודם המבול. מתו כבר בחרבה קודם המבול. ולא נשאר גם אחד מהם שיוכל להגן על דור המבול [כ"ו] פ"י שהבלאים שהם של אש מתבלבים בפציות בהאש אכלה של ה' אלהיך. והיו העברתם ועונשם. וכמו שאנו רואים אם יתקרב שלהבת קטן של גר דולק אל להבה גדולה ידלק שלהבת קטנה לתוך הלהב הגדול ותכבה הגר [כ"ז] בהשחתת זרע: [כ"ח] היינו ארץ ישראל שלא יוכל להתגלגל שם ולקטור שם בתחיה: [כ"ט] רמז לזרע הקליונה ארץ חיים הנצחיים. וכן כן וימחו מן הארץ היינו מן הארץ הנצחיים: [ג] דורש אך נח מלשון הכאה שנשארו מוכה כמו ואך אתו ברב:

(א) ויזכר אלהים את נח וגו'. א"ר שמעון בוא וראה בזמן שהדין נעשה לא כתוב בו זכירה כיון שנעשה רדין ונאבדו רשעי העולם. או כתוב בו זכירה, שהרי כאשר הדין שורה בעולם אין היחיד שלבעלה נמצא אלא והמשותף שורה על העולם. כיון שנתבטל רדין ונשתכך הדגון, חוזר הכל למקומו. ולפיכך כתוב כאן ויזכר אלהים את נח, היינו ששורה בו בחינת זכור, כיון שנח איש צדיק בתוב בו [כז]. א"ר יהודה נח כאשר היה בתיבה נתיאר אולי לא יזכרנו הקב"ה לעולם. וכיון שנעשה הדין ונאבדו רשעי העולם, אז מד כתוב, ויזכר אלהים את נח [לג] ר' אלעזר אמר בוא וראה בזמן שהדין שורה בעולם, לא נצרך לו לאדם שיהי' נזכר שמו למעלה, שהרי אם נזכר שמו ויזכר חסאיו ויבואו להשגיח בו, מנין שכן הוא משונמית. שיוסדהאיוסמוב שלראשההשנההיה, והקב"ה הן אואת העולם. ואו א"ל אלישע (3) הוה לדבר לך אל המלך, זה הקב"ה שנקרא או מלך, מלך הקדוש, מלך המשפט, ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת, אינני רוצה שיזכרו אותי וישגיחו בי, אלא בתוך עמי, מי שמכניס ראשו בין העם, אין משגיחים עליו לדון אותו לרע, לפיכך אמרה בתוך עמי, בוא וראה נח בזמן שהדין שורה בעולם לא נזכר, כיון שהדין נתבטל מה כתוב, ויזכר אלהים את נח, עתה נזכר שמו. ר"א ויזכר אלהים את נח, היינו על דרך הכתוב ואזכר את ברתיו [לד].

(2) ויבן נח מזבח לה' וגו'. ויבן נח מזבח, זה הוא המזבח שהקריב בו אדם ודאשון, נח למח הקריב עולה. שהרי עולה באה רק בשביל הרדור הלב, וכן במה הטא, אלא נח היה מדרדר ואמר, הרי הקב"ה גור דין על העולם שיתורב, אפשר כפני שהציל אותי נפקע כל זכות ממני, ולא נשאיר לי זכות בעולם, מיד ויבן נח מזבח לה', מזבח ההוא שהקריב בו אדם דראשון היה, אם כן למח ויבן [לז] אלא לפי שרשעי עולם נרבו שלא עמד המזבח במקומו, וכיון שבא נח בתוב בו ויבן [לח] למדנו המזבח יצא נח מן התיבה, וראה איך שתרוב העולם, החזיל לבכות לפני השמים ואמר, רבון כל העולמים הרי נקראת רחום וחנון, היה לך לרחם על מעשי ידיר, השיב לו הקב"ה ואמר, רועה שומה, עכשו אתה אוכר כך, למח לא אמרת כך בשעה שאמרת כי, כי אותך ראיתי צדיק לפני וגו', ואח"כ הגני מבית את המבול מים, ואח"כ עשה לך תיבת עצי נפר, כל כך עכבתי ואמרתה לך, לבעבור שהבקש רחמים על העולם, ומאו ששמעת שאתה תנצל בתיבה, לא נכנס בלבך לבקש רחמים על ישוב העולם, ועשית תיבה ונצלת, ועתה שנאמר העולם פתחת פוך לדבר לפני בקשות ותתנינים, כיון שראה נח כך, הקריב קרבנות ועולות, שכתוב ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו' ויעל עולות.. א"ר יהושע מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו, שחשב בלבו פן לא ינצל, שכתוב כי אותך ראיתי צדיק לפני ברוך הוה, כלומר לפי ערך הדור הזה, ולפיכך לא בקש רחמים עיירם, א"ר אלעזר אפילו כך היה לו לבקש רחמים על העולם, לפי שכתוב לפני הקב"ה מי שימליץ טוב על בניא, מנין, מגדעון בן יואש

(א) ויזכר אלהים את נח וגו' א"ר שמעון מה חזי בשעתא דדינא אתעביד לך כתיב ביה זכירה כיון דאתעביד דינא ותאכזבו חייבי עלמא, כדון כתיב ביה זכירה, הלא כן דינא שריא בעלמא אחזכרינא לא רבתה לא ומחבלא שריא על עלמא, כיון דאתעביד דינא ותאכזב רוגזא, תב כולא לאתריה ובג"כ כתיב הכא ויזכר אלהים את נח, דביס שריא זכור, דנח איש לדיק כתיב ביה [כז]. א"ר יסודה נח כד הוה בתיבה דחיל הוה דלך יזכר ביה קב"ה לעלמין וכיון דאתעביד דינא ותאכזבו חייבי עלמא, כדון מה כתיב, ויזכר אלהים את נח [לג] ר' אלגזר אמר תא חזי בשעתא דדינא שריא בעלמא, לא ליבעי ליה לאיפסי דידכר כ"ייה לעילא, דהא אי הדכר שמייה ידכרון חוביו וייתון לאתבגחא ביה מלן מחונמית דהסוה יומא יוס טוב דלחא הסנה הוה, וקב"ה דלון עלמא, וכדון אמר לה אלישע (3) הוה לדבר לך אל המלך, דה קב"ה דכדון הקרי מלך, מלך הקדוש, מלך המשפט ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת לא בעינא לדיכרון לי וישגיחו בי הלא בתוך עמי, מאן דעיל ריביס בין עמא, לא ישגיחו עליה לדין ליה לביס, בגיני כך אמרה בתוך עמי, תא חזי נח בשעתא דרוגזא שריא בעלמא לא הדכר, כיון דדינא אתעביד מה כתיב, ויזכר אלהים את נח, הסתא הדכר שמייה, ד"א ויזכר אלהים את נח כמה דלח אמר ואזכר את ברתיו [לד].

(2) ויבן נח מזבח לה' וגו' ויבן נח מזבח, דה איזו מזבח דהקריב ביה אדם קדמחא, נח אמאי קריב עולה דהא עולה לא כלקא אלא בגין הסורא דלכא, ונח במאי מב, אלא נח הוה הרסר ואמר הא קב"ה גור דינא על עלמא דיתהריב, דליחא בגין דשויב לי כל זכותא פקק לי, ולא יסתאך לי זכו בעלמא מיד ויבן נח מזבח לה', הסוה ויזבח דהקריב ביה אדם קדמחא הוה, אי הכי אמאי ויבן [לז] אלא בגין דחייבי עלמא נרבו דלח קיימא בזכותיה, כיון דלחא נח כתיב ביה ויבן [לח] תנין כד נפיק נח מן תיבותא, ואסתכל איך עלמא אתמריב, שרי כבי קמי שמיא ואמר, מ"ריה דעלמא כלל הא אתקראית רחום וחנון הוה לך להתרחמא על עובדי ידך אתיב ליה קב"ה ואמר רעיא בשוה הסתא אמרת דא, למה לא אמרת כדון בשעתא דלחמית לך כי אותך ראיתי לדיק לפני וגו', וכתב כן הכני מבית את הייבול מים וכתב כן עשה לך תיבת עצי נפר כל הא אתעביד ואתרית לך, בגין דתבעי רחמין על עלמא, ומן כדון די שמעתא דתבחיב דתיבותא לא עאל בלבך למבעי רחמין על ישיבא דעלמא, ועדת תיבותא ותאכזיבת וכתן דאתחביד עלמא פתחת פומך למללא קמי בעיין ותחונמיה, כיון דחוזל נח כך, הקריב קרבניו ועלון דכתיב ויקח מכל בהמה הטהורה וגו' ויעל עולות.. ח"ר יוסע מאי חוזל נח דלח בעי רחמין על דריס, תשיב בלביה דלחא לא ימכויב, דכתיב כי אותך ראיתי לדיק לפני ברוך הוה, כלומר לפי דהא דה, ובג"כ לא בעי רחמין עליהו, א"ר אלגזר אפילו הכי הוה ליה למכועי רחמין על עלמא, בגין דהיחא ליה לקב"ה מאן דיימר סכא על כזיו, מלן, מגדעון בר יואש

מראה מקומות א' דף ס"ז ב' ס' מלכ"ס כ' ד' ג' ד' ס"ז (ז) נכשמות

זיו הזהר

[א] זכירה פירושו על התחזקות העולמות להשפעת השפע; [ב] לכן היה בכח לעזור יהוד העולמות להשפעת השפע; [ג] פי' שנתקשרה השכינה בפירות העולמות לקבלת השפע הנצרכת לקיום עולם הזה, ואת נח כמו עץ נח, שמסור על פירות יסוד צדיק, ואלהים פ' השכינה, והיינו היחוד; [ד] ר' ריבון כנזכר לעיל שמסור על היחוד וההתקשרות יסוד צדיק שנקרא ג"כ אות תברית עם השכינה תקופה; [ה] הלא עבר מוכן סבב; [ו] פי' שהעיסוי במקום הראוי לו נגד שער השמים;

י"א. שלא היה צדיק ולא בן צדיק. ובשביע' שאמר טוב על ישראל. א"ל הקב"ה (ח) אך בבחך זה ודושה את ישראל מיד מדין. מה בבחך זה. היינו מה שהמלצה טוב על בני :

(ג) ויאמר . אל לבי לא אסוף עוד לקלל את הארמה בעבור האדם. א"ר הוקיה מה זה לא אסוף [ל]ן א"ר יוסא כך שמעתי מד' שמעון שאמר. כל זמן שהאש שלמעה מוסף לדגביר העשן. שהוא הדין שלמעה. מנביר רוגזו ומבלה הכל. לפי שכאשר יוצא האש אין לו הפסק עד שנגמר עיגש הדין. וכאשר הדין שלמעה לא נהוסף להתגבר בדין שלמעה. עושה הדין ופוסק. ואין נגמר עיגש הדין לבליה. ולפיכך כתוב לא אסוף. שלא אסוף ליתן תוספת להגביר הדין שלמעה. אמר העלם ההוא שמעתי. לפי שכתוב אר רד הארמה בעבורך. שאו באותה שעה שנתקלה הארץ בעבור המא ארם. נתנה רשית שישלם עליה נהש דרע ההוא. שהוא משהית העולם ומכלה בני העולם. ומיים הדיא שדקריב נח קרבן וירח אותו וקב"ה . נתנה רשית לארץ לגאת כהרת הנהש דרוא. ויצאה בן הטובאה. ועל בן בקריבים ישראל קרבן לרקב"ה. כדי להאיר פני הארץ [ל]ן א"ר דוקיה כך ריא. וזאת הו' הילה עד שעמדו ישראל על הר סיני :

(ג) ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו'. א"ר אבא בוא וראה מה כתוב בתחלה. ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה. כמו שנתבאר שבעל התבה נתן לו רשית ליבנם [ל]ן אה"ב אמר לו עקרת דביה לגאת. כהרדד נכנס ברשות בעלה. לבסיף יגא ברשות האשה. כבאן לבנה שבעל דביה וכי והאשה הרשה לגאת. וז"ל ויאמר אלהים אל נח לאמון גא בן התבה [ל]ן שהרשית נתנה בידה שתאמר אל האוירה לגאת. ולא לרבעוס. כיון שיגא נהן כהנית יקרות ביד בעלה. שיתן לאשתו ולשמה בדי ולרביבות לה ארבה בבעלה. וז"ל ויבן נח מזבחה לה' יקח מכל בהמה דמהיה וגו' וייל עלת במזבח [ל]ן אלה המתנת מתתן ביד בעלה ליתן לאשתו. בעביל דרביבות לה ארבה בבעלה. יסבאן למדני דרך ארץ לאורד. שיתן כהנית ביד בעלה ויבד אשתו ולא יתן דיא בידה. כמו שכתוב [ל]ן נח מזבחה לה' וגו' ויעל עלת במזבה. דקרבן דקריב לכהנית ויבד לרביבות לה ארבה בבעלה. אה"ב דיא ברכה איתו. וז"ל ויברך אלהים את נח וגו'.

(ג) וימיראכם והתכם ירוד על כל הית דארץ. א"ר אבא ב א יראה בתרדד כת ב בלם אידים עשה את האדם. יתבו בדימית אלהים עשה איה. כיון שדמיו נשת' גיר תודם מותר ג' רד העיונה. ועדכני דאנשים לכוד מכני הית דטרד בתרדד כל ברית שבועים כאשר נשאו ענינים ודאי צדד כך יד דעליה. ועי' יברדו מניה. כיון שהטאו נדפי. גיר תודם בעניי דארד לצד דהרת. וע"כ נדפך שהאנשים ועו נודדי כלכני שייך בריות. ובוא ראה כל איתן האנשים שאין הויבאים לכני רבנם. ואין עברים על מצית התורה. ויו דעורר שלדם לא נשתנה ככראה הצירה העליונה. וכל בריות שבע לם ועיס ומפרדים מפנידם. ובשעה שהאנשים

מראה מקומות (6) טיטוס ו (5) 97 פ (3) 97 פ (7) 97 פ

זיו הזהר

(ל) שהיה רי יכתוב לא אקלל עוד' (נח) היינו כדי להשיך אור רשע ליעים הוה באמצעות השכינה הקדושה : (נח) כנור ליעל ש"ס"כ כתוב בבואת רחב השם הוי"ה ב"ר ולא רשם איהום [ל]ן כי אירוב היינו השכינה הקדושה : (מל) בוא ויבן להם כתוב כפסוק הור טובה לה' ולא כתוב אלהים ירקבנות הם על דרך סגל כמו בתורה .

יואש ללא הוה וכאלי ולא בר וכאלי ומכוס דאמר שיצור על ישראל א"ל קב"ה (ח) אך בבחך זה והכוננת את ישנהל מיד מדין מאי בבחך זה דא שיצוה דאירית על בני :

(ג) ויאמר ה' אל לבו לא חסוף לקלל עוד את הארמה בעבור האדם ח"ר חוקים יהיו היה נה חוסף [ל]ן א"ר יוסא הכי שמעתי יד' שמעון דהיר כל זמנה דאשא דלעילא חוסף לתקבה הנגה דחויי דינה דלתתא לתקוף רוגזו וכני כלא בגין דכד נפיק השא לית ליה חפסקותה עד דיכפלים דינה. וכד דינא דלתתא לא לחוסף להתקפא דיניא דלעילא שציד דינא פסק' ולא ישתליא דינא . ש נהה וצ"כ כתיב לא חוסף . דה חוסף למיבז תוספת נתקפא דינא דלתתא ח"ר היתו וקוח שיננה בגין דכתיב תורה האדמה צעציק' דהא צהיתו שתיא דלתתא ארעה כתיבא דהדס . התיבז רבו לשלטה ענה ההוא הויל שינח דליתו מהכלה דלעילא וכני צני עלמה ומסיבא ויירא דקריב נח קרבנא ויהי ליה קב"ה . התיבז רבו להרעא לנפקא מתחת ההוא נחש . וכבא ימחברת ועל דא מקריבין ישראל קרבנא לקב"ה בגין להכירה הפי ארעה [ל]ן אמר רבי חוקים ימות הוה והכי הוה תליה עד דקיימו ישראל על סורא דסיני

(ג) ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו' ח"ר אבא הא חזי מה כתיב בקדמיותא ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה כמיה דהתייר דיראדי דביח יבז ליה רבו למיעל [ל]ן לבתר לתת חמרה ניה לנכרה בקדמיותא עלל כרבותא דבעלה לסיף נכד צרשו דהתתא מכהן חולכנא דמאריה דצותח יעיל והתתא תביק הה"ד ויחיר הלהים אל נח לאמר נח מן ההבה [ל]ן דרשו הים בידאס לתפקא ליה לחוספיוס . ולח להענה ליה כיון דנכד יבז יתגן וכצ"ד בידא דבעלה למיבז להתתו ולחירי צה ולכהניה לה רחמיותא דבעלה הה"ד ויבן נח מזבחה לה' יקח מכל בהמה דמהיה ויבן יעל עלת במזבח [ל]ן אלה היתן דיבז בידא דבעלה למיבז להתתו בגין להכניה נה רחמיותה דבעלה ומכאן חולופנא חירה הרעא לחוספיון דיבז יתגן ביה דבעלה להתתו ולא בידה כמיה דכתיב ויבן נח מזבחה לה' ויעל עלת במזבח קודמנה נכדוח לחסנה לה רחמיותא דבעלה עת הכי חויה צרכה ליה הה"ד ויברך הלהים את נח וגו'

(ג) ומוראכם והתכם יהיה על כל הית הארץ א"ר אבא תח חזי בקדמיותא כתב צללס אנהיס עשה את ההדס וכתיב ציוות תלחיס נבה חתו כיון דהשו חסתי דייקניווי מהסו דיוקנת עלתה יתהככו מיון למדל יקמו חיוון צרא בקדמיותא כל צריין דעלמא כד זקפן שיינין יחיה דיוקנא קריבא עלתה הוו זעין ודהלנין מקמיס כיון דרבי המהפך דייקניווי צעניווי דייקנא חרתה וצ"ד דהתקב דבני נחא זלן ודלנין מקמי שחר צריין ותח חזי כל חיוון צני כלא עלא הפתן קמי מקריבין ולא עבריין על כקודי חרייתה ויו דייקנא דלכוון לא חסרני יחיוו דייקנת עלתה וכל צריין דעלמא זעין ודהלנין מקמיס יבשענה דבני

זיו הזהר

(ל) שהיה רי יכתוב לא אקלל עוד' (נח) היינו כדי להשיך אור רשע ליעים הוה באמצעות השכינה הקדושה : (נח) כנור ליעל ש"ס"כ כתוב בבואת רחב השם הוי"ה ב"ר ולא רשם איהום [ל]ן כי אירוב היינו השכינה הקדושה : (מל) בוא ויבן להם כתוב כפסוק הור טובה לה' ולא כתוב אלהים ירקבנות הם על דרך סגל כמו בתורה .

שדאנשים עוברים על דברי התורה. נחלת הצורה שלהם. וכלם זעים ומפחדים מפני בריות אחרות. לפי שנחלפה צורה העליונה ונעברה מהם. ואו שלמים בהם ביות השדה. שהרי אין רואים בהם צורה עליונה היא כראוי. וע"כ עתה כיון שהעולם נהדרש כמקדש. ברכם בברכה זו ומוראכם ותחכם יהיה על כל חית הארץ. כמאן ולהלאה יריה לכם צורות אנשים. והשליטם על כלם. כמש"כ וכל דני הים בירכם נתנו. אפילו דני הים. ר' חייא אמר בירכם נתנו. כקודם לזה ומ"כ שכאשר ברא הקב"ה את העולם מסר כלם בידם. שכתוב ורדו ברגת הים ובעיף השמים וגו' :

(א) ואתם פרו ורבו וגו'. בא"ה הברכות לא נזכרו הנקבות. שכתוב ויברך אלהים את נח ואת בניו. אבל להנקבות לא אמר הברכות. א"ר שמעון ואתם. כולל זכרים ונקבות ביחד. ועוד ויברך אלהים את נח. לרבות אשתו. ואת בניו. לרבות נשים שלהם. ולפיכך כתוב ואתם פרו ורבו לעשות תולדות. כמאן ולהלאה שרצי בארץ. וכאן נתן להם הקב"ה שבע מצות התורה. להם ולב"כ דבאים אחריהם. עד שעמדו ישראל בבר סני. ונתנה להם כל מצות התורה ביחד :

(ב) ויאמר אלהים זאת אות הברית אשר אני ניתן וגו' את קשתי נתתי בענן וגו'. נתתי כקודם לזה. (וגו')

(ג) א"ר יהודה זה הקשת הנראה בעולם כבוד עליון קים. וכאשר יצאו ישראל בן הגלות. עתיד זה הקשת להתקשט בגווניו. ככלה זו שמתקשטת לבעלה. והרי אמרו לא תגפה לרגלי המשיח. עד שיתראה זה דקשת בעולם. מתקשט בגוים מאירים ויארד לעולם. ואז תצפה לו למשיח. כגון שכתוב וראיתיה לזכור ברית עולם. ועתה שנתראה הקשת בגוים חשובים. נראה לזכר שלא יבא מבול. אבל כמאן ההוא שיתראה בגוים מאירים. ומתקשט בתקין ככלה שמתקשטת לבעלה. ואז לזכור ברית עולם. שזכר הקב"ה לברית דזה שהוא בגלות ויקים לו מעבר

(ד) ויהיו בני נח היוצאים מן התבה. א"ר אלעזר כיון שבתוב ויהיו בני נח. למס אכר דיוצאים מן התבה. וכי בנים אחרים היו לו שלא יצאו מן התבה. א"ר ר' אבא הן. שהרי אח"כ הולידו בניו בניו. שבתוב ואלה תולדות שם וגו'. והם לא יצאו מן התבה. ולפיכך כתוב היוצאים מן התבה שם הם ויפת :

(ה) ורחם הוא אבי ננען. א"ר שמעון זה כסילת ההרב דנופל תחת כור דזהב [מ] התעוררת רוח הנומאה של נחש הקדכוני. ולפיכך מזכיר ואומר והם הוא אבי ננען. שהביא קללות על הע"ם. כנען הוא שנתקלל. כל נען הוא שהחשיך פני הבריות. ולפיכך לא יצא מתוך דכלל 95 של כלם אלא זה. שכתוב וחס הוא אבי ננען. זה שהחשיך את העולם. ולא כתוב בכלל זה ושם הוא אבי נח. או יפת הוא אבי נח. אלא מיד קפץ ואמר והם הוא אבי ננען ודאי. ועל כן כאשר בא אברדם מה כתוב. ויעבר אברם בארץ וגו' והכנעני

דבני נשא עברין על פתגמי אורייתא אסתחף דיוקנא דלחון וכלהו ועין וחלון מקמי שריין אחרנין בגין דסתחף דיוקנא וכלהו יאסתער מנייהו וכדן בלטי צהו חיות צרה להא לה חמה יאסתער הכוח דיוקנא עלאה כדקחוי וע"ד הסמא כיון דגלויא אסתחף כמלקדמין צריך לון ציריה דא ומוראכס ומתכס יסה על כל חית הארץ ומכאן ולהלאה ירה לכון דיוקנין דבני נשא ומשלים לון על כלא כד"א וכל דני הים בירכם נתנו אפילו כוני ימא ר' חייא אומר בירכם נתנו מקדות דנח ומ"כ דכד צרה קב"ה עליא יחסר כלח בידהון דכתוב ורדו ברגת הים ובעיף השמים וגו'

(א) ואתם פרו ורבו וגו' דבני צרכאן לא אסתחמו נוקבי דכתוב ויברך אלהים את נח ואת בניו אבל נוקבי לא חמו קרא אר"ר שמעון ואהס כללא דדכוני ויקבי כהדא ומו ויברך אלהים את נח לאסתגאה נוקבי ואת בניו לאסתגאה נוקבי דילהון ובגין כך כתוב ואתם פרו ורבו למעבר תולדות. מכאן ולהלאה כולו צארך והכא היכי לון קב"ה שבע פקודי אורייתא לון וכלל דלתו אצמרייהו עד דקיימי ישראל בצורה דסני ואסתיהב לון כל פקודי אורייתא כהדא

(ב) ויאמר אלהים זאת אות הברית אשר אני ניתן וגו' את קשתי נתתי בענן וגו' נתתי מקדמת דנא (וגו')

(ג) א"ר יהודה הא קסת דסתחף צעלמא בצורה עלאה קיימא. וכד יפקון ישראל מן גלותא זמניא הא קסת למתקשטא בגווי ככלה דא מתקשטא לבעלה. והא אחרת לא תנפי לרגלי המשיח עד דיתחזי הא קסת צעלמא. מתקשטא בגווי כהיוני ויתסיר לעלמא וכדון כפי ליה למשיח יכלן דכתוב וראיתיה לזכור ברית עולם. והסתא דסתחף בגוויין חבוין מתחזיא לדוכרלא דלח ייתי מצול אכל צההיא זינה דסתחף בגוויין כהיוני. ומתקשטא בתקויל ככלה דמתקשטא לבעלה וכדון לזכור ברית עולם וידכר קב"ה להאי ברית דאיהו בגלותא ויקים לה מעפרא

(ד) ויהיו בני נח היוולדים מן התבה. א"ר אלעזר כיון דכתוב ויהיו בני נח אמרי אמר היוולדים מן התבה וכי בניו אחרנין הוו ליה דלא נפקו מן מיצותה א"ל ר' אבה אין דהא לכתר אולידו בניו בגין דכתוב והלא תולדות שם וגו' ואינון לא נפקו מן מיצותה ובגין כך כתוב היוולדים מן התבה שם חס ויפת

(ה) ורחם הוא אבי ננען א"ר שמעון דא זוהמא דדכבא תמות קספיפין [מ] אהעברותא דרוחא מסאבא דנחש קדמאה ובגין כך רשיס ואמר והם הוא אבי ננען דאיייה לנשין על עלמא הסוה כנען דלתלטיא. הסוה אכלא דלתחין אפני שריין ובגין לא נפק מנו כללא דכלהו אלא דא דכתוב וחס הוא אבי ננען. הסוה דלתחין עלמא. ולא כתוב בכללא דא ושם הוא אבי נח או יפת הוא אבי נח אלא מיד קפץ ואמר והם הוא אבי ננען ודאי ועל דא כד אמר אברדם מה כתוב ויעבר אברם צארך וגו' והכנעני

טראה בתקומות (א) 97 פה (ב) 97 פה (ג) 97 פה (ד) 97 עכ (ה) 97 עכ.

זיו הזהר

[מכ] יתרין כזה ב' תיבות בירכם נתנו שחן מיתרות. וגם שאין להם התקשרות כמה שכתוב קודם וכלל דני הים ולא כתוב וכל דני הים. ולכן יאמר כי ירכם נתנו פי' מכבר קודם לזה. ומעם המסוק כך הוא. מוראכם ותחכם יהיה גם וכלל דני הים אשר בירכם נתנו מבין. ונתקלל ואת בתמא דוד הפבול. עתה תחזור ואת לכם כבדאשונה: [מג] יתרין כזה עושה החוקים הלא הקשת הוא ענין סבעי מתחילת הבריאה מסה שקרני אור השמש נשברות בתוך עב הקנן המלא מים כשעה שנושר מול השמש. ולכן יאמר כי נתתי משמעותו ככבר ואין זה דבר חדש. רק שנתחפש שהקשת יהי' סימן לעולם שלא יהי' מבול. ומעם המסוק כך הוא. את קשתי אשר נתתי בענן סבכר. מעתה לא יתראה עוד עפי' מקרה במקדש אלא שיתראה עפי' כ זה ביותרת לאות לעולם שבאשר יהיה בענני נגן על הרקע פי' שהודור יהי' ראוי להביא עליהם מבול. או ונראתה הקשת בענן עפי' השחת הבורא. שסיבב להעמיד עב הקנן מול השמש למען יתראה בו הקשת כדי להראות לעולם שרק בשביל השנועה אינו מבויא מבול עליהם. ויתנו לכ להטיב מעשיהם: [מד] ידוע שזכר רבו

או בארץ. שעוד לא היה הקיום של האבות, ולא באו בני ישראל בעולם, שיצא משם שם כנען ויכנס שם עליון הקדוש. כאשר היו ישראל וכאום נקראת הארץ על שם זה ארץ ישראל. כאשר לא זכו נקראת הארץ על שם אחד ארץ כנען. וע"כ כתוב ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. שהוא הביא קללות על העולם, ובגשש מה כתוב. ארור אתה מכל הברמה. וזה שכתוב עבד עבדים.

(ח) וַיִּחַרְלֵם נח איש האדמה ויטע כרם. ר' יהודה ור' יוסי. אחד אמר מגן ערן נשלח הענף ונמעה כאן. ואחד אמר בארץ ישראל היה הענף ועקרה ונמעה, ובאותו הזמן עשה פירות ויצא פרחים וענבים, וסחט אותם ושתה מן היין ונשתכר. רבי שמעון אמר סוד של חכמה יש כאן במקרא הזה. כאשר בא נח להקריב בחטא הריא שחקר אדם הראשון. לא להתרברק בו אלא להבין ולתקן העולם. ולא יכל. סחט ענבים להקריב בכרם הריא (מ"ה) בין שהגיע שמה. או וישכר ויתגלגל. ולא היה לו כח לעמד ולפיוכך ויתגלגל. נתגלה פרצה של העולם שהי' סתום. בתוך אהלה כתוב בה"א. ועל זה כתוב (2) ואל הקרב אל פתח ביתה. בתוך אהלה של כרם הריא. כרמיון זה בני אהרן. שלמדנו שתויי יין היו. וכי מי נתן להם יין במקום שהוא לשתות. אפשר תעלה על דעתך שמתחזקים היו ונשתכרו עם יין. אינו כן. אלא וראי מיין הריא נשתכרו (מ"ו) שכתוב (7) ויקריבו לפני ה' אש וזה. כתוב כאן אש וזה. וכתוב שם (7) שמרד בעולתו וזה. ודכל ענין אחד. וכן כרמיון זה וישת מן היין וישכר ויתגלגל. ועל זה נתעורר חס אבי כנען כמו שנתבאר. וניתן מקום לכנען לשלוט. ומה שזוהה הצדיק הזה במד ברית הברית סרסו. ותניא שהעביר ממנו יסוד הדוא. ולפיוכך אמר ארור כנען. שהרי קללות נתעוררו בתחלה על ידי בעולם. שמרד ארור אתה מכל הברמה וגו'. הכל יתקן לעתיד לבוא. והוא לא יתקן. כלם יצאו לחירות והוא לא יצא. זה סוד לאותן הוודעים ררכי ושכילי הדערה :

(ט) הוּא היה גבור ציד לפני ה' וגו'. בוא וראה הוא היה גבור תקיף. בגדי אדם הראשון היה גלבוש. והיה יודע לצוד ציד לבריות ברם. אמר ר' אלעזר נמרוד היה מפתה לבריות ללכת אחרי עבודת אלילים. והיה שולט בכח אותו הנגרים ונצח לכני העולם. והיה אומר שהוא המושל בעולם. והשתחוו אליו האנשים. ולמה נקרא שמו נמרד. שמרד במלך העליון שלמעלה. שמרד בעולתו ומרד בתחתונו. באותן הנגרים היה מישל על כל בני העולם ומלך ברם. מרד ברכונו ואמר שהוא המושל בעולם. והיה מפתה לבריות אחריו. עני שהמשיך האנשים להתרחק מן עבודת רבונו העולם. א"ר שמעון באלה הנגרים ידעו החכמים סוד עליון :

(י) וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שפה אחת ודברים אחדים וגו'. א"ר שמעון הרי אז היה העולם ביסוד ועיקר ושהרש אחד ואמנה אחת בהקדוש ברוך הוא בלבדו. מה כתוב. וידי

או בארץ. ועד לא היה קיומא דאבסן. ולא אתו זרעל דישאל בעלמא דיוק שמה לא וייעול שיח עלאה קדיחא כד סוו זכאין וישאל אקרי ארעא על שמה לא ארץ ישראל כד לא זכו וקרי ארעא על שמה אחת ארץ כנען וע"כ כתיב ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו דהיוו חזיתי לווסין על עלמא. ובגשש מה כתיב. ארור אתה מכל הברמה. היינו דכתיב עבד עבדים :

(ח) וַיִּחַרְלֵם נח איש האדמה ויטע כרם ר' יהודה ור' יוסי. חד אמר מגן ערן אחרת ונליב לה הכל אחד אמר בארעא [קדישא] סות ועקר לה ושתל לה. וזהוהו ויחא עבדת ציבין ונתת לבלבין ועבדין. והוה סמיס לה ובתי זין חמרל וריו רבי שמעון אמר רזא דחמתת חזיו הכל כתיב כתיב קרא כד בעא נח למדקדק בזהוהו חזיב דדקד אדם כתיבין. ולא לאחדבקא ביה אלא למכדע ולאחקתא עלמא ולא יכל. סמיס עבדין למדקדק בזהוהו כרם וזיהו כיון דמשא להאי כדיון וישכר ויתגלגל ולא סוה ליה חילא למיקס ובג"כ ויתגלגל גלי פרצה דעלמא דהוה סמיס. בתוך חסלה כתיב בה"א. ועל זה כתיב (2) ואל הקרב אל פתח ביתה בתוך חסלה דהוהו כרם. כגוונא לא בני אהרן דתיקן שתויי יין סוו וכי חזי יסיד לון חמרל בזהוהו אחר למשתי אי סלקא דעתך דליוון חלופין סוו דרוו חמרל לאו הכי אלא ודאי מהוהו חמרל רזו (מ"ו) דכתיב (2) ויקריבו לפני ה' אש וזה כתיב הכל אש וזה. וכתיב חס (7) לשחק במאסה זרה. וכלל חס מלה. וכן כגוונא לא וישת מן היין וישכר ויתגלגל. ועל זה אשתר חס אבי כנען כמה דלחמר ואתיסיב אחר לכנען לשלטה. ומאי דהוה סדיון דקיי ברזא דברית סרסו. ותניא דתעבר מניה סהוה קיומא. ובגין כך אמר ארור כנען. דהא ליושין לחערו בקדמותא על ידי עלמא. כד"ל ארור אתה זכל סכסמה וגו'. כלל יתקן לזמנא דחתי. והוא לא יתקן. כלל יפקין לחירו והוא לא יפוק. ורזא חזיו לליוון דידעי ארמיו ושכילי דלורייתא :

(ט) הוּא היה גבור ציד לפני ה' וגו'. בוא וראה הוא היה גבור תקיף. בגדי אדם הראשון היה גלבוש. והיה יודע לצוד ציד לבריות ברם. אמר ר' אלעזר נמרוד היה מפתה לבריות ללכת אחרי עבודת אלילים. והיה שולט בכח אותו הנגרים ונצח לכני העולם. והיה אומר שהוא המושל בעולם. והשתחוו אליו האנשים. ולמה נקרא שמו נמרד. שמרד במלך העליון שלמעלה. שמרד בעולתו ומרד בתחתונו. באותן הנגרים היה מישל על כל בני העולם ומלך ברם. מרד ברכונו ואמר שהוא המושל בעולם. והיה מפתה לבריות אחריו. עני שהמשיך האנשים להתרחק מן עבודת רבונו העולם. א"ר שמעון באלה הנגרים ידעו החכמים סוד עליון :

(י) וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שפה אחת ודברים אחדים וגו'. א"ר שמעון הרי אז היה העולם ביסוד ועיקר ושהרש אחד ואמנה אחת בהקדוש ברוך הוא בלבדו. מה כתוב. וידי

טראה מקומות (א) דף ע"ב. (ב) עמ"ל פ"ג. ויקרא י' (ד) עמ"ל ד' (ה) דף ע"ב. (ו) דף ע"ד.

זיו הזהר

על גבורה זיון והיינו שורש חס. וכנען שיצא ממנו הוא הסיג והספולת של הזהר, והיינו מותרות הדין הקשה שורש נחש הקרמוני : (מ"ה) כרם הזה היינו חכמות חיצוניות כגון כשפים ותקירה הנקראת פילאוסופיא. שכל זה פתעה לאדם סדרך האמונה המסורה בבורא יחיד ומביאנו ליד כפירה, ויש להבין חסוד של מישל מופתת הענבים, דהנה משקה היין הוא דבר שנעשה ממליו ומתפתח לאש לאש ע"י כח התסיסה, ואין דומה כלל תנוול מן הענבים להיין שנתפתח אח"כ מן נוילת הענבים סמילא מעצמו. והוא שנברא מעצמו בן דבר אשר הפותח ממנו בכח ודרך הטבע. והנמשל הוא תכמת התקירה שיש חוקרים המכחישים כבריאת עולם ע"י בורא יחיד ולה. בפיתח חסוד רבר בנרא מעצמו בכח הטבע מן דבר הפותח ממנו כמעלה והתפתח העולם מעק מעק לאש דבר בכח בורא יחיד וככות אלפי שנים. ויש מן החוקרים שפנולו למעות הכביא לירי גיוון כאשר שהארם התפתח מן קוף וקוף מן כלב וכלב מן חתול וחתול ויככבר ועוד כדומה לשמותים כאלה. והענין של וישכר ויתגלגל היינו שנכשל בחכמות הדין ונפל מן האמונה המסורה. (ע"ה) היינו תכפוח

ויהי בנסעם מקדם. בקרמונו ועקרושל העולם שהוא אמנות הכל. וימצאו בקער. בנניאה מצאו וינאו בה כהתת דארנינה העליונה. בוא ראה נמרד מה כתוב ב. ויהי ראשית ממלכתו בכל. שהרי משם לקח להתרבק ברשות אחר ומ"ו וכאן כתוב וימצאו בקעה בארץ שעקר. משם לקחו בלבבם לצאת מרשות עליון לרשות אחר.

(א) ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם. א"ר אבא שמות לקחו בלבבם. אבל בחכמה של רשות בוא. כדי לצאת מרשות עליון לרשות אחר. ולהחליף בכודו בכבוד אל נכר. ובכל הענין יש סוד חכמה עליונה. הבה נבנה לנו עיר ומגדל. ביה וראד כאשר הגיעו לבקעה זו. שהיא רשות אל נכר. ונתגלה להם מקום מטשלה זו. הנאות בתוך הרום הים ומ"ו אכרו היו סקם לשבת ולרוק ר"ב ליהנות בו התרתנים וי"ו ביד אמרו דבה נבנה לנו עיר. נתקן במקום זה עיר ומגדל. ונעשה לנו שם. מקום זה יהיה לנו לארדים ירא אחר. ינבנה למקום זה עיר ומגדל. למה לנו לעלות למטשלה גבור שלא ניכל לירדת במנה. הרי כאן מקום מתקן. ונעשה לנו שם. ארדים לעבדו שם. פן נפוצו לארדים אחרים ונתפור לצדדי העולם:

(ב) וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל. והו אחד מא"תן עשרה פעמים שורדה השכינה לארץ. אכל מה זה לראות. וכי לא היה יודע מקדם לזה. אלא לראות להשגיח ברין. כמס"ב (2) ורא ה' עליכם ייפוט. את העיר ואת המגדל. כאן צריך להבין שהרי לא כתוב לראות את בני האדם. אלא לראות את העיר ואת המגדל. למה כך. אלא בזמן שמשגיח רב"ה ברין. בתחלה משגיח במדרגה העליונה. ואח"כ במדרגה התחתונה. בתחלה בעליונים ואח"כ בתחתונים. ולפי שענין המגדל נועד למעלה. השגיח בכה שלמעלה היתה בתחלה (1) שכתוב לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם. מה בני האדם. בנוי של אדם הראשון שמרד ברבובו וגרם מיתה לעולם. אשר בנו בני האדם. בגין ודאי אמרו ובקשו לבנות למעלה (1). ועוד א"ר אבא אכל מוכן במה שלמדנו שזה כלך וקן וכסיל. יורד ומסות. עולה ומקטרג. שהוא יורד לקטרג לאדם. מה הגיעם. לפי שהוא נאמן על מעשי האנשים. אבל בוא וראה שכן הוא בריו של יחיד. אבל בריו של העולם כתוב וירד ה' לראות. וכתוב (2) ארדה נא ואראה שלא ניתן להאמין. אלא שהדבר ביד הקב"ה בלבדו. שאינו רונה להאביר העולם על פי המקברג. שהשקת שלו היא תמיד לרשות. מנין שכתוב (1) קץ שם להשך ולכל תכלית הוא חוקר. לרשעות הכל הוא חוקר. (1) ר' יצחק היה יושב לבני רבני שבעין. א"ל מה ראו אלה שעשו שמות זה למרוד בו בהקב"ה. וכלם בעצה אחת עמדו בזה. א"ל הרי אמרו שכתוב ויהי בנסעם בקדם. שנעשו למעלה למטה. נסעו מארץ יערא וירדו לבבל. אמרו הרי כאן המקום להתרבק בו. נעשה לנו שם וגו'. ויתרבק העור שלמטה במקום הזה. בשביל שכאשר יבאדין לשרות

ויהי בנסעם יקדם. יקדימה עקרה העלית הימניתה הכל ויאל בקעה ימיתה הככה ונפקו בה יתחית הימניתה עלה תח היו ימיר יהיו כתוב ציוס והכו ראשית הימניתה כל דהא יתין נפל לאתחיתא ברסו חרת ומ"ו והכה ויינתי בקעה בחרג נגה יתין נפלנו בלכיוו להפקא מרשותא עולה לרסו אחרת.

(א) ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם. א"ר אבא שמות לקחו בלבבם. אבל בחכמה של רשות בוא. כדי לצאת מרשות עליון לרשות אחר. ולהחליף בכודו בכבוד אל נכר. ובכל הענין יש סוד חכמה עליונה. הבה נבנה לנו עיר ומגדל. ביה וראד כאשר הגיעו לבקעה זו. שהיא רשות אל נכר. ונתגלה להם מקום מטשלה זו. הנאות בתוך הרום הים ומ"ו אכרו היו סקם לשבת ולרוק ר"ב ליהנות בו התרתנים וי"ו ביד אמרו דבה נבנה לנו עיר. נתקן במקום זה עיר ומגדל. ונעשה לנו שם. מקום זה יהיה לנו לארדים ירא אחר. ינבנה למקום זה עיר ומגדל. למה לנו לעלות למטשלה גבור שלא ניכל לירדת במנה. הרי כאן מקום מתקן. ונעשה לנו שם. ארדים לעבדו שם. פן נפוצו לארדים אחרים ונתפור לצדדי העולם:

(ב) וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל. והו אחד מא"תן עשרה פעמים שורדה השכינה לארץ. אכל מה זה לראות. וכי לא היה יודע מקדם לזה. אלא לראות להשגיח בריו. כמס"ב (2) ורא ה' עליכם ייפוט. את העיר ואת המגדל. כאן צריך להבין שהרי לא כתוב לראות את בני האדם. אלא לראות את העיר ואת המגדל. למה כך. אלא בזמן שמשגיח רב"ה ברין. בתחלה משגיח במדרגה העליונה. ואח"כ במדרגה התחתונה. בתחלה בעליונים ואח"כ בתחתונים. ולפי שענין המגדל נועד למעלה. השגיח בכה שלמעלה היתה בתחלה (1) שכתוב לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם. מה בני האדם. בנוי של אדם הראשון שמרד ברבובו וגרם מיתה לעולם. אשר בנו בני האדם. בגין ודאי אמרו ובקשו לבנות למעלה (1). ועוד א"ר אבא אכל מוכן במה שלמדנו שזה כלך וקן וכסיל. יורד ומסות. עולה ומקטרג. שהוא יורד לקטרג לאדם. מה הגיעם. לפי שהוא נאמן על מעשי האנשים. אבל בוא וראה שכן הוא בריו של יחיד. אבל בריו של העולם כתוב וירד ה' לראות. וכתוב (2) ארדה נא ואראה שלא ניתן להאמין. אלא שהדבר ביד הקב"ה בלבדו. שאינו רונה להאביר העולם על פי המקברג. שהשקת שלו היא תמיד לרשות. מנין שכתוב (1) קץ שם להשך ולכל תכלית הוא חוקר. לרשעות הכל הוא חוקר. (1) ר' יצחק היה יושב לבני רבני שבעין. א"ל מה ראו אלה שעשו שמות זה למרוד בו בהקב"ה. וכלם בעצה אחת עמדו בזה. א"ל הרי אמרו שכתוב ויהי בנסעם בקדם. שנעשו למעלה למטה. נסעו מארץ יערא וירדו לבבל. אמרו הרי כאן המקום להתרבק בו. נעשה לנו שם וגו'. ויתרבק העור שלמטה במקום הזה. בשביל שכאשר יבאדין לשרות

בראה בקומות (א) דף פה (ב) כמות ה' (ג) כל נג (ד) כמות י"ח (ה) כמות כ"ח (ו) דף פה

זו הזהר

הריוניות כנזר לעיל: [מזן] פי' ברשות שלימת השר שבשמים שעל ארץ בכל. שזה השר היה או מוטל בכיפה בין שבעים שנים שעל שבעים אומות. יב' הו' נמרד מושל בכיפה למטה על הארץ. וכמו ששכר השב שהשר שלו שבשמים הוא המושל והמנהיג לכל העולם. כן גם הו' דרסלה השבו כשראו נדלות זה השר בשמים לשיכך בקשו להתקשר במציאה זו שבא. וחשבו שיעזו ירצו מרצות הכורא עליון להיות הפשי במקשריהם לעשות מה שרצו כפי שריות לבם [מת] מקום אמיתות הובאה. קרא יהו' בא ריבא או שיומלי ומו. אפשר שגם בפנים הזהר צ"ל הגירסא ב"ו תהומא ימא או בנו שיומלי ימא [יש] כפי שריות לבם כפי ז"ל עבודה לרובן העולמים: [ג] להכניע מקדם בשמים לזה השר שבקשו לעשותו אלוה. [גל] למעלה בשמים לעבוד לזה השר בשם אלוה:

לשרות בעולם. הרי מקום זה יהיה כנגדו [3] ומכאן יהנה העולם ויהי' ניוון. שהיה למעלה מצדו הוא שיהי' ניוון רעלים מכנו [2] ולא עוד אלא שנעלה לרקיע ונלחם עמו בלחמה. שלא ירד עוד מכול בעולם כבתחלה :

א) ויאמר ה' הן עם ארד ושפה אחת לככם. מפני שככם יהד באחרות. כלם יעשו ויצלחו במעשיהם. תפורה המדרגות כל אהת לצד שלה. ובשביל זה יהפזרו כל אלה שלמטה. מה כתוב ופיץ ה' אותם משם. ואפשר השאל לשונם למה נתבלבל. אלא מפני שלכלם היו מדברים בלשון הקודש. לשון ההוא היה עזר להם. לפי שבמעשה וכדבור הכה הלויים ענינים האלה שתתדבק בהם כונת הלב. יבנה עשו עזר למקים ההוא שבקשו להקים [17] וע"כ נתבלבל לשונם שלא יוכלו לחזק רצונם בכח לשון הקודש. כיון שנתחלף לשונם לא הצליחו במעשה הזה. לפי שהיה שלמעלה אין יודעים ואין מכירים רק לשון קודש. וכאשר נתבלבל לשונם. נחלש כחם ונשברה הגבורה שלהם. כוא וראה שזה הרביר שאומרים התחתונים בלשון הקודש. כל חילות השמים מכירים בו. ומתחוקים בו. ולשון אחד אין יודעים ואין מכירים בו. ועל כן דור הפלגה כיון שנתבלבל לשונם. מיד ויחדלו לכנות העיר. שהרי נשבר כחם. ולא יכלו לעשות עוד כלום כבדצין שלהם. (2) ר' יהוי אמר כוא וראה מה כתוב ויהי כנסעם מקדם. מה מקדם. מקדמונו של עולם. וימצאו. ויראו צדק לומר. מה וימצאו. אלא מציאה מצאו שם מן הסודות של הכמת הקדמונים. שהיה נשמר שם מן בני הבבול. ונחכמה זו עמלו לעשות המעשה שעשו למרד בו בהקב"ה. והיו אומרים כפה ועשו מעשה [18] ראה מה כתוב רן עם אחד ושפה אחת לכלם. לפי שהם בלב אחד ורצון אחד ומדברים בלשון הקודש. עתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. ואין מי שימנע מעשה שלהם. ומה בשביל שהיו ברצון ולב אחד ומדברים בלשון הקודש כתוב. לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. והדיון שלמעלה לא ייכל לשלם בהם. אנהו הדברים העוסקים בתורה. ואנהו בלב אחד ורצון אחד. על אהת כמה וכמה :

ב) וימת הרן על פני תרח אביו וגו'. א"ר יוסי מה שמשיענו כהן. אלא שעד יום ההוא לא היה אדם מת כהני אביו מלבד זה. וכאשר נשלך אברהם לשרת נדרג הרן. ומפני זה ימאס משם. אמר הרן ל' להרן. אלא כיון שהשליכו לאברהם באור כשרים. נהגה עליו הקב"ה והצילו. והיה הרן אחיו עומד שם. אמרו הכשרים בשביל זכות הרן ניצל. מיד יצאה שלהבת אש ושרפה את הרן זש"כ וימת הרן על פני תרח אביו. ויש אומרים שהכשרים אכרו אפשר אין אש שולטת בזרעו של תרח. נשלך להרן באש. ואם לא יש"ף נדע בודאי שאין אש שולטת בזרעו. מיד השליכו להרן באש ונשרף. והיה תרח אביו עומד שם. זש"כ וימת הרן על פני תרח אביו. ביים ההוא ידעו כל אומה ולשון. שלא הציל לאברהם אלא הקב"ה. שהוא יחידו של עולם והיו מביאים בניהם לבית אברהם. ואמרו לו. ראינו אותך שאתה בוחט בהקב"ה שהוא רבנו של עולם. תלמד לבנינו מדרכיך

מראה מקומות א) 97 עכ ב) 97 עכ ג) 97 עכ

לחטאיה בעליא. הא אהר דא לקבליה וגו' ומכאן אהרני עליה ויתון דהא לעילא דמיקא חיוס לאתונה עליה מינא וגו' ולא עוד אלא אכן נסק לרקיעא וננה ביה קרבא. דלא ימות סופאא בעלמא כדבדקיייתה :

א) ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם בנין דכלהו כחד ביחודא כלהון יעבדון וילחון בעבודיייהו יתבדרון דרגין כל חד לסמריה ובגין כך יתבדרון כל הני דלתתא מה תביז ויפץ ה' אותם משם. ואי תיירא ליכנהון אחזי התבלבל חלא בגין דלהון ממלתי בלשון הקודש ההוא ליטנא קא עבד לון סיועא בגין דבעובדא ובמולא דפומא תליין מלין חלין לאתדבקא רעותהון בלשון הקודש כיון עבדי סיועא לההוא אהר דבעו לאקרא [17] וע"ד התבלבל ליכנהון דלא יכילו לאתדבקא רעותהון בלשון הקודש כיון דתחלף ליכנהון לא חלחו בעובדא דא. בגין דחילא דלעילא לא ידעי ולא אשתמודעי בר בלשון הקודש. וכד התבלבל ליטנא דילחון. התחלש חיליהון והתברר מיקפא דלחון. מא חוי דהא מלכ דאמרי תחאי בלשון הקודש. כללו חילי שמיא ידעי ביה ואתתקפי ביה וליטן אהר לא ידעין ולא אשתמודעי ביה ועל דא חלין כיון דתתבלבל ליטנא דלחון. מיד ויחדלו לבנות העיר דהא אהר חיליהו ולא יכילו למעבד מידי ברעותא דלחון. (3) ר' חייא אמר מא חוי מאי תביז ויהי כנסעם מקדם מאי מקדם. מקדמינו של עולם. וימצאו. ויראו מצעי ליה מאי וימצאו הלא מציאה אשכחו תמן מרזי דתכתתא דקדמאי. דאתנצר תמן מן בני סופאא. ובה אשתדלו למעבד כההיא עבדתא דעבדו לשרבא ביה בקב"ה. והיו אמרי בפומא ועבדי עבדתא [18] חזי מאי תביז הן עם אחד ושפה אחת לכלם. בגין דחינו בלבא חד ורעותא חד ומללי בלשון הקודש. עתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. ולית מחן דימנע עובדא דלחון. ומה בגין דהו ברעותא ולבא חד ומללי בלשון הקודש כתיב לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. ודינא דלעילא לא יכל לשלם בהם. אכן חבדייא דמתעסקין באורייתא ואכן בלבא חד ורעותא חד. על אהת כמה וכמה :

ב) וימת הרן על פני תרח אביו וגו'. א"ר יוסי מאי חיריא הכא. אלא עד ההוא יומא לא הוה בר גש דמית אחי אביו בר דא. וכד אתרמי אברהם לשרת התקטיל הרן. ובגין דא נפקו מתין. מאן קטיל ליה להרן אלא כיון דרמו אברהם לשרת דכדאי התגלי עליה קב"ה ובזביה יכוס הרן תהוי קאים תמן אמרו כשדאי בגין זכותיה דהרן אשתויב. מיד נפק שלהובא דאש ואוקדיה להרן. ה"ד וימת הרן על פני תרח אביו. ואית דחירי זרעא דתרח לית אשא שלטא ביה חבל נרמי נהרן לשרת ואי לא התוקד נדע צדתי דלא שלטא מרע בזרעיה. מיד רמו ליה להרן לגורא והתוקד. והוה תרח אביו קאים תמן. ה"ד וימת הרן על פני תרח אביו כההוא יומא ידעו כל אומיה וליכניא. דלא סגיבוס לאברהם אלא קב"ה לחיו יחידי דעלמא. והוון מייטין בנייהו למשכניה דאברהם ואמרין ליה. חמינן לך דאם רחין בקב"ה לחיו רבונס דעלמא. אולוף ללבנא מאורקך

זיו הזהר

[ג] כל כך טעו לחשוב שזה השר יש לו כח להגן על עובדיו מפני הרין של רשות העליון : [ג] ענין הרוחם והצטננות בהשפעת השפע למעלה ברשות הקדושה הוא מה שהשפע צריכה להמשך לעולם הזה לפי ערך בשרו מעשי התחתונים : [ד] שבקשו להקים בבח פיהם אל לו ואל נבר כשמים : [ט] גורו כפיהם בהשבעות מלאכים ושירים שיעזרו להם במעשה בנין המטרל :

תחתיה להדליק אותה וכן ואז הכף יחוד אחר וש"כ (ז) כי
 ה' אלהיך אש יכלד הוא. ובה כ התם ואתם הרבקים בה
 אלהיכם חיים כלכם היום וכן בריך ה' לעולם אמן ואמן:

תחתיה להדליק לה וכן וכדון בלא זה הסיד (ז) כי
 ה' אלהיך אש יכלד הוא וכתוב התם ואתם הרבקים בה
 אלהיכם חיים כלכם היום וכן בריך ה' לעולם אמן ואמן .

פרשת לך לך

כ) ויאמר ה' אל אברהם לך לך ונני. אמר ר' שמעון
 סוד של חכמה יש כאן. לך לך לתקון
 עצמותך וכן מוציאו מן צד הישוב והוא שאתה שקל בשכלך
 שניגלה בו וכן ומתולדתך. מן אותה התולדה שלך ומבית
 אביך שאתה מסתכל בשורש שלהם. אל הארץ אשר ארצך.
 שם יתגלה לך מה שאתה מבקש. רבם והוא הממונה עליה
 שהוא עמוק ונעלם וכן ואעשה לני גדול נגד בחינה ימין.
 ואברך נגד ברצת שמאל ואגדלה שמך. נגד בחינת
 רמיצת היד ברכה נגד בחינת ארץ ישראל והכל
 סוד המרכבה הקדושה וכן מיד ויבך אברהם כאשר רבר אליו
 ה'. (ג) ר' אעזרז אמר לך לך לטובתך לתקון עצמותך.
 לתקון המדרגה שלך לך לך אין אתה כדאי לעמוד כאן
 בין הרשעים האלה. וסוד הענין לך לך. שרדי הקב"ה נתן לו
 לאברהם רוח חכמה. והוא יודע ומצד הצדדים של ישובי
 העולם וכן והסתכל בהם ושקל במשקל. יודע הבחנת הממונים
 על צדדי הישוב. כאשר רביע לתוך נקודה האמצעית של
 דיישין וכן שקל במשקל ולא היה עולה בידו. המסתכל לדעת
 הבח שהיא ממונה עליה. ולא היה יכול להשיג במחשבתו. שקל
 במד פעמים וראה שרדי משם נשתל כל העולם וכן המסתכל
 וצדף ושקל לדעת. וראה שזה הבח העליון שעליה אין לו
 שיעור עמוק ונעלם. ואין הוא כדמיון צדדי המדרגות של
 הישוב וכן והסתכל ושקל יודע. שרדי כמו שמאוחה הנקודה
 שריא אמצעות הישוב. מסנה נשתל כל העולם לכל צדדיו
 כמו כן ידע שזה הבח השרדי שהורה עליה. משם יצאי כל שאר
 כחות הממונים על כל צדדי דע להם. ובלם בו נאחזים וכן
 ואז ויצאו אתם סאר כשרים ללכת ארצה ננען. עוד המסתכל
 ושקל וצדף לעמד על כבוד הענין של מקום ההוא ולא היה
 יודע. ולא היה יכול לעמד עליו להשיגו. כיון שריאה תוקף
 ועז של מקום הזה שאינו יכול לעמד עליו להשיגו. מיד ויבאו עד
 חרן וישובו שם. מה מעמו של אברהם אלא שהוא ידע
 וצדף בכל אותן השרים מנהיגי העולם בכל צדדי הישוב.
 והיה שוקל ומצדף אותן השולטים בצדדי הישוב. מנהיגי
 הבוכנים והמזלות שלהם. מי המה רמתנבדים אלה על אלה.
 והוא שוקל כל ישובי העולם. והיה עולר בידו וכן כשהגיע
 לביכום

מראה מקומות (א) דברים ל (ב) ירמיה ג. (ג) 97 ע

זיו הזהר

אכן ישראל מרליקים המנוה הקדושה ע"י גיתנתם השכן שהוא תורה תפלה ומצות וע"י אבי שלבר המע"ה ושמן על ראשן אל
 יחמר. (ג) כה' אלהיכם היינו השני אורות הנזכרים לליל והרבקות היא ע"י תורה תפלה ומצות כדמיון השמן שבגד הדבוס
 בשעת ההולקת לשני מיני האשות וזהו חיים כלכם היות היינו שמוה כא לג החיי-

פרשת לך לך (א) יתרו בוח הלשון לך לך שהליכה תתי לתקון: (ג) שהיה תוקי כשכל להשיג הכר שלבעלר המשפיע בצד
 הישוב ההוא: (ב) כי כן המשפיע בארץ הקדושה והוא נקראות נ"כ מדות שעל ידן מתנהג העולם בבחינה וכן וישאל אמצע הברז
 (ד) עשר ספירות הקדושות הן סוד מרכבה הקדושה והן נקראות נ"כ מדות שעל ידן מתנהג העולם בבחינה וכן וישאל אמצע הברז
 על חסר דין ורחמים ובסופן כח התקבל מהן השפע ונקרא "כור בחינה נוקבא ומשם תבא השפע ישו ארץ הקדושה וכן היינו
 להבין אופן תחנת משפיעים בהם (א) ריינו ארץ הקדושה ונקראת נקודה אמצעית של הישוב ולא נקודה אמצעית שר כל כבוד הארץ
 בכלל (א) כי שם נמצאת אמן שתיי שסכנה הושתת העולם באברהם וכן (ח) שנשפעים ע"י הע שריום וכן שרוע שריום סבילים
 השפע מן הבח תבור שפע ארץ הקדושה ואז פנה עצמו אל הראש. (ו) פ"י שהי יכול להשיג בכה המחקר שלו:

לכפום הזה. ראה התוקף העמוק ולא ה' יכול לעמוד בו להבין.
 כיון שראה הקב"ה רצונו ותשוקתו. כיד נתגלה
 עליו ואמר לו לך לך. להביד מדרגתך ויהיך עצמיותך. מארצך.
 בעד דיישיב הווא שרית גרבק בו. ומבולדתך. מהכמה
 הדיא שאתה מסתכל ושוקל התולדה שלך. והרנע והשעה והזמן
 שנולדת ב'. ובאיוה כוכב ובאיוה מול. ומבית אביך.
 שלא תשנה בביתו של אביך. ואם יש לך שורש להציח
 בעולם לך בביתו של אביך. והכיכך נאמר לו לך לך מחכמה זו
 ומסתבלות הזאת. בוא וראה שבך הוא. שרדייציאו כאור כשרים
 והיו בחרן. למה נאמר לו לך לך מארצך ומבולדתך. אלא
 עיקר הדבר ההליכה אל הארץ אשר ארצך ארץ ארץ מה
 שלא יכוילת לעמוד עליו. לא יב לית לדעת דבה של ארץ
 הדיא. שהיא עמוק ועולם. ואעשך לגוי גדול. בעביר שכתוב
 לך לך. ואברכך. בעביר שכתוב מארצך. ואגדלה שםך. בעביר
 שכתוב ומבולדתך. והיה ברכה. בעבור שכתוב ומבית אביך וכו'

לחאי אתר. חמא תקיפו דעמיקין ולא יכול למיקס ביה
 כיון דחמא קב"ה אסתרוף דליה ויתוובתא דליה מיד אסתגלי
 עליה ואמר ליה לך לך לנדע בך ולאסתקא גרמך מארצך
 מהכזה ספרא דישובא דהוית וימדבק ביה ומיזולדתך מהכזה
 חכמה דלת משגח ומקיל תולדתא דליך ונדעא וכשתא ויזנא
 דאחילודת ביה ובהסוה כוכבא ובהסוה מולא ומבית אביך
 דלה תגנח צביתא דאבך ולי אית לך שרשא לאללתא
 בעלמא [לך] מביתא דאבך בגין כך לך לך מחכמה דא
 ומאגמוותך דא תח חזי דכבי הוא דהא נפקו מאור כשרים
 וסוו בחרן אחיי ייזא ליה לך לך יזחרך וממולדתך חלא
 עקרא דמלתא אל הארץ אשר ארצך ארץ ארץ מה
 דלא יכוילת למיקס עליה ולא יכוילת לנדע חילא דהסוה
 ארעא דאיוה עמיק וספס וואעשך לגוי גדול בגין דכתיב
 לך לך ואברכך בגין דכתיב מארצך. ואגדלה שםך בגין
 דכתיב ומבולדתך והיה ברכה בגין דכתיב ומבית אביך וכו'

א) וילך אברם כאשר דבר אליו ה'. א"ר אלעזר בוא
 וראה מה שלא כתוב ויצא אברם כאשר דבר אליו
 ה'. אלא וילך כמ"ש לך לך שרדי היציאה בתהלה עשו
 מעצמם. שכתוב ויצאו אתם כאור כשרים ללבת ארצה כנען.
 ועתה כתוב וילך ולא כתוב ויצא וכו' כאשר דבר אליו ה'.
 שכתוב לו בבל דהמסעות. וילך אתו לום. שהתהבר עמו
 בשביל ללמד ממעשיו. ועם כל זה לא למד כל כך וכל
 זמן שהיה לומד עמו לא התהבר עם רשעים. כיון
 שנפרד ממנו מה כתוב. ויחבר לו לום את כל כבוד הירדן
 ויאהל עד סדום. מה כתוב אחרי. ואנשי סדום רעים
 וחמאים לה' מאד. א"ר אבא זה שאמרת וילך אברם ולא
 כתוב ויצא אברם. יפה אמרת. אבל בסוף המקרא מה כתוב.
 בצאתו בחרן. א"ר אלעזר בחרן כתוב. אבל אותה היציאה
 שמארץ מולדתו היתה בתהלה מעצמו. א"ר אלעזר לר' שמעון
 אביו. זה שכתוב לך לך מארצך ומבולדתך קשה. דכיון שכלם
 יצאו ללכת. למה לא נאמר לו שכלם יצאו. שרדי אע"פ
 שתרח היה עובר עבודה זרה. כיון שנתעורר בהתעוררת טובה
 לצאת עם אברם. יציאתו שהקב"ה רוצה בתשובת הרשעים.
 וגם התחיל לצאת. למה לא כתוב לכם [לך] ודמה לאברם
 ולברו נאמר לך לך. א"ר ר' שמעון. אפשר תאמר שתרח
 כשיצא מאור בשדים. בשביל להזור בתשובה היה. אינו כך.
 אלא כאשר יצא לדגל יצא. שהיו כל בני ארצו מבקשים
 להרנו. כיון שראו שניצל אברם. היו אומרים לו לתרח.
 אתה הוא שהיית מטעה וחרנו כאלה הפסידים ומתוך ראתו
 מרם יצא תרח. כשהגיע לחרן לא יצא משם אחר כך.
 שכתוב וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לום. ואילו
 תרח לא כתוב. ולפיכך כתוב לך לך. בשביל להאיר לך.
 ולכל אותן שיצאו ממך מכאן ולהלאה. שרדיה הקב"ה
 להדביק לו לאברם באור העליון ההוא ולהאיר שם [לך]
 ר' ראש הישיבה אמר. מה שכתוב ויאמר ה' אל אברם לך
 לך מארצך וגו'. הוא בשביל להאיר בו אור הקדושה כרמיון זה
 מי שאינו זוכה במקום זה. ילך ויטמל עצמו למקום אחר
 ויזכה בו. עץ הבוער האור את עולה ומאיר בו. ינענע.
 אותו ויעלה בו האור ויאיר [לך] עוד א"ר שמעון מה הטעם
 שהתגלה

א) וילך אברם כאשר דבר אליו ה' א"ר אלעזר תא
 חזי דהא לא כתיב וילא אברם כאשר דבר אליו
 ה' חלא וילך כדא לך לך דהא יזחא בקדמיתא
 עבדו דכתיב וילא חמא מאור כשרים ללבת ארצה כנען
 והשתא כתיב וילך ולא כתיב וילא וכו' כאשר דבר אליו ה'
 דאצפה ליה בכלהו הספסות וילך חמו לום דאסתבר עמיה
 בגין לתיף מעובדיו ועם כל דא לא אלוף כולי האי וכל
 זינא דהוה לום כשרים לא אסתבר כשרי רשיעא כיון
 דאסתבר ימיה מה כתיב ויחבר לו לום את כל כבוד הירדן
 ויאהל עד סדום. מה כתיב בשרים. ואנשי סדום רעים
 וחמאים לה' מאד. א"ר אבא האי דאמרת וילך אברם ולא
 כתיב וילא אברם שפיר הוא אבל סיפא דקרא מה כתיב
 בצאתי חרן א"ר אלעזר בחרן כתיב והסיו ייזחא
 מארץ מולדתו הוה בקדמיתא [לך] א"ר חלעזר לרבי שמעון
 אביו האי דכתיב לך לך מארצך וממולדתך כיון דכלהו
 נפקו לחיך הייזי לא אסתבר ליה דכלהו יפקון דהא אע"ג
 דתרח הוה פלח נעזרה ומה כיון דאסתבר באסתרוותא פכ
 למיפק כשרים דאברם והמיק דקב"ה ארתעי צביוותא דהייזיא
 ושרא לייפק אחיו לא כתיב לנו לכס וכו' ואמתי לאצברס
 בלחודו לך לך. א"ר רבי שמעון אי תימא דתרח כד
 נפק מאור כשרים בגין להסדרא בצבוכה הוה לאו הכי
 חלא כד נפק להסתובא נפק. דהוה כללו בני ארעיה בעאן
 למקשליה כיון דחזו דאכתוב אברם הוה אמרי ליה לתרח
 אנת הוא דהוית משעי לן בחלין פסילין ומנו דחלא
 דלהו נפק תרח כיון דישא לתרח לא נפק מתמן לבתר.
 דכתיב וילך אברם כהשר דבר אליו ה' וילך חמו לום ואילו
 תרח לא כתיב. ובגין כך כתיב לך לך בגין לאסתרא לך.
 וכלל חיונו דישקון זינך מכתן ילגלה דכשא קב"ה
 לאצקא ליה לאצברס כהסוה אור דלעילא ולאסתרא תמן [לך]
 רב מתיבתא חמר ימי דכתיב ויאמר ה' אל אברם לך
 לך מארצך וגו' בגין לאסתרא ביה כשריו. כגוונא דא
 מן דלא זכי וכתר דא יסך וינפל גרמיה לאתר אמר
 ויזכי ביה אלא דחלק ונסורא לא סליק וסיוי ביה ונענעו
 ליה ויטלן ביה כהסוה ולאסתרו [לך] תו א"ר שמעון מתי
 בעמל
 דגלויה

בראה מקומות ה' דף נח ב' דף פח א' שנת קסו. ד' דף עט

זו הזהר
 [א] כי היציאה מארץ מולדתם כבר עשו מעצמם. [ב] השבר של ר הכמות מרה כנגד מרה בעבור ה' כי יציאות שנצטוו עליהן;
 [ג] כגובר לקיל שיעיק הצווי ה' על ההליכה לארץ כנען ולא על היציאה מארץ מולדתם שזא כה עשו מעצמם. [ד] ה' קדם
 שפת תרח בחרן: [טו] פי שיגרום בעבודתו האר- ויחוד בעולמות העליונים

שנתגלות הראשונה שנתגלה דקב"ה על אברם פתח בלך לך. שהרי עד עתה לא דבר עמו דקב"ה. כפני כזה פתח לך לך. אלא הרי אמרו שנרמז במספרו מאה. שהרי למאה ננים נולד לו בן. אבל בוא וראה כל מה שעשה הקב"ה בארץ. הכל מוד של חכמה הוא. לפי שאברם לא היה דבוק בו בהקב"ה או כראוי. לפיכך אמר לו לך לך. וזה רמז לבקום ההוא שנצרך לו להתקרב אל הקב"ה. והוא מדרגה הראשונה ליכנס להקב"ה וליפניך אמר לך לך. וזאת המדרגה לא היה יכול אברם להתדבק בה עד שיכנס לארץ וי"ו ושם יקבל לה המדרגה הזאת:

א) ויקח אברם את שרי אשתו. א"ר אלעזר מהו ויקח. אלא שדמשך אותה בדבורים טובים. לפי שאין לו רשות לאדם להוציא לאשתו וללכת בארץ אחרת בלא רצונה. וכך הוא אומר קח את אהרן. קח את הלויים. ולפיכך ויקח אברם. היינו שדמשך אותה בדבורים. והודיע לה דרכי בני חורו כמה הם רעים. ובשביל זה ויקח אברם את שרי אשתו. ואת לזם בן אחיו. מה ראה אברם לרדק עמו לזם. אלא בשביל שצפה ברוח הקודש שעתיד לצאת ממנו דוד. ואת הנפש אשר עשו בחרן אלו הגרים ודיגורות שהתקינו נפשותיהם. אברם מניד אנשים ושרה מגיירה נשים. ונחשב להם כאילו עשו אותם. א"ר אבא אמר כן. הרבה אנשים היו. אפשר האמר שכלם הלכו עמו. א"ר אלעזר כך הוא. ובשביל זה כל האנשים שהיו מהלכים עמו. כלם נקראים עם אלו אברם. והיה עובר בארץ ולא היה ספוד. שכתוב ויעבר ויעבר. בארץ א"ל ר' אבא אם היה נכתב והנפש אשר עשו בחרן. הייתי אומר כן. אבל ואת הנפש כתוב. את לרבות זכותן של כל הנפשות שהלכו עמו. שכל מי שמוכה לאהר. וזכות הוא תולה בו ואל תסור ממנו. מניין. שכתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן. וזכותן של כל אותן הנפשות היתה מהלכת עם אברם:

ב) ויעבר אברם בארץ וגו'. א"ר שמעון ויעבר. וי"ך צריך לומר. אלא שכאן נרמז השם הקדוש שנתתם בו העולם כע"ב אותיות הקקות וי"ו שכל נמצאות בשם זה. כתוב כאן ויעבר. וכתוב שם ויעבר ה' על פניו ויקרא וי"ו במספרו של רב יוסא סבא נמצא. כתוב כאן ויעבר אברם בארץ. וכתוב שם (2) אני אעביר כל מוכי. מהו רמז על קדושת הארץ. שנמשכת ממקום העליון כראוי וי"ו עד מקום שכם עד אילן מורה. מצד זה לצד זה כראוי וי"ו והכנעני אז בארץ. הרי נאמר שעד עתה שלט עור שם נחש הדע שנתקלף והביא קללות על העולם. שכתוב ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. וכתוב ארור אתה מכל הבהמה. ושם נתקרב אברם לפני הקב"ה. מה כתוב. וירא ה' אל אברם. כאן נתגלה לו מה שלא היה יודע. והיגע כח עמוק ההוא השולם על הארץ. ולפיכך ראה מה שהי' נעלה ממנו. ואז יבין שם מזבח לה'. הנראה אליה כיון שאמר

מראה בקובות (א) 97 ספ. (ב) 97 ספ. (ג) 97 ספ.

זי זהר

דגלויה קדמיה לאתגלי קב"ה עליה והצרכה פתח בלך לך. דהא עד הכא לא מליגי עיני קב"ה. זחי עטמה כמה לך כך חלה זה חמורו דרמז בחושבניה מחה דהא לזחה זיין הזוליד ליה בר חלל מה חיו כל מה דעבד קב"ה בצרעה כלל רזא דחתימת חיוו. זיין דתצרכה לא הוה דבוק זיה בקב"ה כדון כדקא חיו אמר ליה לך לך. וזל רמז להסיח אהר דעבי להתקרבא צדיק דקב"ה. וזיכו דרגא קדימה לאעלה לקב"ה וי"ו זיין כך לך לך. והאי דרגא לא יוכל אברם להתאחד זיה עד דיעולו לארעא וי"ו דתזין יקבל ליה להסוד דרגא

א) ויקח אברם את שרי אשתו. א"ר אלעזר מהו ויקח. אלא שדמשך לה צדלי מעליהם. זיין לזית ליה י"ו לזכר נט לאפקד חתיים לזיין בצרעה אחרת בלא רעוהא דליה. וכן הוא לזיין קח את אהרן קח את הלויים. וזיין כך ויקח אברם. מכיין לה זיילין וזודע לה אורחיון דלזינון זני דרזא כמה זיין. וזיין כך ויקח אברם את שרי אשתו. ואת לזם בן אחיו. מה חמא אברם לדבוק עמיה לזם. אלא בשביל שצפה ברוח הקודש דומין לזיין מנייה דוד ואת הנפש אשר עשו בחרן אילין גרים ודיגורות דמתקינו נפשיותיהם. אברם מגייר גזברין וצרכה מגיירת זיין ומעלה עליהן כאילו עבדו לזון. א"ר אבא אי הכי כמה זני נשא סווי אי תמא דכללו זיין עיניה א"ר אלעזר זיין וזיין כך כללו זני נשא דהווי זולין עמיה כללו אקרון עם אלו אברם. וזוה מעבד בצרעה ולא הוה דחיל. דכתיב ויעבר אברם בארץ א"ל רבי אבא אי הוה כתיב ונכסף אבר עשו בחרן הוה למינה הכי. אלא ואת הנפש כתיב את לאסנאה זכוחא דכללו נפשאן דהווי זולין עמיה דכל מיין דמוכה להתאחד הסוד זכוחא תלוי זיה ולא אעדי מינה. מכלן דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן וזכוחא דלזינון נפשאן הוה זולין עמיה דאברם:

ב) ויעבר אברם בארץ וגו'. א"ר שמעון ויעבר. וי"ך מצעי ליה אלא הכא הוה רמז שמה קדישא דמתחמיה זיה עלמא בע"ב אמוין גליין וי"ו דכללו זיין דא כתיב הכא ויעבר. וכתיב הסם ויעבר ה' על פניו ויקרא וי"ו במספרו דרבי אבא סבא כתיב הכא ויעבר אברם בארץ. וכתיב הסם (2) אני אעביר כל מוכי. והוה רמז לקדושת לארעא. דאתי מאתר עלאה כדקא חיו וי"ו עד מקום שכם עד אילון מורה. מספרא דא לפספרא דא כדקא חיו וי"ו והכנעני אז בארץ. הלא אמתר דעד כדון שלטא חויה זינשא דאתגליא וזייעי לזוסין על עלמא דכתיב ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. וכתיב ארור אתה מכל הבהמה. ומזן התקריב אברם לגבי קב"ה. מה כתיב וירא ה' אל אברם. הכא אתגלי ליה מה דלא הוה ידע. הסוד חילא עמוקא דשלטא על ארעא. וזיין כך וירא מהו דהוה מתכסי מינה וכדון ויבן שם מזבח לה' הנראה אליה כיון דלמחר

(טז) זו ספירת מלכות ספירה הראשונה מתחת לעילא שעליה כתוב פתחו לי שערי צדק וגו'. וכיון שכל ספירה כוללה כעשר נמצא משלכות ספירה העשירית שמאירין בה כל המפירות נכללת מעשר פעמים עשר שהיא מאה בכספר ל"ך ל"ך: [יז] כי שם מאירה ישר ספירת מלכות כמור השכינה הקדושה: [יח] פ"ו שחיבת ויעבר היא ציונה ע"ב ר"ז רמז על השם בן ע"ב שיש בו ר"ז אותיות נ"פ ע"ב הויצאות מן ה' ממקום ויסע ויבא ויס כידוע וזהו ויעבר אברם בארץ לאור שנתקלה אברם להתדבק בשרשו בדת רחם שבני' ע"ב כי שם מאיר השם בן ע"ב או פעל בעבודתו שזה השם בן ע"ב יאיר אורות חסדים למדת מלכות שנקראה ארץ: [יט] פ"ו כהן ויעבר רשם. והכונה היא שז"ל מדת הרחמים המאירים לפעמים לעולם הוא ע"ב השם בן ע"ב שגורו בחיבת ויעבר בן הוא הרבז בויעבר רשם. [כ] אעביר כל מוכי הכונה שעלי השם בן ע"ב המאיר במדת החסד וישע מעולם היותר עליון הכל טובי סודי אורות חסדים למדת מלכות: [כא] מקום שכם רמז על ה"פ חסד והי"ו דרועא וי"ו אילון מורה רמז על דרועא שסאלי מדת הגבורה כי אילון הוא מלשון גבורה. והכונה שפעל המתקן גבורה בחסד ע"י הארת אור החסד מן הרי"ו רשם אל הרי"ו דגבורה כי גבורה בני

ולא כתוב רד מצרימה, ונגשער כל הלילה הזוא בשביל שרה ;

(א) וַיֹּאמֶר אל שרה אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה אה, וכי עד השעה הזאת לא ידע אברהם שאשה יפת מראה היתה, אלא הרי ביארו שעד השעה הזאת לא נתמכל בצורתה של שרה, מגודל הצניעות שהיתה ביניהם, וכאשר קרב למצרים נתגלה פניה והתמכל בה (ל) דבר אחר במה ידע, אלא על ידי מורח הדרך האדם מתבוה, והיא עמדה ביופיה ולא נשתנה, דבר אחר הנה נא ידעתי, שראה עמה השכינה, ובשביל זה היה אברהם במוח ואמר אחותי היא, ודבר זה עולה לשני אופנים, אחד כמשמעו, ואחד ככתוב (ב) אמר לחכמה אחותי את, וכתוב (ג) ואת תדבר אלינו (ל) למען ייטב לי בעבורך, כנגד השכינה אמר, בעבורך ייטיב לי הקב"ה, והיתה נפשי בגלגל, לפי שבזאת יתעלה האדם, ויזכה לעליות לדרך החיים, ה' ייסא אמר ידע היה אברהם שכל המצרים הם שמופי זמה, וכיון שכל זה ידע למה לא נתירא על אשתו, ולא חזר מן הדרך שלא יכנסו שמה, אלא בשביל שראה השכינה עמה ;

(ד) אַמְרֵי נא אחותי את א"ר אלעזר מרמא זה קשה, וכי אברהם שהיה ירא המא איהבו של הקב"ה, היה אומר כן על אשתו, כדי שייטיבו לו, אלא אברהם אע"פ שהיה ירא המא לא סמך עצמו על זכותו, ולא בקש את הקב"ה בשביל זכותו, אלא סמך עצמו על זכות אשתו שר"י בעבורה כמין שאר העמים (א) שר"י מסין בעבור אשתו וזכה אדם, וש"כ (ב) בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת, מי שזוכה באשר משכלת זוכה בכל, וכתוב (ג) במה בה לב בעלה ושלל לא יחסר, ואברהם היה מהרץ בעבורה לאכל שלל משאר העמים, ומסך עצמו על זכותה, שלא יוכלו לענוש אותו ולצחק בה, ובשביל זה לא נתירא כלום ליטר אחותי היא, ולא עוד אלא שראה מלאך אחד ה' לך לכניה, ואמר לו לאברהם אל תירא עבודה, הקב"ה שליחי הרוציא לה סמון משאר האומות ולשמר אותה מהכל, ואו לא נתירא אברהם עבור אשתו אלא עבור עצמו, שלא ראה עמו מלאך אלא עמה, אמר הרי היא נשמרת, ואני לא נשמר, ובשביל זה אמר אמרי נא אחותי את וגו', ייטב לי, ייטיבו לי צדיך לומר, שכתוב והיה כי יראו אותך הכיצרים ואמרו אשתו זאת, ולפי זה צדיך לומר (א) אלא ייטב לי זה שהוצרך לפנק, ייטב לי הקב"ה בעולם הזה במסון, והיתה נפשי בעולם הבא, בגלגלך, שלא תסירי מן דרך האמת, שאם אוכה בעבורך כמין בעולם הזה, ואת תסירי מן דרך האמת, הרי מיתה מוטמת בעולם הזה (ל) אלא השמרי שהיה נפשי בעולם הזה בגלגלך, ולפי שהמלאך היה הוא הלך לכניה לשמרה, מה כתוב ויגע ה' את פרעה וגו', על דבר שר"י ודאי, שהיתה אומרת להמלאך ה', והוא מכה, וע"כ כן נתירא אברהם עבודה כלום, שהרי היא נשמרה, ומה שנתירא עבור עצמו נתירא, שלא ראה עמו שמירה כזו, בוא וראה עשר פעמים שרה להמלאך להכות לפרעה ;

ולא כתוב רד מצרימה ואלאשער כל הזוא ליליא צניעה דשרה ;

(א) וַיֹּאמֶר אל שרה אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, וכי עד ההוא שעתא לא הוה ידע אברהם דאשה יפת מראה הוה אלהי הא חוקיות דעד ההוא שעתא לא אסתכל בדיוקנא דשרה בצניעות נשימות דהוה צניעות, וכך קריב למצרים אסתגלח אחי אחי צה (ל) דבר אחר במה ידע, אלא על ידי מורח מורחא בר נש מתבוה, והיא קיימת בשפירו דילה ולא אשתגלח, דבר אחר הנה נא ידעתי, דחזר עמה שכינתא ובין כך אסתרינן אברהם ואמר אחותי היא ומלה דא אסתלק (תרי גוויין חד כמשמעו וחד כדכתיב (ב) אחור לחכמה אחותי את וכתוב (ג) ואת תדבר אלינו (ל) ליען ייטב לי בעבורך כלפי שכינה אמר, בעבורך ייטיב לי קב"ה, ומתה נפשי בגלגל, בניו דבא' אסתלק בר נש, ויזכה לאסתלקא לאורחא דחיי ר', ייסא אמר ידע הוה אברהם דכלהו מלרמי שמיפין אינון בומס, וכיון דכל האי ידע אמאי לא דחיל על אשתיה, ולא אהדר מוארחה, דלא ייעול לתמן, אלא בניו דחזר שכינתא עמה ;

(ד) אַמְרֵי נא אחותי את א"ר אלעזר הוי קרא קשיא, וכי אברהם דאיהו דחיל חשאה רחמינו דקב"ה, הוה אמר הכי על אשתיה בניו דיוסבין ליה אלא אברהם אע"פ דהוה דחיל חשאה לא סמך על זכותא דיליה, ולא בעא מן קב"ה לאפקא זכותיה אלא סמך על זכותא דאשתיה דירווח צניעה מיוזגה דשאר עמי (א) דהא מיוזגה דאשתיה וכי ליה בר נש הוה (ב) בית והון נחלת אבות ויהי' חשה משכלת מאן דזכי בלאש משכלת זוכה בכלל וכתוב (ג) בשח בה לב בעלה ושלל לא יחסר, ואברהם הוה אויל צניעה למיכל שלל משאר עמי, ומסך על זכותא דילה, דלא יכלון לאעקשא ליה ולחייבא בה, ובגיני כך לא דחיל מידי למיחר אחותי היא, ולא עוד אלא דחמא חד מלאכה אויל קיה ואמר ליה לאברהם לא תדחל מניה קב"ה שדרי לי להפקא לה מיוזגה דשאר עמי, ונשכח לה מכלל, וכיון לא דחיל אברהם מחמתיה אלא מניה, דלא חמא עמיה מלאכה חלה עמה אמר הא היא מתגשרא ואנא לא נשירנא, ובגיני כך אמר אמרי נא אחותי את וגו', ייטב לי, ייטיבו לי מצעי ליה דכתיב והיה כי יראו אותך המצרים ואמרו אשתו זאת, ועל דא ייטיבו לי מצעי ליה (א) אלא ייטב לי דא דאויל קיח, ייטיב לי צהאי עלמא קב"ה בממונא, ומתה נפשי צהסוא עלמא, בגלגלך, דלא תסעי מן אורחא דקשוט דלי אוכי צניעך בממונא צהאי עלמא, ותסעי אנת בצורחא, הוי מיתה זמינא צהסוא עלמא (ל) אלא תסתמר דחיי נפשי צהסוא עלמא בגלגלך, ובין דהסוה מלאכה אויל קמה לנפשא לה מה כתיב ויגע ה' את פרעה וגו', על דבר שר"י ודאי, דהוה אמרת למלאכה ממי והוה ממי וע"כ לא דחיל אברהם מנה ללוה דהא הוא מתגשרא, ויזכ' דחיל מנרמיה לחיל, דלא חמא עמיה נשירנא הכי תא חוי עשר זמינן פקיות שרה למלאכה ליתיה לנפשה ;

מראה מקומות (א) 97 פה (ב) מצעי ל' (ג) דכריס ה' (ד) תוריע נכ, (ה) משלי יט' (ו) עבדי ל'א

זין הזהר

האירה בעולם סרת הרחמים, (נא) אפשר שהיו פניה מכוסה תמיד במסווה דקה מחמת צניעות כנהוג בין נשי קרב, ושם נתחלו פניה עיי ר"ה שאינה מצויה, (ל) חכמה היינו חכמת תורה שבע"פ, והוה ג"כ ואת תדבר אלינו שהיתה השכינה מדברת מתוך גינון של משה ; (ג) אין פירושו על דרך אומגא, היא שזאת ידוע שכל מעשי אבות סימן לבנים, ואברהם פעל אז לדורות עולם עבדו בניו שבאם יהיו ישראל נתפסים מן האומות יגבר הדבר שהאומות בעל כרחם יחזירוהו למקום ועוד יענקו אותם בכל טוב ועשירות גדולה ; (ד) אמר שיראו הוא לשון רבים כן היה צריך לומר ייטיבו בלשון רבים ולא ייטיב בלשון יחיד ; (ה) וכן ולא רצה אברהם שיהי הוא בן

לפרעה. ובעשר מכות נלקה. סימן עשרה שרה לבניה
אחריה במצרים.

(ח) וירדו כבוד אברם מצדדים ויראו אותה שרי פרעה.
כבודם צדיק לומר. ושרה הכן היתה. אלא הרי
ביארו שאברהם הבניסה בתיבה וסגר עליה. כיון שהגיע
למצרים אמרו לו הן סכס. אמר אני אתן סכס. אמרו לו
כלום אתה מוען. אמר אני אתן סכס של כלים. אמרו לו
בגדי משי אתה מוען. אמר אתן סכס בגדי משי. אמרו לו
מרגליות אתה מוען. אמר להם אתן סכס מרגליות.
אמרו לו אי אפשר אלא שתפנה התיבה ונראה מה נמצא
בה. כשפתחו התיבה האירה ארץ מצרים מאור שלה
כבוד השמש. וש"כ כי יפה היא מאד (ז) מה מאד. א"ר
יהודה שראו בתיבה צורה מאירה. הציאו אותה וראו אותה
כתהלה (ז) וש"כ ויראו אותה שרי פרעה. כיון שכתוב
ויראו המצרים את האשה. מה ויראו אותה שרי פרעה. אלא
שהציאו אותה וראוהו ככתהלה. ואו וידללו אותה אל
פרעה. א"ר יצחק וי לאלה רשעי העולם. שאין יודעים
ואין משגיחים במעשיו של הקב"ה. והם אין מסתכלים שכל
מה שנעשה בעלם. מעם הקב"ה הוא. שהיא יודע מראשית
מה שיחיה לבסוף. שכתוב (ז) מגד מראשית אחרית. והיא
צופה ועושה מעשים לראשונה. בשביל להעלותם לאחרי
זמן. בוא וראה ללא שנלקחה שרה אצל פרעה. הוא לא
נלקה. והבאה זו גרסה הבאה לאחר זמן. להקנות המצרים
בנגעים גדולים כתוב כאן נגעים גדולים. וכתוב שם
(ז) ויתן ה' אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים. מה
שם (ז) מכות. אף כאן (ז) מכות. כמו שעשה הקב"ה נסים
וגבורות לישראל בלילה. אף כאן עשה לה הקב"ה לשרה
נסים וגבורות בלילה. (ז) ר' יוסי אמר בוא וראה כל אותה
הלילה ששרה היתה אצל פרעה. באו מלאכים העלילים לומר
לפני הקב"ה בשירות והשבחות. אמר להם הקב"ה כלכם לבו
ועשו מכות גדולות במצרים. להיות רושם למה שאני עתיד
לעשות אח"כ. (ז) ובוא וראה שהשכינה לא זזה מן שרה
כל הלילה ההוא. בא פרעה לקרב אגלה. בא המלאך והבה
אותו. כל זמן שאמרה שרה הן. הוא היה מבה. ואברהם
היה מתחזק ברבנות שבדואי שרה לא יכלו לשלש עליה.
וש"כ (ז) וצדיקים כפיד יבטח. וכאן היה נסוין שלא הדרה
אברהם אחרי הקב"ה. א"ר יצחק בוא וראה שבעבור זה לאפקד
הקב"ה לאברהם לרדת למצרים. אלא הוא עצמו ברצונו ירד.
כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם. שצוה על כך.
ואחר כך נצטער על אשתו:

(ח) ויקרא פרעה לאברם וגו'. שאין היה יודע. שהרי
לא כתוב כאן כמו שנאמר באבימלך. שכתוב
ועתה השב אשת האישי כי נבוא הוא וגו'. וכאן לא אמר
לו כלום. א"ר יצחק הרי כתוב על דבר שרי אשת אברם.
שכך היו אומרים לו. על דבר שרי אשת אברם (ז) וירדו
לא היה מדבר עמו כמו שדבר עם אבימלך. אלא בלשון זה
נאמר לו ולא יותר. מכה זו על דבר שרי אשת אברם היא.
ולא היה מדבר עמו. או ידע שווא אברהם היא.
מיד ויקרא פרעה לאברם ויאמר וגו'. ויצו עליו פרעה אנשים.
לכדו. בשביל שלא יקרב איש להרע להם. וישלחו אותו.
לוי

לפרעה. ובעשר מכות נלקה. סימנה עשרה שרה לבניה
אחריה ביצרים
(ח) וירדו כבוד אברם מצדדים ויראו אותה שרי פרעה.
כבודם מצדדי ליה ושרה הכן היתה. אלא הם
אוקמוהו להכריסו העיל יתה בתיבותה וסגר עליה כיון דהיא
למרים אמרו ליה סכ מייכסא אמר להם יסיב מייכסא אמרו
ליה מלאין את פעין אמר להם אלא יסיב דמלאין. אמרו ליה
מייכסא את פעין אמר להם יסיב דממסכא. אמרו ליה
מירגלאן את פעין אמר להם אלא יסיב מייכסא דמרגלאן.
אמרו ליה אי אפשר אלא למפתח תיבותה ונחוי מה בגוה.
כיון דפתחו תיבותה אמסכרה ארעא דמלרים מנסוכה דליה
ככהורא דשמא הסי"ד כי יפה היא מאד (ז) מאי מאד א"ר
יסיב דממו בתיבה דיוקנא נסוכה אפיקו לה וממו לה
כמלקדמין (ז) הסי"ד ויראו אותה שרי פרעה כיון דכתוב
ויראו המלרים את האשה מאי ויראו אותה שרי פרעה אלא
לדפיקו לה וממו לה כמלקדמין. וכדון ויהללו אותה אל
פרעה א"ר יצחק ווי לחינו מייביה דעלמא דלא ידעין
ולא משגיחין בעבידותיה דקב"ה ולחונן לה מסתכלי דכל
מה דהוי בעלמא מעס קב"ה איבו דהוי ידע בקדושתה
מה דהוי בסופא דכתוב (ז) מגיד מראשית אחרית ואיבו
מסתכי ועבד עבירן בקדושתה. בגין למלקח לון לבתר
יומין. תא חוי אלמלא דמאסיבת שרה לבני פרעה לא אלקי
הוא ולקחותה דא גרים אלקחותה לבתר כן דילקון מלרים
בנגעים גדולים כתוב הכא נגעים גדולים. וכתיב הנה
(ז) ויתן ה' אותות ומופתים גדולים ורעים ביצרים מה
לכלן (ז) מכות אף כאן (ז) מכות. כמה דעבד קב"ה ניסין
וגבורות לישראל ליליא. אף הכא עבד לה קב"ה לשרה
ניסין וגבורות ליליא. (ז) ר' יוסי אמר תא חוי כל הסוה
ליליא שרה הוה לבניה דפרעה אתי מלאכי עלאי לומר
ליה לקב"ה בשירין ותושבחין אמר להו קב"ה כולכו זילו
ועבדו מכתשין רבדין ביצרים. רשימו לחאי דאנא זמין
ליעבד לבתר (ז) ותא חוי שכינתא לא אתעדי מה דשרה
כל הסוה ליליא אתה פרעה למקרב בדה תמא מלאך ואלקי
ליה כל אימת דאמרה שרה אלקי הוא מלקי ואברהם
הוה מתקף ביצרים דהא שרה לא יכלין לבגלאה עליה
הסי"ד (ז) ולריקים כפיר יבטח והכא כסיונא הוא דלא סרה
אבתיה דקב"ה א"ר יצחק סא חוי דבגין כך לא סקיד
קב"ה לאברהם לנחתא למלרים אלא הוא עלמו מנרמיה נחם
בגין דלא יסא פתחון פה לבני עלמא. דאמר ליה כן.
ולבתר אלסער על אשתיה.

(ח) ויקרא פרעה לאברם וגו'. מיהו היה יודע. דהא
לא כתוב הכא כמו דאמרת באבימלך דכתיב
ועתה השב אשת האישי כי נבוא הוא וגו'. והכא לא אמר
ליה מירי. א"ר יצחק סא כתיב על דבר שרי אשת אברם.
דהכי הו אמרו ליה. על דבר שרי אשת אברם (ז) והא
לא הוה מתליל עמיס כמה דממילן באבימלך. אלא במלה דא
תמיר ולא יתיר מכתשא דא על דבר שרי אשת אברם איסי.
ולא הוה מתליל עמיס כדון ידע דהא אפתיה דאברהם איסי.
מיד ויקרא פרעה לאברם ויאמר וגו'. ויצו עליו פרעה אנשים.
לכדו דלא יקרב בר כס לאבסא לון וישלחו אותו.
לוי

בראה מקומות (ז) נכסמות (ז) דף סג. (ז) ישי"ד (ז) דכריס (ז) דף סג. (ז) פסלי ליה (ז) דף סג

זו הזהר

עדן ושרה אשתו בנייהם (ז) פ"י שכאשר שרה היתה בתיבה וצורתה מאירה השכו שסבת הדבר היא שרופני התיבה מנסוכה בפנים
באיזה דבר או מין צבע המאיר ומשליך קרני אור על פניה. אבל כשיצאה מכה ויראו אותה מאירה ככתהלה או ידעו שהאור הוא מנסוה :
(ז) פ"י המלאכים שהבו עתה אמרו לו כך :

לויס עבדי ליה בכל ארעא דמלריס. ארץ קצים. הכי אנת וזין למעבד לבניו. את תיזוף לון מארעך. דכתיב ויהי בשלח פרעה את העם דאזוף לון מכל ארעיה. ארץ אבא כל כך ליה אודון ליה לאברהם. ולמאי אלמריך אלף גנין לגדלה עיזי דאברהם ושרי בעלמא דתפילו צילריס דאזון משי עלמא. ולא סהי יכיל צר נש לאתפויז מתייסו. אתגדל אברהם וחסמלק לצינלא סהדי. ויעל אכרס ממלריס. לאן אתר העגבה [לח]:

א) ויעל אברם ממלריס וגו'. ארץ שמעון תא חוי כלל רוא דמכמתא ליסו וקא רמו הכא בחכמתא דרגין דמתתא דקא נחית אברהם לעומקיא דלסון. וידע לון ולא אתדבק צבו ותב לקמי מריס ולא אתפתח צבו כחדס. דכר משא להסיא דרגא אתפתח צנחס וגרס מוסא לעלמא ולא אתפתח כנח דכר נחת מוסא להסיא דרגא. מה כתיב (ב) וישת מן היין וישכר ויתגל צמור אהלה אהלה כתיב בה"א [לח] אבל באברהם מה כתוב. ויעל אברם ממלריס. דסליק ולא נחית ותב לאתריה לדרגא עלאה דאתדבק ציה בקדמיתא ועבודת דא סהי גנין לאחזא חכמתא. דאתקייס בקיומא שליכ כדקא חוי ליה ולא אתפתח וקס בקיומיה ותב לאתריה העגבה דא דרוס. דרגא עלאה דאתחיד ציה בקדמיתא דכתיב סלוק ונסוע סנגבס. אף סהי העגבה אתר דאתדבק ציה בקדמיתא תא חוי רוא דמלס. אי אברהם לא יימות לימריס ולא ילמך תמן בקדמיתא. לא יסא חולק ועדיס בקצים [מ] כנוונא דא לבניו. כל געא קציה לעעבד לון עמא חדא עמא שליכ. ולקרבא לון לבניס. אי לא נחתו בקדמיתא למלריס ולא ילמרון תמן. לא סוו עמא ימידא דלייכ כנוונא דא אי לא תתייביס ארעא קדישא לכנען בקדמיתא וישלס צה. לא סות ארעא חולקיס ועדיס דקציה וכלא רוא חדא. (ב) ותא חוי צעעמא דעאל אברהם לארעא. אתחוי ליה קציה כמה דאתמר דכתיב לה' סגראס אליו וקביל תמן נפש וצנה מוצח להסווא דרגא לבתר סלוק ונסוע העגבה. דקביל רוח לבתר סליק לאתדבקא בו צמח כדין וכל שס מוצח לה' סתם [מא] דא סהי נשמה דלויס סמיהאל דעב סמיהון וכיון דידע דעבי לאלספרא ולאתעסרא דדרגין מיד ויירד אברם ממלריס. ולשתיב מתין ולא אתפתח בו אינון ססירין ואתלרין ותב לאתריה לבתר נחת ואתלרין מיד ויעל אברם ממלריס. סליק דלוי ותב לאתריס ואתדבק בקצים. ואתעביד ימינא דעלמא [מכ] כדין וזכרס כד מאל צמקס צכסך וצוהב. כד מאל. צסמאל דמורח. צמקס. צסמאל דמערי. צכסך. מסמאל דדרוס צוהב. מסמאל דלפון [מג] וילך למסעיו. ולמפקד אתריס ודרגיו מנב ועד צית אל. לאתקנא אתריס ולתברא לון צימורא שליכ דסא מנב ועד צית אל לאסכח רוא דמכמתא כדקא ימות [מד] אל סמקוס אכר סיס סס אהלה צתחלה אהלה צסאל מאן אהלה. דא צית אל. סו רשיס ולמר אל מקוס סמוכא אכר עטס סס צרלסוס. דכתיב לה'

לויס עשו לו בכל ארץ מצרים. אמר לו הקב"ה. כך אתה עתיד לעשות לבניו. אתה תלוח להם מארץ. שכתוב ויהי בשלח פרעה את העם. שלוח להם מכל ארצו. ארץ אבא כל כך למה נודמו לו לאברהם. ולמה נצרך לזה. אלא בשביל לגדל שמו של אברהם ושרה בעלם. שאפילו במצרים שהו מכשפי העולם. ולא היה יכול איש להצל מהם. נתגדל שם אברהם ונרצלה למעלה. וש"כ ויעל אברם ממלריס. לאיזה מקום. העגבה [לח]:

א) ויעל אברם ממלריס וגו'. ארץ שמעון בוא וראה הכל סוד חכמה הוא. ומרמז כאן בחכמה את המדרגות שלמפה. שירד אברהם לרגין עומק. והבין אותן ולא התדבק בהן. ושב לפני רבונו. ולא נתפתח בהן כמו אדם הראשון. שכאשר הגיע למדרגה הדיא נתפתח מתנוש וטרם ביהה לעולם. ולא נתפתח כנח שכשהגיע למדרגה הדיא. מה כתוב (ב) וישת מן היין וישכר ויתגל צמור אהלה. אהלה כתיב בה"א [לח] אבל באברהם מה כתוב. ויעל אברם ממלריס. שעלה ולא ירד. ושב למקומו למדרגה העליונה שהתרבק בה בתורה. וענין זה היה בשביל לראות החכמה. שנתקם אברהם קיום שלם ויחוק כראי ולא נתפתח. עמד על מעמדו ושב למקומו העגבה. זה דרוס. היינו מדרגה העליונה שנרבק בה בתורה. שכתוב ה'צן ונסוע העגבה. אף כאן העגבה. זה המקום שנרבק בו בתורה. בוא וראה סוד הדבר. אם אברהם לא היה ירד למצרים ולא היה נצטרף שם בתורה. לא הי' נעשה חלק נורא על הקב"ה [מ] כדמיון זה הוא לבניו. כשרצה הקב"ה לעשותם עם אחד עם שלם. ולקרבם אצלו. אם לא היו יורדים תחלה למצרים ולא היו נצטרפים שם. לא היו נעשים עם אחד שלו. כדמיון זה אם לא היתה נתנה ארץ הקדושה לנכנען בתורה שישלס בה. לא היתה הארץ הזאת הלקו ונורלו של הקב"ה. והכל סוד אחד. (ב) ובוא וראה בשעה שנכנס אברהם לארץ. נתגלה לו הקב"ה כמו שסבואר מהכתוב. לה' הנראה אלי. וקבל שם נפש ובנה מזבח למדרגה הדיא. אה"כ ה'צן ונסוע העגבה. וקבל רוח. אה"כ עלה להתרבק עם נשמה. או יובן שם מזבח לה' סתם [מא] ויהי עתה זו היא נשמה. שהיא סמוכה על כל המנומות. וכיון שירד שנצרך להצטרף ולהתעמר במדרגות. מיד ויירד אברם ממלריס. והגצל משם ולא נתפתח מאותן אורות חיצוניות. ונצטרף ושב לכקומו. לאחר שירד ונצטרף מיד ויעל אברם ממלריס. עלה וראי ושב למקומו והתדבק בהקב"ה. ונעשה צד הימין של העולם [מג] ואו ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב. כבד מאד. בצד של מורח. במקנה. בצד של מערב. בכסף. מצד של דרוס. בזהב. מצד של צפון [מג] וילך למסעיו. לפקד מקומו ומדרגתו מנב ועד בית אל. לתקן מקומו ולתברא המדרגות ביהוד שליכ. שהיו מנב ועד בית אל נמצא הסוד של חכמה כראוי [מד] אל המקום אשר היה שם אהלה בתורה. אהלה בה"א. אוזו אהלה. זה בית אל. ועוד רשם ואמר אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה. שכתוב לה'

בראה מקבות א) דף סג. (ב) כדלשט ס' (ג) דף סג.

זין הזהר

[א] לכדרינו מרת החסד יקדושה ולא נדבק בו כלום סמוכות מצרים שהיא החסד דסומא: [ב] היינו חנוקבא דסמ"א שהיא לעומת מלכות דקדושה [ג] כאמרם ז"ל שאין הקב"ה מעלה אדם למדרגה נבואה אלא אם כשרגה נבואה אה"כ מנבואה בתחלה בנבואה נסיון [ד] מאל פ"י למדרגה יותר נבואה שנקרא עלמא דאתחמיס או אימא עלאה: [ה] מנן שעל ידי עבודתו הקדושה ישיבן חסד לעולם: [ו] מנן פ"י שהשיג אור שאר המספירות הקדושות של ארבע צדדי העולם. כי כסף ודרוס היינו חסד. והב וצפון היינו נבואה. ספרא דסורת היינו תפארת. ספרא דמערב היינו מלכות כבד מאד רמו על תפארת. כי כתיב בניו והיה פשוטה. ומאד בניו הו"ה דמלוי אלפ"ן המאירים בתפארת. כמקנה רסו על מלכות כי מקנה בניו ה' הויות עם השם ארזי והיינו כי ה' הויות של חסדים סמתיקים התייגים של השם ארזי שהוא במלכות. והקב"ה נתן חכמה לאברהם להשיג כל זה כעבור שעמד בהסיון של יידידתו למצרים ולא נכשל שם. [ז] מנן פ"י כי נבא היינו דרוס רסו לחסד ובית אל היינו מלכות. ועבודת אברהם ח"י להויות אורות החסדים בהבית אל. היינו במלכות כדי להתחיק התייגים דרסו:

לה' תראה אליו. ואז ייקרא שם אברם בשם ה'. אז התרבק באמונה השלמה.

א) ירדתי ריב בין רעי מקנה אברם וגו'. אמר רבי שמעון ליום בשביל לחיוד ולעבוד עבודה זרה שעובדים אליה יושבי הארץ. וסוף המקרא מוכיח. שכתוב והבנעני והפריו או יושב בארץ. ומנין שלום חוזר לסרחנו לעבודה זרה. שכתוב ויסע ליום מקדם. מה מקדם מקדמונו של עולם. כתוב כאן ויסע ליום מקדם. וכתוב ויהי בנסעם מקדם. מה שם נסעו מקדמונו של עולם. אף כאן כך. כיון שידע אברם שלום לזה נטמה לבו. מיד ויאמר אברם אל לום וגו' הפרד נא מעלי. אין אתה כדאי להתחבר עמי. או נפרד אברם ממנו. ולא רצה ללכת ולהתחבר עמו. שכל מי שנתחבר לרשעים. סופו ללכת אחריו ולהעניש בשבילו. מניין מיהושפט שהתחבר עם אחאב. ולולא זכות אבות שעמדה לו ה' נענש שם. שכתוב ויצעק יהושפט. ואז ניצל. כמו שכתוב ויסתם אלהים ממנו. וע"כ לא רצה אברם ללכת עם לום. ואעפ"כ לא רצה לום לחזור מסרחנו. אלא ויברד לו לום את כל כבד הירדן. ויסע לו לום מקדם. נסע מן קדמונו של עולם. ולא רצה להתרבק באמונה השלמה כאברם. אברם ישב בארץ כנען. להתרבק במקום של האמונה. ולהבין החכמה איך להתרבק ברבונות. ולום ישב בערי הככר ויאמר עד סדום עם איונו חייבין דעמא שיצאו מתוך האמונה. שכתוב ואנשי סדום רעים וחמאים לה' מאד. כל אחד נפרד לדרכו כראוי לו :

ב) וישא לום את עיניו וגו' כגון ה' כארץ מצרים באכה צער. א"ר אלעזר עד כאן לא נודע גן ה'. אם הוא ארץ מצרים. ואם הוא ארץ סדום. ואם הוא כגן ה' שנקרא גן עדן. אלא כגן ה' שיש בו סמוק ועדן של הכל. כן גם היה סדום. וכן גם היה מצרים. מה גן ה' לא נצרך לאיש להשקות לו. אף מצרים לא נצרך לאחד להשקה לו. משום שהגילום הוא עולה וכשקה לכל ארץ מצרים ואף סדום מה כתוב בה כי כלה משקה. כל הענוני עולם היו בה. וע"כ לא בקשו שאנשים אחרים יתענונו בה' :

ג) ורדתי ריב בין רעי מקנה אברם וגו'. אמר אל אברם אהרי הפרד לום מעמו שא נא עיניך וראה וגו'. א"ר אבא בוא וראה כמו שהשכינה אינה נתגלית אלא במקום הראוי לה. כן גם לא נראית ולא נתגלית אלא בארם הראוי לה. שהרי מן היום שעלה על רצונו של לום לחזור לסורחנו. נסתלק רוח הקודש מן אברם. וכאשר נפרד לום ממנו. מיד נטה רוח הקודש במקומו. וש"כ וה' אמר אל אברם אהרי הפרד לום מעמו. בוא וראה כיון שראה אברם שלום חוזר לסרחנו. היה נתיירא אברם. אמר אפשר חס ושלום כעבוד התברות הוא. אברתי חלק הקדושה שהבתיר לי הקב"ה. כיון שנפרש ממנו א"ל שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם. מה סן המקום אשר אתה שם. שנרבת בו בתחלה. ונתעשרת באמונת השלמה. צפונה ונגבה קומה וימה. אלה הן מסעיו שעשה בתחלה. שכתוב וילך למסעיו. וכתוב הרוח נסעוה ונגבה. אלה הן מדרגות העליונות שנתעבר כאמונה השלמה בתחלה ומה ואז נתבשר שלא ימיר כמנו מן בני

לה' תראה אליו. וכדון ייקרא שם אברם בשם ה' כדון להתרבק במהימנותא שלימתא.

א) ירדתי ריב בין רעי מקנה אברם וגו'. אמר רבי שמעון לום בשביל לחיוד ולפולחא מוכראש דפלמי יתבי ארעא וסופיה דקרא אוכח דכתיב וסכנעני וסכריו אז יושב בארץ ויחנן ללום אהרן לפרחיה לפולחא מוכראש דכתיב ויסע לום מקדם זריו מקדם מקדמונו של עולם כתיב הכא ויסע לום מקדם וכתיב ויהי בנסעם מקדם מה להלן כשילו מקדמונו של עולם ארץ הכא כן כיון דידע אברם לום להכי נסוי לביה. חיד ויחמר אברם אל לום וגו' הפרד נא מעלי. לית אהני כדאי להתחבר בהדאי כדון התפרס אברם מיהא ולא צעא לייסדך ול דזכרא עמיס. דכל מאלו דיתחבר לחיובא סופיה לייסדך אברתיה ולתענש בנייה. יחנן מיהושפט דתחבר עם אחאב. ואלחלא זכו דלכסן התענש תמן דכתיב ויצעק יהושפט. וכדון אשתמיב. דכתיב ויסתם אלהים ממנו. וע"כ לא צעא אברם לייסדך בהדיה ללום. ועם כל דא לא צעא לום למהדר מסורחיה חלא ויבחר לו לום את כל ככר הירדן ויסע לום מקדם. התגסיל מן קדמאה דעלמא ולא צעא להתרבק במהימנותא בנימתא כאברם אברם ישב בארץ כנען להתרבק במתא דמהימנותא ולמנדע מתמתא להתרבק במתא. ולום ישב בערי הככר ויחלה עד סדום עם איונו חייבין דעמא יכפון מנו מהימנותא. דכתיב ואנשי סדום רעים וחמאים לה' מאד. כל חד התפרס לאורחיה כדקא יאות :

א) וישא לום את עיניו וגו' כגון ה' כארץ מצרים באכה צער. א"ר אלעזר עד הכא לא חתידע גן ה' אז הוא ארץ מצרים. ואז אישיו ארץ סדום. ואז אישיו גן ה' יתקרי גן עדן. אלא כגון ה' דהיא ביה סמוקא ועדונה דכלא הכי נמי הוה סדום. וסכי נמי מצרים. מה גן ה' לא חתריך בר כס להשקאה ליה. ארץ מצרים לא חתריך אחרת להשקאה ליה. בגין דילום אישיו חסיק ואשקי לכל ארעא דמצרים. ארץ סדום מה כתיב ביה כי כלה משקה. כל עדונין דעמא הוו בה. ועל דא לא צעאן דבני נשא אחרנין יתענונו בה' :

ג) ורדתי ריב בין רעי מקנה אברם וגו'. אמר אל אברם אהרי הפרד לום מעמו שא נא עיניך וראה וגו'. א"ר אבא תא חזי כמה דשכינתא לא התגלית אלא במתא דתחמי לה ארץ הכי לא תחמי ולא התגלית אלא בבר כס דתחמי נה דהא מן יומא דסליק על ירמיה ללום נהתספא בסרניהיה. אסתלק רוחא קדישא ויחבריה יבד אסתלק לום מניה. מיד שרא רוח קודשא בדכניההי ה"ד וה' חזר חל אברם אהרי הפרד לום מעמו. תא הוי כיון דמתא אברם ללום הוה תב לפרחיה הוה דייג אברם חזר דילמא חזי בגין חבורתא דדא. הבידנה בנייה חולקא קדישא דלעמך לי קביה כיון דתפרס יייה א"ל שם נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם. מהי מן המקום אשר אתה שם להתרבק ביה בקדמיתא והתעשרת במהימנותא בלימתא לפונס ועבדה קדמה וימה אלן כיון ויסעיו דהיו בקדמיתא דכתיב וילך למסעיו. וכתיב כלן ויבטוה ונגבה אלן דגנין עאלין דלפעער במהימנותא שלימתא בקדמיתא ומה וכדון אברם ללום יעדי מיהא ומי בני

מראה מקומות א) דף 78. ב) דף 79. ג) וילך קה (ד) דף 80. זין הזהר

[מס] כמבואר לעיל שצפונה ונגבה קומה וימה רבו על המסירות יכר גבורה תפארת מלכות וזו עיקר האמונה שהאבות אנהי עולם הוא עמי ונא שפיות תמיך. חסד רין רהיב :

בני לעולם. שבתוב כי את כל הארץ אשר אתה רואה. מה אשר אתה רואה. זו מדרגה הראשונה שנתגלה לו. כמ"ש י"ה הנראה אליו. ולכן כתוב אשר אתה רואה. לפי שמדרגה זו הראשונה נבללת סכל המדרגות ומין וכלן נראות בה. ולפיכך כתוב כי את כל הארץ אשר אתה רואה ונ'. ו' עוד א"ר אבא מה אשר אתה רואה. וכי לפי ראייתו של אברדם יש הארץ ולא יותר. עד כמה רואה אדם. נ' פרסאות או ד' או ה' פרסאות. והוא אמר כי את כל הארץ אשר אתה רואה ונ'. אלא כיון שארבעה צדדי העולם ראה. כל הארץ ראה. שהרי ארבעה צדדי העולם כלל כל העולם. ועוד שזקפו הקב"ה על ארץ ישראל. והראה לו שהיא קשורה בצדדי העולם ומ"ו וזהו הוהו הוהו הכל.

י' ויהי בימי אמרפל מלך שבער ונ'. א"ר אלעזר בוא רואה בשעה שנתחברו כל המלכים האלה להתגר מלחמה על אברדם. נוסדו יחד עליו להעבירו מן העולם. וכיון ששלטו בלום בן אחיו של אברדם מיד הלכו משם. שבתוב ויקחו את לום ואת רכושו בן אחי אברדם וילכו. מאי המעם. משום שצורתו של לום היתה דומה לאברדם. ולפיכך וילכו. כי כל המלחמה היתה בעבורה היתה ומ"ו מה המעם לפי שהי' אברדם מוציא בני העולם מעבודה זרה. והבנינים בעבודת הקב"ה. ועוד עוודם הקב"ה למלחמה בעולם. כדי לגדיל שם אברהם בעולם. ולהקריב אותו לעבודתו :

י' ויחלק עליהם לילה הוא ועבריו ויכם. א"ר יהודה כתוב (7) רגלי חסידיו ישמר ורשעים בחשך ידמו כי לא בבה גבר איש. חסדו כתוב אחד זה אברדם. שהקב"ה הלך עמו תמיד. בשביל שלא יוכלו להיוק ורשעים בחשך ידמו. אלה אותן המלכים שהרג הקב"ה בלילה ההוא שרדף אברדם אחריהם ויש"כ בחשך ידמו. זה הלילה שנקשר בחשך והרגם ומ"ו אברדם רדף והלילה הרגם ויש"כ ויחלק עליהם לילה הוא ועבריו ויכם. ויחלק עליהם לילה. זה הקב"ה שחלק הרחמים מן הרין. כדי לעשות נקמות לאברדם. ולפיכך ורשעים בחשך ידמו ויכם. ויכום צדיק וזמר (2) אלא זה הקב"ה. כי לא בבה גבר איש. שאברדם ואלעזר בלבדם היו. רבי יצחק אמר דתי למדנו במקום שהגזק מצוי אל יסמך אדם על הגם. ולא היה מקום שהגזק מצוי כמו כאן. שאברדם הלך אחד חמשה מלכים לרדף אחריהם ולהתגר מלחמה. א"ר יהודה כשהלך אברדם לזה. לא הלך להתגר מלחמה. ולא סמך על דגם. אלא צעדו כל לום ויצאו מבייתו. ולקח עמו כסף לפרותו. ואם לא. ימות עמו תוך השביה. כיון שיצא ראה השכינה מאירה לפניו וכמה הילות סביבך בשעה ההוא רדף אחריים והקב"ה הרגם. ויש"כ ורשעים בחשך ידמו :

י' ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין ונ'. א"ר שמעון בקש הקב"ה להוציא הבהונה מן שם. במש"כ והיא כון לאל עליון. כיון שהקדים ברכת אברדם לברכת

בני לעלמין וכתוב כי את כל הארץ אשר אתה רואה מהו אשר אתה רואה לה דרגה קדמאה דהתגליה ליה. כד"ל ליה הנראה אליו ובין כך אשר אתה רואה בגין דדרגה דה קדמאה התכליל מכלסו דרגין ומ"ו וכלסו התחזון ביה. ובגין כך כי את כל הארץ אשר אתה רואה ונומר. (8) ו' ח"ר אבא מהו אשר אתה רואה. וכי לפוס חזו דאברהם ירית ארעא ולא יתיר עד כמה חמי בר נש תלת פרסי או ארבע או תתש פרסי וזויה חמר כי את כל הארץ אשר אתה רואה ונ'. אלא כיון דארבע ספרין דעלמא חמי כל ארעא חמי דהא ארבע ספרין דעלמא כלל דכל עלמא. ו' זקף ליה קב"ה על ארעא דישאל. ואחזי ליה דזויה קטירא בספרין דעלמא ומ"ו וזויה חמי כלל

י' ויהי בימי אמרפל מלך שבער ונ'. ח"ר אלעזר תא חזי בשעתא דהתחברו כל אימון תלכין לגנחא קרבא עליה דאברהם אחיעסו לאתברא ליה מן עלמא. וכיון דשלטו בלום בר אחיה דאברהם מיד אלו דכתוב ויקחו את לום ואת רכושו בן אחי אברדם וילכו חמי סעמא. בגין דדיוקניה דלום הוה דמי לאברהם ובגין כך וילכו. דכל הסוד קרבא בניייה הוה ומ"ו חמי סעמא בגין דהוה אברהם חפיק בני עלמא משולחא נוכרה ואחזי לון בפולחנא דקב"ה. ו' קב"ה חתער לון בעלמא בגין לגדלח סמא דאברהם בעלמא. ולקרבא ליה לפולחניה :

י' ויחלק עליהם לילה הוא ועבריו ויכם. ח"ר יהודא כתוב (7) רגלי חסידיו ישמר ורשעים בחשך ידמו כי לא בבה גבר איש. מיסודו כתיב חד דה אברהם. דקב"ה אזיל עמיה תדיר בגין דלא יוכלון לנזקא ליה. ורשעים בחשך ידמו אלין אימון תלכין דקפל קב"ה כהסוד ליליא דרדף בפרייהו הס"ד בחשך ידמו. דה לילה דהתקשר בחשוכא וקפל לון ומ"ו אברהם רדף ויליא קפל לון הס"ד ויחלק עליהם לילה הוא ועבריו ויכם. ויחלק עליהם לילה. דה קב"ה דפליג רחמי מן דינה. בגין למעבד נוקמין לאברהם ובג"כ ורשעים בחשך ידמו ויכם ויכום מצעי ליה ומ"ו אלא דה קב"ה כי לא בבה גבר איש דזויה ואליעזר חזו בלחזויהו רבי יתנא חמר הא פנינן באתר דמקא שכיה לא יסמוך בר נש על ניסא ולא הוה דמקא האתכח כחאי דאברהם אזיל בנתר תתסת מלכין למרדף בפרייהו ולגנחא קרבא ח"ר יהודה כד אזיל אברהם להאי לא אזיל לגנחא קרבא. ולא סמך על ניסא אלא לעבא דלוע חפיקי מיתביה ונסל ממזנה למשרק. ואזי לאו. דימותו בסדיס נו כטיס כיון דנפק חמא שכנתא דנכרח קמיה. וכמה חילין סתרייה כהסוד שנתא רדף בפרייהו וקב"ה קמיל לון. הס"ד ורשעים בחשך ידמו :

י' ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין ונ'. ח"ר שמעון בעת קב"ה למיפק כהונתא חס. כד"ל והוא כסן לאל עליון. כיון דקדיש ברכתא דאברהם לברכתא

בראה מקומות אט וימא קט (2) דף 10 (3) ויחל קינ (7) שמואל ח"י (8) דף 10.

דין הזהר

וזה היינו שכתב שרש"י הקדושה אל חסיר ישראל לעולם אף בטומאתו ואף בנלוותו. והשכינה הקדושה שרשה במדרגה הראשונה הנכללת בכל המדרגות וכלן נראות בה והיינו מרת הסלכות ספירה העשירית שכל הספירות משפיעות בה ע"י ספירת היסוד והיא כמו אסקלריא שנתראת בה כל ספירות המעלות : ומ"ו פ' שלב הספירות משפיעות בכלכות והיא כמו מרכז להם. ולפיכך ארץ הקדושה נקראת נקודה אמצעית של ישוב רעולם כמו נקודה המרכז להעניול הסובב ומ"ו אפשר שהדינישו ע"י אצטגנינותם שיש בלום בדין נרול ונורא הקדושה שהיא נשמת המשיח וזוהו הקנין שצורתו של לום היתה דומה לאברהם. צורה היינו בה הרוחני. ולפיכך חשבו כי ר' להם נצתת המלחמה במה שלטמו את לום בשביה : ומ"ו פ' מרת תרין שנקרא חסן וכן לילה : ו' ויכם סמסעוטי שאחזי הבה

לברכתא דמריה. אמר ליה הכרס וכי מקדימין ברכתא ועבדא לברכתא דמריה מיד אחיזתא כהונתא לאברס דכתיב (א) נאם ה' לאדוני שב לימיני. וכתיב בתריה נשבע ה' ילא ינחם אתה כהן לעולם על דרתי מלכי לדק דכתיב והוא כהן לאל עליון ואין זרעו כהן (ב) א"ר יעזר מה חזי כד אשתכח זכאין בעלמא אשתערו ברכאן לעלמין כלשו כיון דחתא אברס אשתר ברכאן לעלמא דכתיב ואברכך והיא ברכה מאי ויהי ברכה רמו דיסתכחון בגיני ברכאן לעילא ולתתא דכתיב וזכרכו בך וגו' וכתיב ואברכ מצרכיך אלא ינחק ואורע לכלא דלית דין וזית דיין לעילא לאתפרעא מרשיעיא ואיכו אשתר דינא בעלמא בגין דידחלון ליה לקצ"ה כל בני עלמא כחא יעקב ואשתר רמתי בעלמא ואשליס מהימנותא בעלמא כדקא חזי ציזיי דאברס מה כתיב ומלכי לך מלך שלם דאתפרעא כרסיה צדוקתא וכדון אשתכח מלך שלם כלל בגיזו כלל וי"א הוליא לחס ויין דאפיק מוויין לעלמין כלשו כדקא חזי הוליא לחס ויין דלא אתמענו ברכאן מכלשו עלמין הוליא כד"א תולא אהרן ויגא מדרגין דלעילא דאפיק מוויין וזכרכאן לעלמין כלשו והוא כהן לאל עליון דאשתכח כלל בשלימו עלאה כדקא חזי. לאתחזיא כמה דמיזיזיא עדי בגיזו בעלמא ויגעייא ברכאן הכי נמי בגין זכאין חתיין ברכאן לעלמא וביגיניא אשתכחאן כל בני עלמא ויתן לו מעשר מכל. מאי מעשר מכל. מתיכון ברכאן דנקפו מכל ויגא בגין דאיכו אשתר דכל ברכאן דחתי לעלמא מתמן נפקי ד"א ויתן לו זעטר מכל קצ"ה יבז ליה זעטרא. ומאן איכו דא דרגא דכל פתחין דמהימנותא וצילאן דעלמא ביש קיימי וי"א ואיכו מעטר. ואיכו חד מעטרא ואיכו עטרא ממאה. מכלא ולהלאה על אברס בקיומא דלעילא כדקא חזי:

(ג) אחר הדברים האלה הי' דבר ה' אל אברם בנחמה לומר א"ר יתורא תקא חזי אחר הדברים האלה דדף אברס בתר אילין מלכין. וקפיל לון קצ"ה הוה אברס תוהא ואמר דילתא ח"ו ברעלא הוה אגרא דהוינא אהדר בני נשא לגבי קצ"ה ואחיזתא צבו לקצ"ה לון לגביה והשתא התקפילו בני נשא על ידי מיד א"ר קצ"ה אל הירא אברס חכי מגן לך שכרך הרבה מאל. אגרא קבילת עלייכו. דא כלשו לא יזכו לעלמין הוה דבר ה' אל אברס במחוס לאמר מאי מחוס אלא כהוה חיוו והרגא דכל דיוקנין אשתחין ביש וי"א א"ר שמעון מה חזי עד לא אשתגז אברס הוה חד דרגא מליל עמיס. ומאן איכו דא מחוס וי"א כמה דכתיב (ד) מחוס כדי יחוס כיון דאתגזר הוה כלשו דרגין שראן על האי דרגא וי"א וכיון מליל עמיס. הו"ד וא"ר אל אברס לא ינחק ואל יעקב באל שדי ועד לא אתגזר לא הוה איוון דרגין שראן עליו נחללא ואי תימא דא בקדימתא כתיב וירא ה' אל אברס וכתיב ויסע אברס בלון ונסוע הנגב וכתיב ויבן שם מזבח לה' הא הכא איוון דרגין עלאין. והשתא אמין דעד לא אתגזר לא הוה

מראה מקומות (א) תליס ק"י (ב) דף פ"א (ג) דף פ"א (ד) נמדכר ל"ד

זו הזהר

לברכה רבונו. אמר לו אברם וכי מקדימין ברכתא עבד לברכת רבינו. מיד נתנה הברונה לאברם. שכתוב (א) נאם ה' לארוננו שב לימיני וכתוב אהיו נשבע ה' ילא ינחם אתה כהן לעולם על דרתי מלכי צדק. שכתוב והוא כהן לאל עליון. ואין זרעו כהן (ב) א"ר יעזר בוא וראה כאשר נמצאים צדיקים בעולם. נתעורר ברכות לכ"ה העולמות. כיון שבא אברם נתעורר ברכות לעינים. שכתוב ואברכך. והיא ברכה. מה והיא ברכה רמו שהתיינה נמצאות בעבורו ברכות למעלה ולמטה. שכתוב וזכרכו בך וגו' וכתוב ואברכה מברכיך. בא יצחק והודיע לכל שיש דין ויש דיין למעלה להפרע מדרשעים. והוא ה' מעורר דין בעולם. בשביל שידיו יראים סדקב"ה כל בני העולם. בא יעקב ודי' מעורר ירימים בעולם. והשלים האמונה בעולם כראוי. בימי אברם מה כתוב. ומלכי צדק מלך שלם. שנתעטר כסא הכבוד במקומו. ואו נמצא מלך שלם בלי פנים כלל וגא' הוציא לחם ויין. שהמשיך שפע לכל העולמית כראוי. הוציא לחם ויין. שלא נמנעו ברכות מכל העולמות. הוציא. כמש"כ תוצא הארץ וי"א ממדרגות שלמעלה המשיך מוונת וברכות לכל העולמות. והוא כהן לאל עליון. שנמצא הכל בשלמות עלינה כראוי. להראות כמו שדרשעים עושים פנים בעולמות ומונעים הברכות. כן גם בשביל הצדיקים באות ברכות לעולם. ויבכותם מהברכים כל בני העולם. ויתן לו מעשר סכ"ה. מה מעשר סכ"ה. מאותן הברכות היוצאות מן כל וי"א לפי שהוא המבוקש שכל הברכות הבאות לעולם משם יוצאות. ד"א ויתן לו מעשר מכל. הקב"ה נתן לו מעשר. ומה הוא. זו המדרגה שכל פתחי האמונה והברכות שבעולם שם נמצאות (ג) והוה מעשר. אחד מעשרה. ועשרה ממאה. שכלא ולהלאה נכנס אברם בקיום שלמטא כראוי:

(ד) אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם בנחמה לומר א"ר יתורא הוה וראה אחר הדברים האלה שרדף אברם אחר המלכים. והרגם הקב"ה. היה אברם תודה ואמר. אפשר הם ישלום נרע ממני שכר הוה. שודיתי מקרב אנשים אצל הקב"ה. והתהברתי עמהם לקרבם אליו. ועתה נדרגו אנשים על ידי. מיד אמר לו הקב"ה אל תרא אברם אנכי מן לך שכרך דרכה מאד. שכר תקח עלידם. שרדי כלם לא ידעו זכאין לעולם. היה דבר ה' אל אברם במחוס לאמר. מה במחוס. אלא כהוה מראה ומדרגה שכל הצורות נראות בו וי"א א"ר שמעון בוא וראה עד שלא נמול אברם היתה מדרגה אחת מדברת עמו. ואיוו היא זו כהוה וי"א כמש"כ (ד) כהוה שרדי יהוה. כיון שנמול היו כל המדרגות שורות על כהוה והוא וי"א ואו דבר עמו. וש"כ וא"ר אל אברם אל יצחק וא"ר יעקב כאל שדי. ומרם שנמול לא היו אותן מדרגות שורות עליו דבר עמו. ואם תשאל דדי בתהלה כתוב וירא ה' אל אברם. וכתוב ויסע אברם ה' ונסוע הנגב. וכתוב ויבן שם מזבח לה'. דדי נ"מ כאן אותן מדרגות העליונות. ועתה אמרנו שטרם שנמול לא היו

מראה מקומות (א) תליס ק"י (ב) דף פ"א (ג) דף פ"א (ד) נמדכר ל"ד

זו הזהר

אותם. ויכנס משפחתו שרכים הבו יתום: (א) פי' שהשפיע על כסא הכבוד סדר המלכות המדים מסקומו היינו משרשו שהוא מרת החסד. ועי' נקראת מלך שלם משום שנתמלאת בשפע רב: (ב) פי' תוצא הארץ היינו שמתר המלכות השפיע השפע לה העולם מה שקבלה מעולמות רעליגונים. וכן כהוה הוציא לים ויין הכונה שאברם נרם השפיע שפע וברכה ליה העולם מעולמות העליונים: (ג) פי' מן ספירת יסוד שנקראת כל: (ד) פי' שהקב"ה נתן לאברם ספירת המלכות שיוכל לפעול לה ככה עבודתו הקדושה כרגונו. והיא ספירה העשירית שכל מיני השפע הנשפעת לעולם הוה נמצאות שם תהלה. וכיון שהיא אחת מעשר נקראת מעשר. והיא ג"כ לשון ממאה כיון שכל ספיר נכללת מעשר ספירות: (ה) היינו ספירת מלכות כפירה הראשונה מתתא לעילא. (ו) פי' שלא הוה רג ספירה האחרונה כלבו שנקראת מתא: (ז) ואמר המילה השיג מן ספירה האחרונה גם שאר ספירות העליונות:

היו איננו דרננו עלאין שראן על האי דרגא למללא עמיה . אלא תא חוי בקדייתא יבז קב"ה חכמה לאברהם למנדע חכמה לאתדבקה ביה וידע רח' דחיימותא אלל למללא עמיה לא הוה אלל האי דרגא תמאה בלאווי . כיון דאתגור כלשו דרגון עלאין הוו שראן על האי דרגא תמאה בגין למללא עמיה וכדן אסתלק אברהם בכלל כמה דאתיר ונאן תא חוי עד לא אתגור בר נש לא דתאחיד בשמא דקב"ה . כיון דאתגור עאל בשמיה ואתאחיד ביה ואי תימא אברהם דאתאחיד ביה עד לא אתגור הכי הוה דתאחיד ביה ולא כדקא יאות דהא מנו דחיימותא עלאה דחיים ליה קב"ה קדיש ליה לבתר פקיד ליה דיתגור . ואתאיבז ליה ברית וגם קשורא דכלשו דרגון עלאין . ברית קשורא לאתקשר כלל כחלה לאכללא דא בדה ברית קשורא דכלל אתקשר ביה ובגין כך אברהם עד לא אתגור מלוי לא הוה עמיה אלל במחוס כמה דאתמר . תא חוי אנכי מנן לך אנכי דא הוה דרגא קדמאה דתאחיד ביה בקדמיתא :

דיו אותן מדרגות עליונות שר"ה על מדרגה זו דבר עכו אלא כיו וראה בתחלה נתן הקב"ה חכמה לאברהם. להבין דחכמה להתדבק בה. וידע סוד האירה. אבל דבר עמו דא היה אלא זו מדרגה התחתונה בלבדה. כיון שנמול כל מדרגות העליונות היו שורות על מדרגה זו התחתונה בשביל דבר עמו. ואז נתעלה אברהם בכל כמו שאמרנו ונאן בוא וראה עד שלא נמול אדם אינו נקשר בשם הקב"ה. כיון שנמול נכנס בשמו ונתקשר בו. ואם השאל דרי אברהם נתקשר בו טרם שנמול. כך היה שנתקשר בו אבל לא כראוי. שהרי מתוך אהבה עליונה שורה הקב"ה אורב אותו היה מקרבו אליו. אח"כ צוה לו להמול. וניתן לו הברית ונאן קשר של כל מדרגות העליונות. הברית הוא הקשר המקשר הכל כאחד. שירכלל זה בזה. ברית הקשר שרכל נקשר בו. ולפיכך אברהם טרם שנמול. הדבור לא היה עמו אלא במחזה כמו שנהבאר בוא וראה אנכי מנן לך. אנכי זו מדרגה הראשונה שנקשר בה בתחלה :

סתרי תורה

סתרי תורה

א) אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר. בכל אתר דכתיב באורייתא במחזה דא שמא דאתגלי לאבין. ומאן חיבו. שרי. שנאמר ואתא אל אברהם אל יצחק אל יעקב באל שדי. כד"א (ב) אשר מחוס שדי יחוס. ודא חיבו חייו דכל חזון עלאין אתחזין מגייה [א] כהאי מראה דכל דיוקנין אתחזין ביה. וכלל חד. מראה מחוס חד הוא. דא תרגום דהא לשון הקודש. ח"ד יוסי סגיאלן איננו באורייתא. ועל דא הוה ליה רבו לאונקלוס לתרגם ביהמו לישנא דגלי קב"ה באורייתא. ולישנא דא סתים חיבו מנו מלאכי עלאי. במחוס. דהוה סתים ממלאכי עלאי. דלא ידעי בדה כד ממלי ביה באברהם. מאי סמחא בגין דאברהם לא הוה מהול. והוה ערל. סתים בשרא ובגין כך הוה סתים מגייה בלשון תרגום. כגוונא דא בלעס דכתיב אשר מחוס שדי יחוס. סתים הוה מלה מנו מלאכי השרת. בגין דלא יהא לון פשרא. דקב"ה ממלל ביהמו ערל מסאבא דהא מלאכי קדישי לאו נוקקין בלשון תרגום ונאן ואי תימא דלא ידעי. הא נבדילא אוליף ליוסף פי לשון ותרגום חד מע' לשון הוא. אלל מנדע ידעי אבז לא נוקקין תנן. דלא חייבי ולא משגיחין עליה דהא מאים חיבו קיייוו מכל שאר לשון. ואי תימא הואיל ומאים חיבו ממלאכי עלאי. אמחי תרגם אונקלוס אורייתא ביהא לשון. ויונתן בן עוזיאל המקרא אלל מאים הוה קמייא והכי אלסריד. דלית קנאס למלאכי עלאי בדייטוי דישאל יסיר. וע"ד תרגם תורה ומקרא כן. ולאו מאים חיבו. דהא בכמה דוכתי קב"ה כבז באורייתא הכי ובגין דסתים חיבו מנו מלאכי עלאי קדישי. על דא אתגלי ביה באברהם באורה סתים דלא ישגחון ביה ממלאכין קדישין. ולא יהא לון פשרא דקב"ה אתגלי על בר נש ערל ואימתי אתגלי ליה באתגליא דמלאכי עלאי. כד יסיב ליה ברית קיימת קדישא. דכתיב ודבר

א) אחר דבריהם האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר. בכל מקום שכתוב בתורה במחזה. זה השם שנתעלה להאבות. וכי הוא. שרי. שנאמר ואתא אל אברהם אל יצחק אל יעקב באל שדי. במש"כ (ב) אשר מחוס שדי יחוס. וזה הוא מראה שכל העליונות נראין מתוכו [א] באספקלריא הוה שכל הצורות נראות בו. והכל אחד. מראה ומחזה אחד הוא. זה תרגום זה לשון הקודש. א"ד יוסי הרבה תיבות כאלה בתורה. וע"כ היה לו רשות לאונקלוס לתרגם בלשון שהוא שוראה הקב"ה בתורה. ולשון זה נסתר הוא מן מלאכים עליונים. במחזה. שדי' לשון נסתר מן מלאכים עליונים. שלא ידעו מזה בשדבר הקב"ה עם אברהם. בה דמעס. לפי שאברהם לא היה נמול. וד' ערל. ערל בשר. ולפיכך ר' מעלים טרם לדבר עמו בלשון תרגום. כדמיון זה בלעס. שכתוב אשר מחוס שדי יחוס. נסתר הי' הדבר מן מלאכי השרת. כדי שלא יהי' להם פתחון פה. שדקב"ה מדבר עם ערל טמא. שודרי מלאכים הקדושים אין נוקקים בלשון תרגום [א] ואפשר תאמר שאין יודעים. דרי נבדילא למד ליוסף ע' לשון. והתרגם מע' לשון הוא. אלא ידעיה יודעים אבז לא נוקקים למדנו. שאין חוששים ואין משגיחים עליה. שודרי נמאס הוא לפנידם ככל שאר לשון. ואם השאל הואיל ונמאס הוא כמלאכים עליונים. למה תרגם אונקלוס התורה בלשון דהוה. ויונתן בן עוזיאל תרגם המקרא. אלא נמאס הוא רק לכנידם וכן צריך לדעת. שעי"ז אין קנאה למלאכים עליונים על ישראל יותר. וע"כ תרגם התורה ודכקרא כן. אבז האכה שאין זה לשון נמאס. שודרי בכמה מקומות כתב הקב"ה בתורה כך. ולפי שזה הלשון נסתר מן מלאכים עליונים הקדושים. לכן נתגלה בו הקב"ה לאברהם בדרך נסתר. שלא יסתכלו בו מלאכים הקדושים. ולא יהיה להם פתחון פה שדקב"ה נתגלה על איש ערל. ומתי נגלה לו בהתגלות מלאכים עליונים. כאשר נתן לו ברית היסוד הקדוש. שכתוב ודבר

בראה מקובות (6) 97 פה : 6 נמלך כד

זיו הזהר

[א] פי' שבתחלה הי' רק השנה ע"י הקירה שכלית בכח החכמה שנתן לו הקב"ה. ואח"כ השיב כל הספירות בהתגלות כמו בראיה ומשיעה חושית. [ב] היינו השנה בה פסירה השניה שנקראת יסוד שורא הקשר של כל הספירות. כי כל רספירות הכשפיות שפע למלכות נשפעה שפע ההוא ררך פסירה היסוד : [א] היינו פסירה מלכות כוכב לעיל : [ב] פי' אם כשביעין אותם או שיביאו תפלה בזה

וידבר אמו אלהים לאמר אלהים זה שם הקודש. ולא כתוב במחזה. אלא שם הקודש בגלוי. לאמר. מה דאמר. אלא לאמר ולדברך בכל לשון. שלא תהיה בהסתר. לא בלשון אדם. אלא בלשון שהכל מדברים בו. שיוכלו לאמר זה לזה. ולא יוכלו לקטר ולומר בפתחון פה. וע"כ וידבר אמו אלהים לאמר. אלהים ולא מחזה. לפי שזהו סמניו כבדית היסוד הקדוש. והקריבו אליו. רבי יהודה אמר לביב לא נתנה לו אות ה' עד שנימול. מה המעם. לפי שהיא ממש ברית נקראת. וע"כ כיון שנכנס כבדית. או נתנה לו אות ה'. כמו שכתוב ואני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים. ולא יקרא עוד את שםך אברהם וזהו שםך אברהם. ע"כ:

(א) ויאמר אברהם אדני אלהים מה תתן לי. אדני. אל"ף רל"ת גו"ף יו"ד. אלהים. יו"ד ה"י ואו"ה"י.

סוד הדבר חבור שני העולמות בחד. עולם התחתון ועולם העליון וס"ו מה תתן לי ואני הולך עירי. שאין לי בן. ולמרנו שכל מי שאין לו בן בעולם הזה נקרא עירי. כמש"כ (ב) עירי יחיה. ואברהם מפני מה אמר דבר זה. שאמר מה תתן לי. כביכול כאילו לא האמין בו בהקב"ה. אלא כיון שאמר לו הקב"ה אנכי מן לך. בעולם הזה. שאתך הרבה מאד. בעולם הבא. מיד נתעורר אברהם במד הדבקה ואמר מה תתן לי. הרי יודע אני שאין אדם מקבל שכר לייבנם בו בעולם הבא אם לא הוליד בן. וע"כ אמר מה תתן לי ואני הולך עירי. הרי לאתתנולי. לפי שאין אני יכול לצכות בהשכר. מכאן שהאיש שאין וזכה לבנים בעולם הזה. אינו וזכה בעולם הבא לייבנם מפניו מן הפרוכה. וס"ו ואברהם ראה באצטגנינות שלו שלא יוליד. מה כתוב ויצא אותו הדוצה. א"ף הקב"ה אל תסתכל בזה. אלא במד של שמי יח' לך בן. וש"כ כה יחיה ירעה. זה סוד שם הקדוש. שמשם יושמד לו בן ולא מבח אחד. כה. שהוא שער הדפלה [70] בו ימצא ברכתו. בו ימצא הארם בקשרו. כה. היינו הבח שבא מצד הגבורה. שהרי מצד הגבורה בא יצחק. וצד הרוא של גבורה כה נקרא. שמשם באים רעים ופירות לעולם. ולא מצד שלמטה הכובבים והמולות. או והאמין בה'. התרבק למעלה ולא התרבק למטה. והאמין בה'. והבכובבים ומולות. והאמין בה'. והבטחתי לירבות שכרו לעולם הבא. והאמין בה'. במדרגה היתה שנתנה לו. שמשם יבוא לו רע להוליד בעולם. ויחשבה לו צדקה. ויחשבה לו שאף על פי שהוא רין. כאילו היא החיים המדרגה בה. ר"א ויחשבה לו צדקה. שקשר קשר העליון בהתרתו לחברם ביד [71] בוא וראה רבי אמרו. אברהם מוליד אברהם אינו מוליד. ואם תשא' הרי הוליד לי שמעאל בעוד שהיה אברהם. אבל זה רבן שרבינו הקב"ה. לא הוליד בעוד שזהו אברהם. שהרי בעוד שהיה אברהם הוליד למשה. כיון שנקרא אברהם ונבנם כבדית או הוליד למעלה [10] ולפיכך אברהם אינו מוליד בתקשורתו עליונה. אברהם מוליד כמו שאמרנו. והתקשר למעלה ביצחק. (ג) ר' יוא שאל לר' אבא מה שכתוב והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. אם הקב"ה חשבה לאברהם או אברהם להקב"ה. ואני שמעתי שרביה' חשבה

וידבר אמו אלהים לאמר אלהים שמה דקדושה. ולא כתיב בייחוס. שמה באתגליה. לאמר. מהי לאמר. אלל לאמר ולאכראו בכל לשון דלא פסא באתכסיה. לאו בלישנא אחרא. אלל בלישנא דכלל משמטין בה. דיכלו למימר דל ללא. ולא יכלו לקסרנה ולמימר פסרה וע"ד וידבר אמו אלהים לאמר אלהים ולא מחזה בגין דהוא מעייל ליה כבדית קימח קדושה. וקריב ליה לגביה רבי יהודה אמר בגין כך את ה' לא אפסיב ליה עד דאתנג. מהי שמח. דלויי מחש דרים לקרי. וע"ד כיון דעאל כבדית. כדון אחיבה ליה את ה'. כמה דכתיב ואלו סנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים. ולא יקרא עוד את שםך אברהם ויהי שםך אברהם ע"כ:

(א) ויאמר אברהם אדני אלהים מה תתן לי. אדני אל"ף רל"ת גו"ף יו"ד. אלהים. יו"ד ה"י ואו"ה"י.

רא דמלס חבורה דברין עממין כחדא. עממח תפסח ועממח פלח וס"ו מה תתן לי ואני הולך עירי. לית לי בר. ואוליפנא דכל מחן לית ליה ברא כהאי עממח לקרי עירי. כד"א (ב) עירי יסיו. ואברהם על מה אמר מלס דל. דלמר מס תתן לי. כביכול כאילו לא האמין ביה כבדית. אלל כיון דלמר ליה קב"ה אנכי מן לך. כהאי עממח. כדך כרסח מחל. בעלמח דלחי. מיד לחטר אברהם ברא דתכמח וחמר מה תתן לי. דהא יענח דלא קביל אבר למיטל ביה כסהו עממח בר נש דלא אוליד בר. וע"ד למר מה תתן לי ואני הולך עירי. דהא. לא תתן לי. דלא זכינא ביה. מחן דב"ר דלא זכי בכנין כהאי עממח. לא זכי כסהו עממח לאעלא נא פרגוה. וס"ו ואברהם סוס חמי בלפגנינות דלויס דלא יוליד. מס כתיב ויולל אומו סוולס. ח"ל קב"ה לא תסתכל כהאי. אלל ברא דלחי יח' לך בר. ח"ס"ד כה יהיה ורעך. רא דשמח קדושה. דתתן לתקשר ליה ברא ולא מחילא אחרא. כה. דהא פרגח ללוח' [70] כה יסכח כרס. כה. סהלתי. כה. סהו ספרח דלתיח מספרח דגבורס. דהא מספרח דגבורס קח חמח יתקח. וסוהו ספרח דגבורס כה לקרי. דתתן חמין ח"בין ופירי לעממח ולא מספרח לתפח דכוכביח ומולח. כדון וסוהמין כה. לפדבק לעלח ולא לפדבק לתפח. וסוהמין כה' ולא ככוכביח ומולח. וסוהמין כה'. דלפסח ליה דסני אגריס לעממח דלחי. וסוהמין כה'. כסהו דרגח דלתיב ליה. דתתן יתי ליה דעח לאולדח בעממח. ויחשבה לו לרקס. ויחשבה לו דלח על גב דלויי דינח. כאילו סח רחמי אחי כה. ר"א ויחשבה לו לרקס. דקשר קשר עממח כסתח לחברח לון כחדא וס"ו מה חוי סח לפערו. אברהם מוליד אברהם אינו מוליד. וכי פומח דהא אוליד יסתמל כבוד דלויס אברהם. אלל סוהו ברא דלפסח ליה קב"ה. לא אוליד כבוד דלויס אברהם. דהא כבוד דלויס אברהם אוליד לפסח. כיון דלמקרי אברהם ועאל כבדית כדון אוליד לעלח [10] ובגין כך אברהם אינו מוליד בקשורה עממח. אברהם מוליד כמה דלמרן. ותקשר לעלח בלחק. (ג) ר' יוא שאל לר' אבא מהי דכתיב וסוהמין כה' ויחשבה לו לרקס. אי קב"ה תפסח לאברהם או אברהם לקב"ה. ולאח שמעאל דקב"ה חשבה

בראה סקומות ט ד' ז. ט ויקרא כ' ג' כהתלך קמח

זו הזהר

לפנים : [10] היינו ספירת מלכות עם ספירת בינה אימא תתאה עם אימא עליונה : [11] סקום שהנשמות נודות תחת כנפי האשכנז נקרא כך : [12] היינו ספירת מלכות : [13] פי ויחשבה שזהו מבין כבוד המחשבה שלו על ספירת מלכות ספירה תתאה כזוהר נוקבא שנקראה צדק לקשרה עם לו צדקה. היינו עם ספירת יסוד קשר של כל שאר הספירות בזוהר הרבא שנקרא צדקה. ועי"ן יהיה נשפע השפעות מכות לעולם הזה : [14] שמו השיג רבה ליהוד התקשורתו למעלה לעולדת נשמות ורשות וגם התקשורת ויעוד העולמות למעלה

חשבה לאברדם. ולא נתישב בלבו. א"ל כך ביארנו אבל לא כן הוא. בוא יראה ויחשבה. ויחשיב לו לא כתוב. אלא ויחשבה. אברדם וראי חשבה דקב"ה. שלמונו כתיב ויוצא אותו החוצה. א"ל הקב"ה צא מאצטגנינות שלך. אין זה דרך להבין שמו. אתה רואה ואני רואה. אברם אינו כוליד אברדם מוליד. מכאן ולהבא תשכיל בדרך אחר. כי ידוע ודעך. מה כה. היא כתר עשירי הקדוש של המלך. להבין בו שמו וס"ו והיא כתר שרינים נתעוררים ממנו. ולמדנו בה ידוע ודעך. ודעך ממש. בשעה ההיא שמח אברדם להסתכל ולהבין שבו ולהתרכב בו. לפי שנתפטר בכ"ה. ואע"פ שרינים נתעוררים ממנה. חשבה אברדם לכתר ההוא אע"פ שהיא רין כאלו היא רחמים. וש"כ ויחשבה. מה ויחשבה. [חשב לה] לכתר ההוא צדקה. [שהוא] רחמים וס"ו אר יצחק כ"ה כתר העשירי היא. ונקרא צד"ק. ורינים נתעוררים ממנה. ואברדם אע"פ שידע שרינים נתעוררים ממנה. מן צד"ק הוה. היא חשבה צדקה. שרינים אין נתעוררים כמנו. לפי שהיא רחמים :

(ח) והוא ידוע פרא אדם ירו בכל וגו'. למד רבי שמעון אשריהם ישראל שהקב"ה קרא אותם אדם. שכתוב (ז) ואחין צאני צאן מרעיתי אדם אתם. אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. מה המעט קרא אותם אדם. לפי שכתוב ואתם הדבקים ביה' אלהיכם שבין שאיש ישראל נימול ונכנס בביתו שכתר הקב"ה עם אברדם. שכתוב וה' ברך את אברדם בכל וס"ו וכתוב (ז) חסד לאברדם. ורחמיך ליכנס בזה האדם וס"ו כיון שזוכה לקיים מצות התורה. נכנס בו בזה האדם יותר. ונרבה בגופו של המלך. ואז נקרא אדם. וע"כ ורע ישראל נקרא אדם. בוא וראה כתוב בו בישמעאל ודאי ידוע פרא אדם. פרא אדם ולא אדם. פרא אדם לפי שנימול. והתחלה של אדם היתה בו. שכתוב וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה בדמולו את בשר ערלתו. כיון שנימול נכנס בהתחלה הזאת שנקראת כ"ל. וש"כ והוא ידוע פרא אדם. ולא אדם. ירו בכל. ירו בכל ודאי ולא יותר לפי שלא קבל מצות התורה. התחלה היתה בו בשביל שנימול. ולא נשתלם במצות התורה. אבל ורע ישראל שששלמו בכל. נקראים אדם ממש. וכתוב (ז) כי חלק ה' עמו ועקב חבל נחלתו בסוף המקרא מה כתיב. ועל פני כל אחיו ישכון. למדנו שכמה פנים לפניו יש לו להקב"ה. פנים מאירים ופנים שאין מאירים. פנים עליונים ופנים תחתונים. פנים רחוקים ופנים קרובים. פנים שרביעונים ופנים שמבחוץ. פנים של ימין ופנים של שמאל וס"ו. בוא וראה אשריהם ישראל לפני הקב"ה. שדבוקים בפנים עליונים של המלך. באלה הפנים שהוא ושמו דבוקים בהם [ע"כ] וישראל ושמו אדוד הם. ושאר עמים דבוקים באותן פנים הרחוקים. באותן פנים התחתונים. ולפיכך הם רחוקים מגופו של המלך. שהרי רואים אנו כל אותן המצרים קרוביו של ישמעאל. שכמה אחים וקרובים היו לו. וכלם היו בפנים התחתונים. באותן פנים הרחוקים. ובעבור אברדם כאשר נימול ישמעאל. וזה שישים מרדו ואלקו במקום השולט על כל אותן פנים הרחוקים והתחתונים. על כל אותן פנים של שאר העמים. וש"כ ירו

השנה לאברדם ולא חשבה בלבו. א"ל הכי בוארנו אבל לא כן הוא. בוא יראה ויחשבה. ויחשיב לו לא כתוב. אלא ויחשבה. אברדם וראי חשבה דקב"ה. שלמונו כתיב ויוצא אותו החוצה. א"ל הקב"ה צא מאצטגנינות שלך. אין זה דרך להבין שמו. אתה רואה ואני רואה. אברם אינו כוליד אברדם מוליד. מכאן ולהבא תשכיל בדרך אחר. כי ידוע ודעך. מה כה. היא כתר עשירי הקדוש של המלך. להבין בו שמו וס"ו והיא כתר שרינים נתעוררים ממנו. ולמדנו בה ידוע ודעך. ודעך ממש. בשעה ההיא שמח אברדם להסתכל ולהבין שבו ולהתרכב בו. לפי שנתפטר בכ"ה. ואע"פ שרינים נתעוררים ממנה. חשבה אברדם לכתר ההוא אע"פ שהיא רין כאלו היא רחמים. וש"כ ויחשבה. מה ויחשבה. [חשב לה] לכתר ההוא צדקה. [שהוא] רחמים וס"ו אר יצחק כ"ה כתר העשירי היא. ונקרא צד"ק. ורינים נתעוררים ממנה. ואברדם אע"פ שידע שרינים נתעוררים ממנה. מן צד"ק הוה. היא חשבה צדקה. שרינים אין נתעוררים כמנו. לפי שהיא רחמים :

(ח) והוא ידוע פרא אדם ירו בכל וגו'. תאני רבי שמעון וזכאין אינון ישראל דקב"ה קרא לון אדם. דכתיב (ז) ואתן לאני לאן מדעיתי אדם אתם. אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. מואי שפמאל קרא לון אדם. משום דכתיב ואתם הדבקים ביה' אלהיכם. דליון דבר נש ישראל דתנור עאל דברית דגזר קב"ה בצברסה דכתיב וסי ברך את אברדם בכל וס"ו וכתיב (ז) חסד לאברדם. ושאר למיעל צהאי אדם וס"ו כיון דזכה לקיימא פקודי אורייתא עאל ביה צהאי אדם יתיר. והתפסק בגופא דמלכא. וכדון אקרי אדם וע"כ ורעא דישראל אקרין חסד. תא חזי כתיב ביה בישמעאל ודאי ידוע פרא אדם. פרא אדם ולא אדם. פרא אדם משום דאתגזר. ושירותא דאדם סוס ביה. דכתיב וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה בדמולו את בשר ערלתו. כיון דאתגזר עתל צהאי שירותא דאקרי כ"ל. ס"ד ודאי ידוע פרא אדם ולא אדם. ירו בכל. ירו בכל ודאי ולא יותר לפי שלא קבל מצות התורה. התחלה היתה בו בשביל שנימול. ולא נשתלם במצות התורה. אבל ורע ישראל שששלמו בכל. נקראים אדם ממש. וכתוב (ז) כי חלק ה' עמו ועקב חבל נחלתו בסוף המקרא מה כתיב. ועל פני כל אחיו ישכון. למדנו שכמה פנים לפניו יש לו להקב"ה. פנים מאירים ופנים שאין מאירים. פנים עליונים ופנים תחתונים. פנים רחוקים ופנים קרובים. פנים שרביעונים ופנים שמבחוץ. פנים של ימין ופנים של שמאל וס"ו. בוא וראה אשריהם ישראל לפני הקב"ה. שדבוקים בפנים עליונים של המלך. באלה הפנים שהוא ושמו דבוקים בהם [ע"כ] וישראל ושמו אדוד הם. ושאר עמים דבוקים באותן פנים הרחוקים. באותן פנים התחתונים. ולפיכך הם רחוקים מגופו של המלך. שהרי רואים אנו כל אותן המצרים קרוביו של ישמעאל. שכמה אחים וקרובים היו לו. וכלם היו בפנים התחתונים. באותן פנים הרחוקים. ובעבור אברדם כאשר נימול ישמעאל. וזה שישים מרדו ואלקו במקום השולט על כל אותן פנים הרחוקים והתחתונים. על כל אותן פנים של שאר העמים. וש"כ ירו

ס"א מוקמות לו יצו פ. (ז) ויחלק ל"ד (ג) פיכה ו' (ד) דכניס ל"ב

זיו הזהר

להמשיך נשמת יצחק : [סו] כי בחשנת ספירת המלכות נזכר להבין על ידה שמו. ויזינו כל העשר ספירות : [סז] כי ספירת סלכות נקראת צדק ודינים נתעוררים ממנה וזריכה להמתקה ע"י ספירת היסוד שנקרא צדקה כבה ה' היותו של המרים. ובאשר מפרקים שרינים ע"י המסדים נקעה מוח [חמים : ספ] פי' כמסירת יסוד שנקרא כ"ל : [ע] ויזינו המסירות של בחינת דוכא במשיב ועל דמות הכסא דמת במראה אדם עליו סלמעה : [סח] כל זה רמז על ספירות העליונות. וימין ושמאל היינו חסד ודין : [סח] שמו דייס והתורה עם תרי"ג מצות וספירת מלכות כדלה סגן. וזהו שאמרו חז"ל טוביה ואורייתא וישראל תר אינון :

ידו בכל, ולפיכך ועל פני כל אחיו ישכן, כלומר ישום מדורים וחולקים לעילא ודלמא יתחבדו דתחא ידו בכל דשלא על כל שאר פנים להתחא ובג"כ וכל פני כל אחיו ישכן ודאי, ללא זכו כותים א"ל ר' חזקיה ה"א פניו ה"א פניו כד תגזר חקרי גר נדק ולא יסיר והכא חזק מר ידו בכל וג"כ א"ל ר' שמעון גירא פניו ה"א פניו ישמעאל דלא גיורא הוא ברית דלברסא הוא ברית דקדישא הוא וכתוב ביה בישמעאל הנה ברכתי אותו כתיב ה"א ברכתי אותו. וכתוב ה"א בך את אברהם בכל וע"כ כתוב ידו בכל, ולפיכך כתוב ועל פני כל אחיו ישכן, שאם שאר קרוביו יתגורו, יהיו נקראים גרי צדק ולא יותר, והוא יותר עליון מכלם:

(א) וירי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא ה' וגו' אני אל שרי התהלך לפני והיה תמים. מקרא זה יש לעיין בו והוא קשה בכמה אופנים, וכי עד עתה לא נתגלה הקב"ה לאברהם, אלא עתה כשרגיע לאותן ימים או יראה ה' אל אברהם ולא קודם, הרי כתוב ויאמר ה' אל אברהם, וה' אמר אל אברהם, ויאמר לאברהם ידוע תרע, ועתה מונה מספר הימים, וכאשר מינה אותם כתוב וירא ה' אל אברהם ועל משמע שער עתה לא נתגלה עליו, ועוד שכתוב בן תשעים ותשע שנים, בתחלה תשעים שנה ולבסוף תשע שנים [ע"ה] אלא כך למדנו, כל אותן הימים לא כתוב בו וירא, מה הטעם, אלא כל זמן שהיה ערל וסתום, לא נתגלה עליו הקב"ה כראוי, עתה נתגלה עליו כראוי, שכתוב וירא, מה הטעם, משום שבקש צללות בו זה היותו של כתר הקדוש, ועוד שבקש הקב"ה להוציא ממנו זרע קדוש, והקדושה אינה שורה בעוד שהוא ערל בשר, אלא אחר עתה שהוא בן תשעים שנה ותשע שנים, והזמן קרוב הוא שיצא ממנו זרע קודש, יהיה הוא קדוש תהלה, ואח"כ יצא ממנו זרע קודש, לפיכך מונה מספר ימים כאן [ע"ה] ולא בכל אותן זמנים הראשונים, ועוד אומר תשעים שנה, כי כל ימים הראשונים לא היו שנים, אלא כשנה אחת, שלא היו ימי ימים, עתה שרביע לזה, הרי שנים שנים הן ולא שנה [ע"ה].

(ב) ויאמר אליו אני אל שרי וגו', מה הטעם שער עתה לא אמר אני אל שרי, אלא כך למדנו, עשה הקב"ה בחרים תחתונים שאינם קדושים למטה, וכל שאינם נימורים ימסאו בהם ונרשמים בהם, ואיזה רושם יש בהם, שנראה בהם שי"ן דל"ת ולא יותר, ולפיכך נמסאים בהם ונרשמים בהם, לאור שנימולים יוצאים מרשותם ונכנסים בכנפי השכינה, ונתגלה בהם אות יו"ד, רושם קדוש, אות ברית השלם, ונרשם גם [ע"ה], ונשתלמים בקיום שלם, ועל כן כתוב בזה אני אל שרי, התהלך לפני והיה תמים, שלם, שעתה חסר אותה, ברשום של שי"ן דל"ת, המל עצמן והרי' המים ברשום אות יו"ד, ומי שנמצא ברשום הזה, ראוי להתברך בשם הזה, שכתוב [ע"ה] ואל שרי יברך אותך, מזה אל שרי, זה השם שרברכות יוצאות ממנו [ע"ה] הרי השולט על

ידו בכל ובגניו כך ועל פני כל אחיו ישכן, כלומר ישום מדורים וחולקים לעילא ודלמא יתחבדו דתחא ידו בכל דשלא על כל שאר פנים להתחא ובג"כ וכל פני כל אחיו ישכן ודאי, ללא זכו כותים א"ל ר' חזקיה ה"א פניו ה"א פניו כד תגזר חקרי גר נדק ולא יסיר והכא חזק מר ידו בכל וג"כ א"ל ר' שמעון גירא פניו ה"א פניו ישמעאל דלא גיורא הוא ברית דלברסא הוא ברית דקדישא הוא וכתוב ביה בישמעאל הנה ברכתי אותו כתיב ה"א ברכתי אותו. וכתוב ה"א בך את אברהם בכל וע"כ כתוב ידו בכל, ובגניו כך כתוב ועל פני כל אחיו ישכן, דאי שאר קרוביו תתגורו, אקרון גרי נדק ולא יסיר, והוא יסיר ועלמא מכלאו.

(א) וירי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא ה' וגו' אני אל שרי התהלך לפני והיה תמים, האו קרא את לעיינא ביה וקשיא בכתה אורחין, וכי עד השתא לא תתלי ליה קביא לאברהם אלא האידנא כד מטי להני יומין דה' אל אברהם ולא קודם והכתיב ויאמר ה' אל אברהם, ה' אמר אל אברהם ויאמר לא אברהם ידוע תרע והאידנא מני יומין יומין, וכד מטי להו כתיב וירא ה' אל אברהם ועל משמע דעד השתא לא תתגלי עליו ועוד דכתיב בן תשעים שנה ותשע שנים, בקדמיתא שנה ולבסוף תשע שנים [ע"ה] אלא הכי תתגלה, כל אינון יומין לא כתיב וירא, מאי שנא? אלא כל כמה דהוה אהים וסתים קביא לא תתגלי עליה כדקחוי, האידנא תתגלי עליה, דכתיב וירא מאי שנא? משום דבעא לגבי ביה האו את כתר קדישא ועוד דבעא קביא לאפקא מניה זרעא קדישא וקדישא לא להו בעוד דמיהו אברהם בשרא אלא אחר השתא דהוה בן תשעים שנה ותשע שנים וזמן קרוב הוא דינפוק מניה זרעא קדישא, להו הוא קדישא בקדמיתא ולבתר ינפוק מניה זרעא קדישא בגין כך מני יומין כהאי [ע"ה] ולא בכל לני זמני קדמיתא תן תשעים שנה, דכל יומין קדמאי להו סוון שנים, אלא כמד שנה, דלא סוון יומין יומין השתא דמסא להאי, שנים שנים אינון ולא שנה וע"ה.

(ב) ויאמר אליו אני אל שרי וגו' מאי משמע דעד השתא לא קאמר אני אל שרי, אלא הכי תתגלה, עבד קביא כתרין תתחין דלא ידעין תתחא וכל חינון דלא תתגורו יסתכלבו בהון ורשימין בהון ומאי רשומא אית בהון דתתחוי בהון שי"ן דל"ת ולא יסיר ובגין כך תסתכלבון בהו ותתדבקון בהו, בתר דתתגורו נפקין מחלין ועאלין בגדפוי דשכינתא ותתגליהו בהו יו"ד רשימא קדישא תת קיימא שלם, ותתשעים בהו [ע"ה] ותתגליהו בקיומא שלם, יעל דא כתיב כהאי אני אל שרי ה"א פניו ה"א פניו תמים, שלם דהשתא אתה חסר, ברשימא דשי"ן דל"ת נור גרמך והוה שלם ברשימא דיריד ומאן דהוה ברשומא דא, תתחוי לאתבראל בעמא דא, דכתיב [ע"ה] ואל שרי יברך אותך, מאי אל שרי, ה"א בך ברכאן נפקין מניה וסתו הוא ה"א פניו על

מראה מקומות (א) 97 (ב) 98 (ג) 99 (ד) 100

זר הזר

(ע"ה) גר צדק נקרא על שם שנכתב בקדושת ספירת מלכות שנקראת צדק, וידו בכל היינו שיש לו אחיזה גם בספירת יסוד הגבוה יותר ונקרא כ"ל; [ע"ה] פ"י מוקאמר וירא הוה באמצע הפסוק אחר מספר ימיו ולא בתחלה פסוק כמו ברשם מרדא זו משמע מזה דמספר ימיו היא הסבה להתגלות הוא; [ע"ה] אין קיימיתו מרדע יאמר במספר תשעים לשון יחיד שנה ובמספר תשע לר' שנים, כי כן הוא ל"ה קדוק ל"ק, רק קושייתו מרדע מונה כאן מספר הגדול תחלה ואח"כ מספר הקטן והי"ל כמו שכתוב ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מתור; [ע"ה] בזה מתורץ דמספר הימים שפיר היתה הסבה להתגלות הוא; [ע"ה] בזה מתורץ דמספר הנה מספר הגדול תחלה, כיון שבמספר הגדול שי"ן לומר שנה ובמספר הקטן שי"ן לומר שנים, מרסו בזה שכל ימיו הראשונים לא נחשבים לימים ואינן אלא כשנה אחת כיון שהי' ערל, ורק עתה שרגיע למצות מילה יחשבו לו כמאן ולהבא שנותיו לשנים; [ע"ה] פ"י לזה העולם;

אומרים. נשבעה במוב ביתך קדוש היכלך. אח"כ סברך אשר קב'ו להבנינו בבירתו של אברם. ובעומדים שם אומרים. בשם שהבנתו לבית כן הבנינו לתורה ולחופה ולמעשים טובים:

א) ויאמר אברם אל הארזים לו ישמעאל יהיה לפניך. נאמר ר' חייא ובכה. פתח ואמר ותהי שרי עקרה אין לה ולר. וי על זה. וי על זמן ההוא שילדה תגר את ישמעאל. א"ר ר' יוסף ולמה. הרי ילדה שרה אח"כ ודיה לה בן גוע קדוש. א"ר אתה רואה ואני רואה. וכך שמעתי מפיו של רבי שמעון הענין וע"ז אני בוכה. וי על זמן ההוא. שלפי ששרה נתעבבה כתוב. ותאמר שרי אל אברם וגו' בוא נא אל שפתי וגו'. ומפני זה עמדה רשעה להגר לרשת לשרה גבירתה. ודיה לה בן מאברם. ואברם אמר לו ישמעאל יהיה לפניך. ואע"פ שהקב"ה ה' מבשר לו י"ל יצחק. התרבה אברם בישמעאל. עד שהקב"ה השיבו ולישמעאל שמעתוך וגו'. אח"כ נימול ונכנס בבית הקדוש עד שלא יצא יצחק לעולם. ובוא ראה ארבע מאה שנים עמד שרה ההוא של בני ישמעאל ובקש לפני הקב"ה. וא"ר מי שנימול ה"ש לו חלק בשכר. אמר לו הן. א"ל והרי ישמעאל שנימול מפני מה אין לו חלק בכר כמו יצחק. א"ל יצחק נימול בראוי וכתקונו וסוף וזה אינו כן. ולא עוד אלא שאז נדבקם בי בראוי לשמנה ימים. ואלה רחוקים ממני עד כמה ימים. א"ר אף על פי כן כיון שנימול. האם לא ידו' לו שכר טוב בעבור זה. וי על זמן ההוא שגור ישמעאל בעולם ונימול. מה עשה הקב"ה. הרחיק לבני ישמעאל סדקות העליונה. ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה. בעבור מילה הזאת שבהם. ועתידים בני ישמעאל לשלם בארץ הקדושה כשהוא ריקם סדקת זמן רב. כמו שדמיליה שלהם ריקנית בלי שלימות. והם יעכבו לבני ישראל מלשוב למקום. עד שתכלה זכות רדוא של בני ישמעאל. ועתידים בני ישמעאל לעורר מלחמות חזקות בעולם. ויתאספו בני אדם עליהם ויתגרו מלחמה בהם. אחת על הים. ואחת על היבשה. ואחת סמוך לירושלים. וישלשו אלה באלה. וארץ הקדושה לא תמסר לבני אדם. בזמן ההוא יתעורר עם אחד סמוך העולם על רומא דרשעה. ויתגר בה מלחמה שלשה ירחים. ויתאספו שמה עמים ויפלו בידיהם. עד שיתאספו כל בני אדם עליה סכל קציי ארץ. ואז יתעורר הקב"ה עליהם. וש"כ (ב) כי ובה דה' בבצרה וגו'. ואח"כ מה כתוב. לאחז בגפנות הארץ וגו'. ויכירת לבני ישמעאל מטה. וישבר כל השרים עליהם למעלה. ולא ישאר שר למעלה על אומות העולם. אלא אשר על ישראל בלבד. ועל זמן ההוא כתוב (ג) כי אז ארפוך אל עמים שפה ברודה לקרוא כלם בשם ה' לעברו שכם אחד. וכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

אחרי נשבעה בשם ביתך קדוש היכלך לבתר מצדך אשר קב'ו להבנינו בבירתו של אברם. ובעומדים שם אומרים. בשם שהבנתו לבית כן הבנינו לתורה ולחופה ולמעשים טובים:

א) ויאמר אברם אל הארזים לו ישמעאל יהיה לפניך. נאמר ר' חייא ובכה פתח ואמר ותהי שרי עקרה אין לה ולר ווי על דה. ווי על ההוא זמנא דאולידת הגר לישמעאל א"ל רבי יוסף אמאי. והא אולידת לבתר וכוה לה ברא גועה קדישא. א"ל את חמי ואנא חמינא. והכי שמענא מפומי דרבי שמעון מלה ובכינא. ווי על ההוא זמנא. דבגין דשרה אתעבבת כתיב. ותאמר שרי אל אברם וגו' בא נא אל שפתי וגו'. ועל דה קיימא שעתא להגר למירת לשרה גבירתה. וכוה לה ברא מאברם. ואברם אמר לו ישמעאל יהיה לפניך. ואע"פ דקב"ה הוה מבשר ליה על יצחק אתדבק אברם בישמעאל עד דקב"ה אחייב ליה ולישמעאל שמעתוך וגו'. לבתר אתגור ועאל בקימא קדישא עד לא יפוק יצחק לעלמא. ותא חוי ארבע מאה שנין קיימא ההוא ממנא דבני ישמעאל ובעא קמי קב"ה. וא"ל מאן דאתגור אית ליה חולקא בשמך. א"ל אין. א"ל וסא ישמעאל דאתגור אמאי לית ליה חולקא כך כמו יצחק. א"ל דה אתגור דקרא יאות וכתיבוי וסוף ודא לאו הכי. ולא עוד אלא דאלין מתדבקין בי כדקרא יאות לענינא יומין ואלין רחיקין מני עד כמה ימים. א"ל ועס כל דה כיון דאתגור. לא יתא ליה אנר עב בגיניא ווי על ההוא זמנא דאתיליד ישמעאל בעלמא ואתגור מה עבד קב"ה ארחיק לכו לבני ישמעאל מדבקותא דלעילא. ויכב לכו חולקא לתתא בצרעא קדישא בגין ההוא גיורו דבסוון. וזמנין בני ישמעאל למשלם בצרעא קדישא כד אוסי רקינא מכלא זמנא סגי. כמה דגיורו דלסוון בריקינא בלא שלימו ואינון יעכבוו לסוון לבני ישראל לתצא לדוכתייהו עד דישתלים ההוא זכותא דבני ישמעאל וזמנין. בני ישמעאל לתצערא קרבין תקיפין בעלמא ולא תפנשא בני אדום עלייהו ויתערון קרבא צו. חד על ימא וחד על יבשתא. וחד סמוך לירושלים וישלשו אלין באלין ואתעא קדישא לא יתחסר לבני אדום בההוא זמנא יתער עמא חד מסייפי עלמא על רומי חיבא. ויגז צה קרבא תלת רחין ויתכשון תמן עמימא ויפלוו בידייהו עד דיתכשון כל בני אדום עלה מכל סייפי עלמא. וכדון יתער קב"ה עלייהו (ה"ד ב) כי וצח לה' בצרעה וגו' ולבתר דה מה כתיב. לאחז בצנפות הארץ וגו'. וישיאי לבני ישמעאל מיסה ויתבר כל חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמין דעלמא אלא חילא דשראל בלחודוי. ובסהוא זמנא כתיב (ג) כי אז ארפוך אל עמים שפה ברודם לקרוא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד. וכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מראה מקומות א) ואלה לב. ב) ישיי' ל"ד ג) נפניס ג'

זיו הזהר

א) יצחק נימול במילה ופריעה ל"י ימים וישמעאל נימול בן י"ג שנה ואחז חיתוך הערלה קמץ מסקומו ולא הניח לעשות בו פריעה. וכן הישמעאלים שנושים חמילה היא לאתר כמה שנים ובלתי פריעה:

(א) וירא אליו ה' באלוני מסרא. א"ר חייא כיון דמסא
 זמן הוא שברית נמצא בו באברדם ונימיל.
 אז נתקיים העולם, ודבר הקב"ה היה בו בנגלה, זש"כ
 וירא אליו ה' (ב) והוא יושב פתח האהל כחום היום, א"ר
 שמעון פתח האהל, זה הוא כתר עשירי של המלך ואו
 שהוא פתח לכל משכן קדוש של שאר הכתרים, וקראו דוד
 המלך לכתר הזה צד"ק, שכתוב פתחו לי שערי צדק וגו'.
 וכתוב זה השער לה'. כחום היום, כאשר האיר אור החסד.
 חלק גורלו של אברדם, (ב) ר' אלעזר אמר בוא אברהם מרם
 שנימול אברדם לא היה מדבר עמו אלא מתוך מדרגה
 ההתנוה, ומדרגות העלויות לא נתקיימו על מדרגה
 ההתנוה היא (א) כיון שנימול מה כתוב, וירא אליו ה' למי.
 שהרי לא כתוב וירא ה' אל אברדם, שאם לאברדם היה
 שבב יש כן יותר מבחלה פרם שנימול, שכתוב וירא
 ה' אל אברם, אלא סוד כחום הוא, וירא אליו ה' למדרגה
 הדוא שדברה עמו, מה שלא היה מקודם לזה מרם שנימול.
 שענה נתגלה הקול ונתחבר בדבור כאשר דיבר עמו (א)
 והוא יושב פתח האהל, והוא, ולא נלה מי, אלא כן נלה
 דכחמה, שכל המדרגות נחו על מדרגה התנוה האת לאור
 שנימול אברדם (א) בוא וראה וירא אליו ה', זה הוא סוד
 הקול שנשמע, שהתחבר עם הדבור ונתגלה בו, והוא יושב
 פתח האהל, זה עולם העליון שעמד להאיר עליו, כחום
 היום, שהרי הוארה בחינת הימין, המדרגה שאברדם נבקע
 בה (א) ר"א כחום היום, בשעה שנתקרה מדרגה למדרגה
 בהשתוקקת של זו לנגד זו (א) (7) ר' אבא אמר וירא אליו,
 עד שלא נימול אברדם היה כחום (א) כיון שנימול נתגלה
 לו הכל, ופרחה עליו השכינה בשלימות כראוי, בוא וראה
 והוא יושב פתח האהל, והוא, זה עולם העליון השורה על
 זה עולם ההתנוה, אימתי, כחום היום, בוכן ההשתוקקת של
 צדיק האחד לשרות בו (א) סוד ויטא ענינו וירא והנה שלשה
 אנשים נצבים עליו, מי הם שלשה אנשים, אלו אברדם
 יצחק ויעקב שעמדו על אותה המדרגה (א) ומדם יונקת
 וניזונת, אז וירא וירץ לקראתם, שהשתוקקת מדרגה התנוה
 והאת להתחבר בהם, וחדנה שלה היא להמשך ארדיהם,
 וישתרו ארצה, דרבין כסא לפנידם (א) (7) ובוא וראה לאור
 שנימול אברדם היה יושב וכואב, והקב"ה שלח אליו שלשה
 מלאכים בהתגלות, וכי מי יכור לראות מלאכים, הדי כתוב
 (א) עושה מלאכיו רוחות וגו', אלא ודאי ראה אותם, שידרו
 לארץ ברסיון רמות אנשים, ואל יקשה לך זאת, שהרי
 בודאי הם רוחות קדושות, וכשעה שידרם לעולם מתלבשים
 באויר וכסודות של נשמות, ונראים לאנשים כמש כמראה
 הדמות

(א) וירא אליו ה' באלוני ממרא. א"ר חייא כיון דמסא
 ההוא זמנא דברית אשתכח ביה בצרכהס והתגור
 כדון אפקייס עלמא, ומלה דקבי"ה הוה בצלגליא ביה הסי"ד
 וירא אליו ה' (ב) והוא יושב פתח האהל כחום היום א"ר
 שמעון פתח האהל דה הוא כתר עשירי דמלכא ואו
 דליכו פתחא לכל משכנא קדישא דשאר כתרין, וקרייה דוד
 מלכא להאי כתרא לד"ק דכתיב פתחו לי שערי צדק וגו'.
 וכתיב זה השער לה'. כחום היום, כד נסאל נהירו דחסד.
 הולק ערביה דאברהם (ב) ר' אלעזר אמר תא חוי דעד לא
 התגור אברהם לא הוה מלייל עמיה אלא מנו דרגא
 תתאה, ודרגין עלאין לא הוו קיימי על הסי"ה דרגא
 תתאה (א) כיון דהתגור מה כתיב, וירא אליו ה', למאן
 דהא לא כתיב וירא ה' אל אברהם דהו לא אברהם מאי
 שכתב אלא יביר מצקמיתא עד לא התגור דכתיב וירא
 ה' אל אברהם אלא רוח סמימא ליכא וירא אליו ה' להוא
 דרגא דמלייל עמיה מה דלא הוה מקדמת דנא עד לא התגור
 דהשתא התגלי קול ואתחבר בדבור כד מלייל עמיה (א)
 והוא יושב כתר האהל, והוא ולא גלי מאן אלא הכא גלי
 הכייתא דכלהו דרגין שרו על האי דרגא תתאה בתר
 דהתגור אברהם (א) תא חוי וירא אליו ה' דה הוא רוח
 דקול דהבתייע דהתחבר בדבור והתגלי ביה, והוא יושב
 כתר האהל דה עלמא עלאה דקליס דאברהם עליה, כחום
 היום דהא אסתירי ימינא, דרגא דאברהם אהדבק
 ביה (א) ד"א כחום היום, בשעתא דאפקייב דרגא לדרגא
 דתיאובתא דהא לקבל דה (א) (7) ר' אבא אמר וירא אליו
 עד לא התגור אברהם הוה אפיס (א) כיון דהתגור אהתגלי
 כלא ושאר עליה שכנתא כשלימו דקדק יאות, תא חוי
 והוא יושב פתח האהל והוא, דה עלמא עלאה דשרי על
 האי עלמא תתאה, אימתי, כחום היום, בזמנא דתיאובתא
 דהו דיוק ליישרי ביה (א) מיד וישא עיניו וירא והנה שלשה
 הסיס נכבס עליו, מאן חיונין ג' אכסיס אליו אברהם
 יצחק ויעקב דקיימי עליה דהאי דרגא (א) ומנייהו יניק
 גהתן כדון וירא וירץ לקראתם, דתיאובתא דהאי דרגא תתאה
 לאתחברא בהו ומדוותא דילה לאתמשכא אהתרייהו
 ושמחו ארלה לאתהקנא כרסייהו לגבייהו (א) (7) וכה חוי בתר
 דהתגור ה"רס הוה יתיב וכאוי, וקבי"ה שדר לגביה תלת
 מלאכין בצלגליא וכי מאן יכיל למחאין והא כתיב
 (א) עושה מלאכיו רוחות וגו', אלא ודאי תמא לון, דנהתי
 לארעא כנוונה דבני נשא, ולא יקשה לך האי דהא
 ודאי חיונין רוחין קדישין וכשעתא דנחתי לעלמא מתלבשין
 באוירי וביסודי דנומין, והתמוז לביי כהא ממח כחיו

דיוקנה
 מראה מקובות ט דז ט (ב) ויקרא י. ד. ט דף נב. (ז) תליס ק"ד

זיו הזהר

פרישת וירא [6] * ספירה המפירות הקדושות שנקראת מלכות שורש השכינה והיא בחי' פתח להשיג על
 ידה שאר המפירות: [3] פי' שקודם המילה לא היתה בשלמות הראוי וההודוונת של ספירת מלכות שיהיה בחי' נוקבא
 עם המפירות העליונית שהן בחי' דוכרא: [2] קודם המילה בא אליו רק ענין קול בלבד שלא בהתגלות ע"י שמיעת דיבור אלא בהשגת
 שכלית, ואחר שנימול נרם הודוונת בשלמות הראוי כפירת המפירות שהיא בחי' קול עם ספירת מלכות שיהיה בחי' דיבור ובה הקול
 לאברהם בהתגלות ע"י שמיעת דיבור, ומפירש וירא אליו ה' שספירות העליונות נגראן ונתגלו באורות שלהן על ספירת מלכות בשלמות
 הראוי: [7] היינו שספירות העליונות נחיתו ונודונו בשלמות הראוי עם ספירת מלכות: [5] הנה מרת החסד נקרא יום ומרת הדין
 נקראת לילה, ומדרגת אברהם היתה מרת החסד, וזוהו כחום היום, שע"י המילה נרם שיהי' חם היום, היינו שיהי' שפע מעולמות
 העליונים הרבה אורות חסדים למרת החסד שהיא מדרגת אברהם: [1] עתה יפירש כחום היום רמו שע"י קיום מצות מילה נרם השתוקקת
 כמרת היום להודונו עם מרת הלילה שיאיר ההשגך מן האור הנשפע בו: [5] פי' שהשגתו נרחת הקודש ובנובואה היתה מתומת: [8] ספירת
 הסוד היא המחברת בהשתוקקת ספירות העליונות עם ספירת המלכות והיא נקראת בשם צדיק, והשתוקקת הווא נעשית ע"י קיום
 הסוד בכלל ובמצות מילה כפרם: [5] פי' שראה שהג' מדרגות חסד נבדוה תפארת שהן שורש אברהם יצחק ויעקב ושורש הג' מלאכים
 שיכאל גבריאל רפאל הן מדרגות עם מרת המלכות להשפיע לה שפע אורות שלהן להיות לה יניקה ומזון מן להשפיע שפע לעולם תהי'
 [2] פי' כסא היינו שיוכל להיותו בבחינת מרכבה לאורות האלה:

דמוסת שלדם. ובוא וראה אברדם ארתם כדמות אנשים. ואע"פ שהי' כובא מדמילה. יצא וירץ אחרידם. בשביל שלא לגרוע ממה שהיה עושה מקדם לזה. א"ר שמעון ודאי כדמות מלאכים ראה אותם. ממה שכתוב ויאמר ארני. בא"ל דל' ת' וי"א השכינה היתה באה. ואילו המלאכים היו תומכים שלה וכסא אליה. לפי שהם דג' נוונים אשר תחתיה וי"א וראה עתה בשביל שנימול. מה שהא היה רואה קודם מים שנימול. בתחלה לא היה יודע אלא שהם אנשים. ואחר כך ידע שהם מלאכים קדושים. ובאו בשליחות אצלו. בשעה שאמרו לו איה שרה אשתך ובשרו לו בשורת יצחק — :

תוספתא

(א) וירא אליו ה' באלוני מסרא. למה באלוני מסרא ולא במקום אחר. אלא לפי שנתן לו עצה על כריהה דברית מילה שלו. בשעה שאמר הקב"ה לאברדם לרבו. הלך אברדם להרועץ עם הכריו וי"א א"פ עבר אתה בן תשעים שנה ואת תכאוב עצמך. א"ל מסרא זכור אתה שהשליכו הכשרים אותך בתגור אש. וגם הרעב ההוא שעבר על העולם. שכתוב ויהי רעב בארץ ויירד אברם מצרימה. וגם אותן המלכים שרדפת אחריהם ודכיתם. והקב"ה הצילך מכלם. ולא יבול איש לעשות לך רע. קום עשה מצות רבונך. א"ל הקב"ה. מסרא אתה נתת לו עצה להמול. הדיך שאין אני נתגלה עליו אלא בהיכל שלך. וש"כ באלוני מסרא. ע"כ :

סתרי תורה

(ב) וירא אליו ה' באלוני מסרא. תחזיו ולפניי לים שכינתא בו לינון דרנין דלחמכרו בספריו מיכאל לספר ימינא. גבריאל לספר שמאלא רפאל לקחא אוריאל לחמורא. ועל דא חמליא עליה שכינתא כהני אלני נוסמין דעלמא וי"א בגין לחמאס קמייתו צרים קדישא דכוס בכל עלמא צרוא דמסימונאס וי"א וסוא יושב פתח האהל מאן פתח האהל. דא חבד לחקרי צרות רוא דמסימונאס וי"א כחוס סיוס. דא רוא דלחבדק ביה אכריס וי"א תוקפא דמסרא דמינא דליאס דנגא דליאס. פתח האהל. רוא דמרטא דלד"ק. פתחא דמסימינא וי"א דכרין עאל ציה אכריס ככסות רשימא קדישא. כחוס סיוס. דא לחקרי צרות דנגא דמכורא דא דמאל ציה מאן דלחמגור. ואתרשיס ביה רשימא קדישא. דא חמטבר מערלס. ועאל בקיימא דמין דרנין אלני דלוינן רוא דמסימונאס. וחסס אגסא אכריס נכריס עליו. אלני פתח מלאכין שליטין דמתלבטין

(ג) וירא אליו ה' באלוני מסרא. למה באלוני מסרא ולא במקום אחר. אלא לפי שנתן לו עצה על כריהה דברית מילה שלו. בשעה שאמר הקב"ה לאברדם לרבו. הלך אברדם להרועץ עם הכריו וי"א א"פ עבר אתה בן תשעים שנה ואת תכאוב עצמך. א"ל מסרא זכור אתה שהשליכו הכשרים אותך בתגור אש. וגם הרעב ההוא שעבר על העולם. שכתוב ויהי רעב בארץ ויירד אברם מצרימה. וגם אותן המלכים שרדפת אחריהם ודכיתם. והקב"ה הצילך מכלם. ולא יבול איש לעשות לך רע. קום עשה מצות רבונך. א"ל הקב"ה. מסרא אתה נתת לו עצה להמול. הדיך שאין אני נתגלה עליו אלא בהיכל שלך. וש"כ באלוני מסרא. ע"כ :

(א) וירא אליו ה' באלוני מסרא. למה באלוני מסרא ולא במקום אחר. אלא לפי שנתן לו עצה על כריהה דברית מילה שלו. בשעה שאמר הקב"ה לאברדם לרבו. הלך אברדם להרועץ עם הכריו וי"א א"פ עבר אתה בן תשעים שנה ואת תכאוב עצמך. א"ל מסרא זכור אתה שהשליכו הכשרים אותך בתגור אש. וגם הרעב ההוא שעבר על העולם. שכתוב ויהי רעב בארץ ויירד אברם מצרימה. וגם אותן המלכים שרדפת אחריהם ודכיתם. והקב"ה הצילך מכלם. ולא יבול איש לעשות לך רע. קום עשה מצות רבונך. א"ל הקב"ה. מסרא אתה נתת לו עצה להמול. הדיך שאין אני נתגלה עליו אלא בהיכל שלך. וש"כ באלוני מסרא. ע"כ :

תוספתא

(א) וירא אליו ה' באלוני מסרא. למה באלוני מסרא ולא במקום אחר. אלא לפי שנתן לו עצה על כריהה דברית מילה שלו. בשעה שאמר הקב"ה לאברדם לרבו. הלך אברדם להרועץ עם הכריו וי"א א"פ עבר אתה בן תשעים שנה ואת תכאוב עצמך. א"ל מסרא זכור אתה שהשליכו הכשרים אותך בתגור אש. וגם הרעב ההוא שעבר על העולם. שכתוב ויהי רעב בארץ ויירד אברם מצרימה. וגם אותן המלכים שרדפת אחריהם ודכיתם. והקב"ה הצילך מכלם. ולא יבול איש לעשות לך רע. קום עשה מצות רבונך. א"ל הקב"ה. מסרא אתה נתת לו עצה להמול. הדיך שאין אני נתגלה עליו אלא בהיכל שלך. וש"כ באלוני מסרא. ע"כ :

סתרי תורה

(ב) וירא אליו ה' באלוני מסרא. תחזיו ולפניי לים שכינתא בו לינון דרנין דלחמכרו בספריו מיכאל לספר ימינא. גבריאל לספר שמאלא רפאל לקחא אוריאל לחמורא. ועל דא חמליא עליה שכינתא כהני אלני נוסמין דעלמא וי"א בגין לחמאס קמייתו צרים קדישא דכוס בכל עלמא צרוא דמסימונאס וי"א וסוא יושב פתח האהל מאן פתח האהל. דא חבד לחקרי צרות רוא דמסימונאס וי"א כחוס סיוס. דא רוא דלחבדק ביה אכריס וי"א תוקפא דמסרא דמינא דליאס דנגא דליאס. פתח האהל. רוא דמרטא דלד"ק. פתחא דמסימינא וי"א דכרין עאל ציה אכריס ככסות רשימא קדישא. כחוס סיוס. דא לחקרי צרות דנגא דמכורא דא דמאל ציה מאן דלחמגור. ואתרשיס ביה רשימא קדישא. דא חמטבר מערלס. ועאל בקיימא דמין דרנין אלני דלוינן רוא דמסימונאס. וחסס אגסא אכריס נכריס עליו. אלני פתח מלאכין שליטין דמתלבטין

(ג) וירא אליו ה' באלוני מסרא. למה באלוני מסרא ולא במקום אחר. אלא לפי שנתן לו עצה על כריהה דברית מילה שלו. בשעה שאמר הקב"ה לאברדם לרבו. הלך אברדם להרועץ עם הכריו וי"א א"פ עבר אתה בן תשעים שנה ואת תכאוב עצמך. א"ל מסרא זכור אתה שהשליכו הכשרים אותך בתגור אש. וגם הרעב ההוא שעבר על העולם. שכתוב ויהי רעב בארץ ויירד אברם מצרימה. וגם אותן המלכים שרדפת אחריהם ודכיתם. והקב"ה הצילך מכלם. ולא יבול איש לעשות לך רע. קום עשה מצות רבונך. א"ל הקב"ה. מסרא אתה נתת לו עצה להמול. הדיך שאין אני נתגלה עליו אלא בהיכל שלך. וש"כ באלוני מסרא. ע"כ :

שמלתבשים באויר. ויורדים לזה העולם ברמות אנשים. שלשה היו כרמיון שלמעלה. לפי שקשת אינו נראה אלא בשלשה נונים. לבן ארום וירוק. וכך נון בודאי ויאלו השלשה אנשים הם שלשה נונים. נון לבן נון ארום נון ירוק. נון לבן זה מִיכאל. לפי שהוא צד הימין. נון ארום זה גבריאל צד השמאל. נון ירוק זה רפאל. וארה הם ג' נונים של הקשת. שהרי הקשת אינו נראה אלא עמדם. ולפיכך וירא אליו נלוי שכונה בשלשה נונים האלה. וכלם נצרכו. אחד לרפא מן המילה. זה רפאל שר הדפואות. ואחד לכשר לשרה על הבן. זה הוא מִיכאל. לפי שהוא נתמנה על הימין. וכל טובות וברכות בידו נמסרו מצד בחינת הימין. ואחד לייפוך לסדום. זה הוא גבריאל שהוא לשמאל. והוא ממונה על כל הימים שבעולם מצד הדין של בחינת שמאל... ולפי שאלה המלאכים הם חבורה שלה הומוסקים שדה. בכל. לפיכך כתוב השם אֲדָנִי וכו' שהרי שם זה נתגלה לו כלול במדות עליונים. ונתגלה לו בהתגלות מה שלא היה מקודם לזה שלא ה' נימול. ועד שנימול לא רצה הקב"ה להצניא ממנו זרע קודש. כיון שהשכינה באותן מדרגות הקדושות והם נתגשמו בצידו של אויר לשלשה אנשים וכלו היו אוכלים. אבלו בודאי. שאש שלם אבל וכהה רכל. ונעשה נחת רוח לאברהם. הם אש בודאי. ואש הדוא נחכה בצידו של אויר. ולא היה נראה. והמאכל דרוא ה' האש מלמד ושרף אותו. ואברהם קבל נחת רוח מזה. כיון שנחלקה השכינה מה כתוב. ועל אלהים מעל אברהם. מיד מחלק עמה מִיכאל. שכתוב ויבאו שני המלאכים סדום ונ'. שלשה כתוב בתורה יענה שני. אלא מִיכאל שהוא ימין מחלק עם השכינה.. ונשארו רפאל וגבריאל. ועליום כתוב שני המלאכים סדום. בערב. בשעה שהדין תורה על העולם. אחד כך נחלק אחד ונשארו גבריאל בלבדו. ובנותו של אברהם ניצל לום. והוא גם כן זכה בהם. ועל כן בא אליו. ע"כ:

דמלתבשן באוירא. ונחתי להאי עליא דכר נש. ותלתו סו כנוונא דלעילא. בגין דקשת סא אחמד אלף בגוויין תלתא חוור וסומק וירוק וכו' ודאי יושו ואלין אינון שלשה אנשים תלתא גוויין גוון חוור גוון סומק גוון ירוק. גוון חוור דא מִיכאל. בגין דאיסו סגרא דימינא גוון סומק דא גבריאל סגרא דשמאלא. גוון ירוק דא רפאל. וכני אינון תלת גוויין דקשת דהא קשת לא תחוייל אלף עמסון. ובגין כך וירא אליו גלוי שכונה בגלת גוויין אלין. וכלסו אלפריכו. מד לאסיח מן המילה. והא רפאל מאריה דאסוון. ומד לבשרא לשרה על ברה. והא איסו מִיכאל. בגין דאיסו תתמנא לימינא וכל סבין ובכרנא בידיה תתמסרן מסגרא דימינא ומד להפכא לסדום והא איסו גבריאל דאיסו לשמאלא ואיכו מתנא על כל דינין דעלמא מסגרא דדינא דשמאלא ובגין ואלין מלאכין אינון חבורה דינה וסמכין דינה בכלא אתחד שמה אֲדָנִי וכו' דהא שמה דא תתגלי ליה כליל דרזין עלאין. ותתגלי ליה בצתגליא מה דלא סוף מקדמת דנא דלא סוף גויר. ועד דתתגור לא בעא קב"ה לאפקא מניה זרעא קדישא כיון דתתגור מיד נפק מניה זרעא קדישא. ובגין כך תתגלי עליה שכונתא בציון דרזין קדישין.. ואינון אגלימו בציורא דאוריג לשלשה אנשים וכלו וכו' אכלו. אכלו ודאי. דאשא דלכו אכל ושלי לכו. ותתעבד נחת רוח לאברהם אינון אשא ודאי. והסווא אשא תחכסי בציורא דאוריג ולא תתחיי. והסווא מיכלא אשא מלהשא ואלכא ליה. ואברהם קבל נחת רוח מהאי. כיון דמחלק שכונתא מה כתוב. ועל אלהים מעל אברהם. מיד מחלק עמה מִיכאל. דכתיב ויבאו שני המלאכים סדום ונ'. שלשה כתוב בקדמיתא והשתא תרין. אלא מִיכאל דאיסו ימינא תתמנא כהדי שכונתא.. ותתמנא רפאל וגבריאל. ועליוסו כתוב שני המלאכים סדום. בערב. בשעתא דדינא תורה על עליא. לבתר אסתלק מד ואשתכח גבריאל בלחודיה. ובזכותיה דאברהם אשתויב לום. ואיכו חוף הכי זכה בהם. ועל דא אחי לגביה ע"כ.

א) יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ. א"ר אלעזר בוא וראה כל מה שאכל אברהם במדהרה היה אוכל. ולפיכך הקריב לפניכם ואכלו. ושמו אברהם בביתו מדרה וממואה. ואיש ממא לא ה' יכול אפילו ליקרב לביתו. ואז ידע אברהם שזה ממא הוא. ועשה לו מביעה. או עשה לו לשמור שבעת ימים בראוי לו בביתו. ואברהם ושרה היו מתקנים מביעה לכלם. הוא לאנשים והיא לנשים. מה המעט שעסק אברהם לסדר לאנשים. לפי שהוא מחרד ונקרא מחרד. שכתוב כי יתן מחרד מממא לא אחד. מחרד זה אברהם שיצא מחרד. ר שסעון אמר בשביל לתקן אותה המדרגה של אברהם. ומה היא. מים [כג] לפיכך התקן לסדר בני העולם במים. ובשעה שהומין למלאכים. בראשית דבריו מה כתוב. יקח נא מעט מים. בשביל להתחונן במדרגה הדיא שרמים שרין בה [כג] ולפיכך היה מסדר לכל האנשים סדרה. ה' מסדרם מצד

א) יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ. א"ר אלעזר מא חוי כל מה דאכיל אברהם בפסרה איסו קא אכיל ובגין כך דאכילי ואלו. ונסיר אברהם צביתיה דכ"א ומאחזבותא דאכילי בר נש דאיסו מסאכ לא יכיל לקרבא לביתיה. וכדין ידע אברהם דהא מסאכ איסו. ועבד ליה סביבא לו עבד ליה לנפשא שבעא יומין כדקא חוי ליה צביתיה.. ואברהם ושרה סוון מתקני סבילה לכלה. איכו לגבוי ואיכו לגבי. מאי שעמא אעסק אברהם לדכאה כני נשא. בגין דאיסו סבור וקארי סבור. דכתיב כי מי יתן סבור מסחא לא אחד סבור דא אברהם דנפק מתרה ר' שישון אמר בגין לפקא סבור דרנא דאברהם. ומאן איסו. מים [כג] בגין כך תתקין לדכאה בני עלמא צבית. ובשעתא דאומין למלאכין. שירותא דמלוי מה כתוב יקח נא מעט מים. בגין לתתקפא בזהווא דרנא דמיין יקח בה [כג] ובגניי-כך סוף מדכי לכל בני נשא מכולא מדכא לון מסמלא

מראה מקומות ט' ד' ק' . (ג) איני יד

זו הזהר

והיינו שפתח האהל מרסו על סלכות שנקראת צדיק. וכחם היום גרבו על יסוד שנקרא צדיק. וגם נקרא מדרגת ההתחברות כי הוא התחבר ספירת סלכות בחיי נוקבא עם ספירות העליונות שהן בחיי דבריה. וזה נקרא סוד האמונה. ועל סוד מילה נתעלה אברהם להשיג ספירת צדיק וצדיק סלכות יסוד. וכן כל הנימול וזכה ליכנס בשתי קדושות האל. [ט] ש גוויים האלה מרמזים על הג' מרות חסד דין ורחמים שהן הנגזרת עולם הזה. [וכן] שהוא קודש על י' המסירה והוא השכל של השכינה הקדושה. [כא] פ' בלבדו של אויר; [וכן] מים רמו לשרה תתמר מדרגת אברהם; [כג] פ' התחונן במים התמי ששוין בה רק חסדים;

מצ של ע"ז. ודי' מטדרם מצד המטמאה, וכמו שהוא היה מטדר לאנשים, כן גם שרה מטדרת לנשים, ומצאיהם כלם שבאו אצלם מדורים מהכל, בוא וראה עץ נמע אברדם בכל מקום שהיה מדורו שם, ולא היה נתגדל העץ בכל מקום בראוי, מלבד בומן שהי' מדורו בארץ כנען, ובעץ ההוא היה מכיר מי שנרבק בו בדקב"ה, ומי שנרבק בעבודה זרה, מי שנרבק בדקב"ה היה העץ פושט ענביו וכמו על ראשו, ועשה עליו צל נאה, ומי שנרבק בצד של ע"ז, עץ ההוא היה נפתק ממנו, וענפיו היו עולים למעלה, או הי' אברדם מכירו והוכיח אותו, ולא סר משם עד שנרבק באמינותו של הקב"ה, וכן גם מי שהיה מדור היה העץ כקבלו, ימי שהי' סמא כל בו העץ, או הדידם אברדם ודי' מטדרם במים, ומעין כים היה תחת עץ ההוא, ומי שהי' צדיק מבילה מיד, עליו המים אליו, והעץ נפתקו ענפיו, או הדיד בו אברדם שהוא כמא, וצדיק כבילה מיד, ואם לא [כי] חרבו המים, או הכיד שנצרך להיות סמא ולהשטר שבעת ימים, בוא וראה שאסילו בשעה שהומין את המלאכים, אמר להם והשענו תחת העץ, בשביל לראות ולברוק אותם, ובעץ ההוא היה בודק לכל בני העולם, והסוד הוא שבשביל הקב"ה אמר כך, שהוא עץ החיים של הכל, ולפיכך אמר והשענו תחת העץ, ולא תחת ע"ז, ובוא וראה כאשר סמא אדם, בעץ הרעת טוב ורע סמא, שכתוב ומעץ הרעת וגו', יגרם מיתה לעולם, מה כתוב, ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים וגו', באשר בא אברדם, בעץ אחד הי' מתקן את העולם, שהוא עץ החיים, והודיע האמונה לכל בני העולם:

(ח) ויאמרו אליו איה שרה אשתך וגו', וכי לא ידעו מלאכים העליונים ששרה רגה באהל, ולמה כתוב איה, איה שאין יודעים בזה העולם, רק מה שנמסר להם לדעת, איה שרה ואמר, שלא רצו לאמר לפניה, וזינן שאמר רגה באהל, מיד ויאמר, שוב אשוב אליך כעת חיה ורגה בן לשרה אשתך וגו', בוא וראה דרך ארץ, כי סרם שדוכין אברדם לפנידם לאכל, לא אמרו לו כלום, כדי שלא ידו נראה שבעבוד אותה הבשורה החמינם לאכל, לאחד שכתוב ויאכלו, או אמרו לו בשורה הדיא, ויאכלו, התעלה על דעתן שמלאכים עליונים אוכלים, אלא בשביל כבודו של אברדם נראה כך, א"ר אלעזר ויאכלו בודאי, לפי שהם אש האוכל אש, ולא היה ניכר, וכל מה שנתן להם אברדם היו אוכלים, לפי שמצדו של אברדם אוכלים למעלה וכהו:

(י) ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה וגו', א"ר יצחק שוב אשוב, שוב ישוב צדיק לזמיר, שהי' מפתח הזה לפקד עקרות בידו של הקב"ה הוא, ולא ביד שליח אחר, כמו שלמדנו שלשה מפתחות הם שלא נמסרו ביד שליח, של זולתו, של תדיות התמים ושל נשמים, והואיל שלא נמסרו ביד שליח, למה כתוב שוב אשוב, אלא ודיא הקב"ה שהי' עומד עליהם אמר הרבר, לפיכך כתוב ויאמר שוב אשוב אליך, ובוא וראה בכל מקום שכתוב ויאמר סתם או ויקרא סתם, הוא מלאך הברית ולא אחר [כי] ויאמר, שכתוב (י) ויאמר הם שמוע תשמע בקול ה' אלהיך וגו', ויאמר, ולא אמר מי הוא, ויקרא, שכתוב ויקרא אל שם ולא

מראה מקומות (ח) דף ק"ה (ט) דף ק"ב (ז) שמוט סי'

מספרו דע"ז, ומדכי לון מספרו המסבא, וכמו שהיה מדכי לנוצרון, הכי נמי שרה זדכאת לנשין, ואשכחו כלתו דחמיין לנשייו דכין מכלל, תא היו אילנא נסע אברדם בכל אתר דדיווריו תמן, ולא היה סליק בכל הפר דקרא ימות, בר בשעתה דדיווריה בארעא דכנען, ובהוא אילנא הוה ידע מאן דאתחיד ביה בקב"ה, ומאן דאתחיד בע"ז, מאן דאתחיד בקב"ה אילנא הוה פריש גפרי וחסוי על ירישה, ועבדי טלוי ללא יאכ ומאן דאתחיד בספרה דע"ז, ההוא אילנא הוה אסתלק וענפיו סוו סליקין לעילא, כדן הוה ידע אברדם וואזירי ליה, ולא אנדי זמנא עד דאתחיד במהימנותא דקב"ה, והכי נמי מאן דהוה דיכוי מקבל ליה אילנא ומאן דהוה מסבא לא מקבל ליה כדן ידע אברדם ומדכי לון במיה, ומשיינא דמיה הוה סתמא סתמא אילנא, ומאן דלריך סבילה מיד מיין סליקין לנביס, ואילנא אסתלקין ענפיו, כדן ידע אברדם דהוה מסבא, וכפי שכניה מיד ואם לאו [כי] מיה נגיבן כדן ידע דכפי לאסבאגא ולחסתחילא שבעת ימים, תא הוי דאפילו כבעתה דלומין לון למלאכין, אמר לון והסענו תחת העץ, בגין למחמי ולמצדק בהו, כההוא אילנא הוה דייק לכל בני עלמא, ורזא חיוסו דבגין קב"ה קאמר הכי, דהוה אילנא דהוי לכלא ובגין כך והסענו תחת העץ, ולא תחת ע"ז, ותא הוי כד רזא חס, בעץ הדעת טוב ורע חב, דכתיב ומעץ הדעת וגו', וגרם מותא לעלמא, מה כתיב, ועתה פן ישלח ידו ויקח גם מעץ החיים וגו', וכד תתא אברדם, באילנא הריגא אסתקין עלמא, דהוא אילנא דחיי, ואודע מהימנותא לכל בני עלמא:

(ט) ויאמרו אליו איה שרה אשתך וגו', וכי לא ידעו מלאכי עלאי דשרה הנה באהל, אמרו כתיב חיה, אלא לא ידעו כהאי עלמא, אלא מה דאתמסר לנו למדע, חיה שרה אשתך, דלא בעי לומר מקמה, כיון דאמר הנה באהל מיד ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך וגו', תא חוי אורא ארעא, דעד לא אומין אברדם קחייסו למיכל, לא אמרו ליה מידי, בגין דלא יתחיו דבגין כהאי בשורה קא אומין לכו למיכל, כפר דכתיב ויאכלו, כדן אמרו ליה ההיא בשורה, ויאכלו, כשלקא דעתך דמלאכי עלאי אכלי, אלא בגין יקרא דאברדם אסתמי הכי, א"ר אלעזר ויאכלו דהוי, בגין דאיוון אשא דאכיל אשא, ולא אסתמי, וכל מה דיהב לון אברדם אכלי, בגין דמספרו דאברדם אכלי לעילא וכהו:

(ז) ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה וגו', א"ר יצחק שוב אשוב, שוב ישוב מבעי ליה, דהיא מפתחא דא למפקד עקרונ דידא דקב"ה חיוסו ולא צירא דשליחא אמר, כמה דמינין תלם מפתחות חיוון דלא אסתמרי דידא דשליחא, דהוי ותמיין סתמיס וגשמיס, והואיל דלא אסתמרו דידא דשליחא, אמחי כתיב שוב אשוב, חייא דהוי קב"ה דהוה קאים עליהו אמר מלה בגי"כ כתיב ויאמר שוב אשוב אליך, ותא חוי בכל אתר דכתיב ויאמר סתם או ויקרא סתם, הוה מלאכא דכרית ולא אמר אכיו ויאמר, דכתיב (ז) ויאמר הם שמוע תשמע בקול ה' אלהיך וגו', ויאמר, ולא קאמר מאן הוא, ויקרא דכתיב ויקרא אל שם, ולא

זיו הזהר

[גד] פ"י שאם הי' סמא מוכאה חמורה ולא הי' ראוי למבילה מיד: [כה] פ"י מצד מרת החסד כי אין להם עכו"ה של בחיריך נגד יצר הרע, ולכן מוזנב נקרא תבואה דכסופא: [טז] היינו השכינה הקדושה:

ולא קאמר מאן הוא אמר דכתיב ה' ולא תסה אמר עלה אל ה' ולא אמר מי הוא, אף כאן שכתוב ויאמר שוב אשוב, ויאמר סתם, ולא אמר מי היה, אלא בכל אלה מלאכה דברית סוד, וכלל בקצ"ה חזיר, ובג"כ כתיב ויאמר שוב אשוב אליך ונו', והנה בן לשרה אשתך, מה הטעם שלא כתוב והנה בן לך, אלא בשביל שלא יחשוב שזה מן הגר יהיה כבתחילה, רבי שמעון אמר והנה בן זה הוא בן בוראי ולא ישמעאל, זה הוא בן שכבר לאביו בראוי, אימתי כבר אותו, בשעה שעקרו על גבי המזבח, ורצה להקריב אותו לקרבן, ויצחק בן שלשים ושבע שנים היה, יאברם היה זקן, שאילו היה בועט בו ברגל אחת, לא היו יכול לעמוד לפניו, והוא כבר את אביו, ועקרו כבבש אהר, כשביל לעשות רצון אביו, והנה בן לשרה אשתך, בן לשרה שבשבילו מתה, שבשבילו נאמרה נפשה עד שיצאה מסנה, והנה בן לשרה, להתעלות עבדו בשעה שהקב"ה יושב ברין על העולם, שאו וה' פקד את שרה ונו', שהרי נזכרת שרה בשביל זכותו של יצחק וכו' וע"ב הוא בן לשרה;

(ג) ושרה שומעת פתח האהל והוא אחריו, מה והוא אחריו, והוא אחריו צריך לומר, אלא מה הוא, ושרה שומעת מה שהיה אומר פתח האהל, זו מדרגה התחתונה פתח האמנה וכו' והוא אחריו, שהיה לו מדרגה העליונה, ומן היום שהיתה שרה בעל לך לא שמעה דבר הקב"ה, כלבד בשעה ההיא, דבר אחר ושרה שומעת, שהיתה יושבת שרה פתח האהל בשביל לשמוע הרברים, והיא שמעה דבר הזה שנתבשר בו אברם, והוא אחריו, זה אברם שהיה יושב אחריו השכינה, רבי שמעון אמר ושרה שומעת פתח האהל, זה הוא הפתח של צד"ק, כס"ש פתחו לי שערי צדק, זה פתח הראשון ליכנס בו וכו' ובפתח הזה נראים כל שאר פתחים העליונים, מי שזוכה להשיג פתח הזה, זוכה להיכין בו ובכל שאר הפתחים, לפי שכלם חנינים עליו וכו'.. לפיכך שנתבשר אברם, מדרגה זו היתה אומרת, כמו שנתבשר שכתוב ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה, ויאמר, ולא כתוב מי היה, וזה הוא פתח האהל, ועל כן שרה שומעת מדרגה זו שהיתה מדרגת עמו, מה שלא שמעה מקודם לזה, שכתוב ושרה שומעת פתח האהל שהיה מבשר ואומר, שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך, בוא וראה כמה היא אהבת הקב"ה אל אברם, שהרי לא יצא ממנו יצחק עד שניסול, לארץ שניסול נתבשר בו ביצחק, לפי שהוא עתה ורע קודש, ומרס שניסול אין הוא ורע קודש, ועתה הוא כמו שכתוב אשר זרעו בו למינתו, ובוא וראה מרס שניסול אברם, אותו הזרע שלו לא היה קודש, לפי שיצא בתוך הערלה, ונרבק בהערלה לסמה וכו' לארץ שניסול יצא ורע והוא בתוך קדושה, ונרבק בקדושה שלמעלה והוא יצא למעלה וכו' ונרבק אברם במדרגת בראוי;

(ד) ואברם ושרה זקנים באים בימים, מה באים בימים, קצב הימים שראוי או לרם, לאחד מאה ולאתר

ולא קאמר מאן הוא אמר דכתיב ה' ולא תסה אמר עלה אל ה', ולא אמר מאן הוא ארוך סכל דכתיב ויאמר שוב אשוב, ויאמר סתם, ולא קאמר ח"ל, היה אלא בכל הני מלאכה דברית סוד, וכלל בקצ"ה חזיר, ובג"כ כתיב ויאמר שוב אשוב אליך ונו', והנה בן לשרה אשתך, מה הטעם שלא כתוב והנה בן לך, אלא בשביל שלא יחשוב שזה מן הגר יהיה כדבוקמיתא.. רבי שמעון אמר והנה בן זה הוא בן ודאי ולא ישמעאל, זה הוא בן דלוקור לאביו כדקא חזי, אימתי כבד ליה, בשעתא דעקד ליה על גבי מזבחא וצעה למקריב ליה קרבנא, וילחך בר תלתין וסבט ענין סוד, ואברם הוא סבא, דאילו היה בעיט היה ברנלא חזק לא יכל למיקט קמיה, ואילו דלוקור ליה לאביו, ועקד ליה כחד חימר, בגין למטבד רעותיה דאביו, והנה בן לשרה אשתך, בן לשרה דבגוניה מיתת, דבגוניה כארבת נפשה עד דנפקת מינה, והנה בן לשרה, לאסתלקא דבגוניה בשעתא דקב"ה יתיב דיונא על עולמא, דכדון וה' פקד את שרה ונו', דסא מדכרי לשרה בגוניה דלחמך וכו' וע"ד אישו בן לשרה.

(ג) ושרה שומעת פתח האהל והוא אחריו, מהי והוא אחריו, והוא אחריו מהי ליה אלא רוא אישו, ושרה שומעת מה דכוס חזיר פתח האהל, זה הרגא תתאס פתחא דמסימונתא וכו' והוא אחריו דלודי ליה דרגא עלאה, ומן יומא דהות שרה בעלמא לא שמעת מלה דקב"ה, בר סתא סעטא, דבר אחר ושרה שומעת, דהות יתבה שרס פתח האהל בגין למחמי מילין, והיא שמעת מהי מלה דתתבשר בה אברם, והוא אחריו, זה אברם דהיה יתיב תחורו דשכינתא, רבי שמעון אמר ושרה שומעת פתח האהל, זה הוא פתחא דלד"ק, כד"ל פתחו לי שערי צדק, זה פתחא קדמאה לאעמאלל היה וכו' וצאה פתחא תתחון כל שאר פתחים עלאין, מאן דזכי להאי, זכי למנדט היה וצכלסו שאר פתחים, בגין דכלסו שראן עליה וכו'.. בגין כך כד תתבשר אברם מהי דרגא הוה אמר, כמה דלתמר דכתיב ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה, ויאמר, ולא כתיב מאן הוא, ודא הוא פתח האהל ועל דא שרס שומעת מהי דרגא דכוס מליל עמיה מהי דלא הוה שמעת מקדמת דנא, דכתיב ושרה שומעת פתח האהל דכוס מבשר ואמר, שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך, תא חזי כמה הוא חביבותא דקב"ה לגביה דאברם, דהא לא נפיק מניה ילחך עד דלתגור לבתר דלתגור לתבשר ביה בילחך בגין דאישו כדון זרעא קדישא ועד לא תתגור לאו אישו זרעא קדישא, וכדון אישו כמה דכתיב אשר זרעו בו למינתו, ותא חזי עד לא תתגור אברם סתוא זרעא דיליה לא הוה קדישא, בגין דנפק בנו עולם ואחדבך בערלה לתתא וכו' לבתר דלתגור נפק סתוא זרעא בנו קדישא, ואחדבך בקדושה דלעילא ואלויד לעילא וכו' ואחדבך אברם דבגוניה כדקא ימות.

(ד) ואברם ושרה זקנים באים בימים מהי באים בימים, שטורין דיומין דלתחזי כדון לכו, חד מאה ומד

טראה מקומות (א) שנות כ"ד (ב) 97 ק. (ג) 97 ק. (ד) 97 ק.

זין הזהר

וכן שקורין ישראל ב"ה הפרשה וה' פקד את שרה כדי להזכיר זכות עקרת יצחק; [גמ] פי' שרה שמעה דברי השכינה הנקראת פתח האהל בשורת הבן ע"י המלאך מיכאל שהי' או מרכבה להשכינה, [כט] היינו ספירה האחרונה שנקראת מלכות; [ג] פי' שכספירת מלכות נראין כל שאר ספירות עליונות החוננים עליה להדוונן עמה ולהשיע' בה שפע, [א] היינו כח המומאה חלקו של נחש הקרמוני; [ב] פי' שהי' בביתו להמשיך מלמעלה הנשמה הקדושה של נשמת יצחק;

לאחד תשעים. נכנסו בימים בקצבת הימים כראוי וכן באים בימים. כמו שכתור כי בא היום. שנחשך היום להכנס. חל להיות לשרה אורח כנשים. ובאותה השעה הרגישה עצמה בעדון אהר (לד) ולפיכך אמרה וארני וקן. שרדי הוא אינו ראוי לה ליר. לפי שהוא וקן :

(א) ויקמו משם האנשים וישקופו על פני סדום. ר' אלעזר אמר בוא וראה כמה נודג הקב"ה טובה עם כל הבריות. וכל שכן לאותן ההי"תים ברכיו. שאפילו בזמן שרוצה לרונ העולם. הוא גורם לפי שאיבד אותו לזכותו במצוה. מרם שיבוא דין ההוא לע"ה. שלמדנו בשעה שהקב"ה אורב לאויר איש שילח לו מתנה. ימה היא. עני. בשביל שיזכה ב. וכיון שזיכה בו הוא ממשיך עליו חום של חסד. הבמסך מצד בחינת דימיון. ופירם אותו על ראשו ורושם אותו. כדי שבשיבוא הדין יע"ל. אותו המחבל יהי נודר בו. שכאשר זוקף עניו ורואה אותו הדושם. או מסתלק ממנו ונודר בו. לפיכך הקדים אותו הדושם. במד לזכות. ובוא וראה כשבקש הקב"ה להביא דין על סדום. ה' מזכה תהלה לאברהם. ושלח לו מתנה לזכות עמכם. בשביל להציל את לומ בן אחיו משם. ושל"כ ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לומ מתוך הדפכה. ולא כתוב ויזכר אלהים את לומ. שרדי וזכותו של אברהם ניצל. ומה ויזכר. שזכר לו מה שזכה מקדם עם אותן שלשת המלאכים. כדמיון זה אדם הזוכה בעדקה עם אנשים. בשעה שרדין שורה בעולם. הקב"ה זוכר לעדקה הריא שעשה. לפי שבכל זמן שזוכה האדם. נכתב כך עליו המעלה. ואפילו בזמן שהדין שורה עליו. והקב"ה זוכר לטובה הריא שעשה וזכה עם האנשים. כמ"ש ועדקה תציל ממות. לפיכך הקדים לו הקב"ה לאברהם. בשביל שיזכה היציל ללומ. בוא וראה ויקמו משם האנשים. מאותה הסעודה שדחתין להם אברהם וזכה ברם. ואף על פי שמלאכים היו וזכה ברם. וכל מאכל הריא לא נשאר ממנו כלום. בשביל אברהם לזכות ברם. שרדי כתוב ויאכלו. בהאש שלום נשרף. ואם תשאל הדי ג' מלאכים הדי. ואחד של אש. ואחד של מים. ואחד של רוח. אלא שכל אחד ואחד נכלל בתבירו. ולפיכך ויאכלו כדמיון זה (ב) ויחוו את האלהים ויאכלו וישתו. אכילה ודיאית אכילו שניזונו מן השכינה. אף כאן ויאכלו. להיות ניזון מצד הדיא שאברהם נרבק בו ולכן ולפיכך לא השאירו כלים סמה שנתן להם אברהם. כדמיון זה נצרך לי לאדם לשתות מן הכוס של ברכה. כשבני שזכר לברכה הריא שלמעלה. ואף המלאכים אכלו ממה שהבין להם אברהם. בשביל שיזכו להיות ניזון מצדו של אברהם. שרדי מן צד ההוא יצא מן הכל מלאכים עיניו. וישקופו על פני סדום. וישקופו. זו התעוררת הרדימם להציל את לומ. כתוב כאן וישקופו. וכתוב שם (ג) השקיפם ממען קדש מן השמים. מר שם לרחמים. אף כאן לרחמים. ואברהם הולך עמם לשלחם. לעשות להם ליר. א"ר יסא אמר שאברהם ידע שמלאכים הם. למה עשה להם ליר. אלא א"ר אלעזר אע"פ שהיה ידוע. מה שהיה יניל לעשות עם אנשים. עשה עמדם ולויה אחרם. לפי שאין נצרך לו לאדם לעשות לויה לאורחים. שרדי הכל בזה תולה. וכאשר הוא היה הולך עמדם נגלה רקב"ה

מראה מקומות (א) דף קד. (ב) נמות כ"ד (ג) דברים כ"ז

וחד תשעים לפני זיימין שעורא דיומין כדקא יואת וכן באים במים כמה דחת אמר כי בא היום דהערב יומא למיעל חל להיות לשרה אורח כנשים והיה שעתא היחת נרמה בעדונה אמר (לד) ובגין כך המרה ומדי וקן. דהא היה ללא כדאי לאולגא בגין דלויסו סבא :

(א) ויקמו משם האנשים וישקופו על פני סדום. ר' אלעזר אמר תא חוי כמה אהבג קב"ה שיזו עם כל ברין וכל שכן לאינון דלולי באורחוי דאפילו בזמנא דבעי למדין עלמא. איסו גרים לזמן דרחיס ליה למזיז במלה עד לא יתיי הסו דיעא לעלמא דתנין בשעתא דקב"ה רחיס ליה לבר נש מצד ליה דוכנא וזמן אוי. מסכנא בגין דיוכי ביה. וכיון דזכי ביה איסו אמשיך עליה עד תמא דחסד. דלתתןן מסכר ימינא ופריש אריסי ורסיס ליה בגין דכד יתיי דיעא לעלמא. הסו מחבלא יודר ביה דכד זקיף עניו וחזח להסו רשימו כדן אסתלק מינה וואודר ביה בגיני כך אקדיס ליה קב"ה בזמן דיוכי. ותא חוי כד בעא קב"ה לאיתמא דינא על סדום. אוכי קודם לאברהם. ושרד ליה דורנא למזכא עזיחון בגין לשובא ללום בר אחוה מתמן. הס"ד ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לומ מתוך הספכה ולא כתוב ויזכר אלהים את לומ. דהא בזכותיה לאברהם אשתויז. ומאי ויזכר. דכתיב ליה מאי דאוכי קודם עם אינון תלת מלאכין כנוונא דא בר נש דיוכי בלדקה עם בני נשא. בשעתא דדינא שריא בעלמא קב"ה אדכר ליה להסיא לדקה דעבר. בגין דבכל בשעתא דזכי בר נש. הכי אכתיב עליה לפילא. ואפילו בשעתא דדינא שריא עליו. וקב"ה אדכר ליה להסו סיבו דעבר וזכה עם בני נשא. כד"א ולדקה תליל ממות בגיני כך אקדיס ליה קב"ה לאברהם. בגין דיוכי ושיזיז ללום. תא חוי ויקומו משם האנשים. מהסו סעודא דלתקין לון אברהם וזכה ביה. ואף על גב דמלאכין סוו וזכה ביה. וכל הסו מיכלא לא אשתאר מיניה כלום. בגיני לאברהם למזיז ביה. דהא כתיב ויאכלו. בשאא דלהון אמאכיל. ואי מימא הא תלת מלאכין סוו. האי אשא והאי מיא. והאי רוחא. אלא כל חד וחד כליל בחצרים. ובגיני כך ויאכלו כנוונא דא (ב) ויחוו את האלהים ויאכלו וישתו. אכילה ודיאית אכילו דלתונו מן שכנימא. אוף קבא ויאכלו לתמונא מהסו סשרא לאברהם אמרובק ביה וליה ובגין כך לא אשתרו ממה דייזיז לון אברהם כלום. כנוונא דא בעי ליה לבר נש לחסיא מהסו סבא דברכה. בגין דיוכי להסו ברכה דלעילא. ואוף אינון אכלו ממה דלתקין לון אברהם. בגין דיוכי לתמונא מסשרא לאברהם. דהא מהסו סשרא נפיק מוויי לכלבו מלאכי עלאי וישקופו על פני סדום וישקופו. לתערוכות דרחמי שובא לליס כתיב סבא וישקופו. וכתיב סתם (ג) השקיפם ממען קדש מן השמים. מה להלן לרחמי. אוף סבא לרחמי. ואברהם הולך עמם לשלחם. לתעבר לון לוי. אי"ר יסא אי מימא דאברהם ידע דמלאכין אינון. אמאי עביד לון לוי. אלא אי"ר אלעזר אע"פ דהוה ידע מה דהוה רניול למעבר עם בני נשא. עביד ביה וחלו לון. בגין דכך אלמדין ליה לבר נש למעבר לויסא לאושפיון דהא כלא בכהי תליא. ובעוד דלויסו סוה חזיל אמגלי קב"ה

(ג) ויחוו את האלהים וישתו וירמו שהגיע וכן תולדות יצחק בעבור הקץ של נלות מצרים כי הקב"ה חשב את הקץ שימנה מעת תולדות יצחק בירוד: (ג) היינו שפרסו נרה. לכן יפרש הכתוב שער וכן הדיא חל כבר להיות לשרה אורח כנשים ועתה נעשה שינוי אצלה: (ג) כי המלאכים ניוונים למעלה מבה מדה החסד שרדשו של אברהם בעבור לעיל:

קב"ה עליה לאברהם דכתיב וסי' אמר המכסה אני מאברהם וגו' וסי' הוא וזית דיניס. בגין דקב"ה סיה אויל עמיהו. תא חזי כד ז"נ עמיד לויס ולאברהם איסו אמשיך לשכינתא לאתחברא בסדיס. ולמשיך עמיס בצורחא לשזבא ליה ובגין כך צני ליה לבר נס ללוויי לאשפוי.

(ב) ויהי אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה א"ר יסודס קב"ה יסב כל ארעא לאברהם. (לחזוי ליה לחסנת ירותא לעלמין. דכתיב כי את כל הארץ אשר אלה רואה לך אתגנה ולושרך. וכתיב שא נא עיניך וראה וגו'. ולבתר קב"ה אלסרין לאשקרא אתרין אלין. אמר קב"ה כבר יסביט ית ארעא לאברהם. והוא אבא לכולא דכתיב כי אב סמון גויס נתמיד. ולא יואת לי לתמוי בגין ולא אודע לאבווון דקרית ליה אברהם אוהבי. ובגין כך אלסרין לאודע ליה. סה"ד והי' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה א"ר אבא תא חזי ענותותא לאברהם. דאע"ג דא"ל קב"ה ועקת סדוס ועיזורה כי רבס. ועס כל דא דאוריך עמיס ואודע ליה דצני למעבד דינא בסדוס לא בעא קמיס לשזבא ליה ללוס ולא יעביד זיה דינא מאי סעמח בגין דלא לתבע אגרא מן עובדוי. ועל דא שלח קב"ה ללוס ושייב ליה צמיס לאברהם דכתיב ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לום מתוך הספסלה וגו'.

(ג) ואברהם סיו יסיה לגוי גדול ועלוס. מאי סעמח זכרס דא סכא. אלא בגין לאודעא דאפילו בשעתא דקב"ה יתיב דינא על עולמא לא אסתגי דא יתיב דינא על דא וברתמי על דא. וכלא ברעא חזא ובשעתא חזא אריי וסא כתיב ואני תפילי לך סי' עת רלוון וזמין דאיוו עת רלוון ומזנין דלאו איסו עת רלוון. ומזין דמעז ומזמין דלא סמע. ומזין דלשפכה ומזמין דלא אשתכח דכתיב (ד) דרשו סי' צהאלאו קראוסי צהיטו קרוב. א"ר אלעזר כאן ליחיד כאן ללבוז. כאן לאמר חד וכאן לכולי עולמא. בגין כך צדק ליה לאברהם. דאיוו שקיל ככל עולמא. דכתיב אלה תולדות השמים והארץ בהצברתם ומניין בהצברתם. יסיה צמיסריו שלסיס. סכי תנין סלתין דיקיס אומין קב"ה צבל דרא וזרא לפלמא. כסא דאומין לאצמח.

(ד) כי ידעתיו למען אשר יאוס את בניו וגו' וסמרו דרך סי' לעשות לזקא ומשפס. וכי כיון דכתיב וסמרו דרך סי' אחמי לעשות לזקא ומשפס אלא מאן דקסיר אורחוי דאורייתא. כביכול סוא עושס לזקא ומשפס. ומאי לזקא ומשפס. דא קב"ה (ל) צכס רבי סמעון ואמר ווי לון לבני נסא. דלא ידעין ולא מעגמין ציקרא דמאריסון. מאן עמיד סמח קדיסא צבל יומא (ל) סוי אימח אמן דיסיב לזקא לסתכני. סא חזי סא אוקמוס דמסכנא אחידי זיה דינא. וכל מיכלייוס דינא סוא. אמר דלקי לזקא (ל) ומאן דיסיב ליה לזקא למסכנא. סא עמיד לעילא סמח קדיסא שלסיס כדקא יואת. בגין דלזקא דא אילנא דחוי (ל) ולזקא יסיב ללזקא. וכד יסיב ללזקא כדן אמתכר

כראה מקובות (א) דף קד : ט דף קס : (ג) יס"י י"ס (ד) כחתי ק"ג.

זין הזהר

הקב"ה על אברהם. שכתוב וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו'. והי' הוא וזית דינו. לפי שהקב"ה היה הולך עמם. בוא וראה כאשר האדם עושה ליה חסדו. הוא משיך להשכינה שתתחבר עמו. וללכת עמו בדרך הזה להצילו. ולפיכך נצרך לו לאדם ללות לאורחים :

(א) ויהי אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. א"ר יהודה הקב"ה נתן כל הארץ לאברהם. לדתו לו איחות גדלה לעולם. שכתוב כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתגנה ולושרך. וכתוב שא נא עיניך וראה וגו'. ואמר שבקש הקב"ה לעקור מקומות האלה. אמר הקב"ה כבר נתתי את הארץ לאברהם. והוא אב לכלם. שכתוב כי אב המון גויים נתת. ולא נאה לי למחות הבנים ולא אודיע לאביהם. שקראתי לו אברהם אוהבי. ולפיכך היה צריך להודיע לו. וש"כ והי' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. א"ר אבא בוא וראה ענותותו של אברהם. שאע"פ שא"ל הקב"ה ועקת סדוס ועיזורה כי רבה. ואמר כל אלה שהארץ דרבר עמו והודיעו שרוצה לעשות דין בסדוס. לא בקש מלפניו שיציל את לום ולא יעשה בו דין. מה המעם. בשביל שלא יתבע שבר על מעשיו. ועל כן שלח הקב"ה את לום והציל אותו בזכות אברהם. שכתוב ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לום מתוך הספסלה וגו' :

(ב) ואברהם היו ידעה לגוי גדול ועצום. מה המעם שי' ברכה זו באן. אלא בשביל להדיע. שאפילו בשעה שהקב"ה יושב ברין על העולם לא נשתנה. שהרי יושב ברין על זה וברחמים על זה. והכל ברעא חזא ובשעה אחת. אריי ודדי כתוב ואני תפילי לך ה' עת רצון. פעמים שהיא עת רצון ופעמים שאין היא עת רצון. פעמים שובע תפלה ופעמים שאינו שובע. פעמים שנמצא ופעמים שאינו נמצא. שכתוב (ב) דרשו ה' ברעוא קראוה כדיותי קרוב. א"ר אלעזר כאן ליחיד כאן לצבור. כאן למקס אורי וכאן לכל העולם. לפיכך היה סברך לאברהם. שהוא שקול ככל העולם. שכתוב אלה תולדות השמים והארץ כהבראם. ולמדנו באברהם. הי"ה בנימטריא שלשים. כך למדנו שלשים צדיקים מומין הקב"ה בכל דור ודור לעולם. כמו שהומין את אברהם :

(ג) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו' וסמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפס. והלא כיון שכתוב וסמרו דרך ה'. למה כתב לעשות צדקה ומשפס. אלא מי ששומר דרכי התורה. כביכול הוא עושה צדקה ומשפס. ומהו צדקה ומשפס. זה הקב"ה (ל) בכה רבי סמעון ואמר ווי לדם לאנשים. שאין יודעים ואין מסתכלים בכבוד רבוים. מי הוא העושה שם הקדוש בכל יום (ל) הלא תרע שזה הוא הצותן צדקה לעניים. בוא וראה שביארו שהעני נקשר במדת הדין. וכל מאכלו ברין הוא. והוא המקס שנקרא צד"ק (ל) ימי שנותן צדקה לעני. הא עושה למעלה שידו השם הקדוש בשלמות כראוי. לפי שצדקה היא עץ החיים (ל) וצדקה משפיע לצד"ק. וכאשר משפיע לצדקא מתחבר

(ל) פי' עושה מלשון תפון קנין וכניסה ואסיפה והיינו עשיית התחברות חדשה. וצדקה רמו על ספירת תפארת עץ החיים שבה סמיר השם הוי"ה ב"ה. ומשפס רמו על ספירת מלכות שנקראת צד"ק. או על השכינה הקדושה. ושם סמיר השם אר"י. וע"י ספירת דרך ה'. ובפרט ע"י תנועת צדקה לעני. גורם עשיית התחברות לבעלי צדקה עם משפס. תפארת עם מלכות. והיינו יחוד קוב"ה ושכינתיה. הי"ה ורגיני : (ג) פי' שגורם יחוד קוב"ה ושכינתיה השם הוי"ה עם השם אר"י. היינו עשיית שם הקדוש. (מת) היינו סלבוית בתי ספגלי ידית לא סגריה כלום אלא מה שמספיעים בה שמי' הספירות. כמו הלכנה שאין לה אורה רק מן השמש. ומקורה השם אר"י : (ל) היינו ספירת תפארת שנקרא עץ חיים בת המספיע. ומקורה השם הוי"ה ב"ה. וע"י ספירת צדקה נעשה יחוד ב' :

נתחבר זה בזאת. והשם הקדוש נמצא בשלמות. ומי שעושה
 התעוררת הזאת לטובה. ודאי כאילו עשה שיהיה שם הקדוש
 בשלמות. כרמיון שהיא עושה למטה כך נתעורר למעלה.
 וע"כ כתוב (8) אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת.
 עושה צדקה זה הקב"ה וכן כביכול הוא עושה אותו
 אשרי חלקו שבה לעשות השם הקדוש למעלה. לפיכך
 צדקה עולה על הכל. ודוקא צדקה לשמה. שהרי נתעורר
 צדקה לצדק לחברם ביחד. ולזהו כל השם הקדוש
 כראוי :-

(9) ויאמר ה' ועקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. א"ר
 אלעזר בוא וראה א"ל הקב"ה לאברהם ועקת
 סדום. שהרי עולה לפני מה שהם עושים כל
 העולם. שמנעו רגלי אנשים שלא יכנסו בסדום ועמורה.
 שכתוב (2) פרץ נחל מעט נר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש
 נעו. פרץ נחל מעט נר. פרצה ה' פרוץ הנחל לאותן בני
 העולם שנכנסו לשם. שכלם כשראו מי שנתן לאבל
 ולשתו איש אוד. היו מצליכים אותו בדיקת הנהגה. וזה
 שלקח סדום הלחם עשו לו נ"כ כך. וע"כ כל בני העולם היו
 נשכחים מני רגל. שמנעו רגליהם לבלתי בוא שמה. ומי
 שבא שמה דלו מאנוש נעו. שהיו מענים נופם ברעב. כי לא
 היו נוהגים לו לאבל ולשתו. ונשתנה צורתו משאר בני
 העולם. ועוד נעו ככתוב (7) נעו מצלותיה. שהיו נוסים
 ללכת במענל ודרך עקום שלא לבגס לשם. ואפילו עופות השמים
 נבצעו לבוא שמה. שכתוב (2) נתיב לא ידעו עיט וגו'.
 ולפיכך כל העולם היה צועק על סדום ועל עמורה ועל
 כל הערים. שכלם ברמיון אחד היו. ועקת סדום ועמורה כי
 רבה. א"ל אברהם למה. א"ל והמאתם כי כבדה מאד.
 לפיכך ארדה נא ואראה:

(1) ארדה נא ואראה הבצעתה הבאה אלי עשו כלה.
 א"ר שמעון מה ארדה נא. וכי לא ידע הקב"ה
 שה' צריך לומר ארדה נא ואראה. והרי הכל גלוי לפני.
 אלא ארדה נא מן מדרגת הרחמים למדרגת הדין. וזהו
 היורה ואלו ואראה. ראייה הזאת היא להשגיח עליהם באיזה
 דין לדין אותם. מצאנו ראייה לכוב ומצאנו ראייה לרעה.
 ראייה לכוב. שכתוב (1) וירא אלהים את בני ישראל וידע
 אלהים. ראייה לרעה. שכתוב ארדה נא ואראה. לרשיגיה
 עליהם בדין. וע"כ אמר הקב"ה הבכסה אני מאברהם.
 הבצעתה. הבצעתם צריך לומר. שהרי כתוב ועקת סדום
 ועמורה. ושתי ערים היו. ולכה הבצעתה. אלא מהו
 הבצעתה. זו גזירת הדין התובעת דין בכל יום. שכך
 למדנו. הרבה שנים עמדה מרת הדין ותבעה לפני הקב"ה
 דין על שמכרו את יוסף את יוסף. לפי שמדת הדין צועקת
 על דין. וע"כ כתוב הבצעתה הבאה אלי. מהו הבאה אלי.
 זה הוא סוד. כמש"כ בערב היא באה וכבקר היא שבה.
 וזהו הבאה אלי חמיר ומ"כ עשו כלה. למי אמר כך. אפשר
 תאמר לאותן המלאכים. מי ראה מדבר עם זה ומפקד
 לאור ומ"כ אלא לאברהם עמד כך. שברשותו עמד אלה
 המקומות. ולמה עשו. עמד צריך לומר. אלא זה אברהם
 והשכינה שלא טרה ממנו. ד"א עשו. שאמר כך למלאכים
 מה

החזכר לה בזה ושמה קדישא אשתכח שלים מאן דעביד
 אשתרותא דא לתתא ודאי כאילו עביד שמה קדישא
 דשלימו. כגייתא דחישו עביד לתתא עביד לתתא לפיכך
 וע"כ כתוב (8) אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת.
 עושה צדקה זה הקב"ה וכן כביכול הוא עושה אותה
 זכאה חולקיה דזכי למעבד שמה קדישא לפיכך. בגין כך
 צדקה סליק על כלא והכי מילי צדקה לשמה דהא אשתר
 צדקה ללדק לתתא לון כחרא. ולמחוי כלא שמה קדישא
 כדקא יאות :-

(9) ויאמר ה' ועקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. א"ר
 אלעזר תא חוי א"ל קב"ה לאברהם ועקת
 סדום ועמורה כי רבה דהא סליקת קדמי מה דאיונו עבדין לכל
 עלמא דמנעי רגליהו דלא למיעול בסדום ועמורה.
 דכתוב (2) פרץ נחל מעט נר. פרצה ה' פרוץ הנחל לאותן בני
 העולם דעאלו לתמן דכלהו דמתאן לתמן דהו יבני למיכל
 ולמחמי לבר נח חחרא שדיין ליה בעומקא דהסרא ואישו
 דכפיל ליה הכי נמי ועל דא כללו בני עלמא הו
 כשכחים מני רגל. דמנעי רגליהו דלא למיעול תמן. ומאן
 דעאל דלו מאנוש נעו דהו לוי גופא בכפלא. דלא
 הו יבכו ליה למיכל ולמחמי. ואשתמי דיוקניה משאר בני
 עלמא ועוד נעו ככתוב (7) נעו ומצלותיה. דהו סאן
 מענעלן ואורחין דלא למיעול תמן. ואפילו עופי שמי הו
 דמנעי למיעול תמן דכתוב (2) נתיב לא ידעו עיט וגו'.
 וזגניי כך כולי עלמא הו לוחוין על סדום ועל עמורה ועל
 כלאו קדמי דכללו כנוונה חרא הו ועקת סדום ועמורה כי
 רבה. א"ל אברהם אחיאי חרא חל ומשתתם כי כבדה מאד.
 צ"כ חרדה נא ואראה :-

(1) ארדה נא ואראה הבצעתה הבאה אלי עשו כלה.
 א"ר שמעון מה ארדה נא. וכי לא ידע הקב"ה
 דחישו אמר ירדה נא ואראה. והא כלא אשתמי קמיה.
 אלא חרדה נא מדרגת דרחמי לדרגת דדינא והיינו
 ירידה ואלו ואראה. ראייה דא היא להשגיח עליהו במאן
 דינא ידין לון אשתכחן ראייה לשב ואשתכחן ראייה לביש.
 ראייה לשב דכתוב (1) וירא אלהים את בני ישראל וידע
 אלהים. ראייה לביש. דכתוב חרדה נא ואראה. להשגיח
 עליהו דדינא וע"כ אמר קב"ה הבכסה אני מאברהם.
 הבצעתה הבצעתם מצעי ליה דהא כתוב ועקת סדום
 ועמורה ומרי קרמי הו אחאי הבצעתה. אלא מאן
 הבצעתה דא גזרת דינא דתבעא דינא כל יומא. דהכי
 תנין. כמה שנין קיימא גזרת דינא ותבעא מקמי קב"ה
 על דזבינו אחוי דיוסף ליוסף בגין גזרת דינא לוחת
 על דינא. וע"כ הבצעתה הבאה אלי מאי הבאה אלי.
 דא הוא רוא. כד"א צעיר הו צאה ובבקר הו שבה.
 וזהו הו הבאה אלי חמיר ומ"כ עשו כלה לתמן קאמר. אי
 תימא לאיונו מלאכין מאן חמא חמיל עס דא ופקיד
 לדא ומ"כ אלא לאברהם קאמר. דברשותיה קיימין איונו
 אחרי ומאי עממא עשו עשה מצעי ליה. דא אברהם
 וסכינתא דלא חמדי מניה דבר אחר עשו. דאחמך למלאכין
 מה

טראה מקומות (8) תלים ק"י (3) 97 קב (4) הונו כ"ח (7) מפני (8) חיוב כ"ח (1) 97 קב: (1) שנות ב

זין הוהר

השמות שנקרא יהוד קוב"ה ושכינתיה. וזהו ענין שלמות השם הקדוש. כי בלתי זה היהוד אין השם הקדוש בשלמותו [מ] פי' בביבוי
 לומר שהאדם גורם תקון במהלות. אבל ענין התקון היינו לצורך הגנת העולם והמשכת דשפע וע"כ נאמר ינו ען ליה"ה. על
 תוללה לחשוב כן על צמחית האלהות: [מא] כי רצון הקב"ה הוא רק להביט וזא להרע. וכ"כ התברורת פדת הדין לרע היא ירדה
 בצדק והבורא ית': [מג] לקסרני על העולם כאשר יבא השמן ה"ה. בארץ: [מח] קתה רוצה לרע עשו כלה בדרך אופן חזונו. ונב"ה
 העי"ן בניקוד חו"ף קמ"ן. לכן מקשה דכיון שהקב"ה דבר עם אברהם לא יתכן חזונו להשאלים:

מה שאמר לאברהם. לפי שהיו מוזהרים שם והיו נמצאים שם לעשות הדין. וע"כ אמר עשו. ר"א עשו. כתרגומו עבדו [מ"ד].

א) וַיִּגַשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵפָה תְּסַפֵּה צְדִיק עִם רָשָׁע. א"ר יהוה ה' מי ראה אב רחמן כאברהם. בוא וראה בנח כתיב ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו'. עשה לך תבת עצי גפר. ושתק נח ולא אמר לו כלום. ולא בקש רחמים. אבל אברהם בשעה שאל הקב"ה ועקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. ארדה נא ואראה וגו'. מיד כתוב ויגש אברהם ויאמר הֲאֵפָה תְּסַפֵּה צְדִיק עִם רָשָׁע. א"ר ארעור אף אברהם לא עשה בשלמות כראוי. נח לא עשה כלום. לא כך ולא כך. אברהם תבע שיהי' הדין כראוי. שלא ימות הזכאי עם החייב. והתחיל מחמשים עד עשרה. עשה ולא נמר. שלא בקש רחמים בין כך ובין כך. שאמר אברהם אינני מבקש לתבע שכר מעשי. אבל מי עשה בשלמות כראוי. זה משה. שכיון שאמר הקב"ה סרו סוד מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל מסכה וגו'. מיד מה כתוב ויחל משה את פני ה' אלהיו וגו'. עד שאמר ועתה אם תשא חמאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. אף על פי שכלם חסואו. ולא זו משם עד שאמר לו כלחתי כדברך. אבל אברהם לא הסתכל אלא אם נמצא בהם צדיקים. ואם אין לא. ועל כן לא היה בעולם איש שיגין על דורו כמשה. שהוא רועה נאמן. ויגש אברהם ויאמר. הֲבֵינָה עִמָּךְ עֲשֵׂה לְבַעַבְךָ. אולי ימצאון שם חמשים. והתחיל מן חמשים שהוא תחלת ההשנה [מ"ה] עד עשרה שהוא מדרגה העשירית סוף כל המדרגות. א"ר יצחק עד עשרה. אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים. לפיכך התחיל מחמשים עד עשרה וכאשר הגיע לעשרה אמר מכאן ולמטה אין הוא המקום שעומד בתשובה [מ"ו] לפיכך לא ירד למטה מעשרה :

ב) וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוֹמָה בַּעֲרֵב וְגו'. א"ר יוסי בוא וראה מה כתוב למעלה. וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם. שודי כיון שנמתקה השכינה מאברהם. ואברהם שב למקומו. אז יבאו שני המלאכים סדומה בערב. שודי אחד נסתלק עם השכינה. ונשארו אלו השנים. כיון שראה אותם לוט רץ אחריהם. מה המעם. וכי כל אותן שודי באים שמה. הוא הכניסם לביתו ותן להם לאכול ולשתות. ואפי' העיר איך לא הירגו. שודי לבתו עשו דין. ומה הוא. שבתו של לוט נתנה פת לחם לעני אחד. הכירו בה. משהו ברבש והשכיבה בראש הגג עד שאכלוה הרבורים. אלא לפי שודי בליה. חשב שלא יסתכלו בו בני העיר. ועם כל זה כשנבטו לבית. נאספו כלם וסבבו הבית. א"ר יצחק מפני מה רץ לוט אחריהם. שכתוב וידא לוט ויקם לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. אחד אמר צורתו של אברהם ראה עומם [מ"ז] ואחד אמר שהשכינה שרתה עליהם. כתוב כאן וירא לוט ויקם לקראתם. ותכזב שם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה שם ראה השכינה. אף כאן ראה השכינה. ויאמר רבה נא אנכי באלוף דלית גוין יו"ד. סורו נא. נשו נא צריך לומר. מה סורו נא. אלא להודיעם אחריו הבית. כדי שלא יראו

מה להתמר לאברהם. בגין דהוו זמינין תמן והוו מחתכחין למעבד דינא. וע"ד עשו דבר אחר עשו. כתרגומו עבדו [מ"ד].

א) וַיִּגַשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵפָה תְּסַפֵּה לְדִיק עִם רָשָׁע. א"ר יהודה מלן מחא אבא דרחמנותא כאברהם תא חוי בנח כתיב ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו' עשה לך תבת עצי גפר. ואשתיק ולא אמר ליה מיד ולא בעא רחמי אבל באברהם בשעתא דא"ל קב"ה זעקה סדום ועמורה כי רבה וגו' ארדה נא ואראה וגו'. מיד כתיב ויגש אברהם ויאמר הֲאֵפָה תְּסַפֵּה לְדִיק עִם רָשָׁע. א"ר אלעזר אף אברהם לא עבד שלימו כדקא יאות נח לא עבד מיד ולא באי ולא האי. אברהם תבע דינא כדקא יאות. דלא ימות זכאה עם הייבא. ושאריו מחמשים עד עשרה. עבד ולא אשלים דלא בעא רחמי בין כך ובין כך דלאמר אברהם לא בעינא למתבע אגר ועבדיו אבל מלן עבד שלימו כדקא יאות דא משה דכיון דלאמר קב"ה סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל מסכה וגו' מיד מה כתיב ויחל משה את פני ה' אלהיו וגו'. עד דלאמר ועתה אם תשא חמאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. אף על גב דכליהו חסו. ולא זו מתמן עד דלאמר ליה סלחתי כדברך אבל אברהם לא אבגח אלא חי אשתכח צדא זכאי ואם לאו לא ועל דא לא היה בעלמא בר נש דיגין על דריה כמשה דלחוי רעיה מהימלאו. ויגש אברהם ויאמר ארעור גרמיא למתבע דא אולי ימצאון שם חמשים שאל מחמשים דלחוי שירותא למנדע [מ"ה] עד עשרה דלחוי עשיראה סופא דכל דרגין א"ר יצחק עד עשרה אליו עשרה יומין ודין ראש השנה ליום הכפורים. בגין כך שאל מחמשים עד עשרה וכיון דמשא לעשרה אחר זכאן זלתיחא עלו הוא אמר דקיימא בפתבוסה [מ"ו] בגין כך לא נחת לתתא מעשרה

ב) וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוֹמָה בַּעֲרֵב וְגו'. א"ר יוסי תא חוי מה כתיב לעילא. וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם דהא כיון דלתפרס שכינתא מאברהם. ואברהם שב לאתריה כדון ויבאו שני המלאכים סדומה בערב. דהא חד אסתלק בשכינתא. ואסתחרו אינון תרין כיון דמחא לון לוט רכס כתרתייהו. מאי פעמא. וכי כל אינון דהוו אחיין איחיו אעיל לון לבייתיה וייהבו לון לייכל ולמשתי. ובני מתא היך לוקסין ליה. דהא לבדתייה עבדו דינא. ומאי הוא. דבדתייה דלוט ויהב פתא דהיחא לחד עניא. ידעו בה שפיה דובשא ואתבוסו צדים איגרא עד דאכלוה רעמי אלא בגין דהוה בליליא. חשיב דלא יסתכלון ליה בני מתא. ועם כל דא כיון דאעטו לבייתא. אסתכשו כנא וסתחרו לבייתא. א"ר יצחק אחייה רכס לוט אבדתייהו. דכתיב וירא לוט ויקם לקראתם רבי חזקיה ורבי יסא. חד אמר דיוקנא דאברהם מחא עמסון [מ"ז] וחד אמר שכינתא אחייה עלייהו כתיב סכא וירא לוט ויקם לקראתם. וכתיב הסם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה לטלן מחא שכינתא. אף סכא מחא שכינתא. ויאמר סכא לא ארעמי באלוף דלית גוין יו"ד. סורו נא. נשו נא מצעי ליה. מאי סורו נא. אלא לטלדלל לון סמתייה דבייתא בגין דלא יחמון

מראה מקומות ט דף פ. ט דף פ.

יו הזהר

[מ"ד] לפי' יפירש כפירשי. ותבא העיר בניקוד קמין כמו שהוא בחומשים שלנו : [מ"ה] היינו שבקש אברהם אולי נמצאים בתם בעלי תשובה. ורצה לעורר רחמים ולהחיות הדינים בעולם ששם הוא התחלק הדינים והיינו עולם הבית שיש בו חמשים שערי בינה. וזה הקולל נקרא תמלת ההשנה סעילא לתתא עד עשרה היינו עולם המלכות ספירה והאחרונה : [מ"ו] כאמור ויל עה"פ דרש"י ח' בהמצאו יצאו עשרת ימי תשובה שנמצאו אז גם ליחיד. ועש"י דברי ר' יצחק הני רבו לדורות : [מ"ז] זה פלא. ואפשר בקצורו לענין ברור

יראו אותם בני העיר. ולא יכנסו בדרך ישר לבית. ולפיכך אמר סורו נא. (א) ר' חזקיה אמר בוא וראה כיון שראה הקב"ה מעושה סדום ועמורה. שלח אותן המלאכים להשחית לסדום. מה כתוב וירא לופ. ראה להשכינה. וכי מי יכל לראות את השכינה. אלא שראה אור מזהיר שהאיר ועלה על ראשיהם. ואז ויאמר הנה נא אדוני. באל"ף דל"ת כמו שנתבאר. ובעבוד אותו האור של השכינה שהיה מאיר. אמר סורי נא אל בית עברכם ולינו ורחצו רגליכם. אברהם לא עשה כך. אלא בתחלה אמר ורחצו רגליכם. אח"כ ואקחה פת לחם. אבל לום אמר סורי נא אל בית עברכם ולינו. ואח"כ ורחצו רגליכם והשכמתם ודלתתם לררכבם. כדי שלא יכירו בדם אנשים. ויאמרו לא כי ברחוב נלין. לפי שכן היו עושים האורחים שנכנסים שמה. שלא ה' איש שיניסם לבית. וע"כ אמרו לא כי ברחוב נלין. מה כתוב ויפצר בם מאד וגו'. בוא וראה הקב"ה כשעושה דין בעולם. שליח אחד עושה לזה. וכאן אנו רואים שני שלוחים. למה. וכי לא היה רי באחד. אלא לפי שאחד היה להוציא את לום ולהציל אותו. ואחד להפוך את העיר ולהשחית את הארץ:

(ב) וזה המסיר על סדום ועל עמורה וגו'. זה מדרגת הבית דין שלמה שנוטל עשות משלמעלה. ר' יצחק אמר שעשה הדין ברחמים. שכתוב מאת ה' מן השמים. בשביל שיהי' נמצא הדין עם רחמים. ואם תשא' סוד רחמים כאן. שכתוב ויהי בשחת אלהים את ערי הככר ויזכר אלהים את אברהם וגו'. ואח"כ יצאו מכניו שתי אומות שלימות. וזכה שיצא ממנו דוד ושלמה המלך ומי'... ובוא וראה סדום בדין של גיהנם נידון. שכתוב וה' המסיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. זה מצד של מים וזה מצד של אש. זה וזה הוא דין של גיהנם. ורשעי גיהנם בשני דינים האלו נידונים (ג) בוא וראה שבני המבול לא נידונו אלא באש ומים. מים קרים ירדו טלמעלה. ומים דוהחין עלו מלמטה כאש. ונידונו בשני דינים. לפי שהדין שלמעלה כך הוא. ולפיכך בסדום ה' גפרית ואש. ואלו אנשי סדום ועמורה לא יקומו ליום הדין. והבקריא מוכיח כך. שכתוב (ד) גפרית ומלח שרפה כל ארצה וגו'. במדרשת סדום ועמורה אשר הפך ה' באפו ובחמתו. אשר הפך ה' בעולם הזה. באפו בעולם הבא. ובחמתו בזמן שעתיד הקב"ה להחיות מתים. וכמו שארצם נאבדה לעולם ולעלמי עולמים. כן גם נאבדו הם לעולם ולעלמי עולמים. ובוא וראה דין של הקב"ה מדה בנגד מדה. הם לא היו משיבים נפש העני בבאבל וכושתה. אף אף הקב"ד אל ישוב להם נפשתיהם לעולם הבא. ובוא וראה שנגעו מצדק שנקראת חיים. אף הקב"ה מנע מהם היים בעולם הזה ובעולם הבא. וכמו שהם מנעו דרכים ומסילות מבני העולם. כן גם הקב"ה מנע מהם דרכים ומסילות הרחמים. מלדחם עידיהם בעולם הזה ובעולם הבא. רבי אבא אמר כל בני העולם יקומו. ויעמדו לדין. ועליהם כתוב (ה) ואלה החרפות ולדראין עולם. והקב"ה בעל הרחמים הוא. כיון שדן אותם בזה העולם וקבלו הדין. אל ידונו בבל הדינים:

(ו) ותבט אשתו מאחרי וגו'. מאחריה צריך לומר. אלא מאחורי השכינה. (ז) ויסי אמר מאחרי

חמון לון בני מתחא. ולא יעלון מירא לבימא ובגין כך סורו נא. (א) ר' חזקיה אמר תא חזי כיון דמתחא קב"ה עובדין לסדום ועמורה. שדר לון לאינון מלאכין להכליל לסדום. מה כתיב וירא לופ. מתחא לשכינתא. וכי מתחא יכיל למחמי שכנתא. אלא מתחא וזכר חז דהסיר דקא סלקא על רישייהו. וכדון ויאמר הנה נא אדוני. באל"ף דל"ת כמה דלתת. ובגין הסוד נסירו דשכינתא דהסיר. קאמר סורו נא אל בית עברכם ולינו ורחצו רגליכם. אברהם לא עבד הכי. אלא בקדמיותא אמר ורחצו רגליכם לבתר ואקחה פת לחם. אבל לופ אמר סורי נא אל בית עברכם ולינו. ולבתר ורחצו רגליכם והשכמתם והלכתם לררכבם בגין דלא יסתמודעין בזה בני נשא. ויאמרו לא כי ברחוב נלין בגין דכך הוו עבדי אורחין דלעלין תתן דלא הוה בר נש דיכנס לון בביתא. וע"ד אמרו לא כי ברחוב נלין מה כתיב ויפצר בם מאד וגו'. תא חזי קב"ה כד עבד דינא בעלמא. שליחא חדא עבד ליה. והשחח חמיין תרי שלוחי אמאי. וכי לא פני בחד. אלא בגין דחד הוה להפקא ליה ללוס ולשוצא ליה ומד למיספק לקראת ולתכליל לרעה :

(ב) וזה המסיר על סדום ועל עמורה וגו'. זה דה דגא דבי דינא דמתחא דנשיל רשו מעילא. ר' יצחק אמר דעבדי דינא ברחמי דכתיב מתחא ה' מן השמים. בגין לאשתכחא דינא ברחמי וחי תימא מתי רחמי הכא. דכתיב ויהי בשחת אלהים את ערי הככר ויזכר אלהים את אברהם וגו'. ולבתר נפקו מניה תתן אומין שליחין. וזכה דנפיק מניה דוד ושלמה מלכא ומי'... ותא חזי סדום דנינא דגיהנם אדתן דכתיב ויהי המסיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. דא מספרא דמיא דא מספרא דאשא. דא ודא הוה דינא דגיהנם. ומייבין דגיהנם בתתן דינא חלין חסדי. (ג) תא חזי דבני מופת לא אתדנו אלא בלשא ומיא מיא קריין נחתי מלעילא ומיא רתיקן סלקי מתחא כלשא. ואתדנו בתרי דיין. בגין דדינא דלעילא הכי הוי בגין כך בסדום גפרית ואש. וחלין סדום ועמורה לא יקומו ליום הדין. וקרא אוכה. דכתיב (ד) גפרית ומלח שרפה כל ארצה וגו'. כמהפכת סדום ועמורה אשר הפך ה' בחפו ורחמתו. אשר הפך ה' בעלמא דין. בחפו בעלמא דלתי ובחמתו בזמנא דומין קב"ה לחייה מתייא. וכמה דלרעה דלהון אתאבדי לעלם ולעלמי עלמיה הכי כמי אתאבדיז אינון לעלם ולעלמי עלמיה. ותא חזי דינא דקב"ה דינא לקבל דינא אינון לא הוו תייבין נפשא דמסכנא דזיבילא וזיבתייא ארף הכי קב"ה לא אחיב לון נפשיהו לעלמא דלתי. ותא חזי אינון אתמנשו מלדקא דלקריי חיים ארף קב"ה מנע מנייהו חיים בעלמא דין ובעלמא דלתי וכמה דהיון מעי אורחין ושבילין מבני עלמא. הכי כמי קב"ה מנע מנייהו אורחין ושבילין דרחמי מלרחמי עלייהו בעלמא דין ובעלמא דהתי רבי אבא אמר כללו בני עלמא יקומון ויקומון לדינא ועלייהו כתיב (ה) ואלה החרפות ולדראון עולם וקב"ה מארי דרחמיין אישו. כיון דדן לכו בכהי עלמא וקבילו דינא לא יתדנו בכללו דיין

(ו) ותבט אשתו מאחרי וגו'. מאחריה מתייא מתייא ליה אלא מבתר שכנתא. (ז) ויסי אמר מבתי

נראה מקימות (א) דן ק (ב) דן ק (ג) דן ק (ד) דכריס כ"ט (ה) דניאל י"ב (ו) דן ק :

ין הזהר

אנשי. כי אברהם שליוה את המלאכים כדרכו לעשות עם אורחים האציל בזה עליהם מן האור סקיף שלו. בידע במד ליה ולום כיון שנתגבל בבית אברהם ה"י מכיר זאת. ושה"י : ומת' היינו רות המואביה :

מאחריו של לום, שהמשחית הלך אחריו, וכי אחריו הלך. הלא הוא שלחו משם ומסו אלא בכל מקום שהלך לום היה מעבד המשחית מלחבל, וכך מקים שהלך לום כבר ועובד לאחריו. הרי מהפכו המשחית, ולפיכך אמר לו אל תבט אחריו. שהרי אני משחית אחריו. ועל כן כתוב ותבט אשתו מאחריו. וראתה המשחית. או ותהי נציב מלח. שהרי כל זמן שהמשחית אין רואה פני האיש, אינו משחית אותו. וכיון שאשתו החזירה פניה להסתכל אחריו. מיד ותהי נציב מלח. (ב) א"ר יצחק בוא וראה בומן שהדין שורה בעולם. הרי אמרו שיהי' נזהר אז האדם מלהצטא בשוק. לפי שכיון שהדין שורה אינו משגיח בין צדיק לרשע. וע"כ יהי' נזהר מלהצטא שם. והרי אמרו שבשביל זה נסתר נח בהר סיני. שלא יסתכל בעולם בומן שהדין נעשה. וכן כתוב (ג) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. עד שיהי' נעשה הדין. אף כאן בשביל זה ויאמר המלם על נפשך אל תבט אחריו וגו' :

(א) וירי' בשחת אלהים וגו' וישלח את לום מתוך ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לום. א"ר חייא מהו בהפך את הערים אשר ישב בהן לום? אלא בכל הערים עשה לום דירתו. שכתוב ולום ישב בערי הכר ויאהל עד סדום. שלא קרלו אותו. מלבד מלך סדום שקבל אותו בסדום שבביל אבו ר"ה (ז) א"ר אמר סדום אהו ישב בהן לום. וכי בכל י"ד ערים ישב לום. אלא בשביל לום דתה ישיבה בהערים. שלא נחרבו עד עתה. לפי שכלם היו רשעים. ולא נמצא ביניהם שיהי' בו איוו וכות. מלבד לום. ואפשר תאמר בכותו. לא. אלא בכותו של אברם. מאן למדנו שכל מקום שיושבים בו רשעים הוא נחרב. א"ר שמעון בוא וראה שהשמש ששועה אדם לצדיק. שמשו הזה מגין עליו בעולם. ולא עוד אלא שאע"פ שהוא רשע. לומד מדרכיו ועושה אותם. בוא וראה שהדין בשביל שנתחבר לום עם אברם. אע"פ שלא למד כל מעשיו. למד לעשות מזהות עם הבריות. כמו שיהי' עושה אברם. ובהו היה קיום השבת לכל אותן הערים. כל זמן ההוא שישבו בהן. לאחר שנבנם לום ביניהם (ח) :

(ה) ויער' לום מלוער וישב בהר הוא ושתי בנותיו עמו. מאי עמאל. בגין דחמל דהוה קריב לסדום אסתלק מתתן (ו) א"ר אלעזר תא חוי לום נפקי מניה ומבנתיה תרין רומין מתפרשן. ויתקשרו ביהוה ספרה דאתחיו לון ויגו ועל דא קב"ה מסבב סבובין ומגלגל גלגולין בעלמא. דיתעביד כלא כדקא יאות. ויתקשר כלא באתריס. תא חוי יאות הוה לים ללום. דקביה סיק מניה ומאתתיה תרין רומין אלן. אלא בגין להקשרה באתריסו דאתחיו לסו. ויתעבידו מנו יינא. וההוא יינא אודמן לסון במערתה סהא ליליא. וזה הוא רוח דיתעבידו כמה דתא אמר וישפ מן סיין וישכר יגגו והא אתמר ואוקמוס. תא חוי מואב ועמון אינון קראו לון שמסן. מואב חאב. רבי יוסי אמר זכירה בנהילת אמרה. מואב מואב חאב. והלעירס גם הוא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בזניעות אמרה. בן עמי שגולד מעמי. ולא אמרה ממי הוה. בוא וראה בתחלה כתוב ולא ידע בשכבה ובקומה בוא"ז. ונקוד על וא"ז. לפי שער מלמעלה והוה

מאתריס ללום דמחבלא חויל אתתריס. וכי אתתריס חויל. והא הוא שדר ליה ומסו אלח בכל אתר דהוה חויל לום אסתבב מחבלא לחבלא וכל אתר דחויל כבר וסביב להחוריה הוה מסקר ליה מחבלא ובגין כך אמר ליה אל תבט אחריו. דהא אנה אחבל בתרך. ועל דא כתיב ותבט אשתו מאחריו. וחמת מחבלא כדון ותהי נציב מלח. דהא בכל זמנא דמחבלא לא חמי אנסוי דבר נש. לא מחביל ליה כיון דאתתיה אהדרת אנהא לאסתכלא אנתריס. מיד ותהי נציב מלח (ו) א"ר יצחק תא חוי צבעתא דדינא גריא בעלמא. הא אתמר דלא ליצטעי ליה לבר נש להסתכחא בשוקא. בגין דכיון דגריא דינא לא אשגח בין זכאה ומייבא. וע"ד לא צעי להסתכחא תמן. והא אתמר דבגין כך אסתים נח במיבס. דלא ישגח בעלמא צבעתא דדינא יתעביד וכתבי' ויתחס (ז) אף הלא חיס מפתח ביתו עד בקר. עד דיתגביד דינא. אף הלא בגין כך ויאמר המלם על נפשך אל תבט אחריו וגו' :

(א) וירי' בשחת אלהים וגו' וישלח את לום מתוך ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לום. א"ר חייא מהו בהפך את הערים אשר ישב בהן לום? אלא בכל הערים עשה לום דירתו. שכתוב ולום ישב בערי הכר ויאהל עד סדום. שלא קרלו אותו. מלבד מלך סדום שקבל אותו בסדום שבביל אבו ר"ה (ז) א"ר אמר סדום אהו ישב בהן לום. וכי בכל י"ד ערים ישב לום. אלא בשביל לום דתה ישיבה בהערים. שלא נחרבו עד עתה. לפי שכלם היו רשעים. ולא נמצא ביניהם שיהי' בו איוו וכות. מלבד לום. ואפשר תאמר בכותו. לא. אלא בכותו של אברם. מאן למדנו שכל מקום שיושבים בו רשעים הוא נחרב. א"ר שמעון בוא וראה שהשמש ששועה אדם לצדיק. שמשו הזה מגין עליו בעולם. ולא עוד אלא שאע"פ שהוא רשע. לומד מדרכיו ועושה אותם. בוא וראה שהדין בשביל שנתחבר לום עם אברם. אע"פ שלא למד כל מעשיו. למד לעשות מזהות עם הבריות. כמו שיהי' עושה אברם. ובהו היה קיום השבת לכל אותן הערים. כל זמן ההוא שישבו בהן. לאחר שנבנם לום ביניהם (ח) :

(ה) ויער' לום מלוער וישב בהר הוא ושתי בנותיו עמו. מאי עמאל. בגין דחמל דהוה קריב לסדום אסתלק מתתן (ו) א"ר אלעזר תא חוי לום נפקי מניה ומבנתיה תרין רומין מתפרשן. ויתקשרו ביהוה ספרה דאתחיו לון ויגו ועל דא קב"ה מסבב סבובין ומגלגל גלגולין בעלמא. דיתעביד כלא כדקא יאות. ויתקשר כלא באתריס. תא חוי יאות הוה לים ללום. דקביה סיק מניה ומאתתיה תרין רומין אלן. אלא בגין להקשרה באתריסו דאתחיו לסו. ויתעבידו מנו יינא. וההוא יינא אודמן לסון במערתה סהא ליליא. וזה הוא רוח דיתעבידו כמה דתא אמר וישפ מן סיין וישכר יגגו והא אתמר ואוקמוס. תא חוי מואב ועמון אינון קראו לון שמסן. מואב חאב. רבי יוסי אמר זכירה בנהילת אמרה. מואב מואב חאב. והלעירס גם הוא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בזניעות אמרה. בן עמי שגולד מעמי. ולא אמרה ממי הוה. תא חוי בקדמיתא כתיב ולא ידע בשכבה ובקומה בוא"ז. ונקוד על וא"ז. בגין דסייעתא דלמיילא הוה

בראה מקומות (ט) דף קו : ט טמח י"ב ז ט קא. (ז) דף קט. (ח) דף קט. (ט) דף קט. (י) דף קט. (יא) דף קט.

זר הזהר

ומסו פ"י הלא מלאך המשחית שלח את לום בסדום והוא נשאר שם להשחית ולהמור : [ג] קשוי ליה הלשון רבים הערים אשר ישב בהן כי ה"י צ"ל העיר אשר ישב בה : [ד] ובהו יהורק אשר ישב בהן לום היינו שבכותו תקיים הישוע בהן : [ה] פ"י לחלד מן העירה של אב וכו' : [ו] היינו שנת החרוק מן הקדשרה ונתקרב להספרא אתרא כנזור לעיל וכן לום. וזה היה סיבה מן השמים להוציא

היה נמצא במעשה הדוא, שעתידי מלך המשיח לצאת ממנו ולפיוכ שגלם כאן בוא"ו, ובשניה כתוב ובקמה חסר וא"ו, לפי שלא יצא ממנה חלק להקב"ה כמו מדריאשונה (17) וע"כ כתוב בראשונה הבכירה ובקמה. בוא"ו מלא ונקודה עליה. רבי שמעון אמר לא ידע שעתידי הקב"ה להעמיד ממנו רוד המלך ושלמה וכל שאר מלכים ומלך המשיח, בוא וראה זו הקימה שכתוב ברות, (8) ותקם במרם יכיר איש את רעהו וגו', ביזם ההיא הו' לה קימה בודא, שנתחבר עמה בעו להקים שם המת על נחלתו, ויצאו ממנה כל אותן המלכים וכל החשובים שבישראל, ולא ידע בשבבה, שכתוב ותשכב מרגלותיו עד הבקר, ובקמה, שכתוב ותקם במרם יכיר איש את רעהו וגו', לפיוכ ובקמה נקוד וא"ו, בוא וראה ענותנותו של אברהם, שהיה אפילו בתחלה כשירצה הקב"ה לעשות דין בסחום, לא בקש ממנו רחמים על לוט, ואח"כ שכתוב וירא והגה עלה קיסור הארץ בקיסור הכבשן, לא הו' שאל על לוט, ולא אמר עליו להקב"ה כלום, וכן גם הקב"ה לא אמר לו רבר, כרי שלא יחשוב אברהם שהקב"ה גרע מזכותו כלום, ואפשר תאמר שאברהם לא היה מחשב את לוט בלבו כלל, והיו מסר נפשו ללכת להתגר מלחמה בחמשה מלכים נבורים, כמש"כ וישמע אברם כי נשבה אחיו וגו', וכתוב ויחלק עליהם לילה ויבם, וכתוב וישב את כל הרכוש וגם את לוט אחיו ורבישן השיב, אבל מארבתו שאהב להקב"ה, וראה בקש ממנו רחמים ביושר כראוי, לא רצה אברהם שבעבורו יוותר הקב"ה כלום משלו, ולפיוכ לא תבע עליו רחמים, לא בתחלה ולא בסוף :

היה נמצא במעשה הדוא, שעתידי מלך המשיח לצאת ממנו ולפיוכ שגלם כאן בוא"ו, ובשניה כתוב ובקמה חסר וא"ו, לפי שלא יצא ממנה חלק להקב"ה כמו מדריאשונה (17) וע"כ כתוב בראשונה הבכירה ובקמה. בוא"ו מלא ונקודה עליה. רבי שמעון אמר לא ידע שעתידי הקב"ה להעמיד ממנו רוד המלך ושלמה וכל שאר מלכים ומלך המשיח, בוא וראה זו הקימה שכתוב ברות, (8) ותקם במרם יכיר איש את רעהו וגו', ביזם ההיא הו' לה קימה בודא, שנתחבר עמה בעו להקים שם המת על נחלתו, ויצאו ממנה כל אותן המלכים וכל החשובים שבישראל, ולא ידע בשבבה, שכתוב ותשכב מרגלותיו עד הבקר, ובקמה, שכתוב ותקם במרם יכיר איש את רעהו וגו', לפיוכ ובקמה נקוד וא"ו, בוא וראה ענותנותו של אברהם, שהיה אפילו בתחלה כשירצה הקב"ה לעשות דין בסחום, לא בקש ממנו רחמים על לוט, ואח"כ שכתוב וירא והגה עלה קיסור הארץ בקיסור הכבשן, לא הו' שאל על לוט, ולא אמר עליו להקב"ה כלום, וכן גם הקב"ה לא אמר לו רבר, כרי שלא יחשוב אברהם שהקב"ה גרע מזכותו כלום, ואפשר תאמר שאברהם לא היה מחשב את לוט בלבו כלל, והיו מסר נפשו ללכת להתגר מלחמה בחמשה מלכים נבורים, כמש"כ וישמע אברם כי נשבה אחיו וגו', וכתוב ויחלק עליהם לילה ויבם, וכתוב וישב את כל הרכוש וגם את לוט אחיו ורבישן השיב, אבל מארבתו שאהב להקב"ה, וראה בקש ממנו רחמים ביושר כראוי, לא רצה אברהם שבעבורו יוותר הקב"ה כלום משלו, ולפיוכ לא תבע עליו רחמים, לא בתחלה ולא בסוף :

(3) ויסע משם אברהם ארצה הנגב, כל נסיעותיו היו לצד דרום, יותר כלצד ארז, לפי שרדי בחכמה עשה כך להתרברק בבחינת הדרום (17):

(3) ויסע משם אברהם ארצה הנגב, כל משגליו הוסי לסערה דדרומה יתיר מסערה אחרת, בגין דסח בחכמתא עביר לאתדבקא בדדומא ויהו :

(2) ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא, למדנו שאין נצרך לו לאדם לסמוך על גם, ואם הקב"ה עושה גם לאדם, אין לו לסמוך על האם פעם אחר, לפי שאין בכל שעה ושעה נורמן הנם, ואם סכנים האדם עצמו במקום שהזקוק שכיו לעין, הרי נתמעזה כל זכותו ממה שעשה בתחלה וזה מבואר, כמש"כ קטנתי מכל החסדים וגו', ואברהם כיון שעלה ממצרים וניצל פעם אחת, עתה ראה הכנים עצמו בצער כבראשונה ואמר אחותי היא, אלא אברהם לא סמך על זכותו כלל, כי ראה השכינה תריד במהרה של שרה ולא וזה משם, ולפי שהיתה השכינה שם סמך עליה אברהם ואמר אחותי היא, ככתוב (7) אמור לחכמה אחותי את... ר' שמעון אמר אברהם בחכמה עושה, שאמר בשביל השכינה שדורתה עם שרה אחותי היא, מה המעם, לפי שאברהם מצד בחינת הימין הוא לכך אמר אחותי היא, וסוד הזה כמש"כ (7) אחותי רעיתי ונתתי תמתי (11) וע"כ אברהם קראה תמיד אחותי, לפי שגדבק עמה ולא יתפרדו זה מן זה לעולם, לבסוף מה כתוב, וגם אמנה אחותי בת אבי היא וגו', וכי כך הו', אלא הכל בשביל השכינה אמר אחותי היא בתחלה, שכתוב (1) אמור לחכמה אחותי את, אח"כ אמר וגם אמנה אחותי בת

(2) ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא, למדנו שאין נצרך לו לאדם לסמוך על גם, ואם הקב"ה עושה גם לאדם, אין לו לסמוך על האם פעם אחר, לפי שאין בכל שעה ושעה נורמן הנם, ואם סכנים האדם עצמו במקום שהזקוק שכיו לעין, הרי נתמעזה כל זכותו ממה שעשה בתחלה וזה מבואר, כמש"כ קטנתי מכל החסדים וגו', ואברהם כיון שעלה ממצרים וניצל פעם אחת, עתה ראה הכנים עצמו בצער כבראשונה ואמר אחותי היא, אלא אברהם לא סמך על גרמייה כלום, דהחל שכינתא תדיר בדבורה דשרה ולא אעדי מתתן ובגין דהוה תיזן שכינתא אברהם ואמר אחותי היא, כמה דכתבי (7) אמור לחכמה אחותי את, רבי שמעון אמר אברהם בחכמתא עבד, דאמר בגין שכינתא דהוה עשה דשרה אחותי היא, מהו סעמא בגין דאברהם זמסערה דימינתא איהו אמר אחותי היא, והוה דא כד"ל (7) אחותי רעיתי ונתתי תמתי (11) וע"כ אברהם קרא לה תמיד אחותי בגין דאתדבק בהדה ולא יתעמד דא רין דא לעלמין (1) לסוף מה כתוב, וגם אמנה אחותי בת אבי היא וגו', וכי הכי הוה אלא כלא בגין שכינתא קאמר אחותי היא בקדמיתא דכתבי (1) אמור לחכמה אחותי את, ולבסוף וגם אמנה אחותי בת

מראה סקובות (6) רות ג' (3) דף ק"א (2) דף ק"א (1) עש"ו (1) עש"ו

זו הזהר

מן הקליפות נשמות הקדושות כידוע (17) כי מהבכירה יצאה רות ואם המלך רוד ושלמה, והיינו ג"כ בשבת המשיח ומתעוררה יצאו רק נעמה אשת רחבעם, והיא רק כמו שאר הנשים של ילכין בית רוד, (18) היינו במדת ההסדר בחינת הימין : (19) מה שם אחותי נוסב על השכינה הקדושה אף כאן בן, כי שורש קדושת אברהם שהיא מרת החסד בחינת הימין ושורש השכינה הקדושה שניה מרת

בת לבי היא. מאי וגם להתוספת על מה דקאמר בקדמיתא אחותי בת לבי היא. ברחמי דחכמה עלאה וכו' ובגין כך אתקרי אחותי ואתקרי חכמה. אך לא בת למי. מאתמ דשירותא דכלל סמימא ילאה וכו' ועד ותי לי לאשה ברחמי דבניבותא. דכתיב (א) וימינו תחבקני. וכלל סוד רזא דחכמתא אינו תא חזי בקדמיתא כד נחתו למלרים הכי קאמר בגין להתדבק בכו מהימנותא וכו' וקרא לה אחותי בגין דלא יסעון בו אינון דרניו ולבר. אף סכא אחותי. בגין דלא תתעדי מנו מהימנותא כדקא ירוס. דהא אבימלך וכל אינון יתבי ארעא סווי אולוי בער פולחנא נוכראה ואיסו אתדבק בו מהימנותא. ובגין כך עאל לתמן ואמר אחותי היא. מה אחות לא התפרסת מאתמ לעלמין. אף סכא הכי דהא אתמא יכילה להתפרסת אבל אחות לא התפרסת דהא תרין אחין לא יכלין להתפרסת לעלמין ולעלמי עלמין. ובגין אמר אברהם אחותי היא דהא כלהו סווי לסוסין בו סערי סוכביא ומזלי ופלוני לון ואברהם סווי אתדבק בו מהימנותא ואמר אחותי היא. דלא נתפרסת לעלמין וסימך (ב) ולחאותו בבתולה. להתמר לכהן סתרא להצברתא שריא ציה וכו'.. ובגין כך אתדבק אברהם צמיהימנותא כד נחית למלרים וכד אזיל להרעא דפלתתים לבר נש דבעא לנחמא בו גובא עמיקא והחיל דלא יכיל לסלקא מנו גובא. מה עבדי קשר חד קשרא. חבל לעילא מן גובא ואמר הואיל דקשיטתא קשרא דא מחלא ולתלאה אעול תמן כך אברהם צעטתא דבעא לנחמא למלרים עד לא ייחות תמן קשר קשרא דמהימנותא בקדמיתא להתקפתא ציה ולבתר נחמ. אף הכי נמי כד עאל להרעא דפלתתים (ג) וירא אלהים אל אבימלך וגו'. וכי קריה אתמ לגבייכו דרשיעיא כמה דכתיב ויבא אלהים אל לבן. ויבא אלהים אל בלעם. אלא הווא ממנה שיתא להתפקרתא עלייכו סווי בגין דלכו כד עבדי שליחותא נטלי זמא דא ומספרא דלינא קא תמיין. ועד ויבא אלהים אל אבימלך בחלוס הלילה. מאי סכא בחמות העולם ויבא אלהים אל אלהים אל אבימלך. (ד) ר' אחא אמר האי ויבא אלהים אל אבימלך. אלא סכי תניין. אלהים דהכא הווא חילא דברבא דממנא עליה סווי ודא הווא רזא דאלהים אחרים כגוינא דא ויבא אלהים אל לבן ויבא אלהים אל בלעם הווא חילא דהפקד עלייכו סווי ויבא אלהים אל בלעם האלהים בחלוס. הכי הווא ודאי. גם אנכי ידעתי נט אמאי הכא. אלא לרבות קא תמא. דלעג' דנעתי נט מנאי ידוע. גם סכי ידעתי ואחך נט אנכי גם לרבות. דהא מחסו לי. מחסו סכא אלף כתיב ומאי קאמר לי. דהא מחסא לאו בחילא קימא. אלא סכי אוליתנא. בחזיוניו דנמא דלתמא יתפנים לעילא. בחזיוניו עמא דלתמא דתעבר רבבא דילכו לעילא מחולסניס הכי דואחשך נט אנכי אופך. דלעג' דלעילא מנאי תליא לתמא. דהא נט אנכי. גם לרבות לגרמיה. מחסו לי. בגין דלא ישתכו גבאי ככאי מחסו דנעין צבאר דלא תגרוס לי את בחוך לאעברא לי מחולסני ויקונו צי כדאי (ה) ואק' כס. דלא תקון לי במחשך ככני קולין דנעילין צבאר.. ואיס לך למנדע דשמא דקב' (ו) רס וסכא סוכן עד וקדום שמו

בת אבי היא. מה וגם. להוסיף על מה שאמר בתחלה. אחותי בת אבי היא. בת חכמה העליונה וכו' ולפיכך נקראת אחותי. ונקראת חכמה. אך לא בת אמי. אלא מסקום ראשית הכל סתום העליון וכו' וע"כ ותדי לי לאשה. באחיה בחביבות. שכתוב (א) וימינו תחבקני. והכל סוד של חכמה היא. בוא וירא עם האמונה וכו' וקרא לה אחותי. בשביל להתדבק עם הראשונה כאשר ירדו למצרים כך אמר. בשביל שלא יסעו באותן מדרגות הדיצנות. אף כאן אחותי. בשביל שלא יסור מן האמונה כראוי. שהרי אבימלך וכל אותן יושבי הארץ היו הלכים אחר עבודה זרה. והוא נדבק עם האמונה. ולפיכך נכנס שמה ואמר אחותי היא. מה אחות אינה נפרדת מן האל לעולם. אף כאן כך. שהרי אשה יכולה להתפרד. אבל אחות אינה נפרדת. שהרי שני אחים אין יכולים להפרד לעולם ולעלמי עולמים. ולפיכך אמר אברהם אחותי היא. שהרי כלם היו להוטים אחר האורות של כוכבים ומזלות ועברו להם. ואברהם נדבק עם האמונה ואמר אחותי היא. שלא יפרד לעולם. ומימך (ב) ולאחותו הבתולה. הנאמר לכהן. הוא המקום שאברהם שורה בו [א].. ולפיכך נדבק אברהם בהאמונה כאשר ירד למצרים וכאשר הלך לארץ פלשתים. משל לאדם הרוצה לרדת תוך בור עמוק. ומפחד שלא יוכל לעלות מתוך הבור. מה עושה. קושר קשר של חבל למעלה מן הבור. ואומר כיון שקשרתי קשר זה. מכאן ולהלאה אכניס שמה. כך אברהם בזמן שבקש לירד למצרים. מרם שנכנס שמה קשר הקשר של האמונה בתחלה להתחוק בו. ואחר כך ירד. אף כך עשה כשנכנס לארץ פלשתים:

(ג) וירא אלהים אל אבימלך וגו'. וכי הקב"ה בא אצל הרשעים. כמו שכתוב ויבא אלהים אל לבן. ויבא אלהים אל בלעם. אלא אותו עשוי השליח שנתמנה עליהם היה. לפי שכלם כאשר עשוים השליחות. נוטלים השם הזה. ומצד הדין הם באים. ולכן ויבא אלהים אל אבימלך בחלוס הלילה. (ד) ר' אחא אמר במה שכתוב ויבא אלהים אל אבימלך. מפני מה באומות העולם ויבא אלהים. ולוישראל לא. אלא כך למדנו. אלהים שכתוב כאן. זה כח השם המסונה עליו היה. וזה הוא סוד של אלהים אחרים. כדכיון זה ויבא אלהים אל לבן. ויבא אלהים אל בלעם. זה הבה המסונה עליהם היה. אף כאן ויאמר אליו האלהים בחלוס. כך הוא בוראי. גם אנכי ידעתי. גם כמה כתוב כאן. אלא לרבות הוא בא. שאע"פ שרמעה ממני ידוע. גם אנכי ידעתי. ואחשך גם אנכי. גם לרבות. אהך מחסו לי. מחסו דסר אלף כתוב. ומפני מה אמר לי. דהא מחסו אינו נגד השם. אלא כך למדנו. בחסאי העם שלמטה נעשה פגם למעלה. בעבור חסאי העם שלמטה מעבירים דהוור שלמה מעלה מן מסולתו. וש"כ ואחשך גם אנכי אותך. שאע"פ שבכבדם נבדו ממני תולדה דבר. אחשך גם אנכי. גם לרבות לרבות עצמו. מחסו לי. כדי שלא יד' נמצא כי כמו מרם דנעין בבשר. שלא תגרוס לי אתה בחסאך להעביר אותי מן מסולתו ויקצו בי. כד"א (ה) ואק' בם. שלא תדקי אותי במחשך כקצים הנעוצים בבשר.. ויש לך לדעת כי שם הקב"ה (ו) רס וגשמי שוכן עד וקדוש שמו

טראה כקובות (א) שיר ב' (ב) ויקרא כ"א (ג) דף ק"א: (ד) ויקרא ח. (ה) ויקרא כ' (ו) יעני' נ"ח

דיו הזהר

קדושה אתה נובעין. וחינו מן ספירת חכמה עולם האצילות שנקרא אבא: (מ) וחינו ספירת עולם האצילות שנקרא אבא: (מנ) כי עולם האצילות הוא סתום ונבדו מהשגתו. כנזכר לעיל בספירת בינה הנקרא עולם הבריאה הוא ראשית השגתו: (מנ) וחינו השכינה הקדושה: (מ) כי גם הבין שרשו הוא מרת המסד כמו באברהם:

שמו, והוא בלברו מלך על כל מה שנמצא. בן למעלה
 בין ליבמה, והיכל הקדוש שלך באמצע הוכן, וסביבו
 יש שכעים כתרם, ומדם נישפעים ע' שרים, ונתכנו על
 ע' אומות העולם, להיות כל אחד ואחד שולט על עמו ועל
 ארצו, והקב"ה נתן לישראל בלבדם סוד שמו הקדוש [סא]
 והוא שולט על ישראל וירושלים, וש"כ א' כי שםך נקרא
 על עירך ועל עמך, ואין לעם אחר חלק בהקב"ה.
 שכתוב (ב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נהלתו ועם
 ישראל ברמאים עושים פגם למעלה, ומה הוא, כמס"כ
 (ג) ובפשעכם שלחה אמתכם :

(ד) וְה' פקד את שרה כאשר אמר וגו', א"ר שמעון פקידה
 אין היא מן המזל, ואם תשאל הדי בנימ במזל
 תולה ולא למטה [סב] אבל כאן בשרה לא היה תולה במזל, אלא הו'
 כתיב, רכל ביהר [סג] אם כן למה כתוב פקידה [סד]
 אלא וראי שזכירה ריתה בתחלה, ונמסר ספתה הזה
 למטה [סה] כמו שכתוב ואת בריתי אקים את יצחק אשר
 תלד לך שרה למועד הזה בכנה האחרת, ואחר כך כיון
 שכבר נזכרה בסוד עליון, נאמר אהרן כי בסוד בחינה נוקבא
 פקידה, להיות כולל הכל ביהר, (ה) ולמינו פקד את שרה,
 פקידה לנקבה, וזכירה לזכור, ולפיכך הו' פקד את שרה
 כאשר אמר, שכתוב טוב אשוב אליך כעת היה וגו', מכאן
 נשמע שכתוב יואמר טוב אשוב אליך, ויאמר שהם, שהוא
 בעצמו היה ולא טיח אורו, ויעש ה' לשרה כאשר דבר,
 כיון שאמר וד' פקד את שרה, מהו ויעש ה' לשרה, אלא
 כך למינו, שפרימעישי של דק"ד נישפעים מן הגדר ההוא שנמשך
 ויוצא מעון, והוא נקרא מזל [סז] כי כל ברכות טובות וגשמי
 ברכה נ' ולים סכנו, ומשם יוצאות נשמות הצדיקים, שכתוב
 להשקות את הגן, שהוא מזל ומשקה למעלה למטה בתוך
 הגן [סח] ובנים בזה המזל הולים ולא במקום אחר, וע"כ
 כתוב וד' פקד את שרה, פקידה בלבד, ויעש ה' לשרה,
 עשיה היא יותר עליונה במדרגה זו [סח] כמו שנתבאר שזה
 תולה במזל, וע"כ כתוב כאן פקידה, וכאן עשיה, ולפיכך
 כתוב וד' וד' [סח] והכל אחד :

(ו) אמר ר' יהודה בוא וראה כאשר נקדה שרה
 כמדונה רואה, לא כקד יותה אלא
 בסוד הוא, שכתוב וד' כקד את שרה וגו' [ט] לבי שדכל
 בסוד רוא' הוא, ובוה נכלל רבי, ובו נתגלד הכל, לפי
 שכל דבר שהוא נעלם, הוא מבוא להתגלות כל הנעלם, ואין
 ביכולת לבי שהוא בהתגלות לגלות מה שהוא נעלם [ט]
 (ז) ובוא וראה סודו שלכחתי, בשעה שכנסת ישראל הגלתה
 מכותסה, אז דאיהוה שלי השם קדוש כביכול נתפרדו,
 שנפרדה ה' מן ה' [טז] ופי שנתפרדו מה כתוב (ח) נאלכתי
 דוכיה, לפי שנחלקך מן ה', וקול לא נבצא, אז דבר
 נאלם [טז] ולפיכך היא שוכבת בעפר כל היום היא של
 ה"א, ואיזה הוא, זה אלף החמישי, ואע"פ שדקריכה בגלות
 קדם

טראה מקובות (א) זגיא ט' (ב) דגים ל"ג (ג) ויאל קע (ד) דק קטו (ה) דק קטו (ו) תגיס ל"ט
 זיו הזהר

[סא] סוד שמו הקדוש היינו הטינה הקדושה שעליה נאסר ביום הראו יהי' ה' אחד ושמן אחד : [סב] פי' ולא בבת הפבע בלבד ;
 [סג] כי ב"ס שכתוב זה' היינו הוא זבית רינו, כלומר כל המרות וקדושות : [סד] כי הלא פקידה מרוב רק על פרת מלכות ע"בא
 דנוקבא [סד] והפקידה היינו מסירת המפתח להוציא כח אל הפועל הזכירה שהיתה מקודם בפטרות העליונות שהן בחינת זכורא ;
 [סז] היינו ספירת היסוד שנקרא מזל כי הוא הצינור שקל יור נוזל השפע מעולכות העליונים לספירת מלכות לצורך הגהנת זה העולם ;
 [סח] כתוב הגן פי' בתוך ספירת המלכות : [סח] ועש"ו יפירש פקידה כספירת מלכות והקשיה כספירת יסוד הנקרא מזל, והוא העושה ;
 כי הוא המביא את השפע ליוי התגלות, [סח] בזה יתורץ שה' די לכתוב ויעש לשרה כאשר דבר, אלא שכפל השם יען כי השם הראשון
 הוא כספירת מלכות והשם השני הוא כספירת יסוד, וכלא תר, היינו שנתאחדו שניהם ונגמרו הדבר ; [ט] רוא ודא' היינו ברת
 היסוד המביא כל מיני השפעות ליוי התגלות כספירת מלכות, [טז] פי' שספירת מלכות היא בהתגלות אין ביכולת להוציא השפע
 הנעלמה כספירות העליונות כי אם ק"י ספירת היסוד [טז] פי' שאין ספירות העליונות כתיביות עם ספירת המלכות כראוי : [טז] דבור
 היינו ספירת מלכות וקול היינו ספירת תפארת שהיא ספירת הכוכב בין שאר ספירות העליונות כמבואר בספרי הקבלה ;

זו לא יעול האלף הממשה רוח דה"א [ע"ל] וכד ייתי אלף שתימלה דמיא רוח דוא"ו כדון ו יוקים לה מעפרא עכל ספון זמין ויהא אלף שתימלה. התקף ה' וסלקא בדבדי להתקפא. ובזית משה שנין לשהיתא יתפתחון חטי דהכמתה לפילא. ומבזי דהכמתה לתתא ויתתקן עלמה לאעלא בשזימא כבר נט דיתתקן זימא שתימלה זכי ערז שזא לאעלא בשבתא אוק הכי נמי וסימך בשני שש מאות שנה לחיי נח וגו' נבקעו כל מעינות תהום רבה וכדון יתחיו קשתא בענגא בגוויי נהירין. כאתתא דמתקשטא לבעלא דחמיב ורואיתיה לזכור ברית עולם ורואיתיה בגוויין נהירין כדקא יתא. וכדון לזכור ברית עולם מאן ברית עולם דא כנסת ישראל ויתחבר ו ברה ויוקיס לה מעפרא כד"א ויוכר אלהים את בריתו דא כנסת ישראל דאזי ברית. כד"א והיאת לאות ברית וגו' כד יתער ו לגבי דה כדון אפיין עלאין יתערון בעלמא. ובזני דראובן זמיון דיתערון קרבין ככל עלמא. וכנסת ישראל יוקיס לה מעפרא ויזכר לה קב"א. וישתכח קב"א לגבי גו גלותא כחשכין ויין וסו ו זמין ו [עשרות] ו זמין ו שנין וכדון תיקוס ויתפקד עלמא למעבד נוקמין. ומאן דאזיכו מאין יתמיו ארז יוכי כמא חית לן לאתחשכא גו גלותא עד הסו זמא וזמא כמא פלי ליה קב"א כד יתערון בתויבתי ו' אזי יוכי ואזי לא יוכי כמא דאתער בהאי קרא. דכתיב (ב) אזי ה' בעתה אחינסה. וכו אחינסה לא וכו בעתה

קדם שנכנס אותו אלף החמישי סוד של ה"א [ע"ל] וכאשר יבוא אלף הששי. שהוא סוד הוא"ו. או ו יקים לה מהעפר וככל ששים וששים של אלף הששי. תתגבר ה' ותעלה במדרגות הדרגות. ובשש מאות שנה לאלף הששי יפתחו שערי החכמה למעלה. ומעין החכמה למטה. ויכין עצמי העולם ליכנס באלף הו'. כאשר המכין עצמו בזמן הששי אחר צדדים להבנות שבת. כן גם בזה. וסימך בשנה שש מאות שנה לחיי נח וגו' נבקעו כל מעינות תהום רבה ואז יתראה הקשת בענן בגוונים מאירים. כאשר המתקשמת בעלה. שכתוב וראיתיה לזכור ברית עולם. וראיתיה בגוונים מאירים כראוי. ואז יהי' לזכור ברית עולם. מהו ברית עולם. זו כנסת ישראל. ויתחבר ו ברה ויוקיס לה מהעפר. כמ"ש ויזכר אלהים את בריתו. זו כנסת ישראל שהיא הברית. כמ"ש ויהיה לאות ברית וגו'. כאשר יתעורר ו אל ה' או איתות עליונים יתעוררו בעולם. ובני ראובן עתידים לעורר מלחמות בכל העולם. וכנסת ישראל יקים לה מעפרא ויזכירנה הקב"ה. ויהי' נמצא הקב"ה אצלה בגלותא כמספר ויין וסו ו זמין ו [עשרות] ו זמין ו שנין. ואז תקים. ויופקד העולם לעשות נקמות. ומי שהוא שפל ירום א"ר יוסי כמה יש לנו להאריך תוך הגלות עד זמן ההוא. אבל הכל תלוי לו הקב"ה הדבר אל יעורר בתשובה [ע"ל] אם יוכי ואם לא יוכי. כמו שאמר בזה הכתוב. שכתוב (ב) אני ה' בעתה אחינסה. וכו אחינסה. לא וכו בעתה :

מאמר בר יוחאי בסוד קץ הגאולה משנת תר"ש באלף הששי

(א) רבי שמעון פתח ואמר וזכרתי את בריתי יעקב מלא בזואי אלא. אלא בתרין ספרין חיוו רוח דהכמתא. חדא דאזיכו רוח דרגא דהכמתא התר דשיי ביה יעקב [ע"ל] אבל הכי קרא על גלותא דישאל אתמר דכד איכון גו גלותא הסו זמא דיתתקון יתתקון כרוז דוא"ו. ואזיכו באלף שתימלה ופקידה כרוז דוין שית רנני ופלג עידן [ע"ל] ובזמא דשמן שנין לעבורא דשא

(ב) רבי שמעון פתח ואמר וזכרתי את בריתי יעקב מלא בזואי למה. אלא בשני אופנים הוא סוד של חכמה. אחד. שהוא סוד מדרגה של חכמה. מקום שרש: של עקב [ע"ל] ועוד שזה הכתוב על גלות ישראל נאמר. שבאשר יהיו בגלות. וכן ההוא שיופקדו. ויופקדו בסוד ה'א. שהיא באלף הששי. והפקידה בסוד הוין. ששה תעם וזוי מועד [ע"ל] ובזמן של ששים שנה לברית הדלת

מראה מקומות (א) יע"י ס' (ב) ע"ק

זיו הזהר

[ע"ל] רוא דה"א היינו ספירת הו"ד ספירה החמישית כנגד אלף החמישי. והו"ד נהפך לציון דו"ה שעל זה מרמן הספוק נתגני שוממח כל היום דו"ה: [ע"ל] כצ"ל בגלוי וי. ודורש אותיות המילוי באופן זה. ו פקעים ו. ו פקעים ו. וכך יש לפרש כונתו. ו פקעים ו היינו ששה פקעים עשר עשירות העולה ת"ר ו פקעים ו היינו עשרה פקעים ששה העולה ס'. והכיוון הוא באלף הששי. כמאה הששית. ובעשירות הששי שהוא שנת תר"ס באלף הששי: [ע"ל] ו יוסי חתמה על איכות הקץ ואומר שהכל תולה בתשובה ואם יוכי יהי' אחינסה. [ע"ל] שורש יעקב הוא ספירת תפארת שעליה מורה אות ו של השם יהויה ב"ה. [פתח] הנה בעון הצדור וישתוקו אבאר ביהר אפשר זה האבאר שהוא שש מאות וחתום. ושהי' ראשית בנין אשנת ו יש לה ג' מילויים כזה. ו'א' ויין ו'ל' לשי' ו'ג' נובל לחבין מעט דברי רשב"י בסוד קץ השלמות לזכר שגילוי ו'א' הוא שנתוסף א'. זה רמו על אלף הששי שהוא נגד ספירת יסוד הנקרא גואל כידון. והמילוי ויין הוא שנתוסף ון. זה רמו על שנה שסמפרו הוא ו פקעים ו. והיינו בספר ס'. ומה שאמר ופקידה כרוז דויו שית רנני ופלג עידן כך יש לפרשו. הנה יודע שיופם של הקב"ה הוא אלף שנה. וכיון שהתחלקות וכן היום הוא על ד' חלקים הנקראים יום שעות נעום ודקים. והתחלקות מספרי החשבון הוא ג"כ על ד' חלקים שהם יחידות עשירות מאות ואלפים. לפי זה נמצא שאם נחלק היום שהוא אלף שנה על חלקי המאות ונקראים שעות יעלה לך עשר מאות שחן עשר שעות. ואם נחלק המאה על עשירות. והיינו שנהלק השעה על עשרה חלקים ונקראים רגעים יעלה לך בהאלף שנים מאה רגעים כי ו פקעים ו הוא ס'. ואם נחלק הרגע על עשר יחידות ונקראים עשרה דקים יעלה לך בהאלף שנה אלף דקים כי ו פקעים ו הוא אלף. נמצא לפי זה החשבון ששעה אחת מן האלף היא מאה שנה. ורגע אחד מן האלף הוא עשר שנים. ודקה אחת מן האלף היא שנה אחת. עתה יוכן מה שאמר כאן רשב"י שית רנני ופלג עידן ו פקעים ו. והיינו ס' שנה. ומה שאמר ופלג עידן. והיינו חצי מועד. כונתו שהחשבון של נמר הששים שנה יהי' נסגה בשנה כספרי שלה הוא כספר של חצי מועד. לפי חשבון השנים של בריאת העולם. והכונה כי מועד' בגימטריא ק"כ. וחצי מועד הוא כספר ס'. והסימן הזה של חצי מועד הוא לקוח מסוף דניאל שנשבע המלאך בחיי העולם כי קץ המלאות הוא למועד מועדים וחצי. ויש לפרש הכונה תוכל להאריך עד תומן של הג' מועדים. ועוד עד תומן של חצי מועד. וסתם מועדים היינו שלשה. שהם תג המצות תג השבעות ותג המכות כגובר כסוף ראה. שלש פקעים בשנה וגו' בתג המצות ובתג השבעות ובתג המכות. והשבון סמות הג' מועדים מצוית שבעות סבות' בגימטריא אלף ו' מאות. ומה שאמר ערך וחצי. יש לפרש הכונה על חצי כספר מועד' שהוא ס'. והיינו עד שאמר הו"ו מאות שנה תגיע שנה שלמי חשבון שנות בריאת העולם יהי' לה הכספר ס'. ואז תהי' פקידה על הגאולה. וכיון שיש חלוקי רעות בזמן חורבן בית שני אם בשנת תתכ"ח או תתכ"ט או תת"ל לאלף הרכינעי ואפשר שזמן החורבן נמשך ג' שנים. ואם נחשב סופן נמר התורבן שהוא שנת תת"ל נמצא שצמר חיי מאות שנה הוא בשנת תר"ל לאלף הששי. והשנה של חצי מועד

הדלת באלף השישי ועם יקום אלהי השמים פקודה לבת יעקב. ומזמן ההוא עד שיהי' לה זכירה שש שנים חצי וכו' ומזמן ההוא עוד שש שנים אחרות [חצי]. שהן שבעים ושלש. ושנים חצי [כז] בשנת הששים ושש יתגלה מלך המשיח בארץ הגליל [כז] וכיכב אחד שבכד מורה יברע ו' כוכבים מצד צפון [כז] ושלשהב' אש שחורה תהי' תלויה ברקיע ששים יום. ומלרמית יתעוררו בעולם לצד גפין. ושני מלכים יפלו באלו המלחמות. ויתחברו כל העמים על בת יעקב לרחותה מן העולם. ועל זמן ההוא כתוב (ז) עת צרה הוא ליעקב וממנה יושע. ואז יכלו הנפשות מהגוף ויוצרכו להתחדש [כז] ויסתך (ז) כל הנפש הבאה ליעקב מצריכה וגו' כל נפש ששים ושש [כז] בשנת הע"ג כל מלכי העולם יתאספו לתוך עיר הגדולה של רומא. והקב"ה יעורר עליהם אש וברד ואבני אלנבוש ויאבדו מן העולם. מלבד המלכים שלא יבואו שמה. ויחזרו להתגד מחמת אחרות. ומזמן ההוא מלך המשיח יעורר בכל העולם. ויתאבדו עמו כמה עמים וכמה הילות בכל קצוי ארץ. וכו' בני ישראל יתאספו בכל אלה המדינות. עד שישתלמו אותן השנים למאה [כז] או " יתחבר בה'. ואז (ז) ויהיו את כל ארובים מכל הגוים מנחה לה' וגו'. ובני ישמעאל עתידים בזמן ההוא לעורר יחד עם כל עמי העולם אבוא ירושלים. שבתים (ז) ואספתי את כל הגוים אי ירושלים למלחמה וגו'. וכתוב (ז) יתגבו מלכי ארץ ורוזנים יסדו יחד על ה' ועל משיחו. וכתוב יושב בשמים ישחק ה' ויען למו. אח"כ ו' דקנה תתעורר להתחבר [כז] ולחדש הנשמות הישנות. כדי לחדש דעוים. כמו שכתוב ישמח ה' במעלו. וכתוב ידי כבוד ה' לעולם. להתחבר בראוי. ישמח ה' במעשיו. להשפיע לזה העולם. ולהיות כלם בריות חרדות

לדשא באלף שתיים ועם יקום אלה דמיא פקדו לבריתא דיעקב ויהסיא זינא עד דיהא לה זכורה שית שני ופלגא [כז] ומסיא זינא שית שני אחרת [פלגא] ומזמן שבעין ותלת [ותרין ופלגא] וכלן שבעין ושת וסתי יתגלי יתגה מסיא בלרעא דגליל [כז] וחד ככבא דכסר מזרח יבלע שבע ככבא מסער לפון [כז] ובלאוהא דתת הוכיח תת תלת ברקיעא שיתין יומין וקרביין יתערון בעלמא לסער נפון תרין מלכין יפלון בלכונן קרביין ויהוונן כללה עיזימא על בריתא דיעקב ללחחיא לה עעלמא ועל סהות זינא כתיב (ז) עת צרה הוא ליעקב ויחמה יושע וכדון יסתי זון נפון מגופא ובעיין להתחדש [כז] וסייק (ז) כל הנפש הבאה ליעקב יחלחח וגו' כל נפש ששים ושש [כז] ויהיו ותלת כל מלכי העולם יתכנסון לנו קריתא דבבא דרומי. וקב"ה יתער עלייהו תא זכרה וזכני אלנבוש ויתאבדון יעליא עד אינון מלכין דלא יתסון לתמן ויהדוון לתגרא קרביין אחרתין ויהסיא זינא מלכא זיסיא יתער בכל עלמא. ויתכנסון עמיס כמה עיזין וכמה חילין מכל סייפו עלמא. וכל בני ישראל יתכנסון בכל אינון חתי עד לדתליו חילין שנין ליהא [כז] דיון ו' יתחבר בה' וכדון (ז) ויהיו את כל ארובים מכל הגוים מנחה לה' וגו' ובני ישמעאל יזינון בהסות זינא להתערר עם כל עיזין דעלמא לחיות על ירושלים דכתיב (ז) וחספתי את כל הגוים אל ירושלים לתלחמה וגו' וכתיב (ז) ויתגבו מלכי ארץ ורוזנים יסדו יחד על ה' ועל ישיחו. וכתיב יושב בשמים ישחק ה' ויען למו. כתיב ו' וצרה תגד להתחבר [כז] ולחדש נשמות דהו עתיקון בגין להתחבר עלמא כמה דכתיב ישמח ה' במעשיו וכתיב ידי כבוד ה' לעולם להתחבר כדקא יסתי יתסון ה' במעשיו נחמא לון לעלמא ולמסוי כלסון ברין מתתן

טראה מקומות (ז) ימתי' (ז) נכאית מ' (ז) ימתי' (ז) זכרי יד (ז) תמיס כי

זין הזהר

שהיא שנת מ' לחשבון קריאת דעולם מנוע בשנת תר"ם באלף השישי. וזה מכוון עם דברי רש"י ודברי ר' יהודה לקול שבשנת תר"ם לאילף השישי תהי' פקודה להאווה. ועתה בימינו ניביר אמת דבריהם. הפקודה נראית הויכ שהתחיל הוסי' של חבלי משיח לפני יד עם קודש בכל מקומות מושבותיהם בדרושים של שפיכת דמים. ורתי' שבשע' וגם שפיכות דמים. וזרות מחולות. והתקור בעולם. ויזיל שנה ואת נדמו ביראל עם הכנסת אשרי המכה ויגע לימים ארץ שלש מאות שלשים וחמשה. ויארש עמי' יהודין שביראת העולם היא על מסך ו' אלפים שנה. ו' אלפים ימי מעשה ואילף הו' שבת. ולאחר שיעברו מאילף השישי תרס"ה שנה ישאר עוד מנן קיום הקריה אילף שלש מאות שלשים וחמשה שנים. ועין הוסי' אמר אשרי המכה ויגע וגו'. ובעת אנו רואים שהציות של דבלי משיח מתבררת מאד בעתים הללו בכל שנה ושנה יותר ויותר ואין אנו סבויים על זה האשירי. [עם] עתה ידבר בענין מילוי הני' של אות ו' שהיא [ע] והו' הריסו של עבדא דרשא כי ברית הדלת יתב' על אות ו' של אות מילוי הני'. כי ברית עין של הדלת צורתה חמיכת עין ארובה ופשוטה עם כף ביראש אחר' והיינו צורת ו'. וכתיב יתב' על שנת ה' שאחר' מאה ו' הנרמית בהסלל של עבדא דרשא. וזה מדוקדק הויכ בדבריו שאמר ליעבורא דרשא ולא אביר בעבורא דרשא כמו שאמר באילף שתימא. והיינו כי ליעבורא כוננו לאחר עבדא דרשא. לאחר שיעברו הוסי' של עבדא דרשא שהיא מאה ו'. ועוד יתב' בזה להבין שאות ו' שנבשלת ליעבורא דרשא היא רמו על ספירת יסוד הנקראת גיאל. והיא התחיל להתקור פקודה להאולה ביום ו' את אילף השישי. בשעה ו' היינו אחר מאה השישי. וברגע ו' היינו שנת מ' למספר קריאת הקולם. ובסתמא ג' כד רש'ן שהוא הודש וזה רשת תר"ם באילף השישי. והיינו שבאור אח"כ שאותו עבד קוד עוד ש' ב' ויזין שהוא ו' שנים עם ו' חדשים. והיינו אחר שנת תר"ס או תתיה התעוררות יתרה להאולה בבחי' זכירה. ואחרי דבר עוד וסן של שית שנין אחרתין והיינו בהתחלת שנת הל"ג לפי גיורת שבקין ותלת. ולפי גיורת שבקין ותרין ופלגא היינו בגינס דבית העיני או תתי' התקוררות יותר וזולה התאולה. ונראה שזו גיורת וסן גיורת נכונה לזמן יתי' עוד ב' ויזין. שהן ו' שנים עם ו' חדשים. ולפי גיורת זו צריך לנרמ קודם להאולה וגם אית שית שנין אחרתין ופלגא [ע] ענין הזכירה הוא כמבואר אח"כ שאו יתגלה מלך המשיח בארץ דגליל. אבל אין סבור דבריו שזה הלכות תואת תתי' מפורשת בעולם או לא. [ע] באר יש ב' גיורתא. גיורתא א'. גיורתא ב'. וזאת שית שנין אחרתין ואינון שבקין ותלת. גיורת ב'. ומההוא זמנא שית שנין אחרתין ופלגא. ואינון שבעין ותרין ופלגא. וזה נתבאר לקול. והתקוררות יתרה להאולה של שנת העיני סוכר לזמן שנת שבעין ותלת כל מלכי עלמא יתכנסון לנו קריתא רבתא דרומי ויכול להיות שזה העיר קאנסטאנטינא שנקראת כן [ע] ארץ הגליל או חלק ארץ ישראל הנקרא גליל. כי ארץ ישראל נקחת על ג' חלקים. יהודה. עבר הירדן והגליל [ע]. יל כוננו באלו הכוכבים שהם המלכים שילחמו או ומלך אחד מזה יצא ו' מלכים מצפון העולם [ע] וימו על הא דאיתא בממא שאין בן דוד בא עד שיכלו כל הנפשות שבגוף. והיינו אורח הנשמות הנקרא חלק תמוזין קדישין [ע] זה רמו שבשנת ששים ושש שהיא שנת תר"ם באלף השישי תתי' כל נפש במצויים. שהוא מצרים הגלות והיינו הצרות של חבלי משיח. [ע] וזה משמע שאף לאחר שתתקורר בשמים פקודה זכירה להאולה ויתגלה מלך המשיח בארץ הגליל על נפש עבד קבון נליות בשלמות. וזאת שית שנת תתי' קבון נליות בשלמות לארץ הקדושה של מלכס מלך המשיח בראש ויזיל בזה רמו שאו תמאר ירושלים הפסק כי שית לי אלהים ועל אחר תחת הכל כי תרגו קון וגם יכול להיות שזמן אחרת ישתמאל בארץ הקדושה נקב עד שנת שית בשכר מצות מילה כמבואר לקול באוף פרשת לך. [ע] ואין יעורר היינו ספירת שזמן שהיא ספירת ששית וסתה וקאי רמו על מרת התפארת וענין התעורר הייביר היינו עם מרת המלכות להשפיע שעת סוב וחמר לזת העולם:

חדשות. לחבר כל העוסמת בחדר, אשרים לכל אלה שישארו בעולם בסוף אלף השש ליכנס בשבת וז"ל שהרי אז הוא יום אחד להקב"ה בלבדו להודות כראוי. וללקט נשמות חרישות שיהיו בעולם עם אותו שנשארו בתחלה. שכתוב (ו) ודו' הבשאר בציון יהונתר בירושלם קדוש יאמר לו כל הרתוב לחיים בירושלם :

בענין תחיית המתים

(א) אמר רבי שמעון בזמן שהוא שיתעוררו מתי העולם, והיוצבו בארץ הקדושה. יקמו מחנות מחנות כלם בארץ הגליל, לפי ששם עתיד מלך המשיח להתגלות. לפי שהוא חלקו של יוסף, ושם נודב תחלה, ושםם התחילו להגלות מכל שאר המקומות ולהתפור בין העמים, כמו שכתוב (ב) ולא נחלו על שבר יוסף ולמה יקמו שם. לפי שהוא חלקו של זה שהדום בארץ, שכתוב וישם בארץ מצדדים, ואח"כ נקבר בארץ הקדושה. שכתוב (ג) ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל מצדדים קברו בשכם, וזה הוא שעמד בקיום הגרית הקדוש יותר מכלם, ובזמן שהוא שיתעוררו מחנות מגנות, כלם ילכו אלו לחלק אבותם, ואלו לחלק אבותם. שכתוב (ד) ושבתם איש אל אחוזתו, ויכירו זה לזה, ועתיד הקב"ה להרכיש לכל אחד ואחד בגדי צבעונים, ויבאו כלם וישבחו לרבונו בירושלם, ויתחברו שם המונים המונים, וירושלם תתמשך לכל הצדדים, ויתר טמה שנתמשכה כשנקבצו שמה מתגלות, כאשר יתחברו וישבחו לרבונו, הקב"ה ישמח עמדם, וש"כ (ה) ובאו ורננו במרום ציון, ואח"כ ונדדו אל טוב ה' וגו', כל אחד ואחד לחלקו ולחלק אבותיו, ונחלת ישראל תגיע עד העיר רומא, ושם ילמדו תורה, ודו' תגבאר :

(א) ויקרא אברהם את שם בנו הגולד לו וגו', א"ר שמעון בוא וראה אף על פי שאברהם כתוב בו ויסע אברהם הלך ונסוע הנגבה, וכל מסעיו היו לרום ונקשר בו ויסע לא נתעלה למקומו כראוי עד שגולד יצחק, כיון שגולד יצחק נתעלה למקומו, והוא נשתתף עמו ונתקשרו זה בזה וז"ל לפיכך אברהם קרא אותו בשם יצחק ולא אחד, כדי לחבר מים באש וז"ל שכתוב ויקרא אברהם את שם בנו הגולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק, מהו ויגולד לו, אש במים (ב) ובוא וראה יצחק לשון שמחה חרדה, שנתלף מים באש ואש במים, וע"כ נקרא כך, ולפיכך הקב"ה קרא אותו כך מרם שיצא לעולם בשם הזה, יהודיע זה לאברהם, כמש"כ ויאמר אלהים אב"י שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יצחק, ובוא וראה בהגולדים האחרים הניח הקב"ה לקרא להם שמות, ואפילו נשים קראו לבניהן שמות, אבר כן לא הגיח הקב"ה לאמו לקרוא לו שם, אלא לאברהם, שכתוב וקראת את שמו יצחק, אתה ולא אחד, כדי להחליף מים באש, ואש במים, להכליל אותו בצדו וז"ל :

(ב) ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול וגו', א"ר שמעון כל המשמח עצמו באותן המועדים, ואינו

חדתין להצטרף עליהן כלשו כחד, וזכין אינון כל אינון דימתרחן בעלמא כסייפו אלף שתימאס למיעל בשבתא וסין דהא כדן אינו יומא חד לקב"ה בלחודו לאדוונא כדקא יומא, ולמלקט נשמות חרישות, למחיו בעלמא עם אינון דלשמתרו בקדמיתא דכתיב (ג) והי הכשאר בליון והינותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב יהיים בירושלם :

בענין תחיית המתים

(א) אמר רבי שמעון בהסוף זמנא דיתעורו מתי עלמא ויתעורון בצרעא קדישא יקומן חיילין חיילין כלשו על צרעא דגליל, בגין דתיין זיין מלכא משיחא לאתגלסא, בגין דאינו חולקים דיוסף ותמן אתמרב בקדמיתא ומתרון שארו לאגלסא מכל אתריייהו ולאסתדרא ביני עממיו כמה דאת אמר (ד) ולא נחלו על שבר יוסף ואחיו יקומן תיין, בגין דאינו חולקים דהסוף דלשתי בצרעא דכתיב וישם בארץ מצדדים, ולכבר אתקבר בצרעא קדישא דכתיב (ה) ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצדדים קברו בשכם, וזה אינו דקא"ס בקיומא דכרית יתיר מכלל, ובהסוף זמנא דיתעורון כלשו חיילין חיילין כלשו ייכוון דא לחולק אבהסאון, ודא לחולק אבהסאון דכתיב (ו) וככה איש אל אחוזתו וישתמדונו דא לדא, וזמין קב"ה לאלבשא לון לכל חד וחד לבושי מרקמן וייתון כלשו ויבטחון למאריהון בירושלם, ויתחברון תמן אוכלוסין אוכלוסין, וירושלם יתמשך לכל ספרין, יתיר ממה דלתמשך כד אתחברו תמן מגלותא, כיון דיתחברון וישתבחו למאריהון, קב"ה יהדי עמסון, הס"ד (ז) ובאו ורננו במרום ליון, ולכבר וכהרי אל טוב ה' וגו', כל חד וחד לחולקים וחולק אבהסוי, וחסהסתהין דישראל תהא עד מתא דרומא, ותמן ילפון אורייתא, והא אוקדווס :

(א) ויקרא אברהם את שם בנו הגולד לו וגו' א"ר שמעון תא חזי אף על גב דאברהם כתיב ביה ויסע אברהם הלך ונסוע הנגבה, וכל מסעיו היו לרומוא ואתקשר ביה ויסע לא סליק לרובתיא כדקא ימות עד דאיתליד יתח, כיון דאיתליד יתח הסתלק לאתריה, ואיכו אשתתף בדיה ואתקשרו דא בזה וז"ל בגין כך אינו קרי ליה יתח ולא אחרא, בגין לשפתא מים באשא וז"ל דכתיב ויקרא אברהם את שם בנו הגולד לו אשר ילדה לו שרה יתח, מתאן הטול לו חא ממים (ב) ותא חזי יתח דיתומא חדוה, דלחלק מים באשא ואשא במים, ועל דא אקרי הכי, ובגין כך קב"ה קרא ליה הכי עד לא יפוק לעלמא שמה דא, ואודע ליה לאברהם, כה"כ ויחמד אלהים אצל שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יתח, ותא חזי בכלשו אתרינין שבת לון קב"ה למקרי ליה שבת, ואפילו נשי הו קראו לבניהון שמות, אבר הכא לא שבת קב"ה לאמחי למקרי ליה שמה, אלא לאברהם דכתיב וקראת את שמו יתח, אגת ולא אחרא, בגין לאתלפא זייה באשא, ואשא במים, לאכללא ליה בסמריה וז"ל :

(ב) ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול וגו', א"ר שמעון כל מתן דמדי בליון מועדיה, ולא

טראה מקורות (א) יס"ד ד' (ב) ויקב"ה כ, (ג) פגוס ר' (ד) יושע כ"ד (ה) ויקרא כ"ס (ו) יס"ד (ז) ד' ד' קית. (ח) ד' ק' (ט) כ"אית י' זין הזהר

ופתו חיינו כאלף השביעי יום שכלו שבת : וסין היינו במרת החסד בחינת יסין : (ז) פי' שנשעה המתת הדין של שורש יצחק ע"י מרת החסד שורש אברהם : וז"ל פי' חסד כגבור : וז"ל פי' לחפזים הגבורות בחסדים :

ואינו נתון חלק להקב"ה. זה הרע עין שזנא השמן אחרו. ומקטרג עליו ומסלקו מן העולם. ורביה צרות על צרות מסבב לו. חלקי של הקב"ה הוא לשמור לעניים כפי מה שיכול לעשות. מי צנו בעל גדול מאברם. שעשה טובות לכל הבריות. וביום שעשה משתה מה כתוב. ויעש אברם משתה גדול ביום הגמל את יצחק. עשה אברם משתה קרא לכל נהרלי הרוד לעבודה ההיא. ולמנו שבכל סעודה של שמחה מקטרג ההוא הלך ורואה. אם איש הוא הקדים טובה לעניים. וכאם נמצא שם עניים בבית. נפרד מקטרג ההוא מן הבית ואינו נכנס שמה. ואם לא. נכנס לשם ורואה ערבוב השמחה בלי עניים. ובלתי טובה שהקדים לעניים. ועלה למעלה ומקטרג עליו. אברם ביון שהזיין צהרולי הרוד. ירד המקטרג יעמד על הפתח כרמיון עני. ולא היה מי שישגיח בו. אברם היה משמש לאותן המלכים והשרים. שרה הניקה בנים לכלם. כי לא היו מאמינים שהיא ילדה. אלא אמרו אסופי הוא. ומן השוק הביאו הילד הזה. לפיכך הביאו לדין עמה. ושרה לקחה אותם והניקה אותם לפניהם. וש"כ מי מלל לאברם הניקה בנים שרה. בנים ודאי. וכאשר מקטרג ההוא עמד על הפתח. אמרה שרה צחוק עשה לי אלהים. מיד עלה מקטרג ההוא לפני הקב"ה ואמר לו. נתן לי כולם ולא לעניים. ולא אזהרה. עשה סעודה ולא נתן לי כולם ולא לעניים. ולא הקריב לפניך אפילו יונה אחת. ועוד אמרה שרה שצדקת בה. א"ש הקב"ה מי בעולם כאברם. ולא זו משם עד שבלבל כל שמחה הידי. ופקד הקב"ה להקריב יצחק לקרבן. ונגזר על שרה שתמות בשבץ צער בנה. כל צעד היא גרם על שלא נתן כלום לעניים:

(ח) ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברם מצחק. א"ר חייא מיום שנולד יצחק. והיה ישמעאל בבית אברם. לא נתעלה ישמעאל בשמו. במקום שהזהר מונח. הפסולת לא נזכר לפניו. ולפיכך כתוב בן הגר המצרית. נגר שאינו ראוי להזכר לפני יצחק. א"ר יצחק ותרא שרה. בעין של בזיון ראתה אותו שרה. שלא ראתה אותו בעין שהוא בנו של אברם. אלא שהוא בן הגר המצרית. ולפיכך כתוב ותרא שרה. שרק שרה ראתה אותו בעין זו. ולא אברם. שהרי כאברם לא כתוב בן הגר. אלא בנו. בוא וראה אחר כך כתוב. וירע הדבר מאד בעיני אביה על אדות בנו. ולא כתוב על אדות בן הגר המצרית. לפיכך כתוב ותרא שרה את בן הגר המצרית. ולא ראתה שהוא בנו של אברם. רבי שמעון אמר זה הכתוב שבחה של שרה הוא. לפי שהתעורר אותו מצחק לעבודה זרה. אמרה ודאי אין זה הבן בנו של אברם. שיעשה מעשיו של אברם. אלא בן הגר המצרית. הוא חזר לחלק של אמו. לפיכך ותאמר לאברם גרש האמה הזאת ואת בנה. כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק. וכי תעלה על דעתך ששרה היתה מקנא לה או לנדה. אם כי לא ה' מסכים הקב"ה עמה. שכתוב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. אלא לפי שראתה אותו מצחק בע"ז. ואמו למדה לו משפטי ע"ז. לפיכך אמרה שרה כי לא יירש בן האמה הזאת וגו'. אני ידעתי שלא יירש לעולם חלק בהאמונה. ולא יודע לו עם בני חלק. לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. ולפיכך הסכים עמה הקב"ה. והקב"ה רצה להפריש בלבדו זרע הקדוש בראוי. כי בשביל זה ברא העולם. שהרי ישראל עלה ברצון הקב"ה עד שלא נברא העולם. ולפיכך יצא אברם לעולם. והעולם נתקיים בשבילו

ולא יסד חולקים לקב"ה. הוא רע עין שכן שזנא אותו. וקח מקטרג ליה וסליק ליה מעלמא. וכזה עקו על עקו מסבב ליה. חולקים לקב"ה הוא לחזי למסכני כפוש מה דיכול למעבד. מאן לן בעלמא גדול מאברם. דעבד סיבו לכל בריון. וביזמא דעבד משתה מה כתוב. ויעש אברם משתה גדול ביום הגמל את יצחק עבד אברם משתה קרא לכל ברביו דרא לההיא סעודתא. ותנין בכל סעודתא דחדוה ההוא מקטרגא אזיל ותמי וזי ההוא בר נש חקדים סיבו למסכני ואזי מסכני צביתא ההוא מקטרגא חתפיש מסהיא ציתא ולא עאל תמן ואזי לאו עאל תמן ותמי ערבויה דחדוה בלא מסכני. ובלא סיבו דחקדים למסכני. סליק לעילא מקטרגא עליה. אברם כיון דזמין לרבביו דרא. נתת מקטרגא וקס על פתחא כנוולא דמסכנא. ולא הוה מאן דאשגח ביה. אברם הוה משמש לאינון מלכין ורבבין. שרה ארויקת צנין לכולהו. דלא הוה מהימנין דלשיה אולייתא אלא חזרו אסופי הוא. ומן שוקא חיייתו ליה. צנין כך חתיין צבייהו צהדייהו. ונסלת לון שרה וחויקת לון קחייהו. הסיד מי מלל לאברם הניקה בנים שרה. בנים ודאי. וכד ההוא מקטרגא קאים על פתחא אמרה שרה לחוק עשה לי אלהים מיד סליק ההוא מקטרגא קמי קב"ה ואמר ליה רבון עלמא. את חזרת אברם אוהבי עבד סעודתא ולא יסד לי מידי ולא למסכני. ולא קריב קדמך אפילו יונה חדא. ותו אמרה שרה דחייבת בה א"ל קב"ה מאן בעלמא כאברם ולא זו מתת עד דבלבל כל ההיא חדוה ופקוד קב"ה למקרב ליתחך קרבנא ואתגזר על שרה דתמות על לערא דבנה כל ההוא לערא גריס דלא יהיב מידי למסכני:

(ט) ותרא שרה את בן הגר המלרית אשר ילדה לאברם מנחך א"ר חייא מיומא דחילוד יצחק והוה ישמעאל צביתא דאברם. לא חתתק ישמעאל בשמה צתמר דדבא שריא. סוספיתא לא ארכר קמיה. ובגין כך את בן הגר המלרית. נגר דלא יתחוי לאדכרר קמיה דיתחך א"ר יצחק ותרא שרה צבייהו דקלנא חמאת ליה שרה דלא חמאת ליה צבייהו דלחיו צרא דאברם אלא דלחיו צרא דהגר המלרית ובגין כך יתרא שרה. דשרה חייאת ליה צבייהו דא. ולא אברם דלחיו צאברם לא כתבי בן הגר אלא בנו. תא חוי לבתר מה כתבי. וירע הדבר מאד צבייהו אברם על אדות בנו ולא כתבי על אדות בן הגר המלרית. בגין כך ותרא שרה את בן הגר המלרית. לא חמאת דלחיו צבייהו דאברם. רבי שמעון אמר האי קרא תושבתא דשרה איחוי. בגין דחמאת ליה דקא מנחך לעבודה זרה. אמרה ודאי לאו צרא דא צרא דאברם. למעבד עובדיו דאברם. אלא צרא דהגר המלרית. מיחוי אהדר לחולקא דחמיה. בגין כך ותאמר לאברם גרש האמה הזאת ואת בנה. כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק. כי סלקא דעתך דקני לה שרה לא לברה. אי הכי לא הוה אודי עמה. דכתיב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקול. אלא בגין דחמאת ליה מנחך בע"ז. וחמיה חולפא ליה נימוסי דע"ז. צב"כ דלחיה שרה כי לא יירש בן האמה הזאת וגו' אנה ידענא דלחיה ירית לעלמין חולקא דמיהמוותא ולא יסא ליה עם בני חולקא. לא בעלמא דין ולא בעלמא דחתי ובגין כך אודי עמה קב"ה. וקב"ה בעא לאפרסח בלחודו ורעא קדישא דקרא ימות. דבגין כך צרא עלמא. דהא ישראל סליק צרעותא וקב"ה עד לא יבדי עלמא. ובגין כך נפק אברם לעלמא. ועלמא מתקיים צבייהו

בשבילו. ואברדם ויצחק עמדו ולא נתישבו במקום. עד שיצא יעקב לעולם. כיון שיצא יעקב לעולם נתקיימו אברדם ויצחק. ונתקיים כל העולם. ומשם יצא עם הקודש לעולם. ונתקיים הכל כרמיון שנמצא בהקדושה שלמעלה כראוי וליפיוך א"י הקב"ה כל אשר תאמר אליו שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע. ולא בישמעאל :

א) ותלך ותתע במדבר באר שבע. כתוב כאן ותתע. וכתוב שם ^ב הבל דמה מעשה תעוועים ^ג וירא והקב"ה בשביל אברדם לא עזב אותה ואת בנה. הוא וראה בראשונה כשברחה מלפני שרה. מה כתוב. כי שמע ה' אל עני. ואחרי שמעתי אחרי ע"ו. אע"פ שכתוב ותשא את קולה ותבך. מה כתוב כי שמע אלהים אל קול הגער. ולא כתוב כי שמע אלהים את קולו. כאשר הוא שם. ודרי ביארו שלא הי' עוד בן עונשין אצל בית דין שלמעלה. שהרי בית דין שלמטה מענישים מן י"ג שנה ומעלה. ובית דין שלמעלה מעשרים שנה ומעלה. ואע"פ שרשע היה. אין בן עונשין הוא זה נתבאר. והוא שכתוב כאשר הוא שם. א"ר אלעזר אם כן מי שנחלק מן העולם טרם שהגיע ימיו לעשרים שנה. מאיזה מקום נענש. לפי שהרי מן י"ג שנה ולמטה אין הוא בן עונשין. אלא בחמשים של אביי וכל להענש. אבל מן י"ג שנה ומעלה המור העונש. א"ל הקב"ה חס עליו שימות זכאי. ונתון לו שכר טוב בעולם הבא. ולא שימות חייב שיהי' נענש לעולם הבא. וזה נתבאר — :

ב) וירי אחד הדברים האלה וגו'. א"ר שמעון הרי למרני וירי בימי. על צער נאמר. וירי. אע"פ שלא כתוב בימי. מעט צער יש בו. וירי אחד. אחד מדרגה התחתונה סכל מדרגות עליונות. ומה היא. דברים. בכתוב ^ג לא איש דברים אנכי ^א ופי זה היה אחד מדרגה הזו. והאלהים נסה את אברדם. שבא השטן לקטרני לפני הקב"ה על אברדם. שאין הדבר בשלמות כראוי עד שיעשה דין ויצחק. כי השטן שהוא היצר הרע אחד הדברים הוא. ובא לקטרני. כאן יש להבין. שכתוב והאלהים נסה את אברדם. את יצחק צריך לומר. שהרי יצחק בן שלשים ושבע שנים היה. והרי אביו אין בן עונשין שלו היה. שאילו אמר יצחק אינני רוצה. לא היה אביו נענש עליו. ומפני מה כתוב והאלהים נסה את אברדם. ולא כתוב נסה את יצחק. אלא את אברדם וראי. שבקש להכליל אותו ברין. שהרי אברדם לא הי' בו דין כלל מקודם לזה. ועתה נכלל מים באש. ואברדם לא היה בשלמות עד עתה. שנכלל מים באש ואש במים ^א ולפיכך כתוב והאלהים נסה את אברדם. ולא כתוב את יצחק. שהמין בזה לאברדם להתכלל ברין. וכאשר עשה זאת נכנס אש במים. ונשתלם זה עם זה. וכוא וראה סוד הדבר. אע"פ שאמרנו המעם שכתוב אברדם ולא יצחק. אבל יצחק גם כן נכלל בכתוב הזה. סוד הדבר שכתוב והאלהים נסה את אברדם. נסה לאברדם לא כתוב. אלא את אברדם. את הוקא וזה יצחק. שהרי בשעה שהיה הי' שורה בגבורה שלמטה. כיון שנעקד ונודסן לעשות בו דין על ידי אברדם כראוי. אז נתעמר במקומו עם אברדם. ונעשה התבללות

בגיניה. ואברדם ויצחק קיימו ולא אחסבו בדוכתייהו. עד דנפק יעקב לעלמא. כיון דנפק יעקב לעלמא חתקיימו אברדם ויצחק. וחתקיימו כל עלמא ומתמן נפק עמא קדישא לעלמא. וחתקיימו כלל בגוונא קדישא כדקא יאות ^א וצנין כך חיל קב"ה כל אשר תאמר אליו שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע. ולא בישמעאל

א) ותלך ותתע במדבר באר שבע כתיב הכא ותתע. וכתיב התם ^ב הבל דמה מעשה תעוועים ^ג וירא וקב"ה בגיניה לאברדם לא שדיק לה ולברס. תא חוי בקדמיתא כד זולת מקמא דשרה. מה כתיב. כי שמע ה' אל עני. והסתא דמעתא בטר ע"ו. אע"פ דכתיב ותשא את קולה ותבך מה כתיב כי שמע אלהים אל קול הגער. ולא כתיב כי שמע אלהים את קולו. בלשון הוא שם. הא אוקמוס דלא בר עונשא הוא לגבי די דינא דלעילא. דהא די דינא דלתתא ענשין מתליסר שנין ולעילא. ודי דינא דלעילא מעשרין שנין ולהלואה ^א ואע"פ דחייבא הוא. לאו בר עונשא איסו והא אוקמוס. והא הוא דכתיב בלשון הוא שם. א"ר אלעזר אי הכי מהן דלסתלק מעלמא עד לא מסין יומיו לעשרין שנין. מהן אתר חתענש בגין דהא מתליסר שנין ולתתא לאו בר עונשא איסו. אלא בחסאוי דאביו אכל מתליסר שנין ולעילא מסו. חיל קב"ה חס עליה ליתום זכאי. ויהיב ליה אגר שב בהוא עלמא. ולא ליתום חייב דיתענש בהוא עלמא. ואוקמוס — :

ב) וירי אחד הדברים האלה וגו'. א"ר שמעון הא תינין ויהי בימי. על צער אחרת. ויהי. אע"פ דלא כתיב בימי. ספסי דלערא חית זיה. ויהי אחר. בטר דרגא פתאה דכל דרגין עלאין. ומאן איסו. דברים כדא ^ג לא איש דברים אנכי ^א ומאן הוא בטר דרגא דא. והאלהים נסה את אברדם דלתיא ילך הרע לקטרנא קמי קב"ה עליה לאברדם. דלא חשתלס כדקא יאות עד דיעבד דינא ביצחק. דינא הרע אחר הדברים איסו ואתא לקטרנא הכא חית לאסתכלא והאלהים נסה את אברדם. את יצחק מטבי ליה. דהא יצחק בר תלתין ושבע שנין הוא והא אבוס לאו בר עונשא דליס הוס. דלחלמא אחר יצחק לא צנינא. לא חתענש אביו עליה. ומאי פעמא והאלהים נסה את אברדם. ולא כתיב נסה את יצחק אלא את אברדם ודאי. בצניי לאסתכלא דדינא. דהא אברדם לא הוא זיה דינא כלל מקדמת דנא והסתא אסתכלוי חיה בצאח ואברדם לא הוא שליט עד הסתא. דלסתכלוי חיה בצאח והאש צמיא ^א וצנין כך והאלהים נסה את אברדם. ולא את יצחק. דלזומן לאברדם לאסתכלא דדינא. וכד עבד דא אצל אש צמיא. ואסתליס דא עם דא. ותא חוי דוא דמלה. אע"פ דקאחזין לאברדם כתיב ולא יצחק. יצחק נמי אסתכלוי זיה צמאי קרא. רוא דכתיב והאלהים נסה את אברדם. נסה לאברדם לא כתיב. אלא את אברדם. את דייקא ודא יצחק דהא צהסיו ענתא בצבורה תתאה שריא. כיון דלשתעקד ואודמן דדינא על ידא דאברדם כדקא יאות. כדן חתענש בצמאיה צהסיה לאברדם. ואסתכלוי

בראה כקן. ות א ד קיט : ב ימי י ג ד קיט : ד שנות ד

זין הזהר

[ג] פי' שחננה העולם לא היתה כראוי לא במדת החסד בלבד ולא במדת הגבורה בלבד אלא במדת הרחמים שהיא המתקנת גבורה בחסד. והוא שיש קדושת יעקב : [ד] מה שם עבודה וזה אמר כאן עבודה וזה : [ה] פי' כי ספירת מלכות שהיא מדרגה התחתונה מן העשר ספירות היא מלכות דבור דברים. ואחר מדרגה זו מתחיל שורש השפן וכל בת דליה. וכן ספירת מלכות יש ספיקה לבן שמעב במ היותו להחיותו כבוד ונליה יורדות מות כירוע. ולכן הוא נקרא אחרי הדברים : [ו] שעי' העקדה נכלל אברהם בגבורה ויצחק שנתחיה לרצון אביו ונבעד לחקק נכלל בחסד. והיו ג אש במים ומים באש :

ואתכלו אש במים ונתעלו למעיה. שאו נמצאה מחלוקת כראוי. מים בשר. מי ראה אב רחמן שנעשה אכזרי. אלא בשביל שיהיה נמצא מחלוקת של מים באש. ולהתעמר כך בשורשם ¹⁰¹ עד שבא יעקב ונתתקן הכל כראוי. נעשו שלשה אבות בשלמות. ונתתקנו עליונים והתתונים.

(א) והאלהים נסה את אברהם. א"ר יהודה מהו נסה. הרמה נס. כמש"כ ⁽²⁾ הרינו נס שאו נס. הרים גל שלו בכל העולם. שרדי על ידי זה הרים הקב"ה הנצו של אברהם בעיני כל. וש"כ נסה את אברהם. כי בשביל להרים גל הצדיקים הקב"ה מנסה אותם. להרים ראשם בכל העולם:

(ב) ויאמר קח נא את בנך וגו'. א"ר שמעון ובי איך יכל אברהם שהי' זקן לקחת אותו. אפשר האמר לפי שיצחק לא יצא מרשותו כלל. כן הדבר. אבל יהבן ככתוב ⁽⁷⁾ קח את אהרן ואת אלעזר בנו. והיינו להשיבם בדרבים. ולהנהיגם לרצונו של הקב"ה. אף כאן קח בדרבים. את בנך את יחידך אשר אהבת. הרי ביארו זאת. ולך לך אל ארץ המדינה וגו'. כמש"כ ⁽⁸⁾ אלך לי אל הר המור ⁽¹⁰¹⁾ לעשות דתקון במקום הראוי:

(א) ביום השלישי ויש"א אברהם א"ת עיני וירא את המקום מרחוק ⁽¹⁰²⁾ ביום השלישי הרי ביארו זאת. מה המעם שכתוב ביום השלישי וירא את המקום מרחוק. אלא לפי שכתוב כי ביוצק יקרא לך זרע. וזה הוא יעקב שיצא ממני. והיו המכין של ביום השלישי ⁽¹⁰³⁾ וירא את המקום מרחוק. כמש"כ ⁽¹⁾ מרחוק ה' נראה לי. וירא את המקום. זה הוא יעקב. שכתוב בו ויקח מאבני המקום. הסתכל אברהם ביום השלישי היינו מדרגה השלישית. וראה את יעקב שעתיד לצאת ממני. מרחוק. כמו שאמרנו מרחוק ולא זמן קרוב. א"ל ר' אלעזר מה זה שבח לאברהם. שהסתכל וראה שעתיד לצאת ממנו יעקב. שרדי כשהלך לעקוד את יצחק. אין זה שבח כל כך לאברהם. א"ל וראי שראה את יעקב. שרדי עוד מודם לזה ידע אברהם הדבסה והסתכל ביום השלישי היינו מדרגה רשמישית שהעשה השלמות ⁽¹⁰⁴⁾ ואו ראה את יעקב שכתוב וירא את המקום. אבל עתה עמד לו הדבר מרדיק. לבי שרלך לעקוד את יצחק. ולא רצה להרדר ארתי הקב"ה —

(א) ביום השלישי ויש"א אברהם א"ת עיני וירא את המקום מרחוק ⁽¹⁰²⁾ ביום השלישי הרי ביארו זאת. מה המעם שכתוב ביום השלישי וירא את המקום מרחוק. אלא לפי שכתוב כי ביוצק יקרא לך זרע. וזה הוא יעקב שיצא ממני. והיו המכין של ביום השלישי ⁽¹⁰³⁾ וירא את המקום מרחוק. כמש"כ ⁽¹⁾ מרחוק ה' נראה לי. וירא את המקום. זה הוא יעקב. שכתוב בו ויקח מאבני המקום. הסתכל אברהם ביום השלישי היינו מדרגה השלישית. וראה את יעקב שעתיד לצאת ממני. מרחוק. כמו שאמרנו מרחוק ולא זמן קרוב. א"ל ר' אלעזר מה זה שבח לאברהם. שהסתכל וראה שעתיד לצאת ממנו יעקב. שרדי כשהלך לעקוד את יצחק. אין זה שבח כל כך לאברהם. א"ל וראי שראה את יעקב. שרדי עוד מודם לזה ידע אברהם הדבסה והסתכל ביום השלישי היינו מדרגה רשמישית שהעשה השלמות ⁽¹⁰⁴⁾ ואו ראה את יעקב שכתוב וירא את המקום. אבל עתה עמד לו הדבר מרדיק. לבי שרלך לעקוד את יצחק. ולא רצה להרדר ארתי הקב"ה —

(א) ביום השלישי ויש"א אברהם א"ת עיני וירא את המקום מרחוק ⁽¹⁰²⁾ ביום השלישי הרי ביארו זאת. מה המעם שכתוב ביום השלישי וירא את המקום מרחוק. אלא לפי שכתוב כי ביוצק יקרא לך זרע. וזה הוא יעקב שיצא ממני. והיו המכין של ביום השלישי ⁽¹⁰³⁾ וירא את המקום מרחוק. כמש"כ ⁽¹⁾ מרחוק ה' נראה לי. וירא את המקום. זה הוא יעקב. שכתוב בו ויקח מאבני המקום. הסתכל אברהם ביום השלישי היינו מדרגה השלישית. וראה את יעקב שעתיד לצאת ממני. מרחוק. כמו שאמרנו מרחוק ולא זמן קרוב. א"ל ר' אלעזר מה זה שבח לאברהם. שהסתכל וראה שעתיד לצאת ממנו יעקב. שרדי כשהלך לעקוד את יצחק. אין זה שבח כל כך לאברהם. א"ל וראי שראה את יעקב. שרדי עוד מודם לזה ידע אברהם הדבסה והסתכל ביום השלישי היינו מדרגה רשמישית שהעשה השלמות ⁽¹⁰⁴⁾ ואו ראה את יעקב שכתוב וירא את המקום. אבל עתה עמד לו הדבר מרדיק. לבי שרלך לעקוד את יצחק. ולא רצה להרדר ארתי הקב"ה —

(א) ביום השלישי ויש"א אברהם א"ת עיני וירא את המקום מרחוק ⁽¹⁰²⁾ ביום השלישי הרי ביארו זאת. מה המעם שכתוב ביום השלישי וירא את המקום מרחוק. אלא לפי שכתוב כי ביוצק יקרא לך זרע. וזה הוא יעקב שיצא ממני. והיו המכין של ביום השלישי ⁽¹⁰³⁾ וירא את המקום מרחוק. כמש"כ ⁽¹⁾ מרחוק ה' נראה לי. וירא את המקום. זה הוא יעקב. שכתוב בו ויקח מאבני המקום. הסתכל אברהם ביום השלישי היינו מדרגה השלישית. וראה את יעקב שעתיד לצאת ממני. מרחוק. כמו שאמרנו מרחוק ולא זמן קרוב. א"ל ר' אלעזר מה זה שבח לאברהם. שהסתכל וראה שעתיד לצאת ממנו יעקב. שרדי כשהלך לעקוד את יצחק. אין זה שבח כל כך לאברהם. א"ל וראי שראה את יעקב. שרדי עוד מודם לזה ידע אברהם הדבסה והסתכל ביום השלישי היינו מדרגה רשמישית שהעשה השלמות ⁽¹⁰⁴⁾ ואו ראה את יעקב שכתוב וירא את המקום. אבל עתה עמד לו הדבר מרדיק. לבי שרלך לעקוד את יצחק. ולא רצה להרדר ארתי הקב"ה —

(א) ביום השלישי ויש"א אברהם א"ת עיני וירא את המקום מרחוק ⁽¹⁰²⁾ ביום השלישי הרי ביארו זאת. מה המעם שכתוב ביום השלישי וירא את המקום מרחוק. אלא לפי שכתוב כי ביוצק יקרא לך זרע. וזה הוא יעקב שיצא ממני. והיו המכין של ביום השלישי ⁽¹⁰³⁾ וירא את המקום מרחוק. כמש"כ ⁽¹⁾ מרחוק ה' נראה לי. וירא את המקום. זה הוא יעקב. שכתוב בו ויקח מאבני המקום. הסתכל אברהם ביום השלישי היינו מדרגה השלישית. וראה את יעקב שעתיד לצאת ממני. מרחוק. כמו שאמרנו מרחוק ולא זמן קרוב. א"ל ר' אלעזר מה זה שבח לאברהם. שהסתכל וראה שעתיד לצאת ממנו יעקב. שרדי כשהלך לעקוד את יצחק. אין זה שבח כל כך לאברהם. א"ל וראי שראה את יעקב. שרדי עוד מודם לזה ידע אברהם הדבסה והסתכל ביום השלישי היינו מדרגה רשמישית שהעשה השלמות ⁽¹⁰⁴⁾ ואו ראה את יעקב שכתוב וירא את המקום. אבל עתה עמד לו הדבר מרדיק. לבי שרלך לעקוד את יצחק. ולא רצה להרדר ארתי הקב"ה —

(א) ויראו אל המקום אשר אבר לו האלהים. רמזו כאן טאע"פ שבא לראיה הדיא וראה את יעקב. אבר אברהם ודאי שרקב"ה יידע באיפן אדר הראוי שיירד. מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו'. מה כתיב למעלה. ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבני הרי ביארו. אבל מה המעם ש"א הטיב לו ליום. אלא לפי שרדי נסתלק מן רחמי האב על הבן. לפיכך כתוב הנני בני ⁽¹⁰⁵⁾ הנני שנסתלק הרחמים ונרפך לדון:

(א) ויראו אל המקום אשר אבר לו האלהים. רמזו כאן טאע"פ שבא לראיה הדיא וראה את יעקב. אבר אברהם ודאי שרקב"ה יידע באיפן אדר הראוי שיירד. מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו'. מה כתיב למעלה. ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבני הרי ביארו. אבל מה המעם ש"א הטיב לו ליום. אלא לפי שרדי נסתלק מן רחמי האב על הבן. לפיכך כתוב הנני בני ⁽¹⁰⁵⁾ הנני שנסתלק הרחמים ונרפך לדון:

(א) ויאמר אברהם אלהים יראה לו השם. לא כתוב ויאמר אביו. שרדי לא עמד עליו כאב. אלא בעל

(א) ויאמר אברהם אלהים יראה לו השם. לא כתוב ויאמר אביו. שרדי לא עמד עליו כאב. אלא בעל

מראה מקובות (א) דף ק"י (ב) יפשי ס"ג (ג) דף קט"ו (ד) נדחרי כ"י (ה) ש"ד (ו) דף ק"ב (ז) יפשי נ"א (ח) דף ק"ב (ט) דף ק"ב.

זו הזהר

[101] ש"ל עובדא זו יתתא שאכרדם נתרצה להתתקן לאכזרי לשחום בנו. ויצחק שנכנס לאברהם נעשה המתקן נבונה בחסד לעילא בשורש שניהם: [102] הרי הכיני מקום המזבח נקרא הר רבור. כי כמו שאדם נהנה מן ריח ברושם המור כך נהנה הקב"ה מן ריח הקרבנות כמש"כ בקרבן. ה' וירא ר' את ריח גיחתו. וכן בכל הקרבנות כתוב לריח גיחתו: [103] וכן מופי חיבות אמת. זה יעקב. כמש"כ חתן אמת ויעקב. ולעת ראה אברהם סקס יעקב מתיק ויא מקורב כנזר לקמן [104] מ"ו יום השלישי היינו מדרגה השלישית תפארת שורש יעקב. [105] כי עיקר השלמות להגות זה הקוים היא מדרגה השלישית מרת הרחמים שורש יעקב: [106] מ"ו שאני עתה בבחינת של בני שהיא מרת הנבונה:

בעל מחלוקת הזה לוי אלהים יראה לו השם. יראה לנו צדיק לומר. מה יראה לו. אלא כך א"ל. אלהים יראה לו לעצמו שה כאשר יהי' נצרך. אבל עתה בני לעולה ולא שה. מיד וילכו בניהם יחדו [קפ] :

בעל מחלוקת הזה לוי אלהים יראה לו השם יראה לנו מצד לוי. מתי יראה לו. אלא א"ל אלהים יראה לו לגרמיה כד לוי יעשרך הכל הבהר בני ולא אמר. מיד וילכו בניהם יחדו [קפ] .

א) וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחט את בנו, ר' שמעון פתח ואמר (ב) הן אראלם צעקי חוצה מלאכי שלום מר יבכיו. הן אראלם. אלו מלאכים העליונים. צעקו בשעה הרוא. ובקשו לעמד על דבר ההיא שכתוב ויוצא אותו החוצה [קפ] לפיכך צעקו חוצה. מלאכי שלום. אלה הם מלאכים אחרים. שהיו עתידים ללכת לפני יעקב. ובשביל יעקב הבטיחם הקב"ה שלום. שכתוב (ג) ויעקב הלך לדרכו ויפגועו בו מלאכי אלהים. ואלו נקראים מלאכי שלום. כלם בנו כשראו לו לאברהם שעקד את יצחק. ונודעו עיונים ותחוננים. וכלם על יצחק :

א) וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחט את בנו ר' שמעון פתח ואמר (ב) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיו הן אראלם מלאכי עלמי נעקו צהלים שעתא ובעי לקיימא על הויא מלה דכתיב ויואל אותו המונה [קפ] בגין כך נעקו חוסי . מלאכי שלום. אלון אינון מלאכין אחרנין דהוו זמנין למיחך קמיה דיעקב. ובינייהו דיעקב אבמח לון קב"ה שלימו. דכתיב (ג) ויעקב הלך לדרכו ויפגועו בו מלאכי אלהים. ואלון אקרין מלאכי שלום כלוהו ככו כד ימיו ליה להצבריה דעקידי ליה ליחמך. ואודעונו ג'א' ותמאי. וכלוהו עליה דיחמך

ז) ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם אברהם. יש מעם פסיק בגוייהו ולתו אברהם בתראה כקדמא. בתראה שלים. קדמאה לא שלים [קפ]. ר' חייל אמר אברהם אברהם. בגין לאתערלא ליה ברוחא אחרא שבוצלא אמרלא בלבא אחרא. ר' יהודה אמר אברהם אברהם. ומהלוק ברעוהא קמי קב"ה. כריחא דקשרת בוסמין. דכתיב כהניא קמיה מרין זמנין ביומא. ואשתליס קרבנא דסה נערא דמבריה הוה בשעתא דאתמר ליה אל תסלח ידך אל הנער ואל תעש לו מחוזה דחייב דקרבניה לא אשתליס. ולמנא עבד וסדר כלא ובנה מזבח. מיד

ז) ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם אברהם פסיק עתא בגוייהו ולתו אברהם בתראה כקדמא. בתראה שלים. קדמאה לא שלים [קפ]. ר' חייל אמר אברהם אברהם. בגין לאתערלא ליה ברוחא אחרא שבוצלא אמרלא בלבא אחרא. ר' יהודה אמר אברהם אברהם. ומהלוק ברעוהא קמי קב"ה. כריחא דקשרת בוסמין. דכתיב כהניא קמיה מרין זמנין ביומא. ואשתליס קרבנא דסה נערא דמבריה הוה בשעתא דאתמר ליה אל תסלח ידך אל הנער ואל תעש לו מחוזה דחייב דקרבניה לא אשתליס. ולמנא עבד וסדר כלא ובנה מזבח. מיד

ט) וישא אברהם את עיניו וירא ודנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו וגו'. הרי למדנו שזה האיל נברא בין השמשות. וכן שנתו היה. כמש"כ כבש אחר בן שנתו לעלה. וכן צריך להיות. וא"כ איך אמרו שבין השמשות נברא. ועוד הרי יצחק לא ה' עדיין בעולם [קפ] אלא שנפדאו זה רבץ להזמין איל בשעה שיצטרך לו לאברהם. כמו בכל שאר הדברים שנבראו בין השמשות. היינו שנחמנה זה הבח להזמין דבר ההוא בשעה שיהי' נצרך לו. כן גם איל הזה שנקרב תחת יצחק. פתח ואמר כתוב (א) בכל צדמה לו צר ומלאך פגיו הושיעם וגו'. הושיעם. ודרי הוא עמרם באותה הצרה. ועתה אמרת הושיעם [קפ] אלא מושיעם לא כתוב. רק הושיעם מקודם לזה. בבה שהוא עתיד בצרה ההוא לסבף עמרם. ובוא וירא בכל זמן שישראל הם בגלות. השכינה עמרם בגלות. ודרי ביאורו במה שכתוב (א) ושב ה' אלדך את שבותך ורדחך וגו' [קפ]. ובשביל שהשכינה עמרם. הקב"ה זוכר אותם להשיבם ולהוציאם מן הגלות. שכתוב (ב) ואזכר את בריתי. בתהלה. ואח"כ ועתה רצה צעקת בני ישראל באה אלי .. ועתיד הקדוש ברוך הוא להבריא בכל

ט) וישא אברהם את עיניו וירא ודנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו וגו' הא פנין הוא איל דאתברי בין השמשות הוה וכן שנתו הוה. כד"א כבש אחר בן שנתו לעולה. והכי אלשריך. ואת אמרת בין השמשות הוה ותי הא יחמך לא הוה צלמא [קפ] אלא דתפקך חילא לחודמנא הוהא חיימא בשעתא דאלשריך ליה לאברהם כמה דכל אינון מלין דהוו בין השמשות חיימא לחודמנא הוהא מלה בשעתא דאלשריך ליה הכי נמי האי איל דתקריב תחותי דיחמך. פתח ואמר (א) בכל צדמה לו צר ונלך פגיו הושיעם וגו' .. הושיעם והא לויס עמחון צהלו עקו ואת אמרת הושיעם [קפ] אלא מושיעם לא כתיב. חלה הושיעם מקדמה דנא. דלויס זמין צהלו עקו למסבל עמחון. ותא מוי בכל זמנא דישראל חייבין בגלותא. שכינתא עמחון בגלותא. והא חוקמיה דכתיב (א) ושב ה' אלדך את שבותך ורדחך וגו' [קפ] .. ובגין דשכינתא עמחון קב"ה חזכר לון לאוסבא לון ולאפקח לון מן גלותא. דכתיב (ב) ואזכר את בריתי בקדמיתא. ולבהר ועתה הנה נעקת בני ישראל צהא אלי .. וזמין קודשא בריך הוא לאכרח בכל

מראה מקורות (א) דף ק. (ב) יבטי כ"ג (ג) נלשית כ"ב (ד) דף ק. (ה) דף ק. (ו) יבטי ס"ג (ז) דנריס ל' (ח) שנות ר

זרר הזהר

[קפ] פ"י ברעה אתה וברצון אחר לעשות רצון הבורא : [קפ] ואמר לו בה יהיה זרעך ככוכבי השמים : [קפ] אברהם הראשון מורה על קודם נסיון העקדה שהיה רק בבחינת חסר בלבד ואין זה שלמות. ואברהם האחרון מורה על אחר שעמד בנסיון העקדה ועי' בכלל בו בורה דרין. והיינו שלמות יותר : [קפ] פ"י שיצחק לא ה' עדיין בעולם שיתרצה להשחט. וכיון שזה ענין התולה במחירת האדם איך נזכר לומר שנברא בין השמשות רכיון שאין הקב"ה בורא רבך על חנם א"כ ידועתו של הקב"ה עם פעולתו בכריאת האיל היתה סבתה שלפעלה שאברהם ויצחק יתרוצו לנסיון העקדה. וא"כ אין זה מעלה לאברהם ויצחק, לכן מותר שי'א נברא מוסבל רק שהיתה פקידה לזה ברך האמשרי : [קפ] פ"י שהיה אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. [קפ] שלא כתוב והשיב בבגין המעיל לאחרים אלא שכתוב ושב. והיינו שגם השכינה תשוב מן הגלות. וזאת שגם השכינה עם ישראל בהגלות היא עיקר הישועה לישראל כי עי' גם במחיים שבכל זמנא שיהיו נמצאים יהיו נגאלים בזכות השכינה הקדושה :

היון ויכר ויתגל וגו' [1] ובגין לאצרהם ושרה לא תמדבקו ביה . בג"כ שרה וכתה לחיין עלמיין לה ולבעלה ולכניה בתרסה . ה"ד (א) הביטו אל לור חולבתה ואל מקבת בור נוקרתם . וע"ד ויהיו חיי שרה דומתה בזה בכלהו ולא כתיב בכלהו נשי ויהיו חיי חוה וכן בכלה . היא תמדבקת בחיין וע"ד דילה סו חייין ויהיו חיי שרה . אינון היין כלהו לעילא . מאה שנה לעילא . ועשרים שנה לעילא . ושבע שנים לעילא . כלהו סו כדקא יאות [1]

(ב) ותמת שרה בקרית ארבע ר' אצח אמר כנווה דא לא סו בכל נשי עלמא דהא תאמר חושבן יומא ושכא וקומא בעלמא . והיהיא תמר לתאקרת ביה אלף לחמשה דלא הוה גברה בכל נשי עלמא . ואי תימא לא מרים תאמר דכתיב ותמת שרה מרים ותקבר שם . בגין לחמשה סרהנא דישראל קא תאמר דהא מיה לא אזלי להו בישראל אלף בזכותא דמרים אבל לא תאמר בזמיתה כמה לתמר גברה (ג) ר' יסודה אמר תא חיי ותמת גברה בקרית ארבע רוא איסו . בגין דלא הוה מיתתה על דא דהוה נחש עקומאה ולא שלטא בה כשאר נשי עלמא דליהו שליט בהו ועל ידיה מיתו בני עלמא מיומא דגריס לון אדם . בר משה אהרן ויריס דכתיב בזה על פי ה' . אבל גברה כתיב בקרית ארבע רוא בקרית ארבע וה' ברוא עלאה ולא על ידא תמר בקרית ארבע ולא בנחש בקרית ארבע היא תצרן . לתאמר דוד מלכא בלחין [1] וע"ד לא הוה מיתתה בידא תמר אלף בקרית ארבע .

(ד) רננו לי אחות קבר עמכם וגו' א"ר יסודה אצרהם ידע בהיהא יצרתא סימנא ולביה ועומיה תמן הוה בגין דמקמתא דא על אל תמן ותמא לתדס ותוה עמירין תמן ומנא הוה ידע לרינון סו . אלף תמא דיוקניה וכתבנא ולתפתח ליה חד פתחא דגנתא דערן תמן והיהא דיוקנא דלדס הוה קאים לגביה ותא חוי כל מאן דלכתבנא בדיוקנא דלדס לא אשתמיז לעלמיין ממתיה . בגין דהא גבעתא דבר נש אסתלק מעליה חמי ליה ללדס . ובהוה ומנא מית אבל אצרהם אסתכל ביה ותמא דיוקניה ותמקיה ותמא נהורא דהסיר במערתא וחד שרגא ליק כדין תליז אצרהם דירייה בהוה תמר . ולביה ועומיה הוה תדיר ביצרתא תא חוי הכתא אצרהם בהכיתא עבד בזימא והנה קברא לגרה דא כד תבע לא תבע למערתא בהוה וימא ולא תמר דבעי לתפרשא מתייהו אלף תמר הנו לי אחות קבר עמכם ותאקברה מתי מלפני ואי תימא דלא הוה עפרון תמן . תמן הוה דכתיב ועפרון יושב בתוך בני חת ואצרהם לא תמר ליה בהיהא עטתא כלום אלף מה דלמר לון תמר . כמה דכתיב וידבר אל בני חת וגו' . וכי סלקא דעתך דלצרהם בעא ללהקברא בינייהו בין מסתבין או דתיאובותיה הוה עימון אלף בהכמה עבד וילסינן אורח ארעא סכא בזה דעבד אצרהם דהא בגין דתיאובותיה ועומיה הוה בהיהא מערתא . אע"ג דהוה תמן לא בעא למחל ליה מיד ההוה רעוהא דהוה ליה במערתא ותבול בקדמיתא מה דלא אלסריך ליה לאינון תמרין ולא לעפרון . כיון

היון ויכר ויתגל וגו' [1] ולפי שאברדם ושרה לא נתרבקי בו . בשביל זה וכתה שרה לחיי עולם לה ולבעלה ולכניה אחריה . וע"כ (א) הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם . וע"כ כתיב ויהיו חיי שרה . שותה בהן בכלן . ולא כתיב בכל הנשים ויהיו חיי חוה וכן בכלן . היא נדבקה בחיים . ועל כן שלה היו חיים . ויהיו חיי שרה . הם חיים כלם למעלה . מאה שנה למעלה . ועשרים שנה למעלה . ושבע שנים למעלה . כל השנים היו כראוי [1]

(ב) ותמת שרה בקרית ארבע . ר' אבא אמר כדמיין זה לא היו בכל הנשים שבעולם . שהרי נתבט מספר הימים והשנים והקיום שלה בעולם . ומקום ההוא שנקברה בו . אלא כדי להראות שלא היה כמו שרה בכל הנשים שבעולם . ואם תשאיר היו מרים . שכתוב ותמת שרה מרים ותקבר שם . זה כשכיל להראות סרחן ישראל הוא בא . להודיע שהמים לא באו לישראל אלא בזכות מרים . אבל לא נאמר במיתתה כמו שנאמר בשרה . (ג) ר' יהודה אמר בוא וראה ותמת שרה בקרית ארבע . מד הוא זה . לפי שלא היה מיתתה על ידי נחש עקלתון ההוא . ולא שלט בה כמו שאר בני עולם שהיא שולט בהם . ועל ידו מתו בני העולם מיום שנרם להם כך אדם . מלבד משה אהרן ומרים שכתוב בהם על פי ה' . אבל בשרה כתיב בקרית ארבע . היינו סוד של קרית ארבע [1] שמתה בסוד עליון ולא ע"י אחר . בקרית ארבע ולא בנחש בקרית ארבע היא חברן . שנתחבר דוד המלך בהאמון [1] וע"כ לא ה' מיתתה ביד אחר אלא בקרית ארבע .

(ד) רננו לי אחות קבר עמכם וגו' א"ר יהודה אברדם ידע מיזח במערה ההיא . ולבו ורצונו שם היה . לפי שכבר קודם לזה נכנס שמה . וראה לאדם חוה ומינים שם . ומאין ידע שאלה הם . אלא שראה צורתו ומסתכל . ונפתח לו שם פתח אחד של הגן עדן . וצורה ההיא שפ אדם היתה עומדת אצלו . ובוא וראה כל מי שמסתכל בצורת אדם הראשון אינו ניצל לעולם במיתה . לפי שבשעה שהאדם נסתלק מהעולם רואה צורת אדם הראשון . ואז הוא מת . אבל אברדם הסתכל בו וראה צורתו ונתקיים . וראה אור שהאיר במערה ובר אחד דולק . אז נתראה אברדם שהיה סודו בכקים ההוא . ולבו ורצונו היה המיד באותה מערה . בוא וראה עתה שאברדם הבימה עשה בעת שבתע קבר לשרה . שהרי כשתבע לא תבע המערה מיד . ולא אמר שבקש לפרד מדם . אלא אמר הנו לי אחות קבר עמכם ואקברה מתי כלפני . אפשר האמר שלא ה' עפרון שם . הרי ה' שם . שכתוב ועפרון יושב בתוך בני חת . ואברדם לא אמר לו בשעה ההיא כלים . אלא מה שאמר . דם אמר . כמו שכתוב וידבר אל בני חת וגו' . וכי העלה על דעתך שאברדם רצה להקבר בין כמאים . או שהתאוה להיות עמהם . אלא שעשה בהכמה . ולכדנו דרך ארץ באו כמה שעשה אברדם . שהרי לפי שהשקו ורצונו היה במערה ההיא . אע"פ שה' עפרון שם . לא רצה לבקש מכנו מיד כפי רצון ההוא שהיה לו במערה . ובקש תחלה מה שלא נצרך לו מאותן האחרים ולא מעפרון . וכיון

מראה מקובות (א) ישי"י י"א (ב) דף קכ"א (ג) דף קכ"ב (ד) דף קכ"ג

ז"ר הזהר

[1] ענין השתכרות מן יין היינו נ"כ לאחז בחקירה וכן השבע יכה כשפים ולא בסוד האמונה . והיינו ראשו נכנס יין יצא סוד : [1] פי' באמונת האלוהות : [2] סוד קרית ארבע הוא שנדבקה נשמתה בהשכינת הקדושה על דרך מיתת נשיקה והשכינת הקדושה שנקראת בשם אדני' היא עדי וקריה והיכל אל ארבע אותיות השם הוי"ה ב"ה כמ"ש"כ וה' כהיכל קרשן הם וגו' הי"כ"ל וכן ה"ם בגמסריא אדני' : [3] יפרש בזה שהשכינת הקדושה הנרמות בהשם קרית ארבע היא נקראת נ"כ תמרן . על שם התחברות דוד המלך

כיון דלחירו ליה קמי עפרון. שמענו ארני נשיא אלהים
 אלה כתיב ונו' ים כתיב ועפרון יסב בריך בני הת.
 יסב כתיב תצרותא דלנין דלחיר אברהם תמן הוה.
 כיון חמר חטוינו ופגענו לי בעפרון בן צידר ויתן לי
 את מערת המכפלה הכר לו ונו' ולי תימא בנין יקרא
 דילי יתיר מנייכו אנה עבדו דלל רעינא ככו בתוככס.
 בנין דלחקברא דנייכו דרעינא ככו בנין דלל חתפשא
 מנייכו.

(א) ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו ונו'. ארז אלעזר
 בעשתא דעאל אברהם במערתא סיד עאל.
 בנין דהוה רהיט אצתייה דהסוה עגלא. דכתיב ואל הבקר
 רך אברהם ונו' והסוה מן בקר ערק עד הסוה מערתא
 ועאל אצתייה וחזא מן דחזא מו בנין דלחירו ללי כל
 וימא ויחזא וסוה נפיק עד הסוה חקל דהוה סליק ריחין
 עלחין וחזא נסורא דנפיק מנו מערתא ולי תמן
 ותמן תליל עמיס קידשא בריך סוה ובנין כך בעא ליה
 דתיאוצתייה סוה כהוה ארז תדיר ולי תימא לי הכי חזאי
 לא בעה לה עד הכהוה בנין דלל יבגונו עליה הוהיל
 ולא חכשריך ליה הכהוה דהגשריך ליה חמר הוה בעתא
 למצע עליה תל חזי לי עפרון סוה חזי במערתא ים
 דהוה חזי אברהם כה לא יוצין לה לעלחין אלא ודחי
 לא חזי כיה ולא כלוה דהוה אנה חתגליה אלה לאחריה
 ובנין כך לאברהם חתגליה ולא לעפרון לאברהם חתגליה
 דהוה דיליה סוה לעפרון לא חתגליה דלל סוה ליה חולקא
 כיה ובנין כך לא חתגליה לעפרון כלום ולא סוה חזי חלא
 חסוכא ועל דל זבין ד' ויה דלח תצע חתגליה בקדימיתא
 דוצין ליה זבוגא דהוה חתגליה לא קחיר אלא ויתן לי
 את מערת המכפלה אשר לי ונו' ככפס מלח ויתגס לי
 ונו' ותיסו אמר הסדה נתתי לך והיערס אשר בו לך
 כתיסו ונו' בנין דכלא סוה מיאס עליה דעפרון. דלל
 ידע מה סוה ותל חזי כד עאל אברהם במערתא בקדימיתא.
 חזא תמן כסודת וחתמי עפרא קמייה. וחתגלי ליה תמן
 קבצין דהכחי אסתליק ארס צדיוקמיס וחתח ליה
 לאברהם ומייד ו' וזיה ידע אברהם דתמן סוה זמין דלחקברא
 חיל אברהם צמיץ מייד קוסברא קשיר אית סכא ו' א'
 חיל קביה סמריה סכא. וחסויה זמנא עד הספא חתמברא
 כגילדל דקורשא ו' עד דתמיס חתמ בעלחא סכא
 מלכא וליך סא קיוויא לי ועלחא סוה בניך חזי מה
 כתיב ויקס הסדה והיערס הכר בו. קימס חמש סוה
 ליה ים דלל סוה ליה עד הכהוה רבי חלא חמר ויקס
 הסדה ודלי קייס חמש דקס וחסתלק קמיס דל אברהם בנין
 דעד הכהוה לא חתחוי תמן כלום וחסתלק קמיס דהוה סמיר קס
 וחסתלק וכדון קס כלל צניוסוי חיל שמעון בעשתא דעהל
 אברהם במערתא והגיל כיה תמן קחו חוה ומוס
 ולא קבילו דלחקברא תמן חמר ויה חקן ככוסא קמי קביה
 הסדות עלחא בנין הסוה חוה דגרימנא יימת לעלחא
 וחסתא יתוסף לן כסופא חתמא מקחי עובדין עבין דלית
 ככו חמר אברהם סא אנה זמין קמי קביה
 בני.

וכיון שאמר לו לפני עפרון. שמענו ארני נשיא אלהים
 אתה בתוכנו ונו'. מה כתוב ועפרון יושב בתוך בני הת.
 יושב כתיב. מהחלת הדיבורים שאמר אברהם הי עפרון
 שם. ואז אמר שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צידר ויתן לי
 את מערת המכפלה אשר לו ונו'. יאפשר לחברו שבשביל
 כבודי הגדול מכבידכם אני עושה שאיני רוצה בכם. כתיבכם.
 לא בן אלא בשביל להקבר בניכם. שרצוני בכם שלא
 להפרש מכם :

(א) ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו ונו'. ארז אלעזר
 כאשר נכנס אברהם להמקרה איך נכנס שמה.
 לפי שבאשר היה רץ אחר אורו העגל. שכתוב ואל הבקר
 רץ אברהם ונו'. ואינו בן בקר ברח עד המערה ההיא.
 ונכנס אחריו וראה מה שראה. ועוד לפי שהי' מהכלל כל
 יום יום. והיה יוצא עד איתה השדה שזיה מעלה ריח
 עליון. וראה אור שהיה יוצא מתוך המערה והתפלל שם.
 ושם דבר עמו הקדוש ברוך הוא. ולפיכך בקש המערה כי
 רצונו היה בבקים ההוא המיד. ואם השאל אם בן למה
 לא בקש איתה עד עתה. אלא לפי שלא יבגונו עליו. מפני
 שלא ריתה נזכרת לו. עתה שנצטרכה לו אמר הרי השעה
 להבוע איתה. בוא וראה אם עפרון הי' רואה בהמערה מה
 שהי' אברהם רואה בה. לא הי' מוכרח לעולם. אלא ודאי
 לא ראה בה כלום. שהרי איך כל דבר נתגלה אלא לבעליו.
 ולפיכך לאברהם נתגלה ולא לעפרון לאברהם נתגלה
 שהרי שזי היתה. לעפרון לא נתגלה כי לא הי' לו חלק
 בה. ולפיכך לא נתגלה לעפרון כלום. ולא ראה בה אלא
 חשך. ועל כן כבר אותה. ומה עלא תבע אברהם כתהלה
 שיוסבר אותה במכה. שהרי אברהם לא אמר אלא ויתן לי
 את מערת המכפלה אשר לו ונו'. בכסף מלא יתגלה לי
 ונו'. ועפרון אמר השדה נתתי לך ודימעה אשר בו לך
 נתתיה ונו'. זה לפי שהכל הי' נמאס על עפרון מפני שלא
 ידע מה היא. ובוא וראה כשנכנס אברהם בהמערה בתהלה.
 ראה שם ארז ונבנה העפר לפניו. ונתגלו לו שני
 קברים. בתוך כך עלה ארס הריאשון בצורתו. וראה את
 אברהם וצחק ו' וזוה הבין אברהם ששם הוא עתיד להקבר
 אחר לו אברהם. בבקשה מתן האם מבצר קשור יש כאן ו' א'
 א"ל הקב"ה גנו אותי כאן. ועומן ההוא עד עתה אני נסמן
 כאן וקליפת הגרגו ו' עד שכתא אתא לעולם. ועתה
 מכאן ואילך הרי קיום לי ולהעולם נעשה בעבודך. ראה מה
 כתוב ויקס השדה והמערה אשר בו. קימה ממש הי'
 לדשרה מה שלא הי' לו עד עתה. רבי אבא אמר ויקס
 השדה. ודאי קימה ממש. שקם ונתעלה לפני אברהם. לפי
 שער עתה לא נתגלה שם כלום. ועתה מה שהי' מוסון קם
 ונתעלה. ואז עמד הכ"ב בתקינו. ארז שמעון בשעה שנכנס
 אברהם בהמערה. והכניס לשדה שמה. עמדו ארס וחור
 ולא נתרצו להקבר שם. אמרו והרי אנו כבושה לפני הקב"ה
 בעולם ההוא. כשבילי החמא הוא ערמנו מיהא לעולם.
 ועתה יתוקף לנו כבושה אחרת מפני כעשים כביים שיש
 בכם. אמר אברהם. הרי אני מוסן להשתדל לפני הקב"ה
 בשבילך

בראה מקובות (6) 97 קי

זיי הזהר

בהאבות להיות האבות עם דוד הסלך סוככה להשיבנה הקדושה כידוע [א] היינו נפש הירם השיבנו על שקיב הקבר ותזכר להראות
 נאמר צורה שהיתה בהיים. וסוככה נפש הירם נראותה לאברהם שבא אל הסקרה. [א] ס' בבצר קשיר היינו שקשור ונסגר היסב
 ופשו כר היא לתוכו יצא יוכל עור רצאת חיים. ויגנו הוא בית הקבורה שכל הבשר לקברו נקשר בו ואינו יכול עוד לצאת מפני
 וחשבו אברהם שבא קץ ימותו בן ראה צורת יום שיה סימן ביתה: [א] כלילי הגריר שגרנק בארמה אין בבחו לצמה ולהתראות
 בעולם אבל עתה עיי צדקת אברהם ומוקן אדם. כידוע שאברהם התחיל לחקן הפנים שנעשה בעולם העליון עיי חמא
 אדם הראשון

בשבילך ויג) שלא תבוש לפניו לעולם, מיד ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. מזה ואחרי כן. אחרי יקבני אברהם עליו רבר הזה. אז נכנס אדם במקומו, וזה לא בנסה, עד שקרב אברהם והכניסה אל אדם, וקבל עליו להשתדל גם בעבורה וי"ז וש"כ ואח"כ קבר אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתוב, אלא את שרה, לרבות הוה, ואז נתישבו במקמותם כראוי וש"כ אלה תולדות השמים והארץ כהברא"ם, ותנינן כאברהם, תולדות השמים והארץ, זה אדם וזהו, אלה השמים והארץ לא בתיב, אלא תולדות השמים והארץ, ולא תולדות איש, ואלה התולדות נתקמו בעבור אברהם, ומניין לנו שנתקמו בעבור אברהם, שכתוב ויקם השרה והמערה אשר בו לאברהם, ועד שבא אברהם לא נתקמו אדם וזהו במקומותם בעולם ההוא וי"ז :

בנין ויג) דלא תכסיף קמיה לעלמין. מיד ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. מזה ואחרי כן. אחר דקביל אברהם עליה מלה דא. אדם עאל בדוכתיה חוה לא עאלת. עד דקריד אברהם ואעיל לא לגבי אדם וקביל עליה בנייה וי"ז הסיך ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו לשרה לא כתיב, אלא את שרה, לאסגאה חוה וכדין תמישבו בדוכתייהו כדקא יאות הסיך אלה תולדות השמים והארץ כהברא"ם, ומנינן באברהם תולדות השמים והארץ. דא הדס וחוס אלה השמים והארץ לא כתיב אלא תולדות השמים והארץ, ולא תולדות בר גס ואינון תמקיימו בנייה לאברהם ומנא לן דלתקיימו בנייה לאברהם דכתיב ויקם השרה והמערה אשר בו לאברהם ועד דאתא אברהם לא תמקיימו חסד וחוס בדוכתייהו כההוא עלמא וי"ז :

א) ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו אל מערה שדה המכפלה וכו'. ר' אלעזר שאל לרבי שמעון אביו ואמר, האם מערה זאת אין היא מכפלה, שהרי כתוב מערת המכפלה, והכתוב קרא לה אח"כ מערת שדה המכפלה מכפלה קורא לה שדה, א"ל הגם שכך קוראים לה מערת המכפלה, כמו שכתוב ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי דיוך לא המערה היא מכפלה, ויא השדה הוא מכפלה, אלא שזה השדה והמערה על שם מכפלה נקראים, שדה המכפלה ודאי ולא בעינן, שהרי המערה בשדה היא, ושרה הוה עומד בענין אחר וי"ז בוא וראה וירושלים כל ארץ ישראל נתקפלה תחתיה, והיא קיימת למעלה ולמטה בום ארץ, וירושלים שלמעלה וירושלים שלמטה, לשיניהם יש אחוזה למעלה ואחיוה למטה, וירושלים שלמעלה נאחות בעני צדדים למעלה ולמטה וי"ז וירושלים שלמטה נאחות בעני צדדים למעלה ולמטה, ולפיכך מכפלה היא, ועל כן זה השדה הוא מן אותה המכפלה, כי בו הוא שורה וי"ז ולמטר וי"ז ולפיכך שדה המכפלה ודאי ולא שדה כפול וכו' ועוד סוד הדבר, שהוה שדה המכפלה בודאי, מזה מכפלה דה שבשם הקדוש היא מכפלה וי"ז והכל עולה במקום אחד, ובעביר זה נאמר בדרך נסתר דה מכפלה, שלא נמצא ברשם הקדוש אות אחרת כפולר כלבד זאת, ואע"פ שרמקוד היא כפולה בודאי, שהיא מערה תוך מערה, אבל על שם ענין אחר נקראת מערת שדה המכפלה כמו שנתבאר, ואברהם ידע זאת, וכאשר רבר לבני חת כסה הדבר ואמר, ויתן לי את מערת המכפלה על שם שהיא מערה כפולה, אבל התורה קודא דר מערת שדה המכפלה כראוי, והקב"ה עשה הכל שידי' נמצא בזה העולם כדמיון שלמעלה, ושיחתבו זה בזה להיות כבודו למעלה ולמטה, אשרי הלקים של הצדיקים, שהקב"ה אוהבם בעולם הזה ובעולם הבא :

ב) ואברהם וקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל, רבי יהודה פתח ב' אשרי תבחר ותקרב ישכן הצדיק, זה הכתוב נתבאר, אבל אשרי היאש שדרכו סוכשמים

א) ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו אל מערה שדה המכפלה וכו'. ר' אלעזר שאל לרבי שמעון אביו, אמר הוה מערתא לאו חייה כפילתא דהא כתיב מערת המכפלה וקרא קרי לה לכתב מערת שדה המכפלה מכפלה קא קרי ליה לשרה א"ל הכי קחיי ליה מערת המכפלה, כמה דאת אמר ויתן לי את מערת המכפלה אבל ודאי חייך לאו מערתא חייה מכפלה ולא שדה חייה מכפלה, אלא הוה שדה ומערתא על שום מכפלה חקרוי שדה המכפלה ודאי ולא מערתא דהא ויערעא כדה חייה ויהוה שדה קאים במלה אחרת וי"ז תא חוה ירושלים כל ארעא דישרעל תתפלה תחווה וחייה קיימתא לעילא ותתא בגוונא דהא, ירושלים לעילא וירושלים לתתא אחידא לעילא ואחידא לתתא ירושלים לעילא אחידת בתרין סמרין לעילא ותתא וי"ז ירושלים לתתא אחידת בתרין סמרין לעילא ותתא וי"ז ובגין כך כפלתא הוה ועל דא הוה שדה מהיית כפלתא חייה דביה שריא וי"ז כגוונא א"ל כתיב ב' כרוח שדה המכפלה ודאי ולא שדה כפול וכו' ותתא וי"ז ובגין כך שדה המכפלה ודאי ולא שדה כפול וכו' תו הוה דמלה שדה המכפלה ודאי מאן מכפלה דה דכחמא קדישא דחייה מכפלה וכו' וכלא קיימתא כחד ובנייה קאמר באורח תמים דה מכפלה דלא הוה בשמא קדישא את חמרל דכפלה בר חייה ואע"פ דמערתא כפלתא הוה ודאי דחייה מערתא נו מערתא, אבל על שום אחרת אקרו מערת שדה המכפלה כמה דלתתא, ואברהם ידע דא וכד אמר לבני חת כסי מלה ואמר, ויתן לי את מערת המכפלה, על שום דחייה מערתא כפלתא ואורייתא לא קרי לה אלא מערת שדה המכפלה כדקא יאות, וקב"ה עבד כלא לאסתחא חייה עלמא כגוונא דלעילא, ולא תדבקא דא דא למחיה יקריה לעילא ותתא, וכלא חולקיון לדקויה, דקב"ה אחרעי כהו כהאי עלמא ובעלמא דחתי

ב) ואברהם וקן בא בימים וכו' ברך את אברהם בכל, רבי יהודה פתח ב' אשרי תבחר ותקרב ישכן הצדיק, הוה קרא אחרת אבל וכלא הוה בר גס דלורחיהו תמכסין

טראה מקובות 6) דף קמ"ב ב' ג' דף קמ"ג א' תיב ס"ב

זין הזהר

[ג] מ' לתקן הפנים שנעשה למעלה ע"י חסאו באכילת עץ הדעת טו"ז : [ד] מ' לתקן גם הפנים שנעשה למעלה על ידי חסא ד' ה, [ז] מ' שלא נכנסו לנן עין במחיצתם וראויה להם ער שבא אברהם, ג"א : [ח] מ' שיש לשרה זה הפנים אחר שנקרא מכפלה על שם התקשרותה כירושלים ונקראת כפלה כמבואר הלאה : [ט] ירושלים שלמעלה מקושרת בירושלים שלמטה וירושלים שלמטה מקושרת בירושלים שלמעלה וכלא ארץ ישראל שנתקפלה תחתיה ולכן נקראת ירושלים שלמעלה : [י] מ' שיקר ירושלים שלמטה מקושרת בירושלים שלמעלה בארץ ישראל היא ע"י שדה הוה : [יא] מ' כדמיון ירושלים כך רואה התן ערן ג"כ כפול שיש ג"כ שלמעלה וי"ז שלמטה והם נקשרים זה בזה : [כ] שדה כפול ה' במשמע שהכפול רואה שם התואר על השדה מאי"כ שדה המכפלה כמכפלתו השדה מן המכפלה : [כא] כיון שיש ב' התי"ן בהשם הקדוש :

מוכשרים לפני הקב"ה. והוא בחר בו לקרבו אצלו. בוא וראה אברהם התקרב אליו. והשקות שלו היתה כל יום ביום. ולא נתקרב אברהם ביום אחד או ביום אחד. אלא מעשיו הקרבו אותו בכל יום מסדרנה לסדרנה. עד שנתעלה במדרגתו כשהיה זקן ונכנס במדרגתו עליונות כראוי. שכתוב ואברהם זקן. ואז בא בימים. באותן ימים העליונים. באותן ימים הידועים כבוד האמונה וכו'. וה' ברך את אברהם בכל וגו'. שמשם יוצאות כל הברכות וכל הטובות. (א) ר' יוסי אמר בוא וראה אברהם נכנס לדעת ולהתדבק ברבנו כראוי. לאחר שהקדים מעשים טובים בתורה. וזכה באותן ימים העליונים. ונתברך מסקום שכל הברכות יוצאת משם. שכתוב וה' ברך את אברהם בכל. מהו בכל. מקום הנדר שאינו פוסק מיסיו לעולם. א"ר חייא בוא וראה שאברהם לא רצה להתערב בנשי אומות העולם. להחזיק בשאר עמים עיבדי עכו"ם. לפי שהנשים של שאר רעמים עובדי עכו"ם. הן מטמאין לבעליהן ולאותן המתדבקים בהן. לפי שכאשר הבין אברהם חכמה ידע העיקר והשורש. ומאוד מקום יוצאים ומטמאים רוחות טמאים בעולם. וע"כ השיב לעבדו שלא יקח אשה לבניו בשאר עמים. (ב) שהרי מי שמתדבק באשה של שאר עמים עובדי עכו"ם נטמא הוא. והבין שיליד יקבל עליו רוח טמאה. ואם תשאל שהרי מצד אביו מישראל הוא בא. ולמה יקבל עליו רוח טמאה. בוא וראה שהרי בתחלה נטמא אביו. בשעה שהתדבק באותה האשה שהיא טמאה. וכיון שאביו נטמא באשה הזאת שהיא טמאה כל שכן שכן ההוא שיליד מנסה יקבל עליו רוח טמאה ולא עוד אלא שעבר על התורה. שכתוב (ג) כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו לפי שקנא על זר הברית הקדוש. א"ר אלעזר בוא וראה מה שאמרו ז"ל רבינו אברהם אבינו רכבה. היה מבקש להפריד מכל שאר העמים ולא להתדבק בהם. ולפיכך כתוב **ואשביעך** בה' אלהי השמים ואלרי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני וגו'. מבנות הכנעני ודאי. סוד הוא זה. כמש"כ (ד) ובעל בת אל נבר וכו' אשר אנכי יושב בקרבו אנכי דוקא (ה) כתוב כהן אשר אנכי. וכתוב שם (ו) אנכי עשיתי ארץ. וכל זה בשביל שלא להטמא בהם. בוא וראה מי שסכנים זר הברית הקדוש באשה הזאת של שאר עמים עובדי עכו"ם. הוא גורם טמאה במקום אחר. וע"ז כתוב (ז) תחת שלש רגוז ארץ וגי'. ואע"פ שהשביע אותה בור הברית. לא נבחר בו אברהם עד שהתפלל תפלתו לפני הקב"ה ואמר. ה' אלהי השמים וגי' הוא ישלח מלאכו לפניך. מלאכי ודאי. זה מלאך הברית וכו' כדי שירי' נשמר זה הברית ולא יטמא בין אותן עמים:

אחשכרן קמי קב"ה וחיכו אחרעי זיה לקרצא ליה לנביא תא חוי אברהם אהקריב לנביא. ומיוצחא דליה הוה כל יומי זבאי. ולא אהקריב אברהם זיומא חדא או זיומא חדא אלא עובדי קריבו ליה בכל יומי מדרגא לדרגא עד להסתלק בדרגיו כד הוה סיב ועאל בדרגין עלאין דקא חוי. דכתיב ואברהם זקן כדון בא זימים. באינון יומין עלאין. באינון יומין ידועאן ברזא דמיהומתא וכו' וסי ברך את אברהם בכל וגו' דמתמן נפקין כל ברכאן וכל סיבו. (א) ר' יוסי אמר תא חוי אברהם עאל למנדע ולאחדקא במריה כדקא יליא. לבתר דהקדים עובדי בדרגין עלאין וזכה באינון יומין עלאין. ואהבך מאתר דכל ברכאן נפקי מתמן. דכתיב וסי ברך את אברהם בכל. מאי בכל אמר דהרעא דלא פסקי מימיו לעלאין. א"ר רמיא תא חוי דאברהם לא צעא להתערבא בכני עלאין ולאחדקא בשאר עמין עובדי עכו"ם. בגין דהשוי דשאר עמין עובדי עכו"ם. אינון סאבין לגובריייהו ולאינון דמתדבקין בהו בגין דכד אברהם ידע הכיחא ידע עקרא ושטת. ומאן אמר נפקי וסמין רוחי מסאבין בעלאח וע"ז חוי לעבדיה דלא יסב אחתא לבריה משאר עמין (ב) דהא חאן דמתדבק באהתא דשאר עמין עובדי עכו"ם אסתאב אינו והסווא צ"ח דתמליד ליה יקבל עליה רוח מאסבא וחי תימא הא מסאבא דאביו מישראל קא אחיא איחי יקבל עליה רוח מאסבא תא חוי דהא בקדמיתא אסתאב אביו בשעתא דמתדבק בהיא אחתא דאיהו יסאבא וכיון דאביו אסתאב בהיא אחתא דאיהו מסאבא כל שכן דהסווא ברזא דתמליד מהה יקבל עליה רוח מאסבא ולא עוד אלא עבר על אורייתא דכתיב (ג) כי לא תשתחיה לאל אחר כי ה' קנא שמו בגין דקני על האי ברית קדישא א"ר אלעזר תא חוי דהא אחייר דכיון דידע אברהם אביו חכמתא צעא להתפרשא מזל שאר עמין ולא להתדבקא בהו ובג"כ כתיב **ואשביעך** בה' אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני וגו' מבנות הכנעני ודאי רוח אינו. כד"ח (ד) ובעל בת אל נבר וכו' אשר אנכי יושב בקרבו אנכי דייקא (ה) כתיב כהן אשר אנכי וכתב סה"כ אנכי עשיתי ארץ וכל זה בגין דלא לאסתאבא בהו תא חוי החי חאן דעאיל האי ברית קדישא בהיא אחתא דשאר עמין עובדי עכו"ם גרים להסתאבא אמר אהרע וע"ז כתיב (ו) תחת שלש רגוז ארץ וגי' ומע"ז דחוי ליה זבאי ברית לא אצטח זיה אברהם עד דללי לגומיה קמי קב"ה ואמר ה' אלהי השמים וגי' הוא ישלח מלאכו לפניך מלאכו ודאי דא מלאך הברית וכו' בגין דיתנטיר האי ברית ולא יטמא בין אינון עמין.

(א) רק את בני לא תשב שמדה. מה המעם. לפי שידע אברהם. שהרי בכלם לא היר מי שיכיר להקב"ה. רק הוא בלבד. ולא רצה שיהיה מדורו של יצחק בניגוד. אלא שיהיה מדורו עמו. ויצחק יאמר מבני המיד רכיוו של הקב"ה. ולא יטה ליסמן ולשמאל. וע"כ לא רצה אברהם

(א) רק את בני לא תשב שמדה. מאי פעיחא בגין דידע אברהם דהא בכלהו לא הוה חאן דלשתמוזע ליה לקב"ה בר אינו בלחזיו. ולא צעא דלהי מדוריה דינחק צינייהו אלא דיהא מדוריה עמיה ויחלק יולין מניה מדור ארמיו דקב"ה ולא יפסי לימינא ולשמאלא. וע"ז לא צעא אברהם

צראה מקומות (א) דק קל (ב) דק קלא (ג) צמות ל"ד (ד) תלאי כ (ה) יפ"י מ"ה (ו) מכלי ל (ז) דק קלא

זיו הזהר

(כג) ששת ימי המעשה עם יום הש"ק הם כנגד ז' ספירות מן חסד עד מלכות : (כג) היינו ספירות יסוד ומלכות והבונה שיהי' לו הכה לנרום כבודתו וקדושתו וזוג ויחוד העליון של שתי ספירות האלה בשפע חסד ורב טוב לכל העולם והוא שאמר: בת היתה לו לאברהם אבינו ובכל שמה. ועיקר בשיורש והמבין על התורה במסוק הזה ותבין הענין. וכן פי' שכן ר"י שם השר שלהם כשביב : (כד) פי' שהשכינה שנקראת אנכי שהיא עיקר המושל על ארץ הקדושה היתה צריכה להגות: במשלחה שב ע"י התלבושה בהשר כנעני : והיינו ענין גלות השכינה וצער להשכינה : (כו) אפשר שעל זה ירמוז הרי"ת מן הפסוק והיא ישלח לפניך אותיות שיליה :

אברהם ללווי מזוהרים דלחוק תמן א"ר יוסא ודאי זכותיה דאברהם אנצור קמיה דהוה עבדא דהוה יומא נפק והוה יומא מסא לעינא דמיא. דכתיב ואבא היום אל העין. והא אוקורוס

(א) ויהי הוא פרס כלה לדבר והנה רבקה יולאת. יולאת. בזה מצבי ליה. מאי יולאת. דקב"ה אפיק לה מכל אינון בני מתא. ודלכו חייבין והא יולאת מכללא דילסון ותדר העינה כתיב בה"א [כ"ו] רוא איסו דאזרעת תין בירא דמרים וצגין כך כתיב העינה בה"א וסליקו לה מיה דבר אחר והנה רבקה יולאת כיה דכתיב יולאות לשאב מים אמחי יולאות. ולא סולכות ולא צלות אלח צגין דשמירין הוו כל יומא. ובהוהו שעתא נפקין לשאב מיה וסימנא נקיס בידיה [כ"ז] תא חזי כד מסא עבדא לחין ואשכח לה לרבקה לעת ערב. הוה עידן ללותא דמנחה בהוהו שעתא דמסא ילחק לללא ללותא דמנחה. בהוהו שעתא מסא עבדא לגבס דרבקה. ובהוהו שעתא דמסא ילחק ללותא דמנחה כילקדמין. מסאת רבקה לגביה לאשתכחא כלה באתריה דלמפריך דוקא יאות וכלא מסא ברוא דחכימא וע"ד תתא הוה עבדא לבאר המים רוא דכתיב מעין גינס באר מים חיים ונולים מן לבנון ואוקימנא וכלא רוא איסו ותא חזי ללותא דמנחה אתקין ליה ילחק ודאי. ומנה דאתקין אברהם ללותא דלפרא לקבל הסוה דרגא דאתדבק ביה [כ"ח] כך ילחק אתקין ללותא דמנחה לקבל הסוה דרגא דאתדבק ביה. ועל דא ללותא דמנחה מכי נטי שמשא לנחתי דרגו לסמ"ע מערב. דהא עד לא נקס שמשא לסמ"ע מערב אקרי יוס. מלפרא עד הסוה זמנא דכתיב (ב) חסד אל כל היום וע"ד תנינן דיהא בר נש זסיר בלותא דמנחה דאיסו זמנא דדינא קשיא שריא בעלמא — :

אברהם שידיה מדורו של יצחק שם. א"ר יוסא ודאי זכותי של אברהם עמדה לפני עבד הוה. כי באותו היום שיצא הגיע ביום ההוא לעין המים. שכתוב ואבא היום אל העין. וזה נתבאר :

(א) ויהי הוא פרס כלה לדבר והנה רבקה יוצאת. יוצאת. באה צריך לומר. מהו יוצאת. שהקב"ה רוציאה סכלל כל שאר בני העיר. שכלם רשעים וזו יוצאת סכלל שלהם. ותדר העינה. כתוב בה"א [כ"ו] סוד הוא. שפעה שם בארה של מרים. ולפיכך כתוב העינה בה"א. ועלו לה המים. דבר אחר והנה רבקה יוצאת. כמו שכתוב יוצאת לשאב מים. ולמה כתוב יוצאת. ולא הולכות ולא בנות. אלא לפי שנמננות היו כל היום. ובשעה הריא יצאו לשאב מים. וסימן תפס בידו [כ"ז] בוא וראה כאשר הגיע העבד לחין. ומצא את רבקה לעת ערב. היה זמן תפלת המנחה. באותה השעה שבא יצחק להתפלל תפלת מנחה. בשעה הריא הגיע העבר אצל רבקה. ובשעה הריא שבא יצחק להתפלל מנחה במקדש. באה רבקה אצלו. להמצא הב"ב במקומו שנצרך לו כראוי. והכל עולה בסוד של חכמה. ולכן בא עבד הוהא לבאר מים. בסוד הכתוב מעין גינס באר מים חיים נהלים מן לבנון. וכיארני שכל זה סוד היא ובווא וראה תפלת מנחה תקן לה יצחק בוראי. וכמו שתקן אברהם תפלת שחרית לנגד מדרגה הריא שנדבק בה [כ"ח] כך תקן יצחק תפלת מנחה לנגד מדרגה הריא שנדבק בה. ועל כן תפלת מנחה מזמן שנומה השמש לדרת בהילוכו יצד מערב. שהרי כל זמן שלא הגיע השמש לצד מערב נקרא יום. מהבקר עד זמן הריא. שכתוב (ב) חסד אל כל היום וע"כ למדנו שידיה אדם נזהר בתפלת מנחה. שהוא זמן שדין קשה שורה בעולם — :

(ג) ויאמר בוא ברוך ה' א"ר יוסא תא חזי אליעזר עבד אברהם מצבי כנען הוה כד"א (ג) כנען בידו מאוני מרמה. וכנען כתיב עליו ארור כנען עבד עבדים יהי לאחיו. ולפי שהי' שליח נאמן מה כתוב בו. בוא ברוך ה' ברוך ה' שמש ולכן נתבך כך בתורה. לפי שיוצא מקללה הריא ונתברך. ולא די לו שיצא מצומא ללא שנתברך בשמו של הקב"ה. ולמדנו שבא מלאך והגניס דבר זה בפיו של לבן :

(ד) ויאמר עבד אברהם אנכי. וה' בריך את אדני מאד ויגדל א"ר שמעון כתיב (א) בן יכבד אב ועבד אדניו עבד אדניו דא אליעזר לאברהם. כאשר שלחו לחין ועשה כ"ר רצונו של אברהם והי' סכברו. שהרי איש שהי' מביא כסף וזהב ואבנים טובות וגמלים. היא נראה יפה בראוי. ולא אמר שהוא אודבו של אברהם או קרוב שלו. אלא אמר עבד אברהם אנכי. בשביל דלעלות בשכחו של אברהם ולכבד אותו בעיניהם :

(ז) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. א"ר שמעון וכי לא הי' לו בית או מקום אחד להתפלל אלא אותה השדה הי' אשר קנה אברהם סמוך למערה. דכתיב

(ג) ויאמר בוא ברוך ה' א"ר יוסא תא חזי אליעזר עבד אברהם מצבי כנען הוה כד"א (ג) כנען בידו מאוני מרמה. וכנען כתיב עליו ארור כנען עבד עבדים יהי לאחיו. ולפי שהי' שליח נאמן מה כתוב בו. בוא ברוך ה' ברוך ה' שמש ולכן נתבך כך בתורה. לפי שיוצא מקללה הריא ונתברך. ולא די לו שיצא מצומא ללא שנתברך בשמו של הקב"ה. ולמדנו שבא מלאך והגניס דבר זה בפיו של לבן :

(ד) ויאמר עבד אברהם אנכי. וה' בריך את אדני מאד ויגדל א"ר שמעון כתיב (א) בן יכבד אב ועבד אדניו עבד אדניו זה אליעזר לאברהם. כאשר שלחו לחין ועשה כ"ר רצונו של אברהם והי' סכברו. שהרי איש שהי' מביא כסף וזהב ואבנים טובות וגמלים. היא נראה יפה בראוי. ולא אמר שהוא אודבו של אברהם או קרוב שלו. אלא אמר עבד אברהם אנכי. בשביל דלעלות בשכחו של אברהם ולכבד אותו בעיניהם :

(ז) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. א"ר שמעון וכי לא הי' לו בית או מקום אחד להתפלל אלא אותו השדה הי' אשר קנה אברהם סמוך למערה. שכתוב

מראה מקורות (א) דף קנ"ג (ב) תלי"ג (ג) שנה קי"ח. (ד) טו"ט י"ב (ה) דף ק"א (ו) מלאכי א' (ז) כ"ה ל"ט

זיו הזהר

[כח] היינו ה' היריעה : [כח] בנות הענין כך הוא. כי שלוחי הרין כל היום צמנוים ונעלמים כמש"כ חסד אל כל היום. וכך מביא שעתא דצלותא דמנחה נתעורר כחו של יצחק ודינא תקיפא שלמא וכל דינין מתעורין ולכן נצרך או לשאיבת מים של חסדים להשקיע האש של מרת הרין ע"י המתקן במים של מרת החסד וזה נקרא יו"ט של בבורות חסדים. ונודל מזה מרת האתמים שהיא קדושת עקב אבינו. וכיון שיו"ט כוח חי' נצרך ליצחק לבן חסא אליעזר זה הסימן בזמן תפלת המנחה שהנצורה שחצאית עתה שאב מים ותעשה חסד להשקותו היא ראוייה שעל יריה תהי' געשה המתקן אש מרת הרין במים מרת החסד וכוה יובן כל הענין : [כט] תפלת שחרית בבה מרת היםוד קדושת אברהם. ותפלת מנחה בבה מרת הנבורה קדושת יצחק :

על דברי ישמעאל. ואח"כ יוצא אברהם במקום פעם אחרת על מה שלקחה בראשינה. וכמו ששנתה מעשיה כן גם שנתה שמה:

(א) ויראן אברהם את כל אשר לו ליצחק. הוא וראה שאמר ר' אלעזר על ויביאה יצחק האהלה שרה אמו. שגראתה צורת שרה. ויצחק התנחם אחרי שגראתה אמו. וצורת אמו ה' רואה כל יום. ואברהם אע"פ שנשא אשה לא נכנס בבית הרוח. ולא הבנים שמה את האשה שלקח. כדי ששפחה לא תירש נבירתה. ובאהל שרה לא נראתה אשה אחרת אלא רבקה. ואברהם אע"פ שהיה יודע שצורתה של שרה נראית שם. הגיה ליצחק אהל הרוח לראות צורת אמו כל יום. יצחק יראנה ולא אברהם. וזה שכתוב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. את כל אשר לו רוקא. היינו צורה של שרה שגראית באהל הרוח. דבר אחד ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. זה סוד אמונה העליונה. שיתדבק יצחק במדרגה של חלקו כראוי. בוא וראה כאן נכלל מים באש. והוא שאש לקח מים. כנשומע מדכתוב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. וד מים שנכלל באש ולי' ובתחלה נכלל יחד אש במים ולי' באיון זמן. בשעה שעקר אברהם ליצחק לעשות בו דין. או נכלל אש במים. ועתה נכלל מים באש. להיות הכל בסוד אמונה העליונה ולי':

(ב) ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות. מהו מתנות. אלו צדדי מדרגות התחתונות. שהם שמות של צדדי רוח המזרח. בשביל להשלים אותן המדרגות. ונתעלה יצחק על כלם באמונה העליונה כראוי. בני הפלגשים. אלה היו בני קטורה. פלגש בההלה ופלגש לבסוף. ר' חייא אמר פלגשים משום. וישלחם מעל יצחק בנו. שלא ישלטו אצל יצחק. בעודנו חי. בעוד שהיה אברהם חי וקים בעולם. שלא יריבו עמו אח"כ. וכשכל שיהתקן יצחק כצד דין הקשה העליון להגבר על כלם. וכלם יכנעו לפניו. קרמה אל ארץ קדם. לפי ששם נמצאים אותו צדדי ויפנין הממאים:

(ג) ויראי אחרי מות אברהם ויבך אלהים את יצחק בנו. וישב יצחק עם באר לחי רואי. א"ר יצחק זה הכתוב אין תהלתו כסופו ואין סופו כתהלתו. מפני מה הצריך הקב"ה לברך את יצחק. לפי שאברהם לא ריבו. מה המעם. כדי שלא יתברך עשו. ועל כן עלו אותן הברכות להקב"ה וזה נתבאר. וישב יצחק עם באר לחי ראי. מהו לחי רואי. אלא שנתחבר עק השכינה. הבאר שסלאך הברית נתגלה עליה כתרומן ולי' ולפיכך ברכו ר' יהודה אמר באר זו השכינה לחי. זה הדי העולמים ולי' צדיק חי העולמים. ואין להפרידם. חי הוא כשני עולמות. חי למעלה שהוא עולם העליון. חי אצל עולם התחתון. ועולם התחתון בעבורו מתקיים ומאיר ולי' בוא וראה הלבנה אינה מאירה אלא כאשר תראה את השמש. וכיון שהיא רואה את השמש או תודח. וע"כ זאת הבאר. לחי רואי בראי. או היא מאירה ומתקיימת במים חיים. לחי רואי. בשביל שתתמלא ותאיר

על עסקי דיסטפאל. ולבשר ויוסף כמלקדמין זמנא אמר על מה דנסיב לה בקדמיתא וכפוס דגני עובדא הכי כמי עני שמה

(א) ויראן אברהם את כל אשר לו ליצחק את חיי דאחר ר' אלעזר וישיבה יצחק האהלה שרה אמו. דהתגליא דיוקנא דשרה. וינחק אתהא אחרת דהתגליא חמו. ודיוקנא סוה חמי כל יומא. ואברהם אע"פ דמינסיב לה עאל בהוה ביתא. ולא עולל לה להאי אתהא תמן. בגין דשפחה לא תירש נבירתה. ובאהל דשרה לא התחיי התפא אחרת אלא רבקה. ואברהם אע"פ דהוה יודע דיוקנא דשרה התגליא תמן. שצדיק ליתקא הסוה אהל למחמי דיוקנא דאמיה כל יומא. יצחק ולא אברהם. הדא הוא דכתיב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק את כל אשר לו דייקא דה סוה דיוקנא דשרה דהתגליא בהוה מסכנא. דבר החר ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק רוח דמסימונא עלתה להתדבקה יצחק בדרגא דמולוקיה כדקא יאות. תא חיי הכא התכליל מיחא באשא ודאי אשא נטיל מיחא משמע דכתיב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק דה מיחא להתכליל באשא ולי' ובקדמיתא התכליל כהדא אשא במיחא ולי' חומית בהמה דעקד ליה ליתקא לתעבד ביה דינא. כדין התכליל אשא במיחא והשתא התכלילו מיחא באשא. למהוי כלא רוח דמסימונא עלתה ולי':

(ב) ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות. מהו מתנות. אלו קמרי דרגין תתון דליון שמהן דספרי רוח מסאבה. בגין להשלח דרגין והשלח יצחק על כלא במסימונא עלתה כדקא חיי בני הפלגשים אלוין סוה בני קטורה פלגש בקדמיתא ופלגש השתא. ר' חייא אמר פלגשים מיחא וישלחם מעל יצחק בנו. דלא לשלמיה לבניו דיתקא בעודנו חי. בעוד דהוה אברהם חי וקים בעלמא. דלא יקמרגון ליה לבשר ובגין דיתתקן יצחק בססר דינא קפיה עלתה להתתקפה על כלו וכלהו לתתקין קמיה קדמה אל ארץ קדם. בגין דתמן חיון ספרי תרשי מחסי:

(ג) ויראי אחרי מות אברהם ויבך אלהים את יצחק בנו. וישב יצחק עם באר לחי ראי. א"ר יצחק הכי קרא לאו רישיה ספיה ולא ספיה רישיה. מהי שנה דקב"ה אלמריך לברכא ליה ליצחק. בגין דאברהם לא ברכיה מחי עמיה. בגין דלא יתבדך עשו. ועל דה סליקו חיון ברכאן לקב"ה ואוקמוס וישב יצחק עם באר לחי ראי. מהי לחי ראי אלא דהתחבר בה בשכינתא. בירא דמלאך קיימא אחזי עלה כתרומן ולי' ובגין כך ברכיה. ר' יהודה אמר באר דה שכינתא. לחי. דה חי העולמים ולי' לדיק חי העולמים. ולית להשכחא לון. חי הוא בתרין עלמין. חי ועלמא דחיה עלמא עלתא. חי לגבי עלמא תתמא. ועלמא תתמא בנייה קיימא ונכדא ולי' תא חיי סיסרא לא התגייסה אלא כד חזיה ליה לשמשא. וכיון דחזיה ליה התגייס. ועל דה הכי באר. לחי ראי ודאי וכדין התגייס וקיימא במיין חיון. לחי ראי. בגין להתמלא ולהתגייס

טראה מקומות (א) דף קלג. ב דף קלג. ג דף קלג.

די הזהר

[ד] פ"י אברהם נתן מכוז שהוא מים של חסד ליצחק שהוא אש של גבורה: [ה] כשעק הקדה נכלל אש הגבורה במימי החסד של אברהם. ע"י שנתרצה לעשות דין ביצחק בנו: [ו] סוד האמונה העליונה שהקשר ספירות נכללות זה גוה ומשפיקות זה לזה כבת עבודת ישראל של תורה ותפלה וסעדים טובים: [ז] כל מיני השפעות שישפע להשכינה שנקראת באר הוא ע"י סלאך הברית. פ"י סוד היסוד שנתגלה עליה ונתחבר עמה: [ח] ספירת היסוד נקראת צדיק חי העולמים כי על ידו נשפע השפע לחיות העולמות: [ט] כי לשם נשפע השפע מקומות העליונים והוא משפיע השפע להשכינה הקדושה שהיא תהלק השפע לעולם התחתון:

ותאיר מן חי הזה [מ]. ובו וראה יצחק בקרית ארבע דיה לאהר שמת אברדכ. מהו וישב יצחק עם באר לחי רואי. שגורנו בה ונתקשר בד באותה הבאר ו'א' להתעורר האהבה כמו שאברדכ. (ב) א"ר חוקיה בוא: וראה בזמן שנתרב בית המקדש הברכות אינן שורות בעולם ונתמנעו. כביכול נמנעו למעלה ולמטה. וכל אותן שאר מדרגות התחתונות מתגברות. והולכים ושוטים על עם ישראל. לפי שהם גרמו זאת בחמאיהם. א"ר אלעזר בזמן שעתיד הקב"ה לפקד את עמי. יבנה הקב"ה בית המקדש בתרלה. ויבין את ההיכל ויבנה עיר ירושלים. ואח"כ יקים לבנות ישראל מן העפר. וש"כ בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס. בונה ירושלים בתרלה. ואח"כ נדחי ישראל יכנס. ויאמר לה (ג) התנערי מעפר קומי וגו'. יקבץ גלותם של ישראל. ואז הרופא לשבורי לב ומחשב לעבונותם. זו תחית המתים. וכתוב (ד) ואת רוחי אתן בקרבכם ויעיטיו את אשר בחקי תלכו וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

ולתהסרה מהאי חי [מ]. ותא חוי יצחק בקרית ארבע הוס בתי דמית אברסס מהו וישב יצחק עם באר לחי רואי. לדוונג ציה ואהיד ציה בהסוס בירא ומ'א' להתערה רחיומה כדקאמרן (ב) א"ר חוקיה תא חוי מוזנא לתהרצ צי מקדשא ברכאן לא שריין בעלמא ותתנעו. כביכול נתנעו מעילא ותתא וכל אינון שאר דרגין תתאין ויתתקפי. וחאלי ושלמי עליהו ישראל. בגין דאינון גרמו בחושיהו א"ר אלעזר בשעתא דומין קב"ה ליפקד על עמיה קב"ה יבני בית יקדשא בקדמיתא ויתקין היכלא ויבני קרתא דירושלים. ולבתי יקוים לנכסת ישראל זעפרא הסי"ד צונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס צונה ירושלים בקדמיתא ולבתי דמתי ישראל יכנס ויירא לה (ג) התנערי מעפר קומי וגו'. יתכניס גלותם דא דישתל וכוין הדינא לכדכוי לב ומחשב לעלצותם דא תחית המתים וכתוב (ד) ואת רוחי אתן בקרבכם וג' ויטיו את אשר בחקי תלכו וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן

רמזים וסודות בענין תחיית המתים

רמזים וסודות בענין תחיית המתים

(א) ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו פתח רבי שמעון ואמר. ויאמר אברדכ אל עבדו. זו רשכניה כמו שנתבאר. מסבירין שהיא עבד שליח של רבינו [מ] זקן ביתו. כמו שכתוב (ב) נער הייתי גם זקנתי. המושל בכל אשר לו. לפי שכל הגונים נתגלים בו. ירוק לבן וארום [מ] שים נא ירך תחת ירכי. זה הוא צדי"ק. סוד הדבר שהיא קיום העולם [מ] שהרי אז זה העבר יהי' סמונה בסוד העליון להחיות ישני עפר. ויהי' נעשה שליח ברצון העליון להחיות והנשמות לבקמותם. לאותן הגופות שבלו ונתקבו תחת העפר. ואשביעך בה' אלהי השמים וגו'. מהו ואשביעך. דלהלבש בסוד שבעה המאורות העליונים. שהם סוד שלמות העליון [מ] אשר לא תקח אשה. זהו הגוף אשר תחת העפר. שיש לו קיום לעמד מן העפר. שכל אותן שוכני להקבר בארץ ישראל. הם התעוררו בראשנה. כמו שביארנו שכתוב (א) יהיו כהיך נבלתי יקומו. יהיו כהיך בראשונה. אלו המתים של ארץ ישראל. נבלתי יקומו. הם המתים של שאר ארצות. וכל זה לאותן גיפות של ישראל שנקברו שם. ולא לגופות שאר עמים עובדי עכו"ם. שנבמאה הארץ מהם. וזהו אשר לא תקח אשה לבני. מהו לבני. שכל נשמות העולם שיצאו מן רגלי הרוח שנמשך ויוצא [מ] הם בנים להקב"ה. וזהו אשר לא תקח אשה. זה הגוף. לבני. זו הנשמה סבנות רכנעני. אלו גופות העמים עובדי עכו"ם. שעתיד הקב"ה לנער אותם מארץ הקדושה. כמש"כ (א) וינערו רשעים סכנה. כמי שמנער סלית מן הזורם שלו. כי אל ארצו ואל מולדתי הלך. ארצו זו היא ארץ הקדושה. שהיא ארץ של בני כל שאר ארצות. שהלך אותו לכמונים אחרים. ואל מולדתו אלה הם ישראל. בוא וראה מה כתוב ויקח העבד כמו שנתבאר

(א) ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו פתח רבי שמעון ואמר ויאמר אברהם אל עבדו דא סיהרל כמה דתתמר משערין דליבו עבד שליחא דמאריה [מ] זקן ביתו כמה דאת אמר (ב) נער הייתי גם זקנתי. המושל בכל אשר לו בגין דכל גוויין דתתמון ציה. ירוק מזור וסומק [מ] שים נא ירך תחת ירכי דא הוא צדי"ק. רוא דמלה קיומא דעלמא [מ] דהא כדון האוי עבד ממנא ברזא עלאה ללחיות לון דליירי עפרא. ויתעביד שליחא ברוחא דלעילא לתבצא רוחין וכבייתין ללחתייהו. לאינון גיפי דלחצלו ואתקבו תחות עפרא. ואשביעך בה' אלהי השמים וגו'. מאי ואשביעך. דלתלבש ברזא לשבע נארוין עלאין. דאינון רוא דשלימו עלאה [מ] אשר לא תקח אשה דא הוא גופא דתחות עפרא. דאית ליה קיומא לאקרא מעפרא. דכל אינון זוכו לאתקברא בארעא דישאל. אינון יתערון בקדמיתא כמה דחוקימנא דכתיב (א) יהיו מתוך נבלתי יקומו. יהיו מתוך בקדמיתא אלין מתין דלרעא דישאל. נבלתי יקומו. אינון מתין דשאר ארעאין וכל דא לאינון גופיהו דישאל דלתקברו מין. ולא לגוכי דהאר עמין עובדי עכו"ם. דלסתאבא ארעא מנייהו. וע"ד אשר לא תקח אשה לבני. מאי לבני. דכל נשמתין דעלירא דנפקי מהסוא נהר דנגיני ופיסק [מ] אינון בגין לקב"ה וע"ד אשר לא תקח אשה. דא גופא לבני. דא נשמתה. מכחות הכנעני. אלין גופין דעמין עובדי עכו"ם. דומין קב"ה לנערה לון מארעא קדישא. כד"א (א) וינערו רשעים מריס כיהון דמנער שליחא מוזמנא דילב כי אל ארצו ואל מולדתי הלך. תרלי דא היא ארעא קדישא דאיתו דיליס בין כל שאר ארעין. דכלני לון לממנא אחרנין. ואל מולדתי אלין אינון ישראל. תא חוי מה כפידי ויקח העבד כמה דלחמר

מראה מקומות (א) דף קל. (ב) יע"י נ"ב (ג) יחוקל נ"ז (ד) וישק קפא (ה) תליס ל"ז (ו) יע"י כ"ז (ז) איוב ל"ח

זין הזהר

[מ] מן ספירת יסוד: [מא] פ"י בשכינה הקדושה שנקראת באר להשפיע בה אש הנבורה עבור מיין נוקבין לעורר הודנות שלה בעלמא דהרוא לקבל שפע לצורך העולם. וכל זה נעשה ע"י התורה שנקראת אש וגם סיים' [מנ] כי השכינה הקדושה מהלכשת עמי' רוב בהמלאך מט"ם שנקרא עבד שליח של רבנו וגם נקרא נער בידוע: [מנ] אלו שלשה נונים ברמזים על חסד דין ורחמים בידוע שהעולם מתנהג ע"י ג' מדות דללו. (א) מדת יסוד צדי"ק הוא קיום העולם בנוכח לעיל: [מס] היינו כן הו' ספירות התחתונות של בריאת עולם תהא כששת ימי המעשה יום הש"ס. [מס] היינו ספירת היסוד מעביר השפע מקולמות העליונים וכן גם הנשמות:

יחממך. עשרה גמלים. אליו אינון עשרה דרגין דהאי עבד
 אנטא עליישו כגוונא דלעילא. תגמלי אדניו. דאינון כהסוא
 גוונא ממש כמה דאתמר [מ"ז] והאי עבד שלטא ומתקן כסו
 וכל טוב אדניו בידו. כל הסוא קיבו רוחין עלתין
 דנקפ מנו אינון כסורין וצויליין עלאין [מ"ח] תו וכל טוב
 אדניו הסוא שמושא דשמושא דאתחזאכא צביסירא [מ"ט] ויקם
 וילך תל ארס נהרים. דא תת דארעא קדישא דבכת תמן
 רחל כד חריב צי מקדשא ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל
 בצר מיס לתתקפא חילהא בתוקפאה כדקא יאות עד לא תיעול
 לתקמא לון לאינון גופין לעת ערב מאי לעת ערב. דא
 ערב שבת דליבו זמנא דהלף סתיתאה כד"א ולעבודתו עדי
 פרצ וכתיב (א) כי ינטו צללי ערב. לעת לאת השואבות
 דצביסירא זמנא זמינון למיקם ולחריב בקדמיתא מכל שאר
 בני עלמא אינון דשאבי מימיו דאורייתא. בגין דאתעסקו
 לשבא מימיו דאורייתא להתקפו צבילנא דחי ואינון יפקון
 בקדמיתא. דאילנא דחי גרמא לון דיקומון בקדמיתא כיה
 דאתמר. וצונא אגשי העיר יולאות. מאי יולאות. כד"א
 (ב) ארץ רפאים תפיל. דומינא דארעא דמפלג מנה כל
 דומין דאינון בגווה וע"ד כתיב יולאות לשאב מיס
 לעלמא נשמתא ולקבלא לה כדקא יאות מתקנא מאתרה כדקא
 חי והיה סערה אשר אומר אליה הסי נא כך ואשהתה
 בגין דהא אתמר דכל אינון נשמתין דעלמא דאתקומו צבאי עלמא
 ואשתדנו למנדע למריסון צבוא דהכמתה עלאה [א] אינון
 שלקין ומתקיימין בדרגא עלאה על כל אינון דלא אתדבקו
 ולא דעו. ואינון מתקיימון בקדמיתא ודא הוא שאלתא דקאסי
 הסוא עבד למנדע ולמשאל. ביהא אתעסקת הויה נשמתא צבאי
 עלמא ואמרה אלי גם אתה שמה. אנת צעי למשמי
 ולאתסקיא בקדמיתא. ובתוך וגם לגיך אסקה בגין דכל אינון
 שאר רתיכין אע"ג דאתסקין מהאי דרגא כלסו אתסקין
 משולמא דלדיקיא דידעי פולמא דמאריסון כדקא יאות.
 דנדיקיא ידעו לספקא לכל דרגא ודרגא כדקא יאות.
 וע"ד וגם לגמליך אסקה ודאי. הויה האשה אשר הוכיח ה'
 לבן אדוני. ודאי הסוא חיבו גופא דאדומן להויה נשמתא עלאה.
 ואינון גופין זמינן להתערה בקדמיתא כדקאמרן ולבתר
 דאלין יקומון. יקומון כל אחרין דצבאר חרעאן ויתקיימו
 בקדמיתא שלים. ויתמתון בתמותא דסיסירא [א"ל] ויתמשד עלמא
 כמלקמין. וכדין כתיב על הסוא זמנא (ב) ישמח ה' במעשיו.
 ברוך ה' לעולם אמן ואמן :

שנתבאר. עשרה גמלים. אלה הן עשר מדרגות שזה העבד
 שולם עליהן כרמיון שלמעלה. מנמלי אדניו. שהן בדכוין
 הדוא ממש כמו שנתבאר [מ"ז] וזה רעבד שולם ומתקן בהן.
 וכל טוב אדניו בידו. כל המוב הדוא של רוחות עליונים.
 היוצאים מתוך אותן המאורות והמגרות העליונים [מ"ח] ועוד וכך
 טוב אדניו. היונו שמוש השמש שנשפע בהלבנה [מ"ט] ויקם
 וילך אל ארם נהרים. זה מקום ארץ קדושה. שבתה שם
 רחל כשנחרב בית המקדש. ויברך הגמלים בחוץ לעיר אל
 באר המים. לחזק הבח בתוקף הראוי. טרם שיבגם
 דהקים את הגופות האלה. לעת ערב. מהו לעת ערב. זה
 ערב שבת שהוא זמן אלף הששי. כמס"ב ילעבורתו עדי
 ערב. וכתיב (א) כי ינטו צללי ערב. לעת צאת השואבות.
 שבזמן ההוא עתידים לקום ולהחיות בראשנה מכל שאר
 בני העולם אלה ששאבו מים של התורה. לפי שכיון שעסקו
 לשאב מן מימי התורה נתחזקו בעץ החיים. לכך הם יצאו
 לראשנה. שעץ החיים גרם להם לקום בראשנה כמו
 שנתבאר. ובנות אנשי העיר יוצאות. מהו יוצאות. כמס"ב
 (ב) ארץ רפאים תפיל. שעתידיה הארץ להפלים מנה כל
 הדוחות הנמצאים בתוכה. וע"כ כתוב יוצאות. לשאב מים.
 לקחת נשמה ולקבל אותה כראוי. שיהי' מתוקנת מסקומת
 כראוי. ודיה הנערה אשר אימר אליה הסי נא כך ואשתה.
 לפי שאמר שכל אותן נשמות העולם שנתקמו בזה העולם.
 והתינועו לדעת את רבוים בסוד החכמה העליונה [א] הן
 עולות ועומדות במדרגה עליונה על כל אותן שלא השיגו
 ולא ידעו. והן יקימו לראשנה. וזאת היא השאלה שיעמד
 עבר ההוא לדעת ולשאל. במה עסקה נשמה הדוא בזה
 העולם. ואמרה אלי גם אתה שמה. אתה צריך לשתות להיות
 נשקה בתחלה. ואחריו וגם לגמליך אסקה. לפי שכל
 שאר המרכבות אע"פ ששותות ממדרגה זו. מ"ס באה ההשקה
 לכלן ע"י עבודת הצדיקים. שיודעו לעבוד לרבוים כראוי.
 שהצדיקים יודעים להמשיך שפע לכל מדרגה ומדרגה כראוי.
 וזהו גם לגמליך אסקה בודאי. הוא האשה אשר הוכיח ה'
 לבן אדני. ודאי זה הוא הגוף המזומן לנשמה עליונה הדוא.
 ואלה הגופות עתידים להתעורר בראשנה כמו שאמרנו. ואחד
 שאיזו יקימו. יקימו גם כל האחרים שבשאר הארצות. ויתקיימו
 בקיום שלם. ויתחזשו בהתחדשות הלבנה [א"ל] ויתחדש העולם
 כמקדם. ועל זמן ההוא כתוב. (ב) ישמח ה' במעשיו.
 ברוך ה' לעולם אמן ואמן :

מראה מקומות (א) ימי' ר ט ישי' כ"ז (ג) תלים ק"ד

זו הזהר

[מ"ז] מרכבתו היא על דרך רמיון מרכבה העליונה : [מ"ח] היונו הטל להחיות סתים שנמשך מן המסירות ועולמות היותר עליונים : [מ"ט] השפעת אור השמש להלבנה הוא ששל השפע הנבואה להשיבה הקדושה לצורך קיום זה העולם : [ג] פ"י אלה שעסקו בחכמת הקבלה : [א"ל] שלעתידי יהי אור הלבנה כאור החמה. והיונו הארת השכינה הקדושה במדרגה היותר גבוה. ואו תהי' תמימת הסתים הכללית :

עוד בענין תחיית המתים ממדרש הנעלם פרשת תולדות

(ב) כה אמר אלהים מארבע רוחות באי הרוח וגו'. תנן ארבע רוחות העולם משכנן, ועתיד דקב"ה להעורר רוח אחד לקיים הגוף שיהא כלול מר' רוחות, ה"ד מארבע רוחות באי הרוח, בארבע לא כתוב אלא מארבע רוחות העולם שיהא כלול מארבעתם, ותאנא אותו הרוח הוא רוח המוליד, הוא הרוח האוכל ושותה, ואין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד, ואין בין עולם הזה לתחיית המתים אלא נקיות ורשעת יריעה, רב נחמן אמר ואריכות ימים, א"ר יוסף וכי ימות המשיח ותחיית המתים לאו חד הוא, א"ל לא, רתגן בית הכבדש קודם לקבוצ גליות, קבוצ גליות קודם לתחיית המתים, ותחיית המתים הוא אחרון שבכלם, מאן א"ל, דכתיב בונה ירושלים ה', נדחי ישראל יכנס, הרוח לשבוצי לב ומהבש לעצבותם, זו היא תחיית המתים שהיא הרפואה לשבוצי לב על סתירם, בונה ירושלים תהלה, ואחריו נדחי ישראל יכנס, והרפוא לשבוצי לב אחרון על הכל: הגן מ' שנה קודם הקבוצ גליות לתחיית המתים, א"ר כהנא א"ר ברוקא מקבוצ גליות עד תחיית המתים כמה צרות כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב (ג) בעת ההיא ימלט עמך כל דנמצא כתוב בספר, רבי יהודה אמר מהכא יתבררו ויהלכנו ויצרפו רבים, רבי יצחק אמר מהכא (ד) וצרפתים כצדוק את הכסף ובחנתים כבחון את דוהב, ובאותן הימים יהיו ימים אשר יאמרו אין לי ברם חפץ, ומשעה שיעברו הצרות עד תחיית המתים מ' שנה, רב הונא אמר כתוב (ה) כי ארבעים שנה הלכו בני ישראל כמדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה', כהאי גוונא הכא, א"ר יוסף כל אלן חד מלה אמרו, ולבסוף מ' שנה שהצרות יעברו ודרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר, מאי טעמא, משום דכתיב (ו) לא תקום פעמים צרה, ורי להם כמה שעברו, ומזמן תהיית המתים היישוב העולם בישובו, ה"ד ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד:

פרשת תולדות

(א) ואלה תולדות יצחק בן אברהם א"ר יוסי מפני מה עד כאן לא כתוב בן אברהם ועתה אמר, אלא אע"פ שכתוב ויברך אלהים את יצחק בנו (א) עתה שמת אברהם צורתו היתה בו ונשארה בו ביצחק, שכל מי שראה ליצחק היה אומר זה אברהם בודאי, והיה מעיד ואומר אברהם הוליד את יצחק:

(ב) וירי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה וגו', א"ר יצחק בן ארבעים שנה, למה בא למנות כאן שהיה בן ארבעים שנה כאשר לקח את רבקה, א"א ודאי דרמו שנכלל יצחק בצפון ודרום באש ומים (ב) ואז היה יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה, כמראה הקשת ירוק לבן אדום (ג) בת שלש שנים נתחבר עם רבקה, וכאשר הוליד היה בן ששים כדי שיווליד כראוי (ד) לבעבור שיצא יעקב שלם מבין ששים שנה כראוי, וכך זה השיג יעקב אחר כך ונעשה אדם שלם, בת בתואל הארמי מפרץ ארם אהות לבן דארמי, מה נגע זאת לנו כל כך, שרדי כבר נאמר ובתואל ילד את רבקה וגו', ועתה אמר בת בתואל דארמי, ואח"כ מפרץ ארם, ואח"כ אהות לבן הארמי, אלא ביארו שהיה בין רשעים, והיא לא עשתה כמעשיהם, שהיתה בת בתואל ומפרץ ארם ואהות לבן, וכלם רשעים להרע, והיא העלתה מעשים טובים ולא עשתה כמעשיהם, עתה

(א) ואלה תולדות יצחק בן אברהם א"ר יוסי מפני מה עד כאן לא כתוב בן אברהם ועתה אמר, אלא אע"פ שכתוב ויברך אלהים את יצחק בנו (א) עתה שמת אברהם צורתו היתה בו ונשארה בו ביצחק, שכל מי שראה ליצחק היה אומר זה אברהם בודאי, והיה מעיד ואומר אברהם הוליד את יצחק:

(ב) וירי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה וגו', א"ר יצחק בן ארבעים שנה, למה בא למנות כאן שהיה בן ארבעים שנה כאשר לקח את רבקה, א"א ודאי דרמו שנכלל יצחק בצפון ודרום באש ומים (ב) ואז היה יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה, כמראה הקשת ירוק לבן אדום (ג) בת שלש שנים נתחבר עם רבקה, וכאשר הוליד היה בן ששים כדי שיווליד כראוי (ד) לבעבור שיצא יעקב שלם מבין ששים שנה כראוי, וכך זה השיג יעקב אחר כך ונעשה אדם שלם, בת בתואל הארמי מפרץ ארם אהות לבן דארמי, מה נגע זאת לנו כל כך, שרדי כבר נאמר ובתואל ילד את רבקה וגו', ועתה אמר בת בתואל דארמי, ואח"כ מפרץ ארם, ואח"כ אהות לבן הארמי, אלא ביארו שהיה בין רשעים, והיא לא עשתה כמעשיהם, שהיתה בת בתואל ומפרץ ארם ואהות לבן, וכלם רשעים להרע, והיא העלתה מעשים טובים ולא עשתה כמעשיהם, עתה

כראה מקומות (א) ויקרא לוי (ב) ויאל ייב (ג) וכרי ייב (ד) ויבסע פ (ה) נחום ה' (ו) ד' קלה, (ז) ד' קלו:

זין הזהר

פרשת תולדות (א) כיון שתיבת בנו פיתרת נראד הכונן שבנו כוסב על השם אלהים, פי' שהוא תולדות מרת הדין ורק משם נשפע לו הברכה, וע"ז אומ"ר כאן שס"ב אינו כן אלא שצורתו של אברהם היתה בו ביצחק רן בחייו וה' לארז מותו והכונה שנכלל בו הסדי אברהם: (ב) וכן פ' בחסד ונבונה: (ג) אלה ה' נוונים סרמים על ג' מרות חסד רין ורהמים וע"י שלקח רבקר שהיה בת ג שנים פי' ששורשה מן מרת הרחמים קרדשה משולשת מן ג' ספורות חסד נבורה וחמארת, וע"י שיצחק ה' אז בן ארבעים שנה וזה לכונה שיש מקום המחקת הדינים, כל זה הועיל שהדין נבורה של שורש יצחק ויבקר ויהפך לרחמים ושיליד את יעקב שורש מרת הרחמים: (ד) מה שהיה אז בן מ' שנה וזה הועיל לו שיליד לו יעקב שורש מרת הרחמים, כי אין יקן אלא זה שקנה הכסף והכסה היא ירש כל התסדים, והיינו הענין של וקן מלא רחמים:

שמה ים להבין. אם רבקה היתה בת עשרים שנה או יותר או בת שלש עשרה, או היא שבח שלה שלא עשתה כמעשיריהם. אבל עד עתה בת שלש שנים היתה. מה זה שבח שלה. א"ר יהודה בת שלש שנים היתה. אבל היא עשתה לעבד כל מעשה שהוא כגדולה [א] א"ר יצחק אע"פ שכל זה עשתה. לא נודע עוד מעשה אם הם כשרים או לא [א] אלא בוא וראה בתיב (ב) כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. כשושנה. זו כנסת ישראל. שהיא בין חילותיה כשושנה בין החוחים. וסוד הדבר שיצחק בא מצדו של אברהם שהוא חסד העליון. ועשה חסד עם כל הבריות. אע"פ שהוא דין הקשה. ורבקה באה מצד הדין הקשה. ונתחלקה מעמדם ונתחברה ביצחק. שהרי רבקה מצד הדין הקשה באה. ואע"פ שהיא מצד הדין הקשה. רפה היתה. וחסד של חסד תלה בה. ויצחק הוא דין הקשה והיא רפה. לכן כשושנה בין החוחים היתה. וללא שהיא רפה לא היה יכול העולם לסבול דין הקשה של יצחק. וכרמיון זה הקב"ה מונח וזוגים בעולם. אחד קשה ואחד רפה. כדי שיתקן הכל וינעם העולם:

(ב) ויעתר יצחק לה' לנבא אשתו. מה ויעתר. א"ר יהודה שהקריב לו קרבן והתפלל עליה. ואיזה קרבן הקריב. עולה הקריב. שכתוב ויעתר לו ה'. וכתוב שם (ג) ויעתר ה' לארץ וגו'. מה שם קרבן אף כאן קרבן. כתוב ויעתר יצחק וכתוב ויעתר לו. שיצא אש מלמעלה כנגד האש שכתוב [א] דבר אחד ויעתר יצחק. שנתפלל תפלתו והתר תפלתו למעלה אצל המזל על בניו [א] שהרי במקום שהוא תולה הישועה שם בניו. שכתוב (ד) ותתפלל על ה' [א] ואו ויעתר לו ה'. אל תקרא ויעתר לו אלא ויחזר לו. התיירה חזר לו הקב"ה וקבל תפלתו. ואו ויתר רבקה אשתו. בוא וראה עשרים שנה נשתתה יצחק עם אשתו ולא הולידה. עד שנתפלל תפלתו. לפי שהקב"ה רצה בתפלת הצדיקים. כאשר מבקשים לפניו בתפלתם על מה שצדיקים מה הפעם. בשביל שיתרבה ויתוסף שפע קודש לכל מי שצורך לזה ע"י תפלת הצדיקים. ובוא וראה אברהם לא התפלל לפני הקב"ה שיתן לו בניו. אע"פ ששהיה היתה עקרה. ואם תשאל היא כתיב הן לו לא ננתה ורע. זה לא בשביל תפלה אמר. אלא כמי שמספר לפני רבונו. אבל יצחק התפלל על אשתו. לפי שהי' יודע שאין הוא עקר אלא אשתו. שיצחק היה יודע במוד החכמה שיעקב עתיד לצאת ממנו ב"ב שבמים. אבל לא ידע אם מאשה זו או מאחרת. וע"כ לנבא אשתו ולא לנבא רבקה. אמר עלם שהוא בנו של רבי יהודה. אם כן מפני מה לא ארוב יצחק ליעקב כל כך כמו לעשו. הריאץ שזיה יודע שעתיד יעקב להקים ממנו י"ב שבמים. א"ל יפה אמרת. אבל רע שכל מין אורב את מינו. ונתמסך והולך מן אחד מינו. בוא וראה עשו יצא אדום. כמו שכתוב ויצא האישון אדמני כולו כאדרת שער. והוא מין של יצחק שהוא הדין הקשה שלמעלה. ויצא ממנו עשו דין הקשה למטה הרומה למינו. וכל מין הולך למינו. ולכן אהב לעשו יותר מיעקב. כמו שכתוב ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפי. כתוב כאן כי ציד

שמה אית לאסתכלא. אי רבקה הית בת עשרין שנין או יתיר או בת שלש עשרה. כדון הוא שזכה דילא דלא עבדה כעובדייהו. אבל עד כען בת שלש שנים סות. מאי שזכה דילא. א"ר יוסה בת שלש שנים סות. ועבדית לעבדא כל ההוא עובדא [א] א"ר יצחק אע"פ דכולי האי עבדה. לא ידענא עובדה אי אינון כשראן או לאו [א] אלא תא חוי כתיב (ב) כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. כשושנה. דא כנסת ישראל. דאיסי בין אוכלוסהא כוודא בין כובין. ורוא דמלא יצחק אתי מסמרא דאברהם דאיסו חסד עלאה. ועבד חסד עם כל בריון אע"פ דאיסו דינא קשיא. ורבקה אסת מסמרא דינא קשיא ושהתלקת מזניייהו ואתחברת ביצחק דא רבקה מסמרא דינא קשיא אתיא. ואע"פ דאיסי מסמרא דינא קשיא. רפיא סות. וחסדא דחסד מלי כס. ויצחק דינא קשיא ואיסי רפיא. כשושנה בין החוחים סות. ופי לאו דאיסי רפיא לא יכול עמלא למסבול דינא קשיא דיצחק. כגוונא דא קביא מחוונ וזונין בעמלא. מד תקיף וחד רפיא. בגין לאסתקנא כלא ויתבסס עמלא.

(ג) ויעתר יצחק לה' לנבא חשמו מאי ויעתר. א"ר יוסה דקריב ליה קרבנא ולני עליה ומחו קרבנא קריב. עולה קריב. דכתיב ויעתר לו ה'. כתיב הכא ויעתר לו ה'. וכתיב סתם (ג) ויעתר ה' לארץ וגו'. מה לסגן קרבן אף כהן קרבן כתיב ויעתר יצחק וכתיב ויעתר לו. דנפק אשא מלעילא לקבלא אשא דלתתא [א] דבר אחר ויעתר יצחק. דלני ללוטיא וחתר חתירא לעילא לגנ מזלל על בגין [א] דא בטהווא אחר תליין בגין. דכתיב (ד) ותתפלל על ה' [א] וכוון ויעתר לו ה'. אל תקרי ויעתר לו אלא ויעתר לו. חתיירס חמר ליה קביא וקביל ליה. וכדון ויעתר רבקה אשתו. תא חוי עשרין שנין אשתיה יצחק עם אשתיה ולא הולידת. עד דלני ללוטיא. בגין דקביא אחרעי בללוטיון דלדיקויה. בשעתא דבעאן קמיא ללוטיון על מה דהלטיכו. דאזי טעמא. בגין דיתרבי ויתוסף רבות קודשא לכל מחן דלמסריך בללוטיון דלדיקויה. ופא חוי אברהם לא לני קמיא קביא דיתן ליה בגין. אשא דשרי עקרה סות. ואי תימא סא כתיב ס' לני לא נמסו ירע. הסוא לאו בגין ללוטא סוס. אלא כמאן דמשתעי קמי מריס. אבל יצחק לני על אשתיה. בגין רסא איסו סוס ידע דלאו איסו עקר אלא אשתיה. דילחק סוס ידע צרוא דחכמתא דיעקב וזין למיפק מניס בתריסר שבטין. אבל לא ידע אי צהאי אשתא אי באתרא. וע"ד לנכח אשתו ולא לנכח רבקה. אמר הסוא רביא צריס דרבי יוסה. אי הכי אמאי לא רחיס ליה יצחק ליעקב כל כך כמו לעשו. וסאיל וסוס ידע דזמין איסו לקומא מניס פריסר שבטין. אמר ליה שפיר קאמרת אלא כל וינא רחיס ליה לזניס ואתמסך ואזיל וינא צבר זניס. תא חוי עשו נפק סומק. כמה דכתיב וילא סדלשון אדמוני כולו כאדרת שער. ואיסי וינא דילחק דאיסי דינא קשיא דלעילא. ונפק מניס עשו דינא קשיא דלמלא דמילא לזניס. וכל וינא אזיל לזניס. וע"ד רחיס ליה לעשו יתיר מיעקב. כמה דכתיב ויאכז יצחק את עשו כי ליד צפין. כתיב הכא כי ציד

בראה מקומות לו שר כ' ט דף קטו. ט שחולל כ' כ"ד (ד) שחולל א'

יו הזהר

[א] א"ר ששיר שבח הוא זה הגם שחיתה עדיין קטנה בת ג' שנים אבל מן מעשיה לחקרה נראה שחיתה כמו גדולה היותר כבה לחמו: [א] פ"ה שהלא מנה שעשתה לחקרה אין עוד ראייה כל כך שלא עשתה גם מעשים רעים: [א] פ"ה אש תפלתו שנתפלל בהתלהבות. וגם סדרתו היא אש הגבורה. ודרש ויעתר מלשון עתר. ענין הקשרת: [א] והיוני ספירת יסוד עולם העליון שנקרא תבטא או תבטא: [א] פ"ה מכתוב על ויא אל לבן דרש משמעותו עתר גבורת יותר:

ציד בפיו. וכתוב שם על כן יאמר כנמרד נבור ציד לפני ה' :

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה' (ב) בוא וראה מזה למה זה אנכי. אלא כל יום ויום ראתה רבקה אור השכינה. כי היתה השכינה במשכנה והתפללה שם (א) כיון שראתה צרות שלה במיעיה. מה כתוב ותלך לדרש את ה'. יצאה ממדרגה זו למדרגה אחרת שהוא שם הוי"ה. (ג) ר' יצחק אמר ותלך לדרש את ה' לאיזה מקום הלכה. לבית מדרש של שם ועבר. ויתרוצצו הבנים בקרבה. כי שם ה' עשו הרשע מתגור מלחמה עם יעקב. ויתרוצצו. נשתברו. כמו שאמרו רציץ את מדה. נשתברו זה מזה ונתחלקו. בוא וראה זה הוא מצד רוכב נחש (א) וזה הוא מצד הרוכב על כסא שלם וקדוש (ב) מצד השמש לשרת את הלבנה (ג) ובוא וראה לפי שנמשך עשו אחר נחש ההוא. הלך עמו יעקב בעקמיות. כנחש שהוא ערום והוא הולך בעקמיות. כמ"ש והנחש היה ערום ונז'. חכים ומעשי של יעקב אליו היו לו כנחש. וכך נצרך לו. בשביל להמשיך לו לעשו אחר נחש ההוא ויפרד ממנו. ולא היה לו חלק עמו בעולם הזה ובעולם הבא. ולמדנו הבא להורג השכם להרגו. כתוב (ד) בבמן עקב את אחיו. שהשרה אותו למטה בעקב ההוא. וז"ל וידו אוחזת בעקב עשו (א) שרגיו ירו על עקב ההוא להכניע אותו. דבר אחר וידו אוחזת. שלא ה' יכול לצאת ממנו מכל וכל. אלא וידו אוחזת בעקב עשו. זו הלבנה שנחשך אורה בשביל עקב עשו (א) וע"כ נצרך לו ללכת עמו בחבמה. בשביל לדרתו למטה ויתרבה במקומו :

(ד) ויצא הראשון ארמני. א"ר אלעזר ויצא הראשון. אפשר תאמר שיעקב ספר ראשונה ה'. לא כן. שרדי כתוב ויצא הראשון. ולא כתוב ויצא ראשון (א) ולפי שיצחק יאמר מצד רין הקשה יצא עשו ארמני. אדום. שאם יעקב היה הבכור מטפה הראשונה. טפה שניה היא איך יצאה כך אדום (א) אבל יעקב טפה שניה היה. ולפיכך לא יצא כך אדום. שרדי מצד הרחמים היתה טפה הראשונה. מצד זה ומצד זה (א) וטפה של עשו לא היתה כטפה של יעקב. שזה שלם וזה לא שלם. ובשעה ההיא יצחק היה מדרה בסיום הדיון הקשה. שהוציא בעד שלו בחקיקת אורות של פרצוף באיבריו (א) ולפיכך עשו היה הוזהר מפולת הזהב. וע"כ למדנו שצריך האדם להרדף באותה השעה ברצון רבוננו. כדי שיוליד בנים קדושים לעולם. ואפשר תאמר שיצחק לא ה' מדרה כך. אין כן. אלא שרדי מדרה בקדושה. והדרה ה' בסיום מקום הדיון. ונמצא כשיצאה טפה הראשונה ה' דררהו במקום ההוא טמם. וע"כ כתוב כלו באדרת שער. אבל יעקב היה הבכור מעשו. ולא מפעולת הטפה. אלא בעבור שבנות רצון יצחק היתה בעץ הגדול והתקף (א) ועשו בא מדרהו מקום והוא של סיום הכל. ולפיכך כתוב (ב) דנה קמון נתתיך בגוים בזוי אתה מאד :

ואחרי

ליד צפון. וכתיב הסם על כן יאמר כנמרד נבור ציד לפני ה' :

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה' (ב) תחזי מהי ליה זה אנכי אלה כל יומא ויומא חמאת רבקה נסורא דשכינתא. דסויה שכינתא במשכנא ונליתת תמן (א) כיון דחזיתת עאלקו דילה במעסה. מה כתיב ותלך לדרש את ה'. נפקת מדרגא דא לדרגא אחרת דליה הוי"ה. (ג) ר' יצחק אמר ותלך לדרש את ה'. ללון אתר אולגה. לבי מדרשא דסם ועבר. ויתרוצצו הבנים בקרבה. דתמן סויה הסוה רשע דעשו אנה קרבא זיה ציעקב. ויתרוצצו. התברו. כמה דלמרינן רלך את מוחו. התברו דא עס דא ותפלטנו. תחזי חזי דא ספרא דרוכב נחש (א) ודא ספרא דרוכב על כרסיה שליתתא קדישא (ב) בספרא דשרתא לשמחא בסיסרא (ג) ותחזי חזי צגין דלחמשך עשו דבתריה דהסוה נחש. אזיל עמיה יעקב צעקימא. כנחש דליה חכים ומעשי אזיל צעקימא. כד"ל והנחש סויה ערום ונז'. חכים ועובדיו דיעקב לגביה הוו ליה כנחש. וסכי אנשרין ליה צגין ללחשכא ליה לעשו בתריה דהסוה נחש וית... מניה ונא יהא ליה חולקא עמיה צעלחא דין וצעלמח דתי. ותנינן בא להיך דקדיש את וקסליה. כתיב (ד) צבאן עקב את אחיו. דלשרי ליה לתתא בהסוה עקב. סה"ד וידו מוחזת בעקב עשו (א) דשוי ידיו על עקב האכפית ליה. ד"ל וידו אוחזת דלל ביכל למיסק מניה מכל וכל. אלא וידו מוחזת בעקב עשו. דא סיסרא דלחשכיה נסורא צגין עקב דעשו (א) וע"כ אלשרין ליה למיך עמיה בחממתא. צגין דלחיה ליה לתתא ויתדבק בתתריה :

(ד) ויצא הראשון ארמני. מ"ר אלעזר וילא הראשון. מי תימח דיעקב טפה קדמה סוה. ללא כתיב דהא כתיב וילא הראשון. ולא כתיב וילא ראשון (א) וצגין דלחח אתי מספרא דלינא קשיא נפק עס דלמוני. סומקה. דמי יעקב סוה בזכרא טפה קדמה. הסוה טפה תניינא היכי נפקא הכי סומקה (א) חבל טפה תניינא סוה. וצגין כך לא נפקא הכי סומקה דהא מספרא דרחמי סוה סהיט טפה. מהאי גיסא וזהאי גיסא (א) וטפה דעשו לא סוה כטפה דיעקב. דלא שלם ודא לא שלם. ובהסוה טפה ילחך סוה מכוון צסיומא דלינא קשיא. דתפיק צספרוי צלילי ססורין צסיומי (א) וצגין כך עשו וזוהמא דלחחתיך מדכבא. וע"כ תנין דצעי בר נש לכוננא צסיהא טעמח צרעומא דמאריה. צגין דפיק צגין קדישין לעלמח. ולי תימח ילחך לא לתכוון. לאו הכי. אלא לתכוון בקדושה. ואתכוון צסיומא דהסוה אתר. ולחשכח כד נפק סהיט טפה קדמה בהסוה אתר ממש. ועל דא כתיב כלו כדדרת שער. אבל יעקב בזכרא סוה מניה דעשו. לאו משפס. אלא דכוננא דרעומא צלילנא עללס דרברבא ותקין (א) ועשו בהסוה אתר דסיומא דכלא. וצגין כך כתיב (ב) סנה קמון נתתיך צגוים צווי אתה מאד :

ואחרי

מראה בקומות (א) דף קפ. (ב) דף קנו. (ג) סוכה י"ב (ד) מלוד נס" (ה) פוכדי א'

זין הזהר

[א] פי לעולם השכינה מרת מלכות : [ב] היינו המרכבה של הספ"א : [ג] היינו המרכבה רדושה : [ד] פי' כי שורש יעקב הוא בשרת התפארת שנקראת שמש השמימי לשרת המלכות שנקראת לבנה : [ה] זה העקב היינו שורש הספ"א שבמקום סיום הקדושה ; וקרא נ"ב בשם פסיעה לבר כידוע כבוד רגל אות ת' : [ו] פי' שרית מלכות השרות בהשם לבנה נחשך אורה בשביל שורש הספ"א שמתקף מטה בבחינת פסיעה לבר כמו שכתוב ורגליה יורדות מות : [ז] ויצא ראשון שמשעוהו מות : [ח] ויצא ראשון ביום הירדע שמשעוהו הוא ראשון. סכבר. [ט] אין הן מלח נשתכך טעם האש : [י] פי' הן מצד יצחק והן מצד רבקה : [יא] ויתרוצצוין של סיום מרת הדיון הן יותר קשים כיון שנתהוהו יותר מן השורש שלהם הרבוק בהקדושה. ולכן נקראים בשם זוהם וסגין של זהב. כי גם זהב מרבו על דין בשביל מראות האדום : [כ] היינו מרת התפארת שנקראת עץ חיים :

(א) **ואחרי כן יצא אחיו וידו אחות בעקב עשו.** מאי בעקב עשו. וכי תעלה על דעתך שהיתה ידו אחות בגלל עשו. לא כן. אלא ידו אחות בזה שנעשה עקב. ומי הוא. זה עשו. שהרי עשו נקרא עקב מאותה השעה שעקב לא ידעו. ומיום שנברא העולם עקב קרי לו הקב"ה. שכתוב הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. אתה שנקראת עקב תשופנו בתחלה. ולבסוף הוא יסיר ראשך מעלך. ולפי שאמר יעקב לעשו. קח אתה עולם הזה בתחלה ואני אחר כך. לקח עשו עולם הזה בתחלה. וזה הדבר שכתוב ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדם לפני מלך כלך לבני ישראל. וזהו הדבר שאמר שלמה המלך (נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבוךך. בסוף העולם — :

(א) **ואחרי כן ילא אחיו וידו אחות בעקב עשו.** מאי בעקב עשו. וכי סלקא דעתך דהוה אחיד ידיה ברגליה. לאו הכי. אלא ידו אחות במאן דההוה דהוה עקב. ומני. עשו דהוה עשו עקב אקרי משעתא דעקב ליה לאחיו ימיומא דלחברי עמלא עקב קרי ליה קב"ה. דכתיב הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב אנת דאקרי עקב תשופנו בקדמיתא. ולבסוף הוא דיתחי רישך מעלך. ובגין דאמר יעקב לעשו עול אנת האי עמלא בקדמיתא ואתה לבתר כשל עשו האי עמלא בקדמיתא. ודא רוא דכתיב זאלה המלכים אשר מלכו בארץ אדם לפני מלך כלך לבני ישראל ודא איבו רוא דאמר שלמה מלכא (נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבוךך בסוף עמלא — :

(ג) **ויקרא שמו יעקב.** א"ר יצחק הקב"ה קראו יעקב בודאי. בוא וראה שכתוב הכי קרא שמו יעקב. נקרא שמו לא כתוב אלא קרא שמו. ויעקבני בודאי. ראה לו הקב"ה שהרי זה נחש הקדמוני הוא חכם להרע. וכיון שבא יעקב. אמר דרי זה בודאי חכם כנגדו. ולפיכך קרא לו יעקב. ודרי ביארנו בכל מקום שכתוב ויקרא סתם. זו היא מדרגה האחרונה וכלל כמו שכתוב ויקרא אל משה וגו'. וכן כאן ויקרא שמו יעקב. ובוא וראה יעקב הי' יודע מעשו ידו נרבק בנחש עקלתון הדוא. ועל כן בכל מעשיו נמשך עליו כנחש עקלתון אחר. בחכמה של ערמימות. וכך נצרך לו. וזה מתאים עם מה שאמר רבי שמעון בדכתוב ויברא אלהים את התנינים הגדולים. שזה יעקב ועשו. ואת כל נפש החיה הרומשת. אלו שאר המדרגות אשר ביניהם. ודאי נעשה יעקב חכם כנגד אותו נחש האחר. וכך נצרך. ועל כן בכל חורש וחורש נקרב שעיר אחד. כדי להמשיכו למקומו ויפיר מן השכינה. וכן ביום הבפורים להקריב שעיר הדוא. וזה נעשה בחכמה כמשול עליו ולא יוכל להרע. שכתוב ונשא השעיר עליו את כל עונות אל ארץ נזרה. ובתורש עשו שהוה שעיר. והכל בחכמה וברמאות אליו. מה דמעה. לפי שכתוב (7) ועם עקש תתפתל. לפי שהוא נחש רע. רוח עקלתון. חכם להרע. מסמין למעלה ומסית למטה. לפיכך ישראל מקריבים ומנצחים אותו בחכמה של ערמימות. כדי שלא יוכל להרע ולמשול. וע"כ עקב שהוא כבוד האמונה. כל מעשיו אשר כנגד עשו היה בשביל שלא ליתן מקום לנחש הדוא למטא המקדש. ולא יקרב אליו. ולא ימשול בעולם — :

(ג) **ויקרא שמו יעקב.** א"ר יצחק קב"ה קרי ליה יעקב ודאי תא חזי כתב הכי קרא שמו יעקב נקרא שמו לא כתיב אלא קרא שמו. ויעקבני ודאי חמא ליה קב"ה דהא הוה חזיא קדמאה איבו חכים לאבאשא כיון דתתא יעקב אמר הא ודאי חכים לקבליה. ובגין כך קרא ליה יעקב ודא חוקימנא בכל אתר ויקרא סתם האי היא דרגא בתראה (כא) כמה דכתיב ויקרא אל משה וגו'. והכא ויקרא שמו יעקב. ותא חזי יעקב הוה ידע דעשו הוה ליה לאתדבקא בההוה חזיא עקימא. ועל דא בכל עובדיו לאתמשך עליה כחזיא עקימא חמא. בחכמתא בעקימו והכי אלסריך. ואתיה דא כי הא דא"ר שמעון מאי דכתיב ויברא אלהים את התנינים הגדולים דא יעקב ועשו. ותא כל נפש החיה הרומשת אליו שאר דרגין דבייטיו ודאי לתעביד יעקב חכים לקבליה דהוה חזיא אחרא והכי אלסריך. ובגין כך בכל ירחא וירחא חד שעיר בגין לאתמשכא ליה לאתריה ויתפרש ין סיהרא וכן ציומא דפסורי לאקרבה הוה שעיר. ודא בחכמה לשלפאה עליה ולא יוכל לאבאשא. דכתיב ונשא השעיר עליו את כל עונות אל ארץ נזרה. ואוקוהו דא עשו דאיבו עשיר. וכלל בחכמה וברמאות לגביה. מאי עמלא חמא דכתיב (7) ועם עקש תתפתל בגין דאיבו חזיא ציטא עקיס רוחא. חכים לאבאשא. אספי לעילא וחמסי לתתא. ובגין כך ישראל זקקמין וזמקמין ליה בחכמה בעקימו. בגין דלא לאבאשא ולשלפאה. וע"כ יעקב דאיבו כרוא דמתימותא. כל עובדיו לגבי דעשו בגין דלא יבז דוכסתא ליה להוה חזיא לאבא מקדשא. ולא יקריב לגביה. ולא ישלוט בעמלא — :

(ה) **ויגדלו הנערים.** צד של אברהם נרם להם להתגדל. וחכותו עורה להם. הוא היה מתנבם במצות. שכתוב כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו'. לרבות יעקב ועשו (כ) ויגדלו הנערים וידע עשו איש וידע ציר וגו'. א"ר אלעזר כל אחד ואחד נפרד למקומו. זה לצד האמונה. וזה לצד הע"ז. וכן היה במעיה של רבקה. כי שם כל אחד ואחד לצדו. שכאשר היא נתייעה במעשים טובים או שעברה אצל מקום טוב לעשות מצות התורה. היה יעקב שסח ודחק עצמו לצאת. וכאשר הלכה קרוב למקום ע"ז. דה' רשע הדוא מבטע לצאת. וזה נתבאר. ולפיכך כאשר נבראו ויצאו לעולם. כל אחד נפרד והלך ונמשך במקומו הראוי

(ה) **ויגדלו הנערים.** סערא דלחביס גרים לון לאתגדלא. וחכותיה סייע לון. הוא הוה מתוך לון צמיות דכתיב כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו'. לאבאשא יעקב ועשו (כ) ויגדלו הנערים ויהי עשו איש וידע ליד וגו'. א"ר אלעזר כל חד וחד אתפרש לאורויה. דא למסרא דמתימותא. ודא למסרא דע"ז. וכן הוה במעו דרבקס דתמן כל חד חזיל למסריה. דכד איבי אשהדלת בעובדין דכשרין או עבד מסיך לאתר שב למעבד פקודי דאורייתא. הוה יעקב חזי ודחיק לנפקא וכד הוה אולא מסיך לאתר ע"ז. הוה רשע כפש לנפקא ואוקמיס. ובגין כך כד אתבריאל ופקפי לעמלא. כל חד אתפרש ואזיל דאחמשי דאחמזי

בראה מקומות (א) משפטי קיא. (ב) משלי כ (ג) דף קלה (ד) תלים י"ח (ה) דף קלה.

זיו הזהר

(כא) חיינו מרת מלכות ספירה ועשיית מעילא לתתא : (כב) דורש את לרבות :

הראוי לו. וע"כ ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה. יודע ציד כמו שכתוב שם הוא היה גבור ציד. איש שדה. לנוול מן האנשים ולברונו אותם. והוא אמר שהתפלל בשדה. והי' מרשה לאביו מפני איש שדה. לפי שהי' גרלו אין הוא במקום ישוב. אלא במקום הרוב במדבר בשדה. וע"כ הוא איש שדה. ואם תשאל איך לא ידע יצחק כל מעשיו הרעים של עשו. והרי הכינה היתה עמו. שאם לא שרתה עליו השכינה איך ה' יכול לברך את יעקב בשעה שברכו. אלא ודאי שהשכינה היתה שורה עמו בבית. ושכנה אצלו תמיד. אבל לא הודיעה לו. בשביל שיתברך יעקב בלי רעתו. אלא ברעתו של הקב"ה. וכך נצרך. שבאותה השעה שנתבונן יעקב לפני אביו. נכנסה עמו רשעינה. ואז הבין יצחק ברעתו של עשו יעקב להתברך. ונתברך מדעת השכינה. רבי יהודה אמר ברא וראה מצד הדין הקשה יוצא רגו לשני צדדים. אחד של ברכה ואחד של קללה. אחד ברוך ואחד ארור. כרמיון זה מצד של יצחק וצאי שני בנים. אחד סבוך ואחד שנתקלל למעלה ולמטה. זה נפרד לצד שלו. וזה נפרד לצד שלו. זה מדורו בארץ הקדושה. וזה מדורו בהר שעיר. שכתוב איש יודע ציד איש שדה. זה מקומו במקום מדבר והרבו ושוממה. וזה יושב אוהלים. יחבב כמו שנצרך. ולפיכך שתי כרדות הן. ברוך וארור. זה לצד שלו וזה לצד שלו. מזה יוצאות כל הברכות שהעולמות למעלה ולמטה. וכך המצבות וכל האריות וכל הגאולות וכל ההצלות. ומזה יוצאות כל הקללות וכל הרבן וכל רם וכך שממה וכל דעות וכל מומאות שבעולם:

(א) ויזד יעקב נזיר גוי. א"ר אלעזר ויזד יעקב. הרי ביארו שזה בשביל אבותיו של אברהם היה. אבל ויזד יצחק נזיר צדיק ליסר. אלא ויזד יעקב נזיר. שהוא היה יודע העיקר שלו בצד שהוא שטרבב בו עשו. ולפיכך עשה תבשיל ארום. ערשים זה תבשיל ארום. שתבשיל זה משהו הכח והתוקף של רם הארום. והיינו בשביל לשבר התקפו וכחו של עשו. ולפיכך שילם לו ברחמה כרמיון והוא תבשיל ארום. ועל תבשיל הוא נסכר לו לעבד. ומכר בכורתו ליעקב. ובאותה שעה הבין יעקב שבשביל שעיר אחד שיקרבו ישראל אל המדרגה שלו. יתחפך לעבד לבניו ולא יקטרג להם. ובכל הלך יעקב נגד עשו בחכמה. בשביל סדרת הערמימות של עשו ויהודה היה בלבן נראה כך. לפי שהרי הוא היה מכסף. כמו שכתוב נחשתי ויברכני ה' כגלגל. ואע"פ שיעקב נקרא איש תם. בשביל זה היה תם. שהרי עם מי שנצרך לו ללכת עמו ברחמים היה הולך כך. ועם מי שנצרך לו ללכת עמו ברוך קשה יבערמימות. היה הולך כך. לפי ששני חלקים היו בו. ועליו כתוב (ב) עם חסיד תתחסד וגו'. עם חסיד בצד של חסד. ועם עקש בצד של דין קשה. הכל כראוי:

(ג) ויהי רעב בארץ וגו' ויזך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גרסה. ר' יהודה פתח ומכר כתוב (ד) ה' צדיק יבחן וגו'. הקב"ה מדקדק עם הצדיקים תמיד בכל מעשיהם שהם עושים. כרי שלא יסירו לימין ולשמאל. ובליכך הוא מנסה אותם. ולא בשבילו. שהרי הוא יודע יצדק ותוקף האמונה שלהם. אלא בשביל להרים ראשם בכל דעולם. ברא וראה כאשר ברא הקב"ה לאדם פקד עליו להטיב לו. נתן לו חכמה ונתעלה במדרגתו למעלה. כאשר ידד למטה ראה התאוה של היצר הרע ונרבע בו. ושכח כל מה שהסתכל בבור העליון של רבנו. בא נח. בתהלה כתוב

לחמיו ליה. וע"ד ויגדלו הנערים יהי פשו איש יודע ליד איש שדה. יודע ליד. כמה דכתיב הסם הוא היה גבור ליד. איש שדה לקפחא לון לבני נחא ולקפחא לון. ואיכא אמר דעבד ללותא לוידי ליה בפתמים. איש שדה בנן דחולק ערביה לאו איכא זיטובא אלא באתר חרוב זיידברא זכקלא. וע"ד איש שדה. ואי תימח היך לא ידע יצחק כל עובדיו זישיין דעשו. והא שכנימא הוא עמיא דאי לא שריא עמיא שכנימא היך יכול לזכרא ליה ליעקב זשעתא דזכריה. אלא ודאי שכנימא הוא זיירא עמיא זכנימא וזיירא עמיא תדיר אכל לא אודיעת ליה זגין דיתברך יעקב זכל דעתיה. אלא זדעתיה דקב"ה וזכי אלספריך זדכיהא זעתא דעאל יעקב קמי אבוי. עאלת עמיא שכנימא. וזכין חמא זדעתוי יצחק לתמיא יעקב לזכרא ולחזקין ומדעתא דשכנימא. (ה) ר' יהודה אמר תא חזי מסערא דדינא קשיא נפקי רגוזא לתרי ספרין. חד דלחזקין וחד דלחמליא. חד זכרוך וחד זכיר. כגוונא דא מסערא דלחמק נפקי תרי זגין. חד זכרוך וחד דלחמליא לעילא ותתא דא חתפרש לספרים. ודא חתפרש לספרים דא זיירא זכרעא קדישא. ודא זיירא זכיר. דהעיר דכתיב איש יודע ליד איש שדה. דא חתריא זכר דמדברא ומרובא זחממה ודא יושב אוהלים. וכלא כגוונא דלחמליא. זגין כך תרין דרגין זימין זכרוך וארור. דא לספרים ודא לספרים. ומחוי נפקין כל זכרוא דלמין לעילא ותתא. וכל סיבוי וכל כעיו וכל שורקו וכל שזותא. ומחוי נפקין כל לוחין וכל חרבא וכל דמא וכל שמחא וכל זישיין וכל מסאזי דעלמא:

(ו) ויזד יעקב נזיר וגו'. א"ר אלעזר ויזד יעקב. הא אוקמוז דהא זגין אכלותא דלחכסא הוה. אכל ויזד יצחק נזיר זכעיי ליה אלא ויזד יעקב נזיר. דאיכא הוה ידע עקרא דליא זכסוא סערא דלחזקין זיה עשו. וזכ"כ עבד זכשילין סומחין. עדיס זכשיל סומקא. זכשילא דא מתבר חילא תוקפא דדמא סויקא זגין לתזכרא תוקפיה ומלייה. זגין כך עבד ליה זכרמא זכסוא גוונא סומקא. ועל הסוא זכשילא אודכן ליה לעבדא. וזכין זכירומיה ליעקב וזכסוא זעתא ידע יעקב דזגין זכיר חד יקרבין ישראל לזבי דרגא דלייה. יתהפך לעבדא לבניו ולא יקטרג לון. וזכלא אזל יעקב לזביה דעשו זכממה זגין הסוא דרגא זכיס דעשו. אמר יהודה וכן זכמא איתוי הכי. זגין דהא איכא חרסא הוה. כמה דכתיב נחשתי ויברכני ה' זגלגל. ואע"פ דיעקב אקרי גבר שלים זגין כך הוה שלים. דהא עם מלך דלחמליא ליה למיחך עמיא זכמיה הוה אזיל. ועם מלך דלחמליא למיחך עמיא זכמיה קשיא וזכשילין. הוה אזיל הוה אזיל זגין דתרי חולקי הוה זכיה ועליה זכמיה (ז) עם חסיד תתחסד וגו'. עם חסיד זכסמיה דחמד. ועם עקש זכסמיה דדינא קשיא. כלא זכקא יאות.

(ח) ויהי רעב בארץ וגו' ויזך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גרסה. ר' יהודה פתח ואמר כתיב (ט) ה' צדיק יבחן וגו'. קב"ה מדקדק עם לזיקות תדיר בכל עובדין דלוינו עבדין זכוי דלא יסכון לייזא ולשמאלא. זגין כך זכחין לון. לאו זכנייה. דהא איכא ידע יצרא ומוקפא דמהימנותא דלחון. אלא זגין לזרמא רישיהו בכל עלמא תא חזי כד זכא קב"ה לאדם פקד ליה לזכעבא ליה יסב ליה זכממתא ולחמלק זכרגוי לעילא. כד זכמיה לתמא חמא תיאובתא דילך דעו ולחמלק זכיה זכמיה כל מה דלחמק זיקרא עלאה דמחריה חמא נח זכמיה זכמיה

מראי מקומות (א) דף קעז. (ב) דף קעז. (ג) דף קעז. (ד) דף קעז. (ה) דף קעז. (ו) דף קעז. (ז) דף קעז. (ח) דף קעז. (ט) דף קעז.

כתוב נח איש צדיק תמים היה. ואח"כ ירד למטה וראה
 וכן חזק שאינו צלול מיום אחד ויגן שנה מכני ונשתכר
 ונתגלה. כמ"ש וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך האיה.
 בא אברהם נתעלה בחכמה והסתכל בכבוד רבנו. אחר
 אחר"כ יהי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה לגור שם וגו' וכו'
 אחר"כ מה כתוב ועל אברהם ממזרים הוא ואשתו וכל אשר
 לו. נתעלה למדרגתי הראשונה שהיה בה בתחלה. נכנס
 בשלום ויצא בשלום. בא יצחק מה כתוב. ויהי רעב בארץ
 וגו'. הלך יצחק ונתעלה משם אחר"כ בשלום. וכל הצדיקים
 מנסה אותם הקב"ה. בשכ"ל להרים ראשיהם בעולם הזה
 ובעולם הבא :

(א) וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחותי היא. כמו
 שאמר אברהם. לפי שהשכינה היתה עמו
 ועם אשתו. ובשביל השכינה אמר כך. שכתוב (ב) אמר
 לחכמה אחותי את. ועל כן התחזק ואמר אחותי היא. ועוד
 שאברהם ויצחק כך ראי להם. שבראי בשביל המקרא שכתוב
 אחותי רעייתי וינתי תמתי. ובשביל זה בודאי ראי להם לומר
 אחותי היא. ולכן מתחזקים הצדיקים בהקב"ה :

(ב) ויהי בי ארכו לו שם הימים וגו' וירא והנה יצחק מצחק
 את רבקה אשתו. את דוקא. זו השכינה שהיתה
 עם רבקה. רב"ל אחד וכי תעלה על דעתך שיצחק היה
 משמש מפתו ביום. הרי למדנו שישאל קדושים הם ואין
 משמשים מפתם ביום. ויצחק שהיה קדוש היה משמש מפתו
 ביום. אלא וראי שאבימלך חכם היה. והוא הסתכל באצטגנינות
 שלי. שהוא נקרא הלון. כתוב כאן בעד הלון. וכתוב שם
 (ג) בעד הלון נשקפה ותיכב אם סיסרא. מה שם
 באצטגנינות. אף כאן גם באצטגנינות. וראה שלא הוא
 כמו שאמר יצחק. אלא וראי שהוא מצחק עמה והיא
 אשתו. אז ויקרא

(ד) ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר וגו'. ר' יוסי אמר
 אבימלך היה מבקש לעשות ליצחק כמו שעשה
 לאברהם וכו' אלא שהדי הוכיח לו הקב"ה בתחלה. בוא וראה
 כתוב כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה. א"ר
 אבא בשביל זה אמר אחותי היא. כדי להתדבק עם השכינה.
 שכתוב אמר לחכמה אחותי את. מה המעם לפי שלא
 היתה בהם האמונה. שאם האמונה היתה נמצאת ביניהם
 לא נצרך לזה. אבל מתוך שלא היתה ביניהם אמונה אמר
 כך. ובשביל זה אמר כי אמרתי רק אין יראת אלהים
 במקום הזה. אין יראת אלהים. זו האמונה. אמר ר' אלעזר
 לפי שלא שרתה השכינה מרחץ לארץ הקדושה. ועל כן
 אין יראת אלהים במקום הזה. שאין כאן מקומו ואינו שוכן
 באין. ויצחק דתחזק עם האמונה. כי ראה שהדי השכינה
 עם אשתו שידה :

(ה) ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנוגע באיש הזה
 וגו'. בוא וראה כמה האריך הקב"ה לדרשעים.
 בשביל המבינה הדיא שעשו עם האבות הראשונים. שהרי
 בשביל זה לא שלמו ביום ישראל עד אחד דורות הארצונים.
 יפה עשה אבימלך שעשה טוב עם אברהם. שאמר לו הנה
 ארצי לפניך כמובן בעיניך שבו. ועם יצחק שאמר הנוגע באיש
 הזה

כתוב נח איש צדיק תמים היה. ולבשר נחת לתתו ומחא
 חמרה תקף ללא לליל מחד יומא וכו' ואשתי מניה ואשתכר
 ואתגלי כח"ד וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך האלה.
 אתה אברהם אסתלק בחמח"א ואסתכל ביקרא דמריה
 לבתר ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה לגור שם וגו' וכו'
 לבתר מה כתוב ועל אברהם ממזרים הוא ואשתו וכל אשר
 לו אסתלק לדריגה קדומה דהוה ציה בקדמיתא עאל
 בשלם ונפק בשלם אתה יצחק מה כתוב. ויהי רעב בארץ
 וגו'. אול יצחק ואסתלק מתחן לבתר בשלם. וכלסו לדיקוא
 בחין לון קב"ה. בגין לארמא רישיוהי בעלמא דין ובעלמא
 דמתי :

(א) וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחותי היא. כמה
 דאמר אברהם. בגין דשכינתא הוה עזייה
 ועם אפתיה. ובגין שכינתא קאמר דכתיב (ב) אמר
 לחכמה אחותי את יעל דא אסתפק ואת אחותי היא. תו
 אברהם ויצחק הכי תתחזי. דוולוי בגין קרא דכתיב
 אחותי רעייתי ונתי תמתי ובגין כך ודאי תתחזי לון לומר
 אחותי היא. וע"ד אסתקו לדיקוא ציה בקב"ה :

(ב) ויהי בי ארכו לו שם הימים וגו' וירא והנה יצחק מצחק
 את רבקה אשתו. את דיקא. דא שכינתא דהוה
 עמה דרבקה. דבר אחר וכי סלקא דעתך דיצחק היה
 משמש ערסיה בימחא. דהוה תמיך ישראל קדישין אינון ולא
 מסמיי ערסיהו בימחא וילחק דהוה קדיש הוה משמש ערסיה
 בימחא אלא ודאי אבימלך חכים הוה ואיסו אסתכל באלצטגנינותא
 דליה. דליהו חלון. כתיב הכא בעד החלון. וכתוב התם
 (ג) בעד החלון נשקפה ותיכב אם סיסרא. מה להלן
 באלצטגנינותא. אף הכא נמי באלצטגנינותא. ומחא דלא הוה
 כמה דהוה אמר יצחק אלא ודאי דלוינוהו מלחק עמה ואיסו
 אחתיה וכדין ויקרא

(ד) ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר וגו'. ר' יוסי אמר
 יאות הוה אבימלך ליצחק כיה דעבד
 לאברהם וכו' דא הוה אוכה ליה קב"ה בקדמיתא. תא חזי
 כתיב כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה. א"ר
 אבא בג"כ אמר אחותי היא בגין לאתדבק בשכינתא.
 דכתיב אמר לחכמה אחותי את. מאי פשעה בגין דכחו
 לא הוה מהימנותא דאי מהימנותא אסתכח בינייהו לא
 הוה אלשריך. אבא מנו דלא הוה בינייהו מהימנותא אמר
 הכי. ובגין כך אמר כי אמרתי רק אין יראת אלהים
 במקום הזה. אין יראת אלהים. דא מהימנותא. א"ר אלעזר
 בגין דלא שריא שכינתא לבד מארעא קדישא. ועל דא
 אין יראת אלהים במקום הזה. ללאו אתריה הוה ולא שריא
 הכא. וילחק אסתק ציה במהימנותא. דמחא דלא שכינתא
 גו אפתיה שריא :

(ה) ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנוגע באיש הזה
 וגו'. תא חזי כמה אורחך להו קב"ה לרשעים.
 בגין הוהו סיבו דעבדו עם אבסן קמחי. דהא
 בגין דא לא שלמו ביו בראל עד לבתר דין בתראין.
 יאות עבד אבימלך דעבד סיבו עם אברהם. דאמר ליה הכה
 אלני לפניך כמובן בעיניך שבו. ועם יצחק דאמר הנוגע באיש
 הזה

מראה מקומות (א) דף קמ"ב (ב) פנ"ד (ג) טופס"ט (ד) דף קמ"ג (ה) דף קמ"ד

דיו הזהר

וכג' זה רמז בדרך משל על חכמות היצוניות מצד התקירה ככת הפצע שעל ידיהו נקל להכשיל באופיקורסות: (כז) ושם הוא מקום מוטמא
 היותר גדול שנקראת ערות הארץ מקור חכמת הבשמים: (כח) לקחת ממנו רבקה בחזקת היד:

הוא ובתפתי יתת יומת רבי יהודה אמר וי' להם להרשעים שהטובה שלהם אין היא בשלמות. הוא וראה עפרון. בתחלה אמר. ארני שמעני השרד נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה. ואח"כ אמר ארץ ארבע מאות שקל כסף וגו'. וכתוב וישקל אברהם לעפרון וגו' עובר לסוחר. ואף כאן כתוב בתחלה הנה ארצי לפניך וגו'. ולכסף אמר לו ליצחק לך מעטנו כי עצמת סמני אמר. א"ל ר' אליהו זו היא הטובה שעשה עמו. שלא לקח אבימלך משריו כלום ושלוה בב"כ ממנו. ואח"כ הלך אחריו לכרות עמו ברית :

ויחפרו עברי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים. א"ר אלעזר יפה עשה יצחק. שהרי לפי שדוע סוד החכמה. התנוע וחרב באר מים. בשביל להתחזק בהאמונה בראוי. וכן אברהם התנוע וחרב באר מים. יעקב מצא הבאר מתוקנת וישב אצלה. וכלם הלכו אחריו והתנועו. בשביל להתחזק באמונה השלמה בראוי (כ"ו) ועתה ישראל מתחזק בהאמונה על ידי הסודות של מצות התורה. והיני שבבל יום יום מתחזק האדם בציצית של מצוה שמתעסק במצוה. כן גם בתפלין שמניח על ראשו וזרועו. שהם סוד עריין בראוי. לפי שהקב"ה נמצא אצל האדם שמתעסק בתפלין ומתעסק בציצית. והכל הוא סוד האמונה העליונה. וע"כ מי שאינו מתעסק בציצית. ואינו מתעסק להתחזק בתפלין בכל יום. יחשב לו שאין שורה עמו האמונה. והסוד ממני יראת רבונו. ותפלתו אינה תפלה בראוי. ולפיכך היו האבות מתחזקים בתוך האמונה העליונה. לפי שהבאר העליונה סוד האמונה השלמה שורה בה (כ"ז) :

ויחפרו עברי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים. א"ר אלעזר יפה עשה יצחק. שהרי לפי שדוע סוד החכמה. התנוע וחרב באר מים. בשביל להתחזק בהאמונה בראוי. וכן אברהם התנוע וחרב באר מים. יעקב מצא הבאר מתוקנת וישב אצלה. וכלם הלכו אחריו והתנועו. בשביל להתחזק באמונה השלמה בראוי (כ"ו) ועתה ישראל מתחזק בהאמונה על ידי הסודות של מצות התורה. והיני שבבל יום יום מתחזק האדם בציצית של מצוה שמתעסק במצוה. כן גם בתפלין שמניח על ראשו וזרועו. שהם סוד עריין בראוי. לפי שהקב"ה נמצא אצל האדם שמתעסק בתפלין ומתעסק בציצית. והכל הוא סוד האמונה העליונה. וע"כ מי שאינו מתעסק בציצית. ואינו מתעסק להתחזק בתפלין בכל יום. יחשב לו שאין שורה עמו האמונה. והסוד ממני יראת רבונו. ותפלתו אינה תפלה בראוי. ולפיכך היו האבות מתחזקים בתוך האמונה העליונה. לפי שהבאר העליונה סוד האמונה השלמה שורה בה (כ"ז) :

ויצחק עברי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים. א"ר אלעזר יפה עשה יצחק. שהרי לפי שדוע סוד החכמה. התנוע וחרב באר מים. בשביל להתחזק בהאמונה בראוי. וכן אברהם התנוע וחרב באר מים. יעקב מצא הבאר מתוקנת וישב אצלה. וכלם הלכו אחריו והתנועו. בשביל להתחזק באמונה השלמה בראוי (כ"ו) ועתה ישראל מתחזק בהאמונה על ידי הסודות של מצות התורה. והיני שבבל יום יום מתחזק האדם בציצית של מצוה שמתעסק במצוה. כן גם בתפלין שמניח על ראשו וזרועו. שהם סוד עריין בראוי. לפי שהקב"ה נמצא אצל האדם שמתעסק בתפלין ומתעסק בציצית. והכל הוא סוד האמונה העליונה. וע"כ מי שאינו מתעסק בציצית. ואינו מתעסק להתחזק בתפלין בכל יום. יחשב לו שאין שורה עמו האמונה. והסוד ממני יראת רבונו. ותפלתו אינה תפלה בראוי. ולפיכך היו האבות מתחזקים בתוך האמונה העליונה. לפי שהבאר העליונה סוד האמונה השלמה שורה בה (כ"ז) :

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו'. א"ר חייא באר וראה באר מים חיים זה הוא סוד עליון בתוך סוד האמונה. באר שיש בה מיצא מים. וזו הבאר מתמלאית מן מוציא מים רהוא. והן שתי מדרגות שהן אחת. בחינת זכר ובה' נקבה ביהוד בראוי (כ"ח) ובוא וראה מוציא מים רהוא ובאר הרואה הן אחד. והכל נקרא באר. שהרי מקור ההוא שנכנס בה ואינו פוסק לעולם והבאר מתמלאית. ומי שנסתכל בבאר זו מסתכל בסוד עליון של האמונה. והוא הענין של ראבות שהתנועעו לחפור באר מים תוך סוד עליון. ואין להפריש בין המקור והבאר והכל אחד (כ"ט) ויקרא שמה רחובות. רמו שעתידים בניו לעבוד ולתקן באר הזאת בראוי בסוד הקרבנות והעולות. כדמיון מה שכתוב ויניחיהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. אלו הקרבנות והעולות. ובשביל זה תפשטו מעינותיו לכל הצדדים (ל'כ"ט) ופיצו מעינותיך חוצה ברחובות פלגי מים. ולפיכך ויקרא שמה רחובות :

ויירי כי זקן יצחק ותבחינו ענינו מראות. א"ר שמעון כתיב ויקרא אלהים באר יום ולחושך קרא לילה. זה הכתוב כבר נתבאר. אבל באר וראה כל מעשי הקב"ה הם דברים של אמת. והכל בסוד עליון. וכל דברי התורה כלם הם עניני האמונה וסודות עליונים בראוי. ובוא וראה

ויירי כי זקן יצחק ותבחינו ענינו מראות. א"ר שמעון כתיב ויקרא אלהים באר יום ולחושך קרא לילה. זה הכתוב כבר נתבאר. אבל באר וראה כל מעשי הקב"ה הם דברים של אמת. והכל בסוד עליון. וכל דברי התורה כלם הם עניני האמונה וסודות עליונים בראוי. ובוא וראה

ויירי כי זקן יצחק ותבחינו ענינו מראות. א"ר שמעון כתיב ויקרא אלהים באר יום ולחושך קרא לילה. זה הכתוב כבר נתבאר. אבל באר וראה כל מעשי הקב"ה הם דברים של אמת. והכל בסוד עליון. וכל דברי התורה כלם הם עניני האמונה וסודות עליונים בראוי. ובוא וראה

מראה בקומות (6) 97 קמל. (3) עמלי 6

זיו הזהר

(כ) עבודת האבות בחפירת באר הי לפעול השמחה והשפיע הקדושה למדת המלכות שהשכינה תאיר ותשפיע שפע הקדושה בעולם הזה. ובשביל זה נתנה לישראל התורה והמצוה. וזה עיקר היסוד של אמונת ישראל : (כ) באר העליונה היינו סוד המלכות ספירת העשירית שבשכל לבאר מים חיים כמבאר לקמן : (כ"א) היינו שתי הספירות יסוד ולכות. שעלי היסוד נובע השפע למכות. לכן נקראת ספירת היסוד במוצא מים וספירת מלכות נקראת באר : (כ"ב) השריד בין הרבקים נעשה על ידי הפאנים שהצדק אבד והשפע נסמק : (ג) פי שבשביל עבודת ישראל בתורה ותפלה ומצות נחשבת השפע דקדושה לעולם הזה פרוחה. והיינו רחובות :

לא זכה יצחק כאברהם שלא נחשבו עינו ולא כהו. אבל עוד עליון יש כאן, מוד של אמנה. כמו שאמרנו במה שכתוב ויקרא אלהים לאור יום. זה אברהם. שהוא אור היום. והואר שלו הולך ומאיר ומתחזק בתקן היום. ולפיכך מה כתוב ואברהם זקן בא בימים. באלה האורות המאירים. והוא כשהזקן היה הולך ומאיר. כמ"ש ה' הולך ואור עד נכון היום. ולפיכך ויקרא אלהים לאור יום. ולחשך קרא לילה. זה יצחק שהוא בבחינת חשך [ל"ז] והי' הולך לקבל בחינת לילה בקרבו. ולפיכך כשהזקן מה כתוב. והי' כי זקן יצחק ותבחן עיניו מראות. כך הוא בנבואי שבקש להתחשך ולהתרבק במדרגתו כראוי. בא ר' אלעזר בנו ונשק ידיו וא"ש טוב הדבר. אברהם האיר מצד המדרגה שלו. יצחק נשך מצד המדרגה שלו. יעקב למד. שכתוב ועיני ישראל כבדו מוקן. א"ל כך הוא בנבואי. כבדו כתוב ולא כהו. מוקן כתוב. ולא מוקן אלא מוקן. מוקן של יצחק מצד ההוא כבדו. ולא יוכל לראות. להסתכל כראוי. אבל לא כהו. אבל יצחק כהו והאי מכל וכל ונעשה חשך. שהרי אז נדבק בו בחינת לילה. ונתקיים ולחשך קרא לילה:

(ב) ויקרא את עשו בנו הגדול וגו'. א"ר אלעזר בוא וראה יעקב כל מעשיו היו לשמו של הקב"ה. ולפיכך היה הקב"ה עמו תמיד ולא זזה ממנו השכינה. שרדי בשעה שקרא יצחק לעשו בנו. יעקב לא היה שם. והשכינה הודיעה לה לרבקה. ורבקה הודיעה לו ליעקב. ר' יוסי אמר בוא וראה אם חס ושלום בזמן ההוא היה נהנהג עשו. לא הי' שולט יעקב לעולם. אלא מעם הקב"ה דהוה. והבל בא על מקומו כראוי:

לך נח אל האן וקח לי משם שני גדי עיזים טובים וגו'. בזמן ההוא ערב פסח היה. ונצרך לבער היצר הרע ולהשלים השכינה שהוא מוד האמונה. וע"כ עשתה שני תבשילין [ל"ח] ר' יהודה אמר כאן נרמו שעתידים בניו של יעקב לרקוב שני שעירים. אחד לה' ואחד לעזאזל ביזם כבוד. ולפיכך הקריבו שני גדי עיזים. אחד בשביל מדרגה העליונה. ואחד בשביל להבוע מדרגתו של עשו שלא ישרוש על יעקב. וע"כ שני גדי עיזים. ומשניהם מעם יצחק ואכל. ויבא לו יין וישת. ויבא לו יין. רמו היה מרמו שמסקמו רחוק קרב אליו [ל"ח] ר' אלעזר אמר זה מרמו על יין והוא שכל השמחות נמצאות בו [ל"ח] בשביל לשמח לו ליצחק. שנצרך לשמחה כמו שנצרך שומחה לשמח צד שלו [ל"ח] ועל כן ויבא לו יין וישת:

(ג) ותקח רבקה את בגדי עשו וגו'. אלו הם הבגדים שגזל עשו מן נמרד. והם מלבושי כבוד שהיו מן אדם הראשון וכמו א"ר נמרד. וברם היה צד נמרד צידה. שכתוב הוא היה נמרד ציד לפני ה' וגו'. ועשו יצא לשדה והתגר מלחמה בנמרד והרגו. וגזל אלה הבגדים ממנו. וש"כ ויבא עשו מן השדה והוא עיף. וביארו כתוב כאן והוא עיף. וכתוב שם (7) כי עיפה נפשי להזדנים. ועשו היה מסמין

(ב) ויקרא את עשו בנו הגדול וגו'. א"ר אלעזר תא חוי יעקב כל עובדיו סוו לשמא קדב"ה. ובגין כך קב"ה סוס עמיה מריר ללא אעדי. מניס שכינתא. דהא בשעתא דקרא ליה יצחק לעשו בריו יעקב לא סוה תמן. ושכינתא ארועת לס לרבקה. ורבקה ארועת ליה ליעקב. ר' יוסי אמר תא חוי אי ח"ו כההוא זמנא יתבדך עשו. לא ישלום יעקב לעלמין. אלא מעס קב"ה סוס. וכלא באתריס אמא כדקא חוי:

לך נח אל האן וקח לי משם שני גדי עיזים טובים וגו'. כההוא זמנא ערב פסח סוה. ובני יצר הרע לאתבערף ולשנאסא סיהרף רוא דמסימנותא. וע"כ עבדת טרי תבשילין [ל"ח] ר' יהודה אמר רמו סכא דחמין בניו דיעקב לקרבא שני שעירים. חד לה' וחד לעזאזל ביזמא דכפורי. ובגין כך קריבת שני גדי עיזים. חד בגין דרגא דלעילא. וחד בגין דכאפיל דרגיס דפסו ללא ישלום עליה דיעקב. וע"כ שני גדי עיזים. ומתחזייתו פטיס יצחק ואכיל. ויבא לו יין וישת. ויבא לו יין. רמו רמח מחתר רחיק קריב ליה [ל"ח] ר' אלעזר אמר רמו על סוה יין דכל חדו אשתכח ביה [ל"ח] בגין לחדתא ליה ליצחק. דכני מדוה כדקא בעיין מדוה לחדתא סכרף דיליה [ל"ח] ועל דא ויבא לו יין וישת:

(ג) ותקח רבקה את בגדי עשו וגו'. אלן חינון לבושין דרווח עשו מנמרד. ואלן לבושי יקר דסוו מן אדם הראשון ואלו לידא נמרד. וכפו סוס ד' לידה נמרד. דכתיב סוה סיס גבור ליד לפני ה' וגו'. ועשו נפק לחקלא ואתג קריבא בנמרד וקפל ליה. ונסב אלן לבושין מניס. סיסד ויבא עשו מן הסדה וסוה עיף. וואקומה כתיב סכא וסוה עיף. וכתיב ססס (7) כי עיפה נפשי להזדנים. ועשו סוה סליק

בראה מקומות (6) פלי ד' ט' ד' קנכ. ז' ד' קנכ: ד' יתי' ד'

זר הזהר

גלו חשך נקראת מרת תרין והגבורה שהיא שורשו של יצחק: [ל"ח] ב' תבשילין תיינו כמו שנצרך לעשות בפסח קרבן פסח וקרבן חגיגה. אחד מרמו על מוד טרע ואחד על יצשה טוב: [ל"ח] ב' מיני יינות יש. זה לעולם יש. ויש יין צלול שרועת וקנים נותה חיסנו. ואחר וכן זה ששנה הכמה קדושה מעולם החכמה. ויש יין חזק שאינו צלול והוא בן יומא. והיינו חכמות חיצוניות מצד החקירה בכח המבט כגורר לעיל בהפסוק ויהי רעב בארץ. וכאן הביא יעקב ליצחק יין ישן שרועת וקנים נותה היטב לרמו לו שיקרב אליו הברכות מעולם החכמה שיקרא פסוק רחוק: [ל"ח] ר"א ויבא שרמו לו לקרב אליו הברכות מעולם הבינה וכל תרין אישבתה בית' כי שם מקור החכמה ותיינים: [ל"ח] וחדה זו היינו ענין החכמה ותיינים והגבורות ע"י אור עולם הבינה:

מסמין אותן הבגדים אצל רבקה, ובהם היה יוצא וצד צירה. וביים הוא לא לקחם ויצא לשרה ונתקבב שם, וכאשר היה עשו לזבשם לא היו מעלים ריח כלל. וכיון שיעקב לזבשם אז חזרה האבדה למקומה ודעלו ריח טוב. לפי שזיפו של יעקב יופיו של אדם הראשון היה, ולפיכך חזרו בשעה הזאת למקומם והעלו ריח טוב. א"ר יוסי יופיו של יעקב שריא יופיו של אדם הראשון איך אפשר. והרי לברנו הפוח עקבו של אדם הראשון הי' מכה גלגל חמה, ואפשר תאמר שכך היה יעקב. א"ר ר' אלעזר ודאי שכך הי' בתחלה, וטרם שחמא אדם הראשון לא הי' כל בריה יכולה להסתכל בזיפיו. כיון שחמא נשתנה יופיו ונשפל גופו, ונעשה בן באה אמות, וכוא וראה יופיו של אדם הראשון מוד רוא. שהאמונה העליונה תולה ביופי הדאי, ולפיכך כתוב ויהי נ עם הי' עניו. וכתוב לחזות בנועם הי'. וזהו יופיו של יעקב בודאי, והכל מוד עליין הוא :

(א) ויאמר יצחק אל יעקב נשה נא ואמשך בני, א"ר אלעזר כוא וראה שיר המעלות אל הי' בצרתה לי קראתי ויעני, שירה זו אמר יעקב בשעה שאמר לו אביו נשה נא ואמשך בני האמה זה בני עשו אם לא, שהי' אז היה יעקב בצרה גדולה, שנתירא שיתודע לאביו ויהי' ניכר לפניו, מה כתוב ולא הכירו כי היו ידיו כידיו עשו אחיו שעירות ויברכנו, אז אמר אל הי' בצרתה לי קראתי ויעני, הי' דציה נפשי משפת שקר מליטון מריה, זו היא המדרגה שעשו שורה בה שהיא שפת שקר, בשעה שהביא זה הנחש קללות על דעולם, ובערמה ומרמה הביא קללות שנתקלף העולם, בוא וראה בשעה שאמר יצחק לעשו וצא השדה וצודה לי צידה, בה"א וי' זה נתבאר, ויצא עשו בשביל שיתברך מידק שאמר לו ואברכה לפני הי', שאילו אמר ואברכה ולא יותר, הי' טוב, כיון שאמר לפני הי', בשעה ההיא נודעו כסא הכבוד של הקב"ה, אמרה האם יצא הנחש מאותן דקללות יישאר יעקב בהם, בשעה ההיא נודמן מיכאל ובא לפני יעקב והשיגה עמו, וידע יצחק מהו וראה הגן עדן שנכנס עם יעקב וברכו לפניו, וכשנכנס עשו נכנס עמו הגידנם, ועל בן יחיד יצחק חרדה גדולה עד מאד, כי חשב שלא היה עשו בצד ההוא, פתח ואמר ואברכה גם ברוך יהיה, ולפיכך נודמן יעקב בחכמה ובערמה, שהביא הברכות על יעקב, שהוא כרמיון אדם הראשון, ונלקחו מן נחש ההוא שהוא שפת שקר, שהרבה שקרים אמר והרבה עניני שקר עשה, בשביל להטעות ולהביא קללות על העולם, לפיכך בא יעקב בחכמה והטעה לאביו, כדי להביא ברכות על העולם, ולקחת ממנו מה שמנע מן העולם, מדה כנגד מדה היה, וע"כ כתוב (י) ויהיב קלה אתו ותבואו ולא תפץ בברכה ותרדק ממני, עליו כתוב אורח אתה מכל הברמה ומכל חית השדה, ונשאר בארור לדורי הדורות, ובא יעקב ונמץ ממנו הברכה, ומן ימי אדם נודמן יעקב לקחת מן נחש ההוא אצל הברכות האלה, יהוא נשאר בהקללות ולא יצא מהן — :

(ב) וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני וגו', א"ר שמעון וירח את ריח בגדיו, משמע שאותן הבגדים היו מעלים ריח טוב, ואורח כך סר מריח ריח ההוא, עתה יש לעיין, כתוב ריח בגדיו וכתוב ריח בני, ולא אמר ריח הבגדים אלא ריח בני, אלא למדנו כיון שנכנס יעקב נכנס מראה מקומות (א) דף קפג, (ב) תליס קטז (ג) נא נט.

סליק לון לאינון לבשוין לנדה דרבעה וצבו הוה נפיק ונד לידה, והסיה יומא לח נפל לון ונפק לחקלא והתעבז תמן וכד הוה לזיש לון עבו לא הוו סלקין רימין כלל, כיון לזיש לון יעקב כדון תבת צבדה לאתרה וסליקו רימין, בגין דשפריה דיעקב שפריה לחדס הוה ונבגין כך אסדרו צבדיה שעתא לאתרייכו וסליקו רימין ח"ר יוסי שפריה דיעקב דהיו שפריה לחדס הוה אפכר והא תנין תפוח עקבו לחדס הראשון מכה גלגל חמה וחי תימא דכך הוה יעקב א"ל ר' אלעזר ודאי הכי הוה בקדמיתא, ועד לא חב אדם הראשון לא הוה כל בריון יכלין לאסתכל בשפריה כיון דתמא אסתיה שפריה ותימאך רומיה ואתעביד בר מחא אמין ותא חוי שפריה דחדס הראשון רוא היכו, דמסימותא עלאה תליא צבדיה שפרא ונבגין כך ויהי נועם הי' אלהינו עלינו וכתוב לחזות בנועם הי', וזה הוא שפריה דיעקב ודאי וכלא רוא עלאה איסו :

(א) ויאמר יצחק אל יעקב נשה נא ואמשך בני, א"ר אלעזר תא חוי שיר המעלות אל הי' בלרפה לי קראתי ויעני שירתא דא אמר יעקב בשעתא דאמר ליה אביו נשה נא ואמשך בני האמה זה בני עשו אם לא דהא כדון הוה יעקב צעהקו סגי דחיל לאביו יעד ליה ושתמודע קמיה מה כתוב ולא הכירו כי היו ידיו כידיו עשו אחיו שעירות ויברכו כדון אמר אל הי' בלרפה לי קראתי ויעני, דהוה שריא ציה ודאי שפת שקר בשעתא דאיתי הוי חויל לוושין על עלמא, ובחכימו ובעקיומי איתי לוושין דאתליא עלמא, תא חוי בשעתא דאמר יצחק לעשו ולא השדה ולודס לי לידה צבדי' וי' ולוקמוס, ונפק עשו בגין דיתברך מילתא דקאמר ליה ואברכה לפני הי', דחילו אמר ואברכה ולא יתיר, ימות כיון דאמר לפני הי' צבדיה שעתא אודעו כרסו יקרא דקציה, אמרה ומה דיפוק חויל מאינון לוושין ויתתאר יעקב צבו צבדיה שעתא אודמן מיכאל ואתה קמיה דיעקב ושכינתא צבדיה, וידע יצחק ותמא לגן עדן צבדיה דיעקב וצרכיה קמיה וכד עלא עשו עלא צבדיה נהינס ועל דא וימרד יצחק חרדה גדולה עד מאד, דתשב ללא הוה עשו צבדיה ספרא פתח ואמר ואברכה גם ברוך יהיה, ובגין כך אודמן יעקב צבדיה שעתא אודמן דאיתי צרכאן עליה דיעקב דהיו כנוולא דחדס הראשון, ואתנפלו מהסיו חויל דאיסו שפת שקר דכמה שקרא אמר וכמה מלי דשקרא צבד בגין לאשעאה ולאיתתיה לוושין על עלמא בגין כך אתא יעקב צבדיה ונשעי לחבו, בגין לאיתתיה צרכאן על עלמא ולנפלא מניה מה דמנע מעלמא מדה לקבל מדה הוה, וע"ד כתוב (ב) ויהיב קלה אתו ותבואו ולא תפץ בברכה ותרחק ממנו עליה כתוב אורח אתה מכל הברמה ומכל חית השדה, ואתתאר ציה לדרי דרין ואתה יעקב ונפיל מניה צרכאן, ומן יומיו לחדס אודמן יעקב לנפלא מהסיו חויל כל הי צרכאן, ואתתאר איסו בלושין ולא נפק מנייהו — :

(ב) וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני וגו', א"ר שמעון וירח את ריח בגדיו, משמע דאינון לבשוין הוו סלקין ריחא סבא ולבשר אתעדי מחסון הסוה ריחא, השתא אית לאסתכלא כתיב ריח בגדיו וכתוב ריח בני ולא אמר ריח הבגדים אלא ריח בני, אלא תאנא כיון שנכנס יעקב נכנס

זו הזהר (טו) צידה תוא ציונה ציד דה, רבו שהשיגה שמקורה היא אנת ה האתרונה מהשב חויה ביה תהיה שם להכנים על הברכות :

נכנס עמו בן עדן. ותאנא אונן הבגדים היו של אדם הראשון. דכתיב ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם. כתרנומו לבושין דיקר. והוציאם מן עדן והיו מעלים ריח מבושם העדן. ומה שאמרו שאלה הבגדים באו לזה עשו הרשע. שגזל אותם מן נמרד, קשה הדבר. שאם כן הרי כתוב לאדם ולאשתו. בגדים לאדם ובגדים לחיה. בגדי חיה מה נעשה בהם. ועוד שאם כן במה נקברו. התעלה על דעתך שהם עזבו והשליכו מהם וזרד עליון שנתן להם הקב"ה. אלא אותן הבגדים שנתלבשו בהם אדם ואשתו לא נתלבש בהם איש אחר. שבאותן הבגדים נדמו כרמיון שלמעה. ואפשר תעלה על דעתך שהם נתלבשו מעצמם בהם. כוא וראה כתוב וילבישם. שהקב"ה הלבישם אשרי חלקם אלא במה ביארנו החמדות אשר אתה בבית. החמודות. היינו בגדי מלכות מסמי וזהב. ודרך העולם לנוגזם בבשמים וריח טוב ככבוד הלושם. כוא וראה וירח את ריח בגדיו בתחלה. וכשהרגיש אמר ראה ריח בני. שירע שבו תולה הדבר וכעבודו עולה הריח. כריח שדה אשר ברכו ה'. וכי סאין ידע יצחק ריח שדה ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. וכי לא ה' לו בית או מקום אחר להתפלל. אלא איתו השרה היה אשר קנה אברהם סמוך למערה. שכתוב השרה אליו קנה אברהם מאת בני חת. ובשעה שהיה יצחק נכנס אליו ראה השכינה עליו. ועלה ריח עליון קדוש. ולפיכך היה מתפלל שם וקבעו לתפלתו וענין האור הוא. שהרגיש הריח של הר המזריה. ולמה נקרא מזריה. על שם המזר הטוב שיהיה שם. והכל ה' שם. והגן עין שנכנס עמו. וברכו. וליפיכך את תלה הדבר בהבגדים אלא בעיקב ממש. שהבין שני היה תולה הדבר. וזכותו עלה להתברך. ולפיכך כאשר נתרעם עשו. אמר גם ברוך יהיה. (א) ר' אלעזר אמר וירח את ריח בגדיו. שכיון שהלבישם יעקב העלו ריח טוב באוהה הישעה. ופרם שרירי ריח בגדיו לא ברכו. שהרי אז ידע שראוי הוא להתברך. שאם לא היה ראוי להתברך. לא היו מעלים כל כך ריח קדוש עמו. וש"כ וירח את ריח בגדיו ויברכוהו. ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'. ויאמר. דבר סתום הוא. יש מפרשים שהשכינה אמרה. ויש מפרשים שיצחק אמר. כריח שדה אשר ברכו ה'. איו שדה. זה שדה התפוחים (ב) שדה שהאבות העליונים תוסבים אותו ומתקנים אותו. (ג) ר' אבא אמר. ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'. משמע שנכנס עם יעקב דגן עדן. שהוא שדה התפוחים הקדושים. וכי איך ה' יכול ברחבו ובארכו. כמה מיני היכלות עליונים קדושים. מדרגות על מדרגות. מדורים על מדורים יש שם. אלא נן אחר עליון קדוש יש לו להקב"ה. ואותו דגן הוא חסדו ונרבק בו. ויאני נשמר אלא בשביע' הקב"ה בכדו שהוא כננס בו (ד) ואת הנדל הקב"ה שידו' נמצא תמיד עם הצדיקים. וכל שכן שידו' נמצא בו בעיקב. ואת המין לו הקב"ה ליבטם עמו לעזור לו. (ה) ר' יהודה אמר וירח את ריח בגדיו ויברכוהו. בגדיו. בגדי עשו צריך לומר. שדי לא שלו היו. אלא של עשו היו אותן הבגדים. שכתוב ותקח

כנס עמו בן עדן. ותאנא אונן הבגדים היו של אדם הראשון. דכתיב ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם. כתרנומו לבושין דיקר. והוציאם מן עדן והיו סלקין ריחין מבושמה עדן. ומה דאיתו דאיונו לבושין איתו להסוה רשע דעשו דכתיב לון מן נמרד קשיא וזה. דאי הכי הוה כתיב לאדם ולאשתו לבושין לאדם ולבושין לחיה לבישי דחיה מה אהתעבידו ותו דאי הכי במאי אהתקברו סלקא דעתך דאיונו שצקו ורואו מהסון זהרע עלאה ריביב לון קב"ה אלא איונו לבושין דאתלבשו צהו אדם ואתמיה ללא אתלבש צהו בר נש אחרא. דזכאיונו לבושין דמו כנוונא דלעילא. וחי סלקא דעתך דאיונו אתלבשו מגרמיהון צהו. תא חוי כתיב וילבישם. דקב"ה אלביש לון וזאה חולקסון אלא צחאי אוקינא החמודות אשר אהתעבידו. חמודות. בגדי מלכות מרשי וזהב ואורחא דעלמא דגניו לון צבוסיון וריחין ליקרא לבבוסיהון תא חוי וירח את ריח בגדיו בתהלה וכד ארגיש אמר ראה ריח בני דידע דביה סוה תליא מלתא דבגיניה סליק ריחא. כריח שדה אשר ברכו ה' וכי מיינן סוה ידע יצחק ריח שדה אשר ברכו ה'. אלא תרין מלין איונו וכלא סוה חד. דכתיב ויחא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וכי לא סוה ליה ביחא אי מקום אחר להסתפלל אלא אותה שדה סוה סוה אשר קנה אברהם סמוך למערה דכתיב שדה אשר קנה אברהם מאת בני חת ובשעתא דסוה יצחק על גביה חזא שכינתא עליה וסליק ריחין עליון וצנינו כך סוה מללי תמן וצבגניה לללוניה. ויחא אחרא. ריחא דחמא צהו המזריה ולמה נקרא מזריה על שם המזר הטוב דסוה תמן. וכלא סוה. וכן עדן דעאל וצרכיה. ובגין כך לא תלה מלה בלבוסין אלא בעיקב מיחם דחמא דביה סוה תליא מלה וזכותיה סליק לאתברכא ובגין כך כד אהרעם עשו. אמר גם ברוך יהיה (א) ר' אלעזר אמר וירח את ריח בגדיו. דכיון דאלבישם לון יעקב סליקו ריחין צהסוה בעתא ועד דלא ארח ריחין ולבושיה לא צרכיה דסא כדון ידע דהתחיו סוה לאתברכא דאי לא התחיו לאתברכא. לא סליקו כל סוה רוחין קדושין צהדיה סה"ד וירח את ריח בגדיו ויברכוהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'. ויאמר. מלה סתים סוה אית דאמרי שכינתא סות. ואית דאמרי יצחק סוה כריח שדה אשר ברכו ה' מאן סה. דא סה דתפוחים סה' שדה דלצהן עליון סמיכו ליה ומתקנין ליה. (ב) ר' אבא אמר. ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'. משמע דעאל עמיה דיעקב גתהא דעדן. דרואו סהה דתפוחין קדושין. וכי סיד יכיל גתהא דעדן לאעלא עמיה דסא גתהא דעדן כמה רב סוה צבוסיהו לאתברכא. כמה וסין דבייתין עליון קדושין דרגין על דרגין מדורין על מדורין אית תמן. אלא גתהא אחרא עלאה קדישא אית ליה לקב"ה וסוהא גתהא רחמומה דליה ואתדבק ביה. ולא התנסיר אלא לקב"ה צלחודו דסוה עייל ביה (ג) ודא אחסין קב"ה לאסתחא תירי עמיהו דלדיקוא וכל שכן לאסתחא ביה בעיקב. ודא זמין ליה קב"ה לאעלא עמיה לסייעא ליה. (ד) רבי יהודה אמר וירח את ריח בגדיו ויברכוהו. בגדיו בגדי עשו מצעי ליה. דסא לאו דידיה סוה. אלא דעשו סוה סהסו בגדים. דכתיב ותקח

כראה מקובות (א) דף קמ"ג (ב) קדושים פד. (ג) וימי רכד

זו הזהר

לגון היינו הגן עדן מקום שבו הנשמות הקדושות שנמשלו לחסות כנוכר במסכת שבת ספני מה נמשלו ישראל לחסות וכו'. (מת פ"י בתני הילכה להשתעשע עם נשבות הצדיקים. והבונה בזה ענין היתור הקדוש :

ותקח רבקה את בנדי עשו בנה הנזרל החמודות . אלא כך ביארנו ויחד . כלומר הביט הלאה ויחד ריח בנדי של עולם הבא . או ברכו . ועל זה כתוב ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' . זהו שדה התפוחים הקדושים . אמר הוואי שובית באותן מלכושני כבוד . ויתן לך האלהים מטל השמים . איך נשמע ולטו לפי שבשדה התפוחים הקדושים הוא נומח מל בכל יום ממקום הוא שנקרא שמים (ט) רבי אלעזר אמר בוא וראה בשעה שברך יצחק ליעקב . לא ברכו עד שברך להקב"ה בתחלה . וכיון שברך להקב"ה בתחלה . ברכו ליעקב . בנין זאת . שכתוב ייאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' . כאן נמצא ברכה להקב"ה . שכתוב אשר ברכו ה' . נתברך השדה בקיום הברכות (י) ואחר זה כתוב ויתן לך האלהים מטל השמים . שכיון שאותו השדה נתקיים בקיום הברכות . מיד ברכו ויתן לך האלהים . שרש השדה הוא רוא שיוצאות מטנו ברכות לעולם . לאחר שהוא נתקיים בברכות :

(כ) ויתן לך האלהים מטל השמים וגו' . א"ר שמעון ברכו בברכה . שעתידיים בניו של יעקב להחיות במלך השמים הוא לעתיד לבוא . שכתוב ויתן לך האלהים . כל ולא לאמר . מטל השמים . שבו עתידים הבתים להחיות לעתיד לבוא . (כ) ר' אלעזר אמר ויתן לך האלהים מטל השמים ימשכני ראש . הרי זה ממעלה וממטה בחבור אחד . ורוב דגן הירוש . ככתוב (ז) נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק עוזב זרעו מבקש לחם . בוא וראה זה המקרא שרש של עולם אמרו בני . יצ"פ אך רוב דגן ותירוש (ל) יעבודק עמים בזמן שימשיל שלמה המלך בירושלים . שכתוב (ז) וכך מלכי הארץ וגו' מביאים איש מנתנו וגו' . וישתחו לך לאומים . בזמן שיבוא מלך המשיח . שכתוב וישתחו לו כל מלכים . ר' יהודה אמר הלך מוסב על הזמן שיבוא מלך המשיח . ככתוב וישתחו לו כל מלכים כל גוים יעבדוהו . הוה נביר לאחיו . הוד ילא אמר היה או תהיה . אלא זה סוד עריץ של האמונה . שארה האותיות הן סוד האמונה (מ) ה' למעלה . ו' במצע . ה' אחר כך . ולפיכך אמר היה נביר לאחיו . למשוך עליהם ולהביעם בזמן שיבוא הוד המלך . ר' יוסי אמר הכל מוסב על הזמן שיבוא מלך המשיח . שהרי לפי שעברו ישראל על דברי התורה . או ופרקת עולו מעל צואריך (נ) עוד א"ר יוסי כל אלה הברכות מצד חלקו של יעקב היו . ומשלו לקח . ואלה הברכות ה' מבקש יצחק כפרך את עשו . ולפיכך עשה הקב"ה וגרם לו ליעקב שיקח ממנו . בוא וראה בשעה שהנחש ההוא הביא קללות על העולם ונתקללה הארץ . מה כתוב . ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך וגו' ארודה האדמה בעבודך וגו' . שלא תהי' עושה פירות ויתבואות כראוי . כנגד זה ומשמני הארץ . בעצבון תאכלנה . כנגד זה מטל השמים . וקץ ודרדד תצמיח לך . כנגד זה ורוב דגן ותירוש . בזעת אפך תאכל לחם . כנגד זה יעבודק עמים וישתחו לך לאומים . שהם יעבדו הארץ וירדשו כשדה . כמ"ש (ו) ובני נבר אכריכם וברסיכם . והכל לקח יעקב זה כנגד זה ומשלו לקח

ותקח רבקה את בנדי עשו בנה הגדול החמודות . אלף סבי אוקימנא ויחד . כלומר חסמכל הלאה ורחק ריחא לנפשויה דהסוה עלמא . כדון ברכיה ועל דא כמיז ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' דא הוא חקל דתפוחין קדישין . אמר הוואלי וחסר בליון לבוש . יקר . ויתן לך האלהים מטל השמים מאי משמע ולטו בנין דבהסוה חקל דתפוחין קדישין נסיף סלא כל יומא ויהסוה אתר דלקרי שזים . (ח) רבי אלעזר אמר תא חזי בשעתא דברך יחאק ליעקב לא ברכיה עד דיברך לקב"ה בקדמימא כיון דברך לקב"ה בקדמימא . ברכיה ליעקב מנא לן דכתיב ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' . הכא קיים ברכה לקב"ה . דכתיב חסר ברכו ה' . ארצרך בקיומא דברכאן (י) ולבחר כתיב במתיה ויתן לך האלהים מטל השמים . לכיון דהסוה שדה אתקיים בקיומא דברכאן יזיד ברכיה ויתן לך האלהים . רוא דהסוה שדה הוא דפסקי מיידי ברכאן לעלמא . לבחר דאיכו אתקיים בברכוי

(כ) ויתן לך האלהים מטל השמים וגו' . א"ר שמעון ברכו בברכה . דומינין בניו דיעקב לאחיה בשהוה סלא דשמיא לזמנא דלתי דכתיב ויתן לך האלהים לך ולא לאחיה משל השמים דכיה ומינין מתיו לחיות לזמנא דלתי (ז) ר' אלעזר אמר ויתן לך האלהים מטל השמים וישמני הארץ . הא תלעילא ויתמחא בחבורה חוה . ורוב דגן ותירוש . ככתוב (ז) נער הייתי וגם זקנתי ולא ראיתי צדיק עוזב זרעו מבקש לחם תא חזי הא ק"ר ק"ר שרש של עולם אמרו וכו' . ובנין כך חמר רוב דגן ותירוש (ל) יעבודק עמים . בזמנא דשלים שלמה מלכא בירושלים . דכתיב (ז) וכל מלכי הארץ וגו' מביאים איש מנתנו וגו' . וישתחו לך לאומים . בזמנא דייתי מלכא משיחא דכתיב וישתחו לו כל מלכים . ר' יהודה אמר כלא בזמנא דייתי מלכא משיחא דכתיב וישתחו לו כל מלכים כל גוים יעבדוהו . הוה גביר לאחיו הוה ולא אמר היה או תהיה אלף דא רוא עלאה דמשיחונתא דלתין אפון חיון רוא דמשיחונתא (מ) ה' לעילא ו' במצע . ה' לבחר . ובנין כך אמר הוה גביר לאחיו לשלמה עליהו ולרדה לון בזמנא דלחמא דוד מלכא ר' יוסי חמר כלא איכו בזמנא דייתי מלכא משיחא . דהא בנין דעברו ישראל על פגמי אורייתא . כדון ופרקת עולו מעל צואריך (נ) תו א"ר יוסי כל הני ברכאן חסמכא דחולקיה דיעקב הוו . ומדיליה נבל . ולתין ברכאן הוה בני עיקר לברכא ליה לעשו . ובנין כך עבד קב"ה וגרם לו ליעקב לנפלא מדיליה תא חזי בשעתא דהסוה נחש אייתי לווסין על עלמא ואתלסיה ארעא מה כתיב . ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך וגו' ארודה האדמה בעבודך וגו' . ללא תהא עבדא פינין ויחיין כדקא יאות . לקבל דא ומשמני הארץ . בעצבון תאכלנה . לקבל דא משל הסיים . וקץ ודרדד תצמיח לך לקבל דא ורוב דגן ותירוש . בזעת אפך תאכל לחם לקבל דא יעבודק עמים וישתחו לך לאומים דליתון יעבודן ארעא ויפחון בחקלא כד"א (ו) ובני נבר חכריכם וכרמיכם . וכלא נפל יעקב דא לקבל דא ומדיליה נפל

טראה מקומות (ח) ויחי רכח . (ז) יתרו טב . (ז) קמנ . (ז) תליס ל"ו (ט) דסי"ב ע"י . (י) יסעי"א ס"א

דיו הזהר

[נ] פ"י איזה משמעות ושייכות יש למל השמים עם ריח אותן מלכושני כבוד : [ט] רמו השדה כאן היינו מרת המלכות הנקראת בהשם אלהים . ואשר ברכו ה' . היינו ברכה שהשם הו"יה ב"ה יתחד עם השם אלהים להשפיע בה שפע ברכה . ועי"ז יוכל לחיות אח"כ ויתן לך האלהים : [מ] פ"י שנה שרש של עולם יסבחו להמשיך אליו הברכות : [נ] ברכו שותפותיות לך ה' מן השם הו"יה ב"ה תהייתה כסדרן . ועי"ז יושך אליו ולכל ישראל בניו שפע ברכה וחסדים . כי אם האותיות אינן בסדרן מורה על בגורת : [ז] א"כ אין הברכות מתקיימות בודאי בזמן הגלות :

נפל וקציה גרים ליה ליעקב דיסול הני זכראן לאתדבקא
 באתריה וחולקיה ועשו לאתדבקא באתריה וחולקיה א"ר חזקיה
 והא חמיני דמשמני הארץ ומל השמים אינון זכראן
 נפל עשו לבתר כד"א הנה משמני הארץ יהיה מוכבך
 ומטל השמים מעל. א"ר שמעון לאו האי כהאי ולא דא כדא
 כמה אתפרשן דרגין. זיעקב כתיב ויתן לך האלהים ובדא
 כתיב יהיה [מ] זיעקב כתיב מטל השמים ומשמני הארץ
 זעבו כתיב משמני הארץ ומטל השמים מעל [מ] דהא לאו
 דא אינו כדא. ודרגין אתפרשין כמה וכמה בנין דבדא זיעקב
 כתיב זיה ויתן לך האלהים מטל השמים דא טל עלאה
 דנגיד מעתיק יומין דאקרי על השמים השמים
 דלעילא. טל דנגיד זדרגא דשמים ומתין חתקל
 תפוחין קדישין ומשמני הארץ דא ארץ החיים דלעילא
 וירית לה זכרעא דלעילא ובשמים דלעילא. ולעשו זכרעא
 דהכא לתתא ובשמים דהכא לתתא יעקב לעילא לעילא
 עשו לתתא לתתא תו יעקב לעילא ותתא ועשו לתתא
 ואע"ג דכתיב והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל לוהרין.
 מחא דהכא לתתא. אכל לעילא לא כלום דכתיב כי
 חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. תא חזי זשעתא דשדו
 לנשלא זכראן דלכוון יעקב ועשו יעקב נפל חולקיה לעילא
 ועשו נפל חולקיה לתתא ר' יוסי בר' שמעון זן לקוניה אמר
 לר' הלעזר כלום שמת מאבין אחאי לא אתקיימו זכראן
 דזכריה יתקל ליעקב ואינון זכראן דזכרין יתקל לעשו אתקיימו
 כלאו. א"ל כל אינון זכראן מתקיימי וזכראן מתקיימי דזכריה
 קציה ליעקב אכל מיד יעקב נפל לעילא. ועשו נפל לתתא
 לבתר דר' יקוס מלכא משיחא יסול יעקב לעילא ותתא
 ויתאבד עשו מכלא ולא יהא ליה חולקא והאסכא ודוכרנא זעלמא
 כד"א ח' יהיה בית יעקב אש ובית יוסף להבס ובית
 עשו לקס וגו' בנין דיתאבד עשו מכלא. ויעקב ירית
 תרין עלמין עלמא דין ועלמא דתתא. וזכאי זמנא כתיב
 ועלו מושיעים בזכר ליון לשפס את סר עשו והיה לה'
 המלוכה וזכאי זמנא יסול מכלוס עמין מלכותא. ותתא
 דיליה כלל דכתיב והיה לה' המלוכה ליה זלחודוי. כמ"ד
 והי' ה' למלך על כל הארץ זיוס הסוא יהי' ה' אחד
 ושמו אחד :

לקח. והקב"ה גרם לו ליעקב שיקח אותן דברכות להתירבם
 במקומו וחלקו. וגם עשו יתרבם במקומו וחלקו. א"ר חזקיה
 והלא אנו רואים שמשמני הארץ ומל השמים אותן דברכות
 לקח עשו אח"כ. כמ"ש הנה משמני הארץ יהיה מוכבך
 ומטל השמים מעל. א"ר שמעון אין זה כזה ולא זו כזו.
 כמוהן מחולקות המדרגות. ביעקב כתוב ויתן לך האלהים. ובעשו
 כתוב יהיה [מ] ביעקב כתוב מטל השמים ומשמני הארץ.
 בעשו כתוב משמני הארץ ומטל השמים מעל [מ] הרי שאין
 זו כזו. והמדרגות מחולקות כמה וכמה. לפי שבזו של יעקב
 כתוב ויתן לך האלהים מטל השמים. זה טל העיזין
 שנמשך מעולם היותר עליון שנקרא טל השמים. השמים
 שלמעלה. טל שנמשך במדרגה של שמים. ומטל לשה
 תפוחים הקדושים. ומשמני הארץ. זו ארץ החיים שלמעלה.
 וירשנה בארץ שלמעלה ובשמים שלמעלה. ולעשו כאן בארץ
 שלמטה וכאן בשמים שלמטה יעקב למעלה למעלה.
 עשו זממיה למטה. ועוד שיעקב הוא למעלה ולמטה. ועשו זממיה
 ואע"פ שכתוב וד' כאשר תריד ופרקת עולו מעל צואריך.
 היינו מזו שבכאן למטה. אבל למעלה כד"ל לא. שכתוב כי
 חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. בוא וראה בשעה שדהחילו
 לקחת הברכות שיהם יעקב ועשו. לקח יעקב חלקו למעלה.
 ועשו לקח חלקו למטה. ר' יוסי בר' שמעון זן לקוניה אמר
 לר' אלעזר. כלום שמת מאבין דזכרין יתקל לעשו אתקיימו
 כלן. א"ל כל אותן הברכות מתקיימות. וכן ברכות האחרות שברך
 הקב"ה ליעקב. אבל יעקב לקח מיד למעלה. ועשו לקח למטה.
 ואח"כ כשיקום מלך המשיח. יקח יעקב למעלה והמטה יהיה
 נאבד עשו מרכלו. ולא יהי' לו חלק ונחלה וזכר בעולם.
 כמו שכתוב ח' ודו' בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית
 עשו לקס וגו'. לפי שיהיה נאבד עשו מרכלו. ויעקב ינחל
 שני עולמות. עולם הזה ועולם הבא. ועל אותו הזמן כתוב
 ועלו מושיעים בזכר ליון לשפס את הר עשו והיתה לה'
 המלוכה. ובזמן ההוא יקח מכל העמים המלכות. ותהי'
 הבל שלו. שכתוב והיתה לה' המלוכה. לו בלבדו. כמ"ש
 והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד
 ושמו אחד :

(ג) וירדו אך יצא יעקב מאת פני יצחק אביו. רבי
 שמעון אמר אך יצא יעקב. שתי יציאות הללו למס.
 אלא חד דשכינתא אחד דיעקב דהא כד עלל יעקב
 שכינתא עלאת עמייה וקמי שכינתא אתדברך. דילתק הוה
 אמר זכראן ושכינתא אודי ליה עלייהו. וכד נפק יעקב
 שכינתא נפקת עמייה. ה"ד אך יצא יעקב תרי יציאות
 כחד. ועשו אחיו זל מלידו. מן היצא לא כתיב אלא מלידו.
 דלית ליה דיליה. דלא הוה זיה זכרה ורוח סקודש לחתא
 ואמרה (ג) אל תלחם את לחם רש עין
 (ד) ויעש גם הוא מסעמים וגו' יקוס אבי דברזו היה
 בעזות ברוח גבוה. דבור שאין בו מעם. יקוס
 אבי. בוא וראה מה בין יעקב לעשו. יעקב אמר כבושה
 לפני אביו ובהכניעה. מה כתוב ויבא אל אביו ויאמר אבי.
 מה בין זה לזה. אלא שלא רצה להבעית לו. לכך דבר
 בלשון

(ג) וירדו אך יצא יעקב מאת פני יצחק אביו. רבי
 שמעון אמר אך יצא יעקב. שתי יציאות הללו למס.
 אלא אחת של השכינה ואחת של יעקב. שדרי כשנכנס יעקב
 נכנסה השכינה עמו. ולפני השכינה נתברך. שיצחק היה
 אומר הברכות והשכינה היתה מודה לו עליהן. וכשיצא יעקב
 יצאה השכינה עמו. וש"כ אך יצא יעקב. שתי יציאות
 בחד. ועשו אחיו זל מלידו. מן היצא לא כתוב אלא מלידו.
 שהוא ציד שלו. שלא היתה בו ברכה. ורוח סקודש צועק
 ואומר (ג) אל תלחם את לחם רש עין
 (ד) ויעש גם הוא מסעמים וגו' יקוס אבי. דברזו היה
 בעזות ברוח גבוה. דבור שאין בו מעם. יקוס
 אבי. בוא וראה מה בין יעקב לעשו. יעקב אמר כבושה
 לפני אביו ובהכניעה. מה כתוב ויבא אל אביו ויאמר אבי.
 מה בין זה לזה. אלא שלא רצה להבעית לו. לכך דבר
 בלשון

מראה מקומות (א) פונדס א' (ב) דף קמג (ג) סכני כ"ג ד' דף קמד.

זיו הזהר

[מד] ויתן לך אלהים היינו בהארת פנים קדושה בדרך הנותן להמקבל מיד ליד. משא"כ יהיה. היינו בהסתרת פנים בדרך מקרה וטבעיות
 [מה] הנה היעקב חסיד מוקדם להפלי. לכן בברכה יעקב כתוב קודם השפעת השמים העליונים מדרגות רוחניות. ואח"כ כתוב
 ומשמני הארץ למטל. ובברכת עשו כתוב להיופוך. וגם נתוסף בברכת עשו חיבת מטל. מ"ו השמים שהוא ממעל לראשנו ולא גבוה יותר
 ובברכת יעקב כתוב השמים פתח. והיינו השמים שלמעלה מעלה :

בלשון תחנונים. קום נא שבה ואכלה מצידו. ועשו אמר יקים אבי. כאלו אינו מדבר עמו לנוכח. בוא וראה בשעה שנכנס עשונכנס עמו נידנם. ויצחק ה' נבהל ונפחד. שכתוב ויחדר יצחק הדרה גדולה עד מאד. מה עד מאד. אלא שלא ה' פחד ואימה גדולה שנפל על יצחק מיום שנברא. ואפילו בשעה הדיא שנעקד יצחק על גבי המזבח וראה הסכין עליו. לא נודעו עמו כמו בשעה זו שנכנס עשו וראה ניהנם שנכנס עמו. או אמר בטרם תבוא ואברכהו גם ברוך יהיה. לפי שראה שהשכינה הסכימה על אותן הברכות. דבר אחר כשאמר יצחק ואברכהו. יצא קול ואמר גם ברוך יהיה. וכשבקש יצחק לקלל יעקב. א"ל הקב"ה יצחק לעצמך אתה מקלל. שהרי כבר אמרת לו אורוך ארור ומברכך ברוך. בוא וראה כלומר הסכימו על אותן הברכות. עליונים ותחתונים. ואפילו זה החלק שהוא גורלו של עשו הורה עליהן וברכו. מנין. שכתוב ויאמר שלחני כי עלה השחר. ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני כי אם ברכתני. כי אם תברכני צריך לומר. מה כי אם ברכתני. אם תודה לי על אותן הברכות שברכני אבי. ולא תודה מקשרני לשם בניו. מה כתוב ויברך אותו שם. מהו ויברך אותו שם. שהורה לו על כל הברכות שברכו אביו:

(א) וַיִּרְרַד יצחק הדרה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא. מהו מי אפוא. מי הוא זה צריך לומר. אלא מי אפוא שעמדה השכינה שם כאשר ברוך יצחק ליעקב. ועל זה אמר מי אפוא. מי הוא שעמד כאן והסכים על אותן הברכות שברכתי אותו. ודאי גם ברוך יהיה. שהרי הקב"ה הסכים באותן הברכות. ר' יהודה אמר ויורד יצחק הדרה גדולה. מהו גדולה. כתוב כאן גדולה. וכתוב שם חרדה רדש הגדולה הזאת וגו'. שנכנס עמו נידנם. עד מאד. מהו עד מאד. כתוב כאן מאד. וכתוב שם והנה טוב מאד. זה מלאך המות. או אמר מי אפוא. ובשכיל הדרה היא שרתידי יעקב ליצחק אביו. נענש יעקב בעונש של יוסף. שחרד חרדה כזו בשעה שאמר לו זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא. ובאופו נענש יעקב. שכתוב איפה הם רועים. ושם נאבד יוסף ונענש יעקב. ואע"פ שהקב"ה הסכים על ידו באותן הברכות. הוא נענש כל עונש הדוא:

(ג) כְּשִׁמְעַע עשו את דברי אביו וגו'. א"ר חייא כמה רעות גרמו אותן הדמעות. שככה והוציא עשו לפני אביו בעבור שיתברך ממנו. לפי שרדה מחשיב דברי אביו ביותר. הרי קרא שמו יעקב. קרא שמו זה שקרא לו. והוציא ניצוח של רוק ברוך בוין. הרי נקרא שמו לא כתוב. אלא קרא שמו. ויעקבני זה פעמים. מהו זה. ויעקבני פעמים צריך לומר. אלא שתיבה אחת נאמרה על שני אופנים. ככר'תי נדפכה לו פעם אחר על ברכ'תי. זה הוא שני פעמים.. ככרתי לקח. והנה עתה הפך התיבה ולקח ברכתי:

הן גביר שמתו לך וגו' ולך אפוא מה אעשה בני. ולך אפוא. אין עומד כאן מי שישכים עליך. מה אעשה בני. או ברכו בעולם הזה. נסתכל במדרגתו ואמר ועל הריבך תחיה. שהרי כך ראי לך לשפוך דמים ולעשות מלחמות. ועל זה אמר מה אעשה בני. ר' אלעזר אמר ולך אפוא מה אעשה בני. כיון שאמר ולך. למה בני. אלא אמר לו ולך אפוא מה אעשה. שאתה ברוך וכתוב וברם אני רואה אותך. ולא ידעך אני רואה ברוך שלום. אלא בני. בני ודאי אבי

מראה מקומות (א) דף קמ"ג (ב) דברים י"ח (ג) דף קמ"ט.

בלשון תחנונים. קום נא שבה ואכלה מצידו. ועשו אמר יקים אבי. כמאן דלא מלייל עמיס. תא חוי בשעתא דעאל עשו עאל עמיס גיהנס. אודעווע יחקק ודחיל. דכתיב ויחדר יצחק חרדה גדולה עד מאד. מאי עד מאד. אלל דלא הס דחילו ואימתא רבתא דנפל עליה דילחק מיומא דאתצברי. ואפילו כהיהו שעתא דאתעקד יחקק על גבי מדבחא ומחא סכינא עליה. לא אודעווע כהיהו שעתא דעאל עשו ומחא גיהנס דעאל עמיס. כדון אמר צטרס תבא ואברכהו גם ברוך יהיה. בגין דחמית שכינתא דלודי על אינון ברכאן. דבר אמר יחקק אמר ואברכהו. נפק קלא ואמר גם ברוך יהיה. בעת יחקק למילט ליה ליעקב אלל קב"ה יחקק גרמך אנת לייס. דלא כבר אמרת ליה אורריך ארור ומברכך ברוך. תא חוי כלא ארור על אינון ברכאן. עלאי ותתאי. ואפילו סהא חולק ערביה דעשו ארור ועלייהו וברכיה חולק. דכתיב ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. כי אם ברכתני כי אם תברכני מצעי ליה. מאי כי אם ברכתני. אם לידית על אינון ברכאן וברכני אבא. ולא תהא מקשרנא לי בנייכו.. מה כתיב ויברך אותו שם. מאי ויברך אותו שם דלודי ליה על כלאו ברכאן דברכיה אביו:

(א) וַיִּרְרַד יצחק הדרה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא. מאי מי אפוא. מי הוא זה מצעי ליה. אלל מי אפוא דקיימה שכינתא תמן כד ברוך ליה יחקק ליעקב. ועל דא אמר מי אפוא. מאן הוא דקאים הכא ולודי. על אינון ברכאן דברכית ליה. ודאי גם ברוך יהיה. דלא קב"ה אסתכס בצינון ברכאן. ר' יהודה אמר ויחדר יצחק חרדה גדולה. מאי גדולה. כתיב סכא גדולה. וכתיב הסס (ג) ואת האש הגדולה הוצאת וגו'. דעאל עמיס גיהנס. עד מאד. מאי עד מאד. כתיב הכא מאד. וכתיב הסס והנה טוב מאד. דא מלאך המות כדון אמר מי אפוא. ובגין הדיא חרדה דלחמד יעקב ליחקק אביו. אתענש יעקב בעונשא דיוסף דמרד חרדה כהאי בשעתא דלחמו ליה ואת מלאכו. יחקק אמר מי אפוא. ובאופו אתענש יעקב. דכתיב ויפסס הס רועים. ותמן יוסף תתאבד ותעניש יעקב. ואת"כ דקב"ה אסתכס על ידו בצינון ברכאן. איבו אתענש כל הסיוא עונשא:

(ג) כְּשִׁמְעַע עשו את דברי אביו וגו'. א"ר חייא כמה ביטין עבדו אינון דמעין. דכסה ואפיק עשו קמי אביו בגין דיתברך מניה. בגין דסוס חשיב מלה דאביו יתיר. הכי קרא שמו יעקב. קרא שמו הסיוא דקרא ליה. אפיק לילל דרוקא בגין קלנא. הכי נקרא שמו לא כתיב. אלל קרא שמו. ויעקבני זה פעמים. מאי זה. ויעקבני פעמים מצעי ליה. אלל חמד סוס תירי זמני. בכר'תי אסדר ליה זמנא אחרא ברכ'תי. זה הוא תרין זמנין.. בכרתי לקח. והנה עתה אסדר מלה ופסיל ברכתי:

הן גביר שמתו לך וגו' ולך אפוא מה אעשה בני. ולך אפוא. לית קיימא סכא מאן דלסתכס עלק. מה אעשה בני. כדון ברכיה כהאי פעלמא. אסתכל דברגיה ואמר ועל הריבך תחיה. דסא הכי אמתיו לך לחושדא דמין ולמסכד קרבין. ועל דא אמר מה אעשה בני. ר' אלעזר אמר ולך אפוא מה אעשה בני. כיון דלחמד ולך. לחמאי בני. אלל אמר ליה ולך אפוא מה אעשה. דאנת בדינא ובחברא ובדמא חיימא לך. ולחמוך באורח שלים. אלל בני. בני ודאי אבא

אני נרמתי לך לפי שאתה בני ומן וע"כ על חרבך ותודה ואת אחיך תעבד. ועדיין לא נתקיים. שרדי לא עבד עשו עשו ליעקב. בנין דיעקב לא היה מןקש או הברכות. והוא חזר וקרא לי ארני כמה פעמים. לפי שהסתלק למרחוק והעלה הברכות לסוף הימים כמו שאמרנו:

א ואל שדי יברך אותך ויפרך ויברך וגו'. למה הזכיר אל שדי. אלא הוא השם שהברכות יוצאות ממנו. הוא המושל על כל בתרים הרהותנים. וכלם מאימתו מפרדים ומדעזעין **ב** א"ר יוסי בוא וראה כמה ברכות נתברך יעקב. אחד של אביו ע"י ערמה שהוא ודוריה כל אותן הברכות. ואחד של השכינה שברכו הקב"ה כאשר בא מלבן. שכתוב ויברך אלהים את יעקב. ואחד שברכו מלאך הווא הממונה של עשו. ואחד ברכה אחרת שברכו אביו כאשר הלך לפדן ארם. שכתוב ואל שדי יברך אותך וגו'. ובזמן הדוא שראה יעקב את עצמו בכל אותן הברכות. השב באוזה ברכה מן אשמש עתה. אמר בוז החלושה מן אשמש עתה. ואיזה היא. זו האחרונה שברכו אביו. ואע"פ שהיא חזקה. אמר אין היא חזקה בממשלת עולם הזה כברכה הראשונה. אמר יעקב אקח עתה ברכה זו ואשמש בה. ואסלק כל ברכות האחרות לזמן שיצטרכו לי ולבני אחי. מתי. בזמן שיהאספו כל העמים להאבד בני מן העולם. שכתוב כ"י ניום סבבוי בשם ה' כי אמילם. סבבוי נם סבבוי וגו'. סבבוי כדבורים וגו'. הרי כאן נ' צרות נגד נ' ברכות הגשארות. א'. אותן ברכות הראשונות של אביו. ב'. אותן הברכות שברכו הקב"ה. ג'. אותן הברכות שברכו מלאך הווא. אמר יעקב לשם הן נצרכות. לנגד המלכים וכ"י העמים שבעולם. ואסלק אותן לשם. ועתה נגד עשו די לי בוז. משל מלהיולו דרבה חילות נבורים. הרבה שרים מגירי מלחמה. להתגר מלחמות העהידות להתעורר נגד מלכים נבורים להתגר בהם מלחמה. בתוך כך שמע שבאו גולנים ורוצחים. אמר אלה שומרי השערים יכלו שמה. אמרו לו מכל החילות שלך אין אתה שולח שמה אלא אלה. אמר נגד גולן הווא די להלחם באלה. שרדי כל מהותי ושרי מלחמה אסלק נגד אותן מלכים הגבורים ביים המלחמה. אף כך אמר יעקב. לנגד עשו די לי עתה בברכות אלה. אבל לזמן הווא שיצרכו בני דלחם נגד כל מלכים ושרים שבכל העולם אסלק שאר הברכות. שבאשר יגיע זמן הווא יתעוררו אותן הברכות מכל הצדדים. ויתקים העולם על קיומו כראוי .. ר' חייא אמר כך נשמע מכתב. שכתוב **ג** שאר ישוב שאר יעקב. אלה ברכות האחרות שגשאריו. וכתוב **ד** ודי שארית יעקב בגוים כקרב עמים בגוים וגו'. שארית יעקב. אלה ברכות האחרות שגשאריו. בגוים כקרב עמים רבים. בגוים כלם ולא בעשו בלבד. דיח כפל מאת ה' כרביבים עלי עשב אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

רועה הנאמן

ה ויהי כי זקן יצחק ותברין עיניו מראות. ביום של ראש השנה יצא יצחק בלבדו. וקרא לעשי דרמעים לו תבשילין של כל העולם. כל אחד לפי דרכו. שרדי בשעה

אלא גרימנא לך בנין דחנת בני ומן ועל דא על חרבך תחיה ואת אחיך תעבד ועדיין לא נתקיים דהא לא פלה ליה עשו ליעקב בנין דיעקב לא בעל ליה השתא. ואיכו אהדר וקרא ליה אלני כמה זמני. בנין דאסתכל למרחוק וסליק ליה לסוף יומיא כדקאמרן:

א ואל שדי יברך אותך ויפרך ויברך וגו'. מכו אל שדי הווא דברכאן נפקין מניה. הווא דסליק על כל כתרין תתאין וכלה ייהלתמיה דתליון ומדעזעין **ב** א"ר יוסי תח הוי כמה ברכות התברך יעקב. חד דחבוי כהווא עקימו ורווח כל היטון דברכאן וחד דשכינתא דברין ליה קב"ה כד הווא חמי מלבן דכתיב ויברך אלהים את יעקב וחד דברין ליה הווא זילאחא זמנא דעשו וחד ברכה חחרא דברין ליה אביו כד הווא חיל לפדן ארם דכתיב ואל שדי יברך אותך וגו' כהווא זמנא דחזית יעקב גרמיה בכל בני דברכאן אמר במאן דברכתא דזמנייהו השתא השתא. אמר בחלמא מנייכו השתא השתא ומאן חויה דא דכתייחא דברכיה אביו ואת"ג דחוי תקיפא אמר לכו חוי תקיפא בשלשנותא דחוי עליחא כקדמא אמר יעקב חסיל השתא דא ואשמש בה. ואסלק כל חיון חוה נין לזמנא דאקפריך לי ולבנאי בהרמי. חימתי בזמנא דיתכנסון כל עממיה לאבדא בני מעלמא. דכתיב כל גוים סבבוי בשם ה' כי אמילם. סבבוי נם סבבוי וגו' סבבוי כדבורים וגו' ה' הכא תלחא לגבי תלחא דאשתאריו חד. חיון דברכאן קדמאי דחבוי. תרין חיון דברכאן דברכיה קב"ה תלת. חיון דברכאן דברכיה הווא מלאכא אמר יעקב להסתא אקפדכו לגבי מלכין וכל עמין דעלמא. ואסליק לון להסתא והסתא לגבי דעשו די לי כהוי. למלאכא דעו ליה כמה לגיון תקיפין. כמה מארי מגיחי קרבא לאגחא קרבין דזמינין לגבי מלכין תקיפין לאגחא כהו קרבא. אדכתי שמע על לסתים חד קפחא חזר הכי בני תרעי יסכין תמן. אמרו ליה מכל לגיונין דילך לית אנת משדר הסתא חלל חלון. אמר לגבי הווא לסתים די בחלון. דהא כל לגיונותי ומארי קרבא אסלק לגבי חיון מלכין תקיפין דיווח דקרבא. חוף הכי יעקב אמר. לגבי עשו די לי השתא בחלון דברכאן. חבל להווא זמנא דיצטרכו לגבי אביו כל מלכין וסליפין דכל עלמא חסלק שאר דברכאן. וכד ימתי הווא זמנא ויתעורר חיון דברכאן מכל ספרין. ויתקיים עלמא על קיומיה כדקא יאות .. ר' חייא אמר מהכא כתיב **ג** שאר ישוב שאר יעקב. חלון דברכאן האחרין דאשתאריו. וכתיב **ד** ודי שארית יעקב בגוים כקרב עמים דגוים וגו'. שארית יעקב. חלון דברכאן האחרין דאשתאריו. בגוים כקרב עמים רבים. בגוים כלם ולא בעשו בלחודים. יהוי כפל מאת ה' כרביבים עלי עשב אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

רעיא מדימנא

ה ויהי כי זקן יצחק ותכסין עיניו מראות בזמנא דראש השנה נפיק יצחק בלחודיו. וקרי לעשו לאשטמא ליה תבשילין דכל עלמא. כל חד כפוס ארמוי. דהא כהווא

מראה מקומות **א** לך **ב**: **ג** דף קפו. **ד** ישי"י. **ה** מ"כ **ו**: **ז** מ"כ **ח**: **ט** א"כ **י**

דר הזהר

ומן שהווא תולדה של פסולה זוהם שנמשך מן מרת הדין:

בשעה היא ותכרין עיניו מראות. שיצא ממנו מי שמשחזק פני הבריות, ונפרש ויטיב על כמה של דין, וקרא לעשו ואומר, וצודה לי ציד ועשה לי מטעמים והביאה לי ואוכלה. ורבקה אמרה אל יעקב בנה חסדת נפשה. בנה האהוב שנכסר זה מיום שנברא העולם, ופוקדת עליו שיתרר הוא באותן המטעמים שלו, ויעקב נתעורר מלמטה מתלבש בתפלות ובתחנונים, והקול קול יעקב, בקול שופר העולה למעלה, ונתעורר יעקב אליו ומתקרב אליו, ויש לו ויאכל, ונכלל זה בזה, כיון שנכלל עמו ויבא לו יין, זה יין דמשומר, יין שהוא שמחת הלב, סוד עולם הבא, או וירח את ריח בגדיו, תפלות ותחנונים העולים ויברכה. נח הרגו והלב שמח והכל הוא רחמים, כיון שיצחק נכלל ביעקב, כל אותן המהות והגבורים ובעלי רגו שהוכנו לעשות דין, נפרדו ואין נמצאים שם, וישראל יוצאין מן הדין בשמחה ובברכות, ויהי אך יצא יעקב מאת פני יצחק אביו, ביום הזה בשמחה ובברכות עליונות, ועשו בא מצידו נושא משאות מן מעשי העולם, ויעש גם הוא מטעמים, חורץ לשונו למעון טענות, ככני עדים ויבא לאביו ויאמר יקום אבי, יתעורר בדין ויאכל כמה מעשים רעים מכל העולם אשר מצאתי, ויחד יצחק חידה גדולה עד מאד, שהרי אינו יכול להפרש מכללו של יעקב שהוא בשמחה, ויאמר מי איפה הוא הצד ציד בבמה תפלות ותחנונים, ואוכל מכל ברם תבא ואברכה גם ברוך יהיה, כשמוע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה וגו', שרואה כי צידו לא פעל כלום, עד לאחר שאמר לו גבה משמני הארץ יהי' מושבך, אלה הגבורים והחילות של שאר העמים, וזה קשה לו מן הכל וישמם עשו את יעקב ללבת אהרן ולקטרג לו תמיד, ויעקב הולך באלה הימים שבין ר"ה ליום הכפורים, ובורח להציל ממנו, שב בתשובה, וישא את נפשו בצום, עד שבא יום כפור, אז ידע ישראל שעשו בא ועמו ארבע מאות איש, כלם מקטרגים המוכנים לקטרג להם, מיד ויירא יעקב מאד ויצד לו, ומרבה בתפלות ובתחנונים, ויאמר יעקב אלהי אבי אברם וגו', עד שנומל עצה ואומר, כי אמר אברהם פניו במטחה ההולכת לפני, ויחך מן הבא בידו מטרה וגו', עוים מאתים והישים עשירים וגו', נמלים וגו', כך הוא צד שלו נמלים, היינו נחש כמין נמל, שבשעה שפתה סמאל לאדם חוזה, ה' רוכב על נחש כמין נמל, והיינו שלמדנו מי שרואה נמל בחיים, מיתה נקמה עליו מלמעלה והנצל ממנה, ואו חוד עשו להיות אפטרופוס ליעקב, אבל יעקב אינו רוצה לא רובשו ולא עוקצו, ואומר לו יעבר נא ארוני לפני עברד, או ישב ביום ההוא עשו לדרכו, מתי, בשעת נעילה, שהרי נפרד מעם הקדוש, והקב"ה מוחל לעונותיהם ומכפר עליהם, כיון שהמקטרג והולך בנפשו במתנה הריא ונפרד מיד, מבקש הקב"ה לשמח עם בניו, מה כתוב, ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית וגו', על כן קרא שם המקום סכות, כיון שישבו בסכות הרי ניצלו מן המקטרג, והקב"ה משמח עם בניו, אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

בהסוה שעתא ותכרין עיניו זרחות דלפך מניס יאין דחשך אפי צריין ואתפרס ושכיב על ערסיה דדינא וקרה לעשו ואמר ולודה לי ליד ועשה לי מטעמים והביאה לי ואוכלה ורבקה אמרה אל יעקב בנה חסדת נפשה בנה רחמיא דרמיאמר לה מיומא דאתברי עליא, ופוקדת ליה לאתברי איהו צריין מטעמים דליה ויעקב אתער מתתא יתלבש בגלותין ובעותין, והקול קול יעקב, בהסוה שופר דקא סליק ואתער יעקב לגביה ואתקריב בהדיה ויש לו ויאכל ואתכליל דה צדא כיון דאתכליל בהדיה ויבא לו יין, דא יין דמאסרא, יין דהוא חדו לגבה רוח דעלמא דלתי כדון וירח את ריח בגדיו ללותין ובעותין דסלקין ויברכהו נח רגווא ומדי לגבא וכלא איהו רחמי כיון דאיהו אתכליל ביעקב כל אימון חיליין ותוקפין ורגוין דהו זמינין אתחדרו ולא אשתכחו תמן וישראל נפקין מן דינא ובמחיה ובצרכאן ויהי אך יבא ילא יעקב יאת פני ילחך אביו ביומא דא צדוה ובצרכאן עליין, ועשו בא מלידו, ענין פועני מטובדא דעלמא ויעש גם הוא מטעמים, חדיד לישניה לרסען טענות, אתקין סודי ויבא לצביו ויאמר יקום אבי יתער צדינו ויאכל כמה עובדין ביטין דכל עלמא דקא אשכחנא, וימרד ילחך מרדה גדולה עד יאיד, דהא לא יכיל לאתפרשא מכללא דיעקב דאיהו צדוה, ויאמר מי איפה הוא הלך ליד בכמה ללותין ובעותין, ואוכל מכל צפרס תבא וברכיהו גם ברוך יהיה, כשמוע עשו את דברי אביו וילעק לעקה וגו', דמתי דהא לידו לא הוה כלום עד לבתר דאמר ליה הנה משמני הארץ יהיה מושבך אליו תקיפין ואוכלוסין דשאר עמין וזה קשה ליה מכלא וישמם עשו את יעקב למיול אצתריס ולקטרגא ליה תמיד ויעקב אויל צריין יומין דבין ר"ה ליום הכפורים, ועריק לאתזבא מניה, תב בתשובתא שוי גרמיס בתעניתא עד דלתי יום הכפורים, כדון ידעו ישראל דעשו בא ועמו ארבע מאות איש כלשו מקטרגי זמינין לקטרגא לון, מיד ויירא יעקב מאד ויילר לו, ואסני בגלותין ובעותין, ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם וגו', עד דניסיל עיסא וואמר, כי אמר אברהם פניו במתנה הסולכת לפני, ויחך מן הבא בידו ממה וגו', עוים מאתים ומישים עשירים וגו', נמלים וגו', כך הוא סגרא דליה נמלים הוא נחש כמין נמל, דבשעתא דפתי סמאל לאדם ומה ארכיב על נחש כמין נמל, והיינו דמינין מאן דהייי נמל בחלמיה, מיתה נקמה עליה מלמעלה ואתזבא מניה, וכדון אהדר עשו לתפטרופוסא דיעקב, ויעקב לא בעא דובשיס ועוקליס, ואמר ליה יעבר נא ארוני לפני עברדו כדון ויש ציוס הסוה עשו לדרכו, אימתי בשעת נעילה, דהא אתפרס מעמא קדישא וקביס צביק להוציאון ומכפר עלייהו, כיון דהסוה תקטרגא חול בהסוה דורכא ואתפרס מנייהו, בני קביס למחדי צבניו, מה כתוב, ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית וגו', על כן קרא שם המקום סכות, כיון דיתבו בסכות הא אשתזיב מן מקטרגא, וקביס חדי צבניו, וזאה מולקסון צבאי עלמא ובעלמא דלתי, ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

הזה לא ראה אלא בחלוט. אלא יעקב בן ארבעה עשר לא היה נשוי. ויצחק היה קים ויאל ואם תשאל הרי לאחד שנשא אשה כחוב וארא בחלוט. שם המקום גאר. ויצחק היה קים. ועל בן כתוב בו חלוט. ואחר שבא ארץ הקדושה עם השבטים. והשליטה להם עקרת הדין ואם הבנים שמחה ויבן כתוב (א) וירא אלהים אל יעקב וגו'. וכתוב (ב) ויאמר אלהים לישראל במראה הלילה. כאן לא כתוב בו חלוט. שהרי מדרגה אחרת העלונה היתה. והנה סלם מוצב ארצה. מהי סלם. זו המדרגה שאר המדרגות בה תלויות. והוא יסוד העולם ויגו וראשו מניע השמימה. כך הוא בשביל להתקשר עמו ויגו. והנה מיאבי ארדים עולים ויורדים בו. אלו השרים של כל האומות שדם עולים ויורדים בכלם הזה. כאשר ישראל חומאים נשפלו זה הסלם ועולים אלה השרים ויגו וכאשר ישראל מטיבים מעשיהם נעלה זה הסלם. וכך השרים יורדים למטה. ומתבלמה ממשלה שלהם. הכל תולה בזה הסלם. וכאשר כלם יורדים למטה נעשה הסלם חזק ויגו כאן ראה יעקב בהלומי כמשלת עשו וממשלת שאר האומות —

קדישא לא חמא אלא בהלומא אלא יעקב צהסוה זמנא לא הוה נסיב ויחנק הוה קים ויאל וחי תימח וסא לבתר דאתנסיב כתיב וחרא צהלוט תרין אתר גרים ויחנק הוה קים יעל דא כתיב ציה חלוט ולבתר דחרא לחרעא קדישא קים שצטיב ואשתלס להין עקרת הדין ואם הבנים שמחה ויבן כתיב (א) וירא אלהים אל יעקב וגו'. וכתוב (ב) ויאמר אלהים לישראל צמהרות הילנה הכא לא כתיב ציה חלוט. דהא מדרגא אחרא עליה הוה. והנה סלם מוצב ארצה. מהי סלם דרגא דשאר דרגין ציה תליין. והוא יסודא דעלמא ויגו וראשו מניע השמימה הכי הוה להתקשר צהדיס ויגו. והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים צו אלין ממין דכל עמין דלויקין סלקין ונחתין צהאי סלם כד ישראל חסאן מחיך הוי סלם וסלקין אינהו ממין ויגו וכד ישראל יתכבדן ענדוייכו אסתתק הוי סלם וכלהו מחיני נחתין לתתא. ואתעבר שלשנותא דלחון. כלל צהאי סלם קיימא וכד כלבו נחתין לתתא אתעביד סלם קיימא ויגו הכא חמא יעקב צהלמיס שלשנותא דעשו ושלשנותא דשאר עמין —

2) והנה ה' נצב עליו וגו'. כאן ראה יעקב קשר האמונה ביחד ויגו נצב עליו. וכתוב (7) ומלך אין באדם נצב מלך ויגו ראה שכל המדרגות מתקיימות כלן יחד על סלם ההוא. להתקשר כלן בקשר אחד. ולפי שנתן סלם ההוא בין שני צדדים ויגו כתוב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלה הם שני צדדים ימין ושמאל ויגו ד"א והנה ה' נצב עליו. על יעקב. להיות הכל מרכבה קדושה. ימין ושמאל יעקב ביניהם ויגו והשכינה שנתקשר עמדם. וש"כ אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. ולא כתוב אלהי יצחק אביך. אביך שנתקשר בו באברהם. נמצא שהוא באמצע ויגו ואח"כ הארץ אשר אתה שוכב עליה. הרי הכל מרכבה אחת קדושה ויגו וכאן ראה שיהי' מוכתר שבאבות. הוא וראה אלהי אברהם אביך. כיון שאמר אברהם אביך. ודאי הוא באמצע. ואלהי יצחק. כאן נרמז שמקושר לשני צדדים נדרבק רגלם. מקושר לצד אחד שכתוב אברהם אביך. ומקושר לצד אחר. שכתוב ואלהי יצחק. תוספת וא"ו אצל יצחק. להראות שיעקב נדרבק לשני הצדדים. ופרס שיעקב נשא אשה לא נאמר הענין בהתגלות יתירה. ונאמר בהתגלות לסי שבסוף דרכי התורה. ולאחר שנשא אשה והוליד נאמר לו בהתגלות. וש"כ יוצב עם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל ויגו מכאן למדנו מי שלא נשתלם למטה לא נשתלם למעלה. ואין כן יעקב. שהוא נשתלם למעלה ולמטה. אבל לא בהתגלות. ואפשר תאמר שנשתלם בשעה הראה. לא. אלא ראה שישתלם אח"כ. ואם תשאל הרי כתוב והנה אני עמך ושמתוך בכר אשר הלך ויגו אלא שהשגחת

2) והנה ה' נצב עליו וגו'. הכא חמא יעקב קשורא דמהימנותא כחד ויגו נצב עליו. וכתוב (7) ומלך אין באדם נצב מלך ויגו חמא דכל דרגין קיימין כלבו כחד על ההוא סלם. להתקשר כלל צהד קשרא וביין דאתנסיב ההוא סלם בין תרין ספרין ויגו הה"ד אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלין ויגו תרין ספרין ציימינא ושחלאל ויגו ד"א והנה ה' נצב עליו. עליה דיעקב. למחוי כלל רתיבא קדישא. ימינא ושחלאל ויעקב צגווייכו ויגו וכנסת ישראל להתקשר ציימיכו הה"ד אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק ולא כתיב אלהי יצחק אביך. דביין להתקשר ציה אברהם אשתכח דליהו צהמלעיתא וכנא ולבתר הארץ אשר אתה שוכב עליה. הא כלל רתיבא חדא קדישא ויגו והכא חמא דיכוי שלימו דלצדיק. תא חזי אלהי אברהם אביך. דביין דלחמא אברהם אביך. ודאי איכו צהמלעיתא. והלכי יצחק הכא אתרמיז דקשר לתרין ספרין ואחוי לון. וקשר לספרא חד דכתיב אברהם אביך וקשר לספרא אחרא דכתיב ואלהי יצחק תוספת ויגו נצבי יצחק. להחזיא דיעקב אחיד לתרין ספרין ועד דיעקב לא אתנסיב לא אתמר צהתגליא יתיר. ואתמר צהתגליא לתמן ידיד אורחוי דלחוייתא לבתר דאתנסיב ואלויד אתמר ליה צהתגליא. הה"ד ויגו שם מוצח ויקרא לו אל אלהי ישראל ויגו מהכא חולופנא מאן דלא אשתלס לתתא לא אשתלס לעילא שאני יעקב. דאשתלס לעילא ותתא. אבל לא צהתגליא וחי תימח דאשתלס צהסייא שעתא. לא אלא חמא דישתלס לבתר זמנא. וחי תימח ה' כתיב ונהה ואני עמך ושמתוך בכל אשר הלך ויגו אלא שהשגחת

בראה מקומות (א) נתינת לים (ב) שם פ"ז (ג) דף קי (ד) מניס א' כ"ז

זין הזהר

ויעקר השראת השכינה וירדת היתה או אצל יצחק : ויגו פ"י ענין השמחה בעבור השראת השכינה בעולם הזה על י"ב שבטי ישראל. ויגו רמז על ספירת היסוד שעל ידה עובר השפע מספירות העליונות שהן בבחינת זכר לספירת מלכות והשכינה הקדושה : ויגו פ"י להתקשר עם השמים. ושמים רמז לעולם שחבנו בשפע השפע להיסוד ומסלם למלכות. והנה שהשפע בא להיסוד מן השמים הוא ענין התקשרות שניהם כאחד : ויגו פ"י לחיותם יונקים שפע משם : ויגו כ"ד להשפיע שפע להשכינה הקדושה עבור ישראל : ויגו פ"י ראה התקשרות הספירות עם ספירת היסוד : ויגו פ"י כאשר היסוד נתמלא בשפע ומשיג הבח והמשילה להשפיע למלכות נקרא צדיק מלך. ודורש כאן והנה ה' נצב עליו שמעונו יראה הוי"ה נצב על הכלם פ"י על היסוד. וזו הוי"ה רמז על הספירות המפורשות בהיסוד למלא לו שפע ולכן נזכר הוי"ה נצב עליו נעשה ספירות היסוד כבחי' נצב מלך : ויגו פ"י שגם כביביל זה כל הספירות מתקשרות עם היסוד בין שנקוד ומתוך בין כ' הצדדים ימין ושמאל היינו חסד ונבורה : ויגו כ"י אברהם היינו ימין ויצחק היינו שמאל : ויגו כ"י מרת יעקב היא מרת הרמיס שהיא מרכבת מן המדות חסד ונבורה : ויגו פ"י כיון שגומה יותר לצד מרת התסד לכך אברהם אביך ורא יצחק אביך : ויגו כיון שגם העין שהיא מרת המלכות נקשרה עמם : ויגו כ"ד שם מ"ל רמז על חסד. והיינו כביביל שבורה נובה יותר לחסד : ויגו כ"ד מ"ב משם מה שריתה עליו השכינה גם מרם שנשא אשה :

השגחת הקב"ה ושמיירתו לא סרה מן יעקב בעולם ככל מה שנוצר לו בעולם הזה, אבל בעולם העליון ער שנשלהם. (ח) רבי אבא אמר הארץ אשר אתה שוכב עליה וגו'. תנן במדבר שנתקפלה לו ארץ ישראל, ובי ארץ ישראל שהיא ת' פרסה על ת' פרסה, איך נעקרה מסקומה ונתקפלה החתום, אלא ארץ אחרת עליונה קדושה יש לו להקב"ה, וארץ ישראל נקראת, והוא תחת מדרגת יעקב העומד עליה (י) והנהיגה הקב"ה לישראל בשביל אהבתו אותם, לרוד עמהם ולהגדירם ולתת עליהם מרכב, ונקראת ארץ חיים :

(ז) ויקץ יעקב משנתו ויאמר אבן וגו' ואנכי לא ידעתי, ובי זאת פלא שלא ידע, אלא סדר ואנכי לא ידעתי, כמו שנאמר (ז) ופני ה' לא חליתי, אמר ובי כל זה נגלה לי ולא הבנתי לרעת אנ"כי, ולכנס תחת כנפי השכינה להיות בשלמות, לפי שהיה בגפו ולא נכנס תחת כנפי השכינה, מיד, ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה, דבר זה יובן בשני אופנים, מה נורא המקום הזה, אופן אחד על סמך מה שהאמר תהלה (י) אופן שני על אור ברית הקדושה, שאין לו להיות ככל, ואע"פ שרם שני אופנים, אבל הם אחד (י) אמר אין זה כי אם בית אלהים, אין זה להיות ככל, אין זה להצטא כגפא, קיום שלו אין הוא אלא בית אלהים (י) להשתמש בו ולעשות בו פירות, ולהשפיע בו ברכות מכל אברי הגוף, שזה הוא השער שכל רגל הגוף, ושב' זה שער השמים, זה שער דגוף כבוד, שער הוא להשפיע ברכות למטה, רבוק למעלה ודבוק למטה, רבוק למעלה שכתוב וזה שער השמים, (י) רבוק למטה שכתוב אין זה כי אם בית אלהים (י) וע"פ וירא ויאמר מה נורא המקום הזה, והאנשים אין משגחים בדבכוד שבו (י) להיות כי בשלמות למעלה ולמטה, (ז) תניא שאל רבי יוסי לרבי יהודה הוקן סדר שכתוב וירא ויאמר מה נורא המקום הזה, מה ראה שאמר שהוא נורא, אמר לי שראה שלימות רשכינה הקדושה שהי' שכיח במקום ההוא ברמזין שלמעלה (י) ובכל מקום שנמצא החיילות השלימות נקרא נורא, אמרתו לו אם כן למה תגדמו דחילו ולא שלים, אמר לי אין נורא אלא במקום שהשלימות שכיח, ובכל מקום שהשלימות שכיח נקרא נורא, שכתוב ירא את ה' קדושו כי אין מחסור ליראיו, כך נשמע ממה שאמר כי אין מחסור, כי במקום שאין מחסור שם השלימות שכיח :

(ח) וירד יעקב נרד לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני וגו', א"ר יהודה כיון שכל כך הבטיח לו הקב"ה מדוע לא האמין, שאמר אם יהי' אלהים עמדי וגו', אלא אמר יעקב חלום חלמתי והחלומות מהם אמיתים ומרם שאינם אמיתים, ואם יתקיים ארע והחלום אמת, יע"כ אמר אם ירד אלהים עמדי וגו' כמו שחלמתי, ושכתי בשלום אל בית אבי והי' ה' לי לאלהים, אני אמשך ברכות מסקוד כל הנחלים למקום זה שנקרא אלהים, כוא וראה ישראל שהוא באמצע (י) מקבל הוא כל השפע תחלה מסקוד של רבל, ולאחר שתגיע אליו השפע הוא מוציאה ומשכיבה מסנו למקום הזה (י) כך נשמע מברכות :

השגחתו דקב"ה ונסירו דליות לא אשתביק מניה דיעקב לעלמין בכל מה דלמסריך ליה כהאי עמלא אבל בשלמא עלאה עד לאשתלום. (ח) רבי אבא אמר הארץ אשר אתה שוכב עליה וגו'. תנן מלמד שנתקפלה לו ארץ ישראל, ובי ארץ ישראל דלויס ת' פרסה על ת' פרסה, היך התעקרת מאתרה ויתבס תחומי אלא ארץ אחרת עלאה קדישא אית לקב"ה וארץ ישראל הקרי והיא תחום דרגא דיעקב דקאים עלה (י) ואחסין לה קב"ה לישראל בגין רחמינותא דילסון לדיירא עמסון ולדברא להון ולתגנא להון מכלא, ואקרי ארץ חיים

(ז) ויקץ יעקב משנתו ויאמר אבן וגו' ואנכי לא ידעתי, וכי תווסף הוא דלך ידע אלא מהי ואנכי לא ידעתי כמה דלת אמר (ז) ופני ה' לא חליתי אמר ובי כל מהי תתני לי ולא אשתכלנא למכדע א"כני ולמיטל תחות גופי דשכינתא למחוי שלים, בגין דהוה בלחודי ולא עלא תחות גופי דשכינתא מיד וירא ויאמר מה נורא המקום הזה, מלה דל לתרין סמרין חיבו, מה נורא המקום הזה, חד על הוה מקום דקאמר בקדמינותא (י) וחד על את קיימא קדישא דלך צני לאתבטלא, ואע"כ דלויסו מרי סמרי, חד הוא (י) אמר אין זה כי אם בית אלהים אין זה למחוי כמיל אין זה לאשתכחא בלחודי, קיימא דליות לאו חיבו אלא בית אלהים (י) לאשתמשא ביה ולמעבד ביה פירין, ולאקרא ביה ברכון מכל שיפי גופא, דהאי הוא מרעא דכל גופא, ה"ד וזה שער השמים, דל מרעא דגופא חיבו מרעא חיבו לאקרא ברכון לתתא, אחיד לעילא ואחיד לתתא אחיד לעילא דכתיב וזה שער השמים (י) נתת דכתיב אין זה כי אם בית אלהים (י) וע"ד וירא ויאמר מה נורא המקום הזה, ובי כאל לא משגחן ביקרא דביה (י) למחוי ביה שלים לעילא ותתא, (ז) תניא שאל רבי יוסי לרבי יהודה סבא מהי דכתיב וירא ויאמר מה נורא המקום הזה מהי קא חמא דקאמר דלויסו נורא אמר לי חמא שלימו דמחינותא קדישא דהוה שכיח ביהוה אמר כנוונה דלעילא ויגא וכלל אמר דהוי שלימותא שכיח אקרי נורא, אחינה ליה אי הכי אחי תרנומו דחילו ולא שלים אמר לי לית דחילו אלא באתר דהוי שלימותא שכיח וכלל אמר דהוי שלימותא שכיח אקרי נורא דכתיב יראו את ה' קדושו כי אין מחסור ליראיו, ממשמע דקאמר כי אין מחסור, דבאתר הוה מחסור שלימותא שכיח :

(ח) וירד יעקב נרד לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני וגו', א"ר יהודה כיון דכל מהי אבסח ליה קב"ה אחי לא האמין דאמר אם יהי' אלהים עמדי וגו', אלא אמר יעקב חלמא חלמנא, וחלמין חנייחו קשום ומנייחו לא קשום ואם יתקיים הוא ידענא דחלמא קשום הוא וע"כ אמר אם יהי' אלהים עמדי וגו' כמה דחלמנא, וצפני בשלום אל בית אבי והי' ה' לי לאלהים, אגא אהא חישך ברכון ממבועא דחלמא דכלא לאתר דל דאקרי אלהים תח חוי ישראל דלויסו בלמעינותא (י) כלל נע ל הוא בקדמינותא ממקורה דכלא, ולבתר ריחמי ליה מניה נניד ואמשך להאי ארצי (י) משמע דכתיב ויהי'

מראה מקומות (ז) יהוים זר (ז) קנ, (ז) שאלא ח' י"ג (ז) יתיר ע"ס (ז) ד' קנ

זו הזהר

(כ) היינו השכינה הקדושה שספירת מלכות שהיא תחת ספירת תפארת מדרגת יעקב : (כ) שדישן והבין מדת השלמות שהיא מקום השפע והדיון (כ) כי הי"ה כל ארצו הוא נורא וכן ארצו כל הויה הוא כבודו נורא ורק עלי הודונותם נשפע רחמים בעולם : (כ) פי' להודין במדת השלמות שנקראת בית אלהים וזהו שכתוב כתפארת אדם לשבת בית, (ל) לקבל דשפע מן תפארת שנקרא שכיח : (ל) להשפיע בשלמות שנקראת בית אלהים : (ל) פי' בהכבוד של מדת היסוד אשר לישא אשה ולבוה נוסר הברית : (ל) פי' בהיחוד והדרגות עם הספירות השפיעות כך אמר השפע הקדושה וזה נקרא שלימות כי כלתו זה היינו כולל נוסא : (ל) היינו ספירת תפארת (ל) למדת השלמות :

הסוף כהיה אמת וזונים נתח קדמאס. גם עאל ולא אסתמח
ואסתמח אכתרה והסוף. דכתיב וישע מן היין וישכר ויתגל
במוך אהלס אכרסס עאל ונסק. דכתיב וירד אכרס
מלרסס. וכתיב ויעל אכרס ממלרסס. יתחק עאל יעקב
דכתיב וילך יתחק אל אימולך מלך פלשתיס גררס. וכתיב
ויגל מסס באר שבע. יעקב כיון דעאל כמאימוחא אכרסי
למישל לנתחא לססיא סקרא [מי] בגין דיאון דלשמויב מתמן איהו
דחייא יכיריא דקב"ה. מאי כתיב וילא יעקב מצאר
שכט סקרא דרזח דמאימוחא. וילך חרנה. סקרא
דלחא זוניס אהי זינלחא. נוקבא דסמאל נחא אקרי
אהי זוניס קן כל כשר. קן הימס .. קשיפת גרמח
בכמה תכשיפין כוונה מזרקא קיימת ברס מרזח
וסבילין לפתחא בני נחא [מי] ססיא דקריב כדהי אמתקוס
ציה ונסקת ליה. מסכת ליה חמרל דודרלא דמורת שניס.
כיון דשמי מחסא דחמרל אספי אכתרה ועבד צה יזאופין ..
מה שכתת שבתק ליה כלוס כעראל וסלקת לעילא
ואלטינת עליה וספלא רשו ונחחא. אמתר סהוא
ססיא וחשב לזייבא כדהי כקדמיתא והיא לעדייתא תקווסא
מינה ואמתקדת גברי תקוף קאסי לקבליה. לביס לבושא
דנורא חלסא דדחילו תקוף. מרתחא גרמח ונססא ערוסה.
מליא עיינין דחלן מרעא שנטא צדיה. פסיין מריין מניין
מסכוא חרבא. קסיל ליה להסוא ססיא וארמי ליה לנו
גינס. יעקב מתח לגבס והול לאתרס. שחמח וילך חרנה.
חמח כל תקין וזמחא וזמחוי מינס. דנורא דילס סמאל
אצבא קמי. ונתח לאנחא ציה קרעב וול יכל ליה דכתיב
ויאצבא איס עמו וגו'. כדן אשמויב מכלל ואשמליס בשלמי
ואשתלק דברגא שלס ואחקרי ישראל. וכדן סליק דברגא
עלאה ואשמליס בכלל וסוא עמודל דלחמעייתא [מי] ועליס
כתיב ^(א) והצריח התיכון בתוך הקרשים מצריח מן הקצה
אל הקצה —

וזמא באשת זוניס דרזח נחש הקדמוני. נח נבנס ולא נשמד
ונהפתח אחריו' וזמא. שכתוב וישח מן היין וישכר ויתגל
בתוך אהלס. אכרסס נכנס ויצא. שכתוב וירד אכרס
מלרסס. וכתוב ויעל אכרס ממלרסס. יתחק נכנס ויצא.
שכתוב וילך יתחק אל אימולך מלך פלשתיס גררה. וכתוב
ויעל משם באר שבע. יעקב כיון שנכנס בהאמונה נצרך
ליכנס לדרת לצד הרוא [מי] לפי שמי שניצל משם הוא
"אויב ודנבחר של הקב"ה. מה כתוב ויצא יעקב סבאר
שבע. זה רצד של סוד האמונה. וילך חרנה. זה הצד של
אשת זוניס אשר כנאפת. נקבתו של סמאל הנחש נקראת
אשת זוניס. קן כל כשר. קן הימס. היא מתקשמת
בכמה הכשויס כוונה מבושמת. עומדת בפרשת הרבים
ושביליס לפתוח לאנשים [מי] שומה שמתקרב אצלה מחוקת
בו ומנסקת לו. מונחת לו יין חוק שבו מרודת פתניס.
כיון ששותר מן הבוס של יין נשמה אחריה ומנאף עמד
ודיא מה עושה. מניחת לו יין במטה ודיא תעלה למעלה
ומלשנת עליו ונומלת רשות להענישו ויורת. כשנתעורר
זה השיטר יוצא לצחק עמה כבתחלה. ודיא מסדה התכשוים
מסנה. ונפמח לבגוד הקוף עומד לננדו. מלובש בלבוש
רומש. ונדיחם ביראה חוקה. נוף מרודת ונפש ערוסה.
מלא עיניס מפרדוהו. חרב שונן בידו. ספות מרירות הליות
בחרב ההוא. הורגת לו לשומה ההוא ומשלכת אותו להוך
הגידנם. יעקב ירד אצלה והלך למקומה. שנאמר וילך חרנה.
ראה כל יתקוני ביתה והצלל סמנה. הזכר של סמאל
חרה לו הדבר. וירד דלתגר בו מלחמה ולא יכל לו. שכתוב
ויאבק איש עמו וגו'. או הנצל מרכל וגשהלם בשלמות.
ונתעלה במדרגה שלמה ונקרא ישראל. ואז עלה במדרגה
העליונה ונשחלם ככל ונעשה עמוד התיכון [מי] ועליו
כתוב ^(ב) והצריח התיכון בתוך הקרשים מצריח מן הקצה
אל הקצה —

(ג) ויצרם והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.
חלום הוא מדרגה הששית מן שתי כדרנות
הנבואה עד אותה המדרגה ו' מדרגות הן [מי] ועל בן
החלום הוא אחד מששים מדרגות הנבואה. וזנה סלם. יאה
בניו שעתיים לקבל התורה בבר סיני. סלם זה סיני.
לפי שהוא נעוץ בארץ ונחשב בעלותו השמימה. יכל מרכבות
ומצנות דעליונים כלם ירדו שמה עם הקב"ה. כאשר נתן לנו
התורה. והכל ראה יעקב והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים
בו. אלה המלאכים הקדושים הקרובים למלכות עולים. יאותן
אחרים שאינם קרובים הם יורדים. ועוד בו עולים ויורדים.
כאשר הוא עולה עולים עמו. כאשר יורד יורדים עמו [מי] ..
יעוד שכל אותן המושלים בממשלת עולם הזה. על ידו עולים.
וכל אותן היורדים על ידו יורדים כלם בעולם הזה. הויה
מושל על הבל. שכתוב והנה ה' נצב עליו. כאשר נתעורר
כתוב אין זה כי אם בית אלהים ידאי. יזה שער השמים.
בית אלהים ודאי. והוא השער לכנס לפנים. שכתוב פתחו
לי שערי צדק אמא במ אודה יי. זה השער לה'. זה
שער השמים. דכל אחד: עד כאן מסתרי תורה:
ישא

מראה ברכובות ^(א) שמת כיו ^(ב) ד קמס .

להכשל על ידן באסיקורסת: [מי] להבין ולהשיג חכמת כח הכשפים וחכמת כחות הטבע. וכל שיש כאן ס"ה ברסוסי זוהר שכמקום
לנחמא היגינו מנחמא: [מי] בחכמות זרות ובכשפים המכויים הימסא כו. ח. ולמפור בכורא עולם הישנתחו: [מי] שוכה להשיג ייתחקשר
בסרת הרפואות: [מי] שתי מדרגות הנבואה היינו נצח והוד ונחשב להן עור ד' מדרגות תחונותו מתן וכל מדרגה כילוה מעשר לכן
החלום הוא אחד מ' מ' [מי] כן כאשר הוא נתעלה לקבל השפע יש עיניו קלה לרהתהיניו וגם להעליונים כי גם הם עקבליס
שפע על ידו. וכאשר יורד בהחטר בו השפע ברס יורדים כמו:

זין הזוהר

(6) וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. א"ר אבא ב"ר אלה המקראות מוקשים זה לזה. בתחלה כתוב ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. ולכן בחרין ה' יושב. למה נסע משם. שכתוב וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. ומניין שבהרן היה מדורו של לבן. שכתוב ויאמר להם יעקב איני סאין אתם ויאמרו מהרן אנחנו. ויאמר ה'דעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו. משמע שמדורו של לבן בתרן היה. אלא יעקב אמר אני רוצה ליכנס בקדושת השכינה. לפי שרצוני לישא אשה. אבי כאשר נשא אשה ושלח לעבדו מצא מעין מיס. ואז נודמנה לו לאבי אשה. והרי במקום הזה לא מצאתי לא מעין ולא באר ולא מיס. ומיד וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. ושם נודמנה לו באר כמו שאמרנו. ונודמנה לו אישורו. ובוא וראה יעקב היה תחת רשות הקדושה. כיון שיצא מן הארץ נכנס ברשות אחר. ומכאן תחת רשות אחר נגלה עליו הקב"ה כחלוס. וראה כל מה שראה. והלכו עמו מלאכים הקדישים עד שישב על הבאר. וכיון שישב על הבאר עלו המים אליו. וכן היה במשה שספסם נודמנה לו אישורו. סוד הדבר שהבאר אינה עולה אלא כשתראה קשר שלה להתחבר עמו [1]. רבי אלעזר אמר דרין שם היה בודאי. וזאת הבאר בשדה היתה. שאם לא כן למה כתוב ותרין זחגר לאביה. אלא לפי שהיתה סמוך לעיר. וא"ר אלעזר יעקב שנודמנה לו על הבאר אשה. למה לא נודמנה לו אשה שהרי הקימה לו יעקב כל אותן השבטים. אלא לאה לא רצה הקב"ה לזווגה לו יעקב בגולה. שכתוב ויהי בבקר וזעה היא לאה. שהרי קודם לכן לא נתגלה הדבר. ועוד כתיב להמשך עינו ולבו של יעקב ביופיה של רחל לעשות מדורי שם. ובשבילה נודמנה לו לאה והקימה כל אתן השבטים. ובמה ידע יעקב מי הוא רחל. אלא שאותן הרועים אמרו לו. שכתוב וזעה רחל בתו באה עם הצאן.

(7) וירא והנה באר בשדה וגו'. א"ר יהודה סוד הוא. שראה באר זו שלממלה. זו כרמין זו. כתוב שלשה עשרי צאן רובעים עליה. אם הם שלשה למה כתוב ונאספו שמה כל העדרים. אלא הם שלשה. דרום מורה צפון. דרום מצד זה יצפון מצד זה ומורה בנייהם [1]. ואלו העומדים על באר הזו ואוחזים בה ומסלאים לה. מה המעם. לפי כי מן הבאר הזאת ישקו העדרים [2]. וזה שכתוב (2) יעקב כל חיתו שדי.

(7) ונאספו שמה כל העדרים. וזה שכתוב כל הנחלים הלכים אל הים [2] ונללן את האבן. מעבדיים ממנה תוקף הדין הקשה הזאת המגליל ומקריש [2]. שאז נקראת אבן ואין יוצא ממנה מים לחוץ. יבאשר אותן הנחלים באים גובר דרום שהוא הימין [2]. ואין הצפון יכול להקריש המים. כנודר כאשר מימיו רבים אין המים נגלדיים ונקרשים כמו הגדר שמימיו מועטים. וע"כ כאשר אותן הנחלים באים גובר דרום שהוא הימין. והמים נפתחים ונמשכים ושיתים העדרים כמו שאמרנו. שכתוב ישקו כל חיתו שדי. והשיבו

סראה מקובצת (6) 97 קנ. (3) 97 קה. (1) תיס ק"ד (7) 97 קנ.

זיו הזהר

(6) וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. א"ר אבא ב"ר אלה המקראות מוקשים זה לזה. בתחלה כתוב ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. ולכן בחרין ה' יושב. למה נסע משם. שכתוב וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. ומניין שבהרן היה מדורו של לבן. שכתוב ויאמר להם יעקב איני סאין אתם ויאמרו מהרן אנחנו. ויאמר ה'דעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו. משמע שמדורו של לבן בתרן היה. אלא יעקב אמר אני רוצה ליכנס בקדושת השכינה. לפי שרצוני לישא אשה. אבי כאשר נשא אשה ושלח לעבדו מצא מעין מיס. ואז נודמנה לו לאבי אשה. והרי במקום הזה לא מצאתי לא מעין ולא באר ולא מיס. ומיד וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. ושם נודמנה לו באר כמו שאמרנו. ונודמנה לו אישורו. ובוא וראה יעקב היה תחת רשות הקדושה. כיון שיצא מן הארץ נכנס ברשות אחר. ומכאן תחת רשות אחר נגלה עליו הקב"ה כחלוס. וראה כל מה שראה. והלכו עמו מלאכים הקדישים עד שישב על הבאר. וכיון שישב על הבאר עלו המים אליו. וכן היה במשה שספסם נודמנה לו אישורו. סוד הדבר שהבאר אינה עולה אלא כשתראה קשר שלה להתחבר עמו [1]. רבי אלעזר אמר דרין שם היה בודאי. וזאת הבאר בשדה היתה. שאם לא כן למה כתוב ותרין זחגר לאביה. אלא לפי שהיתה סמוך לעיר. וא"ר אלעזר יעקב שנודמנה לו על הבאר אשה. למה לא נודמנה לו אשה שהרי הקימה לו יעקב כל אותן השבטים. אלא לאה לא רצה הקב"ה לזווגה לו יעקב בגולה. שכתוב ויהי בבקר וזעה היא לאה. שהרי קודם לכן לא נתגלה הדבר. ועוד כתיב להמשך עינו ולבו של יעקב ביופיה של רחל לעשות מדורי שם. ובשבילה נודמנה לו לאה והקימה כל אתן השבטים. ובמה ידע יעקב מי הוא רחל. אלא שאותן הרועים אמרו לו. שכתוב וזעה רחל בתו באה עם הצאן.

(7) וירא והנה באר בשדה וגו'. א"ר יהודה סוד הוא. שראה באר זו שלממלה. זו כרמין זו. כתוב שלשה עשרי צאן רובעים עליה. אם הם שלשה למה כתוב ונאספו שמה כל העדרים. אלא הם שלשה. דרום מורה צפון. דרום מצד זה יצפון מצד זה ומורה בנייהם [1]. ואלו העומדים על באר הזו ואוחזים בה ומסלאים לה. מה המעם. לפי כי מן הבאר הזאת ישקו העדרים [2]. וזה שכתוב (2) יעקב כל חיתו שדי.

(7) ונאספו שמה כל העדרים. וזה שכתוב כל הנחלים הלכים אל הים [2] ונללן את האבן. מעבדיים ממנה תוקף הדין הקשה הזאת המגליל ומקריש [2]. שאז נקראת אבן ואין יוצא ממנה מים לחוץ. יבאשר אותן הנחלים באים גובר דרום שהוא הימין [2]. ואין הצפון יכול להקריש המים. כנודר כאשר מימיו רבים אין המים נגלדיים ונקרשים כמו הגדר שמימיו מועטים. וע"כ כאשר אותן הנחלים באים גובר דרום שהוא הימין. והמים נפתחים ונמשכים ושיתים העדרים כמו שאמרנו. שכתוב ישקו כל חיתו שדי. והשיבו

סראה מקובצת (6) 97 קנ. (3) 97 קה. (1) תיס ק"ד (7) 97 קנ.

זיו הזהר

קנ באר רוסו על מלכות והשכינה הקדושה והקשר שלה היינו המסופיע אליה הוא משה יעקב: ואלו פי' שהשפע הבאה אל המלכות שנקראת באר היא מן ג' בחינות דרום צפון ומורה היינו מן המסירות חסד נבורה ותפארת: וכן פי' ישראל וגם כל האמות. לכן צרכה השפע להיות מן ה' בחינות לחלק לכל אחד כראוי לו: וכן פי' שכל המסירות נשפע שפע להים שיהיה המלכות לחלק השפע לכל באי העולם: וכן פי' לכלתי תשפע השפע הנצרך לתבואים: וכן פי' כי תתרכזה השפע בכל הנחלים מורה על עת רצון שיהיין שועא מרה ותחסד נטר ואין הדין יכול לעצור השפע:

והשיבו את האבן על פי הכאר למקומה. לפי שהעולם נצרך לדין שלה שהיה בדין להוכיח בו הרשעים. בוא וראה יעקב כשהיה יושב על הכאר. וראה שהמים עולים לגבה ידע ששם תודמן לו אשתו. וכן במשה כאשר ישב על הכאר כיון שראה שדמים עולים עליו. ידע שאשתו נורמנה לו שם. וכך היה לו ליעקב ששם נורמנה לו אשתו. כמו שכתוב עורנו מרוב עמם ורחל באה עם הצאן אשר לאביה. ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'. משה שכתוב (ב) ויכאן הרועים ויגרשונו וגו' ושמם נורמנה לו צפורה. לפי שכאר הרואי גרמה להם (ג) בוא וראה כאר הו' פעמים נכתבה בפרשך והוא על פי שהוא רמו על שבע וגו' וכך נקראת כאר שבע. שכתוב וירא והנה כאר בשדה. כי מן הכאר ההוא. והאבן גדולה על פי הכאר. ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הכאר. ואשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הכאר למקומה. עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הכאר. ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הכאר. והי שבעה פעמים. ובראי כך הוא במשה לא כתוב אלא פעם אחת. שכתוב וישב כארץ מדין וישב על הכאר. לפי שמה נתרש מכל וכל מרבית שלמטה (ד) ויעקב לא נתרש כלל. במשה נזכרה פעם אחת. כמש"כ אחת היא יונתי תמתי. אחת היא לאכזה. ולפיכך משה ארון הבית היה ונתעלה למעלה (ה) במשה כתוב וישב על הכאר ביעקב כתוב וירא והנה כאר בשדה. ולא כתוב וישב על הכאר.

סתי תורה

(ב) וירא והנה כאר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה. כאר. זו המדרגה שנקראת ארון כל הארץ (ג) בשדה. היינו שדה תפוחים הקדושים (ד) שלשה עדרי צאן. ג' מדרגות עליונות קדושות מדרגות על כאר ההיא. והן נצ"ה הו"ו וי"ו העולם. והן משובות מים למעלה וממלאות לבאר הזאת. לפי שזה המקור יסוד העולם כאשר שורה בתוך הכאר ההוא. עושה פירות ונובע המיד ומתמלאות כאר ההיא ממנו. כיון שנתמלאה או וראי כי מן הכאר ההיא ישקו העדרים. אלה הם כל החילות ומרבית הקדושים. שכלם יונקים ושותים מבאר ההיא. וכל אחד ואחד כראוי לו. והאבן גדולה על פי הכאר. זו ראבן שממנה נבשלים בני העולם. אבן נגף וצור מכשול העומדת חסיד על פי באר הזו. ועל ידי פקודתו לתבע שיהי מכל העולם. שלא יושפע מוזב לעולם. (ה) ונאספו שמה כל העדרים. העדרים לא כתוב אלא כל העדרים. מהנות קדושים למעלה ומחנות קדושים למטה. אלו בשירות ותשבחות למעלה. ואלו בתפלות ותחנונים למטה. אלו אלו מיד יגללו את האבן מעל פי הכאר. מנגלים לה ומעבירים אותה מן הקדושה ומתלקח מן הדין מיד והשקו את האבן. וקוראים שפע מלאכים עליינים למעלה. וקוראים ישראל למטה. וקוראים והשיבו את האבן. על ידי פקודת כאר הזו. להיות מוכן שם לתבע דין העולם שיתגד העולם בדין. וכך נצרך שרדי אין העולם יכול להתקיים אלא על דין. להיות הכל מתגד במטה

והשיבו את האבן על פי הכאר למקומה. בגין דעלמא אלמריך דינא דינא דתהו דינא לזוכחא ביה חייביא תא הזי יעקב כד הוא יתיב על בירא. וחמא מיה דסלקין לגביה ידע דתמן תודמן ליה אמתיה וכן במשה כד יתיב על בירא. כיון יחמא דמיה סלקין לגביה ידע דאתתיה אודמנת ליה תמן ויכבי הוא ליה ליעקב דתמן אודמנת ליה אמתיה כמה דתיב עורנו מדבר עמם ורחל באה עם הלחן אשר לאביה ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'. משה דתיב (א) ויבאו הרועים ויגרשונו וגו' ותמן אודמנת ליה לפורה. בגין דהיהא באר גרמא לון (ב) תא חייב האי באר ז' ומיין כתיבא בפרישתא דא. בגין דליהי רמו לשבע וגו' ויכבי חקרי באר שבע. דתיב וירא והנה באר בשדה כי מן הכאר ההוא והאבן גדולה על פי הכאר ונאספו איה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הכאר ויגשו יעקב ויגלו את האבן מעל פי הכאר. ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הכאר. והי שבעה פעמים. ובראי כך הוא במשה לא כתוב אלא פעם אחת דתיב וישב בדרך מדין וישב על הכאר בגין דמשה חתפוש מכל וכל מרבית לתתא ומח ויעקב לא חתפוש כלל במשה חד כמה דתיב אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאכזה ובגין כך משה מלאיה דביתא הוא והסתלק למעלה (ג) במשה כתיב וישב על הכאר ביעקב כתיב וירא והנה באר בשדה ולא כתיב וישב על הכאר

סתי תורה

(ב) וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה באר דרנה דלדון כל הארץ (ג) בשדה. חקל תפוחין קדישין (ד) שלשה עדרי צאן. תלת דרגין עליון קדישין מתתקנן על ההיא בירא. ואנון נל"ה וסוד יסודיא דעלמא ואלון משכן מיה מעליא ומליין להאי בירא בגין דהסוה חקורה יסודא דעלמא כד שארי בנו ההיא בירא עביר פירי וכביע תדיר והתמלית ההיא בירא זניה כיון דאתמלית ודאי כי מן הכאר ההוא ישקו העדרים אלין חיון כל אוכלוסין ומשריין קדישין דכלהו שקיין ושתאן מההיא בירא. וכל חד חד כמה דתתמלית ליה. והאבן גדולה על פי הכאר דא אבן דמיה כשלי בני עלמא. אבן נגף ולור מכשול דקיימת תדיר על פי האי באר. ועל ימימיה לתבע דינא דכל עלמא. דלא ימות מוזנא ופכ לעלמא (ה) ונאספו שמה כל העדרים העדרים לא כתיב אלא כל העדרים. מהניין קדישין לעילא ומשריין קדישין לתתא אלין בשריין ומתשבחן לעילא. ואלין בללותין ובעמותין לתתא אלין ואלין מיד וגללו את האבן מעל פי הכאר. מתגדין לה ומעבדין לה מן קדושה ומסתלקין מן דינא. מיד והשקו את הלחן. וסלו מלאכי עלאי לעילא וסלו ישראל לתתא. לבתר והשיבו את האבן על מים וירא באר. לאתעתא קמיה ולתבע דינא דעלמא לאתכהנה עלמא דינא. והכי אלמריך דהא לא יכיל עלמא למיקם אלף על דינא. להווי כלל בקסום

מראה מקומות (א) שתי כ (ב) דף קא (ג) דף קכ.

זי הוזהר

(א) כי הכאר רמו למלכות עלמא דנוקבא. (ב) שהיא הספירה השביעית מן חסד: (ג) שם אשתו: (ד) היינו לעולם העליון שנקרא עולם הבינר ואימא עלמא נגה לאה. בנרמא ברית זה המסוק אתה היא לאמה אמתיות לאה. וזהו על הכאר פירוש למעלה ונבנה יותר מן הכאר שהיא אימא תתא ונקראת רחל. ובה נרמק יעקב: (ה) היינו ספירת מלכות: (ו) היינו הגן עין סקום משכן נשמות

באמת ונכונה, וכיון שגשגתלם יעקב לא נצרך לו לאבן דיו עזרת אחר [כס] מה כתוב ויגש יעקב ויגל את האבן. ויגל ויגלו ולא כתוב ויסר והסירו, אלא ונצלו, היינו ערוב השמן שערבבים אותו שלא יוכל לקסר. ויעקב בלבד לא נצטרך לעזרת אחר, אלא הוא בלבדו. שרדי מובחר שבאבות היה יעקב, שכיון שיכול לצנח לעשי בעולם הזה, יכול לצנחו גם לעמלה, ובכל נצרך פעולה, שני עולמות ירש יעקב, אחד עולם נגלה, ואחד עולם נסתר, כדמיון שלהם כמשל למטה, מאחד יצאו ששה שבטים, ומאחד יצאו ב' שבטים, עולם הנסתר הוציא ו' קצוות [כז] עולם הנגלה הוציא שנים, והם שני כרובים אשר תדמה [לז] ויעקב בין שני עולמות נמצא בהנחתם סמך [סא] ולפיכך כל עניני לאה היו בנסתר, ושל רחל בנגלה, ע"כ:

(ח) ויאמר לעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה, א"ר אלעזר וכי מה היתה רעתו של יעקב שלא אמר עשרה חדשים או שנה אחת, אלא ז' שנים למה, אלא יעקב בחכמה עשה, כדי שלא יאמר שבשביל השוקת יופיה של רחל עבד, אלא בשביל הרחמה שהלבנה בת שבע שנים היא [סו] וכל שבע השנים העליונות היו שורות על יעקב טרם שישא את רחל, למה שאלה כראוי, שרדי יעקב לקח כ"ן בתחלה ואח"כ בא אליה, בשביל שהוא יהי נחשב שמים והיא ארץ [סו] וסוד הרבר שכתוב ויהיו בעיני כרובים אחרים, מהו כימים אחרים, אלא כל ז' שנים נחשבו בעיניו כאותן ימים העליונים, שהם באחרות שאינם סתפרדים, וכלם אחד שמקשרים זה בזה, באהבתי אותה, להמציא כדמיון שלמעלה, בוא וראה שאפילו לבן רמו לו באותן שבע, ולא הבין מה שאומר, שפתח ואמר טוב [סו] שכתוב טוב תני אותה לך, א"ר אבא כך הוא כוננו שעבד ז' שנים כרי להודות בשמטה [סא] —

(ט) וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח וגו', רבי אלעזר פתח, מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה, מושיבי עקרת הבית זה רחל דלויי עקרת דביטא, אם הבנים שמחה זה לאה דבר אחר מושיבי עקרת הבית זה שמחה, דלויי עקרת דהאי עלמא עליה תדבר אם הבנים שמחה זה יובלג דכל חייו וכל הדור דכלהו עליין ביה תליין והאי קרא כללג דכלהו הוא בגין דהאי כליל כללג ברזא קדישא וע"ד סימאה דקרא הללויה [עו] וירא ה' כי שנואה לאה וכי אחמי היא שנואה וכה בני שנואה לאו בני מעליא ניכסו ומזיני דכל לוינו בני מעליא מלאה נפקו ואת חמרת כי שנואה לאה לאה ודלוי יובלג אינו מיר עלמא דתחסיא וכל מילוי לאו באתגליא ניכסו וזנין כך יעקב אכתסין מניס כל עובדיו [עא] מה חוי עלמא תתא באתגליא יכוא, והוא שירותא דכלל לסלקא דברניו [עב] כיה דתחמא עלמא

(י) וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח וגו', רבי אלעזר פתח, מושיבי עקרת הבית זו רחל, שהיא העיקר של הבית, אם הבנים שמחה זו לאה, דבר אחר מושיבי עקרת הבית זו שכבר, שהיא העיקר שזה העולם על ידה מתנגד, אם רבנים שמחה, זו יובלג, שכל שמחה וכל הדור של כל העולמות בה הללויה וזה דכתוב הוא כלל הכל לפי שהוא כולל הכל בסוד קדוש, ועל כן סוף המקרא הוא הללויה [עו] וירא ה' כי שנואה לאה, וכי למה היא שנואה, והרי בני שנואה אין בנים מובים הם, ואנו רואים שכל אלה בנים רבובים מלאה יצאו, ואתה אומר כי שנואה לאה, אלא ודאי יובלג היא המיד ע"כ דגמרת, וכל עניניו אינם בהתגלות, ולפיכך יעקב נעלמו ממנו כל פעולותיו [עא] בוא וראה עולם התחתון הוא נגלה, והוא דתחלת דכל לעלות כדמרתתיו [עב] כמו שחכמה העליונה

הצדיקים, [כס] פי' שרא נצרך לו סייקתא אחריתא להסיר האבן שהיא מרת הרין אלא שהוא כעצמו פעל ואת בכה קדושתו הגדולה : [כז] דיינו ספירת הבינה שהוציאה שש ספירות חסד גבורה תפארת ומלכות, נצח והוד וכן הולידה לאה כנגדם ראובן שמעון לוי ויהודה יששכר וזבולן [כח] וכנגד הולידה רחל ליוסף ובנימין, [כט] כי ב"ה התפארת שהיא שורש יעקב היא בין הבינה והמלכות : [ל] פי' שהמלכות היא ספירה שביעית מן חסד, שג"ד בני ספירה : [לא] פי' שיעקב ע"י קדושתו קבל האורה בכל היו ספירות וק"ל ה' בכך לנזום יהודי שמים וארץ שהם התפארת ומלכות, [לב] והיינו רמו על כפירה הראשונה מן הו' ספירות ששונות חסד ונקראת כונן כידוע בהכתוב וירא אליהם את האור כי טוב [לג] פי' במדת המלכות שנקראת שמחה וגם רחל : [לד] חובת הללויה מורכבת מן ב תיבות הללו יה, ונרמז בזה יהודא תתאה ויהודא עלאה, כי הללו היינו רכל עם [ו], הליל בגי' ארנ"י היינו [ז] האתרוגות מן רשם הוי"ה הרומז על סוכות ונקראת עקרת הבית כי זה עולם העשיה סתם, על ידה ונקראת גם רחל ושמחה, ובהודגה עם אות ו מן הוי"ה היינו יהודא יהודא תתאה, והשם י"ה רומז על חכמה וכינה ודיינו יהודא עלאה, [מ] שעבר בשביל רחל והוא לא ירע שעובר בשביל לאה [מג] כי מלמטה למעלה היא ספירת הכינות היא ספירה הראשונה .

מראה מקובות (א) 97 קנ"ג (ב) 97 קנ"ד

זיו הזהר

הצדיקים, [כס] פי' שרא נצרך לו סייקתא אחריתא להסיר האבן שהיא מרת הרין אלא שהוא כעצמו פעל ואת בכה קדושתו הגדולה : [כז] דיינו ספירת הבינה שהוציאה שש ספירות חסד גבורה תפארת ומלכות, נצח והוד וכן הולידה לאה כנגדם ראובן שמעון לוי ויהודה יששכר וזבולן [כח] וכנגד הולידה רחל ליוסף ובנימין, [כט] כי ב"ה התפארת שהיא שורש יעקב היא בין הבינה והמלכות : [ל] פי' שהמלכות היא ספירה שביעית מן חסד, שג"ד בני ספירה : [לא] פי' שיעקב ע"י קדושתו קבל האורה בכל היו ספירות וק"ל ה' בכך לנזום יהודי שמים וארץ שהם התפארת ומלכות, [לב] והיינו רמו על כפירה הראשונה מן הו' ספירות ששונות חסד ונקראת כונן כידוע בהכתוב וירא אליהם את האור כי טוב [לג] פי' במדת המלכות שנקראת שמחה וגם רחל : [לד] חובת הללויה מורכבת מן ב תיבות הללו יה, ונרמז בזה יהודא תתאה ויהודא עלאה, כי הללו היינו רכל עם [ו], הליל בגי' ארנ"י היינו [ז] האתרוגות מן רשם הוי"ה הרומז על סוכות ונקראת עקרת הבית כי זה עולם העשיה סתם, על ידה ונקראת גם רחל ושמחה, ובהודגה עם אות ו מן הוי"ה היינו יהודא יהודא תתאה, והשם י"ה רומז על חכמה וכינה ודיינו יהודא עלאה, [מ] שעבר בשביל רחל והוא לא ירע שעובר בשביל לאה [מג] כי מלמטה למעלה היא ספירת הכינות היא ספירה הראשונה .

העליונה היא התחלת הכל, כן גם עולם דתתתון הוא חכמה ועט והוא התחלת הכל, ילפיכך נקרא **אתה**, לפי שהוא שמטה ונגלה, ועולם דעליון שהיא יוכל נקרא **הוא**, שכל עניניו כדמטר הם, ומור דרבי של לאה הוא שכתוב וישכב עמ-בלידה ה'זוא, וע"כ כתוב (6) ועבר הלוי ה'א (171) בשביל להמשיך משם ברכות לכל, הו"א נקרא עולם העליון שנמטר המיד, ייעקב כמה ינמטר לא נדבק בו ברצונו, א"א כמה שנגלה, והוא הכור שכתוב ודבק באשתו והכל הו' נמטר כן יעקב, כי עולם העליון אינו נגלה כלל :-

עלמה היא שירותא דכלא הכי נמי עלמא תתאה תתמה חיהו (171) והוא שירותא דכלא ובענין כך קרינן **אתה** בענין דלויכו שמטה ותתגליא ועלמא עלאה דלויכו יוכלא קרינן **הוא** דכל מילוי דתתכסיה חיונן ורוא דרילה ללאה דתכסיה ויטכע עמה בלידה ה'זוא ועל דא תכסיה (6) ועבר הלוי ה'א (171) בענין להיטכא מניה ברכאן לכלא, הו"א עלמא עלאה דתתכסיה תדיר ויעקב ביה דתתכסיה לא אהדבק ברשותיה אלא ביה דתתגליא ורוא דא דתכסיה ודבק בהתו וכלא תתכסיה מיעקב דעלמא עלאה לח התגליא כלל -

(3) **ותהר** לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן, א"ר אלעזר לאה כאשר ילדה לראובן מה כתוב, ותקרא את שמו ראובן, רא"ו ב"ן סתם, לפי שנכלל בשלושה צדדים המחברים יחד (171) שמעון ולוי, מה המעם לוי, כמש"כ (2) לויית, חבור כל הצדדים (171) א"ר יהודה סמאן מיכת, שכתוב יתר שאת ויתר עז, תרנומי בכירותא כהונתא ומלכותא (171) ומלכות בצד גבורה היא, וע"כ רא"ו ב"ן סתם, א"ר אבא רא"ו ב"ן סתם, שנכלל בשמעון ולוי, לאה כך היה דעתה, שכתוב דפעם ילדה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים, לפי שהם שלשה שמתחברים יחד, ובוא וראה שכן הוא שדרי מרכבה העליונה היא האכות ודוד המלך שמתחבר בהם, וכ"ל הארבעה הם מרכבות עליונות סוד השם הקדוש, וע"כ ראובן שמעון לוי (171) ואח"כ יהודה שרש המלכות :-

(3) **ותהר** לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן א"ר אלעזר לאה כי חולידת לראובן ז"ה כתיב ותקרא את שמי רהובן רא"ו ב"ן סתם בענין דהתכליל בתלת כערין מתחבצן כחדא וע"הו שמעון ולוי מאי עממא לוי, כד"ה (2) לויית הבורא דכל סערין (171) א"ר יהודה מהכא דתכסיה יתר שאת ויתר עז תרנומי בכירותא כהונתא ומלכותא (171) וילכו בספירה דגבורה ה'זוא יע"ד רא"ו ב"ן סתם א"ר אבא רא"ו ב"ן סתם דהתכליל בשיעון ולוי לתה הכי הוה דעתה דתכסיה הפעם ליה אישי הלי כי ילדתי לו שלשה בנים, בענין דהוה הלאה דיתחבצן כחדא ותה חזי דהכי הוא דהא תיכא עלאה חבצן ודוד מלכה דהתחבר בהו וכלהו הרבע חיונן רתכין עליון רוא דסיה קדישא, ועל דא ראוין שיעון לוי וע"ה ולבסוף יהודה דירית מלכו -

(4) **ותאמר** הפעם אודה את ה' ונו' ותעמד מלרת, א"ר אבא מה המעם שאמרה אודה את ה' בזה ולא בכלם, אלא לפי שכאן נתיסרו ארבעה עמודים, ומכאן מוכח שכל זמן שהשכינה בגלות אין השם קדוש שלם, בוא וראה אע"פ שלשה בנים היו, עד שילדה ליהודה לא היה כסא שלם, ולפיכך דפעם אודה את ה' ולא בכלם, וע"כ כתוב ותעמד מלרת, מהו ותעמד, שעמד הכסא על עמודיו -

(4) **ותאמר** הפעם אודה את ה' ונו' ותעמד מלרת א"ר אבא מאי פערז אמרה אודה את ה' בהאי ולאי בכלהו אלא בענין דהכא אשתכללו הרבע סמכין ומשהא דכל זמנא דתכסיה יתראל בגלותא שירא קדישא לאו שלים הוה חת חזי אע"ג דתלה בענין הוה עד דלולידת ליהודה לה שלים כרסיה, ובענין כך הפעם אודה את ה' ולא בכלהו ועל דא ותעמד מלרת יאי ותעמד, דקיימא כרסיה על כרסיה -

סתי תורה

סתי תורה

(5) **ותהר** לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן, כל עניני העולם הולכים אחר מחשבה ודרהור, וע"כ כתוב (1) דתתקדשתם והייתם קדושים, לפי שכל קדושות העולם נובל להציא ולהמשיך בדרהור טוב, מי שנמטא בדרהור רע כאשר בא להזרות באשתו, ומשום רצונו ומחשבתו באשת אחרת, ומוריע דרע בדרהור אחרת, זה הוא שמחליף מדרגת העליונות שלמעלה, מדרגת הקדושה בעבור מדרגת המוטאה, כמו שמחשבתו עושה חלושין למטה, כן גם עושה חלושין למעלה, וכמו שהגוף של אותו הבן שיוליד נקרא בן המורה, כן גם בהגשם בן המורה נקרא, שדרי לא המשיך קדושה בדרהור ההוא, ונפש שלו נחלפה במדרגה אחרת, יעקב המוכתר שבכלם נגלה לפני הקב"ה שכל דרכיו באמת היו, ומחשבת אמת הו' מדרגת המיד בכל, בלידה ההוא ששמש באשתו לאה, מחשבה שלא ברחל היתה

(5) **ותהר** לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן, כל מלין דעלמא חלוין בער מחשבה והסורא, וע"ד תכסיה (1) והתקדשתם והייתם קדושים, בענין דכל קדושין דעלמא אפיק ותישך בהסורא עבא מאן דאסתאב בהסורא בישא כד אמי לאזווגא באתמיה, וסוי רעומיה והסורא באתמא אחרא, ורע זרעא בהסורא אחרא, דא הוא דחלף דרגין עליון דלעילא, דגא דקודשא בענין דגא דמסאבא כיה דהסורא דליה עבד חלושין לתהא אוף הכי עבד חלושין לעילא, וכיה דגופא דהסורא ברה לוליד אקרי בן תמורה, הוף הכי בנפשא בן פמורה אקרי, דכה לא משיך משיכו קדישא בהסורא כהסורא, ונפשא דליה אהתקף דרגא אחרא, יעקב שלימא דכלא גלי קמי קב"ה דכל אורחיו בקשקש סו והסורא דקשקש הרהר תדיר בכלא בהסורא ליליא דשמש באתמיה בלאה, כהסורא דליה ברחל הוה

בראה סככות (6) נמדכר י"ח (7) קד: (8) מנכיס א' (9) ד: (10) קד: (11) ויקל י"א

זין הזהר

(1) כי סוף מעשה במחשבה תחלה: (2) עבודת הלוי היא בעולם הבינה, (3) [ע"ה] פ"ה שראובן כלכדו והוא אינו דבר שלם כי צריך לרבכל עם שמעון ולוי שלשתן בנגד הכר גבורה ותפארת: (4) [ע"ה] כי לוי שהוא בנגד תפארת מתוכרין עמו צד ימין וצד שמאל חסד וגבורה: (5) [ע"ה] בהונת חסד, מלכות גבורה, בכורה תפארת, שראובן הו' ראוי לשלשתן: (6) [ע"ה] שלשה אלה כנגד חסד גבורה ותפארת ויהדות בנגד מלכות, והיינו מרכבה שלמה להשכינה הקדושה:

היה. ה' משמש בלאה ומתהדר ברחל. ומקורו באותה המחשבה שלו הלך. ולא לדעתו. שהרי לא היה יודע. לפיכך לא נתעלה ראובן בשם [עין] הקב"ה שה' יודע זאת והיא אותו ואמר ראו בן שונדל בעולם [עין] וע"כ כתוב (ה) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו. אל הקרא אראנו. אלא אראנו [בפתח] שיסתכל בו. ולפי שנגלה לפני הקב"ה שזאת לא לדעתו היה. וברוך אמת ה' מתהדר יעקב ברצונו. לא נפסל ראובן מתוך השבטים הקדושים. שאם לא כן ה' נפסל. ולפי שהמחשבה היא העיקר ועושה הפעולה. הקב"ה שה' יודע מחשבה היא. במקום שנדבקה טפה הראשונה היא אליו נתנה הבכורה. שכתוב (ב) כי הוא הבכור וגו' נתנה בכורתו לבני יוסף. במקום ההוא שהלכה המחשבה ונדבקה בטפה והיא. לשם נדבקה ונמסרה בכורה היא. ונפלה הבכורה מראובן ונמסרה במקום שהמחשבה נדבקה בו. רחל ה' מתהדר ונדבק הרצון. וברחל נדבקה הבכורה. והכל חזר והלך אחר ההדרור והמחשבה שזה ברור שרכונה והמחשבה מושך השפע ועושה הפעולה בכל מה שנצרך. ועל כן בתפלה נצרך כונה ומחשבה לכוון. וכן בכל אותן העבודות להקב"ה ההדרור והמחשבה עושה הפעולה. ומושך השפע בכל מה שנצרך. ע"כ:

(א) ותאמר לאה בא גד ותקרא את שמו גד. א"ר יצחק אם לא היה גד מבני שפחות היתה עומדת לו השעה להשתלם יותר מהכל. וש"כ בא גד על פי הק"י. והכתוב בגד חסר אל"ף. שהרי השעה עמדה לו להשתלם ונתחלק ממנו. וש"כ (ב) אחי בגדו כמו נחל. לפי שהגדר הדוא רמשינע נשתלם באותו השעה. לכן כתוב בגד חסר אל"ף. וע"כ לא זכה בארץ הקדושה ונתחלק ממנה:

(ב) ותאמר לאה בא גד ותקרא את שמו גד. א"ר יצחק חלמלא דהוא גד מבני שפחות שעתא קיימא ליה לאלמלא יוסר מכללא. הסי' דבא גד קרי. וכתיב בגד חסר אל"ף. דהא שעתא קיימא בשלימו ואסתלק מניה. (ג) אחי בגדו כמו נחל בגין דהוא נהר דבגיד אסתלק ביהיא שעתא וכתיב בגד חסר אל"ף. ועל דא זכה בארעא קדישא ואסתלק מניה:

(ג) וירך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה. רבי יצחק פתח ואמר. מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניין. כל מה שנמצא בארץ כלם גם למעלה. ואין לך דבר קטן בזה העולם שאינו תולה באיזה דבר עליון שנפקד עליו למעלה. לפי שכאשר נתעורר הדבר למטה נתעורר כח ההוא שנפקד עליו למעלה. שהכל נאחו זה בזה. בוא וראה כתוב

(ד) רגני נא לי מודחי בגך. אין הדודאים הולידו לה לרחל. אלא שהקב"ה ה' מגלגל הדבר ע"י אותן הדודאים. כדי שיוולד יששכר הדבוק בתורה יותר מכל השבטים. לפי שהרי רחל החזיקה בו ביעקב ולא הניחה לו אצל לאה. וש"כ המעט קודם את אישיו. וכתוב לבן ישכב עמך הילילה יחת דודאי בגך. הם נרמו שיוולד יששכר בעולם. בשביל שיעלה ריח התורה לפני הקב"ה. וש"כ הדודאים נתנו ריח וגו'. וכתוב וישכב עמך בלילה הוא. ה"ו ודאי. והרי ביארנו שעולם העליון נקרא ה"ו. שנסתר ולא נגלה. לפי שהרי התורה מעולם העליון יצאה. ובכל מקום עולם העליון נקרא ה"ו. שאינו נגלה. ונתבאר ברכתוב ועבר הלוי ה"ו. כדי להבטיח משם ברכות לכל. ויששכר שם נתקשר. וע"כ נקרא עץ הדודים. עץ של חיים העליונים שנקרא ה"ו ולא את"ו. ואפשר תאמר שאלה הדודאים פתחו מעיה של רחל. לא שהרי כתוב וישמע אליה אלהים ופתח את רחמה. הקב"ה ולא דבר אחר. לפי שאותן הדודאים אע"פ שיש להם כח למעלה. בבח הדוא שלהם לא נתמנה הפקידה של בני

(ה) רגני נא לי מודחי בגך. לכו דודאים. הולידו נה לרחל. אלא קב"ה קא גלגל מלה על ידי איכון דודאים. בגין דיפוק יששכר לחמדי בחורייתא יתיר מכלהו שבגין. בגין דהא רחל אחידה ביה ביעקב ולא שקבת ליה לבני לאה. הסי' דהמעט קחתך את איש. וכתיב לכו ישכב עמך הילילה תחת דודאי בגך. איכון גרמו דיפוק יששכר לעלמא. בגין דסליק ריחא דלורייתא קמי קב"ה. הסי' דדודאים נתנו ריח וגו'. וכתיב וישכב עמך בלילה הוא. ה"ו ודאי. והא דוקושה דעלמא עאלה ה"ו. דהסי' ולא גילא. בגין דהא דלורייתא מעלמא עאלה נפקת. ובכל אתר עלמא עאלה ה"ו. ללא תאגליא. והא תאמר ועבד הלוי ה"ו. בגין דבין לאמשה מניה ברכאן לכלא ויששכר ביה תאחיד. ועל דא קריק עץ החיים. חילגא דליטון חיי' עלאין דלקרי סו"ה ולא תהי' . ואי תימא דלגין דודאים פתחו מעיהו דרחל. לאו. דהא כתיב וישמע אליה אלהים ופתח את רחמה. קב"ה ולא מלה תאחיד. בגין דליטון דודאים אע"ג דחילגא דלטון לעילא. ביהיא חילגא דלטון לא תאמני שקידה דבין

מראה מקומות (א) ימי' כ"ג ט' דה"י א"י ב' (ב) וימי רמז : (ג) אינן ר' (ד) ק"ו (ה) ק"ו (ו) ד' ט' (ז) ד' ה' ז' ט' (ח) א"ל פתח ראו בן : (ט) א"י ב' כ"ש ב"ל פסול ולא בן תפורה :

דודאים בשדה. רבי יצחק פתח ואמר. מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניין. כל מה שנמצא בארץ כלם גם למעלה. ואין לך דבר קטן בזה העולם שאינו תולה באיזה דבר עליון שנפקד עליו למעלה. לפי שכאשר נתעורר הדבר למטה נתעורר כח ההוא שנפקד עליו למעלה. שהכל נאחו זה בזה. בוא וראה כתוב

דבנין. דהא בנין ציזלע תליין ולאו במלח אחרת וחי
תימח דהא אינון לינגא אחרתירו. לאו דהא אפילו למלח
דא סיועא אינון לאינון דמתעבדי ולאו אינון עקראן וכל

ולא אהגור עליהו (אלח) במזל. (א) וחי מלח

חניסותא חיכו חבל לאו חיכו הלי אלח מהכח
אוליפנא ענותנותא דלחא דלא אמרס קמי אהתסא מדי

ואיחי אקדימת לאורחא ואמרס ליה בשמיא ואודעא ליה דהא
צרותא דרחל סוה דחביב כי שכור שכרתין

מרחל נפילת רש. ובנין דלא יצאיש צניסאל דרחל אמרס
ליה לבר ולא צביטא ולא עוד אלח פתחא משכנא דלחא

נפקת לבר ועיילת ליה ליעקב צפתחא דלבר עד לא ייעול
לישכנא דרחל מאי סעמא בנין דלא תימח מלח קמי

דרחל ולא תחליף קמי אהתסא ולא עוד אלח אמרס ללח
אי ייעול יעקב צמסכנא דרחל לאו דין סוה לאפקיה מתין

בנין קך אקדימת ליה לבר וכל האי למח אלח ללח
רוחא דקודשא אהערט צה. וידעת דכל הני שצטין עלאין

כלהו קדישין יפקין מנה ודחקת שעתא צחיבותא לקצ"ה
ובני"כ הוה קראת לון שמה צרוא דחכמתא. (ב) רבי יוסי

אמר ותלח ללח לקראתו. מנח ידעת. הוה ארזי
דנעא חמרא ולאח ידעת ונפקת ליה וגרס ליה

גרס מנה יששכר. הוה"ד יששכר חמור גרס אל תקרי
גרס אלח גרס [צפת"ח] דחמרא גרס ליה אהרת ללח ודחי ידענא

דחי יעול ויעקב צמסכנא דרחל ליה לי לאפקא
ליה. אלח אורזי ליה ככח ייעול צמסכני כי שכור שכרתין

דודאי בני מאי דודאי בני [פג] בנין דניחא ליה ליעקב
על דא. דאלין מסייעין לאולגא. ויעקב סוה ידע

דמלח ליה קיימא דודאיש אלח לעילא פתח ואמר מושיבי
עקרת הבית אם הבנים שמחה הללוים. אר"ח חייל רוחא

דקודשא קאמר מושיבי עקרת הבית דא רחל אם הבנים
שמחה. דא ללח. מושיבי עקרת הבית דא עלמא תתחא.

אם הבנים שמחה דא עלמא עלאה בניי כך הללוים אר"ח
יהודה כל אלין שצטין תקוין דלתתא אינון. וכלהו כנוונא

דלעילא. תא חוי כי שכור שכרתין. לכסבא מנה
גופא. ומאן אישו תורה. שכור שכרתין לך לגופך ממש.

שכור שכרתין לאולגא דיוקקן מהכח מאן דלעי צאורייתא
אחסין עלמא דלחי ואחסין אחסנתא דיעקב אחסין עלמא דלחי

דכתיב יששכר. י"ש שכ"ר כמ"ד (ג) כי יש שכר
לפנותאן וכתיב (ד) להנחיל אוהבי יש ואולורויהם איל"ה

בנים. שהרי בנים במזל תולה ולא בדבר אחר. ואפשר
האמר שהרי הם לחנם נבראו. לא שהרי אפילו לדבר
הזה הם עודה לאותן המתעכבות ללדת. ואין הן עקרות וכל

ולא נגזר עליהן (אלא) במזל:

(א) ויצא לאה לקראתו והאמר אלי תבא ונ'. דבר זה
נראה כחציפותא אבל אינו כך. אלא מכאן

למדנו ענינתותה של לאה. שלא אמרה לפני אחותה כלום.
והיא התקדמה להרדף ואמרה לו בלחש. והודיעה לו שדבר

זה ברשותה של רחל נעשה. שכתוב כי שכור שכרתין.
מרחל נמלה רשות. וכדי שלא ידע הדבר בעיני רחל אמרה

לו בחיץ ולא בבית. ולא עוד אלא שפתח ארל לאה
יצא לחוץ. והבנייה לו ליעקב בפתח החיצון קודם שנכנס

לאהל רחל. מה המעם. כדי שלא האמר הדבר לפני
רחל. ולא תרצף לפני אחותה. ולא עוד אלא שאמרה לאה.

אם יכנס יעקב באהל רחל אין שורת הדין להוציא משם.
לפיכך אמרה לו בחיץ. וכל ענין זה למח. אלא לאה

רוח הקודש נתעורר בה. וידעה שכל אלה השבטים העליונים
שכלם קדושים יילוו ממנה. ודחקה השעה באהבה לרקב"ה.

ולפיכך היא קראה להם שמות בסוד החכמה (ב) רבי יוסי
אמר ויצא לאה לקראתו. כמה ידעה שבא יעקב. הרי אמרו

שנעה החמוד ונודע ללאה ויצאה לקראתו. יגרם החמוד
שילד ממנה יששכר. וז"ש יששכר חמוד גרם. אל תקרא

גרם אלא גרם [בפת"ח] שהחמוד גרם לו. אמרה לאה יודעה
אני בידאי שאם יכנס יעקב כבאל רחל אין נאה לי להוציא

משם. אלא אמרתי לו כאן ויכנס כחאלי. כי שכור שכרתין
ברודאי בני. סוה ברודאי בני [כג] לפי שהיה יעקב מרוצה

על זה. כיון שהרודאים מסייעים להוליד. ויעקב היה יודע
שאין הדבר תולה ברודאים אלא בלמעלה. פתח ואמר מושיבי

עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה. אר"ח חייא רוח
הקודש אמר. מושיבי עקרת הבית. זו רחל. אם הבנים

שמחה. זו לאה. מושיבי עקרת הבית. זה עולם התחתון.
אם הבנים שמחה זה עולם העליון. לפיכך הללויה. אר"ח

יהודה כל אלה השבטים תקונים שלמטה הם. וכלם כדמיון
שלמעלה. בוא וראה כי שכור שכרתין. לקחת מיעקב

הגוף. ומה הוא. התורה. שכור שכרתין לך לגופך ממש.
שכור שכרתין להוליד תמונתך. מכאן נשמע מי שעמל בתורה

נחל עולם הבא. ונחל נחלת יעקב. נחל עולם הבא.
שכתוב יששכר. י"ש שכ"ר. כמו שכתוב (ג) כי יש שכר
לפעולריך. וכתוב (ד) להנחיל אוהבי יש ואולורויהם אמ"ה:

(ה) ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים. שהרי

במזל הדבר תולה. ולפיכך כתוב בה זכירה.
וה' פקד את שרה. לא מן מזל דדה. ואם תשאל שהרי

בנים במזל תולה ולא למטה [פג] וכאן בשרה לא במזל
הוא. אלא וה' כתוב. הרי ביהו [פג] אם קן מפני מה כתוב

פקידה. אלא ודאי שהיתה זכירה מקודם לזה. וכבר נמסר
מפתח הזה למטה. כמו שכתוב ואת ברתני אקים את ייחך

אשר תלד לך שרה למעד הזה בשנה האחרת. וכיון שכבר
נוכרה בסוד העי"ן. נאמר אר"ח בסוד בחינת נקבה פקידה.

מראה מקומות (א) דף קנ (ב) דף קנ (ג) ימי"ג (ד) משני ת (ה) דף קנ

זין הזהר

[פג] פ"י שאינו עקרות על פי מזל אלא שמתעכבות מלדת מתחת איוו חולשה שבגוף לא יד יעזרו הדודאים ולפי זה אין סוכן גירסת
הזוהר אלא במזל. ונראה שתיבת אלא היא מיותרת [פג] פ"י מה נפקא מינה ליעקב לרעה ששברה אותו כעבור דודאים. אלא
שכנין הזכירה דודאים כדי שיסכים יעקב לפי שיחשבו ויבין שתוכל לצמח מה טובה רחל שתלד ביום [פג] מה ששכר כאן כנפול
שלא אין הכוונה על כובב אלא על עולם עליון שנקרא מולא: [פג] שאות וא"ו כמה לרבות גם הבת העליון של עלמא דברורא:

לדעת כלל של הכל כבוד אבד באן ברחל שלא נזכרה מקודם לזה לא נאמר בה פקידה אלא זכירה. והכל כזכירה תולה בסוד המצ' (א) א"ר יהודה למדנו שיש זכירה לטוב ויש זכירה לרע. יש פקידה לטוב ויש פקידה לרע. זכירה ופקידה לטוב. אלה הן מדרגות ידעוה בסוד האמונה. בחינת זכר וכוונת נקבה הוא סוד אחד של זכירה ופקידה. ואלה הן לטוב. זכירה ופקידה לרע. אלה הן של צד המומאה העומד בסוד אלהים אחרים. ג' זכר ונקבה בידד. זכירה בזה ופקידה כזו. ואלו הם העומדים תמיד לרע. ואלה לעומת אלה. מכאן יוצאים כל סודות האמונה וכל קדושות השלימות כמו שביארנו. וכאן מצד הרע יוצא כל מיני רעות וכל מיתות וכל צדדי סמינירעו' שבעולם. אלה להיפוך מאלה ובאורא-האשר האדם מתפלל תפלתו אל יאמר על עצמו זכרני ופקדני. לפי שיש זכירה ופקידה לטוב. וזכירה ופקידה לרע. ויש מוכנים לקחת הדבור בן זיו ולבוא להזכיר חטאי האדם ולענוש אותו. מלבד אם הוא צדיק תמים. שכאשר יחפשו חטאיו אותה הזכירה והפקידה לרע אל ימצאו אותם. כמו עזרא שאמר זכרה לי אלהי לטובה. שהרי בכל מקום שהאדם מתפלל תפלתו יכליל עצמו בין רבים. ככלל של רבים. ובוא וראה השנונית כאשר אמר לה אלישע (ב) הויש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. יום ההוא יום של ראש השנה היה. שמלכות שמים שולטת ברוח העולם. והקב"ה נקרא מלך המשפט בזמן ההוא. ולפיכך אמר לה הויש לדבר לך אל המלך. מה כתוב ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. אינני רוצה להיות נרשם למעלה בלבדי. אלא להכניס ראשי בין רבים. ולא אוציא עצמי מכלל שלהם. וכך נצרך לו לאדם להתכלף בכלל של רבים. ולא להתיחד בלבדו. כדי שלא ישניחו עליו להזכיר חטאיו כמו שנתבאר (ג) בוא וראה וזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. שני פעמים אלהים אלהים למה. אלא אחד מעולם של ברו' זכר. ואחד מעולם של ברו' נקבה. לפי שבסוד תולה הדבר. וכאשר נתעוררה החל בשם זה. שכתוב יוסף ה' לי בן אדיר. אז ידע יעקב שהיא ראויה להשלים כל השבטים ומה ואלו תתקיים בעולם. לפיכך בקש לכתבם שולא יוכל. וכאשר רגיע הזמן שנוגד בנימין כרח ויהלך לו. כדי שבארץ אחרת לא יושלם הבית להתקשר עולם הקדוש בו. וזהו שכתוב ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואדיה עמך. מהו ואדיה עמך. אלא אמר לו עד עתה רחל היתה עמך עקרת הבית. מכאן ולדליה אני אדיה עמך. ואקח הבית עמך בשנים עשר שבטים. וזהו שכתוב ואני בבואי מפרן מתה עלי רחל. עלי היה ובשבילי היה הדבר. שהיא נדרחת. ובא תושב ארץ ולקח הבית בשבילי יודע עמי :

(ד) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגי' איר אעזר מה ראה יעקב ללכת לדרבו כאשר נולד יוסף. ושרם שנוגד יוסף לא ביקש ללכת לדרבו. אלא הרי ביארנו שראה שנוגד שמונו של עשו. ובוא וראה יוסף השלים מקומו אחרי יעקב. ויוסף וכה מדרגה שנקרא צדיק. והיינו סיוס הגוף עהרה הברית [טו] כיון שראה יעקב שגשגה הגוף ביקש הגוף ללכת לדרבו. ועם כל זה השלים בנימין המספר. שבו נשתלמו שנים עשר. ואם תשא ובי לא ידע יעקב שער

למחוי כלל כלל כחוד .. אבל הכא רחל ללא זכירת מקדמת דנא לא חתמו בה פקידה אלא זכירה וכלל ביר יס איכו ברוח דמחול. (א) א"ר יסודת תניין אית זכירה לטוב ואית זכירה לביס. אית פקידה לטוב ואית פקידה לביס. זכירה ופקידה לטוב אליו אינון דגנין ידעוה רוא דמחינותא. דכר ונוקבא רוא חדא זכירה ופקידה ואליו אינון לשב. זכירה ופקידה לביס אליו אינון רזין דסמרא אחרא דקיימא ברוח דאלהים חמרים דכר ונוקבא כחדא זכירה ופקידה זכיר. ואליו אינון דקיימין תירי לביס ואליו לקבל אליו מהכח נפקי כל רזי דמחינותא וכל קדושין עליון כחא דלוקומה. ומכח נפקי כל זינין בישיין וכל מוחא וכל סמריין וזינין בישיין בעלמא. לא בהסוכא מן דא. ותא חזי בר נש כד גלי למוסיה לא ייזא עליה זכרני ופקדני. בגין דלית זכירה ופקידה לשב וזכירה ופקידה לביס וזינין לטוב חס מן פורא וזינין לחדכא חזבוי דבר נש ולעשה ליה. בר אי איכו זכאה שליס. דכר דקיי חזבוי הסיא זכירה ופקידה לביס לא ישכחון לון. כגון עזרא דלחמ זכרס לי אלהי לטובה. דהא בכל אחר דבר נש ללי למוסיה יכליל גרמיה בין סגיאין. בכלל דסגיאין ותא חזי שזנימא כד אמר לה אלישע (ב) הויש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. הסיא יומא ויס סוב דרשא השנה הוי דמלכותא דקיימא שלטא למיון עלמא וקב"ה אקרי מלך המשפט בהסיא ומחא. ובגין כך אמר לה הויש לדבר לך אל המלך מה כתוב ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת לא בעינא גיחוסי רשימא ליעילא. אלא לאעלאה רישאי בין סגיאין ולא לאתקא מכלל דלסון וכך בעי ליה לב"י לאתכללא בכלל דסגיאין. ולא לאתחדא בלחודיו. בגין דלא ישכחון עליה לאדכרה חזבוי כדקאמרן (ג) תא חזי וזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה תרי זמנין אלהים אלהים אמאי. אלא חד מעלמא דכורא. וחד מעלמא דמקבא. בגין דבחוולא תליא מלמא וכד אתערב רחל בשמא דא דכתיב יוסף ה' לי בן אחר. ידע יעקב דליא אתחזיא לאשלמא לכהו שבטין ומהו ולא תתקיים בעלמא בגין כך בעא למיזל ולא יכיל. וכד מסא זמנא דבנימין ערק ואול ליה בגין דבארשא אחרא לא ישתליס ביהא להתקשרא עלמא קדישא ביה. והיינו דכתיב ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואדיה עמך מאי ואדיה עמך. אלא אמר ליה עד הכא רחל הוי עמך עקרה דבייא מכתן ולהלאה אנהא עמך ואשול ביהא בהדך דתרייסר שבטין. והיינו דכתיב ואני בבואי מפרן מתה עלי רחל עלי הוי ובגיני הוי מלה לאתחדיא איבי אחתי יודא אחרא ומכלא ביהא בניי לדיירא עמי :

(ד) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגי' איר אלעזר מה תמא יעקב למיכך לאורמיה כד חמיליד יוסף ועד לא חמיליד יוסף לא בעא למיכך לאורמיה אלא הא לוקומה דמחא דחמיליד סמנא דעשו ותא חזי יוסף השלים דוכמיה בתריסר. ויוסף וכה דקרי ליק. והכל סיומא דגופא דליחא בריית [טו] כיון דמחא יעקב דאשתליס גופא. בעא גופא למיכך לאורמיה. ועם כל זה בגימין השלים מוסבנא. דביס אשתלמו תריסר. ואי תימא וכי לא הוי ידע יעקב דעד

מראה מקומות (א) 97 קס. (ב) ג' ע"ג. (ג) 97 קס. (ד) 97 קס

דעד כען לא אשגליוו שבצין אצ"ב דלחילוד יוסף. ומאי עמיא לא אידיד עד דיתיליד בניצין וישגליוו שבצין. אלא יעקב בחכמתא עשה ומלא ידע. אידי דלאו אי אשגליוו כחא כלה שבצין. אד ויענה דתקניא דלשעלא שריא עליהו כדקא יאית. ובזרעא דא לא ליציו דישגליוו אלא בזרעא קדישא תא חוי דהכי הוא. דכלהו תריסר שבצין תקווא דעלמא תתא ניסור^[10] וכיון דלחילוד בניצין ומיתת רחל ונשגלא דוכתתא האי עלמא תתא לאתקנא כהו^[11] ועיד לא אחילוד בניצין אלא בזרעא קדישא. הסיד ואני בזבואי מסדן מתא עלי רחל בזרץ כנען בדרך. מתן מיתת רחל ונשגלא דוכתתא האי עלמא תתא לאתישבא בציפא שלימא. וכל זמנא דרחל קיימא עלמא תתא לא אתקנא כהו מיתת רחל נשגלא ציפא בשליוו ואי מיתת לאה אחזי לא מיתת כהווא זמנא אלא בני דציפא בשלמא תתא איהו. וכלהו מניה הוו לאתקנא וספו ולאו מעלמא עלאה ובג"כ לא מיתת כהווא שגלא וכל עובדוי דלאה באתכסיו אינון. בני דעלמא עלאה איהו באתכסיו ולאו באתגליו. ובג"כ לא דוכר מיתתה דלאה כמיתתה דרחל ותא חוי דהכי הוא ודאי בני דעלמא עלאה כל מלוי באתכסיו. ועלמא תתא כל מלוי באתגליו. בג"כ אתכסיו לאה במערתא דכפתא ייחל בגליוו דאורחא דא בסירא ודא באתגליו ובאתכסיו עלמא עלאה אתרסיס. דכתיב ותאמר לאה באשרי כי אפרונו בניו וכן בג"כ קראא סייה אשר * אצ"ב יאודה תא חוי שגליוו ויעקב דלא בצע למיול אלא ברסותיה לבן ואי מיתת זמנא אחרינא אחזי לא חיל ברסותיה. אלא בניו דרחל יעקב דלא יסבוק ליה וישגליוו תריסר שבצין בזרעא אחרא ועל דא כיון דמתא דמסא שגלא דבניצין אתקשרת שכינתא בכלהו שבצין. ונשגלא ציפא בכלהו ויעקב הוה ידע ברזא דהכמתא. דכד ישגליוו תריסר שבצין. אכינתא תתקשט ותתקשר כהו. ורחל מיתת ואיני נשגלא ציפא תא חוי סי אולישנא. עלמא תתא אחזי ליה ליעקב כהו דלחמתי למסה. אלא דלא יכלת עד דהו תריסר שבצין ציפא לאתקשרא כהו. וכדון אתדחית רחל ונשגלא איני ציפא בכלהו שבצין. וסות עיקרא דציפא וכדון מוסיבי עקרת הבית ודאי ואמר יעקב הוה מסא זמנא דלחילוד תריסר שבצין. ודאי עלמא דלעילא יתת הוא לביצא לאתקשרא כהו. וישכנתה דא דתתי קימא אי תתת הכא לא תפוק מסכא לעלמין. ולא עוד אלא דבזרעא דא אשגליוו שבצין. שני רבי שמעון אמר ודאי כל מלוי דר' יאודה שכי דהו על סמך ע"כ כולא. ואי מיתת אחזי לא חיל ליה לאורחיה מיד. אלא כל זמן דרחל לא מתעברא מבניצין אשככב תמן. כיון דמסא זמנא דבניצין ערק ולא בצע רשותא בניו דלא ימעכב תמן ויתחבר יעקב ככולהו שבצין באתרא דלא אלשריך ר' אבא פתח וילך תתא וישכ אל יתר שמתו וכו'. תא חוי תתא רבי ענא דיתרו חמיי כוס

מראה מקומות 67 דף קמ:

שער עצה לא נשגלמו השבטים אע"פ שגילד יוסף. ומפני מה לא התעורר עד שגילד בנימין וישגלמו השבטים. אלא יעקב בחכמה עשה והבין הדבר. אמר ודאי אם יושלמו כהו כל השבטים. הוי אני יודע שתקין העליון ישרה עליהם. כראוי. ובאצ"ב ראי איני רוצה שישלמי אלא בארץ הקדושה. בוא וראה שכן הוא. שכל ש"ס עשר שבטים תקין של עולם התחתון הם^[12] וכיון שגילד בנימין מתה רחל. ולקח מקומה זה עולם התחתון להתתקן בהם^[13] וע"כ לא גילד בנימין אלא בארץ הקדושה. וש"כ ואני כבואי מסדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך. שם מתה רחל ולקח מקומה זה עולם התחתון להתישב בבית שלם. וכל זמן שרחל היתה קיימת עולם התחתון לא אתקן בהם. כיון שמתה רחל או לקח הבית כשלימות. ואם תשאל למה לא מתה בזמן ההוא. אלא לפי שהבית בעולם התחתון הוא. וכלם ממנו נתחוו להתתקן וספו ולא מעולם העליון. ולפיכך לא מתה לאה בפעם ההוא. וכ"כ מעשי לאה בהסתר הם. לפי שעולם העליון נסתר הוא ואינו נגלה. ולפיכך לא נזכרה מיתת לאה כמיתת רחל. ובוא וראה שכן הוא כודאי. לפי שעולם העליון כל עניניו בהסתר הם. ועולם התחתון כל עניניו בהגליות. ולפיכך נסתר לאה במערת הכפתא. ורחל היא בגלוי הדרך. זו בהסתר וזו בהגליות. ובדרך נסתר עולם העליון נרשם. שכתוב ותאמר לאה באשרי כי אפרונו בניו וכן וכן וכן. ונשגלא ציפא שמו אשר * אצ"ב יאודה בוא וראה תמימות יעקב. שלא רצה ללכת אלא בירושלם לבן. ואם תשאל בפעם אחר למה לא הלך ברשותו. אלא לפי שנתירא יעקב שלא יניחנו. וישגלמו שנים עשר שבטים בארץ אחרת. ועל כן כיון שראה שהגיע השעה שגילד בנימין ברח. כמ"כ כוונתה היא וכל אשר לו. שכיין שגילד בנימין נתקשרה השכינה בכל השבטים. ולקחה הבית עם כלם. ויעקב הו' יודע כבוד דהכמה. שכאשר ישגלמו שנים עשר שבטים. השכינה תתקשט ותתקשר עמהם. ורחל מיתת והיא תקח הבית. בוא וראה שכן למדנו. עולם התחתון דהו ראי לו ליעקב כמו שד' ראי למשה. אלא שלא יכלה עד שהיו שנים עשר שבטים בבית להתקשר בהם. ואז נרחית רחל ולקחה היא הבית עם כל השבטים. ונעשית עקרת הבית. ואז מושיבי עקרת הבית כודאי. ואמר יעקב הוי הגיע הזמן שגשגלמו י"ב שבטים. וראי שעולם שלמעלה יד הוא לבית להתקשר עמהם. ועניה זו תרחא מלפניו. אלא תמות כאן לא אצא מכאן לעולם. ולא עוד אלא שבארץ הזאת אין ראוי להשתלם הבית. לפיכך יהי כאשר ידה וכו'. ש"ס שגשגלמו השבטים. שמע רבי שמעון אמר ודאי כל דברי ר' יאודה נבונים. וזה עולה על הכל. ואם תשאל מדוע לא הלך לו לדרבו מיד. אלא כל זמן שרחל לא נתעברה מבניצין נתעכב שם. כיון שהגיע הזמן של בנימין ברח ולא בקש רשות. כדי שלא ימעכב שם ויתחבר יעקב עם כל השבטים במקום שלא נצרך. ר' אבא פתח וילך ששה וישכ אל יתר חתנו וכו'. בוא וראה משה רועה צאנו של ויתרו חתנו דהו

זיו הזהר

סוף פי תקון השכינה היינו להשיך לה שבע קרושה מעולמות העליונים י"י עבודת הקדושה * (פת פי' שהשכינה שרתה עליהם : [10] פי' שכינת יעקב שורשם בו ספירות של המלכות שנקראת רחל ולא בעולם העליון שנקרא לען : [11] זה יובן גם כפשוטו ע"פ ב"ל הכתב הקרוקו כי לרוב תיבת אשר תבא לסימן היותם למסן איוה רב שאינו גורע ונגלה לעין כל כן בפסוקים לא ע"י זה הסימן. כהן האשה אשר נתת עמרי. נמצא שתיבת אשר בזה לבאר ולגלות חכמה הנסתר מן העין ואינו מוכן כל כך. וכן לאה שסרבו על עולם העליון הנסתר ואינו מוכן כל כך אם לא ע"י סימנים שיתכן בהם תיבת אשר. וזהו באשרי כי אפרונו בניו. שלא ישיגו דהבין אותו אלא ע"י סימן שיתכן בו תיבת אשר. כמו אשר בשנים אשגל.

כתוב יצג את המקלות אשר פלל ברהמים בשקתות המים. הכל בחכמה להמשיך ברכות ממקור של הכל לכל מדרגות העליונות שהן חלקו וגורלו. את המקלות. איזה מקלות. אזי המדרגות שהן הבית דין ויצג אשר פצץ. שהעביר מהם הדין. ברהמים. וש"כ מלך אמור ברהמים ויצג שהרי ממלך הוא באות הברכות לכל העולמים. בשקתות המים. אלה הם הנחלים שיוצאים ונמשכים עד שמגיעים להמקום שנאמרים שם ויצג אשר תבאנה הצאן לשתות. כמש"כ (ח) ישקו כל חיות שרדי ישברו פראים צמאם ויצג ולמקום הוא שנאמרים שם המים באים כלם לשתות ממנו. ויחמנה. מרו ויחמנה. בוא וראה בשעה שרוח צפנית מנשב ויצג המים נקרשים ולא נמשכים לחץ ואין שותים. לפי שהדין תולה. והקור של צפון סקדיש המים. וכאשר נתעורר רוח דרום מתחממים המים. לפי ועוברת ההקדשה שלהם ונמשכים. או שותים כלם. לפי שהחום של דרום מוחיל המים. וכלם מתחממים ושמים לשתות מקרירות צפון שרדי' דהם בתחלה. וש"כ ויחמנה. והרי כתוב ויחמו ויצג אלא שהן כלן בבחינת נקבה. וע"ז נתבון יעקב לעשות הפעולה בחכמה. וש"כ ויקח לו יעקב מקל לבנה צה וכו'. ויקח לו יעקב. יעקב ברך נחלתו וגורלו לחלקו. ועלה למעלה מכל המדרגות. ולקח לו גורלו מכל לבנה צה. היינו מדרגת הלבן של צד ימין. ולו ועמיתו. היינו מדרגת האדום של צד שמאל. ויפצל בהן פצלות לבנות. שהעביר הדין מן צד שמאל וחברו בצד הימין. והוא נכנס בניגוד ולקחם ביחד. ונעשה הכל אחד כבשי גוונים. ועם כל זה חשף הלבן. שיהגלה ויתגבר הלבון על האדום ויצג וכה זה וזה. להמשיך למדרגה זו של גורלו ברכות ממקור הכל. ולעשות תקון למדרגה זו שתהי' ממונת משלש בחינות ביחד ויצג ברהמים בשקתות המים. כמו שבארנו. ואו ע"ז פעולה זו של חכמה בשפעות ברכות למטה. ושותים ויונקים כל העולמות ושורות עליהם ברכות. ויעקב לקח חלקו מאותן הברכות שנשפעת על ידו למטה. לפי שהוא חלקו וגורלו של הקב"ה. כמש"כ (ז) כי יעקב בחר לו יה וכו'. שהקב"ה בחר בו ביעקב לגורלו. כמש"כ (ז) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו:

(ד) ויצג את המקלות אשר פלל ברהמים וכו'. א"ר אלעזר ווי לאינון חייבי עלמין דלא ידעין ולא משגיחין צמלי דאורייתא. וכד אינון משגיחין בה. בגין לית לון סכלתנו. מלין דאורייתא דמיין בעיטייהו כאלו כלשו מילי ריקניא ולית בהו תועלתא. וכלא בגין דאינון ריקנין מדעתא וסכלתנו ואל כל מילי דאורייתא כלשו מלין עלאיין ויקניין. וכל מהל ומלה כתיב בה (ז) יקרה הוה משגיחים. וכל חפשים לא ישוו בה. וכל אינון פספסין אשימין דלכא כד חזאן מלי דאורייתא. לא די לון דלא ידעין. אלא דאינון אמרו דאויבו מלין פגימין מלי לית בהו תועלתא. ווי לון כד יתבע לון קב"ה עלבונא דאורייתא. ויתעטשו וקטשו

במאריהון

מראה מקומות (א) מליס קיד ט תליס קליס (ב) דברים רכ (ד) דף רכג (ה) פסלי ז

זיו הזהר

אותה לך: [ג] היינו מדרגות הדין: [ג] פי' שמדרגות הדין לאחר ששצל אותם שהעביר מהם הדין והחשיף הלבן היינו מרת החסד הציג אותם ברהמים בשקתות המים. רהמים היינו מטרות מוצא המים לנבוע מן המקור והמקין. ושקתות היינו המקום שהמים נאספים שמה. וכן השפע מקור מוצאה הוא למעלה מספירת המארת ונקרא רהמים. ונאספה לספירת מלכות הבכונה כשם שקתות כי אליה באים כלם לשתות וליגט השפע. וכהו יובן הסביון כאן שפי' העקבת הדין והתגלות החסד נתרבה בשפע כל כך עד שהשקתות העבדו ברהמים ובשקתות המים. וזהו שבבוא ראיה מהמקום מלך אמור ברהמים. שפירשו ספירת המארת הנקראת מלך אמור וקשור בהמקור של מוצא השפע והברכה: [ג] היינו מלכות: [ג] היינו ע' שרים המושלים על כל האומות ובאים לשפע לקבל שפע בטרם: [ג] מרת הדין: [ג] רוח דרום היינו מרת החסד: [ג] ויחמנה לישון נקבה. ויחמו ל"ו. ומתרחן שבין בבחי' נקבות כבאן לשפע בטרם לקבל השפע. ומה שכתוב אח"כ ויחמו הצאן בלשון וכו' היינו כיון שאח"כ הם משפיעים השפע לעולם הזה. (נט) פי' הם שפעל יעקב להחיות הגבורות בחסדים ולכללם יחד ב"ם לא נתחברו לחיות שני הגוונים שיהו אלא שהלבן יתגבר על האדום. החסד על הדין: [ק] היינו שיוולד מהו מרת הרחמים:

מראה מקומות (א) מליס קיד ט תליס קליס (ב) דברים רכ (ד) דף רכג (ה) פסלי ז

זיו הזהר

אותה לך: [ג] היינו מדרגות הדין: [ג] פי' שמדרגות הדין לאחר ששצל אותם שהעביר מהם הדין והחשיף הלבן היינו מרת החסד הציג אותם ברהמים בשקתות המים. רהמים היינו מטרות מוצא המים לנבוע מן המקור והמקין. ושקתות היינו המקום שהמים נאספים שמה. וכן השפע מקור מוצאה הוא למעלה מספירת המארת ונקרא רהמים. ונאספה לספירת מלכות הבכונה כשם שקתות כי אליה באים כלם לשתות וליגט השפע. וכהו יובן הסביון כאן שפי' העקבת הדין והתגלות החסד נתרבה בשפע כל כך עד שהשקתות העבדו ברהמים ובשקתות המים. וזהו שבבוא ראיה מהמקום מלך אמור ברהמים. שפירשו ספירת המארת הנקראת מלך אמור וקשור בהמקור של מוצא השפע והברכה: [ג] היינו מלכות: [ג] היינו ע' שרים המושלים על כל האומות ובאים לשפע לקבל שפע בטרם: [ג] מרת הדין: [ג] רוח דרום היינו מרת החסד: [ג] ויחמנה לישון נקבה. ויחמו ל"ו. ומתרחן שבין בבחי' נקבות כבאן לשפע בטרם לקבל השפע. ומה שכתוב אח"כ ויחמו הצאן בלשון וכו' היינו כיון שאח"כ הם משפיעים השפע לעולם הזה. (נט) פי' הם שפעל יעקב להחיות הגבורות בחסדים ולכללם יחד ב"ם לא נתחברו לחיות שני הגוונים שיהו אלא שהלבן יתגבר על האדום. החסד על הדין: [ק] היינו שיוולד מהו מרת הרחמים:

באחזניהם בוא וראה מה כתוב ויצא את המקלות אשר
 פצל ברהמים וכו'. שיעקב בקש להקין הפלה ערבית. להאיר
 להשכינה ולהשקותה להבישך לה ברך ל סבף הצדדים. שכתוב
 ויצא את המקלות. אלו הדינים והגבורות שיוציאם מגבורה העליונה.
 ויעקב כשרצה לחקן מדרגה זו. העביר ממנה כל הדינים
 והגבורות. והקסים ברהמים. באותן ארבע רהמים [ה']
 העומדים תחת הכאר הפרה שרים. שנתמלאת מן הנהלים
 ומעניות העליונים. לפי שכאשר יוצאים רמים מואת הכאר
 הקדושה. אלה הארבע לוקחים הכל. ועל כן נקראו רהמים.
 ומשם באים כלם לשתות. ואותן הדינים והגבורות כלם
 עומדים שם לחלק לכל אחד ואחד כראוי לו [ה'] אשר
 תבאנה הצואן לשתות לנכח הצואן. אלה לעומת אלה. ויחמנה.
 סוד ויחמנה. שכאשר מתעפרים בדין מתחממים בדין הדוא.
 והלכים ושמים בעולם. ומחפשים בדרכי האנשים הן לשוב
 והן לדע. בוא וראה מה כתוב אחריו. ויחמו הצואן אל המקלות.
 לפי שאותן המקלות הם מתחממים ומשניחים בדיני העולם.
 ינפקים עליו ונידונים האנשים על ידיהם. כמש"כ (ה) בגורת
 עירין פתנא ובמאמר קדישין שאלתא (ו) רבי חייה אמר
 כתיב והכשבים הפריד יעקב וכו'. בוא וראה יעקב הוא
 מוכרח האבות והוא כלל כלם. ולפי שהוא כלל כלם הוא
 עומד להאיר להשכינה. כי יעקב עמד להקין הפלה ערבית.
 וכל הקון ההוא כראוי לו [ה'] וכל אותן הצדדים הקדושים
 כלם בתקון התקין בצדו [ה'] והפריש חלקו מחלק שאר
 הקמים. אלה צדדים עליונים הקדושים בקדושה העליונה.
 ואלה צדדים הטמאים בטומאת המומאה. והרי ביארנו שכתוב
 וישת לו עדרים לברו. וישת לו. שהרקין תקונים להאמנה.
 לברו. כמש"כ ובך בחד ה' לדות לו לעם סגולה מכל
 העמים וכו'. ולא שתם על צאן לבן. שלא השיח חלקו
 וגורלו עמהם. ועל כן יעקב המוכרח שבאבות תיקן סוד
 האמנה. והפריש חלקו וגורלו מחלק וגורל של שאר
 העמים. ועל זה כתוב ואתם רדבקים בה' אלהיכם חיים
 בכלכם היום:

(2) **ואביבן** התל בו והחליף את משכרתי עשרת מונים
 ולא נתנו אדונים לדע עמדי. א"ד אבא כתוב
 (7) כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. עשרה מינים
 בשפים וקסמים הן בכתרים התחתונים. שכתוב (8) קסם
 קסמים מעונו ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני
 והורש אל המתים. ודין הן עשרה. ובכל העשרה זני
 בשפים וקסמים פעל לבן כנגד יעקב ולא יכל לו.
 וש"כ והחליף את משכרתי עשרת מונים ולא נתנו אדונים
 לדע עמדי. מהו מונים. כתרנונו וינין [ה'] וכתוב (9) לשעירים
 אשר הם זונים אחריהם. מונים. מינים כמשמעו. וכלם פעל
 לבן כנגד יעקב ולא עלתה בידו לדע לו. וש"כ
 כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. כי לא נחש ביעקב
 בתחלה בימי לבן. ולא קסם בישראל. אח"כ בימי בלעם:

(1) **ולבן** הלך לבן את צאנו ותננב רחל את התרפים.
 א"ד יובי מהו תרפים. אלא ע"ז היתה. ולמה
 נקראת תרפים. על שם ננאי. כמו שלמדנו במקום התורף.
 ומניין שע"ז היתה. שכתוב למה נגבת את אלהי. וכתוב עם
 אשר תמצא את אלהיך וכו'. ולבן ה' מכשף של כל הכשפים
 שבעולם

מראה מקומות (6) דניאל (7) דף קמ"ג (8) דף קמ"ד (9) דף קמ"ה

במאחזיהו. מה חזי מה כתוב וינב את המקלות אשר
 פצל ברהמים וכו'. דיעקב בעל לאתקנא תפלה של ערבית להכרח
 לסיכרה ולשקחה ולברכה לה ימל ספרין דכתיב
 וינב את המקלות אליו דינין ונבין דנפקי מנזורה דלעילא.
 ויעקב כד בעל לאתקנא להאי דנלא סליק לכל אינון דינין
 ונבין מינה ואוקים לון ברהמים לביונון ארבע רהמים [ה']
 דקיימי תחות האי בצל חפרוה שריס דאתחילא מהינון תליון
 ומבוטין שלאין. בנין דכד נפקין מיין מהאי צדד
 קדישא אליון ארבע נפלי כלא ועל דא חקרין רהמים.
 ויחמון אחיין כלא לנשתי ואינון דינין ונבין כלאו
 קיימי תתן לנפלא לכל חד וחד כדקא חזי ליה [ה'] אשר
 תבאנה הלאן לשמות לנכח הלאן אליו לקבל אליו ויחמנה.
 מאי ויחמנה דכד מתעפרין בדיניא יתחממין בדיכוא דיניא
 ואולין ושלאין צעלרא ויעייני צחורחמיון דבני כא הן לשב
 סו לבים. מה חזי ייה כתיב בתריה ויחמו הלאן אל המקלות
 בנין דאינון מקלות הוו יתחממו ויחממין בדיניא עלתרא
 ואתפקין עליה וההנו בני כשא על ידיהו. כד"ל (א) בצורת
 עירין פתנא וצחמזר קדישין שאלתא. (ב) רבי חייה אמר
 כתיב והכשבים הפריד יעקב וכו'. מה חזי יעקב אינו
 תישבחה דלצדק ואיחיו כללא דלכלו ונבין דאיחיו כללא דלכלו איחיו
 קאים לנכרח לסיכרה דיעקב איחיו קאים לאתקנא לתפלת ערבית
 וכל הכוח תקווא איחיו כדקא חזי ליה [ה'] וכל הינון ספרין קדישין
 כללו בתקווא התקין כספריו [ה'] ואפריש חולקיה מחולקא דשאר
 עירין חילין ספרין שלאין קדישין בקדושה עלאה.
 ואליו ספרין מסבין במסאבו דמסביותא והא חיקימנא דכתיב
 וישת לו עדרים לבדו וישת לו דהתקין תקונון לסימנותא
 לבדו כד"ל ובך בחד ה' להיות לו לעם סגולה מכל
 העמים וכו'. ולת שתם על לאן לבן. דלא שוי חילקיה
 ועדדיה עמהו ועל כן יעקב שליחו דלצדק דתקין רחל
 דמסימנותא ואפריש חולקיה ועדדיה מחילקיה ועדדח דשאר
 עמין ועל דא כתיב ואתם רדבקים בה' אלהיכם חיים
 כלכם היום

(2) **ואביבן** התל בו והחליף את משכרתי עשרת מונים
 ולא נתנו אדונים להרע עמדי. א"ד אבא כתיב
 (7) כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. עשרה מינים
 דמרשין וקוסמין ככתרין תתאין. דכתיב (8) קסם
 קסמים יעונו ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני
 והורש אל המתים. מה עשרה אינון וצבלו עשרה זני
 מרשין וקוסמין עבד לבן לקבליה דיעקב ולא יוכל ליה.
 הס"ד והחליף את משכרתי עשרת מונים ולא נתנו אדונים
 להרע עמדי מאי מונים כתרנונו וינין [ה'] וכתיב (9) לשעירים
 אשר הם זונים אחריהם. מונים מינים כמשמעו וכלו עבד
 לבן לקבליה דיעקב ולא סליחו בידו לדע לו. וש"כ
 כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. כי לא נחש ביעקב
 בקדמיתא ביומוי דלבן ולא קסם בישראל לבתר ביומוי דבלעם.

(1) **ולבן** הלך לבן את צאנו ותננב רחל את התרפים.
 א"ד יובי מהו תרפים לאלה ע"ז הו והמחלי
 חקרי תרפים לננאי הו כיה דתנין בתקוס התורף
 ומנין דע"ז הו דכתיב למה נגבת את אלהי. וכתיב עם
 אשר תמצא את אלהיך וכו'. ולבן מרשא דכל מרשין דעלמא
 הו

זין הזהר

[קא] הם ד' הנלים של ר' מנחם מלאכים שהשיכנה שורה עליהם: [קב] מוב או רע או מסופק. והכל נרמז בעקודים נקודים ברורים
 וסלואים: [קג] לפי שאורשו בתמארת מרת הרחמים: [קד] להיותם נושים יותר לרחמים: [קה] פירושו מיני כוחות המומאה:

כוח. יבאלי הוא ידע בכל מאי דבעי למנדע א"ר חייא ברקסא התפניד. רבי יוסי הירי בנתם א"ר יהודה לא התפנידו אלא בשעתו ידעו ואחתי הקרי תרפיש בגין דבעטי האי שעתא. והאי שעתא שעתא תרפיש ידא כד"א הרף ידך לזמנא כל עביד ליה ההוא דידע רנעי ובעטי קארי עליה וחמר הכתי תרפיש והכתא עביד ולא תסכת עבידהא דלאסרין דירשון מינה חלה הכי ואיכו מיליל תדיר ויהי עסין בטיסין לאבזחא לנפשיה דבר נש ורחל דחילת בגין דהייב עיפא לאבזחא ליה ליעקב ובגין ציונא דע"ז סיי לון תחותה עד דלא יכיל למללא דלא כד חיכו יתתקן למללא זכבדון ומרביטין קריה והסתא מה כתיב והכב עייטס. דבר וזוקבא הוו ופילגין סגיאין קא עבדין לון עד לא ממלנן ובגין כך התכב לבן תלת יומין דלא ידע דערק יעקב דכתיב ויגד לבנן ציוס הכליבי כי ברח יעקב

ויקח חת להו עמו וירדף תהריו א"ר יהודה זמין גרמיה בתרין מלין אודרו בכל חרבין דכוס ליה ואודרו ציונין. בגין לאבזדא ליה מן עלמא דכתיב (א) ארמי אובר חבי כיון דהיא קב"ה דבעא לחיבדא ליעקב מה כתיב הכ"ר לך פן תדבר עם יעקב משוב עד רע ויהיו דכתיב יכ להל ידי לעשות עמכם רע ב"ה התרחק בחרבין דהוו צידיה תא חיי לבן חול ציוניא חד תורה שבעה ימים דאול יעקב בגין להקרא ליה מן עלמא חד על דאול יחד על בגין תרפיש ובע"ז דרחל ליה עבדת להקרא ליה לאביה חזתר ע"ז. התעבת דלא רביאית ליה לבנימין ולא קיימת בדהיס שעתא דהא. בגין נערא דהכ"ר אע"ז דהתכוונת לכב.

(ב) ויבא אליהם אל לבן הארמי בהלום הלילה וגו'. ובי קב"ה תתא לבנייהו דרשיעיה אלא ההוא ממנא שליחא דהתפקדא עליה הוא בגין דכלהו כד עבדי שליחותא נפלי שמא דא ומספרא דרניא קא תתיין. (ג) ח"ר רבא כתיב הכ"ר לך פן תדבר עם יעקב משוב עד רע פן תדבר פן תעשה ליעקב רעה מבני ליה. אלא לבן לא דרף אבתריה דיעקב בחילא דביבין לאגרא ביה קרבא דהא חילא דיעקב ובגין רב מניה אלא ליקסליה בפומיה ולביעיה כלא הכ"ר ארמי אובר אבי ובגין כך פן תדבר ולא כתיב פן תעשה וכתוב יס לאל ידי לעשות עמכם רע מנין היה ידע דיכלתא יס צידיה. אלא כתיב דהתיר אלהי אביכם היש אמר אלי וגו' ודא הוא סהדותא דפקוד קב"ה להסדהא דכתיב וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אובר בני וגו' וענית כד"א לא תענה ברעך

(ד) עם חבר תינח את אלהיך לא יחיה וגו' א"ר יוסי כתיב (ה) קללת הנס לא תבא ואוקומה לו בוא"ז. דאי קללת דיקא היא אפילו דלא תהכוון בה כיון דנפקא משומיה. נסל לה ההוא יכר הרע יתקשרה בה שבעתא דסכנה יעקב אמר עם חבר תינח את אלהיך לא יחיה ואע"ז דאיהו לא חזי ידע נסיל לה להסיה מלה ההוא שפן דלכתנה גבייהו מדי צבני נשא. וע"ז תנין לעולם אל יפתח צר נס שומיה לשפא בגין דנשיל ההוא יתלה ומקשרג בה לעילא והתא כל שכן מלה דהכס לא מלה דנדיקא ועל תרין מלין התעשת רחל על קללת הנס דיעקב ועל דלא גלים יעקב דרדיה. והא אוקימיה:

ראה

שבעולם. ובוה הו' יודע בכל מה שבקש דעת. א"ר חייא ברקסא נעשה. רבי יוסי אמר בנדרש. א"ר יהודה לא נעשו אלא בשעות הידועות. ולמה נקראין תרפיש. לפי שמקשים בהם בשעה ידועה. ובשעה ידועה כסליקום היר מהם. כמש"כ הרף ידך. האומן כשעושה לו. זה היודע ענין התענים יהשעות עומד אצלו ואומר. עתה הרף ועתה עשה. ולא נמצאה מלאכה הנצרכת לפסוק ממנה אלא זו. והוא מדבר תמיד ונותן עצות רעות לרעע לנפש האדם. ורחל פחדה מזה שלא יתן עצה לרעע לו ליעקב. ובשביב' ביוון העבודה וזה הניחנה תהיהי שלא יוכל לדרב. שכאשר מכינים אותו לדרב מכבדים ומרביצים לפניו בכבוד. ועתה מה כתוב ותשב עליו. צלם של זכר ונקבה היה. והרבה עבודות עושים להם מרם שמרברים. ולפיכך נתעבב לבן ג' ימים שלא ידע שברח יעקב. שכתוב ויגד לבנן ביום השלישי כי ברח יעקב:

ויקח את אחיו עמו וירדף אחיו. א"ר יהודה הבין עצמו בשני דברים. הוריון בכל בשפים שהי' לו יהודין בכ"י זיון. כדי להאבירו מן העולם. שכתוב (א) ארמי אובר אבי. כיון שראה הקב"ה שרצה להאביר ליעקב מה כתוב. השמר לך פן תדבר עם יעקב כמוב בער רע. וזהו שכתוב יש לאל ידי לעשות עמכם רע. והכ"ר נסח. בכשפים שהיו בידו. בוא וראה לבן דלך ביום אחד דרך שבעת ימים שהלך יעקב. בשביב' לעקור אותו מן העולם. איהו על שברח. ואחר על אותן תרפיש. ואע"פ שרחל עשתה כך לעקור לאביה מארמי העבודה ורה. מ"מ נעשה שלא נראה את בנימין. ולא נתקיימה עמו שעה ארת. בעבור הצער שגרמה לאביה. אע"פ שהתכוונה למוב:

(ב) ויבא אליהם אל לבן הארמי בהלום הלילה וגו'. ובי הקב"ה בא אצל רשעים. אלא זהו השליח הממונה ההוא שנפקד עליו היה. לפי שכל אלו כאשר עושים שליחות לקיים זה השם. ומצד הדין הם באים. (ג) א"ר אבא כתיב השמר לך פן תדבר עם יעקב משוב עד רע. פן תדבר. פן תעשה ליעקב רעה צדיך לומר. אלא לבן לא דרף אחר יעקב בכח גבורים להחג בו מלחמה. שהרי כח יעקב ובגין גדול מסגו. אלא שרצה להרגו בפיו ולהכריח הרב. וש"כ ארמי אובר אבי. ולפיכך כתוב פן תדבר. ולא כתיב פן תעשה. וכתוב יש לאל ידי לעשות עמכם רע. מנין היה יודע שיכולת הו' בידו. אלא כמו שנאמר איהו אביכם אמש אמר אלי וגו'. וזהו העדות שפקד הקב"ה להעיד. שכתוב וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אובר אבי וגו'. וענית. כמש"כ לא תענה ברעך:

(ד) עם אשר תמצא את אלוהך לא יחיה וגו'. א"ר יוסי כתוב (ה) קללת הנס לא תבא. ויפוש לו בוא"ז. שאם קללת צדיק היא. תגם שלא תכוון בה. כיון שיצאה מפיו. לוקח אותה השמן ומקשרג בה בשעת הסכנה. יעקב אמר עם אשר תמצא את אלוהך לא יחיה. ואע"פ שהוא לא ידע. לקח השמן התמצא תמיד אצל האנשים את הדבור ההוא לקשר בו. וע"כ למדנו לעולם אל יפתח אדם פיו לשמן. לפי שהוא לוקח זה הדיבור ומקשרג בו למעלה ולמטה. כל שכן דיבור דהכס או הצדיק. ועל כ' דברים נענשה רחל. על קללת הנס של יעקב. ועל שלא שילם יעקב נדלו. וזה נתבאר:

ראה

לבקש ממנו. בתחלה היה הוא ויפגע במקום. עתה הם ויפגעו בו. לפי שבעבור יעקב עם א"ה השכמים הם שותים אהן המים של הים הגדול וז"ל ולא עוד אלא שבתחלה ראה בחלום הלילה. ועתה ראה בעין מסש וכיום. זש"כ ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה וגו'. כמה הכיר איתם. אלא שראה שאלה היו אותן שכבר ראה בחלום. ולפיכך קרא להם מחנים. מחנות שגראו אליו למעלה. ומחנות שגראו אליו למטה. ולמה נגלו אליו לבקש ממנו. אלא שהשכינה הלכה אצלו לקחת דביתה. ודיתה מחכה לו לבגיסין ליקח הבית עם יעקב כראוי. אז כתוב (ח) ושוב יקב ישקם ושאנן ואין מחרידו. ברוך ה' לעולמו אמן ואמן:

לחפצו ביה בקדמיתא חיכו ויפגע במקום הסתא חיטון ויפגעו בו. בגין דבגיסיה דיעקב וצחיטון שספין אתשריין חיטון ממיא דימח רבא וז"ל ולא עוד אלא בקדמיתא צליליה בתלמא. והסתא בחיטו דעינא וביחרא הס"ד ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה וגו' ביה אשתמודע לון. אלא חמא דחיטון סוו חיטון דחמא בתלמא. בגיני כך קרא לון מחכים משריין דחתחו לעילא. ומשריין דחתחו לתתא וחמאי אתגלילו לחפצו ליה אלא שכינתא חולא לבגיסיה לנשלא לביתיה ומחכה ליה לבגיסין לנשלא ביתא עמיס דיעקב כדקא ירות וכיין כתיב (ח) ושב יעקב ושקם ושאנן ומין מהריד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת וישלח

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכָיו לְפָנָיו אֵל עֵשׂוֹ אֲחִיו וְגו'. א"ר אלעזר כתיב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. זה יעקב. שהקב"ה הוסיף לו מלאכיו מחנות הממונים. לפי שהרי הוא בא שלם בשבמים עליונים כלת הממונים כראוי. כמו שכתוב ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ובאין כיון שניצל מן לבן והוא נפרד ממנו. אז נודנה עמו השכינה. ובאו מחנות מלאכים קדושים לסבב אותו. ואו ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה. ומאיתן מלאכים שלחו לו לעשו. זש"כ וישלח יעקב מלאכים. מלאכים מסש היו בודאי. (ג) פתח ר' יצחק ואמר כתוב (ז) חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויהלצם. במקום אחד כתוב כי מלאכיו יצוה לך. מלאכיו הדבה. ובאין אחד. שכתוב חונה מלאך ה' וגו'. אלא כי מלאכיו יצוה לך. אלו שאר מלאכים. חונה מלאך ה' סביב. זו השכינה. כמש"כ בירא מלאך ה' אליו בלכת אש סתוך הסנה. ולפיכך חונה מלאך ה' סביב ליראיו לסבב אותו בכל הצדדים. כשביל להצילו. וכאשר השכינה תשרה על אדם. הרבה מחנות קדושים נודמנים שמה ואין כשבא יעקב סבית לבן כל מחנות הקדושים סבבו אותו. ולא נשאר יחידי. ואפשר תשאל שהרי השכינה אינה שורה אלא בנהלתה. שהיא ארץ הקדושה. ודאי אינה שורה בשביל דהניק ממנה. אבל להגן שורה. א"ר חזקיה א"כ למה כתיב ויותר יעקב לברו. א"ר יהודה לפי שהבנים עצמו לסבבה. והיה רואה אותה הסנה בעיניו. לכן נפרדו סבבו ואו אמר קמנתי סכל החסדים ומכל האמת. אלה הם מחנות הקדושים שנפרדו ממנו. רבי יצחק אמר בשביל להגניו עם הבטונה שרו של עשו. שברשות עליון היה בא. ואלה המלאכים הלכו לומר שירה. שהגיע ומנס לשבח להקב"ה בשעה ההיא. ואחר כך חזרו אליו. והו שכתוב קמנתי סכל החסדים ומכל האמת וגו' ועתה הייתי לפני מחנות. מחנה שכינה וכל ביתו. ר' אלעזר אמר הרי אסרו שביליה הדיא דיתה שליפה לצד של עשו באותה השעה. שהרי כתוב יד מארת חסר וז"ל ולפיכך ויותר יעקב לברו. שגשאר יעקב שהוא השמש בלברו. שנתכסה אלבנה מן השמש וז"ל ואע"פ

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכָיו לְפָנָיו אֵל עֵשׂוֹ אֲחִיו וְגו'. א"ר אלעזר כתיב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך דה יעקב דקב"ה אומין מלאכיו משריין ממנן בגין דהא חיכו סלים בשבמים עילאין כלהו שלחין כדקא ירות כיה דחתמר ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים והכא כיון דאשתמיב מניה ללבן והא אתפרש מניה כדון אודונה עמיס שכינתא. וחמו משריין קדישין לסמרה ליה וכדון ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה. ומחיטון מלאכין שדר ליה לעשו. הס"ד וישלח יעקב מלאכים. מלאכים מיס הוו ודאי (ג) פתח ר' יצחק ואמר כתיב (ז) חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויהלצם באתר חד כתיב כי מלאכיו יצוה לך ילכיו סניאין והכא חד דכתיב חונה מלאך ה' וגו'. אלא כי מלאכיו יצוה לך. אלין שאר מלאכין. חונה מלאך ה' סביב דה שכינתא. וז"ל וירא מלאך ה' אליו בלכת אש סתוך הסנה ובג"כ חונה מלאך ה' סביב ליראיו להקפא ליה בכל שסרין. בגין לשוצא ליה וכד שכינתא שריא בגייה דבר נש כמה משריין קדישין אודמני לתמן.. והכא כד אחא יעקב מדי לבן כלהו משריין קדישין סחרן ליה ולא אשתאר בלחודי. וז"ל וירא מלאך ה' אליו שריא אלא באתסתה דאיהי ארעא קדישא ודאי לא שריא בגין לינקא מנה חבל לאנגא שריא א"ר חזקיה אי הכי אחמי כתיב ויותר יעקב לברו א"ר יהודה בגין דאעיל גרמיס לסבבה והוה חמי ליהב סכנה צפיטיו. חיטון אתפרשו מניה. וכדון אמר קמנתי מכל החסדים ומכל האמת אליו חיטון משריין קדישין דאתפרשו מניה. רבי יצחק אמר בגין לשבקה ליה עם ההיא זמנה דעשו. דכרשומא עלאה סוה אחא. ואלין חולי למימר שירתא. דחמא זמנייהו לשבחא ליה לקב"ה צהסיה שעתא. ולבתר אהדרו. הס"ד קמנתי מכל החסדים ומכל האמת וגו' ועתה הייתי לפני מחנות. מינסה ככינתא וכל ביתיה ר' אלעזר אמר הא אתמר דהכוא ליליא שולשיתא דססרר דעשו סוה צהסיה שעתא. דהא כתיב יחי מארת חסר וז"ל ובגין כך ויותר יעקב לברו. דאשתאר יעקב דאיהו שמח בלחודי. דאתכסיה סוהרל מן שמשא וז"ל ועל כל

מראה מקומות (א) ימי (ב) דף קסה (ג) דף קטו (ד) תיש כ"ד זיו הזהר

וק"ל] וזו השפע הבאה למרת מלכות שנקראת ים הגדול בכות עבודת ישראל ומשם שותים כל באי העולם: [ג] רבו על קללה ועונש והיינו צד של עשו: [ג] פי' שלא היה יונג ויהודו העריון שאנו נהפזרר שלימת הדין כמו של עשו:

לא נספרו דקד"ה לא תספדי מניה מכל וכל. וע"ד לא יכול לו. דכתיב וירא כי לא יכול לו. אסתכל ליימיה ומחא לאברהם אסתכל לשמאלא ומחא לימין. אסתכל בגופא ומחא דאסתכלי מספרא דא ואסתכלי מספרא דא¹ דקין יינע צבך ירכו. צדח עמודא דסיון לנושא. לאויה לבר מן יוסף וצבין כך חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלסם חקיה ליה בכל ספריו בגין לשיבא ליה. וכד ב"ה שכינתא צבייה ביה מילין ויכריזין אתי צדיק. ומאלין מלאכין שדר לגביה דשמי. ר' אבה חייר וישנה יעקב מלאכיס וכי חיירא חטיגד ריבא לגביה דשמי. ושב כהו ליה לאסתוקי מניה. אלא איה יעקב ידפלא דשבו ריב ליה ליקרא דחבא. ולפלס לא ארבי קדיש. ויה ידענה סואיל ומבט קייב לא מסתפיא מייניה הני השמא דאבא קאוס צבינא לאתפייס עמיה מיד ויכלה יעקב מלאכיס לפניו. רבי שמעון אמר וישלח יעקב מלאכיס כתיב² טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר להם טוב נקלה דא יעקב דחייר רוחיה לגביה דשמי בגין דלצטר ליהו עשו עבד לו וישלום עליו. ויתקיים ציה ועבדך עיזים וישתחוו לך לאומים וגו' ועדיין לא הוה זמניה כלל בגין דסליק ליה יעקב לצטר יומיו. וע"ד הוה יעקב מיד נקלה ולצטר הוה דליתו מתכבד יהא עבד לו. הוה דליתו חסר להם יהא עבדא להסוד דליתו ליה רוב רגן ומינש תא חיי דבגין דידע יעקב דלצטר ליה השמא אסתפך ליה נקלה. ויותר חכמה ועקימו עבד דא מכל מה דעבד לגביה דשמי. דליתו הוה ידע עשו חכיה דא. יקסול ליה לגרמיה ולא ייתי ליה

(ב) ויצן אותם לאמר כה תאמרין לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עש לבן גרתי וגו' מיד פתח יעקב לאתפסא ליה לעבדא. בגין דלא יסתכל עשו בציונין ציכאן דרכיה אצוי דהא יעקב סליק לון לצטר דקרא אחרן ארץ יהודה מאי חמא יעקב דסדר ליה לעשו ואמר עש לבן גרתי וכי מה עבדי בשליחותיה דלמר מלה דא אלא לבן גרמיה קליה אויל בעלמא דלא הוה בר גס דישתויב מניה. דהוה הוה חכים צמרשן ורב בקוסמין ואצוי דבעור הוה. ובעור אצוי דבעלס דכתיב³ בעלס בן בעור הקוסם. ולבן חכים בכשפים וקוסמים יותר מכלם. ועם כל זה לא יכול לו לעקב. ובקש להאבד יעקב בבמה מיני כשפים. וש"כ ארמי אובר אבוי. א"ר אבא כל בני העולם ידעו שלבן גדול החכמים והמכשפים והקוסמים. ולמי שבקש להאבדו בכשפיו לא ניצל ממנו. וכל מה שידע בלעם ממנו היה. וכתוב בו בבלעם⁴ כי ידעתי את אשר תברך מברוך ואשר תאר יואר. וכל בני העולם היו מפחדים מלבן ומכשפיו. ודבר הראשון ששלח יעקב לעשו שאמר עם לבן גרתי. ואפשר תאמר שזמן קצר היה. חדש או שנה. לא בן אלא ואחר עד עתה. כ' שנים שהייתי עמו. ואפשר תאמר שלא עלה בידי כלום. ויהי לי שור וחסור. אותן שהיו נזרות הדינים. שכאשר מתחברות שתיקן יחד אינן מתחברות אלא להדע לעולם. ולפיכך כתוב לא תירש בשור ובחמור יחדו. צאן ועבד ושפחה. אלה הם כתרם התחתונים שהרגם הקב"ה במצרים. כבוד ברמה. כבוד השבי. כבוד השפחה. וש"כ צאן ועבד ושפחה. מיד תתיירא עשו ויצא לקראתו. ופחד היה לו מיעקב כמו שהיה לו ליעקב מעשו. משל לאיש שהיה מלהך בדרך. וכדרך הליכתו שמע על גולן אחר שהוא אורב בדרך. פגע בו איש אחר. א"ל של מי אתה

כן השמירה של הקב"ה לא סרה ממנו מכל וכל. וע"כ לא יכף לו. שכתוב וירא כי לא יכול לו. הביט לימין וראה לאברהם. הביט לשמאל וראה לימין. הביט בהגוף וראה שנכלל מצד זה ונכלל מצד זה וגו' אז וינע בכף ירכו. בעמוד אחר הסמוך להגוף. והוא מבחוץ בהגוף. ולפיכך חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלסם. הקיפו בכל צדדיו בשביל להצילו. וכאשר שרתה השכינה אצלו הרבה חילות ומחנות באו עמו. ומאותן המלאכים שלח אל עשו. ר' אבא אמר וישלח יעקב מלאכיס מפני מה נתעורר הוא לשלח אל עשו. ומוטב היה לו לשחוק ממנו. אלא אמר יעקב יודע אני שעשו חושש על כבוד אב. ולעולם לא הרגו לפניו. הרגיני יודע שהייתי ואבי קים איני ירא ממנו. ורק עתה שאבי קים אני רוצה להתפייס עמו. מיד וישלח יעקב מלאכיס לפניו. רבי שמעון אמר וישלח יעקב מלאכיס. כתיב⁵ טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר להם טוב נקלה. זה יעקב. שהכניע עצמו לפני עשו. בשביל שאח"כ יהי עשו עבד לו וישלם עליו. ויתקיים בו יעבדך עיזים וישתחוו לך לאומים וגו'. ועוד לא הוי וכן מסשלת יעקב כלל. לפי שסלקה יעקב בסוף הימים. וע"כ היה יעקב מיד נקלה. ואח"כ בו שהיה מתכבד היה עבד לו. זה שהוה חסר להם יהיה עבד להם שנתנו לו רוב רגן ותירושו. באו וראו שלפי שידע יעקב שצדדו לו עתה להכניע. נהרפך להיות נקלה. ויותר חכמה וערמה עשה בזה מכל מה שעשה גבר עשו. שאילו היה עשו יודע חכמה זו. היה הורג את עצמו שלא יבא לזה:

(ג) ויצן יאותם לאמר כה תאמרין לאדני יעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי וגו'. מיד פתח יעקב והתהפך לו לעבד. כרי שלא יסתכל עשו באותן הברכות שברכו אביו. שהדי יעקב סלק אותן על אדני כך כמו שאמרנו. א"ר יהודה מה ראה יעקב ששלח לו עשו ואמר עם לבן גרתי. וזי מה הפל בשליחותו שאמר דבר זה. אלא לבן גרמיה קולו היה בעלש. שלא היה אדם שיוכל להנצל ממנו. שהוא היה חכם בכשפים ורב בקסמים. ואביו של בעור היה. ובעור הוא אבי בלעם. שכתוב⁶ בלעם בן בעור הקוסם. ולבן היה חכם בכשפים וקוסמים יותר מכלם. ועם כל זה לא יכול לו לעקב. ובקש להאבד יעקב בבמה מיני כשפים. וש"כ ארמי אובר אבוי. א"ר אבא כל בני העולם ידעו שלבן גדול החכמים והמכשפים והקוסמים. ולמי שבקש להאבדו בכשפיו לא ניצל ממנו. וכל מה שידע בלעם ממנו היה. וכתוב בו בבלעם⁷ כי ידעתי את אשר תברך מברוך ואשר תאר יואר. וכל בני העולם היו מפחדים מלבן ומכשפיו. ודבר הראשון ששלח יעקב לעשו שאמר עם לבן גרתי. ואפשר תאמר שזמן קצר היה. חדש או שנה. לא בן אלא ואחר עד עתה. כ' שנים שהייתי עמו. ואפשר תאמר שלא עלה בידי כלום. ויהי לי שור וחסור. אותן שהיו נזרות הדינים. שכאשר מתחברות שתיקן יחד אינן מתחברות אלא להדע לעולם. ולפיכך כתוב לא תירש בשור ובחמור יחדו. צאן ועבד ושפחה. אלה הם כתרם התחתונים שהרגם הקב"ה במצרים. כבוד ברמה. כבוד השבי. כבוד השפחה. וש"כ צאן ועבד ושפחה. מיד תתיירא עשו ויצא לקראתו. ופחד היה לו מיעקב כמו שהיה לו ליעקב מעשו. משל לאיש שהיה מלהך בדרך. וכדרך הליכתו שמע על גולן אחר שהוא אורב בדרך. פגע בו איש אחר. א"ל של מי אתה

מראה מקומות (א) משלי י"ב (ב) ד"ק קמ"ו. (ג) יחזקאל י"ג (ד) נבדלני כ"ב

(א) וישבו המלאכים אל יעקב לאמר באני אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו. כיון שאמרו באני אל אחיך דרי יודע שהוא עשו. וכי אחים אחרים היו ליעקב, אלא באני אל אחיך. ואפשר תאמר שחזר בתשובה והולך בדרך הישר. לא כן אלא עשו הרשע כמקדם, וגם הולך לקראתך. ואפשר תאמר שהוא בלבדו הולך. לא. אלא ארבע מאות איש עמו. וכל כך למד אמרו לו. אלא מפני שהקב"ה רוצה המיד בתפלתם של הצדיקים ומהעטר בהפלתם. כמו שאמרו שזה המלאך הממונה על הפלת ישראל סנדרלפון שמו. והוא מקבל כל אותן התפלות ועושה מן עטרה לחי העולמים וזה נתבאר. וכל שכן תפלות הצדיקים שהקב"ה ריצה בהן. ונעשה מן עטרה לרבתיך באותן התפלות לרקב"ה. ואם הרי מחנות קדושים באו עמו. וימה נתיירא. אלא שהצדיקים אין סומכים עצמם על זכותם. אלא על התפלה והתנתה לפני רבונם.

(ב) ויירא יעקב מאד ויצד לו. א"ר יהודא יעקב עץ החיים היה. ולמה נתיירא. הלא אין ביכולת לשלם עליו. ועוד ר"א כתוב והנה אנכי יסך וגו' ולמה נתיירא. ועוד הלא כתוב ויפגעו בו מלאכי אלהים. אם מחנות קדושים היו עמו למה היה ספחד. אלא דבל היה בהגון. ויעקב לא היה רוצה ליהרס על הגם של הקב"ה. לפי שהשב שאין הוא כראי שהקב"ה יעשה לו נס. ומפני מה. לפי שלא היה משמש לאביו ולאמו בראוי. ולא התיגע בתורה. ולקח שתי אצילות. ואע"פ שהכל מתורץ. מכל מקום נצרך לו לאתרם לפחד המיד ולהתפלל לפני הקב"ה בתפלה. כמו שכתוב (2) אשרי אדם ספחד המיד. (7) רבי שמעון אמר בוא וראה יעקב הפלתו הגינה עליו מעשו. לפי שרצה למסך זכותו לבניו אחריו. ולא להשתמש בה עתה לעגד עשו. וע"כ התפלל תפלתו לרקב"ה ולא סמך עצמו על זכותו להיות ניצל בשבילה.

ויאמר אם עשו אל המהנה הארת והכוח והיה המהנה הנשאר לפליטה. בוא וראה שהשיכנה לא זה מאהל אלא ומאהל רחל. אמר יעקב יודע אני שיש לך שמירה מן הקב"ה. מה עשך. וישם את השפחות ואת ילדיך ראשונה. אמר אם ירדנ עשו. אותן יהרג. אבל אלו איננו מתיירא מן. לפי שהשיכנה עמדת. וע"כ והיה המהנה הנשאר לפליטה. כיון שעשה כך התקין הפלה עליהן.

ויאמר יעקב אלדי אבי אברם ואלדי אבי יצחק ה' האומר אלי וגו'. א"ר אלעזר הפלות הצדיקים הן שמחה לכנסת ישראל לרחקת לפני הקב"ה ו' לפיכך תבוב הן יותר לפני דקב"ה. ובשביל זה דקב"ה מתאהב לתפלות הצדיקים בשעה שנצרך להם להתפלל. לפי שיוצאים לצוות לרבונם. מה כתיב בו ביעקב. אלדי אבי אברם ואלדי אבי יצחק ה' האומר אלי וגו'. דכתיב יקשר קשרי אבי בקשר אחד כראוי ו' אלדי אבי אברם ליסין. ואלדי אבי יצחק לשמאל. ה' האומר אלי. כאן תלה הדבר בעצמו שיתעטר ויתקשר מקומו בנידים.

(ג) קטנתי מכל החסידים וגו'. למה נצרך לומר זאת עם הפלתו. אלא אמר יעקב. אתה הבטת לי לדיבב

(א) וישבו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו. כיון דחזר באנו אל אחיך לא ידענא דליתו עשו וכי אחין אחרינין הוו ליעקב תלח באנו אל אחיך והי תיירא דהדר בתשובה ואזיל בצורה יתקרא לאו הכי אלא עשו הרשע כדמטיקרא וגם הולך לקראתך והי תיירא דליתו בלידיו אזיל לאו אלא ארבע מאות איש עמו וכל כך למה אמרו לוי. אלא בגין דקב"ה ארערי תדיר בליתוהון דנדיקיא ותתעטר בליתוהון כדלמרינן דהסח מלאכא דמינא על ליתוהון דישראל סנדרלפון שמה והוא נטיל כל ליתוהון וליתוהון ועבד ממייהו עטרה לחי העולמים והוקדשו. וכל שכן ליתוהון דנדיקיא דקב"ה ארערי בכו והתעטרן עטרה לתתעטרא בציונין ליתוהון לקב"ה. והי תיירא הא מטיירין קדישין הוו איתין עמי' ארערי דליתוהון אלא נדיקיא לא סמכין על זכותיהו אלא על ליתוהון וצטייתוהון לגבי מאריהו —

(ב) ויירא יעקב מאד ויצד לו. א"ר יהודה יעקב חילנא דחיי הוה. אמאי דחיל. הא לא יכול לשלמא עליו. ועוד דהא כתיב והנה אנכי עיר וגו' אחרי הוה דחיל. ומו דהא כתיב ויפגעו בו מלאכי אלהים הי מטיירין קדישין הוו עמי' אחרי הוה דחיל. אלא כלא יאות הוה ויעקב לא הוה צבי ליסריך על ניסא דקב"ה בגין דחטיב דלאו איתו כדלוי יעבד ליה ניסא אחרי עערא בגין דלא פלח לאצוי ולאמיס כדקא יאות ולא חשתול באורייתא ונסל תבי אחיות ואע"ג דכלא אחיר עס רל דא צבי ליה לבר נס לירחל תדיר ולגלאה קמי קב"ה בליתוהא כמה דכתיב (2) חטרי ארס מכהה תייד. (7) רבי שמעון אמר תא חוי יעקב בליתוהו אגין עליה מעשו. בגין דבעט לסלקא זכותיה לבניו אצתייהו ולא לאבקא ליה השתא לגביה דעשו וע"כ גלי בליתוהו לקב"ה ולא אסתמך על זכותיה לשיצב ליה בציוניה.

ויאמר אם עשו אל המהנה הארת והכוח והיה המהנה הנשאר לפליטה. תא חוי שכינתא לא עדיאת מאהל לאה ומאהל רחל אמר יעקב ידענא דהא נסירו לון ליליין מן קב"ה מה עבד. וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה אמר אם יקשל עשו לאלין יקשל. אבל אלין לא מסתפיא ממייהו בגין דשכינתא עמיהו. וע"כ והיה המהנה הנשאר לפליטה. כיון דעבד הכי אסתמך ליתוהו עלייהו.

ויאמר יעקב אלדי אבי אברם ואלדי אבי יצחק ה' האומר אלי וגו'. חזי אלעזר בליתוהון דנדיקיא דחוטא לכנסת ישראל להתעטרא קמי קב"ה ו' בגין כך חטיב הוה יתיר קמי קב"ה. ובג"כ קב"ה מתיב לליתוהון דנדיקיא בשעתא דלחטיבין לון. בגין דידעי לרצוין למריסון. חס כתיב צלי ציעקב. אלדי אבי אברם והלכי אבי יצחק ה' האומר אלי וגו'. ארערי ויתקשר קשרי אבי בקשר אחד כראוי ו' אלדי אבי אברם ליתוהו. ואלדי אבי יצחק לשמאל. ה' האומר אלי. הכא מלי מלס להתעטרא לארערי בציוניה:

(ג) קטנתי מכל החסידים וגו'. אמאי הוה חטנתי מכל החסידים והי תיירא דהא מטיירין קדישין הוו איתין עמי' ארערי דליתוהון אלא נדיקיא לא סמכין על זכותיהו אלא על ליתוהון וצטייתוהון לגבי מאריהו —

מראה מקומות (א) דף קסו. (ב) דף קסא. (ג) כלי כ"ח (ד) דף קפא (ה) דף קסא.

זו הזהר

לאוסבה עמי. והלא ידענה דכל עובדך כלהו על תנאי היא. אלא לית זי זכותא דהא קסמתי מכל הסודים ומכל האיים אשר עשית את עבדך וכל מה דעבדת לי עד יומא לאו ציון וזכותאי הוה. אלא בניך כד עבדת לי. והסודא עיבו וקסום בניך הוה. דהא דכל עברתא בקדמיתא דהוינה אילי מקמי דעשו ייחודאי עברנה ליה להסודא נהרא. והנה עבדת עמי טיבו וקסום. והא אלא הסתא מעבר ליה בתרין מזיריין. איונו תרין מזיריין דפליגי. עד הכא סדורא דשבתא דמריס. מתלא ולהלאה בעא מה דאלסרין ליה. לאחורא לכל בני עלמא דאלסרין ליה לבי לסדרא שבתא דמאריס בקדמיתא ולבתר יבטי בעימיה דהכי עבד יעקב. בקדמיתא סדר שבתא דמאריס. ולבתר לסדר שבתא אמר בעומיה דאלסרין ליה

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אכני אומו פן יבוא והכני אם על בניס מחאן מחאן מלן דלני ללומויה דעבי לפרשא מלוי כדקא יאות. הילני נא. וחי תימא דהא שבת לי מלבן. מיד אחי. וחי תימא קריבין אוחרין סתם אחין אקרין. מיד עשו מתי סעמח. ציון לפרשא מלה כדקא יאות. וחי תימא אנה אחי אלסרין כי ירא אכני אומו פן יבוא והכני אם על בניס. ציון לאסתמודעא מלה שלילא ולפרשא לה כדקא יאות. ולא יסתים מלה:

ואתה אמרת הישב אימיב עמך וגו'. מתי ואתה כד"א (א) ואתה מתיס את כלם (א) אוף סכא ואתה אמרת. סא חיי דוד מלכא אמר יסיו לרלון אמרי פי. אלן מליו דלחפרשא. והניון לבי. אלן מליו דסמיון. דלא יכיל צר נס לפרשא לון בפומי. דא סא סיון דאיכו בלבא דלא יכיל לחפרשא. וע"ד אלסרין מלה לחפרשא בפומא ומלה דתליא בלבא. וכלא רזא איכו. חד לקבל דרגא תתאה. וחד לקבל דרגא עלאה (א) מלה לחפרשא לקבל דרגא תתאה דאלסרין לחפרשא. הכוא תתליא בלבא איכו לקבל דרגא פנימאה יתיר וכלא כחיא איכו (א) וע"ד חמר יסיו לרלון אמרי פי והניון לבי לפניך ה' טורי וגואלי. כגונא דא אמר יעקב בקדמיתא פריס מלה כדקא יאות. ולבתר סתים מלה דאיסי תליא כהניוא ללבא דלא אלסרין לפרשא. דתיב ואתה חזרת הישב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב. הכא איכו מלה דתליא בלבא דלא אלסרין לפרשא (א) ויחי אלסרין כדקאמין. ציון ליחא ייחודא שליס כדקא יאות (א):

ויקחם ויעבירם את הנחל וגו'. א"ר אבה מה היה דעתו של יעקב להעבירם בנחל בפילה. אלא שראה מקסגה הולך בין המחנות שלו. אמר יעקב אעבוד לצד אחד של הגדר. אולי לא יהי נמצא שם הערבו (א) מה ראה. ראה שלחבת אש לוהט הולך ופוחח בין מחנותיו. אמר יעקב מוטב לנועט מכאן. והגדר פסיק בנינו ולא נמצא אצלנו ערבו. מיד ויקחם ויעבירם את הנחל. ויותר יעקב לברו. מכאן לסדרנו מי שנמצא בלבדו בבית בפילה

מראה מקומות (א) נחמי' פ' ט' תריס' סה.

זיו הזהר

להמיכ עמי. ואני יודע שכל מעשיך כלם על תנאי הם. אני אין כי זכות. שהי קסמתי מכל הדסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך. וכל מה שעשית לי עד היום. לא בעבור זכותי היה. אלא בעבורך הוא שעשית לי. והאמת הוא בעבורך היו. שהי כשעברתי בתולה כאשר הלכתי מלפני עשו. יהי עברתי את הגר הווא. ואתה עשית עמדי חסד ואמת. שהי עתה אני עובר אתו בשני מחנות. אלה שני המחנות שהלך. עד כאן ה' מסדר שבחו של רבנו. מכאן ואילך היה מבקש מה שנצרך לו. להראות לכל בני העולם שנצרך לו לאדם לסדר שבחו של רבנו בתולה. ואח"כ יתפלל תפלתו. שכן עשה יעקב. בתולה סדר שבחו של רבנו. ולאחר שסידר שבחו אמר תפלתו שנצרך לו:

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אכני אתו פן יבוא והכני אם על בניס. מכאן נשמע מי שמתפלל תפלתו צריך לפרש דבריו כראוי. הצילני נא. ואם תאמר שהי הצלתני מלבן. מיד אחי. ואם תאמר שקרובים אחים סתם אחים נקראים. מיד עשו. מה הטעם שהצריך כל כך. כדי לפרש הענין כראוי. וא"ת מה אני צריך. כי ירא אכני אתו פן יבוא והכני אם על בניס. הכל בשביל להודיע הענין למעלה ולפרשה כראוי. ולא יסתום הדבר:

ואתה אמרת הישב אימיב עמך וגו'. מה ואתה כמ"ש (א) ואתה מתיס את כלם (א) אף כאן ואתה אמרת. בוא וראה דוד המלך אמר יהי לרצון אמרי פי. אלן היכרים המבוררים. והניון לבי. אלן הדברים הסתומים שאין האדם יכול לפרשם בפיו. והו הניון שהוא בלב שאין ביכולת לבדו. וע"כ נצרך להיות דבר המבורר בפה. והדבר הסתום בלב. והכל סוד הוא. אחד נגד מדרגה התחתונה. ואחד נגד מדרגה העליונה (א) דבר המבורר נגד מדרגה התחתונה שנצרך להיות ברור. ומה שהוא סתום בלב האדם נגד מדרגה פנימית יותר. והכל ביחד הוא (א) וע"כ אמר יהי לרצון אמרי פי והניון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. כרמיון זה אמר יעקב. בתולה ה' סבדר הדבר כראוי. ואח"כ סתם הדבר התולה ברצון הלב. שלא נצרך להתברר. שכתוב ואתה אמרת הישב אימיב עמך ושמתו את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב. והו הדבר התולה בלב שאין נצרך להתברר (א) וכך צריך להיות כמו שנתבאר. בשביל ליחד יהוד שלם כראוי (א):

ויקחם ויעבירם את הנחל וגו'. א"ר אבה מה היה דעתו של יעקב להעבירם בנחל בפילה. אלא שראה מקסגה הולך בין המחנות שלו. אמר יעקב אעבוד לצד אחד של הגדר. אולי לא יהי נמצא שם הערבו (א) מה ראה. ראה שלחבת אש לוהט הולך ופוחח בין מחנותיו. אמר יעקב מוטב לנועט מכאן. והגדר פסיק בנינו ולא נמצא אצלנו ערבו. מיד ויקחם ויעבירם את הנחל. ויותר יעקב לברו. מכאן לסדרנו מי שנמצא בלבדו בבית בפילה

[א] היינו ספירת מלכות שעל ידה נשפע חיים ממקור החיים לכל דבריו בניה ומלכות [א] כי חשה והלב צריכים להיות בקשר אחד תסיר ובפרש בתפלה: [א] היינו מחשבה כי בניה היא לבא ובה חלב מכין. והענין הוכיח שלא נצרך לפרש הוא שאם עשו יירגנו איך תקיים הבטחת הקב"ה אליו [א] פי' שע"י כח הכפול של כונה וייבד י"ש ביכולת לשעל יתור שלם בעולמות העליונים: [א] היינו השפן המקסגה שנתערב במתנה שלו. כידוע שסתם מוקישו שרים אין יכולים לעבור את הגדר:

טוב העולם ויציאם ממנו. בו ונעשו כל מעשה העולם כמו שכתוב (א) הכל היו מן העפר והכל שב אל העפר ולמדנו הכל היה מן העפר ואפילו נגלגל חמה. אבל אבק אינו עושה פירות ותבואות ועולם. ולפיכך יואבק איש שהי' בא באותו האבק ורכב עליו. בשביל לקשר לו לייעקב עד עליות השחר. שנעברה שליטתו וחלפה. וכך יהי' לעתיד לבוא. לפי שהגלות עתה כלילה רומה. וכאשר הוא לילה שולט אבק ההוא על ישראל. והם שוכבים לעפר עד שיעלה האור ויאר הזום. ואז ישלמו ישראל ולדור נתגן המלכות. כי הם קרושי עליונים -

סיבו דלמלא נפקי מניס. וזכי אתעבידו כל עובדיו דלמלא. כמה דכתיב (ב) הכל הי' מן העפר והכל שב אל העפר ותנינן הכל הי' מן העפר וחפילו נגלגל חמה. אבל אבק לא עבד פירין ואיבין לעלמין. ובגין כך ויאבק איש דלמלא בזהאי אבק ורכיב עליה. בגין לקשרנא ליה לייעקב. עד עלות השחר דלמא עבר שלטנותיה וחתלף וכך הוא לזמנא דלמאי בגין דגלותא השתא כלילא דמיא וכד איבו ליליא שלטא שהוא אבק על ישראל ואינן שכיבי לעפרא עד דיסתלק נהורא ויתגבר ימחא וכדן ישלטון ישראל יבסון יתייבז מלכותא דלינון קדישי עליונן -

(ג) וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו. ארץ שמעון הוא חזי כמה עקימו וחזיקו אתחכם בזהאי ליליא שהוא דרכיז נחס לקבלים דיעקב. דהא איבו סוה ידע דכתיב הקל קול יעקב והידים ידי עשו ו'א' דאי פסיק קלא דיעקב כדון הייס ידי עשו בגין כך אסתכל לכל סמרין לאבשא ליה לייעקב. ולאפסקא קליה. ומחא ליה פקוק בכלא דרועין מססרא דה ומססרא דה דלינון תפסין גופא דלמא תקפין בינייהו ו'א' ומחא תופא דאורייתא דלמא תקפין בכלא כדון וירא כי לא יכל לו. מה עבד. מיד ויגע בכף ירכו. דלמא תקפין ארז כיון דלמא סמרין דאורייתא. מיד אורייתא לא אתתקף וכדן יתקיים מה דלמא אבסון הקל קול יעקב והידים ידי עשו והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל לוארץ וכדא אתחכם לקבלים דיעקב. דהא בגין דיתבר חילא דאורייתא אול ואתתקף עשו. וכד מחא דלא יכל ליה לאורייתא. כיון חליש הוקפא דלינון דסמרין ליה. וכד לא יסתחא מאן דסמרין לאורייתא. כדון לא יחא קול יעקב. ויהון ידים ידי עשו וכד חזא יעקב הכי כד סליק לפרא אתתקף יעקב זיה ויהגבר עליה ו'א' עד דאיוז כדלי ליה ואודי ליה על אינון ברכאן. ואמר ייה לא יעקב יחמר מיד שקר ב' חס ישראל. ללו יעקב זעיקו חלא בנחיתא ותופא דלית מאן דיכיל לך -

(ד) וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו. ארץ שמעון הוא חזי כמה עקימו וחזיקו אתחכם בזהאי ליליא שהוא דרכיז נחס לקבלים דיעקב. דהא איבו סוה ידע דכתיב הקל קול יעקב והידים ידי עשו ו'א' דאי פסיק קלא דיעקב כדון הייס ידי עשו בגין כך אסתכל לכל סמרין לאבשא ליה לייעקב. ולאפסקא קליה. ומחא ליה פקוק בכלא דרועין מססרא דה ומססרא דה דלינון תפסין גופא דלמא תקפין בינייהו ו'א' ומחא תופא דאורייתא דלמא תקפין בכלא כדון וירא כי לא יכל לו. מה עבד. מיד ויגע בכף ירכו. דלמא תקפין ארז כיון דלמא סמרין דאורייתא. מיד אורייתא לא אתתקף וכדן יתקיים מה דלמא אבסון הקל קול יעקב והידים ידי עשו והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל לוארץ וכדא אתחכם לקבלים דיעקב. דהא בגין דיתבר חילא דאורייתא אול ואתתקף עשו. וכד מחא דלא יכל ליה לאורייתא. כיון חליש הוקפא דלינון דסמרין ליה. וכד לא יסתחא מאן דסמרין לאורייתא. כדון לא יחא קול יעקב. ויהון ידים ידי עשו וכד חזא יעקב הכי כד סליק לפרא אתתקף יעקב זיה ויהגבר עליה ו'א' עד דאיוז כדלי ליה ואודי ליה על אינון ברכאן. ואמר ייה לא יעקב יחמר מיד שקר ב' חס ישראל. ללו יעקב זעיקו חלא בנחיתא ותופא דלית מאן דיכיל לך -

(ה) וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו. ארץ שמעון הוא חזי כמה עקימו וחזיקו אתחכם בזהאי ליליא שהוא דרכיז נחס לקבלים דיעקב. דהא איבו סוה ידע דכתיב הקל קול יעקב והידים ידי עשו ו'א' דאי פסיק קלא דיעקב כדון הייס ידי עשו בגין כך אסתכל לכל סמרין לאבשא ליה לייעקב. ולאפסקא קליה. ומחא ליה פקוק בכלא דרועין מססרא דה ומססרא דה דלינון תפסין גופא דלמא תקפין בינייהו ו'א' ומחא תופא דאורייתא דלמא תקפין בכלא כדון וירא כי לא יכל לו. מה עבד. מיד ויגע בכף ירכו. דלמא תקפין ארז כיון דלמא סמרין דאורייתא. מיד אורייתא לא אתתקף וכדן יתקיים מה דלמא אבסון הקל קול יעקב והידים ידי עשו והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל לוארץ וכדא אתחכם לקבלים דיעקב. דהא בגין דיתבר חילא דאורייתא אול ואתתקף עשו. וכד מחא דלא יכל ליה לאורייתא. כיון חליש הוקפא דלינון דסמרין ליה. וכד לא יסתחא מאן דסמרין לאורייתא. כדון לא יחא קול יעקב. ויהון ידים ידי עשו וכד חזא יעקב הכי כד סליק לפרא אתתקף יעקב זיה ויהגבר עליה ו'א' עד דאיוז כדלי ליה ואודי ליה על אינון ברכאן. ואמר ייה לא יעקב יחמר מיד שקר ב' חס ישראל. ללו יעקב זעיקו חלא בנחיתא ותופא דלית מאן דיכיל לך -

(ו) וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו. ארץ שמעון הוא חזי כמה עקימו וחזיקו אתחכם בזהאי ליליא שהוא דרכיז נחס לקבלים דיעקב. דהא איבו סוה ידע דכתיב הקל קול יעקב והידים ידי עשו ו'א' דאי פסיק קלא דיעקב כדון הייס ידי עשו בגין כך אסתכל לכל סמרין לאבשא ליה לייעקב. ולאפסקא קליה. ומחא ליה פקוק בכלא דרועין מססרא דה ומססרא דה דלינון תפסין גופא דלמא תקפין בינייהו ו'א' ומחא תופא דאורייתא דלמא תקפין בכלא כדון וירא כי לא יכל לו. מה עבד. מיד ויגע בכף ירכו. דלמא תקפין ארז כיון דלמא סמרין דאורייתא. מיד אורייתא לא אתתקף וכדן יתקיים מה דלמא אבסון הקל קול יעקב והידים ידי עשו והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל לוארץ וכדא אתחכם לקבלים דיעקב. דהא בגין דיתבר חילא דאורייתא אול ואתתקף עשו. וכד מחא דלא יכל ליה לאורייתא. כיון חליש הוקפא דלינון דסמרין ליה. וכד לא יסתחא מאן דסמרין לאורייתא. כדון לא יחא קול יעקב. ויהון ידים ידי עשו וכד חזא יעקב הכי כד סליק לפרא אתתקף יעקב זיה ויהגבר עליה ו'א' עד דאיוז כדלי ליה ואודי ליה על אינון ברכאן. ואמר ייה לא יעקב יחמר מיד שקר ב' חס ישראל. ללו יעקב זעיקו חלא בנחיתא ותופא דלית מאן דיכיל לך -

כראה מקומות (א) קלא (ב) דך קלא (ג) דך קלא (ד) תייס ד' ז' זין הזהר

כראה מקומות (א) קלא (ב) דך קלא (ג) דך קלא (ד) תייס ד' ז' זין הזהר

והו שאיתא באברהם בספר ערביים הם ששחחתיים לאבק רגליהם. וזון כי חקל תראשון הוא חסר כלי. וזון. ומסמעותו שכאשר יחיה קל חקל יעקב או והידים ידי עשו: ו'א' היינו שתי הקדושות של אברהם ושל יצחק יבין ושעאל: ו'א' בזכות שישאל מסמכותם בעלות השחר ללמוד תורה או לזכר תהלים ומסמרות.

ובעלות השחר נחלש כחו ולא יכל ליעקב. ואז ההגבר יעקב. לפי שיעקב שליטתו ביום. ולפיכך כתוב (ל) משא דמה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל שהרי או שליטת עשו שהיא שעיר בלילה היא. ולפיכך נחלש בעלות השחר. ואז ויאמר שלחני כי עלד השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני כי אם תברכני צריך לומר מהו כי אם ברכתני. אם תורה יי על איתן הברכות שברכני אבי. ולא תראה מקטרת לי בעבורן. מה כתוב. ויאמר לא יעקב עוד שחך כי אם ישראל יג' ימר ישראל. יך אמר לו בעל כרחי מוטל עלי דשמש לך שהרי אתה נתעשרת בבחך למעלה במדרגה עליונה ישראל ידיה שמך ודאי. כי שרית עם אלהים. מה עם אלהים התעלה על יעתך שעל עצמו היה אומר אל א"ל שרית להתחבר ולהחיות עם אלהים בחבור ביום השמש ידלכנה וכו' וע"כ לא כתוב על אלהים אלא עם אלהים בחבור חיות אחד (כ) ר' אלעזר אמר ויאמר שלחני כי עלה רשוד. כשראה יעקב למסא"ל המקטרת באותו הלילה. ראה אותו בצורה היא של עשו ולא הכיר בו עד שעלה השחר כיון שעלה השחר והבטם בו. ראה אותו בפנים של הסתור ישל התגלות (לז) הסתכל בצורה ההוא שהיתה בצורת עשו. מיד השגיח וירע שהוא הממונה של עשו החזיק בו מה כתוב ויאמר שלחני כי עלה השחר והחברים פרו שבושביל שהגיעו זמנו לומר ולשבח להקב"ר ולזאת כי עלה השחר. ובאן יי לראות שברוא השליטה שלו אינה אלא בלילה תוך החשך. והוא הסוד בפחד בלילות. זה פחד יגיהנום. ומה שאמר בלילות (לח) רינתו הוא ונקבתו. ולפיכך אינו שולט אלא בלילה. והוא שאמר ויאמר שלחני כי עלה השחר. מהו כי עלה השחר. לפי שאמר עלה השחר ועברה השליטה של חשכת הלילה. או נכנס הוא וחילותיו בעומק תהום רבה שחבר צפון עד שיבא הלילה. ונתרים הדרכים מעבותיהם ושולטים ומשטמים בלילה עד הבקר וע"כ היה נחמק לומר שלחני כי עלה השחר. שהרי אינו שולט ביום. ברמזין זה גלות ישראל שהיא בלילה ונקרא לילה. מלכות ודשעה עובדי עכו"ם שורפת על ישראל עד הבקר. ואז יאיר להם הקב"ה ותבטל שליטתם. וע"כ כי עלה השחר. נהפס היה בידו ונחלש כחו. שהרי עבר הלילה. ולכן החזיק יעקב בו וראה צורתו בצורת עשו. אבל לא בהתגלות כל כך. ואז הורה לו על הברכות. מה כתוב אח"כ. כי ע"כ ראיתי פניך כראות פני אלהים והרגעני שראה כהפנים של עשו אתה הצורה שנתגלה בה אליו מסא"ל כמש שהרי לפי המקום שהאדם נקשר כך נראה בפניו (ל"ג).

וכד אתה לפרש אתה חלילה ולא יכול. וכדון אתהקף יעקב. בנין דיעקב שלפנותיה ביממה. ובניכ כתיב (ל) משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל. דהא כדון שלפנותיה דעשו דלחיו שעיר בלילה איכו ובניכ אתהלש כד אתה לפרש יכדון ויאמר שלחני כי עלה השחר. ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני כי אם תברכני מצטי ליה מאי כי אם ברכתני חכ אריות על אינון ברכתן דברכי אבא ולא אתה מקפנתא לי בנייכו מה כתיב. ויאמר לא יעקב עוד שחך כי אם ישראל וגי'. אחי ישראל הכי אמר לך בעל כרחי אית לך משמח לך. דהא אתה מתעשרה בחיך לניילא דברנא עלאה. ישראל יהיה שחך ודאי כי שרית עם אלהים מאי עם אלהים. סלקא יעתך דעלום רוב אמר. חלל אמר ליה שרית לאתחברא ולהודוונא עם אלהים בחבורא ביוונא דמשמח ויסוכרא וכו' וע"כ נח כחודי על אלהים חלל עם אלהים. בחבורא וזוונא חדא (כ) רבי אלעזר חזק ויאמר שלחני כי עלה השחר כד חמא יעקב לסתא"ל וקפנתא בהסוד לניילא. חמא ליה בהסוד דיוקנא דעשו ולא אשמועיט ביה עד דסליק לפרש כיון דסליק לפרש ואשנה ביה. חמא ליה בלפנין סתמיין ולתגליין (ל"ד) אסתכל בהסוד דיוקנא דהוב כדיוקנא דעשו מיד אשנה וידע דהוא ממנה דעשו. אתקוף ביה. מה כתיב ויאמר שלחני כי עלה השחר. והצריא אתהו דבנין דמסא זמניו לומר ולשבח לקב"ר. ועל דא כי עלה השחר והכא אית לאסתכלא דורתי שלפניתיא דליה לאו איכו חלל בלילות. ומה שדכא. ורזא וכו' מחזר בלילות. דא פחדא הניכנס ומה דחמך בלילות וכו' דא איכו וניקביה. וננינו כך לא שלים חלל בלילות ודא הוא דחמו ויאמר שלחני כי עלה השחר. מאי כי עלה השחר בנין דכד אחי נפרא ולתעבר שלפנו דחשוכא דלילות כדון עלא איכו ואוכלסיה בנוקבא ויהסומח רבא דלסטר לכין עד דעאל ליליא ולתשראו לכבא ושלסי ומשפסי בלילות עד דחמי לפרש ועל דא הוב דחיק לומר שלחני כי עלה השחר. דהא לא שלים ביממה. כנוונא דא גלותא דאשרל דאיכו כלילות וקרי ליה. מלכא גכויס חייבא שלפא עלייהו דישראל עד דיתתי לפרש. וייכיר לון קב"ה ויתעבר שלפניו יעד כי עלה השחר. דחיק סוד בידיה ותשס חיליה דהא ארעבר ליליא. ופי' אתקוף יעקב ביה וחמא דיוקניה כדיוקנא דעשו. חל לא בתגליא כל כך וכדון אודי ליה על ברכתן מה כתיב לברך. כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלהים והרגעני. דהחא באיניו ארסין דעשו כדיוקנא דאתחוי ליה מסא"ל חמש דסא דכל חמך דכ"ז אתקפך הכי אתחוי בלפניו (ל"ד) :

(ג) ויזרח לו השמש כאשר עבר את פניאל והוא צולע על ירכו. א"ר יודנה בוא וראה מה כתוב ויאמר שלחני כי עלה השחר. מהו כי עלה השחר. כיון שאסתלק השחר. שהרי לא כתוב כי בא השחר אלא כי עלה שרד בעת בוא השחר או הרגבר הממונה והוא הדבר לו ליעקב. בשביל ליתן תוקף שיתגבר עשו וכאשר נחלשקה השחרות והוא של השחר. ובא דאור ונתגבר יעקב. והוא דהוא ומט לאחיד (ל"ד) מה כתוב ויזרח

(א) שיעקב הוא בבחינת שמש כיון ששרשו במדת המאירת דמשפחת במלכות שנקראת אלהים כמן שהשמש משפיע אור בהלכותו (ב) וכו' פ"י שצורה פניו שהיתה בצורת פני עשו לא קמרה כך בקיום אלא שצורה היתה לפעמים בהתגלות ולפעמים בהסתר (ג) פ"י בלשון רבים : (ד) כן במש"כ הכרת פניהם ענתה גם פ"י שנינו בהפנים באיזה מקום הוא מקושר במחשבתו : (ז) כי יעקב הוא

לו השמש כאשר עבר את פטול והוא לולע על ירכו. ויזרח לו השמש. שהרי אז זמנו להאיר. והוא צולע או על ירכו. והוא רמו שהרי כל זמן שישראל בגלות וסובלים מכאובים וצער הרבה צרות. כאשר יאיר להם היום ותבא להם מנוחה. אז ירגישו המכאובים בעצמותיהם מכמה צרות ויזרחו שםבלי. ויתפלאו על עצמם. לפיכך יזרח לו השמש. היינו הזמן של מנוחה. ואז הוא צולע על ירכו. הריש הכאב והיה מידע על מה שעבר. וכאשר נסתלקה חשכות השרי או התגבר יעקב החזיק בו. כי אז נחלש כחו של המנוחה והוא. שאין לו שלימד אלא בליה. ויעקב שליטתו כיום. וע"כ אמר שלחני כי עלה השרי. שהרי עתה ברשותך אני עומד.

ע"כ לא יאכלו בני ישראל את ניד הגשה וגו' כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הגשה. שאפילו בדנאה אמר וכו' ואפילו ליתנו ככלב אמר. ולמה נקרא ניד הגשה. כלומר וניד שהוא משבח לאנשים עבודת רבונם. ושם היצד היע רובץ וכו' וכיון שנאבק עם יעקב לא מצא מקום שיוכל להתגבר על יעקב. לפי שכל אברי הגוף שלו היו מטייעים ליעקב. ובכל היו חוקים ולא היה בהם הולשות וכו' מה עשה. ויגע בכף ירכו בגיד הגשה. במינו במקום היצד היע שהוא מינו ומקומו. שמשם בא יצד היע על האנשים. וע"כ אמרה התורה לא יאכלו בני ישראל את ניד הגשה. כמו שפרשו החכמים בענין אברי האדם שמרמזים למעלה. אם טוב טוב. ואם רע רע וכו' ולפיכך כל אבר מחוק אבר. והוא שניד הגשה מניד היצד היע שהוא מינו. ובני ישראל אל יאכלו אותו. כי אינם מצד שלו וממינו. אבל העיסם עוברי ע"ו יאכלו אותו. שהוא מצדו וממינו של המלאך שלהם שהוא סמאל. בשביל לחוק שרידות לבם. לפי שיש באדם רמ"ח אברים כנגד רמ"ח ס"ע שבתורה. שהן יעשות תנונו. וכנגד רמ"ח מלאכים שמתלבשת בהם השכינה. ושמותם כשמות רבונם וכו' ויש באדם שס"ה גידים. וכנגדם שס"ה מצות ל"ה. שאמרו לישראל לעשותם. וגם הם כנגד שס"ה ימי השנה. והיי תשעה באב אחד מהם שס"ה כנגד סמאל. שהוא אחד מאותן שס"ה מלאכים. ולפיכך אמרה התורה על כן לא יאכלו בני ישראל את ניד הגשה. ול"ת לדבות רשעה א"ב. שאין אוכלים בו ולא שותים. ולפיכך ראה הקב"ה לדמם בהם רמו ליעקב. ויאבק איש עמו ככל ימות השנה ובכל אברה של יעקב. ולא מצא מלכו זה ניד הגשה. מיד נחלש כחו של יעקב. וכיום השנה מצא יום תשעה באב. שבו נתגבר היצד ונגד עלינו שידרב בית המקדש. וכל מי שאיכ"ל בתשעה באב כאילו אכל ניד הגשה. רבי היא אמר אילו לא נחלש מקום הוה של יעקב. והיי מתקיים יעקב לגבר והיי נשבר כחו של עשו למעלה ולמטה. (א) א"ר שמעון ב"ר יהודה סן הנחש הידוע נמד חליות נפרדים לכל צד ומצאים בעולם אצל אנשים. ונצרך לקיים לניד הגשה והוא. שא"פ שקרב גאור של הוה. והיי הנחש וכו' קיים הוא ונתקיים בו ולא נשבר. ואין צדוים לבו שנתגבר כעולם. ולהראות כי שרית עם אלהים ועם אנשים הנוכל. וכאשר ראה שהרי לא נשבר ולא נאכל מקום והוא. או נשבר כחו

ע"כ לא יאכלו בני ישראל את ניד הגשה וכו' כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הגשה. דאפילו בהנאה אמר וכו' ואפילו ליתנו ככלב. ואחיו אבר ניד הגשה. כלומר ניד דאיהו הכסה לבני נשא פולחנה דמאריהון וממן הסוה ילך הרע רביע וכו' וכיון דאתדבק עם יעקב לא השכח אתר דיכול להתגבר עליה דיעקב. בגין דכל שייפ גושא שייטי ליעקב. וכלהו הוה תקיפין ולא הוה כהון חולשא וכו' מה עשה. ויגע בכף ירכו בגיד הגשה. בזויה בילך הרע דאיהו זויה ומאריה ומתת. אתי ינר הרע על בני נשא ובג"כ אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את ניד הגשה כחה דאמרו חזריה בשייפין דבר נש דרמיו לעילא. או עב סב. ואי ביש זיב וכו' ובג"כ כל שייפא מתתקן שייפא. והוא ניד הכסה מתתקן לילך הרע דהוא זויה. זבני ישראל לא יאכלו ליה. דלאו ליונו חססריה ומזיניה. אבל עמין עושי' יאכלון ליה דאיהו חססר' ומזינה דמלאכה דליונו דאיהו סמאל. בגין לתקפא לכוון. בגין דאיהו צבר נש רמ"ח שייפין לקבל רמ"ח פקודין דאורייתא דליונו למעבד אחיביהו ולקבל רמ"ח מלאכין דאתלבשתה הוון שכינתא ומתא דליונו כשמת דמאריהון וכו' ואיהו צבר נש שס"ה גידין. ולקבלהון סס"ה פקודין. דלאו ליונו אחיביהו למעבד. ולקביל סס"ה יומי שחא. והא תשעה באב חד זכסון דאיהו לקביל סמאל דאיהו חד מאינון סס"ה מלאכין. ובגין כך אמרה אורייתא פו כן לא יאכלו בני ישראל את ניד הגשה. א"ת נהכסנה רשעה א"ב. דלא אכלין ביה ולא שתיין ובג"כ הוון קב"ה לרמוז כהון רמו ליעקב. ויאבק איש עמו ככל יומי שחא וככל שייפין דיעקב. ולא השכח בר הסוה ניד הגשה מיד תש חליות דיעקב. ובזויה שחא השכח יום תשעה באב דביה אתתקן דינא והתגור טלגא דיתמריב בו מתקפא וכל מתן דאכיל בתשעה באב כאילו אכל ניד הגשה רבי חייל אתר אלמלא לא התחלש דתיר דא דיעקב אתקיים יעקב לגביה. וזאתבר חילא דעשו לעילא ומתת. (א) א"ר שמעון סא חזי מתאוי נחש כחה חליתן מתפרסן לכל ספר והשכתחו בעלמא לגבי בני נשא. ובזעין לקיימה דהוה ניד הגשה דהס"ג דקריב ביה הסוה דרכיב על חויל וכו' קיים איהו ואתקיים בגוון ולא אתבר. וחילא בעינן להתקפא בעלמא ולהחזקה כי שרית עם אלהים ועם אנשים ומיכל. וכי חזי דהא לא אתבר ילא להתכיל הסוה אתר כדיון אתבר חליות

סראה סקומת 67 ק"ה

זו הזהר

בבחינת שמש : [כה] הזהר מחסרי ברעית רשבי במ"ק דמפחים והוא סתולק בוח עה חמוקים : [טו] שסמנו כחה התואה להשמיש : [טז] פ"י שלא היי פגם של חסא : [כח] פ"י שיש איברים הרמזים על כת סוכ ויש רמזים על כת רע. כמו ריאה מאירה עינים. כבר כועס : [כט] שנקראים בהשם אלוהים : [ל] היינו סמאל' שכשבת לפתות לחזה היה רוכב על הנחש ונתלבש בו :

כחו ונבחרו. ואינו יכול להרע לבני יעקב. וע"כ לא נצרך ליתן מקום לכריית העולם לאכול ו' ולא יהי' נאכל כלל. ר' ייסא סבא דרשי כי נגע בכף ירך יעקב. כתוב כאן כי נגע בכף. וכתוב שם (ב) כל הנגע במת בנפשו דארם ימסא. מה שם מוסמא. אף כ"כ מוסמא. שמימא למקום ההוא. וממקום מוסמא אין לנו ליהנות כלל. כל שכן במקום שקרב צד המומאה ההוא. והתורה לא אמרה אלא כי נגע. וכתוב יונע בכף ירכו. כמשי"כ וכל אשר יגע בו המטא ימסא :

(ג) והוא עבר לפניכם וישתחו ארצו שבע פעמים עד נשתו עד אחיו. ר' אלעזר פתח ואמר. כתוב (ג) כי לא תשתחו לאל אחר וגו' וכי יעקב שהוא המבורך שבא... ייברך חלק תמים להקב"ה. והוא נתקרב א"י ביותר. איך תשתחו לו לעשו הרשע. שהוא בצד של אל אחר. ופי' שמישתחו לו משתחוה לאל אחר. אפשר תאמר לפי שאמרו תעלה בעדניה סגיד ליה. אינו כן שרדי עשו כאל אחר דיה. ויעקב לא ישתחו לצד ההוא ולחלק ההוא כלל אלא מהו והוא עבר לפניכם. והוא וזו השכינה העליונה שהלכה לפניו. וזאת היא שמירה עליונה. כיון שראה יעקב כך. אמר הרי העת להשתחוה להקב"ה שהלך לפניו. ויכרע וישתחו שבע פעמים עד נשתו עד אחיו. ולא כתוב וישתחו לעשו אלא כיון שראו שהקב"ה הולך לפניו. אי השתחוה לקראתו. כדי שלא יתן כבוד להשתחוה לאחר חוץ ממנו. והכל היה כראוי :

(ד) וירץ עשו לקראתו ויחבקו ויפוי על צוארו ציאו כתוב חסר א"ר יצחק צוארו אחד זה ירושלים. שהוא צוארו של כל העולם וכל ויפול על צוארו ולא על ציאריו. לפי ששני פעמים נחרב בית המקדש. אחד מבבל ואחד מרוע של עשו. שהתנפל עליו פעם אחת והחריבו. וע"כ ויפול על צוארו אחד. וישקפו נקוד עליו. שלא נשקו ברצונו ולפדנו מהו שכתוב (ה) ונעתרות נשיות שונא. זה בלעם בחר לשרא"ל שרדי לא ברבם ברצון הלב אף כאן נעתרות נשיות שונא זה עשו. א"ר יוסי כתוב קומה ר' דיעיני אלדי כי רבית את כל אויבי לדי. שני רשעים שרדו ולפדנו אל תקרא שברת אלא שרבתת. שהי נחארכו שני על שחשב לנשכו. ועל כן ויבכו. זה בכה יוד בכה. כך ביאר החברים. בוא וראה כמה היה לבי ורצונו של עשו כנגד יעקב. שרדי אפילו בשעה ההיא חשב להבחין על הזמן שיוכל להרע לו ולקטר לו. וע"כ ויבכו. זה היה בוכה על שלא היה חשוב להנצל מידיו. וזה ה' ביכה לפי שאביו היה קים ולא יכול להרע לו. א"ר אבא ודאי נחלש רגזו של עשו בשעה שראה ליעקב. פד המעם. לפי שרדי הכסים עמו ממונה ההוא של עשו. וע"כ לא יכל עשו לשלם ברגזו. שכן כל עניני עולם הזה תלים במה שלמעלה. וכאשר מכבימים למעלה בתרלה. מכבימים גם למטה. אין ממשלה למטה עד שנתנה הממשלה למעלה. והכל זה בזה תולה :

(ו) וישלח את עיניו וירא את הגשמים ואת הילדים וגו'. א"ר שמעון בוא וראה זה עשו הרשע נתן עיניו

חיליה ומקפיה. ולא יכול לאבטא לבניו דיעקב. וע"כ לא צינן למיכז דכתח' לברייתא דעלמא למיכל ליה ו' ולא לתאכלא כלל. ר' ייסא סבא דרשי כי נגע בכף ירך יעקב כתוב הכה כי נגע בכף. וכתיב החס (ג) כל הנגע במת בנפשו האדם ימסא ויהי' נאכל. אף הכה כתיב מסבא דסחיב הסוא אחר. ויאתר מסבא לית לן לתאכאה מייר כלל כל שכן באתר דקריב ההוא ספר מסבא ואורייתא לא קאמי אלא כי נגע וכתיב יונע בכף ירכו כד"ל וכל אשר יגע בו המטא ימסא :

(ז) והוא עבר לפניכם וישתחו ארצה שבע פעמים עד נשתו עד אחיו. ר' אלעזר פתח ואמר. כתיב (ז) כי לא תשתחוה לאל אחר וגו' וכי יעקב דהיכו שלימא דאבדן דאתבריר חולקא שלימא לקב"ה ואיכו אתקריב לגביה יתיר היך סגיד ליה להסוא רשע דעשו דהיכו בספרא דאל אחר ומאן דסגיד ליה סגיד לאל אחר. אי תימא בגין דאתרי תעלה צדעיה סגיד ליה לאו הכי דהא עשו כאל אחר הוה ויעקב לא יסגוד להסוא ולהסוא חולקא כלל אלא מאי הוה עבר לפניכם והוא דהא שכינתא עלאה דהוה אולה קמים וזה הוא נעירו עלאה. כיון דחמא יעקב אמר הא עידן לסגוד לגביה דקב"ה דהוה אול קמים כרע וסגיד שבע זמין עד נשתו עד אחיו ולא כתיב וישתחו לעשו אלא כיון דחמא דהא קב"ה אול קמים. כדן סגיד לקב"ה. בגין דלא למיכז יקר למסוד לאתרא בר מיכא. וכלל איכו כדקא יאות :

(ח) וירץ עשו לקראתו ויחבקו ויפול על צוארו ציאו כתיב חסר א"ר יצחק צוארו חד דא ירושלים. דהיכו צוארו דכל עלמא וכל ויפול על צוארו ולא על צואריו. בגין דתרין זמין אתחריב כי מקדשא. חד מבבל וחד מזרעיה דעשו דאפיל גרמיה עליה זמנא חדא ותריב ליה. וע"כ ויפול על צוארו חד. וישקפו נקוד לעיל דלא נשקפו ברעוטיה. ותמן מאי דכתיב (ט) ונעתרות נשיות שונא זה בלעם כד ברין לון לישראל דהא לא ברין לון ברעוטיה לבלא. אף סבא נעתרות נשיות שונא דה עשו א"ר יוסי כתיב קומה ה' השעיני אלתי כי הכים את כל אויבי לדי. שני רשעים שברת ותמן אל תקרי שברת אלא שרבתת. דהא אסגילו שני על דהסיב לנשכא ליה ועל דא ויבכו זה כתיב ודא כתיב. והוקומה חבדיל. מה חזי כמה סוב לביה ורעוטיה דעשו לגביה דיעקב דהא אפילו בהסיב שעתא הסיב לרין זמין למעבד ליה בישין ולקטרנא ליה וע"כ ויבכו. זה הוה כתיב דלא סוב חסיד לאשתובא מן דיה. וזה סוב כתיב בגין דאזכי סוב קיים ולא יוכל ליה. א"ר אבא ודאי אתחלש רגזיה דעשו בשעתא דחמא ליה ליעקב מאי מעמא בגין דהא אסתכס צדעיה הסוא ממנא דעשו. וע"כ לא יוכל עשו לשלמא ברגזיה דהכי כל מלין דהאי עלמא תליין לעילא. וכד אסתמו לעילא בקדומיה. אסתמו לתתא. שלפסותא לאו איכו לתתא עד דהמיכז שלפסותא לעילא. וכלל דא דתא תליא :

(י) וישלח את עיניו וירא את הגשמים ואת הילדים וגו'. א"ר שמעון מה חזי הסוא רשע דעשו יחבי עיניו

מראה מקומות (א) נגד י"ט (ב) דף קפ"ג (ג) שפת ל"ד (ד) דף קפ"ה (ה) פסלי כ"ו (ו) נגד רכ

זו הזהר

לא! וזה המעם שרשבי' אומר הגיד בהנאה שלא ליתנו לכלך רק להשליכו כבו שמוא : (נג) כבו שרשי הצואר באים כל הכחות מן התחת להגוף כך עיי' ירושלים באת השפע למעלה לכל העולם התא :

עיניו להסגל על הגשים, ובעבורו התקין יעקב התקונים שלו, וישם השפחות לראשונה ובניהו אחריון, שחשובים יותר, לאה אחריהם ובניה אחריה, אה"כ רחל ואחריה יוסף, והוא עבר לפניהם, כאשר השתחוו כלם מה כתוב, ותנשנה השפחות דנה וילדיהן ותשתחוין, ואה"כ כתוב ותנש גם לאה וילדיה וישתחוון, ואחר גש יוסף ורחל וגו', והרי יוסף כבסוף היה ורחל לפניו, אלא בן המוב בן האויב צדיקו של עולם יוסף, כיון שראתה עינו שרשע ההוא מסתכל על הגשים ה'י' שפחד על אמו, יצא מאחריה ופרס זרועותיו וגופו וכסה עליה, כדי שלא יתן רשע ההוא עיניו באמו, כמה נתפשמ' שש אמות לכל צד והגין עליה, ולא יכלה עינו של אותו הרשע לשלם עליה, וז"ש בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, מהו בן פורת, שנתפשמ' לכמות על אמו, בן פורת עלי עין, שלא שלמה בו עין רעה:

(א) **יעבר** נא ארני לפני עברו ואני אתגלה לאמי וגו', א"ר אלעזר זה שאמרנו בתחלה, שיעקב לא רצה עתה אותן ברכות הראשונות שברכו אביו, ועוד לא נתקיימו בו אפילו אחת סתן, לפי שסלקן למוף הימים, בשעה שיצטרכו לבניו לגנר כל אומות העולם, ולפיכך בשעה שאמר עשו נסעה וילכה, ונחלק עולם הזה ביחד וישלם ביחד מה אחר יעקב, עבר נא ארני לפני עברו, יקדים עשו ממשלתו עתה בעולם הזה, יעבר נא במש"כ (ב) **יעבר** מלכם לפנינו וה' בראשם, תקדים אתה במשלתך לראשינה בעולם הזה, ואני אתגלה לאמי, אני אמלק עצמי לזה העולם הבא, ולסוף הימים, לאותן הימים שהולכים לאם, לרגל המלאכה, מה מלאכה, זו המראה שאינה מאירה מעצמה וגו' שבה נעשה מלאכת העולם, אשר לפני זו היא מפני ה' בכל מקום וגו' ולרגל הילדים זה הוא סיד הכרובים, להראות סוד האמונה שהשכינה נדבקה בהם, עד אשר אבוא אל ארני שעירה, אני אסביל הגלות שלך וגו' עד שיבא יגיע הזמן שלי לשלם על הר עשו, במש"כ ועלי מישעיהו ברך ציון לשפט את הר עשו, ואי יהתד יה' המלוכה.

(ג) **וישב** ביום ההוא עשו לדרכו שעירה ויעקב נסע סכתה ויבן י"ז בית א"ר היא בוא ומה ויעקב נסע סכתה, נסע לקבל יליכנם בחלק האמונה, מה כתוב ימעלה וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה, וכתוב ויעקב נסע סכתה, אלא כל אחד נפרש לצד שלו עשו לצד של שעירה, מהו שעיר זו היא אשה זרה אל נבר ייעקב נסע סכתה, ו' אמונה רעיונה וגו' ויבן לו בית, במש"כ בית יעקב א"ר אילעוד שרתקן חפלת ערבות כראוי ולמקנה עשר סכות, שאר סכות לישמור אותם, וזה הוא חלקי וגו' ואי יבא יעקב שלם, שלם מדברי, וכיארני במש"כ (ד) ויהי בשלם סכו, ויהלל סיד ארד וגו' אי נתחברה עמי השכינה כאשר דר' שלם כאשר נחמטי במקום הראוי לי וגו' וזהו סוכר רואה ונחמטוד עמו כי היה שלם סדאבות, ודר שלם

פיני לשיינא על גשין ובגויה אתקין יעקב תיקונו. שוי שפחות בקדמיתא ובגויהו לבתר להשיבו יתיר לזה אבתייהו ובגהא לבתר מהל וכתרה יוסף והוא עבר לפניהם כד סגידו כלתון מה כתוב ותנשנה השפחות כנה וילדיהן ותשתחוין ולבחר מהו ותנש גם לאה וילדיה וישתחוון ואחר נגש יוסף ורחל וגו' והא יוסף לבתריה סיה ורחל לקמיה אלא ברה עבד ברה רחמיה לדיקא דעלמא יוסף כיון רחמא עיניה דהסוף רשע מסתכל בגשין החיל על אמיה, נפיק מאבתייהו ופרים דרועיו וגופיה וכסי עלה בניו דלא יתן הסוף רשע עיניו בחזיה כמה אתסגי סית אמין לכל סקר וחפא עלה ולא יכיל עיניה דהסוף רשע לשלמה עלה, הס"ד בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, מאי בן פורת, דאתסגי לכסאה על אמיה בן כורת עלי עין דלא שלמא ביה עינא ציטא

(א) **יעבר** נא ארני לפני עברו ואני אתגלה לאמי וגו', א"ר אלעזר היינו דקארינון בקדמיתא דיעקב לא בעא השתא לינון ברכאן קדמאי ודרכיה אביו ועדיין לא התקיימו ביה אפילו חד מנייהו, בניו סלוקו לון לסוף יומיא בשעתא דלשעריכו לבניו לגנר כי עמין ללמחא ובגין כך בשעתא דאמר עשו נסעה וילכה, וסלוגו האי עלמא כדחא ובסלוג כדחא מה אחר יעקב, נא ארני לפני עברו יקדים עשו שלפניה השתא בקאי בעלמא, יעבר נא, כד"ר (ב) **יעבר** מלכם לפניהם וה' בראשם אקדים אתה שלסותך בקדמיתא ביהאי עלמא, ואני אתגלה לאמי אלא אמלק נמי להסוף עלמא דחיי, ולסוף יומיא לחינון, יומיא דלולין לאס לרגל סיולאכה, שבו מלאכה דא אספקלריה דלא נהרא וגו' דבה אתעביד עבדתא דעלמא, אשר לפני, דא היא מן קדם ה' בכל אחר וגו' ולרגל הילדים דא הוא רוא דכרובים לאחורה רוא דתימונתא דחיי אבתייהו ביה, עד אשר אבוא אל ארני שעירה אלא אסביל גלותא דילך וגו' עד דיימי וימימי ומנא דילי לשלמא על הר עשו, כד"ר ועלו משיעיהו בבר ליון לשפט את הר עשו וכדון והיתה לה' המלוכה

(ג) **וישב** ביום ההוא עשו לדרכו שעירה ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית, א"ר חייא תא חזי ויעקב נסע סכתה, אתנפיל בקבלה חולקא דמימונתא מה כתוב לעילא וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה, וכתיב ויעקב נסע סכתה אלא כל חד אתפרס לספרא דיליה, עשו לספרא דשעיר, מאן שעיר, דא היא אשה זרה אל נבר, ויעקב נסע סכתה, דא מימונתא עלאה וגו' ויבן לו בית, כד"ר בית יעקב, א"ר אלעזר דאתקין תפלת ערבית כדקא יאות ולמקנהו עשה סכות, שאר סכות נספרא לון, וזה הוא חולקיה וגו' וכדון ויבא יעקב שלם, שלם מכלא, ואוקמוה כמד"כ (ז) ויהי בשלם סכו, וכלא רוא חדא וגו' כדון אתחבר עמי קיימונתא כד סיה שלם כי אתחבר בזכותיה דאתח' ליכ וגו' וכדון האי סוכה אתעפרת בסדיים, עבדיה שלם יחלבהו דסוה שלם

מראה מקומו (א) דף קנ"ב (ב) פייס ב (ג) דף קנ"ב (ד) ה"פ

זיו הזהר

וגו חיינו סטירה מלכות שריש השכינה הקדושה שאין לה אנוי של עצמה כדמי, הקבנו לכן וקראו אספקלריא שאינו מאירה וי"ט מלאכה צידוף סלא"ך י"ט על דו הפלאי שסמאי בו אוח ה האחרונה של השם הוי"ה כ"ה ככתובת תנח אנוי שולח לפניו סלא"ך (ג) פ"י שכלל מקום שחרים ומוקדושו מן קדם ה' כגון מיטרא מן קדם ה' כוונתו על השכינה הקדושה: (ד) וכן כי חזק הלוח של י"ט נר יתה ורעו ונר ועברו ועני אותה איה סוהל גם על עשו (ו) כי סוכרי רבו על יתנו הוי"ה עם אדני: כ"ז בתוך ס"ה וחיינו ממונה העליונה (ז) פ"י שגם השכינה איה סוהל היו סוד הקדושה חלקו של יעקב, וכן פ"י חתיבה של"ם בשני הספוקים האלה טרם על יתור חיונו האמורה של כתי וכו' עם האמורה של כתי נקבת, כי בלתי זאת אין שלמות וסכו חיינו מלכוה, ונעו פ"י כשרשו שהיא ספירה תמורה בתי וכו' שנקרא מלך העולם וזו סוכה זו היינו סלבוה התעורר עמו.

שם מבניו, וזה שלם, שלם למעלה שלם למטה, שלם בשמים שלם בארץ, שלם למעלה שהוא כולל האבות ומו שלם למטה בבנים קדושים, שלם בשמים שלם בארץ, ואז יהי בשלם סבו :

(ח) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל, הרי טראנו בכל מקום ויקרא סתם, זו היא מדרגה התחתונה, כמו שכתוב ויקרא אל משה, ובאין ויקרא לו אל אלהי ישראל, הקב"ה קרא לו ליעקב אל, אמר לו אני אלהים בעליונים, ואתה איש אלהים בתחתונים :

שלים מבניו וזה הוא שלם, שלם לעילא שלם לתתא שלם בשמיא שלם בצרעא שלם לעילא דלויא כללא דאבין ומו שלם לתתא מבניו קדישין, שלים בשמיא שלים בצרעא, וכדין ויהי בשלם סבו :

(ט) ויצב סס מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל, סח אוקימנא בכל אתר ויקרא סתם התי הוא דרגא בתראס, כמה דכתיב ויקרא אל משה, והבא ויקרא לו אל אלהי ישראל קב"ה קרא ליה ליעקב אל, אתר ליה אנה אלהא בעלתי ואנה אלהא בתמתי :

(י) ותצא רינה בת לאה, א"ר הייא בוא וראה כמה מדרגות וצדדים נפרדים למעלה וכלם משונים זה מזה, נחשים משונים אלו מאלו, אלה מקצתיים לשלם על אלה, ולטרף טרף כל אחד ואחד לסינו מצד של ריח המסאה, כמה מדרגות נפרדות, וכלן אורבות לקטרן אלה לעומת אלה, והרי כתוב לא תחרש בשור ובחמור יחור שכאשר מתחברים מקטריים לעולם, ובוא וראה חשקות מדרגות המסאה איה אלא לקטרן בצדדים הקדושים, יעקב שהוא הקדוש כלן ארבו עליו וקטרנו עמו, בתחלה נשכו הנחש, במש"כ ויעב בקף ירכו, עתה נשכו החמור, שם הוא התיצב לגר הנחש, עתה שמענו ולוי שבאוי מצד הדין הקשה התיצבו לגר החמור, ושלטו עליו בכל הצדדים ונבע לפניהם, במש"כ ואת חמור ואת שכם בגו הרנו לפי הרב, ושמענו שיהיה מולו שור בא על החמור וקטרנו בו, כדי שלא יתחרו ביחד, ונמצא שהוא המקטרן שלו, וכלם באו לקטרן לו ליעקב ויצל פתם, ואחד כן הוא שלם עליהם, ואח"כ בא הנקרא שור ושלתם בין החמורים שכלם מצד של חמור, יוסף שנקרא שור וסצרים שהן חמורים, שכתוב בהם (ב) אשר בשור חמורים בשרם, וע"כ אח"כ נפלו בני יעקב כן אתון החמורים, לפי שגזרות השור עמהם ויגו ונשכו לישראל עצמותם ובשרם, עד שנתעדר לוי כמקרים ונתו ושיר לאותן החמורים, ושבר נבירתם מהעולם והציא לשור משם, וש"כ ויקח משה את עצמות יוסף עמו, בוא וראה כאשר בא שמעון בתחלה על החמור והוא, היה מעורר עליהם דם שנימולו, אח"כ יהודה כל זכר, כרסין זה עשה הקב"ה על ידי זה משה באותן החמורים שבמצרים, בתחלה דם, ואח"כ יהודה ה' כל בכור בארץ מצרים, כאן בזה החמור כתוב ואת כל הילם ואת כל טפם ואת כל בתתם שבו ויבנו, ושם באותן החמורים כתוב וישאלו סמצרים כלי כסף וכלי זהב ושאלות, שמעון ולוי שמעון התיצב לגר זה החמור ולוי התיצב לגר כל אתון החמורים שבמצרים, וכלם בקשו להשתתף דלהלם עם יעקב הקדוש ולנשכו והוא עם בניו התיצב לגרם והכניעם תחתיו -

(כ) ותצא רינה בת לאה, א"ר הייא תא חוי כמה דרגין וסערין מפרשן לעילא וכלסו משריין דא מן דא, מויין משריין אלין מאלין, אלין מקטרנין לשלסא על אלין ולמטרף סרפיין כל מד ומד לויניו מספרא דרוחא מסאבא, כמה דרגין מפרשן, וכלסו כמון לקטרנא אלין לקבל אלין וסא כתיב לג סתרג כשור ובחמור יחור וכי מתחבין מקטרני עילמא וסא חוי תיאוכפא דרגין מסאבין לטו חייא אלה לקטרנא בסערין קדישין יעקב דלויא קדישא כלסו כמון ליה וקטרנו כסדיה בקדמיא כסדיה חייא כד"א לגבי כפף ירכו השתה נכסיה חמור תמן חיכו קאים לגבי חייא השתה שמתן וגי דלמי מספרא דרינא קשיא קיימו לגביה החמור וסליקו עליו בכל סערין וסאכסיה קיימו כד"א וסא חמור וסא סכס כנו כרגו לפי חרז וסמתון דסוס מזליה שור אהא על חמור וקטרנו ליה בגין דלג יתחברון כחדא, וסאכסיה חמור מקטרנא דליס, וכלכו חמו לקטרנא ליה ליעקב וסאכסיה ולבחר חיכו שלים עליהו, לבסר אהא שור וסאכסיה בתמורים דכלכו מספרא דחמור, יוסף דלויא שור וסאכסיה דלויין חמורים, דכתיב בסו (ב) אשר בשור חמורים בשרם וע"כ לבסר בני יעקב נפלו בין לויין חמורים בגין דלודווו שור כסדיהו ומ"ן ונשכו לון גרמיא וסאכסיה עד דלחער לוי כמלקדמין ומס וכדר לויין חמורים וסבר תוקפיהון מעלמא וספיק לגר ממון סכ"ד ויקח חסכ את עצמות יוסף עמו סא חוי כד אהא שמתן בקדמיא על סכסו חמור, אהאב עליכון דס דלסגורו ולבחר ויכרנו כל זכר כגונא דלג עבר קב"ה על ידא דלוי דא חסכ כליטון חמורים במצרים בקדמיא דס ולבחר ויכרנו כ' כל כבור בצרין מזליה סכס כהאי חמור כתיב וסא כל חילס וסא כל ספס וסא כל כסאכס שכו ויבנו סתם כליטון חמורים כתיב וישאלו ממלריס כלי כסף וכלי זהב וסמלות שמתן ולוי, דא קאים לגבי כהי חמור, ודא קאים לגבי כל לויין חמורים, וכלכו כשו לסאכסיה כסדיה דיעקב קדישא וסאכסיה לנשכא ליה, וסאכו וכינו קאים לגביהו וכי"ף לון סתמיס -

(ז) ויאמר יעקב אל ביתו וכו' הסירו את אלהי הנכר וכו', חלכי סכר, אלין לויין דנסלו חסכס מלגי כספא ודכסא דסוס חקיק עליהו פעוה דלסון, רבי יהודס אתר סעוון סוי חספסא ודכסא ויעקב אסמין לון סמן, בגין דלג יסכסון חספסא דס"א, דלסיר ליה לבר נס לסאכסיה מניס לעלמין, רבי יחק אהר, ססירא סא אלהי סכר, אלין סרין דנשיין דסוי מיימי בגוייהו כל נבזבזו דלסון, וע"כ כתיב ויסת אל יעקב סא כל אלהי סכר, אלין סרין דנשיין

(ז) ויאמר יעקב אל ביתו וכו' הסירו את אלהי הנכר וכו', אלהי הנכר אלו הם שגמלו משכם כלי כסף וזהב שהיה חקוק עליהם ע"ז שלהם, רבי יהודה אמר צ"ל ע"ז היו כספא וזהב, ויעקב הפסיג שם כדי שלא יתנו מצד ע"ז, שאמר לו לאדם ליהנות מהם לעולם, רבי עקיב אמר הסירו את אלהי הנכר, אלו תבשוש נשים שזה מביאים עמדם כל אנצורה שלהם, וע"כ כתיב ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר, אלו תבשוש נשים

סראה מקוסות (א) דף קמ. (ב) דף קמ. (ג) יחזקאל כ"ג (ד) דף קמ

דיו הזהר

ובנין וכל נצובין וכל פשוני דהכחא ויכסא. וימנן
 אותם יעקב. בנין דלא יסתמן מסתרא דע"ז כלל. תא חז
 יעקב גבר אלים בכלל סוס. וסוס מומדק ביה בקב"ה. מה
 כתיב. ונקומה ונעלה ביה אל ואנשם סם מוכח לאל העונה
 אחי ביהו לרמי גור. מכאן דבני' לשכח לבק"ה
 ולאוהבם ליה על נסיון ועל פס"ן דעבד עמיס. ס"ד ויהי
 עמדי בדרך אבר סלכתי. תא חז בקדמיתא כתיב ונקומה
 ונעלה ביה אל וגו'. אכליל בניו כסדיס. ולכתיב כתיב ואנשם
 סם מוכח. ולא כתיב ונעסה. דאסיק לון חכללא דא מאי עמיה.
 בנין דעליה סוס מלס. יעקב אהקין סלגה ערביס ודאי.
 ואיסו עבד מדכחא. ועלויס סוס מלס. ובנין דאיסו עבר
 כל איסו עתקין מן יומא דערק דקמיס דאחוס דכתיב ויהי
 עמדי בדרך אבר סלכתי. ואינון אהו לבכר לעלמא. על דא נא
 אפיל לון כסדיס. רבי אלעזר אהרמכאן מאן דיתעבד ליה כסא איסו
 בני' לאוהבס. מאן דאכל כסאן כסתורא איסו בני' זכרנא.
 ולא אהרז דלא אכלי מדי:

(ח) ויסענו ויהי חתת אלוהים על הערים אשר סביבותיהם
 וגו'. א"ד יוס כלם הין נאספים למלחמה.
 וכאשר תגזר הבלי ויין נפחדו השליכו אותם. ולפיכך
 ולא רדפו אחרי בני יעקב:

(י) ויבן שם מוכח ויקרא למקום אל בית אל וגו'. הוא
 דאיה כתיב ויבן שם מוכח ומנא [וכתיב:] ויבן
 שם מוכח לה' ולא כתיב באלה המזבחות שהעלו עליה
 גבים ועולות. אלא בשביל שהוקמו אותה המדרגה
 דראייה לחיפון [מין] מוכח לה'. לתקן מדרגה התחתונה
 ולחברה במדרגה העליונה. ולכן ויבן שם מוכח. ו
 מדרגה התחתונה לה'. ו מדרגה העליונה. ויקרא למקום
 אל בית אל. שם זה כשם העליין. לפי שכאשר נשפע בה
 האור אז כאשר בתה והכל יחד [ומה] כי שם נגלו אליו
 האלהים. לפי שהם אינם נמצאים אלא עם השכינה. שהרי
 שבעים הם הנמצאים תמיד עם השכינה. ושבעים כמות
 מביני השכינה. וע"כ כי שם נגלו אליו האלהים. במקום
 זה הגלה [ומה] שהרי כתיב וזהה ה' נצב עלי:

(ז) ויאמר לו אלהים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד
 יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. א"ד שמעון
 הוא ויהא יעקב קרא לו הקב"ה ישראל. שכתוב לא יקרא
 שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. ויקרא את שמו
 ישראל. כי ויקרא. ו השכינה. כמש"כ ויקרא אל משה.
 ויאמר לו אלהים וגו'. כבר ביארנו שהשם ישראל הוא על
 ששחלם בכל כראי. ואז תעלה במדרגתו וישחלם בשם
 זה. וע"כ ויקרא את שמו ישראל. א"ד יוס לרבי אלעזר
 זה ודאי שיעקב מוכרז האבות הוא. והוא טיבם לכל
 הדברים [ומה] ונקרא שמו ישראל. וכתוב לא יקרא שמך עוד
 יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. וכתוב ויקרא את שמו
 ישראל. למה הוצ' הקב"ה וקרא לו יעקב כמה פעמים.
 וכלם

(ט) ויסענו ויהי חתת אלוהים על הערים אשר סביבותיהם
 וגו'. א"ד יוס כלם סוס מלסו סוס מפכנסי.
 וכד סוס תגרי וינה קרבא סוס מרתמי וסנקין לון. ובג"כ
 ולא דרפו אחרי בני יעקב:

(י) ויבן שם מוכח ויקרא למקום אל בית אל וגו'. תא
 חז כתיב ויבן שם מוכח ומנא [וכתיב:] ויבן
 שם מוכח לה' ולא כתיב ביהו מדכחן דאסיקו עליה
 נסיון ועמון. אלא בנין דאסיקו סיהו דרגא
 דאחוסו לאספקא [ומה] מוכח לה'. לאספקא דרגא סתמא
 ולאכרז לה בדרגא עלאס. וע"ד ויבן שם מוכח. דא
 דרגא סתמא. לה'. דא דרגא עלאס. ויקרא למקום
 אל בית אל. שחא דא כשחא מלסא בנין דכד
 סתמא דא דאחוס כסא וכלא דא ומיה כי שם נגלו אליו
 אלוהים. בנין דאחוסו לא אספקא אלא בשכינתא דא
 שבעין סו דאחוס סתמא פירי כסדי סכינתא וסבעין קמדיא
 סתמא דאחוסו. וע"ד כי שם נגלו אליו אלוהים בלמחא
 דא דאספקא [ומה] דא כתיב וסס ס' נצב עלי:

(ז) ויאמר לו אלוהים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד
 יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. א"ד שמעון
 הוא ויהא יעקב קרא ליה קב"ה ישראל. וכתיב לא יקרא
 שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. ויקרא את שמו
 ישראל. מאן ויקרא דא סכינתא כד"ל ויקרא אל משה.
 ויאמר לו אלוהים וגו'. לפיל ואסיקמא ישראל דא
 אסחלים בכלל כדקא יוס. וכדן אסחלם כדדניס ואסחלים בשחא
 דא. וע"ד ויקרא את שמו ישראל א"ד יוס לרבי אלעזר
 סא חז"ל דיעקב סלמא דאסחן איסו. ואיסו אחי לכל
 אסחן [ומה] וקרא שמי ישראל. וכתיב לא יקרא שמך עוד
 יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. וכתיב ויקרא את שמו
 ישראל. אהו אהר קב"ה יקרא ליה יעקב כמה ימין.
 וכלל

טראה מקומות ט דף קמ. ט דף קמ. ט דף קמ. ט דף קמ. ט דף קמ.

זו הזהר

גמ' בכל רשעי הוזהר נשמו כון זה הפסוק בשנת הנידום יהאמת יורה רכבו: [ומה] ויינו השכינה הקדושה שעליה כתיב תבו עץ
 האלהים ליהיה עם קלמא דרבורא לקבלת שפע עבוי ישראל: [ומה] עתה אשר הפסוק רבאן שאין נזכר כאן מוכח לה' אלא שנוכח
 ויקרא למקום אל בית אל. וכאשר שם זה מורה על חיפון השכינה לזונה בעלמא דרבורא: לקבלת שפע האור של חסידים. וזה נרמז
 כמה שיקרא למקום שחיה המוכח המורה על גלגלה אל בית אל. כעבור הכוונה שירשעו בה יור יתוס סדן חיפון שנקרא א"ל. והת
 שימר כספא כן בתה. ומה היינו עולם הבינה שהיא נ"ב כבודתה נוקמא. ונקראת בית אל כעבור שהיא תבות שספגה מתפרנס א"ל
 שהיא תתוס ותיגן אל מוכח מתפרנס שער ערבי חכמים תהום בית. ועוד נבאר יורה זה הענין בספר שערי אורה שער ה' בענין
 השמות פאר שפע ובת שפע: [ומה] עולם הבינה ק"א עלמא יתחבא ועולם המלכות והשכינה נקרא עלמא ראשילמא: [ומה] יען כי
 פירש במסידה זמרתה של המסירות נקשרות בה:

וכלם קוראים לו יעקב כבדקם, אם כן מהו וילא יקרא שמך עוד יעקב. א"ס יפה שאלת והרי אמרו ש"שם הוי"ד בכל מקום רחמים הוא בודאי, ודקב"ה הוי"ה הוא שמו, שכתוב ה' אני ה' הוא שמי, ואני רואים שלפעמים נקרא שמו אלהים, והוא דין בכל מקום, אלא בזמן שצדיקים מרבים בעולם הוי"ה שמו, ונקרא בשם של רחמים, ובזמן שהרשעים מרבים בעולם אלהים שמו, ונקרא בהשם אלהים כן גם יעקב, לפעמים נקרא ישראל ולפעמים נקרא יעקב, והכל במדרגות ידועות, ומה שנאמר לא יקרא שמך עוד יעקב, היינו להתישב בשם הזה, א"ל א"כ הרי כתוב ולא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברדם, א"ל שם כתוב והיה, ועל כן נתקיים רק בשם הזה, אבל כאן לא כתוב והיה, אלא כי אם ישראל יהיה שמך, ולא כתוב והיה שמך ישראל, ואפילו פעם אחת די להקרא ישראל, כל שכן שנקרא לפעמים כך ולפעמים כך, וכאשר נתעשרו בניו בכרמים ולוים ונתעלו במדרגות עליונות, אז נתעשר בשם זה המיד

ויעל מעליו אלהים במקום אשר רב רב אתו רבי שמעון אמר שאין שנעשה מרכבה קדישה עם האבות, יבוא וראה יעקב הוא מרכבה קדישה עליונה העומד להאיר להשכינה, וראה מרכבה בלבדו, וש"ב יעל מעליו אלהים:

(ג) ויהי בוצאת נפשה כי מתה לנו, א"ר אבא וכו' כיון שאמר ויהי בוצאת נפשה לא נודע כי מתה, אלא נצרך להשמיענו שלא חזרה הנשמה להגוף יותר וסתה רחל מיתת הגוף, לפי שיש אנשים שנשמותיהן יוצאות וחוזרות למקומן, וכמו שכתוב (ב) ותשב רוח אליו, ותשב נפש הילד על קרבו ויהי, אבל זו יצאה נשמתה ולא חזרה למקומה ומתה רחל, והקרא שמו בן אוני, שהיו קשה גודר עליה, ויעקב החזירי וקשר לו לימין, לפי שבחנה רין מערב נצרך לקשרו לימין (מש) ואע"פ שהוא בן אוני צד של דין הקשה, מ"ס בן ימין הוא שהרי נקשר בימין (ד) ובוא וראה אין מקשרג נמצא על האדם אלא בשעת הסכנה, ולפי שיעקב איהר נדרו שנדר לפני הקב"ה, נתגבר הדין על די המקשרג שקשרג על יעקב, ותבע רין בשעת הסכנה שהיתה רחל בה, אמר לפני הקב"ה, והרי יעקב נדר נדרו ולא שילם, והרי הוא תקוף סכלם בעושר ובבגים בכל מה שנצרך, ולא שילם נדרו שנדר לפניך, ולא לקחת עונש ממנו, מיד ותלד רחל ותקש בלדתה, מהו ותקש, שנתקשה הדין למעלה אצל מלאך המות ונענש יעקב בזה, מה המעם, לפי שכתוב (ב) ואם אין לך לשלם למת יקח משכבך מתחתך, ועל כן מתה רחל שנכנס הדין ליד מלאך המות... (ד) ר' יוסי אמר כתוב (א) קללת חנם לא תבא, וביארו לו בו"ו, שאם קללת צדיק היא, אפילו אם לא נתכן בה, כיון שיצאה מפיו לזקחה יצר הרע ההוא ומקשרג בה בשעת הסכנה, יעקב אמר עם אשר תמצא את אלהיך לא יהיה, ואע"פ שהוא לא ידע, לקח לו לדבור הזה שפן ההוא שנמצא מידו אצל האנשים, ועל כן למדנו לעולם אל יפתח אדם פיו לשמן, לפי שהוא נוטף דבור ההוא ומקשרג בו למעלה ולמטה, כל שכן דבור של חכם או דבור של צדיק, ועל שתי אלה נענשה רחל:

ויצב

וכלו קרון ליה יעקב כמלקדמין אי הכי מהו ולא יקרא שמך עוד יעקב א"ל שפיר קא אמרת.. והא תמזר ה' בכל אתר רחמי חיובי ודלי, וקב"ה ה' שמים חיובי, דכתיב (א) אני ה' הוא שמי, ומימינו לזמנינו לחקרי שמים אלהים, והוא דינא בכל אתר אלא בזמנא דאבגונו וזכאין בעלמא ה' שמים, ולחקרי בשמא דרחמי ובזמנא דאבגונו חייבין בעלמא אלהים שמים ולחקרי בשמא דאלהים.. הכי נתי יעקב לזמנין חקרי ישראל ולזמנין חקרי יעקב, וכלו דדרגין ידעין ומה דלתמר לא יקרא שמך עוד יעקב לאחישבא בשמא דא, א"ל ה' הכי הא כתוב ולא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברדם א"ל השם כתוב והיה ועל דא קיימא בזהא שמה אצל הכא לא כתוב והיה אלא כי אם ישראל יהיה שמך ולא כתוב והיה שמך ישראל ואפילו בזמנא חדא סני ליה כל שכן דלזמניו כך ולזמניו כך, וכד נתעשרו בניו בכמה ליצוי וחסלתו דדרגין עלאין דדין נתעשר בשמא דא תדיר

ויעל מעליו אלהים חקר דבר אמו, רבי שמעון חקר וזכאן דלתעבדי ריכא קדישא צדדי אבהו, ותא חזי יעקב חיובי ריכא קדישא עלאה דקיימא לאהרלה לסיכא וחיובי ריכא בלחודי הסי' ועל מעליו אלהים:

(ג) ויהי בוצאת נפשה כי מתה וגו', א"ר אבא וכו' כיון דלתר ויהי בוצאת נפשה לא ידענא כי מתה, אלא אלסרין בגין דלא אהדרת לגושא יסוד ומיתת רחל זיתת נופא בגין דלית בני נשא דנפקי נשמתיהו וזהרין לאחרייהו, וכמה דלת אמר (ב) ותשב רוחו אליו ותשב נפש הילד על קרבו ויהי אצל יחאי נקפת נשמתה ולא אהדרת לאתרה ומיתת רחל, ותקרא שמו בן אוני דקשי דיינא לחגור עלה ויעקב אהדר ליה וקשי ליה לימינא בגין דמעבר אלסרין לקשרא ליה לימינא (מש) ואע"פ דליתו בן אוני ספרא דיינא קשיא בן ימינא חיובי דהא בימינא אחקשר (ד) ותא חזי לית מקשרגא אשתכח עליה דבר נש אלא בזמנא דסכנה ויבגין ויחיר כדריה דנדי קמי קב"ה אשתקף דינא על ידא דמקשרגא דקשרג עליה דיעקב ובעא דינא בשעתא דסכנה דמות רחל צה אחר קמי קב"ה והא יעקב נדר נדריה ולא שלים והא חיובי תקוף מכלא בעותרה ויבגין בכל מה דאלסרין ולא שלים נדריה דנדר קחר ולא נצבת עונשא מניה מיד ותלד רחל ותקש בלדתה מתי וקש דלתקשי דינא לעילא נבי מלאך המות יתענש יעקב בזה, מתי עמחא בגין דכתיב (ב) והא אין לך לשלם למת יקח משכבך מתחתך ועל דא מיתת רחל ואתמסר דינא על ידא דמלאך המות (א) ר' יוסי אמר כתוב (א) קללת חנם לא תבא, ולוקמה לו בו"ו, דתי דתי ליקרא היא אפילו דלא אחכוין צה כיון דנקפת חסומיה נפל לה הסווא יצר הרע ומקשרג צה בשעתא דסכנה יעקב אמר עם אשר תמצא את אלהיך לא יהיה, ואע"פ דליתו לא סוה ידע נפל לה להסווא מלה הסווא שפן דלשתכח צביהו תדיר צבני נשא ועל דא תנין לעולם אל יפתח בר נש פומיה לשפאל, בגין דנקיל להסווא מלה ומקשרג צה לעילא ותתא, כל שכן מלה דחכם או מלה דלדיקיא, ועל גרין אלין אשתכסת רחל:

ויצב

מראה מקומות (א) ישי' מינ ט דף קסג, (ב) שמואל א' ל' ד' דף קע"ד, (ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (י) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (יא) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (יב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (יג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (יד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (טו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (טז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (יז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (יח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (יט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (כ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (כ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (כ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (כ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (כ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (כ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (כ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (כ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (כ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (כ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ל) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ל"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ל"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ל"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ל"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ל"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ל"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ל"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ל"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ל"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (מ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (מ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (מ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (מ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (מ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (מ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (מ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (מ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (מ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (מ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (נ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (נ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (נ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (נ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (נ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (נ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (נ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (נ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (נ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (נ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ס) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ס"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ס"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ס"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ס"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ס"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ס"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ס"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ס"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ס"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ע) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ע"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ע"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ע"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ע"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ע"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ע"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ע"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ע"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (ע"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"י) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"יא) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"יב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"יג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"יד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"יה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"יז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"יח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"יט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"כ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"כ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"כ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"כ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"כ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"כ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"כ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"כ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"כ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"כ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ל) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ל"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ל"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ל"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ל"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ל"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ל"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ל"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ל"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ל"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"מ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"מ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"מ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"מ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"מ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"מ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"מ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"מ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"מ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"מ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"נ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"נ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"נ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"נ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"נ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"נ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"נ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"נ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"נ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"נ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"י) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"יא) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"יב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"יג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"יד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"יה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"יז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"יח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"יט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"כ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"כ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"כ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"כ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"כ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"כ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"כ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"כ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"כ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"כ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ל) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ל"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ל"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ל"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ל"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ל"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ל"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ל"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ל"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ל"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"מ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"מ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"מ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"מ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"מ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"מ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"מ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"מ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"מ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"מ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"נ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"נ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"נ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"נ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"נ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"נ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"נ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"נ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"נ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"נ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"י) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"יא) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"יב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"יג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"יד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"יה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"יז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"יח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"יט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"כ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"כ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"כ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"כ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"כ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"כ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"כ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"כ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"כ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"כ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ל) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ל"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ל"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ל"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ל"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ל"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ל"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ל"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ל"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ל"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"מ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"מ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"מ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"מ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"מ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"מ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"מ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"מ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"מ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"מ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"נ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"נ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"נ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"נ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"נ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"נ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"נ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"נ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"נ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"נ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"י) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"יא) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"יב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"יג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"יד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"יה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"יז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"יח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"יט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"כ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"כ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"כ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"כ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"כ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"כ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"כ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"כ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"כ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"כ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ל) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ל"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ל"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ל"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ל"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ל"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ל"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ל"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ל"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ל"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"מ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"מ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"מ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"מ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"מ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"מ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"מ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"מ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"מ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"מ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"נ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"נ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"נ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"נ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"נ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"נ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"נ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"נ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"נ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"נ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"י) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"יא) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"יב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"יג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"יד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"יה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"יז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"יח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"יט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"כ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"כ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"כ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"כ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"כ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"כ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"כ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"כ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"כ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"כ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ל) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ל"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ל"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ל"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ל"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ל"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ל"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ל"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ל"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ל"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"מ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"מ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"מ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"מ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"מ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"מ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"מ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"מ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"מ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"מ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"נ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"נ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"נ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"נ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"נ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"נ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"נ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"נ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"נ"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"נ"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"ח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"ט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"י) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"יא) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"יב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"יג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"יד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"יה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"יז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"יח) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"יט) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"כ) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"כ"א) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ב) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ג) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ד) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ה) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ו) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"ס"ס"ס"ס"כ"ז) משלי כ"ב ו' דף קס"ה, (פ"ס"

(א) ויצב יעקב מצבה על קבורתה. א"ר יוסי מאי עמיה בנין ללה יתכסהו אמהה עד יומה דאזין קביה לאחיה מיתיה. כמה דאמרי עד סיוס. עד סיוס יומה ממש ר' יסדה אמר עד יומה דהסדר שכינתא בגלגולוסון דישאל צהסוה אמר כמ"ד (3) ויש תקוה לאחריהך נאם ס' ושבנו בנים לגבולם. ודא אומהס דלואמי לה קביה ואזינין ישראל כד יתבון מן גלותא לקיימא על הויא קבורה דרחל. ולמכזי תמן כמה דלויסי צכחא על גלותא דישאל. וע"ד כתיב צככי יצאו וכתמוניס לוצילס וגו'. וכתבי כי יש שבר לפעולתך. וצהסוה צעתה ומינת רחל דלויסי צבארחה למחוי צסו צישראל ועס סכינתא:

(ב) ויצב יעקב מצבה על קבורתה. א"ר יוסי מה הטעם, בשביל שלא יתבסה מקומה עד היום שעתיד הקב"ה להחיות מתים. כמו שנאמר עד היום. עד יום הדין מסש. רבי יהודה אמר עד היום שתחזור השכינה בגאולתם של ישראל במקום ההוא, כמש"כ (3) ויש תקוה לאחריהך נאם ה' ושבנו בנים לגבולם. וזו השבועה שנשבע לה הקב"ה. ועתידים ישראל כאשר יחזרו מן הגלות לעמוד אצל קבר ההוא של רחל. ולכבות שם כמו שהיא בבתה על גלותם של ישראל. וע"כ כתוב צככי יצאו וכתמוניס אוכ"ס וגו'. וכתוב כי יש שבר לפעולתך. ובשעה הדיא עתידה רחל שנקברה בדרך לשמח עם ישראל ועם השכינה:

(ג) וירדי בשכן ישראל בצרף הסיה וילך ראוון וישכב את בלהה וגו' ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר ויסי בשכן ישראל בצרף הסיה. דאף לאה ורחל מיתו. ונספח ביהא מאן דנקיל ומסו וכי סלקא דעתך דראצון אויל וסביב צהסו דבלהה אלא כל יומה דלאה ורחל סכינתא שריא עלייהו והשתא דמיתו סכינתא לא אפתרס מן ביהא. ושריא צביהא צתסננא דבלהה. ואע"ג דסכינתא צביה לנספח ביהא כדקא ריחא ון אלמלא יעקב לא אשתכח צוונגא דכר וקוקבא. לא שריא סכינתא צתפגליח צביהא. וע"ד קיימא סכינתא ציזסכנא דבלהה. ואחא ראוון צנין דחמח דבלהה ירתח אחרת דלחיה אויל יצבל ערסא. ועל דקיימא סכינתא עלה כתיב ציס וישכב את בלהה. רבי יוסא אמר דנאזיס על הסוה ערסא. ולא מייס ליקרף דסכינתא וצ"כ לא אפתניס מחסננא דסכנין. ואחא קרף ועבד מחסננא. וצנין קך כתיב צכור יעקב ראוון. ואחיו עבד ריחא דכל צכנין. רבי מויה אמר וישכב את בלהה. חס ושלום דלויסי עבד עמה. אלא צנין דעכב לס לשמחא צאצוי שמושא דמלוס ודא סוה צבלולא דערסא. ועבד לקבל סכינתא עבדיתא דא צכל אחר דשמושא דמלוס אשתכח. סכינתא שריא על הסוה אחר ואשתכחא תמן. ומאן גריס לעכצא שמושא דמלוס. גריס דיסתלק סכינתא מעלמא. וע"ד כתיב כי עלית מסככי צרף או חלת ילויני עליה. וצנין דא כתיב וישכב את בלהה עלגס אצוי וישמע ישראל ויסי בני יעקב שניס עשר. כללו סוה צמנינא ולא גרס מזוכתא דלהו כלוס. רבי אלעזר אמר מאי עמיה בקדמיתא ישראל ולבתי יעקב. דכתיב וישמע ישראל ויסי בני יעקב שניס עשר אלא אחר ראוון וצבלל הסוה ערסא אחר ומה תריסר צסנין סוה ליה וצבלל לקיימא בעלמא ולא יתיר. והשתא צני לאלולא צנין. דילמא אכן פנימין דלויסי צני לאלולא אחרנין כמלקדמין. מיד צבלל הסוה ערסא. ואשתכב הסוה שמושא. וצדא עבד קלגא לגבי סכינתא דשריא על הסוה ערסא. וע"ד כתיב וישמע ישראל דא צשמח דא אסתלק גו תריסר דאשתכסיין (א) דלוינן תריסר נסרי אפרסמונא דכיו. ויהיו בני יעקב שניס עשר. אלני תריסר צסנין דסכינתא אשתקתת צכו ומאן אזינון. אלני דלוייתא אהדרת ועבד לון מחסננא כמלקדמין. כללו קדישין כלסו אפתוין לגבי סכינתא לאשתכלא צקדושה דמאריסיון. דלוינו עבד הסוה עובדא לא

(ג) וירדי בשכן ישראל בצרף הסיה וילך ראוון וישכב את בלהה וגו' ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר ויהי בשכן ישראל בצרף הסיה. שהרי לאה ורחל מתו. ולקח הבית מי שלקח (מש) וכי תעלה על דעתך שראובן הלך וישכב עם בלהה, אלא כל הדימים של לאה ורחל שרתה השכינה עליהן. ועתה שמתו לא נפרשה שהשכינה פן הבית. ושכנה בבית באהל בלהה. ואע"פ שיעקב לא היה נמצא בויוג של זכר ונקבה. לא היתה השכינה שורה שם בבית בהתגלות. וע"כ שרתה השכינה באהל בלהה. ובא ראובן לפי שראה שבלהה ירשה מקום אמו הלך ובלבל הסמה. ועל שהי' שם השראת השכינה כתוב כי ישכב את בלהה. רבי יוסא אמר שישן על המטה הדיא. ולא הי' חישש לכבוד השכינה. ולפיכך לא נפגם ממנין השבטים. ובא הבתוב ועשה החשבון. ולפיכך כתוב בבור יעקב ראובן. והוא נעשה ראש של כל השבטים. רבי חייא אמר וישכב את בלהה. חס ושלום שהוא שכב עמה. אלא לפי שעכבה מלשמש עם אביו תשמיש של מצוה. ויהו בלבלו הסמה. ועשה לגנב השכינה מעשה זה. שכלל מקום שתשמיש של מצוה נמצא. תשרה השכינה על מקום ההוא ונמצאת שם. ומי שגודם לעכב תשמיש של מצוה. גודם שתסתלק השכינה. וע"כ כתוב כי עלית מסככי אביך או חלת יציעו עליה. ובשביל זה כתוב וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. כלם היו צמנין ולא נערע מצותם כלום. רבי אלעזר אמר מפני מה בתחלה ישראל ואח"כ יעקב. שכתוב וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. אלא כאשר בא ראובן וצבלל אותה הסמה. אמר הלא שנים עשר שבטים צורך לאבי להעמיד בעולם ולא יותר. ועתה רצה להלדי בנים. אפשר שאנחנו פגומים שהוא מבקש להוליד אחרים במקדם. מיד בלבל אותה וסמה. ונתעכב תשמוש ההוא. ועשה בזה ציון נגד השכינה ששרתה על המטה הדיא. וע"כ כתוב וישמע ישראל. שהרי בשם זה נתעלה תוך שנים עשר הגסטרים (א) שרם י"ב נדרי אפרסמון הסהוד. ויהיו בני יעקב שנים עשר. אלו י"ב שבטים שהשכינה מתקשטת בהם. וכי רם. אלה שהחזירה חזרה ועשתה להם חשבון במקדם. בלם קדושים כלם דאזיס אצל השכינה להסתבל בקדושת רבונם. שאילו עשה מעשהה הדיא לא

מראה מקומות (א) דף קטז. (ב) ימ"י (ג) דף קטז (ד) דף קטז.

זיו הזהר

[מש] חיינו השכינה הקדושה: [ג] ונראה לכאורה שבשביל זה לא נבואי אלכסון שעל ידם נשפע השפע לייב שבמי ישרון:

לא ייתי ראובן במנין. ועם כל דא תפסנא. דאנשיל
בדומיה מניה ואתיביז לייסוף. כמד' (ז) ובני ראובן בכור
ישראל כי הוא הבכור ובראצו יציעו אביו נחמה בכורתו
ליסוף:

(ז) ואלה תולדות עשו הוא אדום. א"ר יוסי פה מדי
בתי יתחק לא תחמנו בני דפשו. כמה דתחמנו בני
דיעקב. דהא עד לא מית יתחק תחמנו. אבל כשאו
מה כתיב. ויגוע יתחק וימת ויאסף אל עמיו וקן ושבט
וימיו ויקברו אותו עשו ויעקב בניו. ארצו מה כתוב. ואלה
תולדות עשו הוא אדום ויג' מאי עממא. בגין דהא בחולקים
ובחאסותיה ועדדיה לאו איסו אלא יעקב ובניו. ובג"כ
יעקב ובניו אינון חולקים דקב"ה ועליון בחושבנא. אבל
עשו דלאו איסו בחולקא דבספר דמיימונתא. עבד חושבניה
לבתר דמית יתחק. ותפסרה חולקים לכתב ארצו. תא חי
לבתר דמית יתחק. ועשו תפסרה לכתב ארצו. מה כתיב ויקח
עשו את נשיו וגו' וילך אל ארץ מספי יעקב אחיו. דשכח
ליה ליעקב קרן וריחו טעבודא דמלריה ורעיה דכנען. וחיין
ליה חולקים מן מערתא דכפתא. ואל ליה מן ארעא וסן
מיימונתא ומחולקים. דלול ליה מכלא. תא חי כתיב וסן
חולקים דיעקב סכא ככלא. בגין דלא תפסרה עשו כדדיה
ותפסרה מניה. ואל ליה לחולקים ולעדיה. ותפסרה יעקב אחיו
כחאסותיה ובחאסותיה כדכתיב ויג' ועל דא וילך אל ארץ מספי
יעקב אחיו. מאי מספי יעקב אחיו. דלא כלא חולקים
ותפסרה מניה ועדנא דמיימונתא דיליה. זכאה חולקים דיעקב.
עליה כתיב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו:

לא היה נחשב ראובן במנין. ועם כל זה נעשו. שנמלה
בכורתו ממנו ונחמה לייסוף. כמש"כ (ז) ובני ראובן בכור
ישראל כי הוא הבכור ובראצו יציעו אביו נחמה בכורתו
ליסוף:

(ז) ואלה תולדות עשו הוא אדום. א"ר יוסי פה מדי
בתי יתחק לא נמנו בני עשו. כמו שנמנו בני
יעקב. שהרי סתם שמת יתחק נמנו בני יעקב. אבל בעשו
מה כתוב. ויגוע יתחק וימת ויאסף אל עמיו וקן ושבט
וימיו ויקברו אותו עשו ויעקב בניו. ארצו מה כתוב. ואלה
תולדות עשו הוא אדום ויג' מה המעם. לפי שהרי בראש
ובנהלתו נוראו של יתחק אינם אלא יעקב ובניו. ולפיכך
יעקב ובניו הם חלקי של הקב"ה ותבניתם בראשונן. אבל
עשו שאין הוא בראשית של צד האמונה. עושה חשבון שלו
לאחר שמת יתחק. ונפרד חלקו למקום אחר. הוא וראיה
עשו את נשיו וגו' וילך אל ארץ מספי יעקב אחיו. שדגיה
לו ליעקב הקרן והריחו. שעבוד מצדיו ואיין כנען. וסכר
לו חלק מן סערת המכפלה. והלך לו מן הארץ ומן
האמונה וסלקו. שהלך לו מן הכל. הוא וראיה כמה היה
חלקו של יעקב טוב ככלל. בשביל שלא נשאר עשו עמו
ונפרד ממנו. והלך לו לחלק ולגורלו. ונשאר יעקב אחיו
בנהלת אביו ובנהלת אבותיו ויג' ועל בן וילך אל ארץ מספי
יעקב אחיו. מה מספי יעקב אחיו. שלא רצה חלק
ונחלתו נורא האמונה של יעקב. אשרי חלקו של יעקב.
עליו כתוב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו:

(ז) ואלה בני זבוען ואיה וענה הוא ענה אשר מצא את
הימים במדבר. א"ר אלעזר הכתוב הזה נתבאר.
אבל הוא וראה שאין הם אותם שכתוב בהם (ז) האיסים
לפנים ישבו בה וגו' ובני עשו יירשום וגו'. אבל אלו
שאומו הכתוב אשר מצא את הימים במדבר. ים כתוב.
אלו היו בריית משונות. שכאשר נגרש קין מעל פני הארץ.
כמו שכתוב הן נרשט אותי היום מעל פני האדמה ומפניך
אסור. וכתוב וישב בארץ נוד. מבני בניו של רוחות
ושרים ומזיקים אלה נתקמו. שהרי בספדוך דהתקדש יום
השבת נבראו מצד הרוח עומדים ערומים בלי גוף.
ואלה אין הם לא מן יום השבת ולא מן יום השישי. ונראו
אלה שני הימים בהם נבטק. ולפיכך לא נתקמו לא סיום
זה ולא סיום זה. והלכו והתפשטו בצד ההוא של קין.
ותגשמו בצד ההוא. ולא נתגשמו להתקים ברגשיות
תבדו. ונקראים ים חסר. שלא נתקמו לא ביום ו' ולא ביום
ז'. ונראים לאנשים. והוא מצא אתם. ולמדו לו להביא
מסדדים לעולם. הם החלכים בין הדרים ועומדים בנוף
עמם אחת ביום. ואח"כ נפסטים ממנו ויג' הוא וראה ענה
זה מסד הדי. שגבא צבעת על אמו הוליד מסד. והו
בא מצד רוח הסומא שנתקב בן. ולפיכך הוא מצא אתם.
היו מלמדים לו כל המינים של צד הסומא בשביל זה.
ובוא וראה אלו הם ועוד כמה אחרים שנפרדים אלה
מאלה. כלם באים מצד הרוח החלכים במדבר ונראים שם.
לפי

(ז) ואלה בני זבוען ואיה וענה הוא ענה אשר מצא את
הימים במדבר. א"ר אלעזר הכתוב הזה נתבאר.
אבל הוא וראה שאין הם אותם שכתוב בהם (ז) האיסים
לפנים ישבו בה וגו' ובני עשו יירשום וגו'. אבל אלו
שאומו הכתוב אשר מצא את הימים במדבר. ים כתוב.
אלו היו בריית משונות. שכאשר נגרש קין מעל פני הארץ.
כמו שכתוב הן נרשט אותי היום מעל פני האדמה ומפניך
אסור. וכתוב וישב בארץ נוד. מבני בניו של רוחות
ושרים ומזיקים אלה נתקמו. שהרי בספדוך דהתקדש יום
השבת נבראו מצד הרוח עומדים ערומים בלי גוף.
ואלה אין הם לא מן יום השבת ולא מן יום השישי. ונראו
אלה שני הימים בהם נבטק. ולפיכך לא נתקמו לא סיום
זה ולא סיום זה. והלכו והתפשטו בצד ההוא של קין.
ותגשמו בצד ההוא. ולא נתגשמו להתקים ברגשיות
תבדו. ונקראים ים חסר. שלא נתקמו לא ביום ו' ולא ביום
ז'. ונראים לאנשים. והוא מצא אתם. ולמדו לו להביא
מסדדים לעולם. הם החלכים בין הדרים ועומדים בנוף
עמם אחת ביום. ואח"כ נפסטים ממנו ויג' הוא וראה ענה
זה מסד הדי. שגבא צבעת על אמו הוליד מסד. והו
בא מצד רוח הסומא שנתקב בן. ולפיכך הוא מצא אתם.
היו מלמדים לו כל המינים של צד הסומא בשביל זה.
ובוא וראה אלו הם ועוד כמה אחרים שנפרדים אלה
מאלה. כלם באים מצד הרוח החלכים במדבר ונראים שם.
לפי

מראה מקומות (ז) ד"ה א' ב' ג' ד' ק"ט. (ז) ד' ק"ט. (ז) ד"ה ב' כ'

זוהר הזהר

וגו' חנה על פי החשבון לא סת ע"י יתחק רק בשנת ה"ב אחי מבירת יוסף. לכן ספרם שבכשיל שרצה לחזיר בואן תולדות עשו
מכיו תולדה מיתת יתחק לנראות שהשתלשלת קדושת האבות היא מן יתחק ליעקב ולא לעשו. (וגו' נחלה אבותיו פי' ליהות
מרכבה לנשיתנה הקדושה: [ז] אין זה גוף נשמי לגמרי של בשר המורכב מן ד' יסודות ארציים. אלא שמורכב רק מ' א' ויסודות אש
רוח וימים שהשתכבה והתמרדרת שלו נעשה בגוף ויכול להתרוממות לעיני אדם כמו גוף נשמי לגמרי;

שם עמו. ככתוב אח"כ ואזכר את בריתי [א]. ר' יוסי אמר וישב יעקב בארץ מגורי אביו. (ב) בוא וראה שיעקב מוכרר שבאבות היה. והוא היה ראוי להיות בגלות. אבל לפי שהי' צדיק נתעבב הדין שלא בעולם. שהרי כל ימי יעקב לא שרה הדין על העולם וירדעב נתבמל. וכמו כן בימי יוסף שזוהרת כצורת אביו. לא התדולה הגלות. לפי שהיה מגין עליהם כל ימיו. כיון שהוא מת מיד התחילה עליהם הגלות. בכתוב וימת יוסף וכל אדויו וגו'. ונמשך לו הבה נתחכמה לי. וכתוב וישרו את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים וגו'. כדמיון זה בכל מקום ששורה צדיק בעולם. בעבורו הקב"ה מגין על העולם. וכל זמן שהוא קים אין הדין שורה על העולם. בוא וראה וישב יעקב בארץ מגורי אביו. עלה מגורי אביו. כמו שכתוב (ג) מגור מסכבו. שכל ימיו היה נתירא והיה מסחר. ר' אלעזר אמר וישב יעקב בארץ מגורי אביו. שנקשר וישב במקום שהוא שגאח בחשך [ג] ארץ מגורי אביו דוקא. בארץ כנען. שנקשר המקום במקום שורשו [ג] מגורי אביו זה דין הקשה. בארץ מגורי אביו. כמו שאמרו שזה דין הרפה שהוא הארץ הנאותה מן הדין הקשה [ג] ובו נתישב יעקב ונדבק בו :

(ד) אלה תולדות יעקב יוסף וגו'. לאחד שנתישב יעקב בארץ תולדות יעקב ונודחו השמש עם הלכנה [ג] או התחיל לעשה תולדות. אמו היא זה שיעשה התולדות. חזי ואמר. יוסף [ג] שהרי הגיד ההוא הנמשך יוצא הוא עושה התולדות. לפי שאין פוסקים מימי לעולם. והוא עושה תולדות בארץ הזאת. ומסמו יוצאים התולדות להעולם. שהרי השמש אע"פ שנתקרב להלכנה אינו עושה פירות. מלבד פדרנה והוא שנקרא צדיק [ג] ויוסף הוא מדרתו של יעקב לעשות פירות ולהוציא תולדות לעולם. ולפיכך כתוב אלה תולדות יעקב יוסף. ועוד אלה תולדות יעקב יוסף. שכל מי שזהה מסתכל בצורת יוסף. היה אומר שזו היא צורתו של יעקב. בוא וראה ששכל בני יעקב לא כתוב אלה תולדות יעקב יראובן. מלבד יוסף שזוהרת דומה לצורת אביו. בן שבע עשרה שנה. א"ר אבא רמו לו הקב"ה שהרי כשנאמר מסנו יוסף בן שבע עשרה שנה היה. וכל אותן ימים הנשארים שלא ראה את יוסף היה בוכה על אותן שבע עשרה שנה [ג] וכמו שזהה בוכה עליהן כן נתן לו הקב"ה שבע עשרה שנה אחרות. שנתקים בארץ מצרים בשמחה בכבוד ובשלמות הכל. בני יוסף היה מלך וכל בניו לפגיו היו. אותן שבע עשרה שנה היו חיים טובים א"י. ולפיכך נזכר שיוסף בן שבע עשרה היה כאשר נאמר מסנו :

(ד) ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם. הרי ביארו שזהה אומר לאביו עליהם. שהיו אוכלים אבר מן בעלי חיים בעוד שהן חיים. [ושרם מולולים בבני השפחות]. ואם תשאל האל במנין השבטים היו בני השפחות. ואיך היו מולולים בהם בני לאה. ואיך היו אוכלים אבר מן

מראה מקומות (א) דף קפ. (ב) ימי' ר' (ג) דף קפ. (ד) דף קפ.

זיו הזהר

תמו כסדים. ולבחר כתיב ואזכר את בריתי [א]. ר' יוסי אמר וישב יעקב בחרן מגורי אביו. (ב) תא חזי יעקב שלימו דלכסין סוס. ואיכו קאיו לקיימא בגלותא חבל מגו דליכו לדיק אתשכב דינא דלא שלטא בעלמא. דהא כל יומיו דיעקב לא שרא דינא על עלמא וכפנא אתפסלת. ואוף סבי ביומיו דיוסף דליכו דיוקנא דלכוי. לא שרא גלותא. בגין דליכו אגין עליהו כל יומיו. כיון דליכו מית מיד שרא עליהו גלותא. כמה דתא אמר וימת יוסף וכל אחיו וגו'. וסוין ליה סבה נתחכמה לו. וכתוב וימדרו את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים וגו'. כנוונא דא בכל אתר דשריא זכא בעלמא לגנייה קב"ה יגין על עלמא וכל זמנא דליכו קיים דינא לא שריא על עלמא. תא חזי וישב יעקב בחרן מגורי אביו. מאי מגורי אביו כמה דתא אמר (ג) מגור מסכבו. דכל יומיו סוה דחיל וסוה דחולו. ר' אלעזר אמר וישב יעקב בחרן מגורי אביו. דלתקשר ויפ"ב בסהוא אמר דלתחיד בחרן [ג] ארץ מגורי אביו דייקא. בחרן כנען דלתקשר אתרא באתריה [ג] מגורי אביו דא דינא קשיא. בחרן מגורי אביו כמה דלתמר דהאי דינא קשיא דליכו ארץ דלתחיד מן דינא קשיא [ג] וזיה אפיסב יעקב ואתחיד ביה :

(ג) אלה תולדות יעקב יוסף וגו'. בתר דלתישב יעקב ביה ארץ ואזווג שמשא כסיסרל [ג] כדן שרא למעבד תולדות. ומאן ליכו דעבד תולדות. דלכר ואמר. יוסף [ג] דהא סהוא נכר דעבד ונפיק ליכו עבד תולדות. בגין דלא פסקין מימיו לעלמין. ואיכו עבד תולדות ביה ארץ. ומניה נפקין תולדות לעלמא. דהא שמשא אע"פ דלתקרב כסיסרל לא עבד ליבין. בר סהוא דנגא דלקרי לדיק [ג] ויוסף איכו דנגא דיעקב למעבד ליבין ולתקשר תולדות לעלמא. ובג"כ כתיב אלה תולדות יעקב יוסף. ותו אלס תולדות יעקב יוסף. דכל מאן דסוס מסתכל בדיוקנא דיוסף. סוס אמר דהא סוה דיוקנא דיעקב. תא חזי דככלסו בני יעקב לא כתיב אלס תולדות יעקב יראובן. בר יוסף דדיוקנייה דמי לדיוקנא דלכוי. בן שבע עשרה שנה. א"ר אבא רמו ליה קב"ה. דהא כד אתלביד מניה יוסף בן שבע עשרה שגין סוה. וכל אינון יומין דלשתתרו דלא סתמא ליה ליוסף סוס בני על אינון שבע עשרה שגין [ג] וכמה דסוה בני עליסו קב"ה יסב ליה שבע עשרה שגין אחריון. דלתקיים בלרעא דמלריס בחדו וביקרא ובסלימו דכלא. בריס יוסף סוס מלכא וכל בניו קמים סוה. אינון שבע עשרה שגין סוה חיון לגניס. ובג"כ בן שבע עשרה שגין סוה ליכו כד אתלביד מניה :

(ד) ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם. הוה לוקומס דסוה אמר ללכוי עליהו. דסוה אכלי שייפא מצעלי חיון כד אינון חיון [והוה חולולין בצבני כשפחות]. וכי תימא סא כמנינא סו אינון בני שפחות. סך סו חולולין כסון בני לאס. וסך סו אכלי אבר מן

פרשת וישב. (א) חיינו השכינה הקדושה שלפעמים נקראת ברית : (ב) חיינו מרת המלכות שהיא בחינת דין והשך. ואין לה אור של עצמה אלא שנשטק בה אור מן מרת התפארת שורש יעקב שנקרא שמש. ובסאר המסוק וישב יעקב בארץ מגורי אביו שרמון על הדרגת תפארת עם מלכות : (ג) פי' שהודגות הוואת נעשה ע"י שישב יעקב בארץ כנען. כי הארץ הוואת היא נקשרת בשורש שלה וחיינו מרת המלכות : (ד) שהארץ ש' לה רק אינו תתחברות עם בחינת דין הקשה. אבל היא בעצמה בבחי' דין הרפת : (ה) חיינו יזוג תפארת עם מלכות כנובר לעיל : (ו) יוסף רמו על ספירת יסוד שהוא המעביר את השפע הבאה מלמעלה למדת המלכות : (ז) חיינו ג"כ ספירת היסוד שנקראת צדיק : (ח) שהי' משתעשע עם יוסף י"ז שנה ועתה נאכר מסנו :

מן הכי וכוז עברין על פקודא דמאריהון דהא פקיד על בני
 מן פקודא דא כמה דלמא אמר אך בשר בנפשו דמו לא תחלו.
 ואינון סוו אלכי ליה ועברין ויל פקודא דמאריהון. אלא יוסף
 כוס קאמר [1] ועל דא אהבש. רבי יהודה אמר
 לא דבתם רעה כמה דאוקמוה דיהבי עינייהו בזנת ארשא.
 וזא הוא דבתם רשא. ליקרא לכל אינון דנגין דלא קרישין
 דלחתיין מסמלא מסאבא.

וַיִּשְׂרָאֵל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו
 ועשה לו כהנת פסים ארז אלפז תא חוי
 דקביה בניו רחמוסא דליאו רחיס לון לישראל וקריב לון
 לגביה. כל שאר עמיין עובדי עכו"ם שגאון לון לישראל.
 בניו דאינון מתרחקין וישראל קריבין. ופא חוי בניו
 רחמוסא דרחיס יעקב ליוסף יתיר מחמו. אע"ג דכלהו בניו
 ליה אחין. מאי כתיב. ויפכללו אותו להמיתו. כל שכן עמיס
 עובדי עכו"ם לישראל. תא חוי כמה גריס ליה יהוא
 רחמוסא דרחיס ליה יתיר. דגרס ליה דלתגלי מחבו. ולתגלי
 אביו כהדיה. וגרס לאו גלותא ולשכינתא דלתגליא בינייהו
 ואע"ג דלתגורית גרס. וזוקוסה דבנין כהנת פסים
 דעבד ליה יתיר. מה כתיב ויראו אחיו וגו' וישאלו
 אהו וגו' [1]:

וַיְחַלְמֵם יוסף חלום יתר לחיו וגו'. ארז יהודה מהכא
 דלא תבעי ליה לבד נש גיריס חלמיש. בר לשהוא
 בר נש דרחיס ליה. ואי לאו. אישו גריס ליה אי דהוא
 חלמא מסמלא ליוונא אחרא. אי דליאו גריס לסלקא ליה.
 תא חוי דיוסף אריס אמר חלמא לחוסי. ועל דא גרמו
 ליה לסלקא חלמיש תרין ופטרין סגין דלתעכב. רבי יוסי
 אמר חגלן. דכתיב ויסיפו עוד שנה אותו. מאי שנה אותו [1]
 דגרמו ליה קפדונין גדא. מה כתיב ויאמר אליהם שמעו
 נא סחלוס סיה אשח חלמיש. דבעא מנייהו דישמעון ליה.
 אישו ארעו ליה סווא חלמא. דאלמלא אינון אסמכו
 ליה ליוונא אחרא תכי אתקיים. ואינון אחיבו ואחרו
 סמלון פמלך עליהו אש מכל המשל בנו. מיד אמרו ליה
 פשרא דחלמא וגורו גורס. ובנין כך ויסיפו עוד
 שנה אותו [1]:

וַיִּלְכְּבוּ אחיו לרעות לאן אביהם בשכם. רבי שמעון
 אמר לרעות לאן אביהם כבעי ליה. מאי ארז
 וכקוד מלפילא. לאסגא עמחון שכינתא דליהי עמחון
 שריא. בניו דאינון סוו עשרה. דהא יוסף לא סוה עמחון.
 ובנימין אישו זעיר כבישא. ובנין כך אינון סוו עשרה.
 וכד חגלו סוה שכינתא בינייהו. ועל דא נקוד מלפילא.
 ובנין כך סומא דזביט ליה ליוסף אשתתפו כלסו כסדי שכינתא.
 ואשמישו לה כהדישוו כד עבידו אומאס. ועד דלתגליא
 מלס דיוסף לא שריא שכינתא עליה דיעקב. ואי תמא
 דשכינתא לא אשתתת עמחון. תא חוי דכתיב [2] שס
 עלו שששים שבטי יה עדות לישראל ליהדות לשם ה'. כללו
 דיקי וחסדי. קיומא דכל עמלא. קיומא אינון לעילא
 וספא:

וַיַּאֲמֵר ישראל אל יוסף בלא אחיך רועים בשכם
 לכה ושלחך אליהם. וכי יעקב שלימא דסוה רחיס
 ליה ליוסף מכל בניו. וסוה יעו דכל אחי סוו סמלא
 ליה

סראה מקומות ט דף קנב. ט דף קסג. ז תליס קכ"ד ז דף קפד.

זו הזר

מן החי והזו עוברים על מצות רכותם. שרדי ציה על בני
 נח מצוה ז. כמו שכתוב אך בשר בנפשו דמו לא תחלו.
 והם היו אוכלים אותו ועברו על מצות רכותם. אלא שיוסף
 אמר כך לפי דעתו [1] ועל זה נעשו. רבי יהודה אמר
 את דבתם רעה. כמו שביאר שנותנים עיניהם בבמת הארץ.
 זו היא דבתם רעה. להניק לכל אתון סדרגת שריין קודשת
 דכאנת מצד המסאה:

וַיִּשְׂרָאֵל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו
 ועשה לו כהנת פסים. ארז אלפז הוא
 שהקב"ה בשביל האהבה שהוא אוהב לישראל והקריבם
 אליו. כל שאר עמים עובדי עכו"ם שונאים להם לישראל.
 לפי שהם מרחקים וישראל מקורבים. ובוא וראה בשביל
 האהבה שאהב יעקב ליוסף יותר מאחיו. אע"פ שכלם היו
 לו אחים. מה כתוב. ויתגבלו אותו להמיתו. כל שכן עמים
 עובדי עכו"ם לישראל. בוא וראה כמד נרסה לו אותה
 האהבה שאהב לו יותר. שגרם לו שדגלה מאביו. וגלה
 אביו עמו. וגרם לכלם גלות וגם להשכינה שדגלתה ביניהם.
 ואע"פ שכן נגודה הגדה סכבר. רבי ביארו שבשביל כהנת
 פסים שעשה לו יותר. מה כתוב ויראו אחיו וגו' וישאלו
 אותו וגו' [1]:

וַיְחַלְמֵם יוסף חלום יתר לחיו וגו'. ארז יהודה סכאן
 שאין נצרך לו לאדם לספר חלומיו. אלא לזה
 האיש שאהב אותו. ואם לא. הוא גרם לו או שחלום
 הדוא נרפך לאופן אחר. או שהוא גרם לסלקו לארץ זמן.
 בוא וראה שיוסף בעבור שאמר החלום לאחיו. על כן נרמו
 לו לסלק החלום שחיס ועשרים - שנה שנתעכב. רבי יוסי
 אמר בניין. שכתוב ויסיפו עוד שנה אותו. מה שנה אותו [1]
 שגרמו לו קפדת בזה. מה כתוב ויאמר אליהם שמעו
 נא החלום הזה אשר חלמו. שנקב מרם שישמעו אליו.
 והוא הדועד להם חלום הדוא. שאלו הם היו סדפכים את
 החלום לאופן אחר כך דו' נתקם. אבל הם חשבו ואסרו
 דמלך המלך עליהו אם משל המשל בנו. מיד אמרו לו
 פתרון החלום וגורו גרדה לעכבו. ולפיכך כתוב ויסיפו עוד
 שנה אותו [1]:

וַיִּלְכְּבוּ אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם. רבי שמעון
 אמר לרעות צאן אביהם צדך לומר. מהו ארז
 וגם נקוד למעלה. אלא לרבות עמדם השכינה שדיתה שורה
 עמדם. לפי שהם היו עשרה. שרדי יוסף לא דיה עמדם.
 ובנימין שהוא הקטן דו' בבית. ולפיכך הם היו עשרה.
 וכאשר הלכו דיתה השכינה ביניהם. וע"כ נקוד למעלה
 ולפיכך בזמן שסכרו את יוסף שנתתפו כלם עם השכינה.
 והשתתפו לה עמדם כאשר עשו השבעה. ועד שנתגלה
 דבר יוסף לא שרתה השכינה על יעקב. ואפשר תאמר
 שהשכינה לא נמצאת עמדם. בוא וראה שכתוב [2] שסם
 עליו שששים שבטי יה עדות לישראל להדות לשם ה'. כלם
 צדיקים וחסידים. קיום של כל העולם. קיום דם למעלה
 ולמטה:

וַיַּאֲמֵר ישראל אל יוסף הלא אחיך רועים בשכם
 לכה ושלחך אליהם. וכי יעקב רחם שאהב
 את יוסף מכל בניו. והיה ידוע אחיו היו שונאים
 אותו

[1] לא שרדי מתכוון לרבר שקרי אלא שגרמה לו כך: [2] כי כיון שזאת היתה הסבה של תכלית שפיר יש ללמד מזה מה שנוכח לעיל
 [1] ארז מרלא קאמר לשנא אותו אלא שזא אותו. משמע שרמו לו שנאה גם במקום אחר. [2] כי יען כי נרמו שנאה וקפדת
 כשמים עליו עריו נתאחר קיום החלום:

אשר. למה שלח אותו אליהם. אלא הוא לא חשד אהם. שהיה יודע שכלם צדיקים. אלא שהקב"ה גרם כל זה. כשכל לקיים תורה שגור בין הבתרים. נמצא בספרי הקדמונים שגזרו אלה בני יעקב לשלם על חסד. מה שירד למצרים. שאלו היה יורד למצרים והם לא היו שלמים בו תהלה. היו יכולים המצרים לשלם לעולם על ישראל. ותקום בו ביוסף שנמכר לעבר שהם שלמו עליו. ותגלגל אח"כ שיוסף נעשה מלך המצרים היו עברים לו. נמצא ע"ז שישאל משה על כלם. הוא יהיה שיוסף הוא סוד ברית העליון ¹² כל זמן שנתקיים הברית נתקיימה השכחה עם ישראל בשלמות כראוי. כיון שנחלק יוסף סוד ברית העליון מן העולם. או השכחה ישראל כלם יצאו בגלות ויהי ביארנו שכתוב יוסף מלך המצרים על מצרים אשר לא ידע את יוסף ¹³ והכל היה מן הקב"ה כראוי. הוא וראה וימצאוהו איש. זה נבריא. וכיצדו שכתוב סוף וימצאוהו איש. וכתוב שם ¹⁴ האיש נבריא. אשר ראיתי בחזון בתהלה. והנה תועה בשודך. תועה בכל. תועה שבחם על ארצו. שהיה ספק אזהה שלום ולא סגא. והיה כקסם אהם ויאם סגא. ועל כן תועה בכל. ועל זה וישאלוהו האיש לאמר מה תבקש :

וַיֹּאמֶר האיש נעמו מה. א"ר יתרה הוא וראה יוסף אע"פ שארץ לא היו לו כהנים כאשר נפל בידם. הוא היה דם כמא כאשר נפלו בידו. והרי ביאר שכתוב ויטם אותם וידבר על לבם. בכל דבר על לבם. ובוא וראה מה כתוב ויאמרו איש אל ארצו. זה שמעון ולוי. שהם היו אחים הוא בכל. לפי שהיו באים סוד דין הקשה. ולפיכך הוצגו שלום הוא קעם של רצויה בעולם. כמש"כ אשר אפם כי עז ועברתם כי קשה :

וַיֹּאמֶר אליהם ראוהו אל תשכחו דם השליחו ארץ אל הכור הזה. א"ר יצחק אם נחשים ועקרבים היו בו. למה כתוב בראובן למען הגיל ארץ מידם להשיבו אל אביו. וכי לא חשש ראוהו לזה. שאותן נחשים ועקרבים ידבק לו. וא"כ אמר להשיבו אל אביו. וכתוב למען הגיל ארץ. אלא ראה ראוהו שזנב סודו בידו ארצו. לפי שירד כמה הם שונאים לו וירצוהו שלום לדתו אותו. אמר ראוהו מוטב להגיל לתוך הכור של נחשים ועקרבים. ולא יסוד בידו כשנאו שלא ירחיק עליו. כמאן אמרו יפיל אדם עצמו לאש או לכור של נחשים ועקרבים. ולא יסוד בידו משנאו. לפי שכמה המקום של נחשים ועקרבים. אם הוא צדיק. הקב"ה יעשה לו נס. ולפעמים וכות אבות תועה לו לזרם וינצל סודם. אבל כיון שנמסר בידו משנאו. מפעמים הם שיכולים להציל. ולפיכך אמר למען הגיל אותו מידם. מידם וקא. ולא כתוב למען הגיל אותו ולא יתיר. אלא אמר ראוהו ינצל מן ידיהם. ואם ימות בכור ימות. ולפיכך כתוב וישמע ראוהו ויצילהו מידם. הוא והוא כמה הסיבהו של ראוהו. שלפי שירד ששכחו ולו ההשתתפות והתחכמות והתחברות שלהם קשים הן. שכאשר התחברו בשבם הדת כל זכר. והוא לא ה' די להם אלא שלקדו הנשים והספי. וכסף חובב וכל הברכות וכל כלי יקר. וכל מה שנמצא בעיר. ולא ה' די להם כל זה אלא שאמר

לוי. אחרי שדר לוי לגביהו. אלא איש לא חשד עליהו. שהיה יודע וכלו יבאין. אלא קב"ה גרם כל זה. בגין לקיימה גויה דגור בין הבתרים. השכחה בספרי קדמוני דכפיון ארץ בני יעקב לשלם עליו יוסף. מד לא ימות למצרים. ולזלו הוא ימות למצרים ואינון לא שלמו ביה בקדמותא. וכלי מלראי לשלם עליון עליהו דישראל. והתקיימה ביה ביוסף דאזכר לעבדו דלוינון שלמו עליו. והסגלגל יוסף סוד מלכה לבשר ומלראי סוד עבדון לוי. השכחה ישראל שלמו על כלם. תא חזי יוסף דלוינון ביהם פלאה ¹⁵ כל אהנה דלמקיים ביהם. שכינתא לתקיים בסדייהו דישראל בשלם כדקא ימות. כיון דלמסלק יוסף ביהם פלאה השלמה. כדון שכינתא וישראל כלם בגלותא כפקו וידו וסא לקיימהו דכפיון יוסף מלך המצרים על מצרים אשר לא ידע את יוסף ¹⁶ וכלהו סוד מוטב קב"ה כדקא ימות. תא חזי וימצאוהו איש. זה נבריא. והאקומו כפיס סוף וימצאוהו איש. וכפיס סוף ¹⁷ והאיש נבריא. אשר ראיתי בחזון בתהלה. והנה תועה בשודך. תועה בכל. תועה שבחם על ארצו. שהיה ספק אזהה שלום ולא סגא. והיה כקסם אהם ויאם סגא. ועל כן תועה בכל. ועל זה וישאלוהו האיש לאמר מה תבקש :

וַיֹּאמֶר אלוהים נעמו מה. א"ר יתרה הוא וראה יוסף אע"פ שארץ לא היו לו כהנים כאשר נפל בידם. הוא היה דם כמא כאשר נפלו בידו. והרי ביאר שכתוב ויטם אותם וידבר על לבם. בכל דבר על לבם. ובוא וראה מה כתוב ויאמרו איש אל ארצו. זה שמעון ולוי. שהם היו אחים הוא בכל. לפי שהיו באים סוד דין הקשה. ולפיכך הוצגו שלום הוא קעם של רצויה בעולם. כמש"כ אשר אפם כי עז ועברתם כי קשה :

וַיֹּאמֶר אליהם ראוהו אל תשכחו דם השליחו ארץ אל הכור הזה. א"ר יצחק אם נחשים ועקרבים היו בו. למה כתוב בראובן למען הגיל ארץ מידם להשיבו אל אביו. וכי לא חשש ראוהו לזה. שאותן נחשים ועקרבים ידבק לו. וא"כ אמר להשיבו אל אביו. וכתוב למען הגיל ארץ. אלא ראה ראוהו שזנב סודו בידו ארצו. לפי שירד כמה הם שונאים לו וירצוהו שלום לדתו אותו. אמר ראוהו מוטב להגיל לתוך הכור של נחשים ועקרבים. ולא יסוד בידו כשנאו שלא ירחיק עליו. כמאן אמרו יפיל אדם עצמו לאש או לכור של נחשים ועקרבים. ולא יסוד בידו משנאו. לפי שכמה המקום של נחשים ועקרבים. אם הוא צדיק. הקב"ה יעשה לו נס. ולפעמים וכות אבות תועה לו לזרם וינצל סודם. אבל כיון שנמסר בידו משנאו. מפעמים הם שיכולים להציל. ולפיכך אמר למען הגיל אותו מידם. מידם וקא. ולא כתוב למען הגיל אותו ולא יתיר. אלא אמר ראוהו ינצל מן ידיהם. ואם ימות בכור ימות. ולפיכך כתוב וישמע ראוהו ויצילהו מידם. הוא והוא כמה הסיבהו של ראוהו. שלפי שירד ששכחו ולו ההשתתפות והתחכמות והתחברות שלהם קשים הן. שכאשר התחברו בשבם הדת כל זכר. והוא לא ה' די להם אלא שלקדו הנשים והספי. וכסף חובב וכל הברכות וכל כלי יקר. וכל מה שנמצא בעיר. ולא ה' די להם כל זה אלא שאמר

מראה כקוסות וז' הילא פ ט ד ק

זו הוזהר

לוי. אחרי שדר לוי לגביהו. אלא איש לא חשד עליהו. שהיה יודע שכלם צדיקים. אלא שהקב"ה גרם כל זה. כשכל לקיים תורה שגור בין הבתרים. נמצא בספרי הקדמונים שגזרו אלה בני יעקב לשלם על חסד. מה שירד למצרים. שאלו היה יורד למצרים והם לא היו שלמים בו תהלה. היו יכולים המצרים לשלם לעולם על ישראל. ותקום בו ביוסף שנמכר לעבר שהם שלמו עליו. ותגלגל אח"כ שיוסף נעשה מלך המצרים היו עברים לו. נמצא ע"ז שישאל משה על כלם. הוא יהיה שיוסף הוא סוד ברית העליון ¹² כל זמן שנתקיים הברית נתקיימה השכחה עם ישראל בשלמות כראוי. כיון שנחלק יוסף סוד ברית העליון מן העולם. או השכחה ישראל כלם יצאו בגלות ויהי ביארנו שכתוב יוסף מלך המצרים על מצרים אשר לא ידע את יוסף ¹³ והכל היה מן הקב"ה כראוי. הוא וראה וימצאוהו איש. זה נבריא. וכיצדו שכתוב סוף וימצאוהו איש. וכתוב שם ¹⁴ האיש נבריא. אשר ראיתי בחזון בתהלה. והנה תועה בשודך. תועה בכל. תועה שבחם על ארצו. שהיה ספק אזהה שלום ולא סגא. והיה כקסם אהם ויאם סגא. ועל כן תועה בכל. ועל זה וישאלוהו האיש לאמר מה תבקש :

כל מה שבשורה לקחו. שכתוב ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו. אמר ומה עיר גדולה כזו לא יכולה להציל מדם. אלמלי נער זה יפול בידיהם לא ישאירו ממנו עצם בעולם. וע"כ אמר טוב להצילו מדם. שהרי לא ישאירו ממנו שרידים בעולם. ולא יראה אביו ממנו כלום לעולם. ובאן אם ימות בבוד לא יאכלו אותו וישאר כל גופו שלם. ואשיבנו לאבי שלם. וע"כ כתוב למען הוציא אתו מידם להשיבו אל אביו. אע"פ שימות שם. ולפיכך אמר הילד איננו. ולא אמר איננו חי. אלא אמר איננו אפילו מת. כה וראה מה שעשה. שהוא בתוכה היה משרתה עצמו עבד. שכתוב לא נכנו נפש. ולא כתוב לא תבדוד נפש. והיא לא היה שם כשנמכר יוסף. שהרי כלם היו משמשים לאבירם כה ארז וארז יום אחר. ויום ההוא של ראובן היה. וע"כ נראה שבתם והוא שהיה השמשו שלו לא היה נאכר יוסף. ולפיכך כתוב וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבוד ויקרע את בגדיו. הנה אין יוסף חוקא אפילו מת. מיד וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו. ואפילו ראובן לא ידע מסבירה ההיא של יוסף. והרי ביארו ששנתהפה נפרם השכינה. וע"כ לא ידע ראובן מסבירה ההיא של יוסף ולא נתגלה לו. עד הזמן ההוא שנתגלה יוסף לאחיו :

(א) ויקחו את כתנת יוסף וישחמו שעיר עזים וגו'. הרי ביארו שבשכיל שדם השעיר דומה לדם אדם. אבל בוא וראה אע"פ שהענין עולה בהגון. שהקב"ה מודקק בדם בהצדיקים אפילו כחנם השערה. יעקב הגם שעשה מעשה כהגון. במה. בשכיל שהקריב אצל אביו שעיר. שהוא צד הרין הקשה. ועם כל זה לפי שהוא הקריב שעיר. ורימה בזה לאביו שהוא צד שלו [ו]ין נענש בשעיר אחר הזה שהקריבו לו בניו הדם שלו. בו כתוב ואת עורחת גויי העזים ה'בישה על ידיו ועל הלפת צואתו. לפיכך ויטבלו את הכתנת בדם. הקריבולו הכתנת לרמז לו. והכל זה לעומת זה. הוא גרם לו שכתוב ויחדד יחזק חדרה גדולה עד מאד. לפיכך נרמז לו שחדד חדרה בזמן ההוא. שכתוב חבר נא הכתנת בנג דוא אם לא. רבי הייא אמר בו כתוב והאנה זה בני עשו אם לא. אצלו כתוב הכתנת בנג דוא אם לא. לפי שהקב"ה מודקק בדם בהצדיקים בכל מה שהם עושים. (ב) רבי יהודה אמר בשכיל חדרה ההיא שהחדיד יעקב ליחזק אביו. נענש יעקב בעונש יוסף. שחדד חדרה כוונשע שאמר לו זאת סניאנו. יחזק אמר מי אפוא. ובאפשה נענש יעקב. שכתוב אפשה הם רועים. ושם נאכר יוסף ונענש יעקב. אע"פ שהקב"ה הכביס על ידו באותן הברכות. הוא נענש כל עונש ההוא :

(ג) וירדו שם יתרה וירד יתרה מאת אחיו. א"ד אבא כיון שראו כל רשעבים צער ההוא של אבירם התנצחו בודא. ונתנו לבם על יוסף שיפדוה אם יסצאו אחוה. כיון שראו שאין יכולים. חזרו אצל יתרה והעבירו אותו מעליהם. לפי שראו היה סלך עליהם. והא העבירוה מעליהם :

וירא שם יתרה כי איש כנעני. וכי כנעני יהיה. אלא הרי ביארו זה החברים ו'ין חתד יתלד בן ויקרא את שמו ער. שלשה בגים היו לו ליתדה. ולא נשארו מדם

כל מה דמתקלה נמלו. דכתיב ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו. אמר ומה קרמא רבתיא כי האי לא תשתביז מנאן. אלמלי רביא דא יפול בידיוהו לא ישרון מניס אומלא בעתה. וע"ד אמר טב לאשתכחא ליה מנייהו. דהא לא ישרון מניס תשתרוהא בעתה. ולא ימחי אבא מניס כלום לעלמין. וסבא אי ימות לא יכלין ליה וישתאר כל גושיה שלים ותתיב ליה לאבא שלים. וע"ד למען הילל אותו מידם להשיבו אל אביו. אע"פ דמות הסם. ובג"כ אמר הילד איננו. ולא אמר איננו חי. אלא אמר איננו אפילו מת. כה וראה מה שעשה. שהוא בתוכה היה משרתה עצמו עבד. שכתוב לא נכנו נפש. ולא כתוב לא תבדוד נפש. והיא לא היה שם כשנמכר יוסף. שהרי כלם היו משמשים לאבירם כה ארז וארז יום אחר. ויום ההוא של ראובן היה. וע"כ נראה שבתם והוא שהיה השמשו שלו לא היה נאכר יוסף. ולפיכך כתוב וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבוד ויקרע את בגדיו. הנה אין יוסף חוקא אפילו מת. מיד וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו. ואפילו ראובן לא ידע מסבירה ההיא של יוסף. והרי ביארו ששנתהפה נפרם השכינה. וע"כ לא ידע ראובן מסבירה ההיא של יוסף ולא נתגלה לו. עד הזמן ההוא שנתגלה יוסף לאחיו :

א) ויקחו את כתנת יוסף וישחמו שעיר. עזים וגו'. א) חוקמא דבגין דתמא דתעיר דתמא (תמא דב"ב) לכל תא חי אג"ר דתמא אפילו דקדא חס. קב"ה מודקק טב בהצדיקים אפילו כחוכ הסמרה. יעקב טב שודא דקדא יתה. במח. בגין דהקריב לבני אביו שעיר. דלית סמרה דתמא קב"ה. ועם כל זה בגין דלית הקריב שעיר. ותמא ליה ללבו דלית סמרה דלית [ו]ין אשתכחא כסאי אעיר אחרת דהקריבו ליה בני דתמא דלית. ביה כתיב ואת עורחת גויי הכזים סלביס על ידיו ועל חלקה אחריו. ע"כ ויטבלו את הכתנת בדם. הקריבו ליה כסומא לאשתכחא ליה. אצלו דא לבקל דא. איסו גריס דכתיב ויחדד יחזק חדרה גדולה עד מאד. בג"כ נרמז ליה וחדד חדרה כסאי אומא. דכתיב סכר נא סתתת בך סיא אם לא. רבי הייא אמר ביה כתיב אשתכחא זה בני עשו אם לא. ליה כתיב אשתכחא בך סיא אם לא. בגין דקב"ה מודקק טב בהצדיקים בכל מה שהם עושים. (ב) רבי יהודה אמר בגין סיא חדרה דלמאיד יעקב ליחזק אביו. אשתכחא יעקב בעונש דיוסף. וחדד חדרה כסאי כסמא דלמחו ליה זאת מלאה. יוסף אמר מי אפוא. ובאפשה נענש יעקב. דכתיב הייס סס רועים. ותמן יוסף תשתביז ושתעניש יעקב. ואג"ר דקב"ה אשתכחא על ידו בחרטן ברכתן. איסו אשתכחא כל סיא כסמא :

(ג) וירדו שם יתרה וירד יתרה מאת אחיו. א"ד אבא כיון דחמו כלסו שצפן סיא סמא לערל דלבוהו אשתכחו דוא. וסיבו נרמייכו פליה דיוסף דישון ליה אלמלי יסכחון ליה. כיון דחמו דלל יכילו. אכדו לגבי דיאודה ואצברו ליה מעליהו. בגין דלית סוס מלכא פליהו. וכדין אשתכחו מעליהו :

וירא שם יתרה כי איש כנעני. וכי כנעני סוס. אלא סא חוקמא חבירא ו'ין וסכר ועלד בן ויקרא את שמו ער. תלם צפן סוס ליה ליהודה. ולא תשתרוה מנייהו

יראה מקומות ט דק קס : ט ד קס : ט ד קס : ט ד קס :

מלמעבד פירין . כגון דין דלא בעא למיסב אתתא . לית ליה תקנה לעולם . מעות לא יוכל לתקן . לפי שלא רצה ליטא אשה ולהשתדל כפריה ורביה . וזה שהשתדל ונשא אשה ולא יוכל זה . מתתקן בנאותא הקרוב אליו . שהיא אחיו . וזה שמת בלא בנין . כאשר יוצא מזה העולם . איש הזה אינו נכנס לפנים מן הפרוכת (כז) ואינו נוטל חלק בעולם ההוא . ונשמתו אינה נכללת בהמקום שכל הנשמות נכללות ושנלקחה רמיתו משם . וש"כ ונברתה הגפס ההיא כ"פני . וכיון שכן הוא . ברא לו הקב"ה גואל שיתאל אותו מיד הכתובים . וזהו אחיו הקרוב אליו . שנאמר (ח) כי ישבו אחים יחדו וגו' . וכתוב בא אל אשת אחיך ויבם אותה וגו' . לפי שנשמתו אינה נכנסת לפני הקב"ה . אלא שהיא עומדת מבחוץ . לפי שלא זכה להאיר בזה העולם בנפך ההוא . מי שאינו זוכה במקום הזה יצא למקום אחר ויזכה בו . כרמיון זה עץ הדולק והאור אינו עולה . מכיס בו להחיות מסקומו ויעלה בו האור ויאר . עץ הוא האדם . שכתוב (ט) כי האדם עץ השדה . אם נודחו באשה ולא זכה לבנים . חי הוא עץ הדולק והאור אינו עולה . כלומר נשמתו לא זכתה בזה הגוף להאיר . אלא שהיא בחשך . . ובוא וראה אע"פ שהאדם עוסק בתורה ויבם ולידה . אם מקרו ומעינו קים בו על חנם . אין לו סקום ליכנס פנים מן הפרוכת . בוא וראה כמה חס הקב"ה על מעשיו . לפי שרוצה שיתתקן האדם ולא יהי נדחה מעולם הבא . הקב"ה נמט עיניו בזה העולם . אם הצליחו טובים . ואם לא הצליחו עוקרים ושבו נוסע אותם אפילו כמה פעמים . ולכן כ"ר דרכי הקב"ה כלם לטוב ולתקן העולם . מה כתוב בא אל אשת אחיך ויבם אותה . שהרי יהודה וכל השבטים היו יודעים זאת . ועיקר הדבר והקם רוע . לפי שרוע הדין נצרך לתקן הדבר . שיהי נעשה גוף לתקון . שלא יהי נפיר הנזע משרשו כראוי להיות . וש"כ (י) ואדם על עפר ישוב (כ"ח) וכאשר מתתקנים אח"כ כראוי . אלה הם שנשבתים בעולם ההוא . לפי שהקב"ה רוצה בהם . ולפיכך כתוב (י) ושבח אני את המתים שכבר מתו דוקא (כ"ח) מן החיים אשר המה חיים עדנה . מהו עדנה . כמ"כ אחרי בלותי היתה לי עדנה (כ"ח) וכתוב (י) ישוב עולמו — :

מלמעבד פירין . כגון דין דלא בעא למיסב אתתא . לית ליה תקנה לעולם . מעות לא יוכל לתקן . בנפך דלא בעא למיסב אתתא ולאשתדל בפריה ורביה והוא לאשתדל וכנס אתתא ולא יוכל . דא מתתקן בפריה דקריב ליה . דהוא אחיו . והסוף רמית בלא בנין כד נפיק מהאי עולמא . הסוף בר נש לא עאל בפגורא וכדו ולא נפיל חולק בהסוף עלמא וכ"פתיס לא אתכלילם באתר דכל נשמתין אתכלילו ואתגור דיוקניה מתמן . הס"ד וכתרה דפסס ההיא מלפני סויל וכדון הוא . ברא ליה קב"ה פרוק דפסרוק ליה מידא דמחבלין . ודא אחיו דקריב ליה . שנאמר (ח) כי ישבו אחים יחדו וגו' . וכתוב בא אל אשת אחיך ויבם אותה וגו' . בנין דשמתיה לא עלתה קמיה קב"ה . אלף היא קיימת לכר . בנין דלא זכה לאכסרה בהאי עלמא בהסוף גופא מאו דלא זכי בהאי אתר יסך לאתר אחרא ויזכי ביה . כנוונא דא אע"פ דלדיק ונסורא לא סליק . יבססין ליה ויסלק נסורא ביה ויכסיר . אע"פ הוא חסד . דכתיב (ז) כי האדם עץ השדה . אי אודחו באתתא ולא זכי לבנין . דא הוא אע"פ דלדיק ונסורא לא סליק . כלומר נשמתיה לא זכתה בהסוף גופא לאתסרה . אלף ליה בהסוף . ותא תוי אע"פ דבר נש אתתא באורייתא ימחא ויליחא ימחוייה ומחוייה קיימא ביה למנא . לית ליה אתר לאתלא לפגורא . (ג) תא חיי כמה חס קב"ה על עובדיו . בנין דקא בני דיתתקן ולא יתאבד . מהסוף עלמא דלתי . קב"ה נמט אלפין בהאי עלמא . אי אללחו יאות . לא אללחו אתקרי לון וסתל לון אפילו כמה זמנין . ובנין כך כל ארמיה דקב"ה כלסו לסב ולאשתקא עלמא . מאי כתיב בא אל אשת אחיך ויבם אותה . דהא יהודה וכלסו שססין סוו ידעי דא ופקרא דמלתא והקם רוע . בנין דהסוף רוע אלסריך לאתתקא מלס . ולמגלס גולמא לתקונא דלא יתפרס געא משרשיה כדקא יאות . הס"ד (ז) ואדם על עפר ישוב (כ"ח) וכד מתתקן לבתר כדקא יאות . אלפין משתבחין בהסוף עלמא בנין דקב"ה אתרעי בכו . ובג"כ כתיב (י) ושבח אני את המתים שכבר מתו דוקא (כ"ח) מן החיים אשר המה חיים עדנה . מאי עדנה . כד"א אחרי בלותי היתה לי עדנה (כ"ח) וכתוב (י) ישוב עולמו — :

(י) וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אותו . א"ר חייא תא חיי כמה חס קב"ה על עובדיו . בנין דקא בני דיתתקן ולאשתדל בפריה ורביה והוא לאשתדל וכנס אתתא ולא יוכל . דא מתתקן בפריה דקריב ליה . דהוא אחיו . והסוף רמית בלא בנין כד נפיק מהאי עולמא . הסוף בר נש לא עאל בפגורא וכדו ולא נפיל חולק בהסוף עלמא וכ"פתיס לא אתכלילו ואתגור דיוקניה מתמן . הס"ד וכתרה דפסס ההיא מלפני סויל וכדון הוא . ברא ליה קב"ה פרוק דפסרוק ליה מידא דמחבלין . ודא אחיו דקריב ליה . שנאמר (ח) כי ישבו אחים יחדו וגו' . וכתוב בא אל אשת אחיך ויבם אותה וגו' . בנין דשמתיה לא עלתה קמיה קב"ה . אלף היא קיימת לכר . בנין דלא זכה לאכסרה בהאי עלמא בהסוף גופא מאו דלא זכי בהאי אתר יסך לאתר אחרא ויזכי ביה . כנוונא דא אע"פ דלדיק ונסורא לא סליק . יבססין ליה ויסלק נסורא ביה ויכסיר . אע"פ הוא חסד . דכתיב (ז) כי האדם עץ השדה . אי אודחו באתתא ולא זכי לבנין . דא הוא אע"פ דלדיק ונסורא לא סליק . כלומר נשמתיה לא זכתה בהסוף גופא לאתסרה . אלף ליה בהסוף . ותא תוי אע"פ דבר נש אתתא באורייתא ימחא ויליחא ימחוייה ומחוייה קיימא ביה למנא . לית ליה אתר לאתלא לפגורא . (ג) תא חיי כמה חס קב"ה על עובדיו . בנין דקא בני דיתתקן ולא יתאבד . מהסוף עלמא דלתי . קב"ה נמט אלפין בהאי עלמא . אי אללחו יאות . לא אללחו אתקרי לון וסתל לון אפילו כמה זמנין . ובנין כך כל ארמיה דקב"ה כלסו לסב ולאשתקא עלמא . מאי כתיב בא אל אשת אחיך ויבם אותה . דהא יהודה וכלסו שססין סוו ידעי דא ופקרא דמלתא והקם רוע . בנין דהסוף רוע אלסריך לאתתקא מלס . ולמגלס גולמא לתקונא דלא יתפרס געא משרשיה כדקא יאות . הס"ד (ז) ואדם על עפר ישוב (כ"ח) וכד מתתקן לבתר כדקא יאות . אלפין משתבחין בהסוף עלמא בנין דקב"ה אתרעי בכו . ובג"כ כתיב (י) ושבח אני את המתים שכבר מתו דוקא (כ"ח) מן החיים אשר המה חיים עדנה . מאי עדנה . כד"א אחרי בלותי היתה לי עדנה (כ"ח) וכתוב (י) ישוב עולמו — :

(י) וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אותו . א"ר חייא תא חיי כמה חס קב"ה על עובדיו . בנין דקא בני דיתתקן ולאשתדל בפריה ורביה והוא לאשתדל וכנס אתתא ולא יוכל . דא מתתקן בפריה דקריב ליה . דהוא אחיו . והסוף רמית בלא בנין כד נפיק מהאי עולמא . הסוף בר נש לא עאל בפגורא וכדו ולא נפיל חולק בהסוף עלמא וכ"פתיס לא אתכלילו ואתגור דיוקניה מתמן . הס"ד וכתרה דפסס ההיא מלפני סויל וכדון הוא . ברא ליה קב"ה פרוק דפסרוק ליה מידא דמחבלין . ודא אחיו דקריב ליה . שנאמר (ח) כי ישבו אחים יחדו וגו' . וכתוב בא אל אשת אחיך ויבם אותה וגו' . בנין דשמתיה לא עלתה קמיה קב"ה . אלף היא קיימת לכר . בנין דלא זכה לאכסרה בהאי עלמא בהסוף גופא מאו דלא זכי בהאי אתר יסך לאתר אחרא ויזכי ביה . כנוונא דא אע"פ דלדיק ונסורא לא סליק . יבססין ליה ויסלק נסורא ביה ויכסיר . אע"פ הוא חסד . דכתיב (ז) כי האדם עץ השדה . אי אודחו באתתא ולא זכי לבנין . דא הוא אע"פ דלדיק ונסורא לא סליק . כלומר נשמתיה לא זכתה בהסוף גופא לאתסרה . אלף ליה בהסוף . ותא תוי אע"פ דבר נש אתתא באורייתא ימחא ויליחא ימחוייה ומחוייה קיימא ביה למנא . לית ליה אתר לאתלא לפגורא . (ג) תא חיי כמה חס קב"ה על עובדיו . בנין דקא בני דיתתקן ולא יתאבד . מהסוף עלמא דלתי . קב"ה נמט אלפין בהאי עלמא . אי אללחו יאות . לא אללחו אתקרי לון וסתל לון אפילו כמה זמנין . ובנין כך כל ארמיה דקב"ה כלסו לסב ולאשתקא עלמא . מאי כתיב בא אל אשת אחיך ויבם אותה . דהא יהודה וכלסו שססין סוו ידעי דא ופקרא דמלתא והקם רוע . בנין דהסוף רוע אלסריך לאתתקא מלס . ולמגלס גולמא לתקונא דלא יתפרס געא משרשיה כדקא יאות . הס"ד (ז) ואדם על עפר ישוב (כ"ח) וכד מתתקן לבתר כדקא יאות . אלפין משתבחין בהסוף עלמא בנין דקב"ה אתרעי בכו . ובג"כ כתיב (י) ושבח אני את המתים שכבר מתו דוקא (כ"ח) מן החיים אשר המה חיים עדנה . מאי עדנה . כד"א אחרי בלותי היתה לי עדנה (כ"ח) וכתוב (י) ישוב עולמו — :

והסר
מראה מקומות (א) דברים כ"ב (ב) דברים כ"ג (ג) דברים כ"ד (ד) איוב ל"ד (ה) קהלת ד' (ו) איוב כ"ג (ז) ד' קפת . (ח) תהי"ס ט' (י) ישעי' א'
זיו הזהר
(כז) היינו מקום משכן הנשמות תחת כנפי השכינה ; (כח) פי' שישבו יהתלגל בזה הקול"ם [כז] פי' שהלכו בלי בנין . והיינו שכבר כחו . כי הם נקראים סתים .ם בחייהם [כז] פי' שיתגלגל עוד הפקם בין החיים ויבא לחיים חרשים ;

והסר
מראה מקומות (א) דברים כ"ב (ב) דברים כ"ג (ג) דברים כ"ד (ד) איוב ל"ד (ה) קהלת ד' (ו) איוב כ"ג (ז) ד' קפת . (ח) תהי"ס ט' (י) ישעי' א'
זיו הזהר
(כז) היינו מקום משכן הנשמות תחת כנפי השכינה ; (כח) פי' שישבו יהתלגל בזה הקול"ם [כז] פי' שהלכו בלי בנין . והיינו שכבר כחו . כי הם נקראים סתים .ם בחייהם [כז] פי' שיתגלגל עוד הפקם בין החיים ויבא לחיים חרשים ;

(א) ותסר בגדי אלמנותה מעליה ותכס בצעיף והתעלף וגו'. בוא וראד תמר בת כהן היתה. וכי תעלה על דעתך שהיא הלכה בשביע לוגות עם חמיה. הלא היא צניעות נמצאה בה תמיד. אלא ריא צדקת היתה ובחכמה עשתה זאת. שהרי היא לא הפקירה עצמה אליו. אלא לפי שידעה ידעה וחכמה הבינה. ועל כן היא באה אליו לעשות חסד ואמת. ועבור זה באה והשתדלה בעסק זה. והקב"ה עשה סיוע שם במעשה שהוא ונתעברה מיר. והכל היה כסנו. ואם השאל מפני מה לא הביא הקב"ה בנים האלה מאשה אחרת. למה מרן. אלא ודאי שריא נצרכה למעשה הזה ולא אשה אחרת. שתי נשים היו שטרן נבנה וזע יהודה. ובאו מהן דוד המלך ושלמה המלך וכדן המשיח. ואילו שתי נשים זו כזו. תמר ורות שמתו בעליהן בתחלה. והן השתדלו למעשה הזה. תמר השתדלה אצל חמיה שהוא קרוב יותר לבניו שמתו. מפני מה היא השתדלה אצלו. שכתוב בי ראתה כי גדל שלה והיא לא נתנה לו אשה. ועבור זה השתדלה במעשה הזה אצל חמיה. רות מת בעלה ואח"כ השתדלה במעשה זה אצל בעה. שכתוב ותגל מרגלותי וחשכתי. והשתדלה עמו ואח"כ ילדה אה עובר. ואם תשא"ל למה לא יצא עובר מאשה אחרת. אלא ודאי היא נצרכה לזה ולא אשה אחרת. ומשמתי אלה נבנה ונתיסד וזע יהודה. ושתייהן בכשרות עשו לעשות חסד עם אותן המתים. שיתתקן העולם אח"כ. והקב"ה עזר במעשה ההוא. והכל היה כראוי :

(ב) ותשב בפתח עינים אשר על דרך תמנתה. א"ר יהודה מעוות של צדקת אחת יצאו הרבה טובות לעולם. וכי היא. תמר. שכתוב ותשב בפתח עינים. א"ר אבא פרשה זו מיכתה שדתורה נסתר ונגלה. הרי חפשיי בכל התורה ויא מצאתי מקום שנקרא פתח עינים. אלא הכל נסתר וסודי סודות הוא. ולמדנו מה ראתה צדקת זו למעשה זה. אלא שירעה בבית המדרש דרכי הקב"ה. איך מנה זה העולם עם האנשים [כח] ולפי שידעה זאת. הקים הקב"ה דבר זה על ידה. וענין זה מתאים כמו שילמדנו שמונחת היתה בת שבע מן ששת ימי בראשית לריות אמו של שלמה המלך. אף כאן מונחת היתה תמר לזה כיום שנברא העולם. ותשב בפתח עינים. מרד פתח עינים. כמו שכתוב והוא יושב פתח האהל [כסן] רבי אלעזר אמר פרשה זו ביארנו בסוד עליין בכמה אופנים. וזבן רק לאחר העיין. מסנה יש להבין סודות דרכי קב"ה ודינו בכ"י נקום. והוא ידעה והקדימה עצמה לרבר זה להשלים דרכי קב"ה. בשביע שיצאו ממנה מלכים ושרים. רעידים למשל בעולם. וגם רות עשתה כך :

(ג) ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר וגו'. מרד הורד. שרשכים הקב"ה במעשה ההוא. לקים גזרה שלו שגור בין הבתרים. שכתוב ידוע תדע כי גר יהיה ורעך וגו'. ויקנהו פוטיפר. לענין חמא קבאו ובוא וראה מיום שהוא של מכירת יוסף. נפרש יעקב מן תשמוש המטה ושאר אב"ל. עד היום ההוא שנתבשר בשורת יוסף :

ויהי מראה מקומות (א) 97 קפח (ב) חרעס פל (ג) 97 קפח

(א) ותסר בגדי אלמנותה מעליה ותכס בצעיף ותתעלף וגו'. תא חוי תמר בת כהן הוה וכי סלקא דעתך דלויסי אולא בנין לאוהרה עם חמיה. דהא לויסי לניעותא דשכתת בה תדיר אלל לויסי דקדת הית ובחכמה עבדת הוי דהא לויסי לה דפקרת גרמא לגביה. אלל בנין גידועיה ידעת וחכמתא דתכלת ועל דא לויסי התת לגביה לתעבד מיכו וקאסו וע"ד חמת ואשתדלת צעסקא דא וקב"ה עבד כיועית תמן צהסוה עובדא ואתעברת יוד וכלל הוה מניה וחי תימא אחמי לא לויסי קב"ה אינון בנין מאתרא אחרא אחמי מן דא אלל ודחי לויסי אלסריכא לעובדא דא ולא אתמא אחרא תרין נשין היו דמייכו אצבני ורע"ל דיוסדס והמו מנייכו דוד מלכא ושלמה מלכא ומלכא משיחא ואלין תרין נשין דא כנויבא דהא תמר ורות דמיתו בצעליהו בקדמיתא ואינון השתדלו לעבדה דא תמר אשתדלת לגבי חמוה דלויסי קריב יתיר לבניו דמיתו מאי שעמא לויסי אשתדלת לגביה דכתיב כי ראתה כי גדל שלה והיא לא נתנה לו לאשה. ובנין דא אשתדלת צעובדא דא לגבי חמוה רות מית בעלה ולבשר אשתדלת צעובדא דא לגבי דכינו דכתיב ותגל מרגלותי ותשכב ואשתדלת צהסיה ולבשר אולידת ליה לעובד. וחי תימא אחמי לא נפיק עובד מאתמא אחרא אלל ודחי לויסי אלסריכת ולא אתמא אחרא. ויתרין אלין אתבני ואשתכלל ורע"ל דייודס ותריייהו בכשרות עבדו למעבד מיכו עם אינון מתייאל לאתתקלא לעלח לבשר. וקב"ה סייע צהסוה עובדא וכלל הוה כדקא יאות :

(ב) ותשב בפתח עינים אשר על דרך תמנתה. א"ר יהודה מחלפותא דקדת חרל נפקן כמה סבאן לעלמא ומאן הוי תמר דכתיב ותשב בפתח עינים. א"ר אבא פרשתא דא מוכה דאורייתא סתים וגילוי הא אסתכלנא באורייתא כלא ולא אסתכלא חרל דחקרי פתח עינים. אלל כלא סתים ורזין דרזין הוא ותינא מאי חמתא דקדת זו לעובדא דא. אלל ידעת צביתא דחמוה"א דרחוי דקב"ה. היך מדבר הוי עלמא עם בני נשא [כסן] ובנין דכוי ידעת דא. קב"ה אוקיס מלה על ידכא ואלא הא כמה דתיקן אודמית הוה צת שבע מן ששת ימי בראשית למחוי אחיה דשלמה מלכא אוק כהא אודמית הוה תמר ללא מיומא דהתבני עלמא. ותשב בפתח עינים מאן פתח עינים. כד"א והוא יושב פתח האהל [כסן] רבי אלעזר אמר פרשתא דא אוקימנא ברוא עילאש בכמה נוונין. כד יסתכלון מלי מנה ישתמע רזין דאורחוי דקב"ה ודינוי בכל אחר וחי ידעת ואקדימת גרמאש למלה דא למשלמא אורחוי דקב"ה בנין דינפקו מנה מלכין שליטין. דומיין לשלמאש על עלמא ורות כהאי נוואל עבדת.

(ג) ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר וגו'. מאי הורד. דאשתכס קב"ה צהסוה עובדא לקיימא גזרה דלויסי דגור בין הבתרים. דכתיב ידוע תדע כי גר יהיה ורעך וגו'. ויקנהו פוטיפר. לטסר חמאש קניה ליה ותא חוי מהסוה יומא דהסוה עובדא דיוסף אתפריש יעקב משייבס דערסא ואשתאר צבלל. עד הסוה יוזא דאתבשר בצורל דיוסף :

ויכי

זו הזהר

[כח] פ"ל שידעה מיד התיקון נשמות ע"י נגול : [כסן] פתח האהל ברשו על מרת שלכות וכן באן היא היתר מווננת שילוד שגנה שלכות בית דוד :

(א) וַיְהִי ה' אֵת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצִילָה יֵגִי אִדְר יוֹסֵף
 תָּח חוֹי כִּכֵּל אֲחֵר לְדַקְיֹא אֹלִי קִבְיָה
 נְסִיר לֹן וְלֵא שְׂבִיק לֹן. דוד אחר גם כי אלך בגי' ללוח
 לא אירא רע כי אמת עמדי בשפק ומשנתקן ה' ימחוני
 בכל אחר לדקיא אולי שכינה אולא עז'הוּן ולא שביק
 לון יוסף אול בגי' ללוח ונחמו ליה ליגרים שכינה
 הו' עז'הוּן ה'ה'ד ויהי ה' א' את יוסף ובגין ה'הו' עז'הוּן
 שכינה בכל מה דהו' עביר הו' מלל' בידה דלפלו
 מה דהו' בידה. והו' תבע ליה מאריה בגוונ' אחר' הו'
 מתהפק בידה לכהו' גיוונ' דרעו'ה' דאחרי' הו' רעי ביה. כז'ס
 דלת אחר וירא ארניו כי ה' אמו וכל אשר הוא עושה ה'
 מללו' בירו. י'ג'ה בירו ודלי כי ה' אמו. תח חוֹי וידע
 ארניו כי ה' ה'הו' לא כתיב אל' וירא ארניו דה' בעיניו
 הו' חמי עובד' דיסין בכל יומ'. דקב'ה עביר בידה
 ועל ד' ויבדק ה' את בית המלרי בגלל יוסף. קב'ה
 נסיר לון לדקיא ובגי'הו'ן נסר לון לרש'ג'ה' דה'
 רשיע' מתבדקין בגי'הו'ן לדקיא. יוסף אחר'ך מאריה
 בגי'הו' וחי' לא יכיל לאשכח' בזותיה מי'ה ולנפק' לחירו
 ולבתי' אעיל ליה ב'ית הססר כד'א' (ב) ענו כככל רגלו
 ברול ב'ה' נפשו. עד לבתי' קב'ה אפי' ליה לחירו
 ושלג'ה על כל חרע'ה דמלרי'

(ג) וַיְהִי אֲחֵר הַדְּבָרִים הַאֵלֶּס וַתִּסַּח וַתִּסַּח אֲדִנְיֹו חַת עֵינֵיהּ
 חל יוסף א'ר אלעור ויהי אחר הדברים האלה
 מאי הו' הא חיקו'ה אחר ד' די'ר הרע יקסר'ן א'הו'
 דרג'ה דאחר הדברים א'ן בגין דיוסף יב' ליה דוכח' לקסר'ן
 דהו' יוסף מסלסל בשערי' ואתק'ן גרמיה וקיס'
 ליה כד'ן אחי'ב' דוכח' לי'ר הרע לקסר'ן דאחר ומה א'ו'
 דהו' מתבל' עליה. ויוסף מקיס' גרמיה ומסלסל בשערי'
 כד'ן אח'רי ב'ה דוכח' וקסר'ני ליה

(ד) וַיְהִי כַּדְּבָרָה אֵל יוֹסֵף יוֹסֵף וַיֹּסֵף וַיֹּסֵף וַיֹּסֵף
 הו' דק' אולי ומפתי לון לבני נש' בגין לאס'ה'ה
 הורחיי'ו ולאח'דק'ה כ'ו. בכל יומ' ויומ'ה וכל עיר'ן ועיר'ן
 ספי ליה לבני' מאורח' דק'ש' בגין לחי' ליה מאורח' דהיי'
 ולאח'שכ' ליה לגי'הס. זכ'ה א'הו' מאן דנפ'ר אורח'ו וס'ב'לו
 בגין דל' אתדב' ב'ה. היינו דכתיב ויהי כדברה אל יוסף
 יוס' יוס' ולא שמע אלי'ס. ב'ה דלוי' אחר' ליה בכל יומ'ה
 דה' רוח מס'ה'ה י'ר הרע א'הו' מפתי ליה לבר נש' בכל
 יומ'ה לשכ' אלה' נו גי'הס ולאח'דנ' תמן. להיו' עמה ת'ח
 חו' כד' ע'ר נש' אתדב' כה'הו' ס'ר'ה. א'תמ'ך א'ת'ר'ה
 וה'סת'ל' עמה כה'הו' ע'למ'ה. וה'סת'ל' עמה כע'למ'ה א'ה'ר'ה ת'ח
 חו' ה'הו' ס'ר'ה מס'ה'ה מ'וול' חו'ה' (כל'ו'הו' א'הו' כדכתיב (ה) א'ל
 ת'אחר ל'ו. ל'ו'ה מ'מ'ס. זכ'ה א'ת'ד'ן מאן ד'אס'פי אורח'ו מן
 אוריית'ה. זכ'ה א'ת'ד'נו א'ינון ח'יב'ין דע'למ'ה ל'ית לון ה'סימ'ו'ת'
 קב'ה'ס. מאי כתיב ויהי כהיו'ס ה'ז ויב' א'ה'ית'ה לע'ש'ו'
 מלאכ'הו' ו'ח'ן א'יש מ'אנ'שי' ה'ב'ית ש'ס ב'ג'ת. ויהי כהיו'ס ה'ז.
 יומ'ה ד'ה'ה'ר' ש'ל'פ' ע'למ'ה ונח'ת'ה לאס'פ'ה לבני נש' א'ימ'ת'.
 יומ'ה ד'ה'ת'י ב'ג' לאח'ה' ב'ח'י'ת'ה על ח'ז'ב'י. או לאח'דל'ה'
 ב'אוריית'ה' ולמ'ע'ד פקודי ב'אוריית'ה. וכד'ן כה'הו' ונח'ת'ה נח'ת'
 בגין לאס'פ'ה לבני ע'למ'ה. ויב' א'ה'ית'ה לע'ש'ו'ת מלאכ'הו'.
 בגין לאח'דל'ה' ב'אוריית'ה' ולמ'ע'ד פקודי ב'אוריית'ה. ד'ה'הו'
 מלאכ'הו' דבר נש' כה'הו' ע'למ'ה. וכ'ון דע'ב'ידת'ה דב'ג' כה'הו'
 ע'למ'ה הו' ע'ב'ידת'ה דקב'ה' ע'ני ליה לב'ג'ן למ'הו' מקי'פ'ה כ'ארי'
 ככל

(ה) וַיְהִי ה' אֵת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצִילָה יֵגִי אִדְר יוֹסֵף
 כו' וראה בכל מקום שהצדיקים דו'לים הקב"ח
 שומרים ואין עוונם. דוד אמר גם כי אלך בגי' צ'למ'ת
 לא אירע רע כי אמת עמדי בשכ'ך ומשע'ת'ה המ' ינחמני.
 ככל מקום שהצדיקים הולכים השכינה ה' לצ'ת עמדם ואין
 עונם. יוסף הלך בגי' צ'למ'ת. והורידוהו' למצרים. השכינה
 היתה עמו. זש"כ ויהי ה' את יוסף. ויפי שהיה עמו
 השכינה. בכל מה שהיה עושה היה מגליה בירו. שאפילו
 מה שהיה בירו. והיה נבקשו רבונו הרבר כאופן אחר. היה
 הרבר נהפך בירו לאופן ההוא שרצין רבונו היה כו. כמ'
 שכתוב וירא ארניו כי ה' אמו וכל אשר הוא עושה ה'
 מצליח בירו. מצליח בירו וראי כי ה' אמו. כוא וראה וידע
 ארניו כי ה' אמו לא כתוב. אלא וירא ארניו. שר'י בעיניו
 היה רואה מעשה נסים בכל יום. שהקב"ה עשה בירו.
 ועל כן ויבדק ה' את בית המצרי בגלל יוסף. דקב'ה
 שומר את הצדיקים. ובעבורם שומר הרשעים. שהרי
 הרשעים מתבדקים בעבור הצדיקים. יוסף נתברך ארניו
 בעבורו. והוא יכיל להג'ל כז'תו' מסנ' יל'ת'ה. (ו) רגלו
 שאח"כ הניסו כבית הסר. במש"כ (ז) ענו כככל רגלו
 ברול באה נפשו. עד שאח"כ הוציאו הקב"ה לחירות
 והשליטו על כל ארץ מצרים.

(ז) וַיְהִי אֲחֵר הַדְּבָרִים הַאֵלֶּה וַתִּסַּח וַתִּסַּח אֲדִנְיֹו חַת עֵינֵיהּ
 אל יוסף. א'ר אלעור ויהי אחר הדברים האלה
 מה הוא. אלא ביאר'ו ש'מק'ם זה שהוצי'ר סק'ר'ג' הוא
 מדרג'ת אחר הדברים א'ן לפי שיוסף נתן לו מקום לקסר'ן.
 שהיה יוסף מסלסל בשערו' וסיפ'ה א'ת ג'פ'ו ומק'ש'ת א'תו'.
 אז ניתן מקום ליצ'ר הרע לקסר'ן עליו. שאמר הלא א'תו'
 מתבל' עליו. ויוסף הוא מתפ'ה ומתק'ש'ת ומסלסל בשערו'.
 אז נתג'ה בו הדוב וקסר'ג' עליו:

(ח) וַיְהִי כַּדְּבָרָה אֵל יוֹסֵף יוֹסֵף וַיֹּסֵף וַיֹּסֵף וַיֹּסֵף
 הוא הדולק ומתה'ה לאנשים. בשביל לעקש
 דרכיהם ולהתרכ'ם בהם. בכל יום ויום ובכל שעה ושעה
 מתעה לאדם מדרך האמת. כדי להדיחו מדרך הד'ים
 ולהס'יבו לגי'הס. אשרי לזה השומר דרכו ומס'ולות'ו
 בשביל שלא יתדבק בו. זהו שכתוב ויהי כדברה אל יוסף
 יוס' יוס' ולא שמע אלי'ה. ב'ה שר'ית'ה א'מרת לו בכל יום,
 שר'י רוח המוס'ה יצ'ר הרע הוא מפת'ה לו לאדם ככל
 יום. לשכב אצלה תוך דג'ה'ם ולר'ו'ת נידון ש'ס. כוא
 וראה כאשר האדם מתדבק בצד המוס'ה. נמשך אחר'ה
 ונמס' עמה בעולם ד'ה. ונמס' עמה בעולם אחר'. כוא
 וראה זה צד המוס'ה מגול' הוא לכל'ך ב'ה. ככתוב (ט) צ'א
 ת'אמר לו. צ'ואה מ'מ'ס. ובו נידון מי ש'מס'ר דרכו מן
 התורה. ובי נידונו א'ת'ן רשעי העולם שאין להם אמונ'ה
 בהקב"ה. מה כתוב ויהי כז'תו' מהו ויב' א'ה'ית'ה לע'ש'ו'ת
 מלאכ'הו' ו'ח'ן א'יש מ'אנ'שי' ה'ב'ית ש'ס ב'ג'ת. ויהי כז'תו' ד'ה.
 יום שהוצי'ר שול'ט בעולם ויורד להס'ין לאנשים. א'מ'ת'.
 יום ש'ב'א האדם להשיב בתשוב'ה על ח'מ'יו. או לר'ש'ת'ל'
 בתורה ולע'ש'ו'ת מצו'ת התורה. ואז באות'ו המ'ן וירד הוצי'ר'
 בשביל להס'ין לבני העולם. ויב' א'ה'ית'ה לע'ש'ו'ת מלאכ'הו'.
 בשביל לעמו' בתורה ולע'ש'ו'ת ולקיים מצו'ת התורה. שו'ה
 מלאכ'ת האדם כזה העולם. וכ'ון ש'מלאכ'ת האדם כז'
 העולם היא עבודת הקב"ה. צ'ד'ך האדם להיות נבד' בא'ר
 בכל

מראה מקומות (א) דף קס"ג (ב) תניס ק"ה (ג) דף קפ"ט (ד) דף ק"ה (ה) יש"י

זו הזהר

[א] ל'ססה סכרת סלכות :

ככל ספריי. בנין דלח יסלם עלוי ספרא אחרא ולא יכיל למסתי ליה. זיהי כתיב: ואין איש לית גבר דיקוס לקבלה דילך הרע ויגה ביה קרבא דקרא ימות מחו אורחיה דינאי'ר. כיון דחזי דליה ב' צ' קאים לקבליה לאגמח ביה קרבא מיד ותמסכו צבנדו לחמר לשכב עמי ותמסכו צבנדו בנין דכד שליט ינאי'ר עליה דב' צ' אחקין ליה וקאים ליה לצושי ויסלסל בשעריה הסי' ותמסכו צבנדו לחמר שכבה עמי ארדבך עמי. מחן דלויסו זכחה ארתקף לקבליה ואגח ביה קרבא מחו כתיב: ויעוזב צבנדו בידה וינס וילא החולה יצאק ליה ויתתקף לקבליה ויערוק מניה בנין לאשתובא מניה ולא יסלוש עלוי

(ח) ויהי אחר הדברים החלה חסאו משקה מלך מגרים ונו'. א"ר יצחק תא חזי נגלל קב"ה נגלולין בעולם בשביל לדרים ראש הצדיקים, שהרי בשביל שישא יוסף ראשו בעולם על שנמצא צדיק לפניו. הרנין לארון ע"ר עבדיו. כמ"ש: חסאו משקה מלך מצרים והאופה לאדניהם למלך מצרים. והכל בשביל לדרים ראש יוסף הצדיק. ובוא וראה שע"י ידי חלום נרדה מעם אחיו, ועל ידי חלום נתגדל על אחיו ונתגדל על כל העולם:

כב"ה הענינים, כדי שלא ישלט עליו צד המומאה ולא יוכל לפתות אותו. מה כתוב: ואין איש. אין איש שיוכל לעמד נגד היצ"ר להתגר בו מלחמה כראוי. מה רכבו של היצ"ר. כיון שרואה שאין איש עומד כנגדו להתגר בו מלחמה. מיד ותתפשו צבנדו לומר שכבה עמי. ותתפשו צבנדו. לפי שכאשר שולט היצ"ר על האדם כיפה אותו ומקשט לו בגדיו ומסלסל בשעריו. וש"כ ותתפשו צבנדו לומר שכבה עמי. התחבר עמי. מי שרוא זכאי מתגבר כנגדו להתגר בו מלחמה. מה כתוב: ויעוזב צבנדו בידה וינס וילא החוצה. יעוזבו ויתגבר כנגדו ויברח ממנו. כדי שינצל ממנו ולא ימסר עליו:

(ח) ויהי אחר הדברים האלה חסאו משקה מלך מצרים ונו'. א"ר יצחק בוא וראה נגלל קב"ה נגלולין בעולם בשביל לדרים ראש הצדיקים, שהרי בשביל שישא יוסף ראשו בעולם על שנמצא צדיק לפניו. הרנין לארון ע"ר עבדיו. כמ"ש: חסאו משקה מלך מצרים והאופה לאדניהם למלך מצרים. והכל בשביל לדרים ראש יוסף הצדיק. ובוא וראה שע"י ידי חלום נרדה מעם אחיו, ועל ידי חלום נתגדל על אחיו ונתגדל על כל העולם:

ויהלמו חלום שניהם ונו'. תא חזי דהא אחריר דכל הלחין ליליין בטר פיוחא. יוסף כד פבר לכו חלמא אמחי פטר להאי פישרא עבא. ולהאי פישרא בישא חלא חליטון חלמין עליה דיוסף הוו ובגין דידע מלס על עקרא ושרשא דיליה צב"כ פטר חלמא לכו כמה דלחפריך לכל חד וחד פטר להון פישרא לאהדרא מלה על אחרס. מחו כתיב: ויחמר אליהם יוסף הלך לאלהים פתרוים ספרו נא לי מחו פטורא בנין דהכי מצעי ליה למפטר חלמא לפקרא פישרא לקב"ה בנין דתמן איבו קיומא דכלא וציה קיימא פישרא. תא חזי הוה אחר דדרגא דחלמא לתתא חיהו וחיבו דרגא שתימא. בנין דהא מחמר דנביאס שריא עד האי דרגא דחלמא שיתא דרגין חיוון וסלקא פישרא מדרגא דחלמא לדרגא אחרא. חלמא איבו דרגא דלתתא ופישרא קיימא עלייו. ופישרא קיימא צבדור וע"ד צבדור קיימא מלה [א] דכתיב: הלך לאלהים פתרוים. הלך לאלהים ודאי:

ויהלמו חלום שניהם ונו'. בוא וראה שיהי אמרו שכל החלומות הולכים אחר הפה. יוסף כאשר פתר להם החלום. מפני מה פתר לזה פתרון טוב. ולזה פתרון רע. א"א שאלה החלומות על יוסף היו. ולפי שהבין הרב ע"י עקרו והשוורש שלו. לפיכך פתר להם החלום כמו שצריך. לכל אחד ואחד פתר להם פתרון להשיב הרב על מקומו. מה כתוב ויאמר אליהם יוסף הלא אלהים פתרוים ספרו נא לי. מה המעם. לפי שכך נצרך לו להפותר חלום למסור הפתרון להקב"ה. לפי ששם הוא קיום הכל ובו קים הפתרון. בוא וראה הרי אמרו שמדרגת החלום למטה היא. והיא מדרגה השישית. לפי שהרי מהמקום שהנביאה שורה עד מדרגה זו של חלום שש מדרגות הן. ועולה הפתרון שמדרגת החלום למדרגה אחרת. חלום הוא מדרגה שלמטה והפתרון קים עליהם. פתרון קים ברבור. וע"כ ברבור קים הענין [א] שכתוב הלא לאלהים פתרוים. הלא לאלהים ודאי:

(י) ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף ונו'. א"ר אלעזר ב"ר רואה כל מי שמסתכל במה שלומד מרבו ורואה אותו. יכול באותה החכמה להתוסף יותר ברוח ההוא. בוא וראה שצדי יוסף בכל מה שהיה עושה היה רואה ברוח חכמה לצורה ההיא של אביו. ובה היה מסתכל. ולפיכך עלה בידו הרב כחונן. ונתוסף לו רוח אחר בהארה עליונה יותר. בשעה שאמר לו רשע הוא והנה נפן לפני נודעו יוסף. שלא היה יודע על מה מסב הדבר. כיון שאמר ובגפן שלשה שרינים. מיד נתעורר רוחו ונתוסף בהארה והסתכל בצורת אביו. אז האיר בו רוחו והבין הדבר. מה כתוב: ובגפן שלשה שרינים. אמר יוסף זו ודאי בשורה של שכיחה בשלימות היא. מפני מה. לפי שזה רגפן על כנסת ישראל נ"א. ונתכשר יוסף כזה. ובגפן שלשה שרינים. אלא הם שלש מדרגות העליונות בזה. והגפן בהנים ליים וישראלים. והוא כנודעת עלתה נצח. שהרי בעבורם תעלה כנסת ישראל ותתברך מאת מלך

(י) ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף ונו'. א"ר אלעזר ב"ר רואה כל מי שמסתכל במה שלומד מרבו ורואה אותו. יכול באותה החכמה להתוסף יותר ברוח ההוא. בוא וראה שצדי יוסף בכל מה שהיה עושה היה רואה ברוח חכמה לצורה ההיא של אביו. ובה היה מסתכל. ולפיכך עלה בידו הרב כחונן. ונתוסף לו רוח אחר בהארה עליונה יותר. בשעה שאמר לו רשע הוא והנה נפן לפני נודעו יוסף. שלא היה יודע על מה מסב הדבר. כיון שאמר ובגפן שלשה שרינים. מיד נתעורר רוחו ונתוסף בהארה והסתכל בצורת אביו. אז האיר בו רוחו והבין הדבר. מה כתוב: ובגפן שלשה שרינים. אמר יוסף זו ודאי בשורה של שכיחה בשלימות היא. מפני מה. לפי שזה רגפן על כנסת ישראל נ"א. ונתכשר יוסף כזה. ובגפן שלשה שרינים. אלא הם שלש מדרגות העליונות בזה. והגפן בהנים ליים וישראלים. והוא כנודעת עלתה נצח. שהרי בעבורם תעלה כנסת ישראל ותתברך מאת מלך

בראה בקוביות (6) 97 97 97 97 ק"ס
 זין הזהר
 [א] השם אדרים מורה על צד הסיכות שהיא בחינת דיבור ובכח הדיבור הזה מורה הפתרון :

ולכא עלאם הכשילו אשכלותיה ענבים אלון אינון לדיקא דעלמא. דאינון כענבים מבושלים כדקח חוי דבר אחר הכשילו אשכלותיה ענבים. דא הוא יין דהתנביר בענבייהו מששת ימי בראשית. עד כאן נתבשר יוסף בחלמיה מכאן ולהלאה הלחא אייה דיליה. בניי דלות חלמין ליה ולאחרנין ולאחא את הענבים דא הוה ליה לגרמיס תנין האי מאן דחמי ענבין היון בלחמא כימין יכס לו אוכמי לא מאי עתמא. בגין דליה רבא דתרין דרגין ידען אינון אוכמי וחוזרי ולכו האי אויב סב. והאי אויב דלא סב וכלהו ענבין ברזא דמאימנותא פליין וגו' ועד מחפרשן בהכמתא הן לשב הן לביס. אלון לריכין רחמי. ואלון אשגחמא דרחמי [ל] ועל דא יוסף ידע מלס ואסתכל בעקרא ופטר חלמא על בורייה ובגין דאתבשר בההוא חלמא כדקא יאות. פטר פיטרא י'סב ואתקיים הכי

יירא ער האופים כי טוב פטר ויחמר אל יוסף אף הני בחלומי וגו' תא חוי ארורין אינון רשיעא דכל עובדיהון כלהו לביס. וכל אינון מלין דאינון אמרין כללו לביס ולאבאשא. כיון דפתח פומיה בףא מיד דחיל יוסף וידע דכל מלוי אינון ולאבאשא ובשורה דביס בשומיה והנה שלסה סלי חורי על ראשי. כדון ידע יוסף דאתבשר על חריבו דבי מקדשא. וישראל דיתגלון בגלותא מארעא קדישא חמי מה כתיב וכל העליון מכל מאכל פרעה מעשה חייסו והעוף אוכל אותם מן הסל מעל ראשי. אלון אינון שאר עמין דמתכסוי עליהו דישראל וקפלי לון ומרבי ביתיהו. ומפזרי לון לארבע ספרי דעלמא. וכלא אסתכל יוסף וידע דהסוה חלמא על ישראל. כי יסוון בחיובא קמי מלכא מיד פטר ליה פיטרא לביס ואתקיים ביה. ותא חוי תרין דרגין אלין דקא חמא האי וחמא האי דא חמא כד סליק וקא שליס דרגא עלאם ואתנחיר סיהרא [ל] ודא חמא דאתחשך ושליס עלס חויא בישא ובגין כך אסתכל יוסף בההוא חלמא ופטר ליה פיטרא לביס. ועל דא כלא בפיטרא קיימא. ודא ודא חמו באלין תרין דרגין דשלס דא ושלס דא. זכאין אינון לדיקא דקב"ה אתרעי כהו תדיר לזכאם לון לעלמא דחמי ולמחדי לכו בחידו לדיקא דומינין למחדי ביה בקב"ה דכתיב (ב) וישמחו כל חוסי כך לעולם ירננו ותסך עלימו ויעללו כך אויבי שמך. כדון ס' לעולם אמן ואמן :

מלך עליון. הבשילו אשכלותיה ענבים. אלו הם צדיקי העולם. שהם כענבים מבושלים כראוי. דבר אחר הבשילו אשכלותיה ענבים. ודו יין היסומר בענביו מששת ימי בראשית. עד כאן נתבשר יוסף בחלומי מכאן ולהלאה החלום לבשל החלום הוא לפי שיש חלומות לו ולאחרים. ואקח את הענבים, זה היה לו לעצמו. לסדנו כל מי שראה ענבים לבנים בחלום סימן יפה לו. שחורים לא. מה הטעם. לפי שזה סוד של שתי מדרגות הידיעות, שהן שרור ולכן וגו' זה הוא טוב, וזה הוא לא טוב. וכל הענבים בסוד האמונה תולים וגו' ועל כן נפרדים הם בהחכמה רן לטוב והן רע, אלו נצרכים לרחמים, ואלה השגחת הרחמים [ל] וע"כ יוסף הבין הדבר והסתכל כהעיקר. ופטר החלום על בוריה ולפי שנתבשר בחלום הזה כראוי. פטר הפתרון לטוב ונתקיים כך :

יירא ער האופים כי טוב פטר ויחמר אל יוסף אף אני בחלומי וגו' בוא וראה ארורים הם הרשעים שכל מעשיהם כלם הם לרע. וכל אותן הרברים שהם אוסרים כלם להרע ולהיצר. כיון שפתח פיו באף, מיד נתראה יוסף, וידע שכל דבריו הם בהחכמה רן לטוב והן רע, והנה שלשה סלי חורי על ראשי. אז ידע יוסף שנתבשר על חרבן בית המקדש. וישראל ילכו בגלות מארץ הקדושה. ראה מה כתוב ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אופה והעוף אוכל אותם מן הסל מעל ראשי. אלה הם שאר האומות שיתאספו על ישראל ויהרגו אותם ויחרבו את ביתם. ויפזרו אותם לארבע צדרי העולם. והכל ראה יוסף וידע שהחלום הוא על ישראל הוא. כשיחיד חומאים לפני המלך. מיד פטר לו פתרון לרעה ונתקם בו. ובוא וראה שתי מדרגות האלה שראה זה ושראה זה. זה ראה כאשר עולה ומושל מדרגת העליונה והלבנה מאירה [ל] זה ראה כאשר נחשכה ומושל עליה נחש הרע. ולפיכך הסתכל יוסף בחלום הדוא ופטר לו הפתרון לרע. ועל כן הכל נפתרון תולה. וזה זה ראו באלה שתי המדרגות כאשר זו שולמת וזו שולמת אשרי חלקם של הצדיקים שהקב"ה רוצה בהם תמיד. לזכותם לעולם רבא. ולשמהם בשמחת הצדיקים העתידים לשמח בו בהקב"ה. שכתוב (ב) וישמחו כל חוסי כך לעולם ירננו ותסך עלימו ויעללו כך אויבי שמך. בירד ה' לעולם אמן ואמן :

סראה מקומות (ב) תליס ס

ין הזהר

[כ] שחורים מורה על רין ולבנים פורה על חסד ; [ג] כל מיני ענבים מורים על סרת מלכות שנקראת אסונה ; [ד] השחורים נצרכים לרחמים. וגם הלבנים נצרכים להשגחת הרחמים כי הם נ"כ יש להם איזה יניקה מן צד הרין כיון שכל מיני ענבים מורים על סרת המלכות שהיא בחינת רין ; [ה] פ' בנסן שמרת מלכות והשכינה הקדושה האירה בהארה העליונה ;

יִהְיֶה בְּבֶקֶר וּתְפַעֵם רוּחוֹ וּגו'. מֵאִי וּתְפַעֵם. אִרִי יוֹסֵף הוּא
 אֲרֻקְזוֹס בְּפִרְעֹס כְּתִיב וּתְפַעֵם וּבְנֻכְדֻנְלֵר כְּתִיב
 וּתְפַעֵם וְאֲרֻקְזוֹס הוּא דְכְּתִיב בְּפִרְעֹס וּתְפַעֵם. בְּגִין דְסוֹס
 יָדַע הַלְמָח. וַיִּפְרָשׁ לֹא הוּא יָדַע. אֲבָל נְבוּכַדְנֶצַּר מֵחַ
 הַלְחָח וּמֵחַ פִּשְׁרָה וְהַתְּכַשִּׁי כֻלָּ מֵיָס. אֲבָל תָּא חוּ
 וַיִּפְעֵם רוּחוֹ כִּדְרָא לְפַעֵמוּ. דְסוֹס אִתִּי רוּחָא וְאוּלַי וְאִתִּי
 וְאוּלַי וְלֹא הוּא מְתִיבָה עִמֵּיהּ עֲרִיין כְּדָקָא יֵאוֹת. וְעִי' כְּתִיב
 אִלּוּ וּפְתַח רוּחַ ה' לְפַעֵמוּ. דְכַדִּין הוּא שִׁירְתָּא. אֲוֹף הַכָּה
 רִיחָא אֲתַעֵר בִּישׁ וְאוּלַי וְאֲתַעֵר. וְלֹא הוּא מְתִיבָה עִמֵּיהּ
 לְמַדְעָ נְבוּכַדְנֶצַּר וּתְפַעֵם רוּחוֹ. בְּחַתְּמִירוּתָא הוּא
 אֲתַעֵר עַל חַד תְּרִין ⁽¹⁾ תִּיבִין וְאוּלַי וְתִיבִין. וְדָל וְאִל
 כִּדְרָא ⁽²⁾ כְּפַעֵם כְּפַעֵם. פַּעֵם כְּפַעֵם וְפַעֵם כְּפַעֵם. וְלֹא
 מְתִיבָה דַעֲתִיהּ וְרוּחִיהּ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל מַרְמוֹתֵי מַלְאָכֵיהּ.
 אֲלִין תְּרַסִין וְאֶת כָּל חַמְסֵיהּ. אֲלִין חַמְיִין בְּסִיירָה. וְכֻלְסוּ
 הוּוּ מְסַבְכָּלֵן לְמַדְעָ וְלֹא יָכִילוּ לְאֲדָבָקָא. אִרִי יִתְקַם
 אֲעִי' דְחַתְרִז דְלֹא אַחוּיִן לִיהּ לְבִי' אֲלֵךְ בְּהַהוּא דְרַגְלָהּ דִּילֵיהּ.
 שְׂאֵי לְזַלְבִּים דְלְחַוּיִן לֹון מְלֵין עֲלֵאִין. וּמַשְׁתִּין
 מַבְנֵי נֶשֶׁא אַחֲרֵינָן כִּיזָה דְמַלְכָּה דְרַגְיָה עֲלַמְסָה עַל כָּל שְׂאֵר
 אַחֲרֵינָן הִכִּי כִיזָה אַחוּיָו לִיהּ בְּדִרְגָּה עֲלַמְסָה עַל כָּל שְׂאֵר אַחֲרֵינָן
 כִּדְרָא אֶת שְׂאֵר הַאֲלֹהִים עוֹשֶׂה הַרְאָה אֶת פִּרְעֹס. אֲבָל
 לְשִׂאֵר בְּנֵי כָּהָן אֵל גְּלִי לֹון קִבְיָה מַה דְלֵוִיָּהּ עֶבֶד.
 בַּר לְבָבִיו וְאֵל לְחַסְדֵּיהּ אוּ לְחַמְיָהּ דְרַל. תָּא חוּ
 כְּתִיב אֲוִתִּי הַשִּׁיב עַל כְּנֵי וְאוֹתִי תֵלֵס מַחְלָן דְמַלְחָא אֲוִל
 בְּתַר פִּשְׁרָה הַשִּׁיב עַל כְּנֵי מַחְלָן ⁽¹⁾ אֲלֵךְ דָּא יוֹסֵף. וְאוֹתִי
 תֵלֵס בְּהַהוּא פִּשְׁרָה דְקָא פִּשְׁרָה לִיהּ דְכְּתִיב וַיִּסֵּי כְּאֲשֶׁר פִּשְׁרָה לִנִּי
 כֵּן פִּשְׁרָה ⁽²⁾ רִבִּי חַיִּיתָ אֲמַר כָּל חַמְיִין דְעַלְמָא אֲוִלִין
 בְּתַר פִּשְׁרָה דְסוֹמָח. וְאוֹקְמוּס דְכְּתִיב וַיִּסֵּי כְּאֲשֶׁר פִּשְׁרָה
 לִנִּי כֵּן הִיֵּס מֵאִי פַעֲמָא. בְּגִין דְלֵוִיָּהּ בִּישׁ בְּחַלְמָא כְּדִיבּוּ וְקָסוּ.
 וְחַלְמָה שְׁלֵמָה עַל כֻּלָּא. וּבְגִי' בְּנֵי חַלְמָא פִּשְׁרָה עֲבָה.
 רִבִּי יִסְחָה אֲמַר בְּגִין דְכָל חַלְמָא מוֹדְגָא דְלַתְתָּא אִיסוּ.
 וְדַבְרוּ שְׁלֵמָה עֲלֵיהּ. וּבְגִי' כָּל חַלְמָא אֲוִלָּה בְּתַר פִּשְׁרָה:

(7) וַיִּשְׁלַח פִּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף וַיְרִידוּהוּ מִן הַבּוֹר וּגו'.
 אִרִי אֲבָא יוֹסֵף הִיָּה נַעֲצֵב בַּעֲצוֹת הַרוּחַ
 וּבַעֲצוֹת הַלֵּב. כִּי הִיָּה אֲמֹר שֵׁם. כִּיִן שְׁלַח פִּרְעֹה בְּשִׁבְלֵי
 מַה כְּתוּב. וַיְרִידוּהוּ ⁽¹⁾ נְתַפְיִימוּ לוּ הוֹשִׁיבוּ לוּ דְרַבִּים שֶׁל
 שְׂמֻחָה. דְרַבִּים הַמְּשַׁחִים אֶת הַלֵּב. לְפִי שְׂהִיָּה נַעֲצֵב מִן הַבּוֹר.
 בּוֹא וְרֵאָה בְּחַלְהָ נֶפֶל כְּבוֹד. וּכְבוֹד נִתְעַלָּה אַחֲרַי כֶּךָ.
 רִבִּי שְׂמַעוֹן אֲמַר פִּרְסֵי שְׂאִידַע לְיוֹסֵף נְפִיִן הָרֹאֵל לֹא נִקְרָא
 צְדִיק. כִּיִן שְׂנַשְׂמוֹר מִלְּפָנֵים בְּרִית הַיְסוּד הָרֹאֵל נִקְרָא
 צְדִיק. וּמוֹדְגָה הָרֹאֵל אֶת הַבְּרִית הַקְּדוּשׁ נִתְעַשְׂרָה עִמּוֹ ⁽²⁾
 וּמִי שְׂהִיָּה כְּבוֹד בְּחַלְהָ נִתְעַלָּה עִמּוֹ. וְכַתוּב וַיְרִידוּהוּ מִן
 הַבּוֹר. נִתְעַלָּה מִן זֶה וְנִתְעַשְׂרָה בְּבֹאֵר מִים חַיִּים ⁽¹⁾ וַיִּשְׁלַח
 פִּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף. לְקִרְאוּ לְיוֹסֵף צְדִיק לְאִמְרָה. אֲלֵךְ
 וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף. זֶה הַקְּבִי'הּ שְׂכּוֹנֵהוּ. ⁽²⁾ עַד עַתָּה כָּאֵר דְרַבּוּ
 אֲמַרְתָּ ה' צוֹרְפָתָהּ. עַד עַתָּה כָּאֵר דְרַבּוּ. וְשִׁי' וַיִּקְרָא אֶת
 יוֹסֵף. כְּתוּב כֹּאֵן וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף. וְכַתוּב שֵׁם וַיִּקְרָא
 אֶל מֹשֶׁה. ⁽¹⁾ וַיְרִידוּהוּ. חֲסֵר וְאוּ'. וּמִי הוּא. זֶה הַקְּבִי'הּ.
 לְפִי שְׂאִין מִי שְׂיִסְטָר וַיִּפְתַּח מַלְכָּה הַקְּבִי'הּ. שְׂכּוֹנֵהוּ ⁽¹⁾ יִסְטוֹר
 עַל

יִהְיֶה בְּבֶקֶר וּתְפַעֵם רוּחוֹ וּגו'. מֵאִי וּתְפַעֵם. אִרִי יוֹסֵף הוּא
 אֲרֻקְזוֹס בְּפִרְעֹס כְּתִיב וּתְפַעֵם וּבְנֻכְדֻנְלֵר כְּתִיב
 וּתְפַעֵם וְאֲרֻקְזוֹס הוּא דְכְּתִיב בְּפִרְעֹס וּתְפַעֵם. בְּגִין דְסוֹס
 יָדַע הַלְמָח. וַיִּפְרָשׁ לֹא הוּא יָדַע. אֲבָל נְבוּכַדְנֶצַּר מֵחַ
 הַלְחָח וּמֵחַ פִּשְׁרָה וְהַתְּכַשִּׁי כֻלָּ מֵיָס. אֲבָל תָּא חוּ
 וַיִּפְעֵם רוּחוֹ כִּדְרָא לְפַעֵמוּ. דְסוֹס אִתִּי רוּחָא וְאוּלַי וְאִתִּי
 וְאוּלַי וְלֹא הוּא מְתִיבָה עִמֵּיהּ עֲרִיין כְּדָקָא יֵאוֹת. וְעִי' כְּתִיב
 אִלּוּ וּפְתַח רוּחַ ה' לְפַעֵמוּ. דְכַדִּין הוּא שִׁירְתָּא. אֲוֹף הַכָּה
 רִיחָא אֲתַעֵר בִּישׁ וְאוּלַי וְאֲתַעֵר. וְלֹא הוּא מְתִיבָה עִמֵּיהּ
 לְמַדְעָ נְבוּכַדְנֶצַּר וּתְפַעֵם רוּחוֹ. בְּחַתְּמִירוּתָא הוּא
 אֲתַעֵר עַל חַד תְּרִין ⁽¹⁾ תִּיבִין וְאוּלַי וְתִיבִין. וְדָל וְאִל
 כִּדְרָא ⁽²⁾ כְּפַעֵם כְּפַעֵם. פַּעֵם כְּפַעֵם וְפַעֵם כְּפַעֵם. וְלֹא
 מְתִיבָה דַעֲתִיהּ וְרוּחִיהּ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל מַרְמוֹתֵי מַלְאָכֵיהּ.
 אֲלִין תְּרַסִין וְאֶת כָּל חַמְסֵיהּ. אֲלִין חַמְיִין בְּסִיירָה. וְכֻלְסוּ
 הוּוּ מְסַבְכָּלֵן לְמַדְעָ וְלֹא יָכִילוּ לְאֲדָבָקָא. אִרִי יִתְקַם
 אֲעִי' שְׂאִמְרוּ שְׂאִין סְרַאִים לוּ לֹאֲרֵם אֲלֵךְ לְפִי הַמְדִרְגָה שְׁלוּ.
 לֹא כֵן לְמַלְכֵי. שְׂבַרְאִים לְהֵם עֲנִיִים עֲלִיוֹנִים. וּמַשְׁתִּין הֵם
 סַאנְשִׁים אַחֲרֵיהּ. כְּמוֹ שְׂהַמְלֵךְ סוֹרְדֵתָּ נְבוּהָ עַל כָּל שְׂאֵר
 אַחֲרֵיהּ. כֵּן גַם סְרַאִים לוּ בְּסוֹרְדֵתָּ נְבוּהָ עַל כָּל שְׂאֵר אַחֲרֵיהּ.
 כְּסִשְׁכִּי אֶת אֲשֶׁר הָאֲלֹהִים עוֹשֶׂה הָרֵאָה אֶת פִּרְעֹה. אֲבָל
 לְשִׂאֵר אַנְשֵׁים אִין מְגַלְהֵם לְהֵם הַקְּבִי'הּ מַה שְׂהוּוֹ עוֹשֶׂה.
 מְלַכְרָה לְבִיבְאִים אוּ לְחַסְדִּים אוּ לְחַמְיָהּ הַדוּר. בּוֹא וְרֵאָה
 כְּתִיב אוֹתִי הַשִּׁיב עַל כְּנֵי וְאוֹתִי תֵלֵס. סְכָאֵן שְׂהַלְחוּם הַלֵּךְ
 אַחֲרֵי הַפְּתִירוֹן. הַשִּׁיב עַל כְּנֵי. מִי ⁽¹⁾ אֲלֵךְ זֶה יוֹסֵף. וְאוֹתִי
 תֵלֵס בְּפִתְרוֹן הָרֹאֵל שְׂפַתָּהּ לוּ. שְׂכּוֹנֵהוּ וַיְהִי כְּאֲשֶׁר פִּתְרָה לִנִּי
 כֵּן הִיָּה. ⁽²⁾ רִבִּי חַיִּיתָ אֲמַר כָּל חַמְיִין דְעַלְמָא שְׂכּוֹנֵהוּ הַלֵּבִים
 אַחֲרֵי פְתִירוֹן הַפִּהָ. וּכְיִאֲרוּ סַמָּה שְׂכּוֹנֵהוּ וַיְהִי כְּאֲשֶׁר פִּתְרָה
 לִנִּי כֵּן הִיָּה. מַה הַפַּעֵם. לְפִי שִׁישׁ בּוֹ בְּהַלְחִים שְׂקָר וְאֲמַת.
 וְהַדְּבַר שׁוֹלֵט עַל הַכָּל. וְלַפִּיכֶךָ נִצְרָךְ לְהַלְחִים פְּתִירוֹן מוֹב.
 רִבִּי יִתְחָה אֲמַר לְפִי שְׂכָל חַלְמָה מְסוֹרְדֵתָּ שְׂלֵמָה הוּא.
 וְהַדְּבַר שׁוֹלֵט עֲלֵיו. וְלַפִּיכֶךָ כָּל חַלְמָה וְהַלֵּךְ יִצְרָה הַפְּתִירוֹן:

(7) וַיִּשְׁלַח פִּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף וַיְרִידוּהוּ מִן הַבּוֹר וּגו'.
 אִרִי אֲבָא יוֹסֵף הִיָּה נַעֲצֵב בַּעֲצוֹת הַרוּחַ
 וּבַעֲצוֹת הַלֵּב. כִּי הִיָּה אֲמֹר שֵׁם. כִּיִן שְׁלַח פִּרְעֹה בְּשִׁבְלֵי
 מַה כְּתוּב. וַיְרִידוּהוּ ⁽¹⁾ נְתַפְיִימוּ לוּ הוֹשִׁיבוּ לוּ דְרַבִּים שֶׁל
 שְׂמֻחָה. דְרַבִּים הַמְּשַׁחִים אֶת הַלֵּב. לְפִי שְׂהִיָּה נַעֲצֵב מִן הַבּוֹר.
 בּוֹא וְרֵאָה בְּחַלְהָ נֶפֶל כְּבוֹד. וּכְבוֹד נִתְעַלָּה אַחֲרַי כֶּךָ.
 רִבִּי שְׂמַעוֹן אֲמַר פִּרְסֵי שְׂאִידַע לְיוֹסֵף נְפִיִן הָרֹאֵל לֹא נִקְרָא
 צְדִיק. כִּיִן שְׂנַשְׂמוֹר מִלְּפָנֵים בְּרִית הַיְסוּד הָרֹאֵל נִקְרָא
 צְדִיק. וּמוֹדְגָה הָרֹאֵל אֶת הַבְּרִית הַקְּדוּשׁ נִתְעַשְׂרָה עִמּוֹ ⁽²⁾
 וּמִי שְׂהִיָּה כְּבוֹד בְּחַלְהָ נִתְעַלָּה עִמּוֹ. וְכַתוּב וַיְרִידוּהוּ מִן
 הַבּוֹר. נִתְעַלָּה מִן זֶה וְנִתְעַשְׂרָה בְּבֹאֵר מִים חַיִּים ⁽¹⁾ וַיִּשְׁלַח
 פִּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף. לְקִרְאוּ לְיוֹסֵף צְדִיק לְאִמְרָה. אֲלֵךְ
 וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף. זֶה הַקְּבִי'הּ שְׂכּוֹנֵהוּ. ⁽²⁾ עַד עַתָּה כָּאֵר דְרַבּוּ
 אֲמַרְתָּ ה' צוֹרְפָתָהּ. עַד עַתָּה כָּאֵר דְרַבּוּ. וְשִׁי' וַיִּקְרָא אֶת
 יוֹסֵף. כְּתוּב כֹּאֵן וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף. וְכַתוּב שֵׁם וַיִּקְרָא
 אֶל מֹשֶׁה. ⁽¹⁾ וַיְרִידוּהוּ. חֲסֵר וְאוּ'. וּמִי הוּא. זֶה הַקְּבִי'הּ.
 לְפִי שְׂאִין מִי שְׂיִסְטָר וַיִּפְתַּח מַלְכָּה הַקְּבִי'הּ. שְׂכּוֹנֵהוּ ⁽¹⁾ יִסְטוֹר
 עַל

פִּרְאָה מְקוּמוֹת (6) שְׂפִיטִים י"ג (7) כְּמַדְכֵר כִּי' (8) 97 קָמַ. (7) 97 קָד. (8) תִּיבֵי קִיס (1) 97 קָס. (1) לְוִיב י"ב

זוֹן הַזְהָר

[1] פִּי תְּעוֹדוֹת כְּפֹלָה: [2] שְׂחִי' לוֹ לְמַר חֲשֵׁבַת עַל כְּנֵי לְנֻכַח פִּרְעֹה: [3] וְרוּשׁ וַיְרִידוּהוּ לְשׁוֹן הַתְּרַצוֹת כִּיִן שְׂכּוֹנֵהוּ חֲסֵר וְאוּ' אַחֲרֵי הַדְּרִי: [4] שְׂנַשְׂמוֹר שְׂרִישׁ נִשְׁכָּחָה בְּסִפְרוֹת הַיְסוּד: [5] פִּי' כְּמוֹ שְׂוִיָּקָה הִיָּה נֹאמֵר בְּבוֹר כֶּךָ כַּח הַקְּדוּשָׁה שֶׁל יוֹסֵף שְׂהִיָּה סִפְרוֹת אִיסוֹר הִי' נִיכַח בְּבוֹר הַסְּפָרָה וְחִרְוֵהּ נִשְׁמַע שְׂלֵמָה. כִּירוֹעַ שְׂהַנּוֹקְבָא רְקִיפָה נִקְרָאת בּוֹר. וּבְשִׁנְתָּהּ יוֹסֵף נִתְעַלָּה עִמּוֹ נִיכַח זֶה הַכָּהן וְקוֹדֶשׁ הַחֲשִׁיעַ שְׂלֵמָה בְּחַשְׁבִּינָה הַקְּדוּשָׁה נִקְרָאת בְּאֵר מִים חַיִּים:

על איש ולא יפתח. ולפיכך כתיב וירצוהו מן הבור וגו'. מהו וירצוהו. כמ"ש (ח) יעתר אל אלה וירצוהו. כדמיון זה וירצוהו מן הבור ואח"כ ויבא אל פרעה. ד"א וירצוהו. שהמשיך עליו חום של חסד לתת לו חן לפני פרעה:

(ג) **אלהים** יענה את שלום פרעה. א"ר חייא בוא וראה לעולם אל יפתח אדם פיו לרע. שהוא אינו יודע מי שנוטל דבור ההוא. וכאשר לא ידע האיש לזהר נכשל בזה. והצדיקים כאשר פותחים פיהם הכל הוא בשלום. בוא וראה יוסף כשתחיל לדבר לפרעה מה כתוב. אלהים יענה את שלום פרעה. א"ר יהודה הרי אמרו שהקב"ה חם על שלום של מלכות. כמש"כ ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים:

(ג) **ויאמר** פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמותך. א"ר חייא פרעה רצה לנסות לו ליוסף והחליף לו החלום. ויוסף לפי שהיה יודע המדרגות נסתכל בכל דבר ודבר ואמר כך ראית. כל דבר ודבר כראוי. וש"כ ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת. אחרי היית באותה השעה שחלמתי החלום שם היית נמצא. ולפיכך אמר את כל זאת. ידעתי החלום איך היה וידעת פתרונו. א"ר יצחק אמר כן יוסף אמר הכל. החלום והפתרון כדניאל שאמר החלום ופתרונו. א"ל אין זה כזה. יוסף נסתכל מתוך דברי פרעה שהיה אומר במדרגות ידעוהו. וראה לו שהוא טועה. אמר לו לא כן אלא כך הוא. לפי שהמדרגות כסדרן באות. אבל דניאל לא הסתכל מתוך דברי נבוכדנצר כלום. והכל אמר לו החלום ופתרונו:

על אדם ולא יפתח. ובג"כ כתיב וירצוהו מן הבור וגו'. מאי וירצוהו. כד"א (ח) יעתר אל אלה וירצוהו. כגוונא דא וירצוהו מן הבור ולכתר ויבא אל פרעה ד"א וירצוהו. דלמשך עליו חוסה דחסד למיכס ליה חסא קמיה דפרעה

(ג) **אלהים** יענה את שלום פרעה. א"ר חייא פא חזי לעולם אל יפתח בר נש פומיה לביש דלחיה לא ידע מאן כפיל סהיא מלה. וכד לא ידע בר נש לחכשל בה. ולדיקיא כד פתחי פומייהו כלבו שלם. תא חזי יוסף כד שרא לזללא דפרעה מאי כתיב. אלהים יענה את שלום פרעה. א"ר יהודה הא אמר דקב"ה חם על שלום דמלכותא. כד"א ויטום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים:

(ג) **ויאמר** פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון ויחכם כמותך א"ר חייא פרעה בעא לנסאה ליה ליוסף ואחנף ליה חלמא. ויוסף בגין דהוה ידע דרגין אסתכל בכל מלה ומלה ואמר כך חמית כל מלה ומלה כדקא חזי הו"ד ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת. אחרי הוית דהוה שעתא דחלמית חלמא תמן הוית שכיח. ובג"כ אמר את כל זאת. ידעת חלמא איך הוה וידעת פשריה א"ר יצחק אי הכי יוסף אמר כלל. חלמא ושפרא כדניאל דאמר חלמא ושפריה. א"ל לאו הכי כהני. יוסף אסתכל מגו מלולא דפרעה דהוה אמר דרגין ידען. וחמא ליה דקא עשה ואמר ליה לאו הכי אלל הכי הוא. בגין דרגין כסדרן אחיין. אבל דניאל לא אסתכל מגו מלולא דנבוכדנצר כלום. וכלא קאמר ליה חלמיה ושפריה:

אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק כל עמי. א"ר חייא הקב"ה מן מדרתו של יוסף היה נותן לו. הפה שלא נשק לעבירה כתוב ועל פיך ישק כל עמי. הוה שלא קרב לעבירה כתוב ויתן אותה על יד יוסף. הצואר שלא קרב לעבירה כתוב וישם רביד הזהב על צוארו. הגוף שלא קרב לעבירה כתוב וילבש אותו בגדי שש. הרגל שלא רכב לעבירה כתוב וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו. המחשבה שלא חשב נקרא נבון וחכם. לב שלא הרהר ויקרא לפניו אברך [יא] והכל משלו לקח:

ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבור בכל ארץ מצרים. א"ר חזקיה ספני מה ויעבור בכל ארץ מצרים. בשביל למשול. שהכירו לפניו כך. ובשביל לאסוף התבואה בכל מקום ומקום. רבי אלעזר אמר אסף יוסף תבואה בכל מקום כדי שלא תרקב [יב] א"ר שמעון כל מה שעשה הקב"ה הכל הוא לסבב סבות. לפי שבקש לקיים השבועה. בוא וראה כאשר ברא הקב"ה את העולם הביא כל מה שנוצר להעולם בתחלה. ואח"כ הביא את האדם לעולם ומצא מוטות. כדמיון זה הקב"ה אמר לאברהם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגו'. ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. כאשר בא יוסף לארץ מצרים לא מצא בה רכוש גדול. היה מסבב סבות והביא רעב על העולם. וכל העולם היו סביאים כסף וזהב למצרים. ותמלאה כל ארץ מצרים בכסף וזהב. לאחר שהוכן כל הרכוש הגדול הביא את יעקב למצרים. שכן דרכי

אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק כל עמי. א"ר חייא קב"ה מדיליה דיוסף קא יהיב ליה. פומא דלא נשק לעבירה כתיב ועל פיך ישק כל עמי. ידא דלא קריב לעבירה כתיב ויתן אותה על יד יוסף. גופא דלא קריב לעבירה כתיב וישם רביד הזהב על צוארו. גופא דלא קריב לעבירה כתיב וילבש אותו בגדי שש. רגל דלא קריב לעבירה כתיב וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו. המחשבה דלא חשב נקרא נבון וחכם. לב שלא הרהר ויקרא לפניו אברך [יא] וכלא מדיליה נסל:

ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבור בכל ארץ מצרים. א"ר חזקיה מאי עמא ויעבור בכל ארץ מצרים. בגין לשלמא. דמכרז קמיס הכי. ובגין למכנס עבורא בכל אמר ואמר. רבי אלעזר אמר כנס יוסף עיבור בכל אמר דלא יתקב [יב] א"ר שמעון כל מה שעבד קב"ה כלא אויבו לנגללא גלגולין. בגין דבעי לקיימא קיימא תא חזי כד ברא קב"ה עלמא אייתי כל מה דלמשךין עלמא בקדמיתא ולכתר אייתי ליה לבר נש לעלמא ואשכח חזונו. כגוונא דא קב"ה אמר לאברהם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגו'. ואחרי כן ילאו ברכוש גדול. כד אמר יוסף לארעא דמצרים לא אשכח בה רכוש גדול. גלגל גלגולין ואייתי כפנא על עלמא. וכל עלמא סוו מיימין כספא ודעבא למצרים. ואתמלי כל ארעא דמצרים כספא ודעבא. לכתר דאשתקן כלא רכוש גדול אייתי יעקב למצרים. דהכי לורמא

מראה מקומות (א) מיוכ כ"ג (ב) 97 ק"ט (ג) 97 ק"ט

[יא] פי' הלא' דהוה המלך של הגוף כדאימא בספר יצירה [יב] כי שינוי האויר של חילוקי המקומות יוכל לגרום רקבון התבואה :

אורחא דקב"ה. בקדושתא אמתין אסיותא ולבסר מחי. כך בקדושתא התקן רבוש גדול ולבסר אייתי לון לגלותא. וע"ד גלגל גלגולין ויחייתי כפניא על כל עלמא. בגין דלוישו מיימי כספא ודבסא כל עלמא לתלמיס תא חוי צנין דיוסף אריס לדיק. אריס גרים עותרא כספא ודבסא לגסלא ישראל. כדכתיב ויזילאס בכסף וזהב ואין בשכסין כושל. ומן ידא לדיק אמתא דא לישראל וכלא למזכי לון לעלמא דתתי. תא חוי יוסף זכא זכאי עלמא וזכא בעלמא דתתי. בגין דבסא לאתהדר באשא יראת ה'. כד"א ותשאלתי לאלהים ובגין כך זכא לרשע בשאי עלמא וזכא לון לישראל. זאי כתיב וילקס יוסף את כל הכסף והכי אתחוי דהא הדיא כהר דנגיד ונפיק אריס לקיס כלא וכל עותרא ביה ק צ"ז ודא הוא רזא דכתיב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים ו"ן וכלא אריס כדקא יאות. ודלוי יוסף צבי לגסלג על מלכותא יתא חוי כתיב וירכב אותי בזרעבת המשנה. מאן מרכבת המשנה. קב"ה עביר ליה לדיק שלישיא. בגין דהא מניס אתון עלמא ואלסמרך לאתונא. וקב"ה אית ליה רמיכא עלאה ואית ליה רמיכא תתיה. רמיכא תתיה אריס מרכבת המשנה ויוסף לדיק אריס וליה אתחוי לזיוי רכיב על זרעבת המשנה אשר לו לקב"ה וכלא אריס ברזא עלאה למחוי כנוונא דלעילא. תא חוי מאי כתיב

ויקראו לפני אברך מאי אברך. קטירו. דאתקשר שמעא בסיהרא ו"ן וכלא כרעין לקבל אמת דא ונתון אותו על כל עלמא. וכלאז אודן לגזיה ובגין דא כלל ברזא עלאה אריס. תא חוי קב"ה עבד מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא. וכלא דא כנוונא דא וכל מה דאתעביד בארעא קומא קמי קב"ה בקדושתא תא חוי מלכותא קדישא לא קביל זלכותא שלימתא עד לאתהבר באשאי. בגין דקב"ה עביר לה למלכו עלאה לאתהדרא מרזא דאבסין ו"ן וכד יוסף הדיק נחמ למלריס בקדושתא אריס משיך לה לשכינתא לבסר עמיה. דהא שכינתא לא אולא אלא בתרא לדיק. ובגין כך אתמשך יוסף למלריס בקדושתא ונסיל כל עותרא דעלמא כדקא יאות. ולבסר נחמא שכינתא לתלמיס וכלהז שסין בדה. ובגין כך יוסף דנער ליה לבית זכא לאתעשרא באתריס. וזכא למלכותא דלעילא ומלכותא דתתיה ו"ן וע"ד כל מאן דנער ברית קדישא כאילו קיים אורייתא קדישא כולה. דהא ברית שקול ככל אורייתא

ויקראו לפני אברך מאי אברך. קטירו. דאתקשר שמעא בסיהרא ו"ן וכלא כרעין לקבל אמת דא ונתון אותו על כל עלמא. וכלאז אודן לגזיה ובגין דא כלל ברזא עלאה אריס. תא חוי קב"ה עבד מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא. וכלא דא כנוונא דא וכל מה דאתעביד בארעא קומא קמי קב"ה בקדושתא תא חוי מלכותא קדישא לא קביל זלכותא שלימתא עד לאתהבר באשאי. בגין דקב"ה עביר לה למלכו עלאה לאתהדרא מרזא דאבסין ו"ן וכד יוסף הדיק נחמ למלריס בקדושתא אריס משיך לה לשכינתא לבסר עמיה. דהא שכינתא לא אולא אלא בתרא לדיק. ובגין כך אתמשך יוסף למלריס בקדושתא ונסיל כל עותרא דעלמא כדקא יאות. ולבסר נחמא שכינתא לתלמיס וכלהז שסין בדה. ובגין כך יוסף דנער ליה לבית זכא לאתעשרא באתריס. וזכא למלכותא דלעילא ומלכותא דתתיה ו"ן וע"ד כל מאן דנער ברית קדישא כאילו קיים אורייתא קדישא כולה. דהא ברית שקול ככל אורייתא

ויקראו לפני אברך מאי אברך. קטירו. דאתקשר שמעא בסיהרא ו"ן וכלא כרעין לקבל אמת דא ונתון אותו על כל עלמא. וכלאז אודן לגזיה ובגין דא כלל ברזא עלאה אריס. תא חוי קב"ה עבד מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא. וכלא דא כנוונא דא וכל מה דאתעביד בארעא קומא קמי קב"ה בקדושתא תא חוי מלכותא קדישא לא קביל זלכותא שלימתא עד לאתהבר באשאי. בגין דקב"ה עביר לה למלכו עלאה לאתהדרא מרזא דאבסין ו"ן וכד יוסף הדיק נחמ למלריס בקדושתא אריס משיך לה לשכינתא לבסר עמיה. דהא שכינתא לא אולא אלא בתרא לדיק. ובגין כך אתמשך יוסף למלריס בקדושתא ונסיל כל עותרא דעלמא כדקא יאות. ולבסר נחמא שכינתא לתלמיס וכלהז שסין בדה. ובגין כך יוסף דנער ליה לבית זכא לאתעשרא באתריס. וזכא למלכותא דלעילא ומלכותא דתתיה ו"ן וע"ד כל מאן דנער ברית קדישא כאילו קיים אורייתא קדישא כולה. דהא ברית שקול ככל אורייתא

מראה מקומות (א) דף ק"א (ב) דף ק"ב (ג) קבלת י"ב ד' תליס מ"ט

זיו הזהר

ויקראו לפני אברך. מהו אברך. התקשרות. שנתקשר השמש בהרבעה ו"ן והכל כורעים לגנר מקום הזה. ונתון אותו על כל העולם. וכלם מודים אליו. ובעבור זה הבל במסד עליון הוא. בוא וראה הקב"ה עשה מלכות הארץ כעין מלכות שמים. והבל זה כדמיון זה. וכל מה שנעשה בארץ עומד לפני הקב"ה בתהלה. בוא וראה מלכות הקדושה לא קבלה מלוכה שלמה עד שנתחברה עם האבות. לפי שהקב"ה עשה אותה למלכות עליונה שתאיר מן מוד האבות ו"ן וכאשר יוסף הצדיק ירד למצרים בראשונה. משך הוא לה להשכינה אח"כ עמו. שהרי השכינה אינה הולכת אלא אחר הצדיק. ולפיכך נמשך יוסף למצרים בראשונה. ולקח כל העושר של העולם כראוי. ואחר כך ירדה השכינה למצרים וכל השבטים עמה. ולפיכך יוסף שהיה נוסד הברית זכה להתעשר במקומו. וזכה למלכות שלמעלה ולמלכות שלמטה ו"ן וע"כ כל מי שנוטר ברית הקדושה כאילו מקיים התורה הקדושה כולה. שהרי הברית שקול ככל התורה:

ויקראו לפני אברך. מהו אברך. התקשרות. שנתקשר השמש בהרבעה ו"ן והכל כורעים לגנר מקום הזה. ונתון אותו על כל העולם. וכלם מודים אליו. ובעבור זה הבל במסד עליון הוא. בוא וראה הקב"ה עשה מלכות הארץ כעין מלכות שמים. והבל זה כדמיון זה. וכל מה שנעשה בארץ עומד לפני הקב"ה בתהלה. בוא וראה מלכות הקדושה לא קבלה מלוכה שלמה עד שנתחברה עם האבות. לפי שהקב"ה עשה אותה למלכות עליונה שתאיר מן מוד האבות ו"ן וכאשר יוסף הצדיק ירד למצרים בראשונה. משך הוא לה להשכינה אח"כ עמו. שהרי השכינה אינה הולכת אלא אחר הצדיק. ולפיכך נמשך יוסף למצרים בראשונה. ולקח כל העושר של העולם כראוי. ואחר כך ירדה השכינה למצרים וכל השבטים עמה. ולפיכך יוסף שהיה נוסד הברית זכה להתעשר במקומו. וזכה למלכות שלמעלה ולמלכות שלמטה ו"ן וע"כ כל מי שנוטר ברית הקדושה כאילו מקיים התורה הקדושה כולה. שהרי הברית שקול ככל התורה:

מראה מקומות (א) דף ק"א (ב) דף ק"ב (ג) קבלת י"ב ד' תליס מ"ט

זיו הזהר

זיו הכתוב הזה מרמז שהקב"ה נתן כל המאורות ברקיע השמים היינו שכל המאורות יאירו וישפיעו בספירת היסוד להאיר על הארץ פי על ספירת מלכות שנקראת ארץ: ו"ן פי' שש"י כח הקדושה שנקרא יוסף נתקשר ספירת תפארת שמש בספירת מלכות לבנה. והכל כורעים לגנר מקום הזה לקבל שפע: ו"ן פי' שש"י ספירות חסד נבונה ותפארת שהן שורש אברהם יצחק יעקב יאירו במלכות: ו"ן פי' שזכה יוסף להתעשר בקדושת ספירת היסוד ולגרום בכח קדושתו השפעת שפע למלכות: ו"ן פי' כשיניחם. פעמים טוב פעמים רע פעמים עצב פעמים נחת:

נקראים ימי רעב. שנים של רעב. ואלו נקראים ימי שבע. שנים של שובע. וזו הברכה שאין לכתוב המעין של הברית הקדושה כימי הרעב בעיני הרעב. ולפיכך יוסף שהוא סיד הברית היר שותם משני בשני הרעב. ולא יתן לו מקום להגדל בעלם. וכך צידד לעשות כל האדם. שבאשר שויט שנת הרעב יסתום המעין של הברית הקדושה שלו. כדי שלא יתן לו מקום להגדל בעולם. רבי שמעון אמר סוד זה הוא סוד עליון בענין שנת הרעב. שבאשר הוא תשלט נצרך לסתום המעין. לפי שאם לא יסתום אותו יגרום להמשיך רוח ליצר הזה מצד הרע. ויתן מקום לגורו צד הרע להרבות בעולם צד המימאה בגד הקדושה. וזהו הסוד שכתוב **ל** תחת שלש רגוז ארץ וגו'. ולפיכך יוסף הגדיק שהוא סוד הברית היה מסלק ומסתם מעינו בשנת הרעב. שלא יתערב עמה כלל ולא יתן לה מקום. ומי שפיתח מעינו בזמן ההוא. עליו כתוב **ב** בה' בנה כי בנים ורים ילדו וגו'. שהרי אלה נקראים בנים ורים בידאי. בה' בגדו ודיאי. ולפיכך אשרי חלקם של ישראל קדושים. שאין מחליפים מקום הקדושה במקום המוסאה. וע"כ כתוב וליוסף יולד שני בנים בתום תבוא שנת הרעב. שהרי מוסן ההיא ששילטה שנת הרעב סתם מעינו וסלק מקורו. שלא יוליד בנים לצד המוסאה. ושלא יחליף מקום הקדושה במקום המוסאה. ונצרך לו להאדם לעשות לארון קדוש כאשר יבוא וישלוט. ככתוב **ל** והצית לה' המסתיר פניו מבית יעקב וקייתי לו:

ד וירא יעקב כי יש סכר במצרים. א"ר שמעון הכתוב הזה סוד של חכמה יש בו. ויש לנו לעיין בו. שאין סופו תחלתו ואין תחלתו סופו. אלא בוא וראה בשעה שהקב"ה רוצה לרדוף העולם ברעב. אינו מוסר רבה זה ליד המכריו. שהרי כל דינים אחרים שבעולם המכריו מכריו עליו מרם שיבאו לעולם. ודין הזה לא נמסר להמכריו. אלא הקב"ה מכריו עליו וקוראי. וש"כ **ה** כי קרא ה' רעב. ומאותה השעה נפקדים על העולם סמונים אחרים בפקידת הרעב. ואסיר לו לאדם שיש לו שובע להראות עצמי שבע. שהרי מראה פנים למעלה ומכחיש דבר המרד. וכביביל כאלו מעביר לממוני המלך ממקומם. וע"כ אמר יעקב לבניו למה תתראו. למה תעשו פנים למעלה ולמטה. להכחיש דבר המלך וכל אותן הממונים בכרוז שלו. אבל הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה. ושם תתראו עצמכם בשובע. ולא הכחישו פמליא שלמעלה כאן. ובוא וראה יעקב הרבה תבואה היתה לו. ולא רצה לשבור אלא בתוך הבאים. כדי שלא יהיו נמצא פנים במעשיו. **ו** א"ר חזקיה ודיא שיש כאן סוד. שהרי בכל זמן שיש צער בעולם. לא נצרך לאדם להראות עצמו ברחוב. כדי שלא יתפס בהטאיו. וע"ז אמר למה תתראו. ר"א וירא יעקב כי יש שבר במצרים. תבואה ממש. שהרי הקב"ה לכך שלח רעב בעולם בשביל להוריד ליעקב ובניו שמה. ולזאת ראה שבני הארץ היו מביאים משם תבואה. ועוד וירא יעקב כי יש שבר במצרים. בשעה שמת יצחק בא יעקב ועשו לרחק. ועשו יצא מחלקו שבארץ ומרהב. ויעקב נתרצה לסבול הגלות ויקח רכל. וע"ז ראה שבר ההוא שיש לו במצרים הוא ובניו לסבול הגלות. ועל כן ויאמר יעקב לבניו למה תתראו מפני הדין שלמעלה שלא ימצא עליכם המקטרת. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים

ד וירא יעקב כי יש סכר במצרים א"ר שמעון האין קרא רוח דחכמתה אית ביה וזית לן להסתכלא ביה. דלאו סופיה רישיה ולאו רישיה סופיה. אלא תא מיה בשעתא דקב"ה צעו למידן עלמא כפסגא לא יתיב זמיה דא לידא דכרוזא דהא כל דינין אחרנין דעלמא כרוזא כרוז עלוסי עד לא ייתין לעלמא דוינא דא לא אחייביב לכרוזא. אלא קב"ה אכרוז עלוסי וקארי. **ה** הה"ד **ו** כי קרא ה' רעב. מההיא שעתא אפתקא על עלמא זמין אחרנין כפקודו דרעב ואסיר ליה לבר נש דלית ליה שבעה לחחאה כגמריה שבעה דהא אחוי פגיומו לעילא יתכחיש מלה דמלכא וכביכול כאלו אעבר ממנן דמלכא זאתרייהו. וע"ד אמר יעקב לבניו למה תתראו. למה תעבידו פגיומו לעילא ולתתא ולתחחש מלה דמלכא וכל אינון ממנן ככרוזו דיליה. חבל הנה שמעתי כי יש סכר במצרים רדו שמה ויתין אחיויו גמייכו כשבעה ולא תכחישו פמליא דלעילא הכא. ופא חוי יעקב כמה תבואה כות ליה. ולא בעי לשבור אלא בתוך הבאים בנין דלא שסתח פגיומו בעובדא דיליה. **ו** חדר חזקיה ודיא רוח הכא דהא כלל זמנא דענרא חייבו בעלמא. לא בעי כ"כ לחחאה גמריה בשוקא. בנין דלא יתפס בחיובו. וע"ד אמר למה תתראו. ר"א וירא יעקב כי יש סכר במצרים. עבוד מייס. דהא קב"ה על דא סוד כפנא בעלמא בנין נחחאל ליעקב ובניו לתין. ועל דא חתא בני ארעא דהו מיתין מתין עבוד. תו וירא יעקב כי יש סכר במצרים בשעתא דזית יתהק אחו יעקב ועשו למפלג ועשו נפק מחולקיה דארעא ומכלא. ויעקב דיככול גלותא יסול כלא וע"ד חתא הסוא תבירא דהיה ליה במצרים הוא ובניו למסבל גלותא. ועל דא ויאמר יעקב לבניו למה תתראו מקמי דינא דלעילא דלא ישחכא עליינו תקטרגיא. ויאמר הנה שמעתי כי יש סכר במצרים

ה וירא יעקב כי יש סכר במצרים. א"ר שמעון הכתוב הזה סוד של חכמה יש בו. ויש לנו לעיין בו. שאין סופו תחלתו ואין תחלתו סופו. אלא בוא וראה בשעה שהקב"ה רוצה לרדוף העולם ברעב. אינו מוסר רבה זה ליד המכריו. שהרי כל דינים אחרים שבעולם המכריו מכריו עליו מרם שיבאו לעולם. ודין הזה לא נמסר להמכריו. אלא הקב"ה מכריו עליו וקוראי. וש"כ **ה** כי קרא ה' רעב. ומאותה השעה נפקדים על העולם סמונים אחרים בפקידת הרעב. ואסיר לו לאדם שיש לו שובע להראות עצמי שבע. שהרי מראה פנים למעלה ומכחיש דבר המרד. וכביביל כאלו מעביר לממוני המלך ממקומם. וע"כ אמר יעקב לבניו למה תתראו. למה תעשו פנים למעלה ולמטה. להכחיש דבר המלך וכל אותן הממונים בכרוז שלו. אבל הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה. ושם תתראו עצמכם בשובע. ולא הכחישו פמליא שלמעלה כאן. ובוא וראה יעקב הרבה תבואה היתה לו. ולא רצה לשבור אלא בתוך הבאים. כדי שלא יהיו נמצא פנים במעשיו. **ו** א"ר חזקיה ודיא שיש כאן סוד. שהרי בכל זמן שיש צער בעולם. לא נצרך לאדם להראות עצמו ברחוב. כדי שלא יתפס בהטאיו. וע"ז אמר למה תתראו. ר"א וירא יעקב כי יש שבר במצרים. תבואה ממש. שהרי הקב"ה לכך שלח רעב בעולם בשביל להוריד ליעקב ובניו שמה. ולזאת ראה שבני הארץ היו מביאים משם תבואה. ועוד וירא יעקב כי יש שבר במצרים. בשעה שמת יצחק בא יעקב ועשו לרחק. ועשו יצא מחלקו שבארץ ומרהב. ויעקב נתרצה לסבול הגלות ויקח רכל. וע"ז ראה שבר ההוא שיש לו במצרים הוא ובניו למסבל גלותא. ועל כן ויאמר יעקב לבניו למה תתראו מפני הדין שלמעלה שלא ימצא עליכם המקטרת. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים

מראה מקומות (א) מלי ל (ב) כוזה (ג) יעמי ת (ד) אמור כ (ה) מלכיס כ (ו) דק ק. 1.

במצרים רדו שמה. הא חוקמה רד'ו חושבן דא סוו ישראל במצרים

(א) **ויוסף** הוא השליט על הארץ וגו' ארץ יוסף תא חוי כד קב"ה אתע"י ביה צבר נש זקוף ליה על כל בני עלמא ועבדו ליה רישא דכלא וכלהו סגליו אתכפיו תחותיו דוד מלכא סגלו ליה אחיו דמו ליה זנייבו קב"ה ארוס ליה על כל בני עלמא אתא חזיו ערק זקמיה וקב"ה ארוס ליה על כל בני מלכותיה וכלהו הוו כרעין וסגדן קמיה. ויוסף דמו ליה אחיו לבתר כללו כרעו וסגדו קמיה הס"ד ויבאו אחי יוסף ויסתחו לו הכיס ארלס תא חוי כתיב ויוסף הוא השליט על הארץ דא שפאא השליט בסיסרא וסגיד וון לה וין לה וין לה הארץ וכל על בני הארץ דהא הוא נכר דגידו ונפיק זניה אתונו כללו וין ויתמן פרהין נסיתין לכלא בגין דא כללו סגדן לגביה דהסות אתר דהא ליה לך מלא בעלמא דלא תלי ביולא. ואוקויוס :

ויבר יוסף את אחיו וסס לא הכרשו ארץ חלעור תא חוי ויבר יוסף את ארוי בשערא דנפלו בידיה ארוי רחיס עלייהו בגין דארוי שלס וסס לא הכרשו דאינון שחטון ולוי אתו יוספרא דיינא קשיא וע"ד לא רחיוו עליה. דהא כל אינון מחריבין דיינא קשיא לא מרחמי עלייהו דבני נשח בשגתא דנפלי בידייהו

(ב) **ויזכר** יוסף את החלומות אשר חלם להם וגו' ארץ חייה כתיב (ג) בנפל אייבך אל תשחז וגו' ויוסף דהוא ידע אורייתא דאחיו נפלו בידיה. אחרי נגל עלייהו כל נגלולא דא ויהא ארוי ידע אורייתא דארוי ליה ארוי אלא ח"ו דיוסף נגלל עלייהו נגלולין נקמח מנייהו אלא כל דא לא עבד אלא לאיתרס לאחיו בנימין לגביה דתיאובתיה סוס לגביה וארוי לא סבך לאחיו למעל דהא כתיב ויו יוסף וימלאו את כלים בר וגו' וכל דא בגין דלא ינפלון. (ד) פתח יהוה ארץ צדוה דחלמא ואמר ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם וגו' דהא חלמא דחיהו עבא בעי בר נש לתדכרא ליה דלא יתגסי וכדון לתקיים דהא כמה דאחפאר קרו דב"ג הכי אתגבי עליה תא חוי חלמא דלא אחפאר כהנתרא דלא יתקייא ותא חוי בגין דלא ארכר כחמין דלא ידע ליה וע"ד מאן דהתגסי מניה חלמא ולא ידע ליה לא קיימח עליה לתקיימח ובגין דא יוסף הוה דכיר חלמיה בגין להתקיימח בגין דלא יתגסי חלמא זניה לעלם ויהוה יתכס ליה תדיר.

(ה) **ויאסף** אותם אל משמר שלשת ימים. אמר ר' אלעזר הכי תלת יומין וימין יחיהו אלא הכי תלת יומין לקביל תלת יומין דשכס דכתוב ויהי ציב השליטי בהיותם כואבים. תא חוי מאי כתיב ביה ויהמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו והיו לאחוזא דלא עבד ארוי כמה דאינון עבדו בשכס דגמרו לאכסי שכס לקבל עלייהו הלו זחית רזח דכרית ולבתר דעבדו קיומח דא קפילו לון ולא השתאר מנהון מד וארוי מאי כתיב. זאת עשו והיו. מאי עשינא. בגין דתא אלסיס אני ירא. נסיר קיימח. יכל נגלולא דא לא הוה אלא בניגיס דבנימין ויאתרו

מראה מקומות (א) דף ק"ח. (ב) דף ק"ט. (ג) מסלי כ"ד דף ק"ט. (ד) דף ק"ט. (ה) דף ק"ט.

ויו הזהר

במצרים רדו שמה. ררי ביאריו רד'ו חושבן זה היו ישראל במצרים

(א) **ויוסף** הוא השליט על הארץ וגו'. ארץ יוסף הוא וראה כאשר קב"ה בחר באדם, מנשא אותו על כל בני העולם ועושה אותו ראש לכל. וכל משנאיו נבנעים תחתיו. דוד המלך שנאו אותו וארץ הרחיקוהו מהם. הקב"ה נשאו על כל בני העולם, בא חתנו ברח מלפניו. והקב"ה נשאו על כל בני מלכותו, וכלם היו כרעים ומשתחיים לפניו. וכן יוסף הרחיקוהו אחיו, ואמר כך כלם כרעו והשתחוו לפניו. וש"כ ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה בוא וראה הרוב ויוסף הוא השליט על הארץ. זה השמש שליט בהלבנה ומאיר לה וכן אותה וין הוא השביר לכל עם הארץ. שררי הגדר הווא שנמשך ויגא ממני ניונים כלם וין ומשם פורחים נשמות לכל. בעבור זה כלם משתחיים לפני המקום ההוא. שררי אין לך דבר בעולם שאינו תולה במול. ותבאר :

ויבר יוסף את אחיו והם לא הכרתו. ארץ אלעזר הוא וראה ויבר יוסף את אחיו. בשעה שנפלו בידו הוא נתרם עליהם. לפי שהיה תמים. והם לא הכרתו. כי הם שמעון ולוי באו מצד דין הקשה. ועל כן לא נתרמו עליו. שררי כל אותן בעלי דין הקשה אין פורחים על האנשים בשעה שניפלים בידם :

(ב) **ויזכר** יוסף את החלומות אשר חלם להם וגו'. ארץ חייה כתיב (ג) בנפל אייבך אל תשחז וגו'. ויוסף שררי יודע התורה. כשארו נפלו בידו. למח נגלל עליהם כל נגלול זה. והרי הוא ידע התורה שלמדו אביו. אלא ח"ו שיוסף נגלל עליהם עלילות לנקום מהם. אלא כל זה לא עשה כי אם כדי להביא את ארץ בנימין אצלו. שהיה משתוקק אליו. והוא לא הניח לאחדו לנפל. שררי כתוב ויצו יוסף וימלאו את כלים בר וגו'. וכל זה בשביל שלא יפלו. (ד) פתח יהוה אחר בסוד החלום ואמר ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם וגו'. שררי החלום שהוא טוב צריך האדם לזכור אותו שלא ישכח. ואו יוכל להתקיים. שררי כמו שנשכח מן האדם כך נשכח עליו למעלה. בוא וראה החלום שאינו נפתר באגדת שאינה נקראת. ובוא וראה לפי שלא נזכר הוא כאלו לא ידעו. וע"כ מי שנשכח ממנו החלום ואינו יודעו אין עומד עליו החלום להתקיים. ובעבור זה יוסף זכר חלומו כדי שיתקיים. לפי שלא נשכח החלום ממנו לעולם. והיה מצפה לו המיד :

(ה) **ויאסף** אותם אל משמר שלשת ימים. אמר ר' אלעזר אלו שלשת ימים למה. אלא אלו שלשת ימים כנגד שלשת ימים של שכם. שכתוב ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים. בוא וראה מה כתוב בו. ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו. להראות שהוא לא עשה כמו שהם עשו בשכם. שגמרו לאנשי שכם לקבל עליהם זה הוא"ת שהוא סוד הברית. ולאחר שעשו הברית הוא הרגו אותם ולא נשאיר מהם אחר. ואצלו מה כתוב. זאת עשו וחיו. מפני מה. לפי שאה אלהים אני ירא. נוסר הברית. וכל נגלול הזה לא היה אלא בשביל בנימין: ויאמר

וין הזהר (ות) פ"ה שהתפארת משפיע למלכות ע"י המידור שנקרא יוסף; [וט] שכל מינו השקעות באות תחלה ליסוד ומשם למלכות יהפיצם על פני תבל :

וַיֹּאמְרוּ איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו וגו'. ויאמרו איש אל אחיו. זה שמעין ולוי. כמו שדיה בתחלה שכתוב ויאמרו איש אל אחיו הגה בעל דהחומות הלזה בא. מה שם שמעון ולוי אף כאן שמעון ולוי. בוא וראה מי איש ומי אחיו. אלא איש זה שמעון. כתוב כאן איש. וכתוב שם ודנה איש מבני ישראל בא. מה שם משמעון. אף כאן שמעון. ולפי שחזר בתשובה בכה ורתנחם על זה. ואמר ולוי אבל אשמים אנחנו. ועל כן נרשם מול שלו שור. כדמיון המול של יוסף שכתוב בו בכור שורו הדר לו. ומזלו של שמעון שור הוא. וע"כ יוקח מאתם את שמעון. כדי שלא יקטרנו ביהרד עם לוי. לפי ששמעון ולוי כשמתחברים שניהם יכולים לקטרנו :

(א) **וַיִּקַּח** מאתם את שמעון ויאסור אותו לעיניהם. א"ר שמעון וכי מה ראה יוסף לקחת לשמעון עמו יותר מאחיו. אלא אמר יוסף בכל מקום שמעון הוא הפתחה של הדין. ובזמן ההוא שהלכתי מאבי אל אחי. פתח שמעין תחלה ברין. וז"ל ויאמרו איש אל אחיו הגה בעל החלומות הלזה בא וגו'. אף כך בשכם ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי. וכלם בדין היו אח"כ. טוב לקחת לזה וא"ל יעורר קטטה בכל השבטים. ולסדרנו מה ראה שמעון להודות בלוי יותר מכלם. והרי ראובן היה אחיו הסמוך לו. אלא שמעון ראה וידע שלוי מצד הדין הוא בא. ושמעון היה בצד הדין הקשה יותר נקשר. אמר נתערב אחד באחד ואנחנו נחריב העולם. מה עשה הקב"ה לקח לו לחלקי ללוי. אמר מכאן ולהלאה ישב שמעון בכבלים לעצמו בלבדו. (ב) ר' אלעזר אמר ויאסור אותו לעיניהם. הרי ביארו לעיניהם אסרו. ולאחר שיצאו היה מאביר ומשקה אותו. ואפשר תאמר שכן היה רצון יוסף בעבור שכתוב (ג) אם רעב שונאך האכילנה לחם ואם צמא השקהו מים. אם כן יוסף שהוא צדיק איך עשה כך. הרי כתוב כי נחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך. אלא ח"ו שיוסף לכך היה מהכוון. אלא כאיש לאחיו. כל זה הוא הדין עושה. התנהג עמו באהבה ולא באופן אחר. ולא עמו בלבד אלא עם כל אחיו. כמו שכתוב ויצו יוסף וימלא את כליהם בר וגו'. בשביל להתנהג עמהם באהבה. (ד) פתח רבי שמעון ואמר כתוב (ה) אל תאמר אשלמה רע קוה לה' ויושע לך. ברא וראה כל זה הענין של יוסף עם אחיו וכל שאר ענינים האלה למה נצרך. אלא תורת אמת כל דרכיה דרכים קדושים. ואין לך דבר בתורה שאין בו סודות עליונים וקדושים. ודרכים לאנשים להתחזק בהם. אל תאמר אשלמה רע. אפילו לזה שישלם לך רע. אין לך לשלם לו רע תחת רע שישלם לך. אלא קוה לה' ויושע לך. וזה הכתוב ביארו ביוסף הצדיק. שלא רצה לשלם רע לאחיו בשעה שנפלו בידו. קוה לה' ויושע לך. לפי שהוא היה ירא אלהים. שכתוב זאת עשו וזו את האלהים אני ירא. הוא היה תמיד מצפה להקדוש ברוך הוא :

(ו) **וַיִּירָאֵן** האנשים כי הובאו בית יוסף. א"ר יוסי וי להם לאנשים שאין יודעים ואין מבינים בדרכי התורה. וי להם בשעה שהקב"ה יבוא לתבוע מהם דין על מעשיהם. ויקים לגוף ונפש לתת חשבון מכל מעשיהם מהם שתפרד הנפש מן הגוף. ויום ההוא יום הדין הוא. יום שהספרים פתוחים ובעלי הדין עומדים. לפי שבזמן ההוא

וַיֹּאמְרוּ איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו וגו'. ויאמרו איש אל אחיו. זה שמעון ולוי. כמו שדיה בתחלה שכתוב ויאמרו איש אל אחיו הגה בעל החלומות הלזה בא. מה להלן שמעון ולוי אף הכא שמעון ולוי. תא חזי מתן איש ומתן אחיו אלא איש דא שמעון. כתיב הכא איש וכתיב התיב והנה איש תמי ישראל כל מה להלן משמעון. אף הכא נמי שמעון. ובגין דהאדר בתפיכה צבה ואתחנח על דא ואחר ללוי אבל אשמים אנחנו ועל דא אתמי מזליה שור כנוונא דמזליה דיוסף דכתיב ציה בכור שורו הדר לו ומזליה דשמעון שור איסו וע"כ יוקח מאתם את שמעון בגין דלא יקטרנו צהידי ללוי בגין דשמעון ולוי כד מתחברין תרווייהו יכלי לקטרנו .

(א) **וַיִּקַּח** מהתם את שמעון ויאסור אותו לעיניהם. א"ר שמעון וכי מה חמה יוסף למיכס לשמעון עמיה ימיר מאחוסיה תלה אחר יוסף בכל אתר שמעון פתיחה דדינא איסו וסהו סתמא דלזילנא מחבא לגבייהו דלחי שמעון פתח בקדמיתא דנינא. הסי' ויאמרו איש אל אחיו הגה בעל החלומות הלזה בא וגו'. אף הכי בשכם ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי. כללו דנינא סו. סב לייסב דא ולא יתער קטפותא בכלבו שבטין ותנין מאי קא חמה שמעון לאודוגא בלוי ימיר מכללא והא ראוון סוה אחוס דסמוך ליה. אלא שמעון חמה וידע ללוי מסכרא דדינא קא חמי. ושמעון בסכרא דדינא קיאי ימיר אסתחוד. אמר נתערב חד בחד ואין נחריב עולם. מאי עבד קצ"ה נסל ליה לחלוקיה ללוי. אמר מתאן ולהלאה שמעון לימינך בקופטירא צהידי בלחודוי. (ב) ר' אלעזר אמר ויאסור אותו לעיניהם. הא אוקמוס לעיניהם אסרו. ולבשר דנפקו סוס מאכלי ליה ומסקי ליה. וחי תימא דרעותא דיוסף יאסו בגין דכתיב (ג) אם רעב שונאך האכילנו לחם ואם צמא השקהו מים. אי הכי יוסף דליהו וכאה סיכי עבדו סיכי. דהא כתיב כי נחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך. אלא ח"ו דיוסף לכתי הוא דחייב. אלא כזר נש לאחיו סיכי נמי הוא עבד. אתכנג עמיה בלחוס ולא בגוונא אסתחוד. ולא עמיה בלחודוי אלא עם כל אחיו. כמה דכתיב וילו יוסף וייללוא את כליהם בר וגו'. בגין לאהבנא עמיהו בלחוס (ד) פתח רבי שמעון ואמר כתיב (ה) אל תאמר אשלמה רע קוה לה' ויושע לך. תא חזי כל דא דיוסף עם אחיו וכל הכי מיילי אמחי אכסריך אלא אורייתא דקסופ כל אורחא אורחין קדישין. ולית לך מלה בצוריתא דלאו אית צה רזין עלאין וקדישין. ומורחין לגבי נשא לאסתפקא צה. אל תאמר אשלמה רע אפילו למאן דאשלימו ליה ציטין. לך אית ליה לאשלמה ציטא חקף סהו ציטא דשלימו ליה אלא קוה לה' ויושע לך. והאי קרא אוקמוס ציוסף וכאה. דלא צעא לאשלמה ציטא לאחיו צעעתא דנפלו צירוי קוה לה' ויושע לך בגין דהוא סוס דחיל לקצ"ה. דכתיב זאת עשו ומי את האלהים אני ירא. איסו תדיר סוס מחכא לקודשא בריך הוא

(ו) **וַיִּירָאֵן** האנשים כי הובאו בית יוסף. א"ר יוסי ווי לון לצבי נשא דלא ידעי ולא מסתכלין בצורחיה דאורייתא. ווי לון צעעתא דקצ"ה יימי למתבע לון דינא על עובדיהו. ויוסף גופא ונפשא לייסב חושבנה מכל עובדיהו עד לחי תפריטון נכסא מן גופא. ויהוה יומא וימא דדינא איסו יומא דספרין פתיחן ומאריהו דדינא קיימין. בגין דהסוה זוננא

הוא עומד הנחש במעמדו לנשכו [כ] וכל איבריו רועשים בקרבנו. והגשמה נפרדת מן הגוף. והולכת ומשוטטת ואין יודעת לאיזה דרך תלך ולאיהו מקום מעליך אותה. וי ליום ההוא. יום של רוגז ונאגה הוא. לפיכך נצרך לו לאדם להרגיז יצרו הרע בכל יום. להוכיחו יום ההוא שיעמד בדין המלך. שיכניסו לגופו תחת הארץ להדקב. והגשמה תפרד מסנו. ולסרנו לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע וישתדל אחריו להרחיקו. אם הולך כסנו הרי טוב. ואם לא ישתדל בתורה. שאין לך דבר לשבר יצר הרע אלא התורה. אם הלך כסנו מוטב. ואם לא יוכירו יום המיתה כדי לשברו. כאן יש להבין. שהרי זה הוא יצר הרע וזה הוא מלאך המות. וכי מלאך המות נשבר מסנו יום המיתה. והרי הוא המסית את האנשים. ומסמע שואת היא חרזה שלי. ובשביל זה הוא ספתה לאנשים המיד כדי להמשיכם למיתה. אלא וראי מה שאמרו שזיכר לו האדם יום המיתה. וראי כך הוא. בשביל שע"י זה נשבר לב האדם. שהרי היצה"ר אינו שורה אלא במקום שנמצאת שמחה של יין ונסות הרוח. וכאשר מוצא רוח נשבר אז הוא נפרד מסנו ואינו שורה עמו. ולפיכך צריך להוכיחו יום המיתה. ויהיה גופו נשבר והוא הולך לו. בוא וראה יצר הטוב צריך לשמחה של תורה. ויצה"ר לשמחה של יין וניאוף ונסות הרוח. ולפיכך צריך האדם לפחד המיד מן יום הנורא ההוא. שהוא יום הדין יום החשבון. שאין לו לאדם מה להגן עליו אלא מעשיו הטובים שהוא עושה בזה העולם. בשביל שיגינו עליו בשעה ההיא. בוא וראה ויראו האנשים כי הובאו בית יוסף. מה כאן שכלם היו גבורים כלם תקופים. ונער אחד שהביאם לבית יוסף היו מפחדים. כאשר יבוא הקב"ה לתבוע מן האדם דין וחשבון על אהת כמה וכמה. לפיכך נצרך לו לאדם להזהר בזה העולם. להתחוק בו בהקב"ה ויש בו כפחוננו. שאע"פ שהיה חוטא אם יהודר בתשובה שלמה הרי תקף הוא בכח התשובה. ויתחוק בכח הקב"ה כאילו לא חטא. שהרי השבטים לפי שחטאו על נגיבת יוסף היו מפחדים. שאלמלא לא חטאו לא היו מפחדים כלל. לפי שחטאי האדם משברים את לבי ואין לו כח כלל. מפני מה. שהרי יצר הטוב שלו נשבר עמו. ואין לו כח להתגבר על יצר הרע שלו. ועל זה כתוב (א) מי האיש הירא ורך הלבב. היינו שמתירא מן החטאים שבידו. שהם שבירת הלב של האדם. ובוא וראה לכמה דורות נפרע הקב"ה מאותן החטאים של השבטים. שהרי לא נאבד מפני הקב"ה כלום. יפרע מדור לדור וכל! והדין עומד לפניו תמיד עד שנפרע. ושורה הדין במקום שנצרך.. וזה העין של השבטים רדה קיים לזמן אחר. לפי שהדין שלמעלה לא יכול לשלוט עליהם. עד שמצא זמן להפרע ונפרע מהם. ולפיכך כל מי שיש עבירות בידו הוא מפתח המיד. כמ"ש"כ ופחדת לילה ויוכם וגו'. ועל כן ויראו האנשים כי הובאו בית יוסף:

ומה קיימא מהש בקיימיה לנשכא ליה [כ] וכל סייפוי מתרגסין לגביה ונשמתא התפרשא מן גופא וחולא ושטיא ולה ידעת ולאן אורחא תתך ולאן סלקין לה ווי להסוה יומא יומא דרוגוה וכליו הסוה יומא בגין כך חצעי ליה לב"י לארגוה ילריה כל יומה להדכרה קמיה הסוה יומא דייקוס צדיקה דמלכה דקא עאלין ליה תמות ארעה להתקצא וכשמתא התפרשא מניה והגן לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וישתדל חצת"יה אי אויל מניה יאות ואי לאו ישתדל בצלויתתא דהא לית לך מלה לתברא יצר הרע אלא אורייתא. אי אויל מוטב ואי לאו יכר ליה יומא דמותא בגין לתברא ליה הכא אית להסתכלא דהא דה"ה יצר הרע וזה הוא מלאך המות. וכי מלאך המות יתבר ימתי יומא דמותא. והא איתו קטילה דבני נשא הוי ואתתער דמוה יומא דיליה ובגין כך חספי לון לבני נשא תדיר בגין לאתמכא לון לדה אלא ודאי מאי דאתמר דזיכר ליה לב"י הסוה יומא דמותא ודאי הכי הוא בגין דמתבר לבא דב"י. דהא יצר הרע לא שריא אלא באתר להסתבך חדות דחמרא ונסותא דרוחא וכד אשכח רוחא תצירא כדין התפרש מניה ולא שריא בזה"ה. ובג"כ צעי לאדכרה ליה יומא דמותא ויתבר גופיה ואיכו אויל ליה תא חוי יצר טוב צעי חדות דלורייתא אויל הרע חדות דחמרא וניאופין ונסותא דרוחא ובג"כ צעי בר נש לארגוה תדיר מססוה יומא רבא יומא דדיכא יומא דחיסבנא דלית ליה לב"י לאנגא עליה אלא עובדוי דכשן דאיהו עבד צה"י עלמא. בגין דיגינו עליה צה"יה שעתא תא חוי ויראו האנשים כי הובאו בית יוסף. ומה כלבו הוי ניצדין כלבו חמסוה דאיתת לון לביתא דיוסף דחילו כדי יימי קב"ה למחבע ליה לב"י נש דלינא על אחת כמה וכמה בג"כ צעי ליה לב"י לתודרה צה"י עלמא להתקפא ביה בקב"ה ושוי ביה רוחל"ה. דאע"ג דאיהו חסי אי יסדר תציובתא שלימתא הא תקף איתו ויתתקף ביה בקב"ה כאלו לא חטא. דהא דהא שצמין בגין דחטו על נגיבת יוסף חוו דחלן. דאלמלא לא חטו לא חוו דחלן כלל. בגין דחצוי דב"י מתצדין לביה ולית ליה חילא כלל. מאי שעתא דהא הסוה יצר טוב אהבר עזיה ולית ליה חילא להתקפא על הסוה יל"ה. ועל דהא כתוב (א) מי האיש הירא ורך הלבב. הירא מחוצין דצדיק. דאיוון תצירא דלבה דבר נש ותא חוי לכ"ה דדין התפרע קב"ה זאיוון חובין דשצמין דהא לא אתאביד מקמיה דקב"ה כלום והתפרע מדרא לדה וכל! ודינא קיימא קמיה תדיר עד להתפרע. ושרי דינא באתר להלפידן. וססוה חובא דשצמין קאים עד לבתר בגין דדינא דלעילא לא יוכל לשלטה עליהו עד דהסתבך שעתא להתפרע והתפרע מנייהו. ובגין כך כל מיאן דאית חובין צדיקו דחיל תדיר. כד"ה ופחדת לילה ויוכם וגו' ועל דא ויראו האנשים כי הובאו בית יוסף:

כ וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו וגו'. א"ר חייא מאי בן אמו דדייקנא דלמיה סוס ביה וסוס דמי דיוקניה דדייקנא דחלל בג"כ כתיב בן אמו. רבי יוסי אמר הא כתיב בקדמיותא וירא יוסף את בנימין. והסתא כתיב וישא עיניו וירא את בנימין אחיו מאי ראיס הכא

סראה מקובלת (א) דנתיב כ' (ב) דף נ"ב:

זיו הזהר

[כ] זה השמן היצה"ר והמלאך המות: [כא] כירוע שהשבטיה באו אח"כ לעולם בלגלול של עשרה הרוגי מלכות:

חרשה בארץ. אלא שראה ברוח הקודש לבנימין שחלקו הוא עמם בארץ ובחלקו של בנימין ושל יהודה תשכן השכינה. כי ראה אדם ליהודה ובנימין שבחלק שלהם יבנה המקדש. וזהו וירא יוסף אתם את בנימין. שראה אותו עמם. ויוסף שהוא אחיהם לא ראה עמם בחלק הדוא. אף כאן יושא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו. מה כתוב אחריו. ויסדר יוסף כי נבסרו רחמיו אל אחיו ויבקש לבכות [כג] ויבא החרדה ויבך שמה .. (ב) א"ר חזקיה כאשר נחרב המקדש באה השכינה ונבנסה בכל אותן המקומות שהיה מעונה בהם בתחלה. והיתה בזכה על בית סדורה ועל ישראל שהלכו בגלות. ועל כל אותן הצדיקים והחסידים שהיו שם ונאבדו. מניין. שכתוב (ג) בה אמר ה' קול ברמה נשמע נהו בבי תמרוים רחל מבכה על בניה .. והרי ביארו שהקב"ה אמר לה כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו' .. ועתיד הקב"ה להקים לה לכנסת ישראל מעפר ולשמח העולם בכל. כמש"כ (ד) והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלתו וגו'. וכתוב (ה) בבכי יבואו ובתחנונים אבילים:

הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמוריהם. רבי אלעזר אמר כאן יש לעיין. אם הם דלכו ונשלחו. מפני מה נכתב בתורה המה וחמוריהם. אלא לפי שכתוב ולקחת אותנו לעבדים ואת חמורינו. לפיכך כתוב וראנשים שלחו המה וחמוריהם. שלא נשארו המה וחמוריהם כמו שאמרנו פתח ואמר וישכם אברם בבקר ויחבש את חמורו וגו'. בקר הוא של אברם וזה סאיר שיעמד להם זכותו [כג] או זכותו של אברם עמדה להם. ודלכו בשלום וניצלו מן הרין. לפי שבאותה השעה עמד עליהם הרין להפדע מהם. רק שזכות בקר הוא של אברם וזינה עליהם. ונשתלחו מן הרין שלא שלם עליהם בזמן ההוא. א"ר שמעון בוא וראה בשעה שבא היללה ופרש כנפיו על העולם. ורבה שרים של הארת הרין מזכנים לצאת ולעלות בעולם. והרבה שכזני הרין נתעוררים בכמה צדדים למיניהם ושולטים על העולם. כיון שמאיר הבקר כלם נשתלקים ואין שולטים. וכל אחד ואחד חוזר ונכנס לבקומו. כמש"ש הבקר אור. זה הבקר של אברם [כג] והאנשים שלחו. אלה ממוני הרין ששלמו בליצה. המה וחמוריהם. היינו שרי המשפט הבאים מצד המוטאה ואינם שופים. ואין אברם ואין נראין מעת הארת הבקר. והם צמד אותן דחמורים שרי משפט שאמרנו. שהרי אין לך מדרגות עליונות שאין בהן ימין ושמאל רחמים ודין מדרגת על מדרגות. קדושות מצד הקדושה. ומסאות מצד המוטאה. וכלן מדרגות על מדרגות אלה על אלה. ובכל מקום שהבקר של אברם נתעורר בעולם כלל נתבמלץ ואין שולמות. לפי שאין להם קיום בצד הימין אלא בצד השמאל. והקב"ה עשה יום וליצה להנהיג לכל אחד ואחד לצדו כראוי לו. אשרי חלקם של ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. ר' חייא פתח ואמר (ו) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. בוא וראה עתיד הקב"ה להאיר לישראל שמש שהוא שגוה ביום שנברא העולם מפני רשעי העולם. כמש"ש (ז) ויבנע מרשעים אורם. ובשמש הוא ירחיא כולם. לפי שבזמן שיקמו מתי ישראל מהעפר. כמה חגרים וכמה סומים

הכא. אלא חמא ברומא קדושא לבנימין לחולקיה הוי עיזון בצרעא. ובחולקיה לבנימין ויהודה תשרי שכינתא. דהא חמא ליה ליסודא ובנימין דבחולקון הוי מקדשא. וזה הוא וירא יוסף אתם את בנימין ליה חמא עמיהו. ויוסף דהוי אחיהו לא חמא עמיהו דהוא חולקא. אורף הכא וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו מלי מתי כתיב בתריה ויסדר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו ויבקש לבכות [כג] ויבא החרדה ויבך שמה. (ב) א"ר חזקיה כד אתחברו מקדשא שכינתא אחתה וסליקת בכל אינון אתרין דהוי מדרה דכו צקדמיתא והות צכת על בית מדורה ועל ישראל דלולו בגלותא ועל כל אינון לדיק וחסירי דהוו תמן ואתחברו מכלן דכתיב (ג) כה אמר ה' קול ברמה נשמע כהי כתיב תמרוים רחל מבכה על בניה .. והא חוקימנא דקב"ה אמר לה כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו'. וזיין קב"ה לאוקמא לה לכנסת ישראל מעפר ולמחדו עלמא בכלל. כד"ל (ד) והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלתו וגו'. וכתיב (ה) צככי יבואו ובתחנונים אבילים:

הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמוריהם. רבי אלעזר אמר הכא חים לאסתכלא איחינון הוו זולוי ואשתדו מה לן למכתב בחורייתא המה וחמוריהם. אלא בגין דכתיב ולקחת אותנו לעבדים ואת חמורינו. בגי"כ והאנשים שלחו המה וחמוריהם. בגין דלא ישתלחו אינון וחמוריהו דקדמרון. פתח ואמר וישכם אברם בבקר ויחבש את חמורו וגו'. הכא צק דאברם הוי כהיר לקיימא עליהו צוכותיה [כג] כדן זכותא דאברם קיימא עליהו וזולוי בשלם ואשתמיזו מן דינא. בגין דהויא שעתא קיימא עליהו דינא התפרעא מנייהו. בר זכותא דהויא צק דאברם גנין עליהו. ואשתלחו מן דינא דלא שלים עליהו דהוא זמנא. א"ר שמעון תא חיי בשמתא דליליא עמל ופרש נדפוי על עלמא. כמה גרדיני ספירין זמינין נפקא ולשלטה בצלמא. וכמה מחרי דינין מתערין בכמה ספרין ולנייהו ולשלי על עלמא. כיון דחייא לפרא ונהיר כלוה מסתלקי ולא שלמי. וכל חד וחד עמל דלכותיה ותב לאתריה כד"ה הבקר אור דא צק דאברם [כג] והאנשים שלחו חלין מהריהו דדינא דהו שלמיין בליליא המה וחמוריהם אינון גרדיני נימוסין דאתיין מספרא דמספרא דלאו אינון קדישין ולא שלמיין ולא אתחזין מתי אחא לפרא. ואינון מספרא דאינון חמרי גרדיני נימוסין דקאתרין דהא לית לך דרגין עלאין דלא חית דכו ייזינא ובתחלה רחמי ודינא דרגין על דרגין. קדישין מספרא דקדושה ומספרין מספרא דמספרא וכלוה דרגין על דרגין אלין על אלין. ובכל אתר דצק דאברם אתער בצלמא כלוה מתעברי ולא שלמי. בגין דלית לון קיימא בספר ימינא אלא בספר שמאלא וקב"ה עמד יממא וילינא לאינגא כל חד וחד דמא ספריה דקא חיי ליה. וזאה חולקון לישראל בעלמא דין ובעלמא דחיי. ר' חייא פתח ואמר (ו) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. תא חיי זמין קב"ה לאתרא לון לישראל הוה שמשא דגניו ציימא דאתברי עלמא מקתי רשיעי דעלמא. כמ"ד (ז) וימנע מרשעים אורם. ובהויא שמשא יתסון כלוה בגין דהא בזמנא דיקומון ישראל מעפרא. כמה חגרין וכמה סומין

מראה מקומות (א) דף כג. (ב) ימי' לא (ג) ימי' ג' (ד) ימי' י"א (ה) מנאי ג' (ו) חיוז ל"א

זין הזהר

כך בכה על שראה החורבן של ביהמ"ק והווי ויבך שמה מלשון שמה ושאיה ושמה * [כג] והווי המה וחמוריהם היינו עם הזכות של אברם אכינו שכתוב אצלו ויחבש את חמורו : [כג] בקר של אברם היינו סרת החסד .

שהוא עימד בתקון של יופי כמו הצואר להגוף. מה צואר הוא היופי של כל הגוף. כן גם בית המקדש הוא היופי של כל העולם. מה צואר כל תבשומי האשה עליו תלויים. כך ביהמ"ק כל תקוני העולם בו תלויים ובו שרויים. והרי ביארו שכתוב (ח) על צוארינו נרדפנו. על ביהמ"ק שהוא הצואר והיופי של כל העולם נרדפנו. יגענו לבנותי ב' פעמים ולא הונח לנו. שהרי לא הניחו לנו ונחרב ולא יב. אה"כ. מה צואר כיוון שנכרת כל הגוף נכרת עמו. כן גם ביהמ"ק כיוון שהוא נכרת ונחשב. כל העולם גם כן נחשב. ואין מאיר השמש ולא שמים וארץ וכוכבים [ג] לפיכך בכה יוסף על זה. ולאחר שבכה על זה בכה על השבטים שיגלו. ולאחר שחבר נחרב ביהמ"ק כל השבטים עלו מיד ונתפזרו בין האומות. וש"כ ויגש לכל אחיו ויבך עליהם. עליהם ודא. על הכל בכה. על בית המקדש שנחרב שני פעמים. ועל אחיו עשרת השבטים שהגלו בגלות ונתפזרו בין האומות. ואחרי כן דברו אחיו אתו. ולא כתוב ויבכו. שהרי היא בכה כיון שנגנזה בו רוח הקודש. והם לא בכו שלא שרתה עליהם רוח הקודש.

דליחו קאים בתקונא דשפירו כקדלא לגופא. מה לואר אישו שפירו דכל גופא. הכי נמי כי מקדשא אישו שפירו דכל עלמא.. מה לואר כל תקונין דתתתא זיה תליין. כך כי מקדשא כל תקונין דעלמא זיה תליין ושריין. והא לוקמוס דכתיב (ח) על לוארינו נרדפנו על כי מקדשא דליחו לואר ושפירו דכל עלמא נרדפנו. יגענו למבני ליה תרין זמנין ולא הונח לנו. דהא לא שבקוס לן ואתחברב ולא אתבני לבתר זיה לואר כיון דאשתאי כל גופא אשתאי עמיא. הכי נמי כי מקדשא כיון דליחו אשתאי ואתחשב כל עלמא הכי נמי אתחשב. ולא נהיר חמשא ולא שמיא וירעא וכוכביא [ג] בנין כך צבא יוסף על דא לבתר דצבא על דא צבא על שבטין דתתלין כד אתחברב כי מקדשא כליו שבטין דתתלין ייוד ואתבדרו זיני עממיא. ה"ד ויגש לכל אחיו ויבך עליהם עליהם ודא. על כל צבא על כי כי מקדשא דאתחברב תרין זמנין ועל אחיו עשרת השבטים דתתגלו בגלותא ואתבדרון זיני עממיא ואחרי כן דברו אחיו אתו ולא כתוב ויבכו דהא אישו צבא דנגנזה זיה רוחא קדישא. ואינון לא צבי דלא שרא עלייהו רוח קידשא

והקל נשמע בית פרעה. רבי אבא פתח ואמר (ג) נכספה וגם כלתה נפשי לצדות ה' לבי ובשרי ירננו אל אל חי. הוא וראה כי אדם שמתפלל תפלתו לפני רבונו. צריך להקדים לו ברבות בכל יום ויום. ולהתפלל תפלתו לפני רבונו בזמן הנצרך. בשחרית להתרבה במדת ימין של הקב"ה. במנחה להתרבה במדת שמאל [ג] ותפלה ובקשה נצרך לאדם בכל יום ויום. כשביל להתרבה בו. וביארונו מי שמתפלל תפלתו לפני רבונו [ד] נצרך לו ש"א ישמיע קולו בתפלתו. ומי שמשמיע קולו בתפלתו אין תפלתו נשמעת. מפני מה. לפי שהתפלה אין היא קול הנשמע. שהקול שהוא שנשמע אין הוא תפלה. ומה היא תפלה. זה קול אחר התולה בקול הנשמע. ואיזה הוא קול הנשמע. זה קול שהוא שהוא בוא"ו. קול התולה בו זה קל הוא בלא וא"ו [ה] ולפיכך לא נצרך לו לאדם להשמיע קולו בתפלתו. אלא להתפלל בלחש בקול שהוא שאינו נשמע. וזאת היא התפלה שמתקבלת תמיד. וסימנה והקל נשמע. קל בלא וא"ו נשמע. וזאת היא התפלה בלחש. שכתוב בחנה וקולה לא ישמע. וזאת היא התפלה שהקב"ה מקבלה. כאשר היא עם הרצון והכונה והתקון הראוי. וליחד היהודי של רבונו כראוי בכל יום.. בית פרעה. זה רמו על למעלה. הבית שנחשפו ונתגלו ממנו כל האורות וכל המנורות [ו] וכל מה שהיה נעלם משם נתגלה:

והקל נשמע בית פרעה. רבי אבא פתח ואמר (ג) נכספה וגם כלתה נפשי לצדות ה' לבי ובשרי ירננו אל אל חי תא חוי כל צ"ג דללי ללותיה קמי מחריה אלגריך ליה להקדמא ליה ברכאן בכל יומא ויומא ולכלי ללותיה קמי מחריה בזמנא דלגריך. כלפרא לאהרא זימנא דקב"ה בזמנא לאהרא בשמאלא [ג] וללותא ובעותא אלגריך ליה לב"ג בכל יומא ויומא בנין לאתהחדא זיני ואיקומתא מתן דללי ללותיה קמי מחריה [ד] אלגריך ליה דלא למחצת קליה בללותיה ומתן דלחצת קליה בללותיה ללותא לא אשתמע מתי עממא בנין דליתת לאי קיבי קלא דלחצת. דהסוף קול דלחצת לאו היא ללותא ומתן איבי ללותא דא קלא אהרא דתליה בקלא דלחצת ומתן הוא קלא דלחצת. דא הסוף קול דהוא בוא"ו קלא דתליה זיה דא הסוף קל בלא וא"ו [ה] ובג"כ לא אלגריך ליה לב"ג למחצת קליה בללותיה אלל לללאה בלחש בזהוה קלא דלא חשמת. וזה היא ללותא דאתקבלת תמיד וביצרך והקל בלחש קל בלא וא"ו נשמע דא היח ללותא דהיא דבשתי דכתיב בחנה וקולה לא ישמע דא היא ללותא דקב"ה קביל. כד התעבירנו גו רעופא וכוונה ותקונא כדקא יאות וליהרא יהודא דמאריה כדקא יאות בכל יומא בית פרעה. דא היא סימנה לעולה זימא דלחצתו ואתגליין מניה כל נהורין וכל צוניין [ו] וכל מה דהיה סתום מתמן אתגלי

ג) ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. א"ר אלעזר רמו ה' מדמו לו יוסף ליעקב על עגלה ערופה. כי בפרק שהוא נפרד ממנו. ועגלה ערופה הרי היא באה על שגמא הרג. ולא נודע מי הכריז ובוה וראה יוסף כאשר נפרד מאביו. בלי לזיה ובלי אכילה נשלה. והיה מה שהיה. וכאשר אמר יעקב שרף שרף יוסף. אמר כי ארד

ג) ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. א"ר אלעזר רמו ה' מדמו לו יוסף ליעקב על עגלה ערופה. דהא בזהוה כדקא תתפרש מניה העגלה ערופה איבי אתיא על דלחצתה קשולא ולא חתיידע מתן קטיל ליה ותא חוי יוסף כד חתפרש מהבוי בלא לזיה יבלא אכילה אשתדר. והוא מה דהוא. וכד אמר יעקב שרף שרף יוסף. אמר כי ארד

מראה מקומות (ט) איכה ט' (ז) ת"ס ט"ז (ג) 97 י

זו הזהר

[ג] זה רמו שפירות העליונות אין בהם יחוד וזיווג הראוי להשמיע השפע לעולמות שלמטה כמו בזמן שביהמ"ק קיים; [ג] ימין ושמאל רמו על חסד ונבונה אברהם ויצחק. שאברהם תיקן תפלת שחרית ויצחק תיקן תפלת המנחה; [ד] היינו תפלת השמנה עשרה. [ה] קול הנשמע היינו עד השמנה עשרה שצריך להיות בהתפעלות והשתפכות הנפש בבחי' לבי ובשרי ירננו אל אל חי. יקל שאינו נשמע היינו תפלת השמ"ע שתיא בבחי' קול רמזה דקא דהשתא אתא מ"כא והיא תולה בערך התפלה שער השב"ע; [ו] זה רמו על עולם הבינה ששם מתחילת התולדות האורות

תד אל בני אכל שאלה. להא גרימא ליס. ותו דסוינא ידע דלחוי סניין ליה ושדרכא ליה. וע"ד רמו קא רחוי ליה. א"ל רבי יהודה אינון עגלות ע"פ פרעה שדך לון. דכתיב ויתן להס יוסף עגלות על פי פרעה א"ל דיוקא דמלה דכתיב ולתה ליתם זאת עשו ולתה ליתם דיקא א"ל ובגין כך כתיב דס"א. מכ"ע דיוסף מצע לון. ובג"כ ויתן להס יוסף עגלות על פי פרעה ויעקב לא התקיים במלה עד דחמא לון. דכתיב וירא את העגלות וגו' ותחי רוח יעקב אביהם:

א"ר אל בני אכל שאלה, כי אני נרמתי לו. ועוד שהייתי יודע שאחיו שונאים לו ושלחתי אותו. ועל זה ה"ר רמזו לו זה הרמז, א"ל ר' יהודה הרי אותך העגלות על פי פרעה שלחן, שכתוב ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. א"ל דקדוק התבה שכתוב ואתה צייתה זאת עשו, ואתה צייתה דיקא א"ל ולפיכך כתוב ב"א, שנשמע מזה ש"ס תבע מפרעה העגלות, ולפיכך כתוב ויתן להם יוסף עגלות ע"פ פרעה. ויעקב לא האמין בדבר עד שראה אותן. שכתוב וירא את העגלות וגו' ותחי רוח יעקב אביהם:

ותחי רוח יעקב אביהם. א"ר שמעון. בתחלה ותחי רוח יעקב. ואח"כ ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי. אלא בתחלה קראה לו התורה יעקב. בשביל שהייתה שדשתתפו השכינה ברוח ההוא כאשר נמכר יוסף, ועתה שהשכינה עלתה מן החרם. אז ותחי רוח יעקב אביהם, וזה רוח יעקב הוא מור השכינה א"ל ולאחר שעמדה השכינה בקיום אז מדרגה שלמעלה נתעורר אליה, שהיא המדרגה שנקראת ישראל א"ל מכאן שמדרגה העליונה אין מתעורר למעלה עד שנתעורר תחלה למטה א"ל שהרי כאן ותחי רוח יעקב תחלה. אח"כ ויאמר ישראל. ובווא וראה כיון שנאמר יוסף מאביו, אבר יעקב זה תוספת הרוח שהיה לו. ונמתלקה ממנו השכינה. אח"כ מה כתוב ותחי רוח יעקב אביהם, וכי עד עתה היה מת. אלא שזה תוספת הרוח לא היה בתוכו ונמתלקה ממנו השכינה. לפי שהעצבות שלו נרמה לו שלא היה רוחו מתקיים בו. ולפיכך ותחי רוח יעקב אביהם. רבי חייא אמר הרי נראה שהשכינה אינה שורה במקום עצב, אלא במקום שמחה. אם אין שם שמחה אין השכינה שורה במקום ההוא. כמש"כ (ב) ועתה קחו לי מנגן ודי' כנגן המנגן ותחי עליו רוח אלהים. שהרי השכינה בודאי אין שורה במקום עצב. סניין מיעקב שבשביל שהי' נעצב על יוסף נמתלקה השכינה ממנו. כיון שבאה לו השמחה מבשורת יוסף. מיד ותחי רוח יעקב אביהם:

ותחי רוח יעקב אביהם. א"ר שמעון. בתחלה ותחי רוח יעקב. ואח"כ ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי. אלא בתחלה קראה לו התורה יעקב. בשביל שהייתה שדשתתפו השכינה ברוח ההוא כאשר נמכר יוסף, ועתה שהשכינה עלתה מן החרם. אז ותחי רוח יעקב אביהם, וזה רוח יעקב הוא מור השכינה א"ל ולאחר שעמדה השכינה בקיום אז מדרגה שלמעלה נתעורר אליה, שהיא המדרגה שנקראת ישראל א"ל מכאן שמדרגה העליונה אין מתעורר למעלה עד שנתעורר תחלה למטה א"ל שהרי כאן ותחי רוח יעקב תחלה. אח"כ ויאמר ישראל. ובווא וראה כיון שנאמר יוסף מאביו, אבר יעקב זה תוספת הרוח שהיה לו. ונמתלקה ממנו השכינה. אח"כ מה כתוב ותחי רוח יעקב אביהם, וכי עד עתה היה מת. אלא שזה תוספת הרוח לא היה בתוכו ונמתלקה ממנו השכינה. לפי שהעצבות שלו נרמה לו שלא היה רוחו מתקיים בו. ולפיכך ותחי רוח יעקב אביהם. רבי חייא אמר הרי נראה שהשכינה אינה שורה במקום עצב, אלא במקום שמחה. אם אין שם שמחה אין השכינה שורה במקום ההוא. כמש"כ (ב) ועתה קחו לי מנגן ודי' כנגן המנגן ותחי עליו רוח אלהים. שהרי השכינה בודאי אין שורה במקום עצב. סניין מיעקב שבשביל שהי' נעצב על יוסף נמתלקה השכינה ממנו. כיון שבאה לו השמחה מבשורת יוסף. מיד ותחי רוח יעקב אביהם:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמֵרָא הַלֵּילָה וְגו'. א"ר שמעון במראת כתוב, בוא וראה ויזכה ויזכה לאהרי אביו בתחלה א"ל בשביל להסריק מרת הדין בסוד ארבת חסד. ואז ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה, במדרגה זו שאמרנו שהיא מראת הלילה. (ב) ויאמר יעקב יעקב, בבל מקום שהשם נזכר שני פעמים יש מעם מפסיק ביניהם, כמו אברהם אברהם, יעקב יעקב, שמואל שמואל, ב"ים מעם מפסיק ביניהם, מלבד משה משה שאין מעם מפסיק ביניהם, ומה המעם, אברהם אברהם אחרון בשלמות ודראשון אינו בשלמות. שעתה נשתלם בעשרה נביאות ולפיכך מעם מפסיק ביניהם. שעתה אין הוא בכתחלה, יעקב יעקב האדון בשלמות ודראשון אינו בשלמות. שעתה נתבשר ביוסף ושרתה עליו השכינה, ועוד שעתה נשתלם להיות בארץ עץ קדוש, כדמיין שלמעלה ב"ב תחומין בשבעים ענפים א"ל מה שלא היה כן בתחלה, ולפיכך האחרון בשלמות ודראשון אינו בשלמות. ומעם מפסיק ביניהם

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמֵרָא הַלֵּילָה וְגו'. א"ר שמעון במראת כתוב, בוא וראה ויזכה ויזכה לאהרי אביו בתחלה א"ל בשביל להסריק מרת הדין בסוד ארבת חסד. ואז ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה, במדרגה זו שאמרנו שהיא מראת הלילה. (ב) ויאמר יעקב יעקב, בבל מקום שהשם נזכר שני פעמים יש מעם מפסיק ביניהם, כמו אברהם אברהם, יעקב יעקב, שמואל שמואל, ב"ים מעם מפסיק ביניהם, מלבד משה משה שאין מעם מפסיק ביניהם, ומה המעם, אברהם אברהם אחרון בשלמות ודראשון אינו בשלמות. שעתה נשתלם בעשרה נביאות ולפיכך מעם מפסיק ביניהם. שעתה אין הוא בכתחלה, יעקב יעקב האדון בשלמות ודראשון אינו בשלמות. שעתה נתבשר ביוסף ושרתה עליו השכינה, ועוד שעתה נשתלם להיות בארץ עץ קדוש, כדמיין שלמעלה ב"ב תחומין בשבעים ענפים א"ל מה שלא היה כן בתחלה, ולפיכך האחרון בשלמות ודראשון אינו בשלמות. ומעם מפסיק ביניהם

מראת מקומות (א) דף קנ"ו. (ב) דף קפ"ג. (ג) מלכים ב' ג' דף קי"ח. (ד) נשא קנ"ח.

זו הזהר

(ז) פ"י שמשענתו אופן הצווי נוכח עבר ואינו בגין נפעל: [ח] שלשעים נקראת השכינה בשם רוח יעקב: [ט] היינו מרת התמארת [י] שכן היה רצון תבורא בבריות זה העולם שאתערוזתא רלעילא תחי' נולה באתערוזתא רלתתא: [יא] אלהי אביו היינו ארת הדין שנקראת לילה והיא שורש יצחק: [יב] היינו כגורו בהמסקו ופסחים שחיים ופסחים ישרון ושבעים נשא:

בניהם. שמואל שמואל מעם מפסיק בניהם. מפני מה. שראחיון בשלמות והראשון אינו בשלמות. שעתה הוא נביא וקודם לזה לא היה נביא. אבל משה משה אין מעם מפסיק בניהם. שמים שנוגד בשלמות וזה. שכתוב ותרא אותו כי טוב הוא :

(א) ויאמר אנכי האל אלהי אביך. מה דמעם. לפי שצד הקדושה שלמעלה כך תאמר ויג' שהרי צד המומאה אין מוכר שם הקב"ה. וכל צד הקדושה נזכר בשמו. (ב) אל תירא מרדה מצרימה. א"ר ייסא בומן שנמע ישראל לרדת בגלות מצרים. יראה ואימה גדולה נפלה עליו. א"ל הקב"ה ליעקב למה אתה נטירא. אל תירא מרדה מצרימה. ממה שכתוב אל תירא מוכן שיראה היה מפרה. א"ל ירא אנכי פן יכלו בני. א"ס כי לגוי גדול אישימך שם. א"ל ירא אנכי פן לא תשרה עמדם השכינה. א"ס אנכי ארד עמך מצרימה. א"ל עוד אני ירא שלא אוכה להקבר בין אבותי. ולא אראה נאולת בני והגבורות שהעשה להם. א"ל ואנכי אעלך גם עלה. אעלך להקבר בקברי אבותיך. גם עלה. לראות נאולת בניך והגבורות שאעשה להם. (ג) א"ר יהודה בוא והראה שני נדרים נדר הקב"ה ליעקב. אחד שירד עמו לדור עמו בגלות. ואחד שיעלו מקברו לראות השמחה של עורת הקדושה היוצנת עם בניו. וש"כ אנכי ארד עמך מצרימה. אנכי ארד עמך בגלות. ואנכי אעלך גם עלה. ככש"כ והעליתי אתכם מקברותיכם עמי. וכתוב ששם עלו שבמים שבמי יה :

(ד) ויוסף ישית ידו על עיניך. אמר רב מתיבתא מתימת עינים למת למה. לפי שהעניים הבגית של

עולם הזה הן. והמראה והצורה של עולם הזה נמצא בהן. זה שנפתח ממנו עולם הזה. המראה של זה העולם סותמים מעיניו שאין לו מראה בזה רעולם משם והלאה. א"ר שמעון יפה הוא תקון הקדמונים. והכמה שלהם יתרה ממלאכים הקדושים. א"ל יוסף למה ישית ידו מכל בניו. ואפשר תאמר שעל בשורה שלו אמר כך. ה"ל לו לומר ויוסף חי תראה. א"ל יוסף ישית ידו לפי שבך האחרון ריה. ולפיכך זה נפתח ממנו האור של זה העולם. וזה לוקח אותו האור. מי שסותר עיני דבת [אם הוא] אורב שלו מורה בזה כך. המראה שלך של עוה"ז נאבד. הרי אני אהי' מראה שלך כמקסום. מכאן ולהלאה יתקנו לך מראה אחר של עולם ההוא —

(ה) וישאן בני ישראל את יעקב אביהם וגו' בעגלות אשר שלח פרעה לראות אתו. א"ר שמעון

בוא וראה כמה עגלות היו. שש. כמ"ד שש עגלות צב. ד"א ששים היו והבל סוד אחד (ו'ל) תחלה כתוב בעגלות אשר שלח יוסף. ולכסוף אשר שלח פרעה. אלא כל העגלות ששלח יוסף היו בחשבון כראוי. ואותן ששלח פרעה יותר מהן לא היו בסוד זה ולא היו בזה החשבון. ואלו ואלו באו. לפיכך כתוב אשר שלח יוסף. ואשר שלח פרעה. וכאשר יצאו ישראל מן הגלות מה כתוב (') והביאו את כל אויכם מכל הגוים מנחה לה' וגו' :

ויאמר

בנוויסו. שמואל שמואל פעמח פסיק בנויה. מאי פעמח. בפרטא שלים קמחא לא שלים. דהסתא הוא נביאה וקודם לכן לא הוה נביאה. אבל משה משה לא אפסיק פעמח בנוויסו. דמיומל דלתיליד שלים הוה. דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא :

(א) ויאמר אנכי האל אלהי אביך. מאי פעמח. בניך דהסערא דקדושה דלעילא הכי הוה ויג' דהסערה ארבע דמסתא לא אדבר שמח דקב"ה. וכל סער דקדושה ארבע בשמים (ב) אל תירא מרדה מצרימה א"ר ייסא בשעתא דנפל ישראל לנחתא בגלותא דמצרים. דחילו ואימתא תקיפא נפל עליו. א"ל קב"ה ליעקב אמאי את דחיל. אל תירא מרדה מצרימה. ממה דכתיב אל תירא משמע דחילו הוה דחיל א"ל דחילא די יסתאן בני. א"ל כי לגוי גדול אשימך שם. א"ל דחילא די לא תשרי עמסון שכינתא. א"ל אנכי ארד עמך מצרימה. א"ל פו דחילא דלא אוכי לאתקברא בני אצהתי. ולא אחמי שורקא דבני וגבוראן דתעביד להו. א"ל ואנכי אעלך גם עלה אלך לאתקברא בקברי אצהתיך. גם עלה. למחמי שורקא דברך וגבוראן דתעביד להו. (ג) א"ר יוסף פא חוה תרין נדרין נדר קב"ה ליעקב חד דייחות עמיס למידר עמיס בגלותא וחד דיסקיניס מקבריס למחמי חדותא דסייעתא קדישא דדיירי עט בנוסו. ה"סד אנכי ארד עמך מצרימה. אנכי ארד עמך בגלותא. ואנכי אעלך גם עלה. כד"א והעליתי אתכם מקברותיכם עמי. וכתיב ששם עלו שבמים שבמי יה :

(ד) ויוסף ישית ידו על עיניך. אמר רב מתיבתא אמאי פתימו דעיניו למיתא. בניך דעיניו גווינן דהאי

עלמא חיונו. וחיוו דיוקנא דהאי עלמא צבו. אהו אסתים מניה האי עלמא. חיוו דהאי עלמא אסתיו עיניו.. דלית ליה חיוו צבאי עלמא מתמן ולהלאה. א"ר שמעון יאות תקונא דקדמאי. והכמתא דלסון יתיר ממלאכין קדישין. א"ל יוסף אמאי ישית ידו מכל בניו. ואי תימא על צבורה דיליה. מצעוי ליה ויוסף חי תראה. א"ל יוסף ישית ידו בניך דחיומו דיליה הוה. ובניך כך דא אסתים מניה כהירו דהאי עלמא. ודא כפיל ליה. מאן דאסתים עיניו [אזי איהו] רחומא דיליה אחוי הכי חיוו דילך דהאי עלמא אהאבדי. הא אגא חיוו דילך באתרך. מאן דלהלאה יתתקון לך חיוו אחרא דהסוה עלמא —

(ה) וישאן בני ישראל את יעקב אביהם וגו' בעגלות אשר שלח פרעה לראות אתו. א"ר שמעון

אל חוי כמה עגלות הוו. שית. כד"א שם עגלות לב. ד"א שיתין הוו וכלא רוא חדא ויג' בקדמימא כתיב בעגלות אשר שלח יוסף ולכסוף אשר שלח פרעה. אלא כללו דסדר יוסף הוו בחושבנא כדקא חוי. ואינון דסדר פרעה יתיר מינייהו לא הוו ברזא דא ולא הוו בחושבנא. ואלין ואלין קאתו. בני"כ אשר שלח יוסף. ואשר שלח פרעה. וכד יפקון ישראל מן גלותא מאי כתיב (') והביאו את כל אויכם מכל הגוים מנחה לה' וגו' :

ויאמר

מראה מקומות (א) דף י"ח. (ב) בשלח ע"ג. (ג) שמות פ"ז (ד) שלח קכ"ט (ה) דף ר"ח. (ו) ישי' פ"ז

זיו הזהר

[ג] מ"י לפי שיעקב חי' מכיין או לשרת תרין אלהי אביו שנקראת לילה ונקל לטעות במסירה אחרת שנקראת השן שהיא בשתלשלה ויונקת משם לכן אמר י"ח שלא יתחשק ויבין כוראי מי הוא המדבר עמו ; [ד] פ"י שעם יעקב יהי' שבע כנגד ספ רוח ואם צ"ש היו היונו לפי שכל ספירה כלולה מעשר ;

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף מִרְכַּבְתּוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אֲבִיו גִּשְׂתָּה. אֲרִי לַיָּחַק וַיְהַסֵּר יוֹסֵף חִרְכַּבְתּוֹ לֹא נָדִיק וַיֵּין וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אֲבִיו. דָּא רֹאֵה דְאֵדָם וַיֵּין גִּשְׂתָּה. תְּקֻרְבַתְּ חֲדָא לְאַתְקַרְבָּא כְּחֲדָא בְּקֻרְבַתְּ חֲדָא וַיְמוּדָא חֲדָא וַיִּרְא אֲלֵיוּ דְכַד הִתְחַו שְׂמַח בְּסִיכָרָה כְּדִין נִיחֵר סִיכָרָה וַיֵּין וְאִנְיֵר לְכַלְכְּו דְלִתְתָּא וְכֵן כְּנִינְיָא דָּא כֹּל זְמַנָּא דְקֻדִישָׁא דְלַעֲיָלָא שָׂרָה עַל מְקַדְשָׁא דְלִתְתָּא חֲתַנְיָהּ בִּי מְקַדְשָׁא וְקַיִמָּח בְּשִׁלְמוֹתֶיהָ. וְכַד אֶסְתַּלַּק וַיְנִיחָ וְהִתְחַרְבֵּי בִּי מְקַדְשָׁא כְּדִין וַיִּבֶךְ עַל לֹאֲרִיבֵי עוֹד דְּכַכּוֹן כְּלֵהוּ עַל מְקַדְשָׁא דְהִתְחַרְבֵּי עוֹד זֹאֵי עוֹד דָּא גְלוּתָא בְּתַרְתָּא וְכִדִּין כִּיּוֹן דְחַמָּא יַעֲקֹב וְאֶסְתַּכַּל דְּהָא תְּקוּנָא דְלִתְתָּא אֶסְתַּכַּל כְּנִינְיָא דְלַעֲיָלָא כְּדִין אֲחֵר חֲמוּסָה הִפְעֵס וְגו' כִּי עוֹדָךְ חֵי דְהִתְקַיִיַּמַת בְּרֹאֵה דְבְרִית קֻדִישָׁא דְאֲקִרִי חֵי הַעוֹלָמִים וְבִגְבִי כִּי עוֹדָךְ חֵי. וְעִד בְּקִדְמִיתָא אֲחֵר רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנֵי חֵי. דְאֶלְפִרִיךְ לְמִקַּס בְּרֹאֵה דְחֵי.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף מִרְכַּבְתּוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אֲבִיו גִּשְׂתָּה. אֲרִי לַיָּחַק וַיְהַסֵּר יוֹסֵף חִרְכַּבְתּוֹ לֹא נָדִיק וַיֵּין וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אֲבִיו. דָּא רֹאֵה דְאֵדָם וַיֵּין גִּשְׂתָּה. תְּקֻרְבַתְּ חֲדָא לְאַתְקַרְבָּא כְּחֲדָא בְּקֻרְבַתְּ חֲדָא וַיְמוּדָא חֲדָא. וַיִּרְא אֲלֵיוּ. שְׂבָאֲשֵׁר נִרְאָה אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ בְּרִכְבָּנָה אוֹ מֵאִירָה הַלְבָנָה וַיֵּין וּמִשְׁפַּעַת הָאוֹר לְכָל הַגִּמְצָאִים לְמַטֵּי. וְכֵן כְּדַמְיִן זֶה כֹּל זְמַן שֶׁהַקְּרוֹשָׁה שְׁלֹמְעָלָה שׂוֹרָה עַל מְקַדְשָׁא שְׁלֹמְעָלָה. מֵאִיר בִּיהִמ"ק וְנִתְקִיִּים בְּשִׁלְמוֹת. וְכִאֲשֶׁר נִסְתַּיֵּק מִמֶּנּוּ הַקְּרוֹשָׁה וְנִחְרַב בִּיהִמ"ק, אוֹ וַיִּבֶךְ עַל צוּאֲרֵיו עוֹד. שְׂכַלְס בּוֹכִים עַל הַמְקַדְשָׁא שְׁחָרְבַּ. עוֹד מְהוּ עוֹד. זֶה גְלוּת הָאֲחֵרִין. אוֹ כִּיּוֹן שְׂרָאָה יַעֲקֹב וְרַבִּין שׂוֹה הַתְּקִין שְׁלֹמְעָלָה נִתְיַסֵּר כְּדַמְיִן שִׁמְעֵלָה. אוֹ אֲמַר אֲמוֹתָה הַפַּעַם וְגו' כִּי עוֹדָךְ חֵי. שְׂאֵתָה מִתְקִיִּים בְּסִיד הַבְּרִית הַקְּרוֹשׁ שְׁנִקְרָא חֵי הַעוֹלָמִים, וְלִפְיֶכְךָ אֲמַר כִּי עוֹדָךְ חֵי. וְלִבְנֵי בְתוּלָהָ אֲמַר רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנֵי חֵי. שְׂנַצְרֵךְ לְהַתְקִיִּים בְּסוּד שֶׁל חֵי:

א) וַאֲמַרְתֶּם אֲנִשֵׁי מִקְנֵה חַיִּי עֲבָדֶיךָ וְגו'. אֲרִי חֵיִיא וְכִי מִלְכָּא דְהוּס שְׁלִישׁ עַל כָּל אֲרַעָא וְאֲבָא לַיִמְלָכָא עֲבִיד כְּדָא וַעֲבִיד לְאֲחֵיו דִּישְׁתַּחֲוֹן לְהוֹן וְלֹא יִתְשַׁבּוּן לְהוֹן [כְּדָא כִּי תוֹעֲבַת מַגְרִים כָּל רֹעֵה אֲלֵן] אֲלֹא וְהֵי תוֹעֲבַת מַגְרִים דְחָלָא וְאֵלֶּהָ דִּילְהוֹן אֲקִרִי הֵכִי וְעִד כְּמִיִּי הֵן נִזְבַּח אֵת תוֹעֲבַת מַגְרִים וְגו'. אֲחֵר יוֹסֵף כָּל יוֹעֲבַ מַגְרִים הֵיךְ אֲרֵךְ רַעֲמַסִּים וַיְהִיֹּא אֲרַעָא אֲשֵׁרִישׁוּ דְחָלָא דְלְהוֹן לְרַעֲיָא וְלַיִמְיָךְ בְּכָל עֲמוּנִין דְעַלְמָא. וְכָל יִזְכְּרֵי תְּשִׁיבֵי לְאִיּוֹן דְרַעֲיָן דְחַלְיָהוֹן כְּחַלְיָהוֹן. אֲעֲבִיד לְאֲחֵי דִירְתִּין הֵיךְ אֲרַעָא. וַיִּסְבְּדוֹן לֹן מַלְרֵי וַיִּתְשַׁבּוּן לֹן כְּדָקָא יֵאוּת וְהֵיטוּ דְכַתִּיב כִּי תוֹעֲבַת מַגְרִים כָּל רֹעֵה אֲלֵן. מַחֲשַׁבִּין לֹן כְּחַלְיָהוֹן. אֲרִי יוֹסֵי וְהָא תַּיִזִּין כְּמָה דְאֲתַפְרַע קַבִּיָּה מַחֲיָוִן דְפַלְחֵי לַעֲזֵי. הֵכִי אֲתַפְרַע מַעֲזֵי חַיִּים וְכִי יוֹסֵף עֲבִיד לְאֲחֵיו עֲזֵי. אֲרִי לֹא עֲבִיד יוֹסֵף לְאֲחֵיו עֲזֵי. אֲלֹא עֲבִיד לֹן לְשִׁלְשָׁא עַל עֲזֵי דִילְהוֹן וְלֶאֱסַיִף עֲזֵי דִילְהוֹן תַּחֲוֹת יְדֵיהוֹן וְלִרְדָּהָ לֹן בְּתַקַּל אֲחֵר יוֹסֵף אֵי יִשְׁלַעוֹן אֲחֵי עַל עֲזֵי דִילְהוֹן כָּל שְׁכָן דִּישְׁלַעוֹן עַל גַּרְחִייהוֹן. וְבִגְבִי אֲוִמִיב לֹן בְּמִיטְבָּא אֲרַעָא יִאֲשְׁלִיט לֹן עַל כָּל אֲרַעָא:

א) וַאֲמַרְתֶּם אֲנִשֵׁי מִקְנֵה חַיִּי עֲבָדֶיךָ וְגו'. אֲרִי חֵיִיא וְכִי מִלְכָּא דְהוּס שְׁלִישׁ עַל כָּל אֲרַעָא וְאֲבָא לַיִמְלָכָא עֲבִיד כְּדָא. שְׂעֵשָׂה לְאֲחֵיו שִׁישְׁנָאוֹ אוֹתָם וְלֹא יִחֲכּוּ אוֹתָם. [כְּמַש"כ כִּי תוֹעֲבַת מַגְרִים כָּל רֹעֵה צָאן.] אֲלֹא וְהֵי תוֹעֲבַת מַגְרִים יִרְאָתָם וְאֵלֶּהוֹתָם נִקְרָא כֵךְ. וְע"כ כְּתוּב הֵן נִזְבַּח אֵת תוֹעֲבַת מַגְרִים וְגו'. אֲמַר יוֹסֵף כָּל מִיטְבַּ מַגְרִים הֵיךְ אֲרֵךְ רַעֲמַסִּים. וְזֹאת הָאֲרֵץ הַפְּרִישׁוּ לְאַלְהוֹתָם לְמַרְעָה. וְלִלְכַת בְּהָא בְּכָל הַעֲנוּנֵי הָעוֹלָם. וְכָל מַגְרִים הֵיךְ מַחֲשַׁבִּים לְאִיּוֹן הַרְעוּסִים לְאַלְהוֹתָם כְּאַלְהוֹתָם. אַעֲשֵׂה לְאֲחֵי שִׁירִישׁוּ הָאֲרֵץ הַזֹּאת. וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם הַמַּגְרִים וַיִּחֲשַׁבוּ לָהֶם טְרֹאֵי. וְזֶהוּ שְׂכַתוּב כִּי תוֹעֲבַת מַגְרִים כָּל רֹעֵה צָאן. מַחֲשַׁבִּים לָהֶם כְּאַלְהוֹתָם. אֲרִי יוֹסֵי הֲלֵא לְסַרְנֵי כְּמוֹ שְׁנַפְרֵי הַקֶּבֶ"ה מֵאוּרֵן הַעוֹבְדִים לַעֲזֵי, כֵךְ נַפְרַע מַעֲזֵי מַמְשֵׁ. וְכִי יוֹסֵף עֵשָׂה לְאֲחֵיו עֲזֵי. אֲרִי לֹא עֵשָׂה יוֹסֵף לְאֲחֵיו עֲזֵי. אֲלֹא עֵשָׂה לָהֶם שִׁישְׁלָמוֹ עַל עֲזֵי שְׁלָהֶם. וְלֶאֱסַיִף עֲזֵי שְׁלָהֶם תַּחֲוֹת יְדֵיהֶם. וְלִרְדָּוָתָם בְּמַקַּל. אֲמַר יוֹסֵף אֵי יִשְׁלַעוּ אֲחֵי עַל עֲזֵי שְׁלָהֶם. כָּל שְׁכָן שִׁישְׁלָמוֹ עַל הַמַּגְרִים עַצְמָם. וְלִפְיֶכְךָ הַשִּׁיבִם בְּמִיטְבַּא הָאֲרֵץ. וְהַשְׁלִיטִם עַל כָּל הָאֲרֵץ:

ב) וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מַגְרִים בְּאֶרֶץ גֶּזֶן וַיֵּאחֲזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד. אֲרִי יוֹסֵי וַיֵּאחֲזוּ בָהּ אַחֲסִיתָ עַלְמִין וַיֵּאחֲזוּ בָהּ דְהָא לְהוֹן אֲתַחֲוֵי כְּמָה דְאוֹקְמוֹה וַיֵּין וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד. וְדֵלֵי. דְהָא לְעַרְלָא לֹא שִׁתָּת בְּהוּ יְקִימֵי בְּתַפְנוּקֵי עַלְמָא. וְבִגְבִי וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד. בְּרִיךְ ה' לְעוֹלָם אֲמֵן וְאֲמֵן:

ב) וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מַגְרִים בְּאֶרֶץ גֶּזֶן וַיֵּאחֲזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד. אֲרִי יוֹסֵי וַיֵּאחֲזוּ בָהּ אַחֲסִיתָ עוֹלָם. וַיֵּאחֲזוּ בָהּ שְׁדֵרֵי לָהֶם רֵאוּיָה הָאֲרֵץ כְּמוֹ שְׁבִיאֵרוֹ וַיֵּין וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד. כְּוֹרֵאֵי. שְׁרֵרֵי צַעַר לֹא דֵי שׂוֹרָה בְּרַם וַעֲמַדוֹ בְּמַעֲרֵנֵי הָעוֹלָם. וְלִפְיֶכְךָ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד. בְּרִיךְ ה' לְעוֹלָם אֲמֵן וְאֲמֵן:

טִירָאָה מְרוֹמֹת א) עַמְסָה כֵּן: טז דף רי"א

זִיו הַזְהָר

[טו] הַיְיִנוּ מִדַּת הַיְיִסוּר * [טז] יִשְׂרָאֵל שְׁהוּא סוּד הָאֲרַם הַיְיִנוּ מִדַּת הַתַּפְאָרַת שְׂבָה מֵאִיר שֶׁם הַיְיִתָּה דְאֶלְפִיָּין שְׁהוּא בְּנִימְסִיָּא אֲרִיִּים: [יז] אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ הַשִּׁשְׁמִיעַ כְּהַלְבָנָה הוּא כְּנִגְדֵי אוֹר הַתַּפְאָרַת שְׂמִשְׁמִיעַ בְּמִדַּת הַסְּלִכּוֹת וְהַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה: [יח] כִּידוּעַ מַסְרֵשׁ שְׁפַרְעָה נִתֵּן לְשִׂרְתֵי אֲרֵץ גֶּזֶן בְּתַתְנָה.

(א) ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. מפני מה פרשה זו סמוכה. ר' יעקב אמר בשעה שמת יעקב נסתמו עיניהם של ישראל. ר' יהודה אמר שאז ירדו לגלות והשתעבדו בהם. רבי שמעון אמר מה כתוב למעלה. וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאהזו בה ויפרו וירבו מאוד. וכתוב ויחי יעקב. שאין ראוי להפריש בין זה לזה. כמו שהם עמדו במעדני מלכים. וקבלו הענוג ותשוקות לעצמם. כן גם יעקב עמד במעדני מלכים. בתענוג ותשוקה לעצמו. לא נפרש זה מן זה. וכך נקרא ויחי. שהרי כל ימיו אין לקרות עליהם ויחי. לפי שכל ימיו היה בצער ונמצא בצער. עליו כתוב (ב) לא שלותי ולא שקמתי ולא נחתי ויבא רגז. ואחר שירד למצרים נקרא ויחי. ראה לבני נחל. ראה לכל בניו זכאים צדיקים. וכלם בתענוגי ומעדני עולם. והוא ישב ביניהם בין המנוח השוקט על שמריו. או נקרא ויחי יעקב. לכן אין הפרש בין ויפרו וירבו מאד לויחי יעקב. וכך ראוי להיות. שבע עשרה שנה מאי האדם של שבע עשרה שנה. אלא א"ר שמעון כל ימי יעקב בצער היו. בצער עבר אותם בתהלה. כיון שראה ליוסף שהיה עומד לפניו. כאשר הסתכל יעקב ביוסף היה נשתלם בנפשו כאילו ראה לאמו של יוסף. שיופיו של יוסף ה' יוסף ליופיה של רחל. וה' נחשב לו כמו שלא עבר עליו צער בימיו. ובאשר יוסף נפרש ממנו. או נתקיים עב לא שלותי ולא שקמתי ולא נחתי ויבא רגז. שזה ה' קשה ליעקב מכל מה שעבר עליו. ובזמן שנפרש יוסף ממנו מה כתוב. יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה וגו'. ובכל יומו של יעקב לא היה לו צער כזה. והיה בוכה בכל יום על אותן שבע עשרה שנה של יוסף. מה השיבו הקב"ה. יוסף ישית ידו על עיניך. הרי לך י"ז שנה אחרות בתענוגים ומעדנים והנאות והשוקות. זהו שכתוב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'. ולמדנו שכל שנים האלה שכינת כבודו של הקב"ה נמצאת עמו. ולפיכך נקרא חיים:

(א) ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. אמאי פרשתא דא סמוכה. ר' יעקב אמר בשעתא דמית יעקב סמיתו עיניו דישאל. ר' יהודה אמר דכדין נחתו לגלותא ואסתעבדו בהון רבי שמעון אמר מה כתוב לעילא. וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאהזו בה ויפרו וירבו מאד. וכתיב ויחי יעקב דלא אחזי לאתפרשא בין דא לדא. מה אינון קיימי בתפשוין דמלכין וקבילו ענוגא וכסופין לגרמיתו אוף יעקב נמי קיים בתפשוין מלכין בענוגא וכסופא לגרמיה לא אתפרש דא מן דא. והכי אקרי ויחי. דהא כל יומיו לא אקרי ויחי. בנין דכל יומיו בלערא והוה נחתי ויבא רגז בטר דנחת לגרמיה אקרי ויחי. חמא לבריה מלכא חמא לכל בניו זכאין לדיקין. וכלהו בתענוגי ותפשוין עלמא והוא יתיב צביהון כחמר סב דיהיב על דודייה. כדון אקרי ויחי יעקב. ולא פריש בין ויפרו וירבו מאד לויחי יעקב והכי אתחזי. שבע עשרה שנה מאי אדם שבע עשרה שנה. אלא א"ר שמעון כל יומיו דיעקב בלערא הוו. בלערא אעבר לון בקדמיתא. כיון דחמא ליוסף דהוה קאים קמיה כד יעקב אסתכל ביוסף הוה אסתליס בנפשיה כאילו חמא לאחיה יוסף דשפירו דיוסף דיו לפשירו דרחל. והוה דמי בגרמיה כמה דלא אעבר עליה לערא ביומיו. וכד יוסף אתפרש מניה. כדון אקרייה לא שלותי ולא שקמתי ולא נחתי ויבא רגז. דלא קשיא ליה ליעקב מכל מה דלעבר עליה ובזמנא דאתפרש יוסף מניה מה כתוב. יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה וגו'. וכל יומיו דיעקב לא הוה ליה לערא כהאי. והוה כבי כל יומא לאינון שבע עשרה שנה דיוסף מאי קאחזי ליה. ויוסף ישית ידו על עיניך הוה כל שבע עשרה שנה אחרת בתענוגין ותפשוין והנאות וכסופין. דלא הוה דכתיב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'. תאנא כל אינון שנין סכינתא יקרא דקציה עמיה אסתכת. ובנין קר מייס אקרין:

(ב) ויקרבו ימי ישראל למות. א"ר יוסי כאשר מתקרים ימיו של אדם למות. שלשים יום קודם מבריונים עליו בעולם. ואפילו צפורי שמים מבריונים עליו. ואם וכאי הוא מבריונים עליו שלשים יום בין הצדיקים בן עדן. ולמדנו שכל אותן שלשים יום יוצאת נשמתו ממנו בכל לילה. ותעלה ותראה מקומה בעולם הדוא. והה אדם אינו יודע ואין משיגה ואין שולט בנשמתו כל אותן שלשים יום כמו שלשם בתהלה. שכתוב (ג) אין אדם שליט ברוח זכאיה את הרוח וגו'. א"ר יהודה כאשר מתחילים אותן שלשים יום צלמו של האדם נחשך. והצורה שגראית בארץ נמנעת. (ד) למדנו שאמר ר' חייא כתוב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. שם כשהו' בקיומו נקרא יעקב. וזאת במיתתו ישראל (א) שכתוב ויקרבו ימי ישראל למות. א"ר יוסי כך הוא בודאי. שהרי לא כתוב ויקרב יום ישראל. אלא ימי. וכי בכמה ימים ימות האדם. והרי בשעה אחת ברנע אחר מת ויוצא מהעולם. אלא כך למדנו באשר יבקש הקב"ה להשיב אליו רוח האדם. כל אותן הימים שנתקיים האדם בזה העולם נפקים לפניו ועולים בחשבון. וכאשר

(ב) ויקרבו ימי ישראל למות. א"ר יוסי כד ההוא בר נש אתקריבו יומיו תלתין יומין מבריון עליו בעולם. ואפילו לפרי שיא מבריון עליו. וחי זכאה הוא תלתין יומין מבריון עליו בין לדיקא בגנתא דעין. תאנא כל אינון תלתין יומין נשמתיה נפקת מניה בכל ליליא וסלקת וחמאת דוכתא בההוא עלמא. וההוה בר נש לא ידע ולא אשגח ולא שליט בנשמתיה כל אינון תלתין יומין כמה דהוה בקדמיתא. דכתיב (ג) אין אדם שליט ברוח זכאיה את הרוח וגו'. א"ר יסודא מכד שראן מינון תלתין יומין ללמא דבר נש אתחשך. ודיוקנא דאתחזי בלערא אתחזנת. (ד) תאנא א"ר חייא כתיב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. הסה צביומיה יעקב והסא במיתתיה ישראל (א) דכתיב ויקרבו ימי ישראל למות. א"ר יוסי הכי הוה דלא. דהא לא כתיב ויקרב יום ישראל. אלא ימי. וכי בכמה יומי מית בר נש. והא בשעתא חדא ברנעא חדא מית ונפק מעלמא. אלא הכי תאנא כד קב"ה צבי לאתפא רומיה ליה כל אינון שנין דקאים צ"ג בהאי עלמא אתפקין קמיה זעאלין בחושבנא. וכד

טראה מקומות (א) דף רסו: (ב) אינון ג (ג) דף ר"ז: (ד) קולת מ' (ה) דף רכא:

זו הזהר

פרשת ויחי (א) הלא ישראל מדרגה גדולה יעקב. וכתוב אין שלשון ביום המות והיחל לחייו:

וכאשר מתקריבו לפני לעלות בחשבון סת האדם. והקב"ה ישיב רוחו אליו. והב"ה הוא שה' מוציא ומנשם בו מחיורו אצלו [כ] אשרי החקו של אדם ההוא שמיני יתקרבו אצל המלך בלי בוש. ולא נדחה יום אחד מהם לחוץ. בשביל שנמצא שבוים הלא עשה בו עבירה. ולפיכך כתיב בצדיקים קריבה. לפי שמתקריבים ימיו לפני המלך בלי בוש. וי' דהם להרשעים שאין כתיב בהם קריבה. כי איך יקרבו ימיהם לפני המלך. שהרי כל ימיהם בהטאי העולם נמצאים. ולפיכך בל יקרבו לפני המלך ואל יחשבו לפני ואינם נזכרים למעלה. אלא שהם כלים מעצמם. עליהם כתיב [ח] דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו. ובאן ויקרבו ימי ישראל בודאי בלי בוש. דק בשלימות ובסמחה שלימה. ולפיכך כתיב ימי ישראל. שהיה בשלימות יותר ישראל מיעקב [ז] ואם תשאל דרוי' תוב ויעקב איש שלם. שלם הי' אבל לא בשלימות המדרגה עליונה כישראל. [ז] א"ר יהודה בוא וראה כאש' ריבים אותן הימים לפני מלך הקדוש. אם הוא זכאי זו. ואיש היוצא מן העולם. הוא עולה ונכנס באותן הימים. והם מלבוש כבוד שמתלבשת בהם הנשמה. והם איתן הימים שהי' זכאי בהם ולא הטא בהם. וי' לזה שגרע ימיו למעלה. שכאשר רוצים להרכיב לו בימים. אלה הימים שפנס בהם בחמאיין כל הסרים מן המלבוש ההוא. ונתלבש במלבוש חסד. כל שכן אם רבים הם. ואין לו לאדם במה להתלבש בעולם ההוא. אז וי' לו וי' לנפשו. שדנים אותו בנידנם בשביל אותן הימים. ימים על ימים. על יום אחד שנים. שכאשר יוצא מזה העולם אינו מוציא ימים להתלבש בהם. ואין לו מלבושים להתכסית בהם. וכאם הם הצדיקים שכל ימיהם נשמרים הם אצל המלך דקדוש. ונעשר מהם מלבוש כבוד להתלבש בהם בעולם הבא. ובמלבוש הזה זיכים להתענג בעונת העוים הבא. וגם עתידים במלבוש הזה לקום ולהחיות.

(ג) ויקרא לבנו ליוסף. א"ר יצחק וכי שאר השבטים לאו בניו הם. אלא א"ר אבא יוסף היה בנו יותר מכלם. שלטדנו בשעה שאשהו של פוטופר אנסה לו ליוסף. מה כתיב. ויבא הביתה לעשית מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. זה הכתוב כך צריך להיות. ואין איש בבית. מהו מאנשי הבית. אלא צרמו על צורה יעקב שהיתה שם ונמצאה שם. ולפיכך כתוב מאנשי הבית. אבל איש אחד היה שם. כיון שגשא יוסף את עיניו וראה צורה אביו. התחוק בשבעתו וחזר לאחור. בוא וראה מה כתיב. ויבאן ויאמר אל אשת אדוניו. א"ר דב"ה בך נאמר ויבאן ויאמר. חייך וימאן ויאמר אוד יבא לברך לבנך ויתברכו בו. וש"כ וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי. כיון שאמר ידעתי בני. למה אמר ידעתי אודי. אלא אמר ידעתי בני. בשעה שמש"ת בנופך שאתה בני. כאשר ראתי צורה שלי והתגברת בשבעתך [ז] ולפיכך כתוב ידעתי בני ידעתי. ועל מה שאתה שזה הוא דבכורו. גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל. וכאן בשביל זה כתוב ויקרא לבנו ליוסף. לבנו ליוסף ממשי. ד"א ויקרא לבנו ליוסף. שבצורה אחת היו נראים. שכל מי שראה ליוסף היה מעיד שכן יעקב הוא. רבי יוסי אמר דכל כך הוא. ועוד שייף זן אורו ילכני

מראה מקובות (א) מני ד' (ב) דף ננד. (ג) דף נכ

זו הזהר

וכד אתקריבו קמיה למיעל בחושבנא מית צ"ג. ואתמי קב"ה רוחיה ליה הסוף הכל להפיק ונפח בים אותיות לגבי [כ] זכאה חוליקה דהסוף צ"ג דיומיו אתקריבו לגבי מלכה בלא כסופא. ולא דמי יומא מנייהו לבר. דיטבה כהסוף יומא דאתעביד דמי חובא צ"ג כתיב צדקיהו קריבה משום דקריבו יומיו קמי מלכה בלא כסופא. ווי לרשיעיה דלא כתיב בהו קריבה. והיך יקרבון יומיו קמי מלכה דהא כל יומיו יומיו יתמון עלמא אשתכחו. וצ"כ לא יקרבון קמי מלכה ולא יתמון קמיה ולא ידכרו לעילא לאלא חיונו שליון מגווייהו. עלייהו כתיב [ח] דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו. והכא ויקרבו ימי ישראל ודאי בלא כסופא בשלימותא כהדומא שלים וצ"כ ימי ישראל דהוה שלים ימי ישראל מיעקב [ז] ולי תיורא הוה כתיב ויעקב איש שלים. שלים הוה ולא שלים דדרגא עלאה כישראל. [ז] א"ר יהודה תא חוי כד קריבו חיונו יומין קמי מלכה קדישא. אי הוה זכאה הוה בר גס דנפיק מעלמא סליק ועלל צדיקו יומין. ואינון לזוה יקר דמתלבשה בים נשמתא. ואינון יומין הוו דבשה בהו ולא חב בהו. ווי להאי דגרע יומיו לעילא. דכד בעלן לאלבשא ליה ביומיו. חיונו יומין דנפיק איהו בחוביו חסרין מהסוף לבושא ואתלבש במנה הסרא כל שכן אי סגויין חיונו ולא לזוה ביה דמתלבש בהסוף עלמא כדון ווי ליה ווי לנפשיה דדיינין ליה בניסגס על חיונו יומין. יומין על יומין יומין על חד תרין דכד נפיק מהאי עלמא לא אשכח יומין דמתלבש בהו. ולח הוה ליה לבושא במה דאתכסי וכתין חיונו לדיקיא דיומיהו כלחון סמירין חיונו לגביה דמלכה קדישא ואתעביד מנייהו לבושי יקר לנתלבשא בהו בעלמא דתי' ובהויה לבושא וכאן להתענג מענוגא דעלמא דתי' ובהויה לבושא וימין לאחייא ולמיקם —

(ג) ויקרא לבנו ליוסף. א"ר יצחק וכי שאר השבטים לאו בניו הם. אלא א"ר אבא יוסף היה בנו יותר מכלם. שלטדנו בשעה שאשהו של פוטופר אנסה לו ליוסף. מה כתיב. ויבא הביתה לעשית מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. זה הכתוב כך צריך להיות. ואין איש בבית. מהו מאנשי הבית. אלא צרמו על צורה יעקב שהיתה שם ונמצאה שם. ולפיכך כתוב מאנשי הבית. אבל איש אחד היה שם. כיון שגשא יוסף את עיניו וראה צורה אביו. התחוק בשבעתו וחזר לאחור. בוא וראה מה כתיב. ויבאן ויאמר אל אשת אדוניו. א"ר דב"ה בך נאמר ויבאן ויאמר. חייך וימאן ויאמר אוד יבא לברך לבנך ויתברכו בו. וש"כ וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי. כיון שאמר ידעתי בני. למה אמר ידעתי אודי. אלא אמר ידעתי בני. בשעה שמש"ת בנופך שאתה בני. כאשר ראתי צורה שלי והתגברת בשבעתך [ז] ולפיכך כתוב ידעתי בני ידעתי. ועל מה שאתה שזה הוא דבכורו. גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל. וכאן בשביל זה כתוב ויקרא לבנו ליוסף. לבנו ליוסף ממשי. ד"א ויקרא לבנו ליוסף. שבצורה אחת היו נראים. שכל מי שראה ליוסף היה מעיד שכן יעקב הוא. רבי יוסי אמר דכל כך הוא. ועוד שייף זן אורו ילכני

מראה מקובות (א) מני ד' (ב) דף ננד. (ג) דף נכ

זו הזהר

[כ] פי' שהקב"ה חוזר ולקח מן האדם ביום הכייתה את נשמת רוח חיים שנכה באפיו [ג] פי' פי' ויקרבו ימי ישראל היינו כל ימי הימים שלו קרבו למעלה מעלה [ז] פי' ששבע ליצור שלא יחאם כידוע

ואת בניו בזקנותו. ולפיכך הוא בנו ממש יותר מכלם. ויקרא לבניו ליוסף. למד ליוסף ולא לאהרן. משום שהרשות ריה בידו להעלותו משם :

(א) **שנים** נא ידך תחת ירכי וגו' אל נא תקברני במצרים. למדנו שא"ר יוסי כמה רשביע לו יעקב ליוסף. שכתוב שים נא ידך תחת ירכי. אלא שהשביעו באות הברית שהיה רשום בבשרו. שזה ה' חשוב אצל האבות יותר מדבלי. וזה הברית סוד בחינת יוסף הוא. א"ר שמעון באברהם וביעקב כתוב שים נא ידך תחת ירכי. תחת ירכי. כלומר בהמקום שגרמו בו השם הקדוש והוציא זרע קודש ואמת לעולם. ביצחק לא כתוב כך. לפי שיצא ממנו עשו. ועוד מפני מה כן שים נא ידך תחת ירכי וגו'. אלא א"ר יעקב ליוסף בזה הרושם הקדוש השבע לי. שהוציא זרע קודש ואמת לעולם. ונשמך ולא נטמא לעולם. שלא יקבר בין אותן הטמאים שלא שומריהו לעולם. שכתוב בהם (ב) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים וזרמתם. ואם תשאל דרי יוסף ששמרו יותר מכלם מפני מה נקבר בינידם. אלא למדנו כתוב (ג) היה היה דבר ה' א"ר יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נדר כבר. ודרי למדנו שהשכינה אינה שורה אלא בארץ ישראל. ולמה הותר כן השכינה. אלא על נדר כבר כתוב. וכתוב ותהי עליו שם יד ה'. אף כן יוסף במים נשקף ארוננו. אמר הקב"ה אל יוסף יסתלק מכאן. לא יתקיימו ישראל בהגלות. אלא תהיה קבורתו במקום שלא יטמא. ויוכלו בני ישראל לסבול הגלות :

ולבניו בסבותיה. ובניכ בני ממש יתיר מכלם. ויקרא לבניו ליוסף אחי ליוסף ולא לאהרן. משום דרשותא הוה בידיה לסלקיה מתמן

(א) **שנים** נא ידך תחת ירכי וגו' אל נא תקברני במצרים. תלמוד א"ר יוסי כמה רשביע לו יעקב ליוסף. דכתיב שים נא ידך תחת ירכי אלא בההוא את קיימא דהוה רשים צבסריה דלא חשיבותא דלצבן יתיר מכלל. והאי ברית רזא דיוסף איהו. א"ר שמעון באברהם וביעקב כתיב שים נא ידך תחת ירכי. תחת ירכי. כלומר בההוא אתר דרמיוה בשמא קדישא ואפיא זרעא קדישא מהימנא לעלמא זילחך לא כתיב בנין דנפק מניה עשו. סי תלמא טעמא הכא שים נא ידך תחת ירכי וגו'. אלא א"ר יעקב ליוסף בהאי רשימא קדישא אומי לי. דלפיא זרעא קדישא מהימנא לעלמא ותתנפיר ולא אסתאב לעלמין דלא יתקבר בין אינון מסאבין דלא נפירי ליה לעלמין דכתיב בהו (ב) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים וזרמתם ותימא הוה יוסף דנפיר ליה על כלל אחאי אתקבר בנייהו. אלא תנינן כתיב (ג) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נדר כבר והוה תנינן דשכינתא לא שריא אלא בארעא דישאל אחאי הכא שכינתא. אלא על נדר כבר כתיב וכתיב ותהי עליו שם יד ה' אף הכא יוסף במים נשקף ארוננו חמר קב"ה אל יוסף יסתלק מהכא. גלותא לא יתקיים. אלא תהא קבורתיה באתר דלא יסתאב ויסבון בני ישראל גלותא :

(ד) **ושכבתי** עם אבותי ונשאתי מצרים וגו'. א"ר יוסי כיון שיעקב ה' יודע שבניו ישחעבדו בגלות עם מצרים. מפני מה לא נקבר שם בשביל שתנין זכותו על בניו. ולמה ה' מבקש להסתלק משם. והרי כתוב כרחם אב על בניו. איה הוא דרחמנות. אלא בשביל זה בקש להסתלק מצרים. אהר. שלא יעשו ממנו ע"ז. שהרי ראה שהקב"ה עתיד לפרע מיראתם. ועוד. שראו שהשכינה השים מזורה בין בניו בהגלות. ועוד בשביל שגופו יגוד בין גופות אבותיו להתכלל ביניהם. ולא יר"י נטמה עם רשעי מצרים. ולמדנו :גופו של יעקב נתחשב טויופי של אדם שבאשון. והיתה צורתו של יעקב צורה עליונה קדושה. אורה שבכסא הקדוש. ולא רצה לרקב בין רשעים. וסוד הדבר שבאבות אין פירוד כלל. וע"כ כתיב ושכבתי עם אבותי. (ה) אשרי חלקם של האבות. שהקב"ה עשה אותם למרכבה קדושה למעלה. ובהר בהם לרתעמד עמדם. וע"כ רק בצבותיך חשק ה' יעו. א"ר אלעזר יעקב היה יודע שהעטור שלו באבותיו רוא. שהרי העטור של האבות עמו הוא והוא עמדם. וע"כ באותיות החקוקות למדנו ש' היא ג' קשויים. ב' קשרים אחד מצד זה ואחד מצד זה. ואחר הכלל אותם [א] וזהו שלמדנו והברית התיכון בתוך הקשרים מכריח מן רקצה אל רקצה. וקשר ההוא שבאמצע נאחו לצד זה ולצד זה. ועל כן כתוב ושכבתי עם אבותי בודאי. (א) א"ר יהודה שם למדנו מי שיצאה נשמתו ברשות אחר. וגופו נקבר בארץ הקדושה. עליו כתוב (א) ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה. ויעקב אמר וקברתני בקבורתם. ונשמתו יצאה ברשות

(ד) **ושכבתי** עם אבותי ונשאתי מצרים וגו'. א"ר יוסי כיון שיעקב הוה ידע דבניו ישחעבדון בגלותא עם מצרים. מפני מה לא נקבר שם בשביל שתנין זכותו על בניו. ולמה ה' מבקש להסתלק משם. והרי כתוב כרחם אב על בניו. איה הוא דרחמנות. אלא בשביל זה בקש להסתלק מצרים. אהר. שלא יעשו ממנו ע"ז. שהרי ראה שהקב"ה עתיד לפרע מיראתם. ועוד. שראו שהשכינה השים מזורה בין בניו בהגלות. ועוד בשביל שגופו יגוד בין גופות אבותיו להתכלל ביניהם. ולא יר"י נטמה עם רשעי מצרים. ולמדנו :גופו של יעקב נתחשב טויופי של אדם שבאשון. והיתה צורתו של יעקב צורה עליונה קדושה. אורה שבכסא הקדוש. ולא רצה לרקב בין רשעים. וסוד הדבר שבאבות אין פירוד כלל. וע"כ כתיב ושכבתי עם אבותי. (ה) אשרי חלקם של האבות. שהקב"ה עשה אותם למרכבה קדושה למעלה. ובהר בהם לרתעמד עמדם. וע"כ רק בצבותיך חשק ה' יעו. א"ר אלעזר יעקב היה יודע שהעטור שלו באבותיו רוא. שהרי העטור של האבות עמו הוא והוא עמדם. וע"כ באותיות החקוקות למדנו ש' היא ג' קשויים. ב' קשרים אחד מצד זה ואחד מצד זה. ואחר הכלל אותם [א] וזהו שלמדנו והברית התיכון בתוך הקשרים מכריח מן רקצה אל רקצה. וקשר ההוא שבאמצע נאחו לצד זה ולצד זה. ועל כן כתוב ושכבתי עם אבותי בודאי. (א) א"ר יהודה שם למדנו מי שיצאה נשמתו ברשות אחר. וגופו נקבר בארץ הקדושה. עליו כתוב (א) ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה. ויעקב אמר וקברתני בקבורתם. ונשמתו יצאה ברשות

טראה מקומות (א) דף רכג (ב) יחזקאל כ"ג (ג) טס א' (ד) דף רכג. (ה) דף רכג : ז יחיי' ב'

זו הזהר

(א) קשר פירושו מקום שקדושה מתקשרת בו. חיינו התלת קשרין אברהם יצחק יעקב בחינת ימין ושמאל ואמצע חסד רין ורחמים. ויעקב שהוא מרת הרחמים נקרא ברית התיכון מורכב מן חסד ריון :

ברשות אמר. אלא שאני יעקב שהשכינה היתה נאחזת ביו והתדבקת ביה. הרי' אנכי ארד עמך מזרימה. לדיורה עמך בגלות. ואנכי אעריך גם עליה. להדבק בני נשמתך ושיקבר גופך בקברי אבותיך.

(א) וישתחו ישראל על ראש המטה. א"ר שמעון בוא וראה מטה מרמו על השכינה. שכתוב דנה מטתו של שלמה. ראש המטה פי הוא. זה יסוד העולם שהוא ראש המטה הקדושה [א] על ראש. זה ישראל שעימד על ראש המטה [א] לפיכך ישראל לעצמו אשרו השתחוה. ואם תשאל הרי בזמן היות לא היה חולה. שהרי אח"כ כתוב ויהי אחד הדברים האלה ויאמר ליוסף דנה אביך חולה. ובשעה שהשתחוה אז לא ה' עדין חולה. אלא כשביל שירע שבזמן היות עלה במדרגה עליונה רדקושה להיות כסא שלם. לפיכך השתחוה לאותה המרכבה כסא העליון. שלימות עץ הגורל והחוק שנקרא על שמו [א] וע"כ וישתחו ישראל על ראש המטה. על ראש המטה בודאי. שהרי נתעלה למקומו ונתעשר בעמדה של המלך הקדוש [א] א"ר אבא אחר זה מה כתוב וישב על המטה. שכן שירע יעקב שבמדרגה עליונה נשתלם. ושהמדרגה שלו היא למעלה עם האבות. ושהוא בלבו תקן השלם. החוק לבו ושמו והתחוק בזה שרצון העליון של הקב"ה בו הוא. מה כתוב בו ויתחוק ישראל וישב על המטה. על המטה משם [א] דהא בדרגה עלאה יתיר אשתתים זכאה חולקיה

(ג) וירדי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הכה הכה אביך חולה. חלה כתיב. א"ר סוהא הכי תנין. ביומי קדמאי עד לא אהא יעקב. הוה בר נש שלו צדיקים. מחא זמניה מיה בלא מרעין. כיון דאהא יעקב בעא קמיס דקב"ה וא"ל. מרי עלמא אי ניחא קמך לנפול בר נש בני מרעיה תרין או תלת יומין. ולבתר יתכניס לעמיס ויעקב לבימיה ויתוב מחזוי. א"ל ספיר ואת הוא סימנא בעלמא. תא חזי מה כתיב ביה ויאמר ליוסף הכה הכה אביך חולה. חלה כתיב וי"ו מה דלא הוה לבר נש מן קדמת דנא בטר דשכיב לא הוה צ"כ דכח ליה מרעין חלה מיס עד דהתא חזקיה. מאי כתיב ביה (ז) בימים ההם שלט חזקיהו למות וגו'. תא חזי מאי כתיב וישב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. א"ל אי ניחא קמך דיתסון בני נשא מבי זרעיהון. ויודון שמך וישתמודעון ויתובון לבתר בעיזבתא שלימתא. וישתכחון בני עלמא זכאין קדמך. א"ל קב"ה יאום הוא. ואת תא סימנא בעלמא ובר נש מאי דלא הוה מקדמת דנא. הרי' דמכתב לחזקיהו מלך יהודה בעלמותו ויחי מחליו —

ברשות אחר. אלא שאני כן יעקב שהשכינה היתה נאחזת בו ונרבתת בו. וש"כ אנכי ארד עמך מצרימה. לידור עמך בגלות. ואנכי אעריך גם עליה. להדבק בני נשמתך ושיקבר גופך בקברי אבותיך.

(א) וישתחו ישראל על ראש המטה. א"ר שמעון בוא וראה מטה מרמו על השכינה. שכתוב דנה מטתו של שלמה. ראש המטה פי הוא. זה יסוד העולם שהוא ראש המטה הקדושה [א] על ראש. זה ישראל שעימד על ראש המטה [א] לפיכך ישראל לעצמו אשרו השתחוה. ואם תשאל הרי בזמן היות לא היה חולה. שהרי אח"כ כתוב ויהי אחד הדברים האלה ויאמר ליוסף דנה אביך חולה. ובשעה שהשתחוה אז לא ה' עדין חולה. אלא כשביל שירע שבזמן היות עלה במדרגה עליונה רדקושה להיות כסא שלם. לפיכך השתחוה לאותה המרכבה כסא העליון. שלימות עץ הגורל והחוק שנקרא על שמו [א] וע"כ וישתחו ישראל על ראש המטה. על ראש המטה בודאי. שהרי נתעלה למקומו ונתעשר בעמדה של המלך הקדוש [א] א"ר אבא אחר זה מה כתוב וישב על המטה. שכן שירע יעקב שבמדרגה עליונה נשתלם. ושהמדרגה שלו היא למעלה עם האבות. ושהוא בלבו תקן השלם. החוק לבו ושמו והתחוק בזה שרצון העליון של הקב"ה בו הוא. מה כתוב בו ויתחוק ישראל וישב על המטה. על המטה משם [א] דהא בדרגה עליונה יתירה נשתלם. אשרי חלקו :

(ג) וירדי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף דנה אביך חולה. חלה כתיב. א"ר הונא כך למדנו. בשנים הקדמוניות מרס שבא יעקב. היה האדם בשלוה בביתו. דביע זמנו למות היה מת בלי חולי. כיון שבא יעקב בקש מלפני הקב"ה וא"ל. רבוננו של עולם אם טוב לפניך אבקשך שיפול האדם בחולי שנים או שלשה ימים. ואח"כ יאסף לעמו אחר שיצוה לביתו וישב מחמאי. א"ל הקב"ה יפה אמרת ואתה סימן לזה בעיני. בוא וראה מה כתוב בו. ויאמר ליוסף דנה אביך חולה. חלה כתוב וי"ו מה שלא היה כך דארם מקודם לזה. דארר שמת לא היה ארם שתיהו לו מחלה ולא ימות. עד שבא חזקיה. מה כתוב בו (ז) בימים ההם חלה חזקיהו למות וגו'. בוא וראה מה כתוב וישב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. א"ל אם טוב לפניך אבקשך שירפאו אנשים ממחלתם. ויודו לשמך ויכירו אותך וישבו אח"כ בתשובה שלמה. ויהיו נסאים בני העולם וכאים לפניך. א"ל הקב"ה יפה אמרת. ואתה תהיה הסימן לזה בעולם. וכן היה מה שלא היה מקודם לזה. וש"כ מכתב לחזקיהו מלך יהודה בחלותו ויחי מחליו —

(ה) ואני בבאי מפני מתי עלי רחל וגו' ואקברה שם בדרך אפרת וגו'. א"ר יוסי בוא וראה האבות וכו' להקבר בהמעהה דם ונשרים. יעקב דא ולא. מפני מה רחל לא. והרי כתוב ורחל עקרה. שהיא היתה עקרת הבית. אלא לאה זכתה בו להוציא ששה שבטים מגזע הקדוש בעולם יותר משאר. ולפיכך נגדה עמו ליוג ברעמרה. א"ר

מראה מקומות (א) דף רכס. (ב) דף רכו. (ג) תמונה קמל: (ד) ישי' ל"ח (ט) דף רכב

זו הוזהר

[א] פי' היינו ספירת היסוד המשיע למלכות: [ב] פי' היינו מרת תפארת שורש קדושת יעקב נשמת יש-אל* [ג] ספירת תפארת נקראת עץ החיים* [ד] ספירת תפארת נקראת בשם מלך הקדוש: [ו] פי' במדרגה נבונה מסרת המלכות. והיא תפארת. והיינו על המטה פי' נבוח מן המטה: [ז] מלשון התחלה:

א"ר יהודה לאה כל ימיה היתה עומרת בפרשת דרכים. ובכתה בשביל יעקב כאשר שמעה שהוא צדיק. ותפלה הקדימה עליו. וזה שכתוב ועיני לאה רבות. כמו שנתבאר שהתקדמה וישבה בפרשת דרכים לשאל עליו. רחל לא יצאה לדרכים לעולם. לפיכך זכתה לאה להקבר עמו. ורחל עומד קברה בפרשת דרכים ונקברה שם. וז"ל ואני כבאי מפרץ סתה עלי רחל. סתה עלי. עלי וראי כיוסר כשבילי. בארץ כנען בדרך. כשבילי סתה בדרך. שלא יצאה כשבילי לעולם באחוזתה. לפיכך לאה שיצאה ובכתה בפרשת דרכים כשביל יעקב זכתה להקבר עמו. רחל שלא בקשה לצאת ולשאל עליו. לפיכך קברה בפרשת דרכים. וסוד הרבר הרי כיארנו ואמרנו. שזו כנגלה וזה בנסתר [2] וביא וראה שלמדנו הרבה דמועות שפכה אותה צדקת לאה. בעבר להיות חלקו של יעקב. ולא של עשו הרשע. וזהו שלמדנו כל אדם השופך דמועות לפני הקב"ה. אע"פ שנגזר עליו עינשו. נקדעת הגזר ואין יכול עינשו שהוא לשלם בו. מניין. מלאה. שהרי לאה נגזר עליה להיות חלקו של עשו. והיא בתפלה הקדימה לו ליעקב. ולא נתנה לעשו. (א) רבי שמעון אמר כתוב (2) קל ברסה נשבע נתי כבי תמרורים רחל סבכה על בניה ונני. בוא וראה בני רחל יוסף ובנימין היו ולא יותר. ולא ששה שבטים היו שלה. מדוע בכתה רחל ולא לאה. אלא כך אמר הקב"ה. את לאה היות כוכה בעביר יעקב הצדיק. שלא תהיי כגורלו של עשו הרשע. חייך אחיך תעמוד בפרשת דרכים ותבכה על גלות ישראל. ואת תעמוד בפנים ולא תבכי עליהם. ורחל היא סבכה על גלות ישראל. וסוד הרבר שיחל ולאה רבו על שני עולמות הן. אחר עולם דנמחר ואחר עלם דנגלה. וע"כ זו נקברה והתכסתה בפנים הן המערה ונעלמה. וזו עומדת בפרשת דרכים בהתנלות. ודכל כדמיון שלמעלה. ולפיכך לא הכניסה יעקב בהמערה ולא במקום אחר. שהרי כתיב בעיד כברת ארץ לבוא אפרתה. ולא הכניסה יעקב בהעיר. לפי שהיה יודע שמקומה הוא במקום הנגלה:

א"ר יהודה לאה כל ימיה הות בפרשת אורחין קיימא. ובכת בגידי דיעקב כד שמעת דמיו לריקא. ולליתא אקדימית ליה ויחינו דכתיב ועיני לאה רבות כמה דלחוימנא דמיקרית ויתבת בפרשת אורחין למשאל רחל לא נפקת לחירחין לעלמא בג"כ זכתה לאה לאתקברא עמיה ורחל קיימת קבורתה בפרשת אורחין ואתקברת תמן הה"ד ואני כבאי מפרץ סתה עלי רחל. מכו עלי. עלי ודאי כלומר בגיני כחך כנען בדרך. בגיני מיתת בדרך דלא נפקת בגיני לעלמין כחתתה בג"כ לאה דפקת זכתה בפרשת אורחין בגיני דיעקב זכתה לאתקברא עמיה רחל דלא בעאת למיפק ולמשאל בדידיה בג"כ קבורתה בפרשת אורחין וראו דמלה הא חוקימנא ואתמר דא באתגליו ודא בתחבסיו וי"ן ותא חוי דמתיא דמנין סניאין שדידת הסיא דקת לאה. בגין למחוי חילקיה דיעקב ולא ביהוה רשע דעשו ויחינו דמנין כל בג"כ דהוסיב דמנין קמיה דקב"ה אע"ג דאתגזר עליה עונשא יתקרב ולח יכול דהוה עונשא לשלמא ביה. מנלן. מלאה דהא לאה אתגזר למחוי חולקא דעשו והיא בבעותה אקדימת ליה ליעקב. ולא אחיייבת ליה לעשו (א) רבי שמעון אמר כתיב (2) קול ברמה נשבע נתי בני תמרורים רחל מבכה על בניה ונני. תא חוי בנהא דרחל יוסף ובנימין הוו ולא יתור ולא שית שבטין הוו דילה חיימי ככת רחל ולא לאה אלא הכי אמר קב"ה את לאה בכת בגין הסוה לריקא דיעקב דלא תהוי כגדבא דהסוה רשע דעשו. חייך אחתך תקום בפרשת ארחין ותבכה על גלותהון דישראל ואת תקום לנו ולא תבכי עליהון. ורחל אידי בכת על גלותהון דישראל וראו דמלה דרחל ולאה תרי עלמין ניכחו חד עלמא דאתכסיה וחד עלמא דאתגליו וע"ד דא חתקברת ואתחפיהת לנו בגינתא ואתכסיהת ודא קיימא בפרשת ארחין באתגליו. וכלא כגוונא עלאה ובג"כ לא אטיל לה יעקב ביערתה ולא באתר אחרה. דהא כתיב בעוד כברת חרץ לבא אפרתה ולא אטיל לה לתמא בגין דהוה ידע דתרתה הוא באתר דאתגליו:

(2) וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה. א"ר יצחק זה הכתוב קשה שכתוב וירא ישראל. וכתוב ועיני ישראל כברו מזקן לא יוכל לראות. אם לא יוכל לראות מהו וירא ישראל. אלא שראה ברוח הקודש לבני יוסף. שהם ירבעם והבידיו. שירבעם עשה שני עגלי זהב ואמר אלה אלהיך ישראל. ולפיכך כי אלה. מי הוא שתמיד לומר אלה הליך לאלהים אחרים. ולפיכך וירא ישראל את בני יוסף. מכאן שרצדיקים רואים הדבר למרחוק. והקב"ה מעטרים בעטרה שלו. מה הקב"ה ריאה למרחוק. כמו שכתוב וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. שהקב"ה ראה כל המעשים טרם שיעשו. וכלם עברו לבניו. וכדמיון זה כל הורות העולם סקצה רתבל ער קצהו. כלם גורמו ועמדו לפני הקב"ה כרם שיבאו לעולם. וז"ל (7) קורא ודורות מראש. עד שלא נברא העולם. לפי שכל הנשמות היוורות לזה העולם. טרם ירדתן עומדות כלן לפני הקב"ה באותן הצורות שעמדו בזה העולם. ונקראות בשמות. שכתוב (7) כלם בשם יקרא. וכן גם הצדיקים. מראה להם הקב"ה כל הורות העולם טרם שיבאו וימצאו בעולם

(2) וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה. א"ר יצחק הסי קרא קסיה דכתיב וירא ישראל וכתוב ועיני ישראל כברו מזקן לא יוכל לראות. אי לא יוכל לראות מהו וירא ישראל. אלא דמחא ברוח קודשא חיונו בני יוסף דחיונו ירבעם וחבדיו. דירבעם עבד דמנין עגלי וזב ואמר אלה אלהיך ישראל. ובג"כ מי אלה. מחן הוח דומין למימר אלה חלדין לסעוון אחין. ובג"כ וירא ישראל את בני יוסף. מחאן דלדיקיא מחאן עובדא למרחוק. וקב"ה מעטר לון בעטרה ליהיה מה קב"ה חמי למרחוק. כמה דכתיב וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. דקב"ה מחא כל עובדין עד לא יעד לון וכלכו אעברו קמיה. וכגוונא דא כל דרין דעלמא מסייפי עלמא עד סייפי עלמא. כלכו אתעתדו וקיימו קמיה עד לא יתון לעלמא. הסיד (7) קורא הדורות מראש עד לא אתכריע עלמא. בגין דכל כשמתין דמתיין לעלמא. עד לא ייתחון כלכו קיימי קמיה דקב"ה בדיוקנא דקיימי ביהוי עלמא. ואקרון כשמתין. דכתיב (7) לכלם בשם יקרא. חון הכי לדיקיא. קב"ה אחמי לון כל דרין דעלמא עד לא ייתון וישתכחון בעלמא

טראה מקומות (א) ואלה כט. (ב) ימיו יא (ג) דף רנו (ד) ישעי מ"א (ה) טס ע' זיו הזהר

ינ רחל מרסו על מרת השלכות אימא תתאה שהיא עלמא דתת-ליא. ולאה מרסו על עולם הכינה אימא עלאה שהיא עלמא דתתכסיה:

בעולם. מניין. מאדם הראשון. שהקב"ה הראה לו כל הדורות מרם שיבאו. ככתוב זה ספר תולדות אדם. שלמדנו שהראה לו הקב"ה כל הדורות העתידים לכא לעולם. וכן למשה שכתוב ויראהו ה' את כל הארץ. שרקב"ה הראה לו כל דורות העולם וכל אותן מנהיגי העולם. וכל שאר הנביאים מרם שיבאו לעולם. אף כאן וירא ישראל את בני יוסף. ראה למרחוק ונודעוהו ואמר מי אלה. וזה התנבא יפורש בשני אופנים [1] באופן זה ובאופן אחר. וע"כ השיב יוסף ואמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה. ומנין שרקב"ה הראה לו ברוח רקודש. שכתוב והנה הראה אותי אלהים גם את זרעך. גם לרבות אותן שיצאו מהם כמו שנהבאר:

ויברך את יוסף ויאמר האלהים אשר התהלכו וגו'. בזה הכתוב נצרך לעיין בו. ויברך את יוסף. שלא נמצאת כאן ברכה שברך לו ליוסף אלא לבניו. ואם לבניו ה' צריך לומר ויברכם. מהו ויברך את יוסף. ולא נזכר כאן שנתברך יוסף. א"ר יוסי את דוקא. שכתוב את יוסף וי' הברכה של בניו היתה. וכשנתברכו בניו גם הוא נתברך. שברכת בניו של האדם גם ברכת האב היא. ר' אלעזר אמר יעקב בירך תחלה להקב"ה. ואח"כ בירך לבניו. ויברך את יוסף. את דוקא [1] שבירך לאות הדמיון. סוד הברית ששמר יוסף. ובשבילו נקרא צדיק. את יוסף. זה סוד הברית שנתקיים עם יוסף. ואליהם אשר התהלכו אבותי לפניו. האלדים. זה סוד הברית הקדוש יסוד הקדוש. אבותי לפניו. יקרא דוקא [1] שהם ראשונים ועליונים מלפני הסוד הזה. אברהם ויצחק. שהיה מרם יונן ויונג מקום הרוא. האלדים הרועה אותי. מפני מה פעם שגית האלדים. אלא סוד עליין הוא. שכאן היה מברך למקום הדוא בסוד של אלדים חיים [1] סקר החיים שממנו יוצאת הברכות. ולפיכך זכר לעצמו בזה המקום ואמר האלדים הרועה אותי. לפי שכל הברכות הנמשכות ממקור החיים יעקב לזקן. וכיון שהוא לזקן. או מקבל זה המקום את הברכות. והכל תולה בהדבור [1] וע"כ ויברך את יוסף כהגב. ולפיכך בכל מקום שנצרך להשיג שפע ברכות. נצרך לברך להקב"ה בתחלה. ואח"כ יתברכו אחרים. ואם הקב"ה אין מתברך בתחלה. אותן הברכות אינן מתקיימות וכיון שבירך יעקב להקב"ה תחלה. יח"כ ממקום ההוא שבירך תחלה בירך לבניו. וש"כ המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים וגו' וי':

(א) המלאך הגואל אותי מכל רע וגו'. א"ר חייא מהו מכל רע. שלא נבדמה לי אשה שהיא מצד המומאה. ולא נמצא פסול בורעי. שכלם צדיקים ושלמים בתמימות. מפני שנאל מכל רע. ויעקב לא התרברך בצד המומאה כלל. ועל כן אמר המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים. מפני מה ראויים לברכה. לפי ששמר יוסף אות הברית הקדוש. ולכן אמר יוסף בני הם אשר נתן לי

בעלמא. מנלן מאדם קדמאה. דקב"ה אחזי ליה כל אינון דרין עד לא יתון כדכתיב זה ספר תולדות אדם דתינון לחמתי גיב קב"ה כל חיוון דרין דזיוין ליתויי לעלמא וכן למשה דכתיב ויראהו ה' את כל הארץ דקב"ה אחמתי ליה כל דרין דעלמא וכל אינון מנסיגי עלמא וכל שאר נביאי עד לא יתון לעלמא אף הכא וירא ישראל את בני יוסף חזא למרחוק והודעוהו ואמר מי אלה. והאי קרא ה"לית לתרין מסרין [1] להאי מסרא ולהאי מסרא וע"ד ארתי יוסף ואמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה. ומנלן דקב"ה אחמתי ליה ברומא דקודשא דכתיב והנה הראה אותי אלהים גם את זרעך גם לאסגאה אינון דנפקין מיני דקדחזרן:

ויברך את יוסף ויאמר האלהים אשר התהלכו וגו'. בזה קרא אית לאסתכלא ביה. ויברך את יוסף דלא אשכחן הכא ברכה דברך ליה ליוסף אלל לבניו. אי לבניו ויברכם מבני ליה. מהו ויברך את יוסף. ולא אשכחן הכא דלתברך יוסף א"ר יוסי את דיקא דכתיב את יוסף וי' דברתא דבניו הוה וכד אסתבראן בניו אינון מתברך. דברכתא דבניו דב"כ ברכתא אינו. רבי אלעזר אמר יעקב בירך בקדמיתא לקב"ה. ולבתר בירך לבניו. ויברך את יוסף. את דיקא וי' דברך לחת קיימא רזא דברית דנמר יוסף. ובג"כ אקרי לדיק. את יוסף. רזא דברית דקיימא כהדיה דיוסף. האלדים אשר התהלכו אבותי לפניי האלדים דא רזא דברית קדישא קיימא קדישא אבותי לפניו יקרא לפניו [1] דאינון דחמתי עליי מקמי רזא דלא אברסתי וילחק. דהא מנסון איתון ויעקב הוה אתר האלדים ברועה אותי. מאי פעמא זמנא אחרת האלדים. אלל רזא עלאה אינו. והכא בירך להסווא אתר ברזא דאלדים חיים [1] מקורא דחי דמניה נפקין ברכאן. ובג"ד אחר גרמיה דסווא אתר ואמר האלדים ברועה אותי בגין דכל ברכאן דעבדי ממקורא דחי יעקב נסיל לון. וכיון דנסיל לון אינו. האי אתר נסל ברכאן. וכלא אינו תליא דברוא וי' וע"ד ויברך את יוסף כתיב. ובגין כך כלל אתר דברכאן אלסריו לברכא. בעי קב"ה לאסתברא בקדמיתא. ולבתר לאסתברא אחריו. ואי קב"ה לא אסתברא בקדמיתא. אינון ברכאן לא מתקיימין. וכיון דברך יעקב לקב"ה בקדמיתא. לבתר מהסווא אתר דברך בקדמיתא בירך לבניו. סס"ד המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים וגו' וי':

(א) המלאך הגואל אותי מכל רע וגו' א"ר חייא מאי מכל רע דלא אורמנת לי איתתא דליכי מנוססרא אחרת ולא אערע פסול בורעי דלסהו לדיקי וסלימו בשלייו בגין דאתערך מכל רע. ויעקב לא התרברך בהסווא מסרא אחרת כלל. וע"ד המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים. מאי פעמא איתחזו לאסתברא בגין דנסיי יוסף אז קיימא קדישא. וע"ד אמר יוסף בני הם אשר נתן לי

הראה בקומות (א) דף רעט.

זו הזהר

[1] פי' שזה הקרא מי אלה מוכח על ירכעם וגם על אפרים ומנשה שכוין שראה שיצא מהם רשעים חשב שפא יש בהם פסול: [2] פי' את לרבות גם יוסף שנתברך גם הוא כמילא ע"י ברכת בניו: [3] כן דורש את מלשון את לרמן על ספירת היסוד שורש קדושת יוסף שעי' ספירה זו בשפעת השפע לספירת סלכות לצורך קיום העולם הנשמי. [4] וכן דורש אבותי לפניו לרמן על הספירות שלפני ספי' היסוד והן חסד ונבורה אבות יעקב לפי שחן שורש קדושת אברהם ויצחק שאהן בשפע השפע להאי אתר היינו לספי' יסוד ומלכות: [5] וזו ספירת בינה שנקראת אלהים חיים והחיות הרועה ונזקת לספירת תפארת שורש קדושת יעקב המזווג עם ספירת סלכות להשפיע השפע לכל הנבראים: [6] וי' פי' שהכל תולה ומסור תקיין והיא הרועה ונזקת לספירת תפארת שורש קדושת יעקב המזווג עם ספירת סלכות להשפיע השפע לכל הנבראים: [7] פי' שהכל תולה ומסור תקיין והיא הרועה ונזקת לספירת תפארת שורש קדושת יעקב המזווג עם ספירת סלכות להשפיע השפע על בני החבור שיש יכול לפעול בהשפעת השפע. וזהו שכתוב ויברך את יוסף. לעורר השפעת השפע: [8] פי' שייגן לה. ולכן תהא ע"י בה החבור שיש יכול לפעול בהשפעת השפע. וזהו שכתוב ויברך את יוסף. לעורר השפעת השפע: [9] פי' שייגן לה. ולכן תהא ע"י בה החבור שיש יכול לפעול בהשפעת השפע. וזהו שכתוב ויברך את יוסף. לעורר השפעת השפע: [10] פי' שייגן לה. ולכן תהא ע"י בה החבור שיש יכול לפעול בהשפעת השפע. וזהו שכתוב ויברך את יוסף. לעורר השפעת השפע:

וי אלהים בזה. הראה לו סוד הברית ששמר אותו. ובעבור ששמר אותו ראויים לברכה. והוא ראוי לדרכה ברכות. ובעבור זה נתן לכלם ברכה אחת. וליוסף ברכות הרבה. כך נשמע שכתוב בברכה אביך נברו על ברכות הוריי וגו'. ברכות שדים ורדם תהיין לראש יוסף. (ב) ר' חזקיה אמר המלאך הגואל אותי מכל רע. זה הכתוב יש להסתכל בו. הגואל. אשר גאל צריך לוטר. מרו הגואל. לפי שהוא נמצא תמיד אצל אנשים. ולא יכיר סארם וכאי לעולם. בוא וראה המלאך הגואל אותי. זו השכינה ההולכת עם האדם תמיד. ולא תזין ממני כאשר האדם שומר מצות התורה. וע"כ יהיה האדם שלא יצא יחידו בדרך. מרן יחידו. שהיה נזהר האדם לשמר מצות התורה. בשביל שלא תזין ממני השכינה. ויוצרך לכתב יחודי בלי יזון השכינה. (ג) ר' יהודה אמר רמלאך הגואל אותי מכל רע. בוא וראה כתוב (ד) הנה אנכי שלח מלאך לפניך וגו'. והו המלאך שהוא נאלת העולם ושמירת האנשים. וזה הוא המזכין ברכות לכל העולם (ה) לפי שהוא מקבלן תחלה. ואח"כ הוא מזמין בעולם. ובעבור זה כתוב הנה אנכי שלח מלאך לפניך. (ו) וכתוב (ז) ושלחתי לפניך מלאך. וזה הוא המלאך שלפעמים זכר ולפעמים נקבה (ח) וכך הוא שבומן שהוא מזמין ברכות לעולם. או הוא בחינת זכר ונקרא בלשון זכר. כוכר שמונים ברכות להנקבה. כך הוא מזמין ברכות לעולם. וכוסן שהוא עומד בריין על העולם או נקרא בלשון נקבה. כנקבה שהיא מעוברת כך הוא נחמלא מדין. ואו נקרא בלשון נקבה. וע"כ לפעמים נקרא זכר ולפעמים נקרא נקבה. והכל סוד אחד. כרמיון זה כתוב. ואת האם הדרב המתהפכת. שיש מלאכים דגשלים בעולם שמתהפכים להרבה גונים. לפעמים נקבות לפעמים זכרים. לפעמים דין לפעמים רחמים. והכל באופן אחד. כמו כן זה המלאך בדרכה גונים הוא (יג) וכל גונים שבעולם ישנם כלם במקום הזה. וזהו הסוד שכתוב (י) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הגנה כסיב הוא מראה דמות כבוד ה'. וכמו שיש בו כל אותן דגונים כן גם הוא מנהיג לכל העולם :

(א) ויברכם ביום ההוא לאמור כך יברך ישראל אמר וגו'. א"ר יהודה ויברכם ביום ההוא. מהו ביום ההוא. שהיה די לוטר ויברכם. ועוד כל לאמר כתוב חסר וכאן לאמור מלא בוא"ו. מפני מה נשתנה. אלא סוד הוא. ויברכם ביום ההוא. מהו ביום ההוא. זה סוד המדרגה שנפקדה על הברכות למעלה (ב) יום ההוא. יום מסקום עליון ההוא שנקרא הו"א (ג) והיינו יום ההוא שאין הפרד בין יו"ם ובין הו"א. וככל מקום היו"ם הו"א רמו על ב' מדרגות. מדרגה עליונה ותחתונה שהן כאחת (ד) ולפיכך כשבקש יעקב לברך לבניו של יוסף. בירך אותם בהיחוד שלמעלה ושקטטה הכל בחד. כדי שיתקיימו הברכות. ואח"כ הוללי הכל ביחד ואמר כך יברך ישראל. מהו כך. ודאי זה סוד היחוד (ה) בתחלה מלמטה למעלה. ואח"כ

מראה מקומות (א) דף ל. (ב) דף לז. (ג) שמו כ"ג (ד) שמו ז'. (ה) יחזקאל ח' טו דף רנב.

זיו הזהר

ל"ה אלהים בזה אחמי ליה רוא דברית דגער ליה ובני דגער ליה אחמו להתברכא יאחמו חיהו לצרכון סגיון זיני דא לכלוהו ייהב צרכא חד וליוסף צרכאן סגיון. זיני דכתיב צרכות צדיק נברו על צרכות הוריי וגו'. צרכות שדים ורדם פהיין לראש יוסף. (א) ר' חזקיה אמר המלאך הגואל אותי מכל רע. מהו קרא חיהו לאסתכלא ביה הגואל אשר גאל צדיק ליה חיהו הגואל בגין דהוא מסתכח תדיר לגבי נפא ולא אעדי זיב"כ וכלא לעלמין. תה חוי המלאך הגואל אותי דא שכינתא דלויזל עמיס דז"ג תדיר ולא אעדי מניה כד ז"ג נסיר פקודי אורייתא. וע"ד יודסר ז"ג ללא יפוק יחידאש בלורחא. מאי יהודאי יודסר ז"ג למישר פקודי דלוארייתא בגין דלח אעדי מניה שכינתא. וילסרך למיזל יחידאי בלא זוגא דא שכינתא (ב) ר' יהודה אמר המלאך הגואל אותי מכל רע. תה חוי כתיב (ג) הנה אנכי שלח מלאך לפניך וגו' דא הוא מלאך דחיהו פרוקא דעלמא ונסיירו דבני נפא והאי חיהו דלזמין צרכאן לכל עלמא (ד) בגין דלויזל נפיל לון בקדמיתא ולצטר חיהו אומין לון בעלמא ובגין דא כתיב הנה אנכי שלח מלאך לפניך וכתב (ה) ושלחתי לפניך מלאך. והאי חיהו מלאך דלזמין דכר ולזמין נוקבא (ו) והאי חיהו דבוזגא דלויזל אומין צרכאן דעלמא כדון חיהו דכר וחקרי דכר כדכורא דלזמין צרכאן לנוקבא. סכי חיהו אומין צרכאן לעלמא. וזוגא דקיימא דבינא על עלמא כדון חיהו נוקבא כנוקבא דלויזל עוברא הכי חיהו אחמלי מן דינא. וכדון חקרי נוקבא. וע"ד לזמין חקרי דכורא ולזימין חקרי נוקבא וכלא רוא חדא. כגוונא דא כתיב ואת האם הדרב המתהפכת מלאך חיהו שמון בעלמא דמתהפכין לכמה גוויין לזמין נוקבי לזמין דכור. לזמין דינא לזמין רחמי וכלא צחד גוונא. כגוונא דא חיהו מלאך בגוויין סגיון חיהו (ז) וכל גוויין דעלמא כלשו איתכוס דכאי חמר רוא דא דכתיב (ח) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הגנה כסיב הוא מראה דמות כבוד ה'. וכמו דלית ביה כל אינון גוויין הכי נמי אכסיג לכל עלמא.

(א) ויברכם ביום ההוא לאמור כך יברך ישראל לאמר וגו'. ח"ר יהודה ויברכם ביום ההוא. מהו ביום ההוא. דהו סני דקאמר ויברכם. ותו כל לאמר כתוב חסר והכל לאמור בוא"ו כתיב. מאי שנא. אלא רוא חיהו. ויברכם ביום ההוא. מאי ביום ההוא. רוא דרגא דלחמנא על צרכאן לעילא (ב) יום ההוא. יום מסקום עליון ההוא שנקרא הו"א (ג) והיינו יום ההוא שאין הפרד בין יו"ם ובין הו"א. וככל מקום היו"ם הו"א רמו על ב' מדרגות. מדרגה עליונה ותחתונה שהן כאחת (ד) ולפיכך כשבקש יעקב לברך לבניו של יוסף. בירך אותם בהיחוד שלמעלה ושקטטה הכל בחד. כדי שיתקיימו הברכות. ואח"כ הוללי הכל ביחד ואמר כך יברך ישראל. מהו כך. ודאי זה סוד היחוד (ה) בתחלה מלמטה למעלה. ואח"כ

מראה מקומות (א) דף ל. (ב) דף לז. (ג) שמו כ"ג (ד) שמו ז'. (ה) יחזקאל ח' טו דף רנב.

(א) שכל התחלקות השפע בפרטיות לזה העולם נעשה ע"י זה המלאך שהיא השכינה הקדושה; (ב) שיש שלפעמים נקרא בלשון זכר ולפעמים בל"ג; (ג) הגונים מורים על המדות. לכן על חסר אודם על דין ירוק על רחמים. וזה המלאך מקבל כל מיני השפעות מכל המדות; (ד) זה רמו על עולם הבינה שנקרא אימא עלאה. והוא מקור נובע שפע ברכה להעולמות והמסורות. והם למשה ממנו; (ה) רמו על חסר יום רמו על יום השביעי של ימי בראשית שהוא נגד ספירת מלכות יום הראשון להשגת מתתא לעילא. ותיבת הו"א רמו על עולם הבינה שהוא נחתי. והסביון שיעקב ברכם בהכחות של יו"ם ושל הו"א שאימא תתאה הנרמות בחיבת יו"ם תתמלא כשפע ברכה מן אימא עלאה הנרמות בחיבת הוא על ידי שלא יהיה פירוד ביניהן; (ו) שכן שוות במתא בענין השפעת השפע כאימא כברתא כדרגא עלאה כן דרגא תתאה; (ז) סוד היחוד היינו ענין הוורנות עלמא דכורא עם עלמא דנוקבא שהיא המלכות

ולבשר נחית לחמלעיתא ולהתה להמור בוא"ו הא חמנעיתה וכו'
 וכתב נחית לתתא ב"ך. וכי הוא ימות נדקה מוי מתתא נעילה
 ומעילה לתתא ב"ך יבדך ישראל מלי ישראל ישראל
 סנה יבדך ישראל לא כמיב אלל יבדך. דהא ישראל
 נסיל צרכון מלעילא. ולבשר איבו מצדך לכלל צהמי
 דגנא תתתא דיקא דקממור ב"ך יבדך ישראל לחמר
 ישמך הליהם כאפרים ויגסה אקדים ליה לאפרים צקדמיתא.
 בנין דאכרים על שמה דישראל הקרי. מלן מהא דכד
 צמטא דאפרים נפק עד לא תתתאס זמינא דשעבודא דמלרים.
 דהקו שעתא יבדך מן גלותא קמו עליהון שנהיוון וקשלו לון
 וכ"כ (ב) בן חמד הענימות האלה כל בית ישראל המה.
 וע"כ הקדים לחכרים קוד מנשה. יבנין כך אפרים משעליה
 ומסלניו לסטר ומערב היה. ותא הוי צבחה דבדוך לבני
 יוסף. אמאי אקדים לון צרכאן עד לא יבדך לבניו. אלל
 מיתקן דהציבותא דבני בניו חציבו עליה דב"כ יתיר
 מבניו וב"כ חקדים חציבותא דבני בניו קודם לבניו לבניה
 לין צקדמיתא

(ג) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו'. א"ר אבא
 הרי ביארו שבשעה הזאת שקרא יעקב לבניו
 נסתלקה מסנו השכינה. ובוא וראה בשעה שיעקב היה
 קרא לבניו נזדמנו אברהם ויצחק שמ והשכינה על נביהם.
 והשכינה דיתה משמרת בו ביעקב להתחבר עם האבות.
 להקשר עם נפשותיהם ביחד להיותם מרכבה. בשעה שפתח
 יעקב ואמר האספו ואנידה לכם את אשר יקרא אתכם
 באחרית הימים. באחרית. זו השכינה. כביכול נתן יעקב
 עצבות בה ונסתלקה. אח"כ החזירו לה בניו ביחוד דבריהם.
 שפתחו ואמרו שמע ישראל וגו'. באותה שעה הקימה יעקב
 ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ונתישבה
 השכינה במקומה. ויקרא יעקב. מהו הקריאה כאן. אלא
 הקריאה לחוק מקומם. לחוק אותם למעלה ולמטה. בוא
 וראה בכל מקום הקריאה בענין זה. שכתוב ויקרא משה
 דרושע בן נון ירושע. לחוק סקומו במקום שניצרך ולקשרו
 שם. וכן ויקרא את שמו יעקב. וכתוב ויקרא לו אל אהדי
 ישראל. הקב"ה הוי' חסוק במקום זה בשם זה. שהקריאה
 להחיות היא באה כעין זה. ויקרא יעקב אל בניו. היוקים
 בקומו שלם ויאמר האספו ואנידה לכם. ויאמר. כהו
 ויאמר. הרי ביארו כמו שנאמר ואמרת בלבבך. אמירה
 בלחש. האספו. אספו צריך לוטר. כמש"כ אספו לי חסירי.
 אלא ידוע לנו שהאספו סמכים עליון הוא (כ"ט) האספי בקשר
 שלם ביחוד אחר. ואנידה לכם. מהו ואנידה. סוד של חכמה
 הוא. ר' יוסי שאל לר' שמעון אמר לו ואנידה או ויגד
 או ויגדו. וכן כגון שלמדנו שסוד של חכמה הוא. מפני
 מה בהבה זו יש סוד של חכמה. א"ל לפי שהבה זו באה
 באותיות ג' ב"ל פרוז. וזהו סוד של חכמה. תיבה הבאד
 בשלימותו בסוד סדר האותיות (כ"ט) כך הוא כשהו בסוד
 של חכמה. אבל ג' בלא ג' אין הוא שלימות. וכן ג' בלא
 ד. שהרי זו בון נתקשרו בלי פרוז. ומי שכתבין גורר
 לעצמי

(ג) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו'. א"ר אבא
 הרי ביארו שבשעה הזאת שקרא יעקב לבניו
 נסתלקה מסנו השכינה. ובוא וראה בשעה שיעקב היה
 קרא לבניו נזדמנו אברהם ויצחק שמ והשכינה על נביהם.
 והשכינה דיתה משמרת בו ביעקב להתחבר עם האבות.
 להקשר עם נפשותיהם ביחד להיותם מרכבה. בשעה שפתח
 יעקב ואמר האספו ואנידה לכם את אשר יקרא אתכם
 באחרית הימים. באחרית. זו השכינה. כביכול נתן יעקב
 עצבות בה ונסתלקה. אח"כ החזירו לה בניו ביחוד דבריהם.
 שפתחו ואמרו שמע ישראל וגו'. באותה שעה הקימה יעקב
 ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ונתישבה
 השכינה במקומה. ויקרא יעקב. מהו הקריאה כאן. אלא
 הקריאה לחוק מקומם. לחוק אותם למעלה ולמטה. בוא
 וראה בכל מקום הקריאה בענין זה. שכתוב ויקרא משה
 דרושע בן נון ירושע. לחוק סקומו במקום שניצרך ולקשרו
 שם. וכן ויקרא את שמו יעקב. וכתוב ויקרא לו אל אהדי
 ישראל. הקב"ה הוי' חסוק במקום זה בשם זה. שהקריאה
 להחיות היא באה כעין זה. ויקרא יעקב אל בניו. היוקים
 בקומו שלם ויאמר האספו ואנידה לכם. ויאמר. כהו
 ויאמר. הרי ביארו כמו שנאמר ואמרת בלבבך. אמירה
 בלחש. האספו. אספו צריך לוטר. כמש"כ אספו לי חסירי.
 אלא ידוע לנו שהאספו סמכים עליון הוא (כ"ט) האספי בקשר
 שלם ביחוד אחר. ואנידה לכם. מהו ואנידה. סוד של חכמה
 הוא. ר' יוסי שאל לר' שמעון אמר לו ואנידה או ויגד
 או ויגדו. וכן כגון שלמדנו שסוד של חכמה הוא. מפני
 מה בהבה זו יש סוד של חכמה. א"ל לפי שהבה זו באה
 באותיות ג' ב"ל פרוז. וזהו סוד של חכמה. תיבה הבאד
 בשלימותו בסוד סדר האותיות (כ"ט) כך הוא כשהו בסוד
 של חכמה. אבל ג' בלא ג' אין הוא שלימות. וכן ג' בלא
 ד. שהרי זו בון נתקשרו בלי פרוז. ומי שכתבין גורר
 לעצמי

טראה מקומות ט יתקאל טו טז טז נלד.

זיו הזהר

הרמות בחיבת ב"ך כי הוא כוללת כ"ב אותיות מן אל"ף עד ת"ו: (כן פי' אמצעותא היינו עלמא דרכורא שבין אימא עלאה לאימא
 תתאה ונקרא ישראל כמא ועליו רבו אות וא"ו שבתחבת לאמור. והיינו האות וא"ו של השם הוי"ה. בה"א (כמא פי' שיעקב המשיך
 כזה עליהם אור עולם הבינה שהוא כמתי לב. כירוד בינה לבא. והווי ויאמר בענין ואמרת בלבבך. והווי האספו כמנין הפעל ע"י כח
 אהר ולא אספו באופן הצוין כי הכונה היא אספו. שתאיר עליהם אות היא הראשונה מן השם הוי"ה. כ"ה ועי"ז יתקשרו חמילא
 כקשר שלם והיינו סתוקנים לקבל הברכות: (כס' פי' כל תיבה שא"תיותיה הן בזה הסדר שסדרו בהאל"ף ביה"ת יש בה איזה רסו ומד
 של חכמה :

לעצמו מיתה ולא וזה סוד חטא אדם הראשון. לפיכך תבה זו של סוד חכמה, ואע"פ שאותו י' לפעמים בין ג' ל'ד. אין זה פרוד. והכל קשר אחד הוא. ועל רמז זה כך היא תיבה זו בודאי, ואגידה לכם, סוד של חכמה בקש לגלות, סוף כל המעשים של ישראל, ואפשר תאמר שלא נלה מה שבקש לגלות, אם בן למה נכתב תחלה בתורה דבר יעקב בשלימות, ונפגם אח"כ ולא נשתלם הדבר, אלא ודאי נשתלם, וכל מה שנצרך לגלות ה' מלה וסותם, אמר דבר שהוא נגלה מבחוץ ונסתר בפנים, ודבר התורה לא נפגם לעולם, והכל הוא נסתר בתורה, לפי שהתורה הוא שלימות רכל, שלימות שלמעלה ושלמטה, ואין תיבה או אות בתורה פגומין, ויעקב כל מה שנצרך לו לומר אמר, אבל היה מלה וסותם, ולא החסיר סכל מה שבקש לגלות אפילו אות אחת (ח) רבי שמעון אמר בוא וראה כל י"ב שבמים נדבקו בהשכינה, וכאשר ראה יעקב להשכינה על נביו, קרא ל"ב בניו להתחבר בה, ובוא וראה משה שלמה לא נמצאת מן היום שנברא העולם, כשעה שהוא שבקש יעקב לרשתק מן העולם, אברם מימינו, יצחק משבא"ל, יעקב היה שוכב ביניהם, והשכינה לפניו, כיון שראה יעקב כך קרא לבניו והדביקם מסביב להשכינה, וסדר אותם בסדר שלם, בניין שסדרם מסביב להשכינה, שכתוב האספו (לא) ואז נמצאה שם שלמות הרגל, וכמה מרכבות ועליונות נמצאות, פתחו ואמרו לך ה' הגדולה והעבודה והתפארת וגו', וזו נאסף השמש אל הלבנה, ונתחבר מזרח במערב ולכן זש"כ ויאסף רגליו אל המטה, האירה הלבנה ינמצאת בשלימות, ועל אז ודאי לסדנו שיעקב אבינו לא מת, כיון שראה יעקב סדר שלם מה שפלא נמצא כך לאדם אחד, היה שמם ומשבת זו להקב"ה, ועתה וברוך לבניו, לכך אחד ואחד כראוי לו:

(ג) ראובן בכורי אתה כחי וראשית אוני, אמר ה' יהודה מה ראה יעקב להתחיל בראובן, יתחיל בידודה שהוא הראשון לכך רמזתו הוא מלך, ועוד שאנו רואים שלא ברבו וסלק הברכות ממנו עד שבא משה והתפלל עליו, כמ"ש יחי ראובן ואל ימות, אבל ודאי ברבו, ועלמה ברבה הדיא למקומה, משל לאדם שריו' לו בן, כשרגיע זמני לרשתק מהעולם בן המלך אליו, אמר הרי כך מסין שלי יהיה ביד המלך נשמר לבני, כשראה המלך שבני ראוי לזה יתן לו, כך יעקב אמר ראובן בכורי אתה, אהוב של מעי אתה, אבל הברכות שלך יתעלו ביד המלך הקדוש, עד שידאך ראוי להן, לפי שהלכת עם אפך וכו' כתרנומו, (ד) חייא אמר ראובן בכור יעקב לו היה ראוי הכל, ולקח ממנו הכל, ונתנה המלכות ליהודה, הבכורה ליוסף, הבדונה ללוי, זש"כ פחו כמים אל תותר, אל תשאר בהן, ומה שאמר כחי וראשית אוני, כאן ברבו ופקדו להקב"ה, משל לאהבו של מלך שבקש מן המלך לעשות טוב לבנו, יום אחד עבר בנו בשוק, אמר למלך זה

מראה מקומות (א) 97 ללס, (ב) 97 ללס, (ג) 97 ללס

לנרמיה מחמא (א) ורזא דא חוצא דאדם בג"כ הוא מלה דרזא דחכמתא וזע"ג דאות י' לזמין בין ג' ל'ד, לאו הוא פירודא, ואלא קשורא חזא ועל דא מלה דא הכי הוא ודאי, ואגידה לכם דרזא דחכמתא דעאל לגללה סופא דכל עובדיהון דישראל ואי תימא דלא גלי מאי דבעא לגללה, אי הכי אחאי כתיב באורייתא מלה דיעקב שלימא ואתעגיא לבתר ולא אשתליס מלה חלל ודאי אשתליס, וכל מה דלאספיק לגללה גלי וסתים אמר מלה וגלי לבד וסתים לגו ומלה דאורייתא לא אתעגנס לעלמין וכלא הוא סתים באורייתא בנין דאורייתא הוא שלימו דכלא שלימו דלעילא ותתא ולא אית מלה או את באורייתא פגומין ויעקב כל מה דלאספיק ליה למימר אמר אבל גלי וסתים ולא פגים מלה מה דבעא אפילו אות אחת .. (ח) רבי שמעון אמר תא חזי כלהו תריסר שבטין אתחזקן בשכינתא וכד חזא יעקב לשכינתא על גביה קרא לתריסר בניו לאתחברא בה ותא חזי ערשא שלימתא לא אשתכח מן יומא דאתברי עלמא כההיא שעתא דבעא יעקב לאשתלקא מעלמא אברהם ימימיה יתחק משמאליה, יעקב הוה שכיב בנייהו ושכינתא קמיה כיון דחמא יעקב כך קרא לבניו ואחיד לון סמרייה דשכינתא וסדר לון בסדרא שלים מלגן דסדר לון סמרייה דשכינתא דכתיב עלאפו (לא) וכיון אשתכח תמן שליו דלא אכמה רתיקין עלאפו סמרייהו, פתחו ואמרו לך ה' הגדולה והעבודה והתפארת וגו' כדון אתכניס פמשא לגבי סיהרא ואתקריב מזרח במערב ולכן הו"ד ויאסף רגליו אל המטה ואתחבר סיהרא ואשתכח בשלימו יכדון ודאי תנין יעקב אבינו לא מת, כיון דחמא יעקב סדרא שלים מה דלא אשתכח הכי לבניו אחרא, חזי וסבח ליה לקב"ה, ופתח וברוך לבניו, כל חד וחד כדקא יאות ליה:

(ג) ראובן בכורי אתה כחי וראשית אוני אמר ר' יהודה מאי קא חמא יעקב למפתח דראובן, ליתפתח ליהודא דלויא דקמחא לכל מעריין ואיבו מלכא וחמינן דלא דרכים וסליק דרכאן מניה עד דלחא משה ולוי ללותא עליה כמד"א יחי ראובן ואל ימות, אבל ודאי דרכים וסלקא הוה דרכאן לאתריה לבני דהוה ליה בר, כד מסא זמניה לאשתלקא מעלמא אתא מלכא עליה, אמר ה' כל מזוגא דלי ליה ליהוה בידא דמלכא נעיר לבראי, כד יחמי מלכא דברי אחזוי יהיב ליה כך יעקב אמר ראובן בכורי אתה, רחמא דמעיי אנת, אבל דרכאן דילך יסתלקון בידא דמלכא קדישא, עד דיחמי רבן גבין דאלות לקבל אפך וכו' כתרנומו, (ב) חייא אמר ראובן בזכרא דיעקב ליה הוה אחזוי כלל ואתעבר מניה כלל ואתחייב מלכו ליהודא, בכירותא ליוסף כהונתא ללוי הו"ד פחו כמים אל תותר, לא השתלח בכו ומה דאמר כחי וראשית אוני הוה סהך דרכים ופקדיה לקב"ה, לרחמא דמלכא דבעא מן מלכא למעבד סיבו לבריה, יומא חד אעבר דריה בשוקא אמר למלכא

זיו הזהר

(א) יל כוונתו בקיצור שאותו נ' רמז על ספירת התפארת ספירה ג' מן שש הספירות של עלמא דברוא, וספירה זו כוללת כל השש ספירות, ואותו ד' רמז על ספירת מלכות עלמא דנוקבא שהיא בכתיבת דלה שאין לה סגרה כלום אלא מה שמספיע בה התפארת בדמיון השמש המספיע אור בהלבנה, והיינו יחוד קב"ה ושכינתיה, והוא אמנות ישראל לגרום זה היחוד ע"י תורה תפלה מצות ומעשים טובים, ואדם הראשון גרם פירוד והביא מיתה לעולם, ובה יובן שאותו יו"ד באצבע אינה מספרת, כי הרמז על הי"ד פסירות שכל ספירה כוללה מעשר, וגם שכל עולם ועולם יש בו י"ם בפרסיות: (לא) י"ל שרורש האספ"ו ה' אספו, הסכיון אספו עצמכם אל ה"א, היינו השכינה הקדושה שעורשה ה"א האחרונה מהשש הו"ם ב"ה, או י"ל שיעקב ורום שיעברו לפעול תסיר היתור הגרמו בחיבת האספ"ו, שאותו א' רב על אחר יחיד ומיוחד המזווג עם ס"ה ועם פ"ו שהן בניו ארבי"א אלה"ים, הינו שנות השכינה הקדושה: (גכ) פ"י שמש וחלצה וכן סודו ומעבר זה משל להזוונות עלמא דברוא עם עלמא דנוקבא, היינו יחוד קב"ה ושכינתיה:

אע"פ שיהי רבוק בעץ החיים, לא היה ארון הבית אלא למטה, ומשה הוא למעלה ולו לפיכך מסר אותם לארון הבית :

(ח) בסודם אל תבא נפשי וגו'. ר' אבא פתח ואמר סוד ה' לידאיו, סוד העליון של התורה אין הקב"ה נותן אלא לאותן יראי חסא, ואלו שהם יראי חסא נתגלה להם סוד העליון של התורה, ומה זה סוד העליון של התורה, הלא תרע שהוא אות היסוד הקדוש, שנקרא סוד ה' ברית קודש, שמעין ולו המריחו עצמם על הסוד, הוה באנשי שבם, שימולו עצמם ויקבלו עליהם זה הסוד, והכתוב מעיד, במרמה ולו ועוד במעשה ומרו בן סלוא שפסל זה הסוד, ויעקב אמר בסוד א' תבוא נפשי, מרו נפשי, זו הגשף הנכנסת ונברכת כברית העליון למעלה ולו ונקראת נפש צדור החיים, בקהלם אל תחד כבודי, הרי ביארנו כמו שנאמר ויקהל עליהם קרח, אל תחד כבודי, זה כבוד ישראל סתם ולו וע"כ לא ברכם אביהם, לפי שכלקם למשה :

(ט) יהודה, אתה יודוך אחיך וגו'. א"ר שמעון המלכות ליהודה נתיקים, וזהו שאמרנו מרו שכתוב הפעם אודה את ה', לפי שהוא הרביעי, אודה את ה', לפי שהוא רגל רביעי להכסא כבוד, ירן זה רושם שם העליון, וכמה שנתלם כלה, זו ה' האחרונה של השם הקדוש שם הקדוש שלם באותיות שלו וקשר ד' מחבר אותן ולו וע"כ יודוך אחיך, שהמלכות ראויה להתקיים לך כוראי .. ר' יהודה אמר אתה יודוך אחיך בוראי, בשעה שעמדו ישראל על הים, שכלם הורו לו וירדו אחריו בים [מ] ידך בעורף אויבך, כמו שנאמר (ז) יהודה יעלה בתהלה, וישתחוו לך בני אביך, כלל כל שאר רשכמים, לפיכך אמר בני אביך ולא בני אמך, בני אביך הרי כל שאר השבטים, שאע"פ שנחלקו לשתי ממלכות, כשריו עולים לירושלים היו משתחיים ובורעים למלך ירושלים, לפי שמלכות ירושלים ממלכות הקדושה שולטת, וישתחוו לך, ולא תבוב וישתחוו, שאם נכתב וישתחוו ד' משמע לרבות שאר העמים, וישתחוו לא כתוב אלא בזמן שיבוא מלך המשיח, שכתוב (ז) מלכים יראו יקמו, שרים וישתחוו, עתה שאמר וישתחוו להראות שישראל בלכדם, כלם וישתחוו לראש הגלות לנשיא של בבל, ולא שאר עמים :

(י) גור אריה יהודה, בתחלה נור ואח"כ אריה, וסוד הדבר בתחלה נער ואח"כ איש, ה' איש מלחמה ולו מסרף בני עליה, מרו מסרף, להכליל מלאך המות שהוא עומד על סף לכלות בני העולם בני מציל, כמס"כ (ז) וסרף סוף מציל, ומסרף הדוא נסתלקה השכינה [מ] ידע בגלות בבל, רבץ בגלות אדום, באריה שדוא תקף, וכ"כ באי

אע"פ דכוס אחיד באילנה דמיי, לא כוס מאריס דבימתא חלל לתתא, ומשה כוס לעילא ולו בגי' סליק לון למאריס דבימתא :

(א) בסודם אל תבא נפשי וגו'. ר' אבא פתח ואמר סוד ה' ליראיו, רזא עלאה דאורייתא לא יהיב קב"ה אלל לאינון דחלי חסאה, ומאן דאוינון דחלי חסאה תגלי לון רזא עלאה דאורייתא ומאן דאוינון רזא עלאה דאורייתא, הוי איומא דא חת קיימא קדישא, דאקרי סוד ה' ברית קודש, שיעונו ולו אשרחי גרמייהו על האי סוד באנשי שבם, דיגורון גרמייהו ויקבלון עלון האי סוד, וקרא חסידי, במרמה [לח] מו צבודל דומרי בן סלוא דפסל האי סוד ויעקב אמר צבוס אל תבא נפשי, מאי נפשי, דא נפשא דלעילא וחסאחרת צבויס עלאה לעילא ולו וקארי נפש לרורא דמיי בקהלם אל תחד כבודי, הא אוקווס כמה דלחמר ויקהל עליהם קרח, אל תחד כבודי, דא כבוד ישראל סתם ולו וע"כ לא בריך לון אביוסן, בגין דסליק לון למשה .

(ב) יהודה אחיך יודוך אחיך וגו'. א"ר שמעון מלכו ליהודים אתקיים, והיינו דלמרינון מאי דכתיב הפעם אודה את ה', בגין דאוינו דביעאה אודס את ה', בגין דאוינו רגלא דביעאה לכרסיא, ירן דא רשמת דשמא עלאה, וזכיה אסתליס ע"ה, והיינו ד' בתרעה דשמא קדישא, שמא קדישא שלם בלחמוי וקשר ד' אחיד לון [מ] וע"כ יודוך אחיך, דמלכו לך אחייהו לאתקיימו דלוי .. ר' יהודה אמר אתה יודוך אחיך דלוי, בשעתא דקיימו ישראל על ימא דכלאו אודו ליה ונחתו אבתריס בימא [מ] ידך בעורף אויבך, כמה דלת אמר (ז) יהודים יעלה בתחלם, וישתחוו לך בני אביך, כללל דכל אינון שאר שבטין, בגין דא בני אביך ולא בני אמך, בני אביך הא כללו שאר שבטין, דלע"כ דאתפלגו למרינון מלכוין, דא סולקין לירושלם סוד סגדן וכתבן למלכא דביירושלם, בגין דמלכותא דירושלם ממלכותא קדישא שטלמא, וישתחוו לך, ולא כתיב וישתחוו, דלוי כתיב וישתחוו לאוספא לשאר עמין, וישתחוו לא מלכים ידלו וקמו שרים וישתחוו, הסתא דלחמר וישתחוו לאחואס דישאל כללו בלחודייסו, כללכו ויכלונו לרישא דגולס לראש דבבל, ולא שאר עמין :

(ג) גור אריה יהודים, בקדמיתא נור ולבשר אריס, ורזא דמלה בקדמיתא נער ולבשר איש, ה' איש מלחמה ולו מסרף בני עליה, מאי מסרף, לאכללל מלאך המות דלוינו קיימא על סרף לעילא בני עמלא ולו משיבו, כד"ה (ז) וסרף וכן מילי, ומסאז סרף אסתלקת שכינתא [מ] כרע צלולתא דבבל, רבץ צלולתא דאדום, כגריס דאוינו תקיפת, וכלכ"כ

ראה סקומות (ט) דף לו : (ז) דף לו : (ז) ישי"י פ"ט (ט) דף לו : (ז) מיכס ה'

דיו הזהר

(לו) מדרגה משה נבדד כיתור בשביל קבלת התורה שנעשית על ידו, וככה התורה יכול לכרך גם לזה שאינו ראוי לכרבה : [מ] שבעין המילה לא היתה כוננת לזכותם כקיום מצוה, [מ] וזו מרת המלכות הנורונה עם היסוד, נקראת נפש והיא כבחה של ישראל ד' יעילא וגם נפשי (ז) סתם ישראל היינו הספירה שנקראת ישראל כמא שורש נשמת יעקב : [מ] כצ"ל, המכיוון של קשר היינו סקום שמתקשרת בין קדושה דלעילא כנזר לעיל שה' אבות הם תלת קשרין, וכן איתא לקמן שקורא ל"ב שבטים י"ב קשרין דתקוני מסודנותא בהסתוב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר ולפי"ז מובן שדוד המלך הוא קשר ד' כמו שהג' אבות הם ג' קשרים, כדוד שדוד הוא רגל הרביעי להסתבבת וגם שאור ה' משמקוטה דל ועני דלית ליה מנרמיה כלום, וכן אמר רוד כי עני ואביון מיני, והסביון כאן בחזרה ער שהם יתרוה יש כו שם והיה ב"ה והוא ר' שבו פרסו על קשר ד' דאחיד לון, פי' שהוא מאור ומתבר' ה' התאורגה מוחם הקדוש עם יה"י והיינו יהוד קב"ה ושכינתיה, ומה דיתה העברות של דממ"ע בשירות והשכחות שלו, וכן יש כח הזה לכלל ישראל שכלם נקראים קשר ד', וכמו שא"י ויהן כבד"ר בראשית פרשה ע"א שכלם שנאמר דל עני ואביון בישראל הכתוב מדבר, והבן ומה : [מ] כדוד שנתחון בן עמינדב קמץ תחלה ב"ה : [מ] מרת המלכות כשתיא כלי הדרונות עם עלמא דרכורא נקראת נער, ובחזרונותא עמו סקראת איש על שמו : [מ] (מז) פי' שהשכינה ארוחקת ומובדלת מן בעל מרף תהא למפרי :

וכלביא שהוא תקיף יותר, כך ישראל תקיפים הם. שבני העולם עובדי עכו"ם מפרים ודוחקים אותם, והם עובדים בהם ובמנהגם כאריה וכלביא, וכך השכינה שאע"פ שכתוב (א) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, היא תקיף כאריה וכלביא בנפילה זו, מה אריה ולביא אין נופלים אלא בעבור לטרוף טרף ושלום, שהרי מרחוק טריח מרפו, ומשע- שהריח נופל ואינו קם עד שזקופץ על טרפו ואוכלו, כך רשבינה לא נפלה אלא כאריה וכלביא, כדי להגנם מעמים עובדי עכו"ם ולקפץ עליהם, כמש"כ (ב) צעה ברב כחו, מי יקמנו, הוא לא יקם להגנם מהם נקמה קמה, אלא מי יקמנו מ"י, כמש"כ (ג) מי ירפא לך, והיינו עולם העליון שבו השמשלה לחוק כלל, וכתוב (ד) מבטן מי יצא הקרה [ע"ה] זה נתבאר:

לא יסור שבט מיהודה וגו', זה ביארו החברים, אבל עד כי יבא שילה בה"א, ובשאר מקומות בוא"ו, להראות כאן סוד שם הקדוש י"ה, במקום אחר שילו בלא ה"א, ובמקום אחר שילה בלא יו"ד, וכאן שילה ביו"ד ה"א, סוד שם הקדוש העליון, שהשכינה תקום בהשם י"ה, וזה הסוד של מ"י כמו שאמרנו [מ"ו] (ה) לא יסור שבט מיהודה, זה משיח בן דוד, ומחוקק מבין רגליו, זה משיח בן יוסף, עד כי יבא שילה, זה משה, מספר זה כזה, ול"ו יקה"ת עמים, אותיות ול"ו יקה"ת:

(א) אסרי לגפן עירה, א"ר חייא מהו גפן, זו כנסת ישראל, כמש"כ גפן ממצרים תסיע, וכתוב אשתך כגפן פוריה, אשתך כמו זה הגפן הקדוש ר' יוסי אמר אסרי לגפן עירה, זה מלך המשיח, שעתיד למשול על כל שרי העמים, שרים הממונים על העמים עובדי עכו"ם, והם התוקף שלהם להתגבר, ועתיד מלך המשיח להתגבר עליהם, לפי שזה הגפן מושל על כל אלה כהרים התחתונים, שבהם מושלים העמים עובדי עכו"ם, זה הגפן יצא למעלה, ישראל שהם שורקה ינצחו ויכרתו חילות אחרים למטה, ועל כלם יתגבר מלך המשיח, וש"כ (א) עני ורוכב על חמור ועל עיר, עיר וחמור ב' בתרים הם שמושלים בהם עמים עובדי עכו"ם, והם מצד שאמר צד המוטאה, ומה שאמר עני, וכי מלך המשיח עני נקרא, אלא כך אמר ר' שמעון, לפי שאין לו משלו, וקוראים לו מלך המשיח, זו היא הלבנה הקדושה למעלה, שאין לה אור אלא בן השמש [מ"ו] מלך המשיח הזה ימשול במשמלתו, יתירד במקומו, ואז הנה מלכך יבוא לך סתם [מ"ו] אם למטה עני הוא, שרי בצד הלבנה הוא [מ"ו] אם למעלה עני, שהוא כמראה שאינו מאיר, לחם עני, ועם כל זה רוכב על חמור ועל עיר, היינו תוקף העמים עכו"ם להכניע תחתיו, והתגבר הקב"ה במקומו, כבס ביין לבושו, כמש"כ (ב) מי זה בא מארזם בגדים סבצור, זה הרור בלבושו, וכתוב, וזה דרכתו לבדי ומעמים אין איש אתי וגו', כבס ביין, זה צד הגבורה רין הקשה, לדחות על העמים עובדי עכו"ם, וברם ענבים סוטה, זה העץ שלמטה בית דין שנקרא ענבים [מ"ו] והיין נשמר ברם ענבים, בשביל להרלבש בשני הכות

וכלביא וליחו תקיפה יתיר, כך ישראל תקיפין אינון, דבני עלמא עובדי עכו"ם מפתין ודחקין לון ואינון קיימין דמתיוון ובנימוסיוון כלריה וכלביא וכך שכינתא דאע"פ דכתוב (א) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, היא תקיפה כאריה וכלביא כהאי נפילה זה אריה ולביא לא נפלון אלא בנין למטרף טרפא ולבשמה דהא מרחיק ארס טרפיה, וישענתא דחרה נפל ולא קם עד דלגיו על טרפיה ואכיל לה כך שכינתא לא נפלה אלא כאריה וכלביא בנין לנקמא יעמיון עובדי עכו"ם ולדלגא עלייהו כד"א (ב) לעה ברב כחו מי יקמנו הוא לא יקום לנקמא מנייהו נוקמא זעירא הלל מי יקמנו מ"י כד"א (ג) מי ירפא לך וואו איבו עלמא עלאה דביה שפניתא לנתקמא לכלל וכתוב (ד) מבטן מי יצא הקרה [מ"ו] ואוקומו

לא יסור שבט מיהודה וגו', אוקמוה חבירא אבל עד כי יבא שילה בה"א, ושא- בוא"ו לנחמה הכא רוא השמא קדישא י"ה, באתר אחרת שילו בלא ה"א, ובאתר אחרת שלה בלא יו"ד והכא שילה ביו"ד ה"א, רוא השמא קדישא עלאה, דשכינתא תקום בשמא ד"ה, ואיבו רוא דמ"י כדקאמרין [מ"ו] (ה) לא יסור שבט מיהודה לא ישיח בן דוד ומחוקק מבין רגליו, זה משיח בן יוסף, עד כי יבא שילה, זה משה, חושבן דא כדל ול"ו יקה"ת עמים, אותיות ול"ו יקה"ת.

(א) אסרי לגפן עירה א"ר חייא מאן גפן דא כנסת ישראל, כמד"א גפן ממלרים תסיע, וכתוב אשתך כגפן פוריה אשתך כהאי גפן קדישא ר' יוסי אמר אסרי לגפן עירה דא מלכא משיחא דומין לנפלאה על כל חילי עמימא חילין די ממנן על עמיון עובדי עכו"ם ואינון תוקפה דהסון לנתקמא וזמין מלכא משיחא לנתקמא עלייהו, בנין דהאי גפן שליט על כל אלין כתרין תתאין, דלגו ביה עמימא עובדי עכו"ם האי לנח לעילא, ישרא דליון שורקה ינצו ויגלחו חילין חתכין לתתא ועל כלבו יתגבר מלכא משיחא ה"ד (א) עני ורוכב על חמור ועל עיר עיר וחמור תרין כתרין אינון דשלמי ביה עמימא עובדי עכו"ם ואינון מסער שמללא סללא דמחאבא ומה דאמר עני וכי מלכא משיחא עני חקרי אלא הכי אחר ר' שמעון, בנין לית ליה מרליה, וקריון ליה מלך המשיח דא היא סיהרא קדישא לעילא לית לה נהורא אלא משמא [מ"ו] מלכא משיחא דא יטלוט בגלגליה, יתיחד בדוכתיה, וכדן הסס מלכך יבוא לך סתם [מ"ו] אי לתתא עני הוא, דהא כמסרד דסיהרא הוא ומטו אי לעילא עני אספקלריא דלא נהרא לחם עני ועם כל דא רוכב על חמור ועל עיר, תוקפא דעמיון עובדי עכו"ם לאכפיה תחתיה ויתתקף קב"ה בדוכתיה כבס ביין לבושו, כמד"א (ב) מי זה בא מארזם בגדים סבצור, זה הסור בלבושו וכתוב פורה דרכיו לבדי ומעמים אין איש אתי וגו', כבס ביין, דא סער גבורה דינא למתיו על עמימא עובדי עכו"ם, וברם ענבים סוטה, דא אילנא לתתא צי דינא דלקרי ענבים [מ"ו] ויבא אסתמר ברם ענבים בנין לנתקמא בתריוויהו

מראה מקומות (א) שמוס' (ב) ישי' (ג) איכ' כ' (ד) איז' ל"ח (ה) כלאש' ככ (ו) ד' רלח, (ז) זכרי' (ח) ישי' (ט) פ"ז

זיו הזהר

ויהו זה רמז על עולם הבינה, מ"י בני' תמימים על שם ג' שערי בינה, וסוד הקרה ירוע כמעשה מרכבה דיוקמאל: [מ"ו] השם י"ה היינו העולמות חכמה וכינה, והסוד של מ"י נתבאר לעיל שסרפו על עולם הבינה שמשם כל מיני יעוקות מופיעות: [מ"ו] וכן סדת המ"כות בא לה האור מן התפארת: [מ"ו] זו השכינה הקדושה: [מ"ו] פ"י בצד השכינה הקדושה שבעצמה אינה מאירה אלא מאור התפארת המופיע בה, וכעבור זה נקראת עני: [ג] זו סדת מלכות:

הכחות [א] להביע תחתיו כל שאר העמים עובדי עכו"ם ומלכי העולם [ב] פתח העלם ההוא ואמר. אמרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונות. אמרי. אמר צריך לומר. עירה. עיר צריך לומר. אלא זה הכתוב סוד עליון הוא. והשם הקדוש י"ה נכלל שם. וכמו שבין גרמז השם הקדוש בן גם ולשורקה. שהרי ולשורק צריך לומר. בני. בן צריך לומר. שורק ככתוב [ג] ואנכי נמעתוך שורק. בן ככתוב בן אתונות. למה שורקה ולמה בני. אלא שנכלל שם השם י"ה. וכמו שיש זה השם הקדוש להביע לעיר. בן גם יש זה השם הקדוש להביע כח האחר שהוא חמור. שלוש זה השם הקדוש כאן היו מצויים העולם. י"ה בכח זה וי"ה בכח זה. להשמר העולם מהם. ולהשמר לאנשים שלא ישלטו בהם בעולם. אמרי לגפן. מהו גפן. זו כנסת ישראל. מפני מה נקראת גפן. אלא מה גפן אינו מקבל עליה נטיעה אחרת. נן גם כנסת ישראל אינה מקבלת עליה אלא לרקב"ה. ובשבי"ב כנסת ישראל נבנעים לפניה כל כחות אחרים. ואין יכולים להרע וישלט בעולם. ולכך הטיל הכתוב שם הקדוש ביניהם בצד זה ובצד זה. בני אתונות. שנעשה עקר בשביל שורק ההוא. כד"א ואנכי נמעתוך שורק וגו'. כבס ביון לבושו וגו'. כבס. כובס צריך לומר. אלא כבס מיום שנברא העולם. ומי דוא. זה סלך המטיח למטה. ביון. זה צד השמאל. וברם ענבים. זה צד השמאל למטה [ד] ועתיד סלך המטיח למטה על כל שמים אחרים של העמים עובדי עכו"ם. ולשבר הקרפס סלמעלה ומלמטה. ד"א כבס ביון לבושו. כמו שיין מרדף שמחה וכלן ריון. בן גם סלך המטיח יראה שמחה לישראל וכלו רין לעמים עובדי עכו"ם. כתוב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. זה רוחו של סלך המטיח. ומיום שנברא העולם מכבס לבושו ביון העליון. ראה מה כתוב אחרי כן. הבלילי עינים מיון ולבן שנים מהלב. זה יין העליון של התוירד. המשיבע להשותה מסנו. ולבן שנים מהלב. שהרי התוירד היא יין חלב. תורה שבכתב ותורה שבע"פ:

בתריווייו [א] לתבוא תמותיה כל שאר עמין עובדי עכו"ם ומלכין לעלמא [ב] פתח הסוד ינוקא ואמר. אמרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונות אמרי. אמר צריך לומר. עירה. עיר מצעי ליה אלא הא קרא רזא עלאה הוא ובמה קדישא אתכליל תמן י"ה וכמה דעבד אתרמו שמה קדישא הכי נמי ולשורקה. ולשורק מצעי ליה בני בן מצעי ליה שורק כדכתיב [ג] ואנכי נמעתוך שורק בן כד"א בן אתונות אמאי שורקה ואמאי בני. אלא דאתכלל בן י"ה וכמה דלית שמה קדישא לאכפיה לעיר. הכי נמי לית שמה קדישא לאכפיה חילא אתרמא דאיהו חמרא. דמליילא דשמה קדישא אתרמיו הכא הוו מפרשפי עלמא י"ה בחילא דא י"ה בחילא דא. לאסתמרה עלמא מנייבי. ולאסתמרה לב"ג דלא ישלטין ביה בעלמא חסיי לגפן ימאי גפן דא כנסת ישראל חמרא אתקריא גפן. אלא מה גפן לא מקבלס עלה נטיעה אחרת הכי נמי כנסת ישראל לא מקבלס עלה אלא לקב"ה. ובגין כנסת ישראל אתכפיין קמס כל היגין אתרמין ולא יכלין לאכפיה ישלטה בעלמא וע"ד אפיל קרא שמה קדישא ביינישו ביהי גיטא ובחאי גיטא בני אתונות דתתקרב בגין ההוא שורק. כד"א ואנכי נמעתוך שורק וגו' כבס ביון לבושו וגו' כבס כובס מצעי ליה אלא כבס מיומא דאתבדי עלמא ומאן איהו דא מלכא משיחא לתתא ביון סטר שמחלא וברס ענבים סטר שמחלא לתתא [ד] ומיון מלכא משיחא לשמחא לעילא על כל היגין אתרמין ועמין עובדי עכו"ם. ולתבוא תוקפיהו מעילא ומתמא. ד"א כבס ביון לבושו כגוינא דהאי חמרא אחוה חידו וכוליה דינא הכי נמי מלכא משיחא יתמו חידו לישראל וכלשו דינא לעמין עובדי עכו"ם כתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. דא רוחא דמלכא משיחא ומן יומא דאתבדי עלמא אסתו לבושיה בצמרא עלאה חמי מה כתיב בתריה. חכלילי עינים מיון ולבן שנים מהלב דא חמרא עלאה דאורייתא דרמיו מניה שמי ולבן שנים מהלב דהא אורייתא איהי יין חלב תורה שבכתב ותורה שבע"פ

(ג) זבולין לחוף ימים ישכן וגו'. א"ר יהודה זבולין ויששכר תנאי עשו. אחד ישב ועמל בתורה. ואחד יצא ועשה מסחר והמך ליששכר. שכתוב ותומכיה מאושר. והיה פורש בימים לעשות מסחר. וחלקו כך היה. שהרי היום היה נחלתו. ולפיכך קודא לי ירך. שדרכו של ירך לצאת ולבא. וש"כ שמה זבולין בצאתך ויששכר באהלך. לחוף ימים ישכן. בין אותו פורשי ימים לעשות מסחר. לחוף ימים. אע"פ שים אחד היה לו בנחלתו. בשני ימים שכן. ר' יוסי אמר כל שאר הימים היו משלחים אניות מסחר בים שלו. והוא לחוף אניות. מקום שכל האניות שם נמצאות לעשות סחורה. וירכתו. א"ר חזקיה ירך שלו הגיע על גבול צירון. והתחום שלו נתפשט למקום ההוא. המסחר של כל הסוחרים. שהיו מסבכים ומחוררים בסחורותיהם לכקום ההוא. (7) שאל רבי בון ואמר. בני יעקב בל"י י"ב שבבים נמדדו למטה כרמיה שלמעלה. למה הקדים בברכות זבולין ליששכר תמיד. והדי ויששכר עמלו בתורה. והתורה קודמת בכל מקום. ולמה הקדים לזבולין בהברכות. אביו הקדימו

(ג) זבולין לחוף ימים ישכן וגו' א"ר יהודה זבולין ויששכר תנאי עשו. חד יתיב ולעי בצאורייתא וחד נפיק ועבד פרקמטיא ותמך ליששכר דכתיב ותומכיה מאושר והוא פריש בימי למעבד פרקמטיא ומולקיה הכי הוה דהא ימא הוה אחסמתיא ובג"כ קרי ליה ירך דררכיה דירך לנפקא ולמיעל הס"ד שמה זבולין בצאתך ויששכר באהלך. לחוף ימים ישכן בצאונן פרישו ימים למעבד פרקמטיא. לחוף ימים אע"ג דחד ימא הוה ליה בצאחסמתיא בתרין ימין שריא ר' יוסי אמר כל שאר ימין הוו מהדרן קרפולין בימא דיליה והוא לחוף קמית אחר דכל ארביץ משתכחין למעבד סחורתא וירכתו א"ר חזקיה ירכמיה דיליה משי על ספר לידון ותחומא פריש להסוד אתר. פרקמטיא דכל מארי סחורתא סמרין ותייבין בצסחורטייא להסוד אתר (7) שאיל רבי בון ואמר בניו דיעקב כלשו מריסד שבין אסתדו לתתא כגוינא דלעילא אמאי אקדים בצרכא זבולין ליששכר תמיד והא ליששכר אשתלמותיה בצאורייתא ואורייתא אקדים בכל אתר אמאי אקדים ליה זבולין בצרכא. אביו אקדים

מראה מקומות (6) 97 יום (3) ימי (3) 97 כמא (7) 97 רמנ.

זין הזהר

[גמ] פ' שהינים והנברות נשתינו במדת המלכות בשביל סלך המטיח שיהאור בבחות האלה : [נח] היינו דינים הקשים שנמכיה בזהר :

אקדים ליה ומסא אקדים ליה. אלא זבולן זכה על דלפיך פתח
 מפומיה ויהב לפומיה דיששכר. צ"כ אקדים ליה בצרכאן
 מהכא אוליפנא מאן דסעידי למרי דאורייתא נטיל ברכאן מעילא
 ותתא. ולא עוד אלא דיכי למרי פתורי. מה ללא
 זכי צ"כ אחרא זכי לעותרא דיתבצרך בהאי עלמא וזכי
 למחוי ליה חולקא בעלמא דתמי. ה"ד זבולן לחוף ימים ישכון
 והוא לחוף אניות. כיון דמזיב לחוף ימים אמאי והוא
 לחוף אניות אלא לחוף ימים בעלמא דין. לחוף אניות
 בעלמא דתמי ונ"ג כד"ה שם אניות יהלכון וגו'. דתמן הוא
 נגידו דעלמא דתמי

יששכר חמור גרם רובץ בין המשפטים. א"ר אלעזר
 וכי יששכר חמור אקרי אי בגין דאשתדל
 באורייתא נקרייה ליה סוס או אריה או נמר אמאי חמור חלא
 אמרו בגין דחמור נטיל מסולא ולא בעיש במאריה כשאר
 בעירי ולא אית ביה נסות הרוח ולא חייש למשכב בארמא
 מתתקן אוק הכי יששכר דאשתדליתיה באורייתא נטיל מסולא דאורייתא
 ולא בעיש ביה בקצ"ה. ולא אית ביה נסות הרוח כחמור ללא
 חייש ליקרא דיליה אלא ליקרא דמריה רובץ בין
 המשפטים כדלמריקן ועל הארץ תישן וחיי לער תמיה
 ובתורה אהא עמל ד"ה יששכר חמור גרם תא חוי
 צטתתא דעאל ליליא פתחין סתמין ונ"ג וכלבי וחמרי
 שריין ושארין בעלמא. ואחסיבת רשו להכלא. וכל
 בני עלמא נימי בערסייה וכשתהון לדקייה סלקין לאתענגא
 לעילא. כך אהער רוח נפסן ואחפליג ליליא. אשתדלותיה
 קדישא אהער בעלמא. ואחרת כמיה דוכתי זכאה
 חולקיה דהוא צ"כ דאיהו קאים בהאיא שעה ואשתדל באורייתא.
 כיון דאיהו פתח באורייתא. כל אינון זינין לישן העיל לון צנוקבי
 דתהומא רבא וכפית ליה לחמור ונחית ליה בשפסרי דתמות
 עפרא דוהמי קפרא צ"כ יששכר דאשתדלותיה באורייתא
 כפית ליה לחמור. ונחית ליה מהסוא גרם המעלות דאיהי
 סליק לנקא עלמא. ושוי ליה בין המשפטים. בין זוהמי
 דפספסא דעפרא. תא חוי מה כתבי וירא מנוחא כי
 סוב ואת הארץ כי נעמה ויש שכמו לסבל ויהי למס עובד.
 וירא מנוחא כי טוב דא תורה שכתב ואת הארץ כי
 נעמה דא תורה שבע"פ ויש שכמו לסבל. לממבל עולא
 דאורייתא ולדקא דא יומא ויליני ויהי למס עובד. למחוי
 פלא לקב"ה ולאחדקא ביה ולאחשא גמייה ביה. רבי
 שמעון אמר ויש שכמו לסבל. מהו ויש סטא. כד"ה
 (א) וישו אחרי הבצע. מאן דפסא ארוחיה וגרמיה ללא למסבל
 עולא דאורייתא. מיד ויהי למס עובד

(ב) **דן** ידן עמו כאהד שבטי ישראל. ר' חייא אמר האי
 קרא אית ליה למימר דן ידן לשבטי ישראל. או
 דן ידן לשבטי ישראל כאהד. מהו דן ידן עמו ולבתר
 כאהד שבטי ישראל. אלא דן ידן עמו בקדמיתא.
 ולבתר שבטי ישראל. כאהד. כיחידו של עולם. כמה דהוה
 בשמון דאיהו יחידוי עבדי דינא בעלמא. ודאין וקטיל
 כהא ולא אלמריק אלא. יחי דן נחש עני דרך א"ר
 חייא אמר עני דרך אלא נחש מאן דאשתדל אבתריה אכחיש
 פמליא דלעילא. ויחיי איחי הסוא דרך עלאה דנפס
 מלטילא. כד"ה (ג) הנותן בים דרך וגו' נחש מאן דאשתדל
 אבתריה. כאילו אויל על הסוא דרך עלאה לאכחשה ליה בגין
 דמהכוא דרך אהמון עלמין עלאין ואי תימא דן
 אמאי

טראה מקומות (ה) שאלו א"ר (ז) דף רמב. (ז) ישי ס"ג

הקדימו. ומשה הקדימו. אלא זבולן זכה על שהוציא לחם
 מפיו ונתן לפיו של יששכר. לפיכך הקדים לו בהברכות.
 מכאן למדנו מי שתומך בלעלי תורה נטיל ברכות מלמעלה
 ומלמטה. ולא עוד אלא שזכה לשני ברכות. מה שאין
 זוכה אדם אחר. וזכה לעושר שיתבדך בעולם הזה. וזכה
 להיות לו חלק בעולם הבא. וש"כ זבולן לחוף ימים ישכן
 והוא לחוף אניות. כיון שכתוב לחוף ימים למה כתוב והוא
 לחוף אניות. אלא לחוף ימים בעולם הזה. לחוף אניות
 בעולם הבא (נ"ג) כמ"ש שם אניות יהלכון וגו'. ששם היא
 השפעת השפע של עולם הבא:

יששכר חמור גרם רובץ בין המשפטים. א"ר אלעזר
 וכי יששכר חמור נקרא. אם בשביל שעמל
 בתורה נקרא לן סוס או אריה או נמר. למה חמור. אלא
 אמרו לפי שהחמור נושא המשא ואינו בעוט כאדונו כשאר
 בהמות. ואין בו נסות הרוח. ואינו חושש לשכב במקום
 מתוקן. כן גם יששכר שעמלו בתורה. נשא עליו עול התורה
 ולא בעט בהקב"ה. ואין בו נסות הרוח. כדחמור שאינו
 חושש לכבוד של עצמו אלא לכבוד אדונו. רובץ בין
 המשפטים. כמו שאמרו ועל הארץ תישן וחיי צעד תמיה
 ובתורה איהא עמל. ד"ה יששכר חמור גרם. בוא וראה
 בשעה שנכנס הלילה הפתחים סתומים ונ"ג הכלבים והחמורים
 מהפסטים ומשוטטים בעולם. ונתנה רשות למשויות. וכל
 בני עולם ישינים בממזותיהם ונשמות הצדיקים עולות להתענג
 למעלה. כשמתעורר רוח צפון ונחלק הלילה. התעוררת
 קדושה נתעורר בעולם. וזה נבאר בכמה מקומות. אמרי
 חלקו של אדם הקם בשעה היא ועוסק בתורה. כיון
 שמתחיל בתורה. כל אותן מינים רעים מכניסם בגמלי
 תהום רבה. וכופת לקליפת חמור ומודידה במחילות שהתח
 העפר למקום הנגורת הוודם. לפיכך יששכר שעמלו בתורה
 הבניע לקליפת חמור. והודידה מגרם המעלות והוא שהוא
 עולה להיוק לעולם. והניחו בין המשפטים. בתוך הוודם
 של מחילות העפר. בוא וראה מה כתוב וירא מנוחה כי
 טוב ואת הארץ כי נעמה ויש שכמו לסבל ויהי למס עובד.
 וירא מנוחה כי טוב. זה **הערה** שככתב. ואת הארץ כי
 נעמה. זו תורה שבע"פ. ויש שכמו לסבל. לממבל עול
 התורה ולהרבק בה יומם וליילה. ויהי למס עובד. להיות
 עובד להקב"ה ולהרבק בו ולהתייש עצמו עבדו רבי
 י"בעון אמר ויש שכמו לסבל. מהו ויש. נמיה. כמ"ש"כ
 א. וימי אחרי הבצע. מי עניטה דרכו ועצמו שלא למסבל
 עול התורה. מיד ויהי למס עובד:

(ג) **דן** ידן עמו כאחד שבטי ישראל. ר' חייא אמר זה
 הכתוב הי' צדיק לומר דן ידן לשבטי ישראל. או
 דן ידן לשבטי ישראל כאחד. מהו דן ידן עמו. ואח"כ
 אמר כאחד שבטי ישראל. אלא דן ידן עמו בתהלה.
 ואח"כ שבטי ישראל. כאחד. כיחידו של עולם. כמו שדיה
 בשמשון שהוא יחידוי עשה דין בעולם. והיה דך והורג
 ביהר. ולא נצרך לחמכו. הי' דן נחש עני דרך. א"ר
 חייא מהו עני דרך. אלא נחש מי שנושא אחריו מכחיש
 פמליא שלמעלה. ומה הוא. הינו דרך העליון שיוצא
 מלמעלה. ככתוב (ד) הנותן בים דרך וגו'. נחש מי שנוכה
 אחריו. כאילו הלך על דרך העליון והוא להכחישו. לפי
 שמן הדרך התוא ניזונים עולמות העליונים. ואם השאל דן
 למה

זיו הזהר

ונגן כך קורא להמקום שבאים שמה בעולם הבא יקבל שפע : (נד) פי' פתחי הסר ורחמים :

למה הוא במדרגה הזו של נחש. אלא ככתוב ואת להט
 החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים [ויהי] כן גם
 הנושך עקבי סוס וגו'. בשביל לשמור לכף המהנות
 ולפיכך התפלל יעקב ואמר לישותעך קייתי ה'. בכל
 היסבמים לא אמר לישותעך אלא בזה. לפי שראה בו תוקף
 הזק של הנחש שמתחשב להגביר הדין. (ח) רבי יוסי אמר
 יהי דן נחש עלי דרך. אימתי יהיה דן נחש בימי ירבעם.
 שכתוב (ז) ואת האחד נתן בדרך. למה ניתן שם. עלי דרך.
 על דרך הדוא שיהיה נמנע מלעלות לירושלים. וזה דן
 היה לישראל נחש עלי דרך. עלי דרך ודאי. ככתוב (ז) ויעץ
 המלך וגו'. שמיפן עלי אודה. שנשך להם לישראל. והכל
 לא וזה אלא עלי דרך. בשביל הדרך להמנע מישראל
 שלא יעלו לירושלים לחוג הגיהם. ולהקריב קרבנות ועולות
 לעבוד שם.. לישותעך קייתי ה'. ככתוב (ז) ודוא יחל
 להושיע את ישראל מיד פלשתים. א"ר היא וזי למה אמר
 קייתי. ודאי יעקב כבר נסתלק מהעולם בזמן הדוא מכמה
 שנים. ולמה אמר שהוא מצפה לזו הישועה. אלא ידאי
 פוד הדבר ככתוב ודאי כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל.
 ישראל סתם. אף כאן ודוא יחל להושיע את ישראל.
 ישראל סתם (טו) לפיכך אמר לישותעך קייתי ה'.

חזוי חיכו בדרכה דה. אלא כדכתיב ואת להט
 החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים [ויהי] כפי נמי
 הנושך עקבי סוס וגו'. בגין לנסרא ליה לכל משיריין..
 ובגין כך אלי יעקב ואמר לישותעך קייתי ה'. בכל
 שבטים לא קאמר לישותעך אלא בזה. בגין דמחא ליה מוקפא
 תקיפא דחויא מרששא דינא לאתגברא. (ח) רבי יוסי אמר
 יכי דן נחש עלי דרך. אימתי הוה דן נחש בימיו ירבעם.
 דכתיב (ז) ואת האחד נתן בדרך. אמאי אמידיב תמן. עלי דרך.
 על הסווא אורח דיתמנע ללא יסלקון לירושלים. ודאי דן
 הוה לון נחש לישראל עלי דרך. עלי דרך ודאי כדאי (ז) ויעץ
 המלך וגו'. שפיפון עלי אורה. דעקן לון לישראל. וכלא
 לא הוה אלא עלי דרך. עלי אורחא לאתמנע מישראל
 ללא יסלקון לירושלים למיחג גתייכו. ולקרבא קרביו ועלוון
 לתפלה תמן.. לישותעך קייתי ה'. כדאי (ז) והוא יחל
 להושיע את ישראל מיד פלשתים. א"ר חייא וזי אמאי
 קייתי. והא סליק הוה יעקב מעלמא בסיסווא זמנא מחמא
 שנין. ואמאי אמר דאיכו מחכס להסיח יסועה. אלא ודאי
 רוח דמלא כדכתיב וסיס כלאר ידים משה ידו וגבר ישראל.
 ישראל סתם. אף כהא ודאי יחל להושיע את ישראל.
 ישראל סתם (טו) בגיני כך אמר לישותעך קייתי ה'.

(ט) ג"ד נדוד יגודנו והוא יגד עקב. ר' ייסא אמר מן גר
 משבע שיצאו חילות להגדר מלחמה. והמשמעות
 שכתוב גר. שבכך מקום גימ'ל דל"ת מרמז שהחילות ומחנות
 יוצאים מרמז (טו) שנים'ל נותן והדל"ת מקבל. ומכאן כמה
 חילות וכמה מחנות תולים —

(י) מאשר שכנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. א"ר
 שמעון זה הכתוב סוד של חכמה הוא אשר.
 זה פתח העינין של צדיק. כאשר נתברך להשפיע ברכות בעולם.
 וזה הפתח מוכן תמיד לברכות העולם. ונקרא אשר. וזה
 הוא מן העמודים שהעולם עומד עליהם. וזה המקום שנקרא
 להם עוני סבוקם הואו נתתן [ויהי] ושי"ב מאשר שכנה
 לרבו. מה שהיה להם עוני חוד ליהודי להם פגג. לפי
 שהשפיע נתן בו ברכות ומעדנים. וסוף התוב מוכיח.
 והיא יתן מעדני מלך. מי מלך. זו כנסת ישראל [ויהי]
 שכתבה ניוון העולם במעדנים. וזה נתון למלך הזה כל
 הברכות כל שמחות וכל טוב. וזה נתון ומסנה יוצאות.
 (י) עוד א"ר שמעון בוא וראה מאשר שכנה לחמו. וזה
 הבקום שהכל מאשרים לו. ומה הוא. עולם הבא [ויהי]
 שהעלמינים והתחתונים מאשרים לו ונבספים אליו. שכנה
 לחמו. של מי. ע"כ לא פירש איזה מקום. אלא יש להם
 ויש להם. כמו שיש עץ ויש עץ. יש עץ הדיים. ויש עץ
 שיהיה בו מיתה. כן יש להם שנקרא להם עוני. ויש להם
 שנקרא להם פגג. ופי הוא. זה דרמנו בוא'ו [ויהי] וזה
 להם'ו. להם וא"ו. וע"ז כתוב הנני כמביאי לכם להם מן
 השמים. מן השמים בודאי. וע"ז כתוב מאשר שכנה לחמו.
 להם וא"ו. שהדי כמנו ניוון זה העץ. והוא מעמרו. ככתוב
 בעמרה

(ט) ג"ד נדוד יגודנו והוא יגד עקב. רבי ייסא אמר יגד
 אשתמע דהא חילין יפקון לאנחה קרבא משיע
 דכתיב גר. בכל אחר גימ'ל דל"ת מרמז שהחילות ומחנות
 נפקי מנייכו [ויהי] דהא גימ'ל ייביב ודל"ת לקיס ומהכא כמה
 חילין וכמה משיריין תליין —

(י) מאשר שכנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. אמר ר'
 שמעון הוה קרא רוח דחכמה הוא. אשר.
 דה פתחא עלאה דלדיק. כד אתגברא לארקא ברכאן בעלמא.
 והוה פתחא אשתרודס מדיד לברכאן דעלמא ודקרי אחר ודאי
 הוה עמודא מחיוון דקאזים עלמא עלייכו והוה אחר דהקרי
 להם עוני מההוא אחר אתתקן [ויהי] הוה מאשר שכנה
 לחמו. מה דהוה לחמו דמסכנא אתהדר להם פגג. בגין
 דאריק וארמי ביה ברכאן ותפוקון. ויפסא דקרא אוכה.
 והוה יתן מעדני מלך. מאן מלך. דה כנסת ישראל [ויהי]
 דמנה אתון עלמא בתפוקין. ודאי ייביב להאי מלך כל
 ברכאן כל חידו וכל קיבו. הוא ייביב ומנה נפקי.
 (י) מו א"ר שמעון פה חוי מאשר שכנה לחמו דה הוא
 אחר דכלא מאשרין ליה ומאי חיוס עלמא דחמי [ויהי]
 דעליו ותחאי מאשרין ליה ומכספין ליה. שמה
 לחמו דמאן. עד כאן לא פריש מאן הוה אחר. אלא חיה להם
 ואית להם כמה דלית'וילגא ואית חילגא איס'וילגא דחיי ואית חילגא
 דתליא ביה מותא חיה להם דאקרי להם עוני ואית להם
 דאקרי להם פגג. ומאן חיוס דה ודאי וספא ודאי הוא
 לחמו'ו. להם וא"ו. וע"ז כתיב הנני מחמיר לכם להם מן
 השמים. מן השמים ודאי. ועל דה מאשר שכנה לחמו'ו.
 להם וא"ו. דהא מליח אמון הוה חילגא. והוא מעמרה ליה. כדכתיב
 בעמרה

מראה בקומות (ט) דף רעד. ט עגלים ט' י"ב (ז) שפטים י"ג (ח) דף רעד. (י) דף רעד.

דיו הזהר

[אם] שון רשדים המוקים יצבראו בשביל לשמור. וכן ברוך בת הנחש בשביל לשמור [ויהי] היינו ישראל סבא: [מן] גימ'ל רמו על
 עלמא דרובא דהשפיע יל"ת רמו על עלמא רנוקבא הקבל. כבבואר לעיל בהפסוק האספו ואנירה לכם: [ומן] פיי שכל תקון
 המלכות הוא עלי קבלת השפע. מן מרת יסוד צדיק: [ומן] זו מרת המלכות פוד השכינה הקדושה: [ול] זה עולם הבינה שנקרא אימא
 עלאה: [ומן] אות וא"ו על אות וא"ו של השם הויה'ה ב"ה שורש עולם היצירה וספירה תפארת שנקראת שמים ועץ החיים ולחם
 פגג. והמלכות היא עץ שיש בה מיתה ונקראת להם עוני אימא תתאה. ודרוש מאשר היינו מעולם הבינה אימא עלאה יהי' נשפע
 השפע אל להם וא"ו. פי לתפארת. והוא יתן מעדני השפע לחמלך היינו מרת המלכות ע"י תפארת יסוד צדיק ומשם הבא השפע
 לעולם תתא. ונתבאר כל המאמר בקיצור:

בעטרה שעמדה לו אמו. וכאשר הוא מקבל השפע. ודאי הוא יתן מעדני מלך. ומאן מלך. מי המלך. זו כנסת ישראל. שהיא מסגנו ניוזנת. והוא נותן לה ע"י הצדיק. זו מדרגה הקדושה אות הברית. ומסגנו נשפע ל"א שאר המדרגות שלמטה. והכל כדמיון שלמעלה — :

(א) **נפתלי** אילה שלוחה הנותן אמרי שפר. א"ר שמעון זהו שכתוב ומדברך נאיה. לפי שדקול כנדין לו להרבור. ואין קול בלי דבור [סג] וזה הקול שנתלח מסמקו עמוק שלמעלה. ונשלח משם לדגוני הרבור [סג] שהרי אין קול בלי דבור. ואין דבור בלי קול. זה כלל שצריך לפרס ופרס שצריך לכלל. וזה הקול יוצא מדרום ומנהיג למערב. נחל לשוני צדדים. וזהו שכתוב ולנפתלי אמר וגו' ים ודרום ירשה. למעלה הוא בבחינת זכר ולמטה בבחי' נקבה [סג] לפיכך נפתלי אילה שלוחה. נקבה למטה. כעין זה זכר למעלה. שכתוב הנותן אמרי שפר. ולא כתוב הנותנת — :

(ב) **בן פרת** יוסף בן פרת עלי עין וגו'. א"ר שמעון מהו בן פרת. שהתגדל לכמות על אמו. כדי שלא יתן עשו הרשע עינו באמו. בן פרת עלי עין. שאין שולש בו עין רע. שאמר הקב"ה בשעה הראה כחפה על רחל אמו שלא ישלם עליה עינו של אותו הרשע. חייך בשעה שתבא עין רעה אחרת להסתכל על בניך ועל בני אמן תחפה עליהם. אתה חפית על אמן. אמן תחפה עליהם. וכתוב וישא בלעם את עינו. עינו כתוב. זו עין הרעה שבקש להסתכל בה עליהם. רחל היתה שם. ראתה שעינו של אותו רשע משגנת להרע. מה עשתה. יצאה ופרסו כנפיה עליהם והגינה על בניה. ושי"כ ותרי עליו רוח אלהים על מי על ישראל. שפרש כנפיו והגין עליהם מיד חור רשע ההוא לאחור. בתחלה הגין הבן על אמו. יעתה דאם תגינה על הבן. (ג) עוד א"ר שמעון בן פרת יוסף בן פרת עלי עין. למה (ג) פעמים. אלא בן פרת למעלה. בן פרת למטה. ומפני מה אין רואו בן פרת למטה בתקוני השכינה [סג] לפי שבנות צעדה עלי שור שבנות נצדכות לתקונה ולא בנים. כמש"כ רבות בנות עשו חיל וגו'. רבות בנות עשו חיל. אלה י"ב שבמים יאת עליית על כלנה. ככתוב (ד) עמד על עין עשר בקך שלשה פנים צוונה שלשר פנים ימה וגו'. וכתוב והים עליהם שלמעלה [סג] ורוי את עליית על כלנה. וע"כ בנות צעדה עלי שור. בנות צעוד צריך לומר. אלא עין ההיא שכתוב למעלה. ומי היא. עין שמשפס. היא עומד עלי עין [סג] עין זו צעדה ופסעד לקחת בנות לתקונה ולא בנים. ויפרידהו הרבו. בהסתכלות הרחיו אליו. ככתוב הסבי עיניך סגנדי שהם הדיבובי. וע"כ יישטמדה בעלי הצים :

(ה) **ותשב** באיתן קשתו. יה קשת. מהו קשת. זו כת וזנו. באיתן. תוקף הלבישה עליי שלא להלישה כחו. שהרי ידעה שיוסף לא יסיר במדרגה זו של אות הברית ש"ל לימין או לשמאל. ויפשו זרעי ידיו. מהו ויפשו. אלא

בעטרה שעמדה לו אמו. וכד איסו נקיס. והאי סוף יתן מעדני מלך. ומאן מלך. זה כנסת ישראל. דהא מניה אפונת. והוא יסיד כל על ידו לדניק. דגא קדישא לא קיימא. ומסכא לשאר דרגין דלתתא. וכללו כבונא דלעילא — :

(א) **נפתלי** אילס שלוחה הנותן אמרי שפר. א"ר שמעון סימו דכתיב ומדברך נאיה. בגין דקול מדבר ליה לדבור. ולית קול בלא דבור [סג] וההוא קול אשתלח מאתר עמיקא דלעילא. ושליח מקמיה לאהנא לדבור [סג] דהא לית קול בלא דבור. ולא דבור בלא קול. וזה כלל דלריך לפרס ופרס דלריך לכלל. והא קול נפקא מדרום ומדבר למערב יריח למרין מסרין. וזה הוא דכתיב ולנפתלי אמר וגו' ים ודרום ירשה. לעילא דכר לתתא מוקבא [סג] צ"כ נפתלי אילה שלוחה. מוקבא לתתא. כבונא דא דכר לעילא. דכתיב הנותן אמרי שפר. ולא כתיב הנותנת — :

(ב) **בן פרת** יוסף בן פרת עלי עין וגו'. א"ר שמעון מאי בן פרת דלחסגי לכסאס על אמיה. בגין דלא יתן עשו הרשע עינו באמיה בן פרת עלי עין. דלא שלסא ביה עינא בישא אמר קצ"ס כהיחא שעתא דהפסא איסו על רחל אמיה דלא ישלם עינא דההוא רשע עליה. חייך בשעתא דיימי עינא בישא אמר לאסתכלא על צק ועל בני אמן תחפי עליהו. חת חפית על אמן אמן תחפי עליהו. וכתיב וישא בלעם את עינו. עינו כתיב. ההיא עינא בישא דנעא לאסתכלא עליהו רחל הות תמן. חמאס דעיא דההוא רשע משנאס לאכזשא מה עבדת נפקת ופרישת גרסא עליהו ופספת על ברהא. הסי' ותהי עליו רוח אלהים על מאן על ישראל דפריש גרפוי וחסא עליהו ומיד תב ההוא רשע לאחורא. בקדמיתא ברא חפא על אמיה והסתא אימא חפאס על ברה. (ג) מה א"ר שמעון בן פרת יוסף בן פרת עלי עין. אחארי תרי זמני אלא בן פרת לעילא בן פרת לתתא ואחארי לאו איסו בן פרת לתתא בתקוני משיינתא [סג] בגין דבנות לעדה למחוי עלי אור דבעיין בנות לתקונה ולא בנים. כד"א רבות בנות עשו חיל וגו' רבות בנות עשו חיל אלין תריסר שבמין ואת עליות על כלנה כד"א (ד) עמד על עין עשר שלשה פנים צוונה ושלשה פנים ימה וגו'. וכתיב ויסע עליהם מלמעלה [סג] סימו ואת עליות על כלנס. וע"כ בנות לעדה עלי אור בנות לעדי חזבי לים אלא ההיא עין דכתיב לעילא ומאן איסו עין משפס ואיכו קאיו עלי עין [סג] ההיא עין לעדה ופסעת למיסל בנות לתקונה ולא בנים. ומררוהו ורבו. באסתכלותא ררחיו לגביה. דכתיב הסבי עיניך סגנדי שהם הדיבובי וע"כ וישטמדה בעלי הים

(ה) **ותשב** באיתן קשתו. יה קשת. מאי קשת. דא בת וזנו. באיתן. תוקף הלבישת עליו דלא חלשלת חילא. דהא ידעם דיוסף לא יסכי כההוא רגא לתת קיימא דליס לימנא ולשמאלא. ויפשו זרעי ידיו מאי ויפשו. אלא

סראה מקובות (א) דף רטו (ב) נלק רח. (ג) דף רטו : (ד) מליס א' ו' ס' דף רטו.

זין הזהר

[סג] פ"י שקול בלי דבור אין השוב : [סג] שורש הקול בבניה ומתגלה כתפארת ומנהיג לרבור היינו מלכות שנקראת מערב לפי שהשכינה במערב : [סג] פ"י שנפתלי נתברך בהכחות של מערב ודרום שיקבל שפע והארות הכחות מתפארת ומלכות. והיינו קול ורבור. ליקלא דבר זה אור התפארת. ולתתא נוקבא : [סג] פ"י בין הדגלים : [סג] וכן הוא תד' דגלים לכל דגל ג' שבמים והשכינה שרתה עליהם שלמעלה ככתוב על גזויו רוחא : [סג] השכינה הקדושה נקראת עין כי היא עין משפס סקום חבית דין שלמעלה. וכן המלכות נקראת על ארבת עין כי לכל עין יש באמצע נקודה שחורה שאין לה אור עצמיותה מסובכת הנקודה בנונים שונים וכן היא פ"ית מלכות בידע. ויוסף הצדיק ששורש הוא מפרות הסוד לכן הוא עובד לכן הוא עובד לה להקביר אליה השם : ולכן הוא בבחינת דבורא. והמלכות היא עלמא דנוקבא. לפיכך שאר השבמים שהם ג"כ בבחינת בנות נעשו מרכבה להשכינה בהרגלים ולא יוספ :

א"ל ככתוב הנחמדים מזהב ומפז רב. וכתוב ח' ותמורתה בלי פז. נתכבדו וזועותיו במרגליות העליזנה וסמ' מידי אביר יעקב. מאותן שני צדדים שנתחזק בהם יעקב. משם רועה אבן ישראל. משם ניוזנת אבן יקרה הריא וסמ' ועוד כי מאלו י"ב צדדים ניוזנת אבן יקרה הריא, שהם צפון ודרום. והיא שוכנת ביניהם ומתברכת מהם. וניזנת מהם על ידי צדיק וט' בוא וראה ליוסף נתוספה לי ברכה אחרת. בכתוב מאל אבין ויעורך ואת שדי ויברכך. זה הכתיב קשה. מאל אבין. אל אבין יעורך צריך לומר מהו מאל אבין ואח"כ ויעורך. ואת שדי. ואל שדי צריך לומר. כמו שכתוב ואל שדי יתן לכם רחמים לפני ראיש. ויברכך יברכך צריך לומר אלא שהנחילו למעלה ולמטה הנחילו למעלה מאל אבין שהיא נהלה רעליינה מקום שנקרא שמים. ויעורך למען לא יחליף מקום זה למקום אחר ועוד שלו הירד מקום זה ולא מאחר ו-ח' ואת שדי. מהו ואת שדי אלא זו מדרגה אחרת תחתונה. שהרי למדנו בכל מקום את ה' זו רשכינה. כמו וארא את ה' את לרבנות. ואת להכליל יום כלילה ויילה ביום ו-ג' וש"כ ואת שדי ויברכך שהיא משם יצאות הברכות לברך העולמות ועוד למה לא אמר יאל שדי ככתוב יאל שדי יתן לכם רחמים. למד עובד י' וכתב ח'. אלא מה הוא. שכאשר אותן שבילין יוצאין מלמעלה. כלל התורה נחל השמים ככתוב א"ת השמים כלל כ"ב אותיות וענו ומבאן צאו לתורה שבע"פ שנקראת ארץ. כנאמר יא"ת הארץ כלל ה"ב אותיות השמים כלל כאחד ועלו ואו מתעמרת הלבנה בכל יתנוח בשלימות ויברכות נמשכות או משם. וע"כ כתוב ואל שדי יברכך כדי שיהי לך קיים תמיד חוק. שהרי ככל מקום שיש בו יא"ו יש בו תוספות וקיים. עד כאן אמר בדרך כלל יאח"כ עשה פרט. שכתיב ברכות שמים מעל ברכות תרום ייבצת תחת. ברכת שמים ירחם ברכת אבין. גברו על ברכת הודי. ברכת אבין גברו בוראי שהרי יעקב נחל שבה הכל יותר משאר ראברי שהרי רוא שלם הרי בכ"י יתכל נתן לו ליוסף. עד הטעם לפי שכך ראוי להיות שהרי צד"ק נוטל הכל ומשפיע הכל כפיח וכל הברכות בו שורית י"פ"כ כלי הדין יראש כפי ינו'. שתתברך מדרגתו ש' שנקראת צדיק ותקף ר"כ כראוי אשרי חלקם ש' אלו הנקראים צדיקים שהרי צדיק אינו נקרא אלא מי שנוטר מדרגתו זו והוא אהרן הקדוש אשרי חלקם בעולם רוד ובעולם הבא:

אלל כדכתיב הנחמדים מזהב ומפז רב וכתוב ח' ותמורתה כלי פז אחיקרו דרועיו במרגליות עלאה וסמ' מידי אביר יעקב מלינון תרין סערין דלתקוף זהו יעקב יזעס רועה אבן ישראל מתמן מתמן חתון ההיא אבן יקרה וסמ' פז מאינון תריסר סערין חתון ההיא אבן יקרה דאינון לפון ודרום והיא אחיבת צנייטו ואתברכת מנייבו ואתנתא מנסון על ידא דלדיק וגו' תה חוי ליוסף אחוסף ליה ברכת אחרת כד"ל מאל אבין ויעורך ואת שדי ויברכך הרי קרא קשיא מאל אבין אל אבין יעורך מצבי ליה מלי מאל אבין ולכתה ויעורך ואת שדי ואל שדי מצבי ליה כמה דכתיב ואל שדי יתן לכם רחמים לפני ראיש. ויברכך ברכך מצבי ליה אלל אחסין ליה לעילא ותתא אחסין ליה לעילא מאל אבין דהיבו אחסנתא עלאה אחר דהקרי שמים ויעורך צנין דלא יחליף הרי אחר לאתר אחרת וסיעתא דליה ניהו מאתר דהו ואל מאחרת וגו' ואת שדי חזי ואת שדי אלל חיבו דרגא אחרת תתאל דהא חזינו בכל אתה את ה' דא שכיתתא כמו ואלל את ה' את לרבנות ואת לאכללא וס צלילה ולילה ביום ו-ג' ואת שדי ויברכך דהא מתמן נפקין ברכתא לברכא עליון תו יחזי לה קאמר ואל שדי ברכתי ואל שדי יתן לכם רחמים חזי סגן ל' וכתב ח' אלל רוא חיבו דרד אינון צבילין יפקין מעילא כללא דאורייתא אחסין שמים כד"ל א"ת השמים כללא דכ"ב חתון וענו יתחבט יפקי נחמה שבע"פ דלקרי ארץ כדקאמרין ואת ארץ כללא דכ"ב א"תין שמים כליל כחדא וענו וקדין מתעשרת סיהרא כללא יתבצח באשמוותא יברכאן גדין חתון מע"י ואל שדי ויברכך צנין דיהא ליה קיום מדיד ויתיר יהא בכל אחר דלית ביה וא"ו חוספת אית ליה וקיומא עד כאן כלל ילכתר עבדי פרט דכתיב ברכות שמים מעל ברכת תהום רובלא חתת ברכת דים רחס ברכת אבין גברו על ברכת הודי ברכת אבין גברו ודאי דהא יעקב אחסין שבחא דכלל יתיר חזבאן דהא ש"ח שלים הוה בכלל וכלל יהב ליה ליוסף. חזי שעתא צנין דהכי אחיו דהא דליק כלל כלא כפיל וחסין כלל כחדא וכל ברכתא ביה שריין צני"כ כללו תהיין לראש יוסף וגי'. לאתברכת ההוא דרגא דליק ולנסלא כלל כדקא חזי וכלין אינון דלקרין דליקים דהא דליק לא לקרי אלל מאן דנטיב הרי דרגא הרי את קיומא קדישא וכלין אינון בעלימא דין ובעלמא דלמי.

י' בנימין זאב יטרף וגי'. א"ר אלעזר זאב למה. אלא לפי שכך נרשם בהכנסא כבוד. שהרי כל חיות גדולות וקטנות נרשמות שם. כמו שכתוב חיות קטנות עם גדולות. והכנסא שעשה שלמה כך נרשמה ברמיון שלמעלה. ועוד זאב יטרף. שהרי המזבח בחלקי ה'. המזבח נקרא

ב' בנימין זאב יטרף וגי' א"ר אלעזר זאב למה. אלא לפי שכך נרשם בהכנסא כבוד. שהרי כל חיות גדולות וקטנות נרשמות שם. כמו שכתוב חיות קטנות עם גדולות. והכנסא שעשה שלמה כך נרשמה ברמיון שלמעלה. ועוד זאב יטרף. שהרי המזבח בחלקי ה'. המזבח נקרא

מראה מקומות ו' אינו כ"ס ו' דף קמ"ו

זיו הזהר

וכן זו מרת המלכות שנקראת מרגליות ואבן יקרה ניתנה בדרועיו ידיו של יוסף שכל השפע תבא אליה ע"י בה קדושת יוסף הצדיק: [טז] פ"י שבת המלכות יושפע בה השפע של חסד דין ורחמים שהן קדושת יעקב עם קדושת השני צדדים של אברהם ויצחק: [טז] פ"י שכל האנרות מן י"ב צירופי הויה יושפע בה ע"י בה קדושת יוסף שנקרא יסוד צדיק: [פא] פ"י שספירת התפארת שנקרא שמים הוא הכולל של שאר הספירות שבעלמא דהבונא הוא יושפע חסר השפע להמלכות ע"י מקום זה היינו היסוד הקדוש ולא תלך השפע לבקום אחר. [עג] פ"י שעי' התכללות לילה כיום שהיא הדרוגת תפארת ושלכות תצא שפע ברבות לכל העולמות. ובעבור התחלקות השפע בצמצום להנבואים כראוי להם נקראת בשם שדי שסודה על צמצום לומר די: [פג] א"ת רבו על הב"ב אתון מאל"ף עד תי"ו שיוצאין מן הריאית שנקרא שמים למלכות שנקראת ארץ: [פד] פ"י שתיבת ואת רבו על כוללת הב"ב אתון עם התפארת שנקרא שמים כאחד. כ"י ואת רבו על תפארת עם א"ת. ואו מתעמרת סיהרא היינו השכינה בשלמות של שפע וברכה להשפיע למטה:

היהו זכר וזכר תימין בנימין איהו זכר לנו הכי חלף חזבה דהוה בחולקיה הוה זכר דהוה אכיל צבא כל יומא . ובנימין הוה זן ליה בגין דהא בחולקיה הוה כביכול איהו מפרנס וזן להאי זכר הוה זכר יסרך זכר וזון ומאן איהו. אינין מארי דבבו דאינון קיימי לעילא לקצנא וכלהו אהבו וחתתקין מקצנא ומתערי ומתערי וחתתקין לעילא צבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל מאי צבקר יאכל עד אלא צבפרא דאברס אהער צעלמא ושתתא דרעוה אשתתא קצנא עבדי אהערותא וכייחא וסלקא עד ע"ד . דא יהוה אהר דמזיב ושבת עד ה' אלסיך [47] וע"ד צבקר יאכל ע"ד ולא אהר איהו יאכל ע"ד ויתעדן ויתקשר בקשרי צבדמיתא וע"ד איהו צבקר דבעי ללחצבכא שמה קדישא בקדימיתא ולבחר יתברכי אחרנין וע"ד אסיר ליה לבי לברכא לחצבכא צבפרא עד דיברך לקצ"ה דהוה בעי ללחצבכא צבפרא והיינו צבקר יאכל עד ולבחר יתברכי אחרנין . ולערב יחלק שלל דהא קצנא דהוה צבמשה כלל אהקרב לקצ"ה ומתעריתא סלקא תזן וצנין דהא הוה אהבך הוה מקשר קשרין לכל שאר חילין עלאין [48] ומפליג לון צבכאן לכל חד וחד כדקא חיי ויאות ליה ומתבסמן עלמין ואתברכא עלאין ומתאין והיינו רזא דכתיב אכלתי יערי עם דבשי וגו' צבדמיתא ולבחר פליג לבלהו ואומר אכלו רעים שמו ושכרו דודים אריק צבכאן לכניהו ומפליג לון לכל חד וחד כדקא חיי ליה וע"ד ולערב יחלק שלל . דהא שמה קדישא יתברך צבדמיתא והשתא פליג צבכאן לבלהו עלמין ולא תימא דקצנא מתקריב לון ולא לשום חילא אהר אלא כלל אהקרב לקצ"ה והוה אריק צבכאן ומפליג צבכאן עלמין . ובג"כ קרבן לה' ולא לאהר

(א) בל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם וגו'. פתח ר' אבא ואמר כתוב (ז) ויעש את היום מוצק וגו' עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה וגו' והיום עליהם מלמעלה וגו'. כך הוא בודאי שזה היום מתתקן ב"ב בשני העולמות. ב"ב למעלה. י"ב מרכבות של שרים. ב"ב לכמה. י"ב שבטים. כיון שראה יעקב תקון העולין וראה השכינה עומדת נגדו. בקש להשלים התקן קרא ליה בניו ואמר להם האספו. התקינו עצמכם להשלים האמונה. בוא וראה י"ב שבטים ב' דגלים ב' צדדים. שלשה פונים צפונה. ושלשה פונים ימה. ושלשה פונים נגבה. ושלשה פונים מזרח והים עליהם. וכך הוא בודאי נ' שבטים לכל צד לד' רוחות העולם. נ' שבטים לרוח ימנית. ונ' שבטים לרוח שמאלית. נ' שבטים לירך ימין. ונ' שבטים לירך שמאל. והשכינה עצמה עליהם. וש"כ והים עליהם. מפני מה נ' שבטים לרוח ונ' שבטים לירך וכן לכל. אלא סוד הדבר נ' קשרים הם ברוח ימנית. ונ' בשמאלית. נ' בירך ימין. ונ' בירך שמאל. נמצאו י"ב קשרים לד' צדדים. והגוף עליהם. נמצאו י"ב עם הגוף כדמיון שלמעלה. כמיון שכתוב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת. לפי שבה נשלם המספר. כמ"כ והים עליהם מלמעלה. כל

(א) בל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם וגו'. פתח ר' אבא ואמר כתוב (ז) ויעש את היום מוצק וגו' עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה וגו' והיום עליהם מלמעלה וגו'. הכי הוא דהאי ים מתקנה ב"ב צתרון עלמין. ב"ב לעילא תיבר רמיון ממין ב"ב לתתא תריסר צבין כיון דהמא יעקב תנוגא עלאה והמא שכינתא קאיס לקבליה צבא לאחלא תקוהא קרא לבנויה תריסר ואר לון האספו אהקינו גרמייכו לאחלא מתינותא תא חיי תריסר צבין ב' דגלין ב' צדדים. שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה. ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרח והים עליהם והכי הוא דהמא תלת צבין לכל ספר לד' רוחי עלמא תלת צבין לדרועא דרמיונה ותלת צבין לדרועא דשמאלא תלת צבין לירכא ימנית ותלת צבין לירכא שמאלא וגופא דשכינתא עלייהו הסי' והים עליהם מאי שפיר תלת צבין לדרועא ותלת צבין לירכא וכן לכלל חלא רזא דמנה תלת קשרין אינון צדוועא ימינה ותלת צבמאלא תלת ציבא ימינה ותלת ציבא שמאלא אשתכחו תריסר קשרין לחרבע קשרין וגופא עליהו אשתכחו תריסר עם נוסח כנוונא דלעילא מולן דמזיב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת. בגין דבה אשתלים חושבנא כד"א והים עליהם מלמעלה כל

(א) בל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם וגו'. פתח ר' אבא ואמר כתוב (ז) ויעש את היום מוצק וגו' עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה וגו' והיום עליהם מלמעלה וגו'. הכי הוא דהאי ים מתקנה ב"ב צתרון עלמין. ב"ב לעילא תיבר רמיון ממין ב"ב לתתא תריסר צבין כיון דהמא יעקב תנוגא עלאה והמא שכינתא קאיס לקבליה צבא לאחלא תקוהא קרא לבנויה תריסר ואר לון האספו אהקינו גרמייכו לאחלא מתינותא תא חיי תריסר צבין ב' דגלין ב' צדדים. שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה. ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרח והים עליהם והכי הוא דהמא תלת צבין לכל ספר לד' רוחי עלמא תלת צבין לדרועא דרמיונה ותלת צבין לדרועא דשמאלא תלת צבין לירכא ימנית ותלת צבין לירכא שמאלא וגופא דשכינתא עלייהו הסי' והים עליהם מאי שפיר תלת צבין לדרועא ותלת צבין לירכא וכן לכלל חלא רזא דמנה תלת קשרין אינון צדוועא ימינה ותלת צבמאלא תלת ציבא ימינה ותלת ציבא שמאלא אשתכחו תריסר קשרין לחרבע קשרין וגופא עליהו אשתכחו תריסר עם נוסח כנוונא דלעילא מולן דמזיב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת. בגין דבה אשתלים חושבנא כד"א והים עליהם מלמעלה כל

בראה מקומות (א) דף רמא. (ב) מנכיס א' י'

זו הזהר

סוף ה עולם הבינה שהתשובה אם נעזת שמה פועלת הבחנת הרין. וכל עיקר הקרבן הוא תשובת החוסא. וע"ז כתוב ולבבו יכין ויש ורמא לו. כידוע בינה ל-א. והתבאר ל-א בעי. (עו) פ' שצרך לרומם תחלה יחד קב"ה ושכינתיה: (פז) פ"י שיע"ז תבא הארה לכל שאר הבנות יחיתם מוכנים לקבלת השפע.

(א) כל אלה שבמי ישראל, אלה שבמי ישראל צריך לומר. מהו כל אלה, אלא לחברים במקום שכל הברכות נשפעות שמה ויטין שנים עשר, ודאי הם י"ב קשרים של תקן השכינה, והיא מתחברת עמהם, וש"כ שנים עשר וואות אשר דבר להם אביהם ויברך אותם, שהרי במקום זה שירה הדבור ויטין ועוד אשר דבר, כאן נרמו קשר אחד להחבר מלמטה עד לבעלה ומלמעלה עד למטה, מלמטה היינו באלה י"ב שבמים עם וואות שמתחברת עמהם, אשר דבר, זה הבור בחי' זכר ובחי' נקבה, קשר לב' צדדים מלמטה ומלמעלה וכן ולבסיף קשרם במקום שלמעלה ששם בחי' זכר ובחי' נקבה ביחד וכל' וש"כ איש אשר כברתו ברך אותם, מהו כברתו, אלא כברתו זו בת זוגו, איש אשר כברתו, שניהם ביחד :

(א) כל אלה שבמי ישראל, אלה שבמי ישראל צריך לומר. מהו כל אלה, אלא לחברים במקום שכל הברכות נשפעות שמה ויטין שנים עשר, ודאי הם י"ב קשרים של תקן השכינה, והיא מתחברת עמהם, וש"כ שנים עשר וואות אשר דבר להם אביהם ויברך אותם, שהרי במקום זה שירה הדבור ויטין ועוד אשר דבר, כאן נרמו קשר אחד להחבר מלמטה עד לבעלה ומלמעלה עד למטה, מלמטה היינו באלה י"ב שבמים עם וואות שמתחברת עמהם, אשר דבר, זה הבור בחי' זכר ובחי' נקבה, קשר לב' צדדים מלמטה ומלמעלה וכן ולבסיף קשרם במקום שלמעלה ששם בחי' זכר ובחי' נקבה ביחד וכל' וש"כ איש אשר כברתו ברך אותם, מהו כברתו, אלא כברתו זו בת זוגו, איש אשר כברתו, שניהם ביחד :

(ב) ויברך יעקב לצות את בניו וגו'. א"ר יהודה לצות, לברך צריך לומר, אלא שצוה להם בענין השכינה להתקשר עמה, ועוד צוה להם על דבר המערה שהיא קרובה לנן ערך, ששם אדם הראשון קבור, ויאסף רגליו אל המטה, לפי שהרי הוא ער אז במקום החיים ישב, וכאשר בקש להסתלק מזה העולם, היגים רגליו אל המטה וכו' ויאסף ונסתלק מן העולם, וש"כ ויגע ויאסף אל עמיו בוא וראה כאשר הגשמה עולה נתעורר הכל אל השכינה, שהרי היא נדבקת בהשתוקקת שלמה ומתקשרת בה, יעקב לא מת, לפיכך לא נאמר בו מיתה, אלא ויגע ויאסף אל עמיו, ראה מה כתוב ויאסף רגליו אל המטה, שנאסף השמש והתחבר אל הלבנה ויטין השמש לא מת, אלא שנאסף מן העולם והלך אצל הלבנה, בוא וראה בשעה שנאסף יעקב והארה הלבנה, והשתוקקת שמש העליון נתעורר אליה וכו' לפי שכאשר זה השמש נסתלק נתעורר שמש אחר ונתחבר אל בזה והוארה הלבנה (א) א"ר שמעון בוא וראה יעקב נאסף אל הלבנה ועשה בה פירות לעולם, ואין לך דור בעולם שאין בו פירות של יעקב, לפי שהרי הוא ה' מעורר התעוררת למעלה ויטין שכתוב ויאסף רגליו אל המטה, היינו מטתו של יעקב ודאי, אשרי חלקו של יעקב, שהרי נשתלם למעלה ולמטה, שכתוב (7) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' גו' כי אתך אני, כי אתי אתה לא נאמר, אלא כי אתך אני ויטין וזה נתבאר :

(ב) ויברך יעקב לצות את בניו וגו'. א"ר יהודה לצות, לברך צריך לומר, אלא שצוה להם בענין השכינה להתקשר עמה, ועוד צוה להם על דבר המערה שהיא קרובה לנן ערך, ששם אדם הראשון קבור, ויאסף רגליו אל המטה, לפי שהרי הוא ער אז במקום החיים ישב, וכאשר בקש להסתלק מזה העולם, היגים רגליו אל המטה וכו' ויאסף ונסתלק מן העולם, וש"כ ויגע ויאסף אל עמיו בוא וראה כאשר הגשמה עולה נתעורר הכל אל השכינה, שהרי היא נדבקת בהשתוקקת שלמה ומתקשרת בה, יעקב לא מת, לפיכך לא נאמר בו מיתה, אלא ויגע ויאסף אל עמיו, ראה מה כתוב ויאסף רגליו אל המטה, שנאסף השמש והתחבר אל הלבנה ויטין השמש לא מת, אלא שנאסף מן העולם והלך אצל הלבנה, בוא וראה בשעה שנאסף יעקב והארה הלבנה, והשתוקקת שמש העליון נתעורר אליה וכו' לפי שכאשר זה השמש נסתלק נתעורר שמש אחר ונתחבר אל בזה והוארה הלבנה (א) א"ר שמעון בוא וראה יעקב נאסף אל הלבנה ועשה בה פירות לעולם, ואין לך דור בעולם שאין בו פירות של יעקב, לפי שהרי הוא ה' מעורר התעוררת למעלה ויטין שכתוב ויאסף רגליו אל המטה, היינו מטתו של יעקב ודאי, אשרי חלקו של יעקב, שהרי נשתלם למעלה ולמטה, שכתוב (7) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' גו' כי אתך אני, כי אתי אתה לא נאמר, אלא כי אתך אני ויטין וזה נתבאר :

(ג) ויצו יוסף את עבדיו את הפאנים לחנמם את אביו וגו'. א"ר שמעון התעלה על דעתך שכמו בשאר אנשים ודחה הגישה זו, אפשר האמר שבשביל הדרך הוא שתנמו, הלא כתוב וימת יוסף וגו' ויישם בארון במצרים, הרי שלא הלכו עמו בדרך, כי שם נקבר, וכתוב ויחנמו אותו, אלא שכן דר' דרך המלכים, שבשביל שיתקיים גופם הנמו אותם בשמן משהו, החשוב מכל השמנים מעורב בבשמים, והבליעו אותו ברגוף יום אחד יום בשמן טוב הדוא ארבעים יום, שכתוב וימלאו לו ארבעים יום כי כן ימלאו ימי

(ג) ויצו יוסף את עבדיו את הפאנים לחנמם את אביו וגו'. א"ר שמעון התעלה על דעתך שכמו בשאר אנשים ודחה הגישה זו, אפשר האמר שבשביל הדרך הוא שתנמו, הלא כתוב וימת יוסף וגו' ויישם בארון במצרים, הרי שלא הלכו עמו בדרך, כי שם נקבר, וכתוב ויחנמו אותו, אלא שכן דר' דרך המלכים, שבשביל שיתקיים גופם הנמו אותם בשמן משהו, החשוב מכל השמנים מעורב בבשמים, והבליעו אותו ברגוף יום אחד יום בשמן טוב הדוא ארבעים יום, שכתוב וימלאו לו ארבעים יום כי כן ימלאו ימי

מראה מקומות (6) דף נפת. (7) דף נפת. (8) דף נפת. (9) דף נפת.

זו הזוהר

[פת] היינו לספירת מלכות : [עט] כידוע שמלכות פה ותורה שבשמי קריגן לח : [טז] בתולה הי"ב שבמים עם וואות היינו עם המלכות והשכינה הקדושה, וזה הבור מתחיל לעילא, ואח"כ הבור אשר עם דב"ר היינו יסוד עם מלכות, וזה הבור סעילא לתתא, וכל זה היינו קשר לב' צדדים : [טז] גיל לפרש שקשרם לבסוף בעולמות היותר נבוהים לקבל שם הארה, והיינו העולמות הנקראים הכסא ובינה אבא וויטא, ששם הבהינה זכר והבהינה נקבה תמיד ביות ננקראים תרין ריעין דלא מתרשיין, והוא איש אשר כברתו, איש הוא הבחי' זכר שהוא תמיד ביות עם ברכתו, זו בת זוגו, שהם שניהם ביות תמיד, בידך אותם שיוצו לקבל הארות משם : [טז] פי' שנתקשר בהשכינה שנקראת מטה, [טז] יעקב נקרא שמש והשכינה נקראת לבנה : [טז] זו השתוקקת מרת התפארת להודות עם הלבנה : [טז] פ'ל שנתקיים הודוונת וואת לבנה : [טז] פי' הבפיה שכל מצבם של ישראל השירה אתם השכינה :

ימי החנוסים בחר להסתלים לה קיימה גופא שלים ומנין סגיאין בגין דכל ההוא ארעא דכנען ורעא דליזרים וכלה גופא ומרקיב ליה לזמן ועיר מכי שאר ארעא ובגין לקיימה גופא עבדי לה ועבדי חניטא לה מנו ומברא מנו דשויו ההוא משחח על סבורא עלא בעבורא לנו ואשתאיב בתיבוי וקאיא ליה לגופא מנו ומברא לזמנין סגיאין ויעקב הכי הוה בקיומה גופא והכי חלפריך דגיבא דלצבן איהו. והוה בקיומה בגופא ונפשא (א) רבי אבא אמר יעקב לא מית וגופיה אתקיים בקיומה תדיר ולא דחיל חספא אחרא דהא ערסיה הוה שלים בשלימו דהורא עלאה. כנהירו דמריסר שצפין וצבשעיים נפש בגין כך דלא דחיל חספא אחרא ולא יכול לשלמא עליה. ומו דלזיו גופא דדיוקנא עלאה. דספירו דלזיו אחיד לכל ספרין ופ"ן וכל אינון שייפין לדאס קדמאס הוה אחידן ביה [פ"ן] וע"ד כתיב ביה ושכנתי עם אבותי וכשאתי ממלתי גופא שלים וע"ד ויחמו הרופאים את ישראל. דגופיה יתא קאים בקיומה והכי חלפריך.

(ג) **ויבאו** עד גרן האמד וגו' וכתוב וירא יושב הארץ הכנעני את האבל בגרן האמד. א"ר יחזקאל הכי קריא אית לחסתכלא כבו. מאי איכפת לן דלינון ארו עד גרן האמד ומאי עמיה אחכנית אכלותא דא למלרים דהא אבל ישראל מצבי ליה מאי עמיה למלרים. אלא הכי אחרו כל ההוא זמנא דהוה יעקב במלרים אחברך ארעא צניכיה. ונילוס הוה נפקי ואשקי ארעא ועוד דפסק כפנה צניכיה דיעקב וע"ד מלראי עבדו אכלותא ואחכני עליהו. ותא חזי מלראי כלהו חכימין הוו. ומספרא דגבורה קא נפקי כמה חילין וכמה משיירין וכמה דרגין על דרגין. עד דמשו לגבי דרגין תתלין. ומלראי הוו מרשין וחכימין כהו וידעין סתימין דעלמא. ואסתכלו הא דזומנא דיעקב קיים בעלמא לא אית עמיה אכלותא על בגוי. וידעו דהא ישתעבדו כבו בישראל ומנין סגיאין. כיון דמית יעקב חדו. ואסתכלו מה יתא כסופא עד דמשו לגרן האמד. דלזיו גורא דדינא שליטא. אפ"ד בגימטריא י"ד. כד"א את היר הגדולה. כיון דמשו לאחד לה חמו גבורא נפקי מהאי אסד. איחיי אקרי אסד אלא מה אסד נפקי כובין להאי ספרא יתהי ספרא. הכי נמי יד נפקי מינה אלצבן להאי ספרא ולהאי ספרא. וכל אלצבא ואלצבא סליק בכמה גבוראן בכמה דינין ובכמה נימוסין. כדון ויספרו שם מספד גדול וכבד מאד. ע"כ קרא שמה אבל מלרים. ודאי אבל כבד זה למלרים ולא לאחרא. (ב) רבי שמעון אמר מאי גרן האמד. אלא הכא אחרמיו שלטנותא דמלראי דאתעדי. גרן האמד דא זמנא שולפנא דמלראי דאתעדי מקמי שולטנותא דישראל. דהא חמו גרן כמה דאת אמר (ז) מלוכשים צדיים בגרן וע"ד ויספרו שם מספד גדול וכבד מאד וגו'. על כן קרא שמה אבל מלרים עד סיום הוה. דדאי דמלרים הוה.

(ג) **ויבאו** עד גרן האמד וגו' וכתוב וירא יושב הארץ הכנעני את האבל בגרן האמד. א"ר יחזקאל הכי קריא אית לחסתכלא כבו. מאי איכפת לן דלינון ארו עד גרן האמד ומאי עמיה אחכנית אכלותא דא למלרים דהא אבל ישראל מצבי ליה מאי עמיה למלרים. אלא הכי אחרו כל ההוא זמנא דהוה יעקב במלרים אחברך ארעא צניכיה. ונילוס הוה נפקי ואשקי ארעא ועוד דפסק כפנה צניכיה דיעקב וע"ד מלראי עבדו אכלותא ואחכני עליהו. ותא חזי מלראי כלהו חכימין הוו. ומספרא דגבורה קא נפקי כמה חילין וכמה משיירין וכמה דרגין על דרגין. עד דמשו לגבי דרגין תתלין. ומלראי הוו מרשין וחכימין כהו וידעין סתימין דעלמא. ואסתכלו הא דזומנא דיעקב קיים בעלמא לא אית עמיה אכלותא על בגוי. וידעו דהא ישתעבדו כבו בישראל ומנין סגיאין. כיון דמית יעקב חדו. ואסתכלו מה יתא כסופא עד דמשו לגרן האמד. דלזיו גורא דדינא שליטא. אפ"ד בגימטריא י"ד. ככתוב את היר הגדולה. כיון דמשו לאחד לה חמו גבורא נפקי מהאי אסד. איחיי אקרי אסד אלא מה אסד נפקי כובין להאי ספרא יתהי ספרא. הכי נמי יד נפקי מינה אלצבן להאי ספרא ולהאי ספרא. וכל אלצבא ואלצבא סליק בכמה גבוראן בכמה דינין ובכמה נימוסין. כדון ויספרו שם מספד גדול וכבד מאד. ע"כ קרא שמה אבל מלרים. ודאי אבל כבד זה למלרים ולא לאחרא. (ב) ר' שמעון אמר מהו גרן האמד. אלא כאן נרמו שמשלתי מצרים תתבמל. גרן האמד זה השר המבונה על ממשלת מצרים שיהבטל מלפני ממשלת ישראל. שהרי ראה גרן ככתוב (ז) מלוכשים צדיים בגרן. וע"כ ויספרו שם מספד גדול וכבד מאד וגו'. ע"כ קרא שמה אבל מצרים עד היום הזה. כי דאי אבל מצרים היה:

(ג) **ויבאו** עד גרן האמד וגו' וכתוב וירא יושב הארץ הכנעני את האבל בגרן האמד. א"ר יחזקאל הכי קריא אית לחסתכלא כבו. מאי איכפת לן דלינון ארו עד גרן האמד ומאי עמיה אחכנית אכלותא דא למלרים דהא אבל ישראל מצבי ליה מאי עמיה למלרים. אלא הכי אחרו כל ההוא זמנא דהוה יעקב במלרים אחברך ארעא צניכיה. ונילוס הוה נפקי ואשקי ארעא ועוד דפסק כפנה צניכיה דיעקב וע"ד מלראי עבדו אכלותא ואחכני עליהו. ותא חזי מלראי כלהו חכימין הוו. ומספרא דגבורה קא נפקי כמה חילין וכמה משיירין וכמה דרגין על דרגין. עד דמשו לגבי דרגין תתלין. ומלראי הוו מרשין וחכימין כהו וידעין סתימין דעלמא. ואסתכלו הא דזומנא דיעקב קיים בעלמא לא אית עמיה אכלותא על בגוי. וידעו דהא ישתעבדו כבו בישראל ומנין סגיאין. כיון דמית יעקב חדו. ואסתכלו מה יתא כסופא עד דמשו לגרן האמד. דלזיו גורא דדינא שליטא. אפ"ד בגימטריא י"ד. כד"א את היר הגדולה. כיון דמשו לאחד לה חמו גבורא נפקי מהאי אסד. איחיי אקרי אסד אלא מה אסד נפקי כובין להאי ספרא יתהי ספרא. הכי נמי יד נפקי מינה אלצבן להאי ספרא ולהאי ספרא. וכל אלצבא ואלצבא סליק בכמה גבוראן בכמה דינין ובכמה נימוסין. כדון ויספרו שם מספד גדול וכבד מאד. ע"כ קרא שמה אבל מלרים. ודאי אבל כבד זה למלרים ולא לאחרא. (ב) רבי שמעון אמר מאי גרן האמד. אלא הכא אחרמיו שלטנותא דמלראי דאתעדי. גרן האמד דא זמנא שולפנא דמלראי דאתעדי מקמי שולטנותא דישראל. דהא חמו גרן כמה דאת אמר (ז) מלוכשים צדיים בגרן וע"ד ויספרו שם מספד גדול וכבד מאד וגו'. על כן קרא שמה אבל מלרים עד סיום הוה. דדאי דמלרים הוה.

(ה) **וישאו** אתו בני ארצה כנען ויקברו אתו במערות שדה המכפלה וגו'. א"ר שמעון בוא וראה יעקב אע"פ שיצאה נשמתו במצרים לא כרשות ארץ יצאה. מה המעם. כמו שאמרנו שלא דהה מיום שנברא העולם ממה

(ה) **וישאו** אתו בני ארצה כנען ויקברו אתו במערות שדה המכפלה וגו'. א"ר שמעון בוא וראה יעקב אע"פ שיצאה נשמתו במצרים לא כרשות ארץ יצאה. מה המעם. כמו שאמרנו שלא דהה מיום שנברא העולם ממה

מראה בקופות (א) תרומה קמא. (ב) דף רע. (ג) דף נה. (ד) מלרים ח' כ"ב (ה) דף כ"י

זו הזהר

(10) מי שהארת נשמתו מורכבת מן חסד ודין לחיות החיים: (מתו מי) שיערם וראשון גרם פנה בכל האיברים ע"י התאמת של ויעקב פעל דהם התיקון:

מטה שלמה כמטה זו של יעקב. ובשעה שנחלק מן העולם מיד נתקשרה נשמתו במקומה. בוא וראה כאשר נכנס יעקב במערה. כל הריחות של נן ערן נמצאו במערה. והמערה העלתה אור. ובראח ה' דולק. ובאשר באו האבות אל יעקב למצרים להרמסו עמו. נתלק אויר רגל. כיון שבא יעקב במערה חור, אור הגר למקומו, או נשלמה המערה סכל מה שנצרך. ומיום שנברא העולם לא קבלה רמורה אדם אחר ולא הקבל. ונשמות הצדיקים עוברות לפניהם בבית המערה. בשביל שיעוררו ויראו הורע שהניחו בעולם. וישמחו לפני הקב"ה. וכן שעשו כל שאר האבות כן גם אדם הראשון. היה מטה תחלה ונקברה שם. ושם הבין אדם שמקים הזה ראוי לו. מת אדם נקבר בתוכה בחבור אחר. מטה שרה נקברה שם ויהוה יראה ושמחה כנגדה ועמדה וקבלה לה. שעיר הרחקה בין הזה לשרה שני אמות ולא יותר מת אברהם נקבר אצל שרה בחבור אחר. מטה רבקה נקברה שם. ושרה ראתה ועמדה וקבלה לה. מת יצחק נקבר עמה בחבור אחר. מטה לאה נקברה שם. ורבקה ראתה ועמדה וקבלה לה. מת יעקב נקבר עמה בחבור אחר. וכלם זוג זכר ונקבה ביהוד בחבור אחד. סוד שלהם איך הם שוכנים. נשים אצל נשים וזכרים אצל זכרים. אדם לראשונה ויהוה סמוכה לו. שרה אצל יהוה. אברהם סמוך לשרה. יצחק סמוך לאברהם. רבקה סמוכה ליצחק. לאה סמוכה לרבקה. יעקב סמוך ללאה. נמצא אדם בצד זה. ויעקב בצד השני. זה בראש זה בסוף: בספר של שלמה המלך נזכר הסדר כראוי וכך הוא. אדם ויהוה לראשונה. שרה ואברהם סמוך אצלם. רבקה ויצחק בו יות ארץ ישראל בנגרם בשורה ארת. יעקב ולאה באמצע. והם נשים אצל נשים וזכרים אצל זכרים. אדם ויהוה. שרה ואברהם. יעקב ולאה. רבקה ויצחק. אדם בצד זה. יצחק בצד השני. יעקב באמצע. יצחק אצל אביו [אש ומים] אין כך דרך העולם. וע"כ נצרך יעקב להיות באמצע. וכל איתן הוונות כמו שנקברו כן יקומו וכן יהיו. (3) ובוא וראה יעקב נרבק בעץ החיים שאין בו מיתה לעולם. שכל החיים בעץ ההוא נתיסרו. ונותן חיים לכל הרבקים בו. ולפיכך יעקב לא מת ועשה הקב"ה ליעקב שיהי' מיוחד שבאבות. וש"כ (2) יעקב אשר בחרתיך. לקח ליעקב זה שיבו לפניו והשחשעש עמו והתפאר בו. וש"כ (7) ישראל אשר בך אתפאר:

(ה) וישבע יוסף את בני ישראל וגו' והעלתם את עצמתי מזה. א"ר אבא כל איתן הגשמות של שאר עמים הדרים בארץ הקדושה. כשיוצאים מזה העולם אינם מתקבלים ונדרים לחיץ לארץ. והולכים ושטים ומתגלגלים בצדו נלולים עד שיצאים מכל ארץ הקדושה. והיוצאים למצד יבואוהם שלהם. וכל איתן נשמות ישראל היוצאות בארץ הקדושה עולות. ומסכה הרק ההוא מקבלן ונכנסין לקדושה העליונה. לפי שכל מין החיץ לסינו. ונשמות ישראל היוצאות בחיץ לארץ. ברשות אותה הקליפה החזקה. הולכות וסובבות ומתגלגלות עד שהיוצאות למקומותיהן. ונכנסות במקומות הראויים להן. אשרי חלקו מי שנשמתו יוצאה ברשות הקדושה. בפתח ההוא של ארץ הקדושה. מי שנשמתו יוצאה בארץ הקדושה אם נקבר באותו היום אין שולש עליו רוח המסאה כלל. גופות הצדיקים שלא נתמטבו בזה העולם אחר התמות של הקליפה החזקה הרי אין שולש עליהם רוח המסאה כלל. שרדי לא נשמהו:

ערכא שלימתא כסכור ערכא דיעקב. נשמתא דהוה סליק מעלמא נשמתיה מיד לתקשר בלחמיה. תא חיי כד הוה עאל יעקב במערתא. כל ריחין דנגחא דעדן לשכחא במערתא. ומערתא סלקא נסורא. ושרגא חד דליק. וכד עאלו אבהו לגבי דיעקב למגרים ולשכחא עמיה אסתלק נסורא דשרגא. כיון דעאל יעקב במערתא הדרא שרגא לחמיה. כדון אשתלים מערתא מכל מה דאלטרין ועד יומי עלמא לא קבילת מערתא בר נש אחרא ולא תקבל ונשמתין דזכאן אעברין מקציייהו צבי מערתא בגין דיתערין ויחמין זרעא דשקין בעלמא ויחמו קמי קבי"ה (א) וכמה דעברו כל שאר אבהו חוף הכי אדם ממה חוה בקדמיתא לתקברת תמן. ותזין ידע אדם דהאי דוכחא אחמיו ליה. מית אדם לתקבר בגויה בחבורא חדא ומתה שרה לתקברת תמן. והוה חמיה והדת לקבלה ויקמת וקבלה לה שיעורא דחמיה לגבי שרה תרין חמין ולא יתיר מת אברהם לתקבר לגבי שרה בחבורא חדא מתה רבקה לתקברת תמן ושרה חמיה וקמת וקבלה לה. מת יצחק לתקבר בדהה בחבורא חדא. מתה לאה לתקברת תמן ורבקה חמיה וקמת וקבלה לה. מת יעקב לתקבר בדהה בחבורא חדא וכלהו דכר ונקובא כחדא בחבורא חדא סדורא: להון היך שכני נשין לגבי נשיך. ודכאין לגבי דכורין הדס ברישא חוה סחין ליה. שרה לגבי חוה. אברהם סחין לשרה. יצחק סחין לאברהם. רבקה סחין ליצחק לאה סחין לרבקה יעקב סחין ללאה. כשתמח אדם בסשרא דא. ויעקב בסשרא דא. דא רישא וזה סיפא בסשרא השלמה מלכא איסו דקאף יאות והכי הוא. אדם ויהוה בקדמיתא שרה ואברהם סחין לון. רבקה ויצחק ואיזא אחרא בלחמ מישר בשורה חדא. יעקב ולאה בלחמיתא. ואיזון נשין לגבי נשין ודכורין לגבי דכורין אדם ויהוה. שרה ואברהם יעקב ולאה רבקה ויצחק. אדם בסשרא דא. יצחק בסשרא דא. ויעקב בלחמיתא. יצחק לגבי אבהו לאו ארה עלמא ועד יעקב אלטרין בלחמיתא. וכל איזון וזיון כמה דלתקברו הכי יקומו והכי ישמחו. (2) ותא חיי יעקב אחיך בלילגא דחיי דליס בית מוחא עלמין. דכל חייך ביהוה אילנא אסתכללו ויבס חייך לכל איזון דחמין ציב. ובגין כך יעקב לא מית. ועבר קבי"ה ליעקב שלימו דאבהו. הכ"ד (2) יעקב אשר בחרתיך. נטיל ליעקב ואותיה קמיה ושתעשע ביהדי ואתפאר ביה. הכ"ד (7) ישראל אשר בך אתפאר:

(ה) וישבע יוסף את בני ישראל וגו' והעלתם את עצמתי מזה. א"ר אבא כל איתן הגשמות של שאר עמים הדרים בארץ הקדושה. כשיוצאים מזה העולם אינם מתקבלים ונדרים לחיץ לארץ. והולכים ושטים ומתגלגלים בצדו נלולים עד שיצאים מכל ארץ הקדושה. והיוצאים למצד יבואוהם שלהם. וכל איתן נשמות ישראל היוצאות בארץ הקדושה עולות. ומסכה הרק ההוא מקבלן ונכנסין לקדושה העליונה. לפי שכל מין החיץ לסינו. ונשמות ישראל היוצאות בחיץ לארץ. ברשות אותה הקליפה החזקה. הולכות וסובבות ומתגלגלות עד שהיוצאות למקומותיהן. ונכנסות במקומות הראויים להן. אשרי חלקו מי שנשמתו יוצאה ברשות הקדושה. בפתח ההוא של ארץ הקדושה. מי שנשמתו יוצאה בארץ הקדושה אם נקבר באותו היום אין שולש עליו רוח המסאה כלל. גופות הצדיקים שלא נתמטבו בזה העולם אחר התמות של הקליפה החזקה הרי אין שולש עליהם רוח המסאה כלל. שרדי לא נשמהו:

נראה מקומות (א) אלה קודם (ב) כנראה פה (ג) ישי' מ"א (ד) ישי' מ"ט (ה) תרומה קמח

השתתפו אבתרים כלום כסדי עלמה. ונזכרין דרשיעיה כדז
 דהתישבו כסדי עלמח כתר הסיה קליפה תקיפה והנזין
 וענוגין דילה ומקוניה דילה הכי זכרתינן בכת
 דנפקין כשמתייסו מכהן. גושיכון דנדיקיה דלא מתענגי כסדי עלמה
 הלא זיתענגי דמלוס וסעודתי דשבתין חגיגין וזמנין הסיה
 ריה מסאבה לא יכיל לשלמט עליהו. דהא לא אתנגנו
 מדיליה כלום ודאיל דלא נשלו זדיליה לית ליה רשו עליהון
 כלל וכאז איהו מאן דלא תהני מדיליה כלום מאן דנשתתס
 נפקא לבר מאיעא קדישא איהו גופא הסתאב כהסו רוח
 מסאבו. הסו רוח מחצו אסתאיב בנייה עד דתב לעפרא ואי
 היה גופא דאסתאיב ציב הסו רוח אסתאב סלקין ליה
 לאתקברה גו ארעא קדישא עליה כתיב (ב) וצבתו ומפחיתו
 חת ארלי ונחלתי שרס למעבדה חרלי דלא שלבא עליה
 רוח מסאבו. כסדי גופא דלכון דאסתאיב ציב רוח מסאבו.
 וזייתין לקברא ליה כארלי. אפיין מסאבין לה אי לא
 דעדי קביה אסופא לארעא. דהא כיון דתכלי הסו גופא.
 כטיב קביה רוחא מלעילא דמחי ליה להסו רוח מסאבה
 לבר דהא איהו חס על ארעיה יוסף לא שלים על גופיה
 רוח מסאבו לעלמין אפי"ג דנשתתס נפקת כרשו אחרא
 מאי שעתא בנין דלא אסתאיב כתייב כתר רוח מסאבו ועל
 כל דא לא בעא דנשיה יסלקון ליה לאתקברה כארעא קדישא
 אלא אמר ויעליתס את עלמותי ולא גופי כמה דכתיב
 ציעקב ושכנתי עם אבותי וכאסתני ממלרים גופא שלים
 שאר בני עלמח דנפקת כשמתייסו כארעא קדישא
 נפשא וגופא אסתאיב מכלל (ג) כל אינון מתין דעלמח כלסו מתין
 על ידא דמלאכה מחבלא דלאיה מלאך הכוס וכל אינון מתין
 די כארעא קדישא לא מתין על ידוי. אלא על ידא דמלאכה
 דרחמי דשלים כארעא אפי"ג יתקא אי הכי מאי שנחא איהו
 למסה ולאסרן וזיתים דכתיב כדז על פי ה'. דאלין לא
 מיתו על ידא דהסו מלאך מחבלא ואת אמרת דכילי
 עלמח אינון דמייטי כארעא דשראל לא לא מתין על ידוי
 דדא אחר ליה הכי הוא ודאי ושנחא דמסה אחרן
 ומרים סוה יתיר מכל בני עלמח. דאינון מיתו לבר
 מאיעא קדישא דכלסו יתו מתין על ידא דהסו מחבלא כד
 אינון מסה אחרן ומרים דלא מיתו אלא על ידא דקביה
 אבל אינון דמתין כארעא קדישא לא מתין על ידא
 דהסו מחבלא דהא ארעא קדישא לא קיימא כרשו
 אחרא. אלא כרשו דקביה כלדודי וע"ד כתיב (ד) יתו מתין
 נכלתי יקומן הקילו ורגנו שכני עפר וגו'. יתו מתין.
 אלין דמתין כארעא קדישא נכלתי יקומן. אינון דמיתו
 כארעא נוכרסא על ידא דהסו מחבלא. הקילו ורגנו שכני
 עפר. שכני דיריין דאינון דמייכין ולא מתין.
 וזו אינון. דמייכין דהכרין וע"ד כתיב כדז גויעס. כמאן
 דנוע וזית ציב קיימא לארע"ה אוף הכי אינון די זוני
 דהכרין דמייכין אינון ולא יתוין וכלסו קיימי כקיימיסו
 כאינון נוסין דלסון ואלין אינון שכני עפר — :

גשתתפו עמה קלל בעולם הזה. וגופות הרשעים כמו
 שנתמטבו בעולם הזה אחר הקליפה החזקה היא והראיה
 והתענוגים והתקנות שלה. כן נמסאות נשמותיהם לאחר
 שיצאין מהם. גופות הצדיקים שאין מתענוגים בזה העולם
 אלא מתענוגי מצוה. וסעודות שבתים חגים ומועדים. רוח
 ה"מ"א הוא אינו יכול לשלם עליהם. שהרי לא התענו
 בשלו כלל. ומפני שלא נמלו משלו אין לו רשות עליהם
 כלל. וכאי הוא מי שלא נדנה משלו כלל. מי שנשמתו
 יצאה מחוץ לארץ הקדושה. והגוף שלו נמסא ברוח ה"מ"א
 הוא. נבלע בו אותו רוח ה"מ"א עד שנעשה לעפר. ואם
 זה הגוף שנבלע בו אותו רוח ה"מ"א מעלים אותו
 להקבר בתוך ארץ הקדושה. עליו כתוב (ה) ותבאו ותמסאו
 את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה. ארצי שאין שלם עליה
 רוח ה"מ"א. בזה הגוף שלכם שנבלע בו רוח ה"מ"א.
 ותבאו אותו לקברו בארצי. אתם סממאים אותה. לזלא
 שיעשה הקב"ה רפואה לארץ. שכאשר יכלה גוף ה"מ"א
 מנשב הקב"ה רוח מלמעלה. ודוחה לרוח ה"מ"א הוא
 לחוץ. שהרי מרחם הוא על ארצו. יוסף לא שלם על גופו
 רוח ה"מ"א לעולם. אפי"ג שנשמתו יצאה ברשות אחר
 מפני מה. לפי שלא נתמטב בחייו אחר רוח ה"מ"א ופי
 על פי כן לא רצה שיעלו את גופו להקבר בארץ הקדושה.
 אלא אמר והעליתם את עצמותי. ולא גופי כמו שכתוב
 ביעקב. ושכנתי עם אבותי ונשאתני סמצדים. גוף ש"ס.
 שאר בני עולם כיש"אל שנשמותיהם יוצאות בארץ קדושה.
 הנפש והגוף נצלים מכלל (ו) כל המתים שכעולם מתים
 על ידי מלאך המשיח שהוא מלאך המות. וכל המתים
 אשר בארץ הקדושה אין מתים על ידו. אלא על ידי מלאך
 של רחמים השולם בארץ. אפי"ג יצחק אם כן מה זה השבח
 למשה אהרן ומרים. שכתוב בהם על פי ה'. שהם לא
 מתו על ידי מלאך המשיח הוא. ואתה אומד שכל
 העולם אותם המתים בארץ ישראל אין מתים ע"י מלאך
 המשיח. א"ל כך הוא בוודאי. והשבח של משה אהרן
 ומרים הוא יותר מאצל כל בני העולם. שהם מתו חוץ
 לארץ הקדושה. וכל המתים שם ע"י המשיח הוא. מלבד
 משה אהרן ומרים שלא מתו שם אלא על ידי הקב"ה.
 אבל אותן המתים בארץ הקדושה אין מתים על ידי
 המשיח הוא. שהרי ארץ הקדושה אינה קיימת ברשות
 אחר. אלא ברשות הקב"ה בלבד. וע"ז כתוב (ז) יתו מתין
 נכלתי יקומן הקיצו ורגנו שכני עפר וגו'. יתו מתין.
 אלה המתים בארץ הקדושה. נכלתי יקומן. אלה המתים
 בארץ זרה על ידי המשיח הוא. הקיצו ורגנו שכני
 עפר. שכני משמעותו הדדים שם. שהם ישנים ולא מתים.
 ומי הם. אותן ישני חברון. וע"כ כתוב בהם טיעה. כזה
 שנתעלף יש בו קיום להתעורר. אפי"ג כך אותו ר' זנוג
 שכתברון ישנים הם ולא מתים. וכלם מתקיימים בקיומם
 באותן הגופות שלהם. והם נקראים שכני עפר —

(7) וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויתנו אותו וישים
 בארון במצרים. אפי"ג אמא בוא וראה צד
 הקדושה נקרא ארון הברית. זה ארון הברית נתקן להבנים
 בו סוד הגוריה שהיא סוד הצורה של עוף הקדוש וכל
 כרמיזין זה למטה נתקן ארון להבנים בו הגוף של הגוף
 סוד

(7) וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויתנו אותו וישים
 בארון במצרים. אפי"ג אבא תא חיי מסא
 דקדישה אקרי ארון הכרית ויהוה ארון הברית אסתקן לאעלא
 ציב רוח דאורייתא דליה רוח דיוקנא דגו"ה קדישא וכל
 כנוונה דא לתתא אסתקן ארונה לאעלא ציב דיוקנא גופא
 רח

מראה מקומות (8) רפי כ' (9) יתומה קנה (10) ישי כ"ו (11) יקבל ר"ד.

יד הזהר

סוד האדם, ומי הוא העומד בסוד האדם, מי שנוטר אות הברית הקדושה, ולפי סוד זה אותן חסידים קדושים כאשר נפתרו מזה העולם היו מכניסים אתם בארון. לפי שאין ראוי ליכנס בארון אלא מי שנוטר לזה הברית את היסוד הקדוש. ביוסף מה כתוב וישם בארון [ב' יודי'ן] למה. אלא שנתחבר ברית בכרית [א] סוד שלמטה בסוד שימעה ונכנס בארון] שבעבור שנטר ברית הקדוש ונתקיים בו. לכך ה' ראוי ליכנס בארון, והכל בראוי, ככה ר' אבא יאמר וי לבני העולם שאין יודעים אותה הבושה, וי לעונש זה שכל מי שרוצה נכנס בארון, לפי שאין גרדך ליכנס בארון מלבד צדיק, הורע בנפשו ומכיר בעצמו שלא הוא בזה הברית את היסוד הקדוש שנוטריו, וה' שומרי כראוי יאם לא אין נצרך לו ליכנס בארון ולפנים הארון, סוד של הארון נצרך להתחבר באות ברית קודש, שהוא הסוד הראוי לו ילא אחר, שהרי ארון מתחבר אלא בצדיק הנוטר את ברית קודש, ומי שפגם הברית ונכנס בארון לאחר מיתו, וי יי שפגם אותו בחייו, וי יי שפגם אותו במיתו, וי לו מעונש שהוא וי לו שפגם האות וראוי של היסוד הקדוש, וי לו שמכניסים אותו בנידנם יאין יוצא ממנו לעולם, ע"ז כתוב [א] ייצאו וראו בפני האנשים דפושעים כי הם שנסארי בחוץ סכלל של אדם, במה דברים אמורים כשלא עשה תשובה שלמה, תשובה שהיא ראיה לכחות על כל מעשיו ועל כל זה מוטב לו שלא יכנס בארון שדרי כל זמן שהגוף קיים נידונית הנשמה ואינה נבנסת למקמה סלכר אותן חסידים עליזים הקדושים שראויים לעלות בגופותם, אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא [ב] א"ד שמעון בוא וראה יוסף כמו יעקב הוא ברתקמות של הגוף ונפש, ברתקמות הגוף שכתוב ויחננו אותו, בהתקמות הנפש שכחב ויישם בארון במצרים, ולמרטו שני יודי'ן למה, אלא יוסף נטר הברית למטה, והיה שומר ליכנס הברית שלמעלה, כשנתחלק מן העולם הושם בשני ארונות, בארון למטה ובארון למעלה, ארון שלמעלה מי הוא אלא ככתוב [ב] הגר ארון הברית ארון כל הארץ, שראון שלמעלה ארון הברית נקרא [א] שדרי אל ינחל אותו אלא מי שנטר הברית, ובעבור שיוסף נטר ברית הושם בשני ארונות, ויישם בארון במצרים, כך רוא כוראי והכתוב סרמו סוד אחר, שאע"פ שיצאה נשמתו ברשות אחרת נתקשר ברשכונה, וש"כ ויישם בארון, למעלה ולמטה, לפי שהיה צדיק, שכל צדיק נוהל ארץ הקדושה העליונה, ככתוב ועמד בלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מסעי מעשי ידי להתפאר כבוד ה' לעולם אמן ואמן:

רוא דלדס וממן איהו דקאים ברזח דלדס ממן דנסיר אה קיימא קדישא ועל רוא דל אינון חסידו קדישין כד היו מפטרי מהאי עלמא סוו עאלין לון בחרונא בגין לל אחמו למיעל בחרונא אלל ממן דנסיר להסי ברית את קיימא קדישא ביוסף מה כתוב וישם בחרון [מרון יודי'ן חרי'ן] אלל דהחבר ברית בכרית [א] רוא דלתחא ברזח דלעילא ועל בחרונא] דגין דנסיר ברית קדישא וחתקיים ביה להסי אחמו נתעלה בחרון וכלל כדקא חוי ככה ר' אבא ואחר ווי לבני עלמא דלא ידעי להסח כסופא ווי להסח עובא דכל זמן דכעי עלל בחרונא בגין דלא אצריך ליעל בחרונא בר לדיק דידע בנכסיה וחסתיווע בגרמיה דלא תא בסהו ברית את קיימא קדישא מעולמו וקא נסיר ליה כדקא יאות וחי לאו לא אצריך ליה ליעל בחרונא ולמכנס ארונא יח דלרונא הלסריך לחתכרל באת קיימא קדישא דלחוי יח דתחוי ליה ולא לחתרל דהא ארון לא החבר חלה בגדיק דנסיר את קיימא קדישא וממן דפגים ברית ועל בחרונא ווי ליה דפגים ליה בחייו ווי ליה דפגים ליה במיתיה ווי ליה מההו עובא ווי ליה דפגים את וחרון קיימא קדישא ווי ליה דלעלין ליה בניהנס יח שיקי מניה לעלין ע"ד כתוב [א] וילאו וראו בפני החסידים הפשעים בי חינון דלשתחרו לבר מכללל דלדס, והני מלי כד לא עבד תשובה שלימח תיובתא דלחוי אחמיא להפיי על כל עובדיו, ועל כל דא סב ליה דלא יעול בחרונא דהא כל זמנא דנופא קיים שחתא חדנת ולא עללת לחתרה, בר אינון חסידו עליזין קדישין, דלחוי [ב] א"ר שמעון תא חוי יוסף כגונא ריעקב בקיומא דנופא ונפשא סוה בקיומא דנופא דכתיב ויחננו אותי בקיומא דנפשא דכתיב ויישם בחרון במלרים ימניו חרון יודי'ן אחוי אלל יוסף נטר לברית לתחא ונסיר ליה ברית דלעילא אסתלק מעלמא אחשו בחרי חריני בחרון לתחא ובחרון לעילא ארון דלעילא יחוי איהו אלל כד"א [ב] הנה ארון הברית ארון כל הארץ דלרון דלעילא ארון הברית אקרי [א] ויהא לא יריח ליה אלל זמן דנסר ברית, ובגין דיוסף נטר ליה לברית אחשו בחרי ארונות, ויישם בחרון במלרים ככי ה' ידאי וקרא אוכה רוא אחרל דלע"ז דנפקה נשמתיה כרשו אחרל אחקשר כשיבגחל הס"ז ויישם בחרון לעילא ולתחא בגין דהוה לירי דכל לדיק יריח ארעא קדישא עלאה כד"א ועמד בלם נדיקים לעולם יירשו חרן נלר מסעי מעשי ידי להתפאר כבוד ה' לעולם אמן ואמן:

מראה מקומות (א) ישי ס"ו (ב) דף י"א (ג) סוכה ג

זו הזהר

[א] מי שקדושה יוסף הצדיק נקשרה עם אור היסוד הקדוש למעלה או יל המניין של רוא רלעילא חינון השכינר הקדושה שנקראת ארון וגם נקראת לפעמים ברית; [א] מי שהשכינה קדושה נקראת ארון הברית בעבור התקשרותה עם ספירת היסוד סיומא דנופא שנת ברית קודש אכלת השפע שלמעלה, והנה כדו להצ"ח היכה סרינות שנוהגים בהם לקבול כל החסידים בארון יש לומר וכוז ע"י קבלת שאותה הגדולה הזו של הווי"ק חסוכב רק על ארץ ישראל :

ס פ ר

השלמת הזהר

מה שלא נעתק אל לשון קודש

ידוברה בזה

- (א) מסתרי בדיאת העולמות בכלל
- (ב) מסתרי מעשה בראשית בפרט
- (ג) סתרי תורה ותוספתות מענינים האלה
- (ד) תמצית מהדש הנעלב, על דבר תעלומת חיי הנשמה ועל דבר תעלומת עניני תחיית המתים

לחלק

בראשית

בריש (נ"א בראשית בהכמתא דמלכא גליף וכולו) הורטנותא דמלכא גליף גלופי (נ"א גליפו) בטהירו עלאה בוצינא קרדינותא ונפיק גו סתים דסתים מרישא (נ"א מרזא) דא"ן סו"ף קומרא (פוי עשן) בגולמא נעיץ בעוקא לא חוור ולא אוכס לא סוסק ולא ירוק ולא גוון כלל כד (נ"א הדר) מדיד משיחא עביד גווינן לאנהרא לנו בגו בוצינא נפיק חד נביעו דסניה אצטבעו גווינן לתתא סתים גו סתימין מרזא דא"ן סו"ף בקע ולא בקע אוירא דיליה לא אתיידע כלל עד דסגו דחיקו דביקעותיה נחיר נקודה חדא סתימא עלאה בתר ההוא נקודה לא אתיידע כלל ובגין כך אקרי ראשית מאמר קדמאה דכלא .

מתניתין קסורי רמאי הורטני דבוריירי קריבו שמעו מאן מנכון דסליק ונחית מאן כנש רוחא בידוי יקום וינדך בשעתא דסליק ברעותא דרישא חילא למעבד יקרא ליקריה סליק חד מהירו סתימו ברישא דכלא נשב בה ואפיק קוסרין מהירין מתברין כדא כלא וסליקו ונחתו ואתעביד כלא חד וההוא מהירו סתימו כד נשיב בה ואנהיר אקרי אתיה ההוא מהירו סלקא ונחתא וזריק זיקין נציצין ואנשיב בה ואפיק חילא סמירא ואיקרי שמיה אשר אהיה בגליפו סמיר וסתים אינון קוסרין מהירין דאתברו מגו חד מינרא סתים נפקו בגולפא בתילא דההוא מהירו עילאה ואקרי יהו"ה תו נשיב בה ואפיק זיקין נציצין זוקין לכל עיבר ואפיק חד חילא סמירא נציץ לכל סמר ואקרי א"ל (חסד) תו ההוא סמירא מהירו סתים נשב בה וסלקא ונחתא וסליק באלף ומאתן קיסורין דנורא ואפיק חד חילא סמירא ואקרי אלהים ודא גבורה מהאי מתפשטאן חילין סמירין להטין לכל סמר מנתון די מתקנן בתיוקני יאות. ומנהון די מתקנן בתיוקני אחרא די נשיב בה ואפיק חד חילא סמירא דאתקרי יהו"ה (מדת רחמים) ואקרי שמים (תפארת) וקיימא בין תרין חילין דאקרון צבאו"ת. מהאי נפקין כל חילין וכל משוריון עלאין כל חד וחד זוגיה לקיימא ולאנהא עמלון עליות כתיב ה' צבאות אשרי אדם בושח בך

בראשית בר"א שו"ת מקצה השמים ועד קצה השמים שית סמירין דמתפשטן מרזא עלאה באתפשטותא (נ"א משלש נקודות) דברא מגו נקודה קדמאה ברא אתפשטותא דחד (נ"א מגו) נקודה דלעילא והכא אגליף רזא שסא דארבעין ותרין אתון :

פתח ר' שמעון ואמר בראשית בראאלידים. האי קרא אית לאסתכלא ביה דכל מאן דאמר אית אלהא אתרא אשתני מעלמין כמה דאמר (ירמיה י) כדגה תמרון לחום אלהיא די שמיא וארקא לא עבדו יאבדו סארעא ומן תחות שמיא אלת. בגין דלית אלהא אחרא בר קב"ה בלחודוי והאי קרא איתו תרגום בר סמלא דסוף קרא. אי תימא בגין דמלאכין קדישין לא נוקקין לתרגום ולא אשתמודעין ביה מלה דא יאות הוא למיטר בלישנא קדישא בגין דישמעון מלאכין קדישין ויתון נוקקין לאודיאה על דא אלא וראי בגין כך כתיב תרגום דלא נוקקין ביה מלאכין קדישין ולא יקנאון בבר נש לאבאשא לית. בגין דבכאי קרא בכללא אינון מלאכין קדישין דהא אינון אלדים אקרון ובכללא דאלדים תו ואינון לא עבדו שמיא וארקא וארקא וארעא מעבי לית. אלא בגין דארקא איהי חדא מאינון שבע ארעין דלתתא ובתתא אתר אית בני בנוי דקין.

(דניאל יב) והמשכילים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד זהר סתימא דסתימין בטש אוירא דיליה (דמטי ולא מטי) (ג"א ואנהיר) בהאי נקודא (ס"א נחורא) וכדין אתפשט האי ראשית ועביד ליה היכלא ליקריה ולתושבתיה תמן זרע זרעא דקודשא לאוליד לתועלתא דעלמא ורזא דא (ישעיה ו) זרע קדש מצבתה

זהר דזרע זרעא ליקריה כהאי זרעא דמטי דארגון טב דאתחפי לנו ועביד ליה היכלא דאיהו תושבתתא דיליה ותועלתא דכולא בהאי ראשית ברא ההוא סתימא דלא אתיידע להיכלא דא היכלא דא אקרי אלדים ורזא דא בראשית ברא אלדים זהר דמניה כלתו סמירות אתבריא ברא דאתפשטותא דנקודה דזהר סתים דא אי כתיב ברא לית תוהא דכתיב (בראשית א) ויברא אלדים את האדם בצלמו : זהר רזא דא בראשית קדמאה דכלא שמיה אהיה שסא קדישא גליפא בסמרוי (נ"א נחיר) אלדים גליפא בעימרא אש"ר היכלא סמיר וגניו שריאותא דרזא דראשית אש"ר רא"ש דנפיק מראשית וכד אתתקן לכתר נקודה והיכלא כתיב כדון בראשית כליל ראשיתא עלאה בהכמתא לבתר אתחלף גוון ההוא היכלא ואקרי בית (נ"א ומניה אתתרש היכלא) ונקודה עלאה אקרי רא"ש כליל דא בדא ברא בראשית" כד איתו כלא כדא בכללא דתא עד לא הוי ישובא בביתא כיון דאודרע לתקונא דישובא כדון אקרי אלדים סמירא סתימא :

זהר סתים וגניו עד דכנין בגויה לאולרא וביתא קיימא בפשימו דתקונא דאינון זרע קדש ועד לא אתעדיאת ולא אתפשט פשימו דישובא לא אקרי אלדים אלא כלא בכללא בראשית לבתר דאתתקן בשסא דאלדים אפיק אינון תולדין מההוא זרעא דאודרע ביה מאן ההוא זרעא אינון אתון גליפן רזא דאורייתא דנפקו מההיא נקודה. תהיא נקודה זרע בגו ההוא היכלא רזא דתלת נקודין הל"ם שור"ק. חיר"ק ואתכלילו דא בדא ומתעבידו רזא חדא קו"ל-דנפיק בחבורא חדא בשעתא דנפק נפקת בת זוגיה בהדיה דכליל כל אתון דכתיב א"ת השמים קול ובת זוגו תהיא קול דאיהו שמיא איהו אהי"ה בתראה : זהר דכליל כל אתון וגווינן כנוונא דא עד הכא יהוה אלהינו יהוה אלון תלתא דרגין לקבל רזא דא עלאה בראשית ברא אלדים בראשית רזא קדמאה. ברא רזא סתימא לאתפשטא מתמן כלא אלדים רזא לקיימא כלא לתתא. את השמים דלא לאפשרא לון דכר ונוקבא כדא. א"ת כד נפיל אתון כלתון

אינן תרעין אית קנעולא תדא וחד אתר דקיק לאעלא ההוא מפתחא ביה ולא אתרשים אלא ברשימו דמפתחא לא ידעין כיה אלא ההוא מפתחא דכלא סתים ביה וההוא סגיר ופתח ושית תרעין כלילן כיה בההוא מפתחא דסגיר ופתח כד סגיר אינן תרעין וכליל לון בגויה כדון ודאי כתיב בראשית מלה גליא ככלל מלא סתימאה ובכל אתר ברא מלה סתימאה איהו סגיר ולא פתח.

(בראשית פו) אמר רבי שמעון תא חזי כד סליק ברעותא דקב"ה למכרי עלמא אפיק חד שלהובא דבוצינא דקדרינותא ונשף זיקא בזיקא חשכאת ואוקידת ואפיק מגו ספרי תהומא חד סיף וחבר לון וברא בהו עלמא ההוא שלהובא סליק ואתעמרא בשמאלא וההוא סיף סליק ואתעמר בימינא סליק חד בתד אחלפו דוכתי דא לסמרא דא ודא לסמרא דא דנתיב סליק ודסליק נחית אתקמרו דא כדא נפיק מביניהו רוח שלים כדון אינן תרין סמרון התעכידו חד ואתיהיב ביניהו ואתעמרו חד בתד, כדון אשתכח שלם לעילא ושלם לתתא ודרגא אתקיים אתעמרת ה"א בוא"ו וא"ו בה"א כדון סלקא ה"א ואתקשרא בקשורא שלים

בראשית ברא אלהים וגו' אתון אתחקו בעובדא דכ"א בעובדא דעלאה ובעובדא דתתאה לבתר אתרשימו אתון ואתחקו בקרא ב' בראשית ברא א' אלהים את ב' ראשית ברא ודאי כמה דאתמר ב' ברא ודאי בחילא עלאה ב' נוקבא א' דכר כמה דב' ברא ודאי בחילא דלעילא הכי א' אפיק אתון השמים כללא דעשרין ותרין אתון ה' אפיק שמים למיחב ליה חיין ולאשרשא ליה ואת הארץ ו' אפיק הארץ למיחב לה מוונא ולא תקנא לה ולמיחב לה ספוקא דאתחזי לה ואת הארץ דנפיל ו' א"ת כללא דעשרין ותרין אתון ופתח ארעא וארעא כליל לון לגווה כד"א (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים והיינו רוא ואת הארץ דכניש כלא לגווה וקבילת לון הארץ נפלה הארץ וא"ת דא שמים וארץ כתדא א"ת השמים רוא דשמים וארץ כתדא וקבילת לון לאתונא מסון מלה בקלפוי שכיתו קוסמרא דקוסמרא בארעא שכית כד אשא דמלהסא נגיד ואתער משמאלא אחיד בה וסלקא תננא כד"א (שמות יט) והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו יי באש דא אשא ודא תננא וכתיב ואת ההר עשן מגו דאשא כד נחית אחידן דא כדא תננא באשא וכדון בסמרא שמאלא קיומא כלא והיינו רוא (ישעיה מח) אף ידי יסדה ארץ ויסיניו ספתחא שמים בחילא דימינא לעילא כי האי גוונא אתעכידו שמיא דאיהו דכר ודכר מסמרא דימינא קא אתי ונוקבא מסמרא דשמאלא.

בראשית ברא אלהים רוא דראשית עירוסותיכם תלה תרימו תרומה דא חכמה עלאה דאיהו דאשית ב' ביחא דעלמא לאשתקאה מתהוא נהר דעייל ביה רוא דכתיב ונחך יוצא מעדן להשקות את הגן ונהר דאכניש כלא מעומקא עלאה ולא פסיקו מימיו לעלמין לאשקאה לגנתא וזהו עמקא עלאה בית ראשון בראשית אסתיומו כיה אתון בחד שביל דקיק דגניז בגויה וכגו ההוא עומקא נפיק תרין חילין דכתיב את השמים שמים לא כתיב אלא השמים מגו ההוא עומקא דסתים מכלא ואת הארץ סתימא דא אפיק להאי ארץ אבל ככללא דשמים הוה

לבתר דאתחך מעל אפי ארעא נחית לתמן ועביד תולדות ואשתכש תמן דא ידע כלום ואיהו ארעא כפילא דאתכפל מתשוכא ונהורא ואית תמן תרין סמנן שליטין די שליטין דא בחשוכא ודא בנהורא ותמן קסרוגא דא ברא ושעתא דנחית לתמן קין אשתתפו דא ברא ואשתלמו כתדא וכלא חזו דאינן תולדות דקין ועל דא אינן בתרין ראשין כתרין חייון בר דכד ההוא נהורא שליט נצח דיליה ונצח על אהרא ועל דא אתכלילו די בחשוכא בנהורא והוה חד אינן תרין קמנין עפרירא וקסטימון ודיוקנא דינהון כדיוקנא דמלאכין קדישין בשית גדיפין חד דיוקניה כתור"א וחד דיוקניה כנשר"א וכד מתחברן אתעכידו דיוקנא דאדם כד אינן בחשוכא מתהפכין לדיוקנא דנחש בתרין ראשין ואולין כהויא וסאסין גו תהומא ואסתחיון כימא רבא כד מסאן שלשלאה דעזא ועזאל מרגיזין לון ומתערי לון ואינן סולגין גו פורי חשוכן וחשבו דקב"ה בעי למתבע לון דינא ואלין תרין סמנן שאשין בימא רבא ופרתין סתמן ואולין כלילא לגבי נעמה אסתון דשדן דשעו אבתרהא דחלן קדמאין וחשבוין למקרב לגבה ואיהו דליגת שתין אלפין פרסין ואתעבידת בממה ציורין לגבי בני נשא כגון דיסעון בני נשא אבתרה ואלין תרין סמנן פרתינ ומשפטן ככל עלמא ואהדרי לאתריהו ואינן מתערינ לאינן בני בנוי דקין כרוחא דיצירוז בישין למעבד תולדות. שמיא דשליטין תמן לאו כהני ולא אולידת ארעא בחילא דלהון זרועא ותצדא כהני, ולא אהדרן א"א בכמה שנין וזמנין ואינן אלהא די שמיא וארקא לא עכדו יאבדו מארעא עלאה דתבל דלא ישלטון בה ולא ישמטון בה ולא יהון גרמין לבני נשא לאסתאבא ממקרה ליליא ועל דא יאבדו מארעא וסן תחות שמיא דאתעכידו בשמא דאלה כמה דאתמר ועל דא האי קרא תרגום דלא יחשבוין מלאכי עלאי דעלייהו אמרין ולא יקסרגו לן ועל דא רוא דאלה כמה דאתמר איהו מלה קדישא דלא אתחלף בתרגום

בראשית רבי יודאי אמר מאי בראשית בתכמ"ה דא חכמ"ה דעלמא קיומא עלה לעילא גו ריזן סתימין עלאין והכא אנליפוי שית סמרון ורברבין עלאין דמנהון נפיק כלא דמנהון אתעכידו שית סמרון ונתלין לאעלא גו ימא רבא והיינו ברא שית מהכא אתבריאו מאן ברא לון ההוא דלא אדכר ההוא סתים דלא ידיע רבי חייא ורבי יוסי הוה אולי כאורחא כד מסו לחד בי חקל אמר ליה רבי חייא לרבי יוסי הא דאמרינתו ברא שית הכי הוא בגין דשית יומין עלאין גבי אורייתא ולא יתיד אחרנין סתימין אינן אבל חמינן נו סמרי בראשית דאמר הכי גליפו אנליף סתימאה קדישא גו מעוי דחד סמירו דנקיד בנקודה דנעיק ההוא גליפו אנליף וסמיר ביה כמאן דגניז כלא תחות מפתחא תדא וההוא מפתחא גניז כלא בהיכלא תדא ואע"ג דכלא גניז בההוא היכלא עקרא דכלא בההוא מפתחא הוי ההוא מפתחא סגיר ופתח בההוא היכלא אית כיה גניזין סתימין סגיאין אלין על אלין בההוא היכלא אית אית תרעין עובד סתימו ואינן חמשיין אנליפי לארבע סמריין והוה ארבעין (ס"ו ותשע) חד תרעא לית ליה סמרא לא ידיע אי הוא לעילא אי הוא לתתא ובג"כ ההוא תרעא סתים גו

(ישעיה ו) היתפאר הגרזן על החוצב בו שבתא דמאן לאו דאומנא הוא כך בהאי ראשית ברא אלהים עלאה את השמים, שבתא דמאן דאלהים הוא

תוספתא בראשית ברא רמו לכת"ר חכמה אלהים רומז לבינה א"ת רומז לגדולה וגבורה חשמו"ם דא הוא ת"ת וא"ת רומז לנצ"ח הו"ד וסו"ד הארץ רומז למלכות

והארץ היתה תהו ובהו סופספתא דקמרי גו קולטוי דהוה בקדמיתא ולא אתקיימת היתה כבר ולבתר אתקיימת

בארבעין ותרין אתון אתגליף עלמא ואתקיימת וכלהו עטורא דשמא קדישא כד מצטרפין סלין אתון לעילא ונתתין לתתא מתערפין בעמרין בר' סטרי עלמא ויכול לאתקיימא ואלין אתקיימין בעוברוי דעלמא סופסרא דקילטא בהני שכתי כחותמא דגושפנאק עאלו ונפקו את ואת חברי עלמא עאלו גו חותמא ואצטרפו ואתקיים עלמא בקולפוי דחויא וברבא מתו ועאלו תחת נוקבי דעפרא אלף וחמש מאה אמין לכתר תחומא רבא הוה סליק בחשוכא וחשוכא חפי כלא עד דנפק נהורא ובקע בחשוכא ונפק ואתנהיר דכתיב (איוב יב) מגלה עמוקות מני השך ויוצא לאור צלמות מיה אתקלו בתקלא אלף וחמש מאה באצבען תרי נפשי גו תקיא פלגו מניחו לקיומא ופלגו דעאלו לתתא אלין סלקין ואלין נתתין כיון דסליקו בסליקו דידא קאים תיקלא בארמ מושר ולא סמא לימינא ולשמאלא הה"ר (ישעיה מ) מי מרד בשעלו מים וגוי' כלא הוה ביה בארעא סתים ולא אתגלויא ותילא ותקפא ומיא גלדין בגוה ולא נגידו ולא אתפשטו עד דאנהיר עלה נהורא דלעילא ונתורא מתאת בקולטוי ואשתריאו תילאה הה"ר ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור דא הוא אור קדמאה עלאה דהוה מקדמת דנא והכא נפקו כל חילין ותוקפין וארעא אתבסמא ואפיקת תילאה לכתר כיון דנהיר ונחית תוה אסתלק נהוריה מסיפוי עלמא עד סיפוי עלמא כד אסתכל בתיובי עלמא אתגניו ואתמסור ולא נפיק כלא כשבולוי סתומין דלא אתגלויין

והארץ היתה תהו ובהו וגוי' היתה דייקא סקדמת דנא תלגא גו מייא נפקא מנה זוחמא בההוא תילא דתלגא במייא ואקיש בת אשא תקיפא והוה בה פסולת ואתעידת ואתעבידת תת"ו ומאתר (נ"א מדורא) דזוחמא קינא דפסולת ובה"ו בדירו דאתבריר מנו פסולת ואתיישב בה השך רוא דאשא תקיפא וההוא השך תפי ע"ג ההוא תת"ו ע"ג ההוא פסולת ואתתקנת סניבת ורזח אלהים רות קודשא דנפיק מאלהים תיים ודא מרחפת על פני המים בתר דהאי רות נשיב אבריר דיקו חד מנו התוא פסולת כפיסא דזוחמא כד אבריר ואצניף ואצריף זמנא ותרין עד דאשתאר התוא זוחמא דלית ביה זוחמא כלל כד האי תתו אבריר ואצרוף נפק מניה רות גדולה וחוק מפרק תרים ומשכר סלעים תחוא דחמא אליהו אבריר בחו ואצריף ונפק מניה רעש דכתיב ואחר הרות רעש אבריר חשך ואכליל ברזא דילית רעש דכתיב ואחר הרעש אש אבריר דות ואכליל ברזא דילית קול דמסת דקח תהו אתר דלית ביה גזון ולא דיוקנא ולא אתכליל ברזא דיוקנא. השחא איתו בדיוקנא כד מסתכלן ביה לית לה דיוקנא כלל לכלא

ונפקו כחדא מתדבקא בסמרוי דא ברא כד אתנהיר ראשיתא דכ"א שמים נטלו לה ואותיבו לה באחרא דכתיב ואת הארץ ואת כללא דאתון דאינון את. כד אתהדרת ארעא למיתב באחרה ואתפרש מסמרוי דשמים הות תוהה ובוהה לאתדבקא בשמים כחדא בקדמיתא בגין דחמת לשמים נהירין והיא אתחשכת. עד דנהורא עלאה נפק עלה ואנהיר לה וחבת באחרה לאסתכלא בשמא אפין באפין וכדין אתתקנת ארעא ואתבסמת נפק נהורא בסטר ימינא וחשוכא בסטר שמאלא ואפריש לון לכתר בגין לאתכללא דא ברא הה"ד ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. ואי תימא הוה הבדלה ממש לא אלא יום אתי מסטרא דנהורא דאיהו ימינא ולילה מסטרא דאיהו שמאלא וכד נפקי כחדא אפריש לון והבדלה הוה מסמרוי לאסתכלא אפין באפין ולאחדבקא דא ברא למחוי כלא תד איהו אקרי יום וקרי ליה יום ואיתו קרי לילה כד"א ויקרא אלהים לאור יום וגוי' מהו ולתשך דא השך דאתיר ללילה דלית לה נהורא מגרמה (ס"א והיא אתקרי לילה דכתיב ולחשך קרא לילה בגין דאתיר בה חשך ולית לה נהורא מגרמה) ואע"ג דאתא מסטרא דאשא דאיהו חשך אבל חשך עד דאתנהיר מסטרא דיום יום נהיר לילה ולילה לא נהיר עד זמנא דכתיב (תהלים קל"ט) ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורת

רבי יוסי שאל ליה ואמר האי שיתא יומי בראשית דקא תנינן מאי אינון אמר ליה תיינו דכתיב (תהלים קד) ארזי לבנון אשר נטע כמה דאלין ארזין נפקין מן לבנון הכי נמי אינון שיתא יומין נפקין מן בראשית ואלין שיתא יומין עלאין קרא פריש לון דכתיב (ד"ה א' כ"ב) לך ה' הגדולה והגבורה וגוי' כי כל דא צדיק בשמים דא תפארת ובארץ דא כ"ו כתרגמו די אתיר בשמא ובארעא כלומר דיסורא דעלמא דאקרי כל איהו אתיר בתפארת דאקרי שמים ובארץ דאקרי כ"ו ועל דא בראשית ב' ראשית (היא חכמה דתרגום יונתן בראשית בתכמתא) בגין דאיתו תנינא לתושבנא ואקרי ראשית בגין דהאי כתרוא עלאה מבורא היא קדמאה ועל דלא עייל בתושבנא תנינא הוי ראשית בגין דא ב' ראשית ועוד כמה דחכמה עלאה איתו ראשית. חכמה תתאה ראשית נמי הויא ועל דא לית לאפרשא ב' מן ראשית בראשית מאמר קרינן ליה ותכי הוא ושיתא יומין נפקין מניה ואתכלילן ביה ואלין אקרין כגזונא דאלין אתרנין ברא אלהים הה"ר ונהר יוצא מעדן לחשקות את הגן מאי לחשקות את הגן לאשקאה ולקיימא ליה ולאסתכלא ביה בכל מה דאצטרין:

אלהים אלהים תיים דמשמע בראשית ברא אלהים ודאי על ידא דהתוא נתרא בגין לאפקא כלא ולאשקאה כלא את השמים. תבורא דכר ונוקבא כדקא תזי לכתר האי ביה אתברי עלמא לתתא. ביה יחיב תילא לכלא א"ת השמים דמשמע דשמים אפיקו את בחילא דרזא דאלהים תיים בתר דראשית אפיק ליה. כיון דהאי אפיק כלא וכלא אתיישב בדוכתיה כחד עוקא דא בתריותא אתעבידת ראשית. ובהאי ראשית אפיק נהודין עלאין ושרי נהורא ושרי מים ברא לנגרא לקבלא לתתא. ועל דא בראשית ודאי ברא אלהים ביה ביה עלמא תתתא ביה אפיק נהודין ביה יחיב תילא לכלא. ויחודא אמר על דא כתיב

אית לכושא לאתלבשא בר חאי (דאתתזו ביה וליתיה כלל ולא הוי) בה"ו לחאי אית ליה ציורא ודיוקני אבנין משקעין גו גליפא (נ"א קליפה) דתהו נפקי גו גליפא דמשקען תמן ומתמן משכי תועלתא לעלמא בציורא דלבושא משכי תועלתא מעילא לתתא וסלקא מתתא לעילא וע"ד נקיבן ומפולסין הני תליין באוירא לזמנין תליין תליין באוירא דסלקי מתמן לעילא לזמנין מטמרין כיומא דעיבא ומפיקי מוין מגו תתומא לאתזנא תה"ו מתמן דהא כיון דתרה ושמותא דקא (נ"א דלא) אתפשט תהו בעלמא חשך הוא אשא אוכמא תקוף בגוון אשא סומקא תקוף בחיזו, אשא ירוקא תקיף בציור אשא תורא גוון דכלול כלא חשך תקיף בכל אשין ודא אתקיף לתתו חשך הוא אשא ולא ואיתו אשא תשובא בר כד אתקיף לתתו ורזא דא (בראשית כז) ותכחין עיניו מראות ויקרא את עשו וגוי חשך פני רע דאסביר אנפין לרע וכדון אקרי חשך דשרי ליה לאתקפי ליה ורזא דא וחשך על פני תהום רי"ה הוא קול דשארי על בהו ואתקיף ליה ואנהוג ליה ככל מה דאצטרף ורזא דא (תהלים כט) קול ה' על המים וכן ורות אלהים מרתפת על פני המים אבנין משקען גו תהומי דנפקי מויו מנתון וע"ד אקרון פני המים רוח אנהוג ואתקיף לאינון פנים פני תהום דא כמה דאצטרף ליה ודא כמה דאצטרף ליה תה"ו עליה שריא שם שד"י, בה"ו עליה שריא שם צבאות חשך עליה שריא שם אלהים רוח עליה שריא שם ידו"ד רוח חזק ספרק חרים לא כרות ה' וגוי שמא דא רע תוי ביה דתא שד"י שלמא עליה ברזא דתהו ואחר הרוח רעש לא ברעש ה' דהא שם צבאות שלמא ב"י ברזא דבהו וע"ד אקרי כהו רעש דלאו איהו כלא רעש ואחר הרעש אש לא באש ה' דהא שמא דאלהים שלמא ביה מספרא דחשך ואחר חשך קול דמטא וקח הכא אשתכת שם ידו"ד ד' פרקין הכא דאינון פרקי גופא ואבנין ידיען ארבעה ואינון תריסר ותכא שמא גליפא דתריסר אתוון דאתמסר אליהו במערה :

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור מוכא איהו שירותא לאשכחא גביון חיק אתברי עלמא בפרש דעד הכא תהו בכלל ובתר אתהדר כלל למתויו כלל ופרש וכלל עד הכא תהו כלא תליא כאוידא מרזא דאין סוף, כיון דאתפשט תולא בהיכלא עלאת רזא דאלהים כתיב בית אמידה ויאמר אלהים דהא לעילא לא כתיב בית אמירה בפרש ואע"ג דבראשית מאמר הוא אבל לא כתיב בית ויאמר, דא ויאמר איתו קיימא למשאל ולמנדע ויאמר תילא דאתרם ארמותא בחשאי מרזא דאין סוף ברזא (נ"א ברישא) דמתשבה ויאמר אלהים, שרתא אוליד תהוא חיכלא ממה דאתעדיאת מורעא קדש ואוליד בחשאי ותהוא דאתוליד אשתמע לבר סאן דאוליד לית אוליד בחשאי דלא אשתמע כלל וכיון דנפק מניה סאן דנפק אתעביד קול דאשתמע לבר יהו אור כל מה דנפק ברזא דא נפק יהו על רזא דאבא ואמא דאיהו י"ה ולבתר אתהדר לנקודה קדמא למתויו שירותא לאתפשטא למ"ה אתרא, אור ויהי אור אור דכבד תות אור דא רזא סתימא אתפשטותא דאתפשט ואתבקע מרזא דסרתא ואוור עלאה סתימא בקע בקדמיותא ואפיק חד נקודה סתימא מרזא דילית, דהא אין סוף בקע סאוירא דילית וגלי חאי

נקודה י כיון דהאי י אתפשט מת דאשתאר אשתכת אור מההוא רזא דההוא אויר סתימא כד אשתכת מניה נקודה קדמא י אתגלי לבתר עליה מטי ולא מטי, כיון דאתפשט נפק ואיהו הוא אור דאשתאר מאויר והיינו אור דכבר היה והא קיימא נפק ואשתלק ואתגניז ואשתאר חד נקודה מניה למתויו מטי תדיר כאורה גניזו בהאי נקודה מטי ולא מטי נהיר ביה בארת נקודה קדמא דנפק מניה ובג"כ כלא אתיד דא נהיר נהיר בהאי ובהאי כד סליק כלא סלקין ואתאחדן ביה ואיהו מטי ואגניז בארת דאיו"ן סוף וכלא חד אתעביד ההוא נקודה דאור אור איהו ואתפשט ונתירו ביה שבע אתוון דאלפא ביתא ולא אקרישו ולתים הוו נפק חשך לבתר ונפקו ביה שבע אתוון אחרן דאלפא ביתא ולא אקרישו וקיימו לתים, נפק רקיע דאפריש מחלוקת דתרין סמרין ונפקו ביה תמניא אתוון אחרנין כדון כ"ב דלגו שבע אתוון דהאי סמרא ושבע אתוון דהאי סמרא ואתגליוכו כלתו כהתוא רקיע והוו קיימו לתים אקריש תהוא דקיע ואקרישו אתוון ואגליוכו ואתציורו בציוריהו ואגליף תמן אוריותא לאנתרא לכר יהו אור דהוא אל גדול רזא דנפיק מאויר קדמא ויהו רזא דחשך דאקרי אלהים אור דאתכליל שמאלא בימינא וכדון מרזא דאל תוי אלהים אתכליל וימנא בשמאלא ושמאלא בימינא, וירא אלהים את האור כי טוב דא עמודא דאמצעותא כי טוב אנהיר עילא ותתא וכל שאר סמרין ברזא ידו"ד שמא דאתיד לכל סמרין ויכיל אלהים וגוי אפריש מחלוקת למתויו כלא שלים, ויקרא אלהים וגוי, מהו ויקרא קרא וזמין לאפקא מתאי אור שלים דקיימא כאמצעותא חד נהירו דאיתו יסודא דעלמא דעליה קיימו עלמין ומתהוא אור שלים עמודא דאמצעותא אתפשט יסודא חי עלמין דאיהו יום מסמרא דימינא ולחשך קרא לילה קרא וזמין ואפיק מסמרא דחשך נוקבא סיתרא דשלמא בליליא ואקרי לילה רזא דאדנ"י אדון כל הארץ עאל וימנא בההוא עמודא שלים דכאמצעותא כליל ברזא דשמאלא וסליק לעילא עד נקודה קדמא ונמיל ואתיד תמן מלה (נ"א תילא) דתלת נקודין חל"ם שור"ק חיר"ק וזע קדש דהא לית וזעא דאודרע בר ברזא דא ואתתבר כלא בעמודא דאמצעותא ואפיק יסודא דעלמא ובגין כך אקרי כל דאתיד לכלא כנהירו דתיאובתא, שמאלא לתיב בתוקפא וארת בכלהו דרגין ארת ריחא ומתהוא לתיבו דאשא אפיק תהוא נוקבא סיתרא ותהוא לתיבו תהו חשך בגין דהוה מחשך ותרין סמרין אליון אפיקו תרין דרגין אליון חד דכר וכר נוקבא יסודא אתיד בעמודא דאמצעותא מתהוא תוספת נהורא דתהו ביה, דכיון דהתוא עמודא דאמצעותא אשתלים ועביד שלם לכל סמרין כדון אתוסף ביה נהירו מעילא ומכל סמרין בחרזה דכלא ביה, ומתהוא תוספת דחרזה נפיק יסודא דעלמין ואקרי מוסף וכתהוא נפקין כל תיולין לתתא ורוחנין ונשמתין קדושין ברזא ידו"ד צבאות א"ל אלהי הרוחות, לילה אדון כל הארץ מסמרא דשמאלא מתהוא חשך ובגין דההוא חשך תיאובתיה לאתכללא בימינא ותלש תוקפיה אתפשט מניה תאי לילה, כד שארי לאתפשטא תאי לילה עד לא אפתיים תהוא חשך עאל ואתכליל בימינא וימנא אתיד ליה ואשתאר בנרעו תאי לילה, וכמת דחשך תיאובתיה לאתכללא באור הכי

לילה תיאובתיה לאתכללא ביום השך גרע נהורו ובגין כך אפיק דרגא בגרעו ולא בנהירו השך לא נהיר אלא כד אתכליל באור לילה דנפק מניה לא נהיר אלא כד אתכליל ביום גרעו ולילה לא אשתלים אלא במוסף מה דאתוסף הכא גרע הכא במוסף הוה כיה רזא דנקודא עלאה ורזא דעמודא דאמצעותא בכל מסרין ובגין כך אתוסף ביה תרין אתון בלוליא גרעו בית אלין תרין כדון קרא כתיב ולא ויקרא וגרע מניה ו"ו וכתיב קרא לילה הכא רזא דשמא דשבעין ותרין אתון גלויא דכתרא עלאה :

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים, ו' יהודה אמר שבעה רקיעים אינון לעילא וכלהו קיימי בקדושתא עלאה ושמא קדישא בהו אשתכלל ודא רקיעא זרזא באמצעות מיא דא רקיע קיימא על גבי חיותא אחרנין זאיהו אפריש בין מיון עלאין למיון תתאין ומיון תתאין קראן לעלאין ומהאי רקיע שתאן לון דא הוא דמפריש בינייהו בגין דכלהו מייא ביה כלילן ולכתר נחית לון להני חיותא ושאיבין סתמן וחיוו דההוא רקיעא עלאה כחיוו דהאי קרה דמתקראא ומכנים בגויה כל אינון מיון כך ההוא עלאה דעליה כניש כל אינון מיון ואפריש בין מיון עלאין למיון תתאין והאי דאמרן יהי רקיע בתוך המים במציעות לאו הכי אלא יהי כתיב ההוא דהוי מניה במציעות מיא הוי ואיהו לעיל דקיימא על רישיה דחיותא א"ר יצחק אית קרומא במציעות מעוי דבר נש דאיהו פסיק מתתא לעילא ושאיב מעילא ויתב לתתא כגוונא דא רקיע איהו באמצעותא וקיימא על אינון חיותא דלתתא, ואיהו פריש בין מיון עלאין לתתאין. תא חזי אינון מיון אעדו ואולידו השוכא ועל רזא דא כתיב (שמות כו) והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קדש הקדשים, ו' אלעזר אמר את קדמה דאתון הוה שמיא על אנפוי דקיסרא דכוי ואתערפ מרע ומלעילא וסליק ונחית ומיא מתגלפי בגלופיהו ומתיישבן בדוכתיהו ואתכלילו חד בחד וכן אתון כללו כלילן דא בדא ומתערפן דא בדא עד דאתבני עליהו בניינא ויסודא, וכד אתבניאו כללו ואתערפו הוה מיון עלאין מתערבין במיון תתאין ואפיקו ביתא דעלמא (ועל דא אפיקו תרין נהורין חד דאקרי ארץ ונהורא דאקרי שמים ועל דא ב' אתחזי ברישא ומיון סלקין ונחתין עד דהאי רקיע הוה ואפריש לון ומחלוקת הוה בשני דביה אתברי גיהנם דאיהו נורא דלוק כד"א (דברים ד) אש אוכלת הוא זומין לאשראה על רישיהו דחייבא א"ר יהודה מתכא כל מחלוקת דאיהו לשם שמים סופה להתקיים דהא הכא מחלוקת דאיהו לשם שמים הוה ושמים בהאי אתקיים לבתר דא דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים וגוי, בקספירא דעיליתא בקספיהו שכיח ואתקיימו, דהא תנינן כתיב (שמות כו) ותבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים דייקא דהא איהו רקיע דמפרש בגו באמצעותא תא חזי כתיב לבתר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ויהוה השמים כמש אל מקום אחד לאתר דאקרי אתר ואיהו ים תתאה דהא איהו אשלים לאחד ובלא איהו לא אקרי אחד ומשמע דכתיב יקוו דביה מתכנשין כללו מיא כד"א (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל

הים וגוי, ו' יימא אמר אל מקום אחד דא איהו אתר דכתיב ביה (ישעיה נד) וברית שלומי לא תמוט דהא איהו נמל כלא ושדי בימא וביה אתתקנת ארעא דכתיב ותראת היבשה דא תוא ארץ כד"א ויקרא אלהים ליבשה ארץ אמאי אקרי יבשה א"ר יצחק תייבו דכריב (דברים מז) לחם עוני לחם עני כתיב ובגין דאיהו לחם עני אקרי יבשה ושאיב בגויה כל מימין דעלמא, ואיהו יבשה הוי עד דאתר דא אמלי לה וכדין נגדין מיא אורה דאינון מקורות ולסקוה המים קרא ימים דא הוא בית כנישות מיון דלעילא דתמן מתכנשין כל מיא ומתמן נגדין ונפקין א"ר חייא סקוה המים דא צדיק דכד סמא למקוה המים כתיב וירא אלהים כי טוב וכתוב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב (וכן אור קדמאה טוב אקרי וכן כללו כתיב בהו כי טוב בר יוסא תניינא דלא כתיב ביה כי טוב) ו' יוסי אמר ישראל סקוה מיהו דכתיב (ירמיה יז) סקוה ישראל ה' ו' חייא אמר דא צדיק היינו דכתיב קרא ימים בגין דנחליון ומכועין ונהרין כללו נפול לון ואיהו מקורא דכלא ואיהו נפול כלא בגוני כך ימים ועל דא וירא אלהים כי טוב וכתוב אמרו צדיק כי טוב ובגין דאתרשים איהו אפריש בין יוסא קדמאה לתליתאה ולא אתמר כי טוב בגויהו דהא ביומא תליתאה עבדת ארעא איבין מחולא דהאי צדיק דכתיב ויאמר אלהים תרשא הארץ רשא עשב בוריע זרע עץ פרי מאי עץ פרי דא עץ הדעת טוב ורע דאיהו עביד איבין ופירין, עושה פרי דא צדיק יסוד דעלמא למינו דכל בני נשא דאית לון רותא קדישא דאיהו איבא דההוא אילנא רשים בהו רשימא למינו ומאי איהו ברית קדש ברית שלום ובני מתיםבנותא למינו למינו עאלין ולא מתפרשן מניה וצדיק עושה פרי הוא ותהוא אילנא אתעברת ואפיקת תהוא פרי למינו, למינו דההוא עושה פרי דיהו כותיה זכאה תולקית מאן דדמי לאמיה ולאבוי וע"כ רשימא קדישא ביומא תמינאה בגין דידמי לאמיה (בגין דהיא דרגא תמינאה והתיא נפשא דפרה מינה אצמריכות לאתחזא קמת לתמני יומין) וכדין אתפרעת ואתגלויי רשימא קדישא בגין דידמי לאבוי ועל דא עץ פרי דא אסא עושה פרי דא ברית קדש אבוי למינו דידמי ליה ואתרשים בית, אשר זרעו בו על הארץ זרעו בו זרעו בו מיבעי ליה מאי זרעו בו אלא זרע וא"ו בו על הארץ הכי הוא ודאי דהא תהוא זרעא אשדי על ארעא זכאה תולקיתון דישאל דאינון קדישין ודמיון לקדישין וע"ד ודאי כתיב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים כלם צדיקים ודאי דהא מתני נפקו ולהני דמיון זכאין אינון בעלמא דין ובעמא דאתי : ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגוי, הכא בפרש רזא לאפרשא בין מיון עלאין לתתאין ברזא דשמאלא (כ"א ואתברי) הכא מחלוקת ברזא דשמאלא דעך הכא רזא דימינא הוא והכא איהו רזא דשמאלא ובגין כך אסגיאו מחלוקת בין דא לימינא, ימינא איהו שלימא דכלא ובגין כך בימינא כתיב כלא דהא ביה תלויא כל שלימו כד אתער שמאלא אתער מחלוקת, ובתהוא מחלוקת אתתקף אשא דרוגוא ונפק מניה מתהוא מחלוקת גיהנם וגיהנם בשמאלא אתער ואתדבק יהי רקיע אתפשט פשיטו סן גו מייא לאשתלמא שמא דא א"ל.

ולאחללא בתהוא פשיטו דא בדא, ואתפשט מא' איהם הו"ם
 אלין אתפשטו ואתהפכו למהוי מיין תתאין יכ"ה הווא פשיטו
 דאתפשט בשני מיין עלאין הו"ם זה הים גדול הו"ם מיין
 עלאין הפוכא דאלין אתוון יכ"ה מיין תתאין כיון דאתתקנו
 אתעבידו כלא כללא חדא ואתפשט שטא דא בכמה דוכתי מיין
 עלאין דכורין ומיין תתאין נוקבי בקדמיתא הווא פים במים
 עד דאתפרשו לאשתמודעא מיין עלאין ותתאין דא אלקים
 (נ"א מיין עלאין) ודא ארנ"י (נ"א מיין תתאין) ודא ה'
 עלאה ותי תתאה מה כתיב ויעש אלקים את הרקיע אתכשומתא
 דא נפל שטא דא אלקים מיין עלאין ומיין תתאין ארנ"י ועם
 כל דא כיון דאשתליטו מיין דכורין במיין נוקבין שטא
 דאלקים אתפשט בכלא ואע"ג דאפריש בין מיין עלאין לתתאין
 מחלוקת לא אתבטל עד יום הליאתי ואסכים מחלוקת ואתישב
 כלא בדוכתייה כדקא יאות ובגין מחלוקת דא אע"פ דאיהו
 קיומא דעלמא לא כתיב כי פוב בשני דלא אשתלים עובדא
 מיין עלאין ומיין תתאין הווא כחדא ולא הווא תולדין בעלמא
 עד דאתפרשו ואשתמודעו ובגין כך עבדו תולדין ועם כל דא
 אע"ג דהבדלה הווא בשני ומחלוקת ביה הווא יום תליאתי אסכים
 בכלא הווא שטא דאיגלף בגלופוי הווא (ס"א יהו"ה) לאסתכמא
 מיין עלאין ומיין תתאין ה' עלאה ה' תתאה ו ביניהו
 לאשלמא בתרין סטרין וסימנא דא מי הירדן מיין עלאין קמו
 נד אחד מיין תתאין נתהו לימא וישראל אזלי באמצעותא,
 חמש רקיעין כתיבי הכא ותי העולמים אזיל בהו ואנהוג בהו
 וכלהו כלילן דא בדא אלמלא האו כחלוקת דאתכבם ע"י
 דאמצעותא לא אתכלילו ולא אשתיריו (נ"י, אטיישרו) דא
 בדא חמש מאה שנין אינון דאיגנא דחיי דביק בהו למעבד
 איבין ותולדין לעלמא וכל מיטוי דבראשית דנגידן ואתמשכן
 מבראשית אתפלגו תחותיו על ידיה ודוד מלכא נקים כלא
 ואיהו פליג לבתר דכתיב (שמואל ב' ו) ויהלך לכל העם לכל
 הסון וגוי, וכתיב (תהלים קד) תתן להם ילקוטון וכתיב
 (משלי דא) ותקם בעוד לילה ותתן סוף וגו בשעתא דאתער
 מחלוקת בתוקפא דשטמלא אסגי ואתקף הורפילא דסיפסא ונפקו
 מתמן מסירין ואקרישו מיד בלא לחותא כלל הווא דכר ונוקבא
 ומנתון אתפרשו זיינון בישין לזנייהו והכא תקיפין חד
 אפע"ה וחד נח"ש ותרווייהו חד אפקה אוליד לשבעה שנין
 בחבורא חדא אתהדר כלא לשבע שנין דנחש הכא איהו רזא
 דגיהנם דאקרי בוי שמחן יצה"ר בוי שמחן אקרי ובכמה דרגין
 אתפשט סמאכו מהכא לעלמא וכלא מרזא דשטמלא סב ובזיש
 ואיהו ישובא דעלמא הכא שטא גליפא דתמני סרי אתוון סמנא
 על גשמי רצון נדבה וברכה ישובא דעלמא (ר"ת יהו"ה)
 ויאמר אלהים יקוץ הימים וגוי בארע קו למהוי בארע
 מישר דחא מרזא דהווא נקודא קדמא נפיק כלא בסתימו עד
 דמיו ואתכשמי להיכלא עלאת, ומתמן נפיק בקו מישר לשאר
 דרגין עד דמיו לתהוא אתר חד דכנשי כלא בכלל דכר ונוקבא
 ומאן איהו ה' עלמין המים דנפיק מלעיל מאת ה' עלאה
 מתחת השמים וי זעירא וע"ד ו"ו חד שמים וחד מתחת השמים.
 כדון ותראה היבשה חד ה' תתאה, דא אתגלי וכל שאר אתכסי
 ומנו האי בתראה אשתמע בסוכלתנו הווא דאתכסי אל מקום

אחד בגין דהכא הווא קשורא דיתודא דעלמא עלאה ירוד אחד
 ושמו אחד תרין יהודין חד דעלמא דעלאה לאתיחדא בדרגוי
 וחד דעלמא תתאה לאתיחדא בדרגוי קשורא
 דיתודא דעלמא עלאה עד הכא איהו חי עלמין תמן
 אתכסום ואתקשר עממא עלאה ביהודא דיליה ובגין כך אקרי
 מקום אחד כל דרגין וכל שויפין מתכשין תמן והווא כהה
 ביה חד בלי פרודא כלל ולית דרגא דאתיחדן תמן ביתודא
 חד אלא האי וביה אתכשין כללה בארע סתום בתיאובתא חד
 עד הכא בדרגא דא אתיחד עלמא דאתגלייא בעלמא דאתכסיא
 עלמא דאתגלייא אתיחד אוף הכי לתתא ועלמא דאתגלייא
 איהו עלמא דתתא דאתיחדא יחודא תתאה לפום יחודא
 דאתיחד יחודא דלעילא וי אלקינו וי גונון סתימין דלא
 אתהון ואתקשרן אל מקום אחד יחודא חדא בעלאה גונון
 בקשת לתתא לאתיחדא בהו חוור סוסק וירוק כגונון
 דסתימין ואינון יחודא אחרא רזא ושמו אחד בשכמל"ו יחודא
 דלתתא יחודא עלאה (דברים ו) שמע ישראל יוד" אלקינו
 יוד" אחד דא לקביל דא יקונו סוידו דקו ומשחתא הכא
 שית תיבין והכא שית תיבין משחתא בוצינא דקרדינותא
 דכתיב (ישעיה ס) מי מרד בשעלו מים ודא איהו יקונו המים
 הכי שעורא דיוצר עלמין יוד" ה"א וא"ו ה"א קדוש קדוש
 קדוש דא איהו יקונו המים וי צבאות דא איהו אל מקום אחד
 ברזא דשטא דא מלא כל הארץ כבודו דא ותראה היבשה רזא
 גליפא שטא דיתודא כוז"ו בכוכס"ז כוז"ו תרשא הארץ
 דשא עשב וגוי השתא אפיקת חילא באינון מיין דאתכנשו
 לאתר חד ונגדין בגויה גו סמירו סתימא ונפקין בגויה
 סמירין עלאין וחיילין קדישין די כל אינון בני מהימנותא
 מתקנן לון בתקונא דמהימנותא בההיא פולחנא דסריהון
 עשב מזרוע זרע עשב דאינון זרעין זרעא על עלמא נפקא
 דיוקנא דאדם דלעיל כל דיוקנן כדון כתיב עץ פרי עושה
 פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ לא אפיק זרעא אלא
 לתועלתא על הארץ אשר זרעו בה דיקא מכאן דלית רשו
 לבר נש לאפקא זרעא מניה לכמלא עץ פרי עושה פרי דרגא
 על דרגא דכר ונוקבא כמה דעץ פרי אפיק חילא דעץ עושה
 פרי, אוף הכי אפיק איהו ומאן איהו אליון אינון כרובים
 עץ פרי עושה פרי דיוקנא דכר ונוקבא ודמות פניהם פני
 אדם אליון לאו אינון כאינון כרובים אליון אפי רבדכן בדיוקנ.
 תתימא כרובים אפי זוטרי כרובין: ביומא דא כתיב כי טוב
 כי טוב תרין זימני בגין דיומא דא אחיד לתרין סטרין ואפריש
 מחלוקת אמר להאי סטרא כי טוב ולחאי סטרא כי טוב ואסכים
 ביניהו ובגין כך אית ביה תרין זימנין ויאמר ויאמר הכא
 רזא דשטא דארבע אתוון גליפא סתקא סליק לתריסר אתוון
 דארבע דיוקנן דארבע סטרין רשים על כורסיא קדישא
 ויאמר אלהים יהי מאורות וגוי, מארת חדא דאתברי אסכרא
 לרבי, דבתר דאתגניז נהירו אור קדמא אתברי קליפה למוחא
 וההיא קליפה אתפשט ונפיק קליפה אתרא וכלא אצטריך קב"ה
 למברי בעלמא ולא תקנא עלמא בהו וכלא מוחא לנו וכיה
 קליפין חפיא למוחא וכל עלמא כהאי גוונא עילא ותתא מריש
 רזא דנקודה עלאה עד סופא דכל דרגין כללה איהו דא לבושא

דכורסויא אתתקנו אתוון ואתוישרו על דוכתייהו ועם כל דא עד יום שתיתאה דאתתקן דיוקנא דאדם תקונא כדקא אוח לא אתוישב בדוכתיה וכדין אתתקן כורסויא עלאה וכורסויא תתאה. ועלמין כלוהו אתוישבו בדוכתייהו ואתוון כלוהו אתתקן על גלגלוי בפשיטו דמופסירא דקוסרא ויוסא רביעאה איתו יוסא מאים מכונים כד"א (תחלים קיח) אבן מאכו הבונים. תת"ד (שיר א) בני אמי נהרו בי דחא נהורא דא אועירת גרמא ונהירו דילה וקליפין אתקנו על דוכתייהו כל אינון נהורין דנתרן כלוהו תליין בהאי רקיע השמים לאתקנא בהו כורסויא דרוד :

ויאמר אלהים נעשה אדם פתח רבי שמעון ואמר למלכא דהוח ליה כמה בניינין למבני ותות ליה אומנא וההוא אומנא לא הוח עבד מדעם אלא מרשו דמלכא. כד"א (משלי ח) ואחיה אצלו אמון מלכא ודאי איהו חכמה עלאת לעילא. ועמודא דאמציעתא מלכא לתתא אלדים אומנא לעילא ודא אימא עלאת. אלדים אומנא לתתא ודא שכינתא לתתא ואתתא ליה לה רשו למעבד מדעם בלא רשו בעלה וכל בניינין דהוה בארע אצילותא תוה אמר אב"א באסירא לגבי אמ"א יהא כדין וכדין ומיד הוח כד"א ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. ויאמר הוח אמר לאלדים יהי אור מארי דביינא איתו אומר ואומנא עביד מיד והכי כל בניינין בארע אצילותא הוח אמר יהי רקיע יהי סארע. וכלא אתעביד מיד כד פסא לעלנא דפרודא אמר אומנא למארי בנינא נעשה אדם בעלמנו דמונתנו. בעלמנו ההוא אור כדמותנו ההוא השך דאיהו לבושע לאור כגונא דגונא דאיתו לבושא לנשמנא תת"ד (איוב י) עור ובשר תלבישני: ר"ש קם ואמר מסתכל הוינא דכר בעי קב"ה למברי אדם אוועזעו כל עלאין ותתאין ויוסא שתיתאה הוח מליק בדריגוי עד דסלקא רעותא עלאה ונחר שירותא דכל נהורין ופתח תרעיה דמורת. דחא מתמן נהורא נפיק ודרום אחסי תוקפא דנהורא דירית מרישא ואתתקף במורת. מורת אתקיף לצפון וצפון אתער והתפשט וקרי בחיל סגי למערב למערב ולאשתתפא בחזית כדין מערב סלקא בצפון ואתקשר בית. לבתר דרום אתיא ואחיד במערב וסחרין ליה דרום וצפון דאילין גריי גנתא. כדין מורת קריי במערב ומערב שריא כדורא ובעתא מכלתו ואמר נעשה אדם בעלמנו כדמותנו ולחוי כגונא דא בארבע ספרין ועילא ותתא. ומורת אתדבק במערב ואפיק ליה. ועל דא תנינן אדם מאתר דבית המקדש נפק תו נעשה אדם. קב"ה אמר לאלין תתאי דתאי סספרא דלעילא רוא דשטא דא דמליק אדם. אדם פרוא סתימא עלאת. אדם רוא דאתוון דחא אדם כליל לעילא וכליל לתתא אדם אחד לעילא לעילא. ם סתימא דאיתו ם מלרבת המשרת. ד תתאה דסתימא במערב ודא כללא דלעילא ותתא. אתתקן לעילא אתתקן לתתא. אלין אתוון כד נחתו לתתא כלוהו כחורא באשלמותיה אשתכח דבר ונוקבא. ונוקבא בספרוי אתדבקת עד דאפיל עלויה שנתא ורסיך ותוה רמי באתר דבי מקדשא לתתא. ונסר ליה קב"ה ותקין לה כמה דמתקנין לכלה. ואעלה ליה. דחא תוא דכתיב ויקח אתה מצלעותיו ויסגור בשר חתבת. ויקח אתה דייקא. בספרין קרמאי אשתכח דא לילית קרמיתא דחות עמיה ואתעברת

לדא ודא לגו מן דא עד דאשתכח דחוי קליפה לחאי וחאי לחאי נקודא קדמאה הוא נהירו פנימאה דלית ליה שעורא למנדע זכיוו ודקיכו ונקיו דליות עד דאתפשט פשיטו ותתוא פשיטו דהחוי נקודא אתעביד חר היכלא לאהלכשא ההיא נקודא נהירו ולא ידוע לסגיא זכוכא דלית. היכלא דאיתו לבושא להחוי נקודא סתימא איתו נהירו דלית ליה שעורא ועם כל דא לאו דקיק וזכוכך איתו כתימא נקודא קדמאה סמיר וגניז תתוא היכלא אתפשט פשיטו אור קדמאה והחוי פשיטו איתו לבושא לתתוא היכלא דקיק וזכוכך פנימאה יהיר. מכאן ולחלאה אתפשט דא ברא ואתלכש דא ברא עד דאשכח דא לבושא לדא ודא לדא דא סוה ודא קליפה ואע"ג דדא לבושא אתעביד איתו מוהא לדרגא אחרא וכלא כגונא דא אתעביד חכא לתתא עד כי בעלם דא איתו בר נש בהאי עלמא מוהא וקליפא רוחא וגופא וכלא איתו תקונא דעלמא כד הות סיחרא בשמשא בדבקותא דחא הוח סיתרח בנהירו כיון דאתפרשא מן שמשא ואתפקדה על הילהא אועיר גרמא אועירת נהורא ואתברון קליפין על קליפין לגניזו דמותא וכולא תקונא דמותא וע"ד ימי סארע חסר וכל דא לתקונא דעלמא. ודא הוח דכתיב להאיר על הארץ. ויעש אלדים את שני המאורות הגדולים ויעש רבוייא והקונא דכלא כדקא יאות. את שני המאורות הגדולים בקדמיתא בחבורא דחא רוא דא שטא שלים כחרא ידו"ד אלהים אע"ג ולא איתו באתגליא אלא בארע סתימ. הגדולים דאתבריוא (נ"א דאתבריוא) בשטא דא כדא לאתקרי בהו שטא דכלא מצפץ מצפץ אליון שמתן עלאין דתליסר מכילן דרחמי הגדולים אליון אתבריוא וסלקין לעילא בגין דאינון עלאין סרוא עלאה וסלקין לתועלתא דעלמא לאתקויסא בהון עלמין. כגונא דא שני המאורות תרוייהו כחרא סליכו ברבותא דחא לא אתוישב סיחרא לגבי שמשא דא אכסיף סממי דא. סיתרא אמרה איכה תרעה שמשא אמרה איכה תרביץ בצהרים. שרגא זעירא אכדין צהיר בצהרים שלמא אחיה כעוטיה אכדין בכסופא. כדין אועירת גרמא למחוי רישא לתתאי דכתיב צאי לך בעקבי גשמן אל הקב"ה זילי ואועירי גרמך. ומתמן ליה לה נהורא בר שמשא דבקדמיותא תו יתבו כחרא בשקולא לבתר אועירת גרמא בכל אינון דרגין דילת. אע"ג דאיתו רישא עלייתו דחא ליה אתתא ברבוייא בר בעלה כחרא את המאור הגדול ידו"ד ואת המאור הקטן אלדי"ם. סוף כל דרגין סופא דמחשבת. בקדמיתא אתרשים איתו לעיל באתוון דשטא קדישא את רביעאה דלית. ולבתר אועירת גרמא לאתקרי בשטא דאלדים. ועם כל דא סלקא לכל ספרין לעילא באת ח' בחבורא דאתוון דשטא קדישא. לבתר אתפשטו דרגין סספרא דא וסספרא דא. דרגין דאתפשטו סספרא דלעיל אקרון ממללת תיום. דרגין דאפשטון סספרא ולתתא אקרון ממללת הלילת. ואת חכוכבים שאר תילין ומשריין דלית לון תושבנא. דכלתו תליין בהחוי רקיע השמים תי העולמים. דכתיב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ. דא ארץ עלאה לתתא כדוגמא דא ח' העולמים ולא להאיר על הארץ דא ארץ תתאה כדוגמא לעיל. מלכותא דדוד אתתקן ביוסא דא. ברנלא וסמכא רביעאה

עלאין ואינן אקרן ארוי לננון מאן אינן ארוי לננון. אינן שית יומין עלאין ששת ימי בראשית דקאמרן ארוי לננון אשר נמע נפיעות ודאי דאתקיימו לבתר מכאן ולהלאה סמ"ך. מאי היא ויסגור בשר תחנתה בספרוי הוה והוה דא בספרוי דדא ודאי עקרן קב"ה ושחיל לון באתר אהרא ואתהדרו אנפין באנפין לקיומא בגוונא דא סמיכן עלמין עקרן קב"ה ושחיל לון באתר אהרא ואתקיימו בקיומא שלים ואמר ר' אבא מנל דאדם וחווה נפיעין הוו דכתיב (ישעיהו ט) נצר מפעי טעשה ידי להחפאר טעשת ידי דיוקא דלא אשתדלו בהון בריון אחרנין.

ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם וגו' א"ר שמעון כתיב ה' אלהים שם מלא לאתקנא לה בכלא ועל דא אתקריאת חכמה ואתקריאת בינה בגין דהוה בשם מלא ה' אלהים בכלא בשלימו בתרי שמהן את הצלע דא אספקלריאת דלא נהרא כד"א (תהלים לח) ובצלעי שמהו ונאספו אשר לקח מן האדם בגין דהא מתורה שבכתב נפקת. לאשה לאתקשרא בשלהובא דסטר שמאלא דהא אוריותא מספרא דגבורה אתיהיבת. לאשה למתוי אש ה קטור כדא ויביאה אל האדם בגין דלא בעיא לאשתכתה בלחודהא אלא לאתכללא ולאשתכרא בהודה שבכתב כיון דאתחברת בהדיה הוא יזון לה ויחקן לה ויתן לה מה דאצמריך היינו דכתיב ואת הארץ והא אוקימנא. מכאן אוליפנא מאן דאנסיב ברתיה עד לא תיעול לבעלה אבוא ואמת מתקנין לה ויהבין לה כל מה דאצמריך כיון דאתחברת בבעלה הוא יזון לה והוא יתן לה מה דבעיא. תא חזי בקדמיתא כתיב ויבן ה' אלהים את הצלע דאבא ואמא אתקינו לה (בכ"ד קשומין ויבאה בגימט כ"ד) ולבחר ויביאה אל האדם (ועאלא ליה בחמש קלין ירמיה כה) קול ששון וקול שמחה קול תתן וקול כלה קול מצהלות חתנים) לאתקשרא כלא כדא ולאשתכרא חד בחד והוא יהיב לה מה דאצמריך

ויכל אלהים ביום השביעי דא תורה שבע"פ דאיהו יום ז' וביה אשתכלל עלמא דאיהו קיומא דכלא מלאכתו אשר עשה ולא כל מלאכתו דהא תורה שבכתב אפיק כלא בתוקפא דכתב דנפיק מחכמתא. תלת זמנין תבא ביום השביעי ויכל אלהים ביום השביעי וישבות ביום השביעי ויבחר אלהים את יום השביעי הא תלת. ויכל אלהים ביום השביעי דא תורה שבע"פ. דעם יום השביעי דא אשתכלל עלמא כדא אמרן וישבות ביום השביעי דא יסודא דעלמא בספרא דרב ויבא פבא דא ויבלא. ועל כך כתיב הכא מכל מלאכתו דכלא נפיק פבית. ואנן דא יסודא דקאמרן דהא נייחא ביה הוה יתיר ככלא ויבחר אלהים את יום השביעי. דא כהן גזר דמברך לכלא והוה נפול ברישא דתנן כהן נוטל בראש וברכאן ביה שריין לברכא ואקרי שביעי רבי יוסא מבא אמר הני תרי ביסודא דעלמא איהו וחד בעמודא דאמצעיאת ויקדש אותו. למאן דהתווא אתר דא קיימא ביה שריא כד"א (שמואל ב' פ.) והראני אותו ואת נהו ובהאי אתר שריין כל קדושין לעילא (ד"א דלעילא) ונפסי מניה לבנסת ישראל למיבה לה תפנוקא וע"ד ויקדש אותו והוה אות קיימא כי בו שבת. ביה נייחא דכלא (ד"א ביה נייחא דעלאין ותתאין ביה שעתא

מניה ולא הוה לקבליה עזר כמה דכתיב ולאדם לא מצא עזר כנגדו. מאי עזר סמך עד התיא שעתא דכתיב לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו ת"ח אדם בתראה דכלא הוה. דהכי אתהווי למיחי על עלמא שלים.

תו אמר ר' שמעון כתיב וכל שוה השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המסיר ה' אלהים על הארץ וגו' וכל שוה השדה אליו איננו רבוכין לנפיעו לבתר והוה ועירין תא חזי אדם וחווה דא בספרא דדא אתבריוא מ"ט לא אתבריוא אנפין באנפין. בגין דכתיב כי לא המסיר ה' אלהים על הארץ וזוונא לא אשתבת בתקוניה כדא יאומ. וכד אתתקן האי דלתתא ואתהדרו אנפין באנפין כדיון אשתבת לעילא מנל מן המסכן דכתיב (שמות ט) הוקם המסכן בגין דמסכן אהרא אתקם עמית. נעד לא אתקם לתתא לא אתקם לעילא אוף הכא כד אתתקן לתתא אתתקן לעילא ובגין דעד כען לא אתתקן לעילא לא אתבריוא אנפין באנפין וקרא אוכה דכתיב כי לא המסיר ה' אלהים על הארץ ובגיני כך ואדם אין דלא הוה בתקוניה וכד אשתלימת תוה אשתלים אדם וקדם לכן לא אשתלים ורזא דעד כאן לא אית את סמ"ך בפרשתא (והא דהרי זמני כתיב לעיל הוה הסוכב עי' בכ"ר פ' י"ז) דהא דא כדא סמיך עולם דא תהא כד אתתקן ואתהדרו אנפין באנפין ואתתקנו אשתבת סמך לעילא דהא מקדמת דנא לא הוה עובדא בתקונא (נ"א עולם בתקוניה) בגין דלא המסיר ה' אלהים על הארץ ודא באד תליא מה כתיב בתרית ואד יעלה מן הארץ דא תקונא דלתתא לבתר והשקה את כל פני האדמה ואד יעלה מן הארץ דא תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא ד"א סמי מעמא לא המסיר בגין ד"א אשתבת תקונא דיעלה מן הארץ ועל דא מן ארעא תהא אתער עובדא לעילא. תא חזי תננא סליק מן ארעא בקדמיתא ועננא אתער וכלא אתתבר לבתר דא כדא כזונא דא תננא דקרנא אתער מתתא ועכד שלימו לעילא ואתתבר כלא דא כדא ואשתלימו כזונא דא לעילא אתערותא שרי מתתא ולבחר אשתלים כלא, ואלמלא דכנסת ישראל שריא באתערותא בקדמיתא לא אתער לקבלה תוהא דלעילא ובתיאובתא דלתתא אשתלים לעילא. רבי אבא אמר אסאי כתיב ועץ התיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע עץ התיים הא תנינן דמחלך חמש מאה שנין הוה. וכל סימוי דבראשית מתפלגין תחותוי עץ התיים במציעות דגנתא ממש והוא נפיל כל סימוי דבראשית ומתפלגין תחותוי, דהא תוהא נהר דנגיד ונפיק הא שריא על התיא גנתא ועייל בית. ומתמן מתפלגין מיא לכמה ספרין ונפיל לתא התיא גנתא ולבתר נפסי מנה ומתפלגין לכמה נחלין ונפיל כלא כד"א (תהלים ק"ד) ישקו כל חיתו שרי כמה דנפיקין מתוואו עלמא עלאה ואשקו לאינן שורין עלאין דאפרסמונא דכיא לבתר עד פסאן לעץ התיים מתפלגין תחותוי בכל ספר כפום ארחוי ועץ הדעת טוב ורע. אסאי אקרי הכי דהא עץ דא לאו איהו באמצעיאתא אבל עץ הדעת טוב ורע סאי הוה. אלא בגין דינקא מתרין ספרין וידע לון כסאן דיניק מתקא ומריא. ובגין דינקא מתרין ספרין וידע לון ושריא כגווייהו אקרי הכי טוב ורע וכל אינן נפיעין שריין עליותו וביה אתידן נפיעין אחרנין

מזלת בנין ונת ותיבה נפקו מנייהו תלתא כגוונא דתלתא עלאין ואלין אינון דנפקו מגו תיבותא שם וחס ויפת שם דבמסר ימינא חס דבמסר שמאלא יפת ארגוונא דכליל לון וחס הוא אבי כנען וזהמא דדהבא תחות קסמיפין אתערותא דרוחא כסאבא דנחש קדמאה ובגין כך רשים ואמר וחס הוא אבי כנען דאיייהו לווסין על עלמא. ההוא כנען דאחלטיא ההוא כנען דאחשיך אנפי בריון ובג"כ לא נפק כגו כללא דכלהו אלא דא דכתיב וחס הוא אבי כנען ההוא דאחשיך עלמא

לך

לך לך מארצך וממולדתך וגו' ר' יוסי פתח (תהלים כד) כה ידידות משכנותיך יי צבאות כמה אית לון לבני נשא לאסחכלא בפולחנא דקודשא בריך הוא דהא כל בני נשא לא ידעו ולא מסתכלי על מה קאים עלמא ואינון על מה קיימין דכד ברא קודשא בריך הוא עלמא עבד שמוא מאש וממים מתערבין כהדא ולא הוו גלדי ולבחר אנלידו וקיימו ברוחא עלאה ומחמן שתיל עלמא לקיימא על סמכין ואינון סמכין לא קיימין אלא בההוא רוחא ובשעתא דההוא רוחא אסתלק כלהו מרפפין וזעין ועלמא ארתת תה"ד (איוב ט) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון וכלא קאים על אורייתא דכד ישראל משתלוי באורייתא מתקיים עלמא ואינון קיימין וסמכין קיימין באתרייהו בקיומא שלים תא הזי בשעתא דאתער פלגות ליליא וקודשא בריך הוא עאל לגנתא דעדן לאשחשעא עם צדיקיא כלהו אלנין דבגנתא דעדן מזמין ומשבתן קמיה דכתיב (ד"ה א' פז) אז ירגננו עצי תיער מלפני ה' וגו' וכרוזא קרי בתיל ואמר לכוון אמרין קדישין עליונין מאן מנכוון דעילי רוחא באודנוי למשמע ועינוי פקתינ למחמי ולבינה פתוח למינדע שעתא דרוחא דכל רותין ארים בסימו דנשמתא ומחמן נפיק קלא דקליא הילין אתבדר לארבע ספרי עלמא חד סליק למטר חד (פי' כתר עליון הנקרא רוחא דכל רותין כשבא להרים מתיקת הנשמה ממקום הבינה) חד נתיב לההוא ספר (פי' הנפש אתבדק ברות) חד עייל בין תרין (פי' הרוח יורד למטה להתחבר עם הנפש). תרין מתערין (מתערמין) בתלת (פי' הנשמה השוכנת בין רוח לנפש). תלת עיילי בתד (פי' שאז הרוח והנפש מתערין בנשמה) חד אפיק גוונין (פי' נפש רוח ונשמה כולם נכנסים בבינה אז הבינה מוציא ניצוצות) שית מנהון למטר חד ושית מנהון נתיב לההוא ספר (פי' אותן שש ניצוצות הראשונות סובבות למקום התפארת עולם הבנין שש צעות ושש ניצוצות יורדות למדת מלכות. ר"ל שבע היכלות ממקום שהן באות) שית עיילי בתריסר (פי' אותן שש שהן בז' ספירות עולם הבנין עוליים לשם של י"ב הוויית) תריסר מתערין בעשרין ותרין (פי' אותן י"ב הוויית עוליים למקום הבינה מקום מקור כ"ב אותיות) שית כלילן בעשרה (פי' הוי ניצוצות שבמלכות ר"ל שבעה היכלות כלילן ביו"ד ספירות) עשרה קאים בתד (פי' העשר ספירות עומדין בתד נקודה עלאת. וכלל המאמר להודיענו

(ד"א אתייה) לנייהא. אשר ברא אלהים מכללא דזכור נפקא שמור לאתקנא עבידתא דעלמא לעשות דא אומנא דעלמא למעבד עבידתא דכלא

נח

מתרי תורה

ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל קומטורא דהרכנא ממלן בלשון הקודש דמה"ש אשתמודען ביה ולא הוו ממללן בלישן אחרא בגין כך כתיב ועתה לא יבצר מהם וגו' דאלמלי משחעאן בלישן אחרא דמלאבי עלאי לא הוו אשתמודעאן ביה גרע חשיבו דאינון חשבין למעבד בגין דעובדא דשדין לאו איהו אלא ברגעא חדא לחיוזו בני אנשא ולא יתיר ודברים אחדים ההו ידעין דרגין עלאין כל חד וחד על בורייה ולא אתחלף להו דרגא ובגין כך כתיב ודברים אחדים ובגין כך אחיעטו בעיטא בישא עיטא דהכמתא דכתיב הבה נבנה לנו עיר ומגדל כלא ברוא דהכמתא הוא זבעו לאתחקא בארעא ספרא אחרא ולמפלח פולחנא דילית בגין ההו ידעין דהא כל דינין בישון מתמן נחתין לעלמין. ובעיין לדחויי דרגא דקודשא עי"ר ומגדל"ד דא חכמתא עלאה (ד"א) דהא הוו ידעי דשמא קדישא לא אתחקא בארעא אלא בעיר ומגדל עי"ר דכתיב עיר דוד היא ציון וגו' מגדל"ד דכתיב (שיר ד) כמגדל דוד צוארך ובחכמתא עבדו למהוי שלמנא דספרא אחרא בארעא לדחויא אדון כל הארץ מאתרויה ולמחוי דיורא לספרא אחרא בארעא ונעשה לנו שם כמה דאחידא שם לעילא נתקוף לה ביננא למחוי שם בארעא פן נפץ ידעא הוו ידעין דיתברון מעל אפי ארעא ובגין כך הוו מתחיתין למעבד עבידתא דא בחכמה ספרא אחרא איהו דכר ונוקבא תוקפא דזוהמא דדינא קשיא וכמה דאדם חב בהו ואתקפו בגיניה על עלמא אוף חכו אינון עבדו דאתחקא יתיר דכתיב אשר בנו בני האדם. כנוי דאדם קדמא דאיייתו ואעליט ספרא אחרא על עלמא ספר בישא בעלמא

יורד ה' לראות. כיון דנתתא קדישה אתכלכלו כל אינון דרגין עלאין נחתו ותחתיין סליקו ולא הוו קיימין באורח מישר כמה דהוו ולבחר בלבב לישתנון בעי לישן ואתבדרו לכל ספרי עלמא חד ממנא הוא ברקיעא וביה קיימין כל ספתחן דעובדי עלמא ואיהו קיימא זמין בשעתו ורגעי דיומא ואינון הוו ידעין ברוא דהכמתא גנזא דהאי ממנא והוו פתחי ספרי ומצליחי בעובדיהון במימרא דתפומהון כיון דאתכלכל מימרא דלתון כלא אתמנע מנייהו ואמר מתקן אשבתו בההוא בקעה דלתון ויהיו בני נח היוצאים מן התבה כד אתער תדוה (תוספתא) ויהיו ממירא מתימא סבתא דסבתין אנהיר מניה נתיירו דיקי תדוה דכל תדוון נתייר לימינא במשה רבות עלאת. ונתייר לשמאלא בחרות דחמרא מכ נתייר לאמצעייתא בתדוה (ד"א דארגוונא) דתרין ספריין. רוח אתער ודוה סלקא ואתיחייב ברוחא דבקן דא ברא תלת עלאין בתלת. מגו תלת נפקא חד ביות. דבבא בברית אתעברת. רוח דסלקא מתעברת מגיית. כד אתיחייב בתרין ספריין אתדכקו רוחא ברוחא ומתעבראן

וכדין אתחזיאת נשמתא בהאי עלמא דאיהו אתיא מחמש שנים דאינון ת"ק פרסי דאילנא חיי ושבעים שנת דא איהו ההוא אילנא ממט דאיהו שביעאה לדרגין ושבעין שנת אתקרי כדין נפקת מההיא זותמא דנחש ועילת בפולחנא קדישא הה"ד בצאתו מחורן מההוא רוגזא ותוקפא דההוא (שמן) נחש דהוה אפסי ליה עד השתא לגופא ושלמא עלוי באילנא שלמא ערלה תלת שנין בבר נש תלת סרי שנין דאקרון שני ערלה. כיון דאעברו על גופא אינון שנין ואתעברת (ד"א ואתערת) נשמתא למפלת פולחנא קדישא פקידת לגופא לרעותא מבא לכפוף להתוא נחש דהא לא יכיל לשלמאה כמה דהוי דכתיב ויקת אברם את שרי אשתו וגו' (אברם דא י' את שרי דא ה' י' דא נשמתא לנשמתא והוא זכר ה' דא נשמתא נוקבא) דא גופא דאיהו לגבי נשמתא כנוקבא לגבי דכורא ואת לום בן אחיו דא (יצר הרע) נחש דלא אעדי כל כך מן גופא בגין דבקותא דגופא לא אעדי כל כך מניה אבל אתערותא דנשמתא אלקי ליה תריד ואתרי בית ואוכת ליה וכפוף ליה על כרחיה ולא יכיל לשלמאה ואת כל רכושם אשר רכשו אלון עובדין שבין דעביד בר נש בהאי עלמא בהתערותא דנשמתא ואת הנפש אשר עשו בחרן. ההוא נפש דהוה בקדמיותא בדבקותא בחברותא דההיא ערלת בהדי גופא ואתקין לת לבחר דהא לבחר תליסר שנין ולעילא דנשמתא אתערת לאתקנא לגופא תרוויהו מהקינין לההוא נפש דמשתתפא בתוקפא דנחש ותאבותיה בישא הה"ד ואת הנפש אשר עשו בחרן ועם כל דא נשמתא אתקיפת בית בההוא נחש לתברא ליה בתוקפא בשעבודא דאורייתא ואמשיך ליה לגבי בתי כנסיות ובתי מדרשות. הה"ד ויעבור :

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם. דא בי כנישתא אתר דדירא דשכינתא תמן כד"א (בראשית מ"ח) ואני נתתי לך שכם אחת. דא שכינתא דאתחזי ליה הואיל ואתקרי צדיק דהא צדק לאו דיורה אלא בהדי צדיק ודא הוא עד מקום שכם עד אלון מורת. אלו בתי מדרשות דאולפין ומורים תמן תורה רבים והכנעני אז בארץ כדון אתבסם ואתחנן יצת"ד בגופא בעל כהות דסגיאין שמתן אית ליה ובגיני כך אדכר בשמתן סגיאין אז בארץ ודאי ואתכפוא בהאי ואמאי אקרי כנעני דאסתר גופא לדינין בישין ונשמתא קיימא בהאי עלמא כדקא יאות בגין למזכי בה לבחר כד נפקית מהאי עלמא אי זכאת סלקתא לאתרא דנפקת מתמן דכתיב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונת. וכתיב אל המקום אשר היה שם אהלה בתהלה אהלה בה"א. והשתא איהו קיימאת איהו לילקא לעילא ובין לנתחא לתחא בין בית אל ובין העי זכאת סלקא אל מקום המזבח אשר עשה שם וגו' מאן עשה ומאן זכאת אלא אשר עשה שם דא קב"ה דאיתו עבד תמן האי מזבת ואתקין ליה על תריסר אבנין למספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך ודאי ומזבת דא עשה שם בראשונה כד אתברו עלמא עילאה ממורא לכל עלמין. ומיכא"ל כהנא רבא קאים ומקריב עליה קרבנין דנשמתין כיון דנשמתא סלקא תמן מה כתיב ויקרא שם אברם בשם ה' נשמתא קארי תמן ואצירא בצרורא דהוי וכל דא אי זכאת בהאי עלמא לאתקנא גופא כדקא יאות ולאכפוא תוקפא דההוא למיזא עד דאתפרשא

מעלת הנשמה ומעלת תורתנו הקדושה) ווי לאינון דנימי שינתא בחוריהון לא ידעי ולא מסתכלאן איך יקומון בדינם דחושבן אתפקד כד אסתבא גופא ונשמתא שמיא על אנפי דאוריא דמיהרא וסלקא ונתחא וחרעין לא מתפתחן מהגלגלין כאבנין בגו כוספיתא ווי לון מאן יתבע לון דלא יקומון בעדונא דא בגו דוכתא דענוגא דצדיקיא אתפקדון דוכתיהו אתמסרון בודא דדומה נחתי ולא סלקי עליהו כתיב (איוב ז) כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה בתהיא שעתא אתער שלהובא חד מסמר צפון ובשט בארבע סמרי עלמא ונחית ומטי בין גדפי דתרנגולא ואתער ההוא שלהובא בית וקרי ולית מאן דאתער בר אינון זכאי קשום דקיימי ואתערו באורייתא וכדין קב"ה וכל אינון צדיקיא דבגו גנתא דעדן צייתי לקליהון כד"פ (שיר ה') היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך חשמועני :

סתרי תורה

תאנא בתוקפא דהרמנו דמלכא אנציב חד אילנא רבא ותקיף גו נטיען עלאי נטיע אילנא דא בתריסר תחומין אסתתר בארבע סמרין דעלמא פרושא רגליה ת"ק פרסי ממלגו כל רעותין דאינון פרסין בית תליון. כד אתער האי כלהו מתערין בהדיה ליה מאן דנפיק מרעותיה לבחר כלהו ברעותא חרא בהדיה קם מלעילא אתנחית בממלגו לגו ימא מניה ימא אסתמלא איהו מקורא דכל (ד"א לכל) מיון דנבעין תחותיה מתפלגין כל מימיו דבראשית שקוי דגנתא בית תליון כל נשמתין דעלמא מניה פרחין נשמתין אלון עאלין בגנתא לנתחא להאי עלמא נשמתא כד נפקא אתברכא בשבע ברכא למהוי אבא לגופא (ולמהוי) בסליקו (דדיוקנא עלאה. הה"ר ויאמר ה' אל אברם הא נשמתא עלאה אבא לגופא בסליקו) דדיוקנא עלאה כד בעיא לנתחא להאי עלמא אוסו לה קודשא בריך הוא למיטר פקודי אורייתא ולמעבד רעותיה ומסר לה טאה מפתחא דברכאן דכל יומא לאשלמא לדרגין עלאין כחושבן ל"ד ל"ד. דהא כלהו אתמסר לה בגין לאתקנא בהו לגנתא ולמפלת לה ולנטרא לה מארצך דא גנתא דערן (וממולדתך דא גופא דאתקרי אילנא דחיי דאיהו תריסר שבמין עלאין ומבית אביך דא שכינתא אביך דא קב"ה שנאי (משלי כח) גוזל אביו ואסו ואוסר אין פשע וגו' ואין אביו אלא קב"ה ואין אמו אלא כנסת ישראל אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא) (נ"א וממולדתך דא אילנא דחיי ומבית אביך תריסר תחומין שבמין עלאין אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא)

ואעשך לגוי גדול האי ברכתא חרא ואברכך תרין ואגדלה שמך תלת. והיה ברכה ארבע ואברכה מברכיך חמש ומקללך אזור שית ונברכו כך כל משפחות האדמה הא שבע. כיון דאתברכא כאלון שבע ברכאן מה כתיב וילך אברם כאשר דבר אליו ה' לנתחא להאי עלמא כמה דאתפקדא מיד וילך אתו לנס. דא איהו נחש דאתלמיא ואתלמיא עלמא בגיניה דאיהו קאים לפתחא לאסתמא לגופא ולא תפעול נשמתא פולחנא דאתפקדת עד דיעברין :לה בהאי עלמא ו"ג שנין דהא מתריסר שנין ולעילא נשמתא אתערת למפלת פולחנא דאתפקדת הה"ד ואברם בן חמש שנים ישבעים שנה שבע וחמש תריסר אינון

סמאב, ודא הוא דאמרין מאי דמתקס באורייתא יתבי ליה אורך ימים בעלמא דאתי ויתבי ליה עושר וכבוד בעלמא דין שנאמר (משלי ג) אורך ימים בימינה וגוי' ומאן דיתרעי דיתתגי גופא בעלמא דין ולא יתקס באורייתא ובעובדין מבין. יתבי ליה עותרא בעלמא דין סמטרא דשמאלא סמטרא דיצר הרע ובעותרא דא עביד ביש וירית גיהנם ואי תימא וכי לא אית בעלמא דין עותרא סמטרא דקדושת. אין דכל המסיוס את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר ודא הוא עותרא סבא דסמטרא דקדושת) :

יירא

יירא אליו (דניאל יב) והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע. זה"ר זתרא דזהרין בדליקו זתרא זה"ר דאנחר ואדליק ונציץ לכמה סמיון זה"ר סליק ונחית. זה"ר נציץ לכל עיבר. זה"ר נגיד ונפיק. זה"ר דלא פסיק לעלמין זה"ר דעביד תולדין זה"ר סמיר וגנין נציצו דכל נציצין ושרגין כלא ביה נפיק ומסיר סתים וגליא חזי ולא חזי (זה"ר) ספרא דא סבוטא דבידא נפיק ביסמא סמיר בליליא. אשתקעש בפלגות ליליא בתולדין דאפיק זה"ר דזהיר ואנחיר לכלא כלאא דאורייתא ודא איתו דאתתיו וכל גוונין סתימין ביה ואתקרי בשמא דאדני' תלת גוונין אתתיו לתתא מתאי תלת גוונין לעילא סאלין עלאין אתמשך כלא (אינון עלאין זחר) דלא אתתיו ונציץ בתריסר נציצין וזהרירין דנציצין מנית. תליסר אינון ברזא דשמא קדישא וגוי'. רוא דא"ס ירוך אקרי. כד אתחבר זחר תתאי אדני בזהר עלאה יוד"ד אתעביד שמא סתים דביה ידעי נביאי קשום ומסתכלאן לגו זתרא עלאת. ודא יאקדונקי חיוז סמיון דכתיב (יהזקאל א) כעין תחשמל מתוך האש.

מתניתין עלאין רסאין מבין דימינא. תשע נקודין דאורייתא נפקין ומתפלגין באתוון ואתוון בהו נפלן מפלגו דקיקין ברזי פליגין אליון תשע שלימין על אתוון. אתוון מנייתו אתפשטו אשתארו נקודין לאעלאה לון לא נפלן בר כד אינון נפקין אליון אינון ברזא דאין סוף. כלהו אתוון (מפלגן) מפלגין ברזא דאין סוף כמה דאינון נפלי לון חכי נפי נפלי אינון סתימין אתוון גליון ולא גליון, תני מסירין על מה דשריין אתוון. תשע סתהן גליון בעשר ואינון קדמא אתית. יוד"ד ה"א אדיר"ד אשר אדיר"ד יוד"ד א"ל אלהים יודד צבאות. אדון. שדי אליון אינון עשר שמחן גליון בסמריהון וכל תני שמחן אתגליון רמ"ת אברים ועאלין בתר ארון חברית. ומאן איתו שמא דאקרי אדני ודא (ד"א רוא) אתגלי השתא לאברתם (נ"א יוד"ד צבאות ונ"א אל אדני') מיכאל שמא דימינא דקא אחיד ומשמשא לשמא דא יתיד סאינון אהרנין בכל אתר דרזא דהאי שמא תמן מיכאל תמן אסתליק האי מיכאל אסתליק. אלהים ברזית שדי :

והי המסיר על סדום וגי.

תוספתא. קפורי רסאי הורמני בדודי (נ"א דבורי ונ"א דבורייני) חכימין בסכלתו יסתכלון לכבוד בעשתא דדישא חוורא אתקין כרסיוא ע"ג סכנין דאכנין דמרגליון מבן

גזית. מה כתיב ויהי ריב בין רועי סקנת אברם ובין רועי סקנת לופ (דא יצר הרע) דבכל יומא ויומא בתאי עלמא אינון סיעין ומנתיגין דנשמטא ואינון סיעין ומנתיגין דיצר הרע אינון בקסרונא סקמרגין אליון באליון ובל שויפין דגופא בצערא בינייתו בין נשמטא וחתוא נחש דקא מנתיגין קרבא בכל יומא מה כתיב. ויאמר אברם אל לופ נשמטא אתרדא לגבי יצר הרע ואמר לית. אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי ובין רועיך, סמרון דלוי וסמרון דילך כי אנשום אחים אנחנו. יצר טוב ויצר הרע קריבין דא כרא דא ליסונא ודא לשמאלא. הלא כל תארץ לפניך חסרד נא מעלי סגיאין חיוביא אינון בעלמא וזל ושום אבהריהו ואתפרש מעמי אם השמאל ואימינה וגוי' ואוכת ליה ואעיק ליה בכמה קרובין דעביד בהדיה ככל יומא עד דכתיב ויפרדו איש מעל אחיו כיון דמתפרשין דא סן דא מה כתיב. אברם ישב בארץ כנען. אתישבת נשמטא באינון צדיקיא בישובא סב בשלם ולופ ישב בערי חכר תוא לטיא סקמרגא אזיל לקסרגא ולאסתברא באתר החיוביא תמן דכתיב ויאהל עד סדום מה כתיב בתרית ואנשו סדום רעים והמאום להי מאד תמן שריא ושוי דיורית בינייתו לאסתברא בתו לאספאה לון ולאורבא לון וישמע אברם כי נשבת אחיו וישמע אברם דא נשמטא דאשתארת בדכיו בגופא כי נשבת אחיו דא יצר הרע דנשבת בין אינון חיוביא בחובין סגיאין וייק את חניכו ילודי ביתו אילין אינון צדיקיא דלעאן באורייתא דאינון שויפין דגופא וריוזין לסחך בתדי סמונת עשר ושלש סאות אליון רמ"ת שויפין דגופא ושבעין דרזא דנשמטא דנפיק סתמן ככלא אודרו לסחך תמן לגבי אינון חיוביא לאתבא לון סתוביחון. מה כתיב וירדף עד דן רדיף אבהריהו ואודע לן דינא דהאי עלמא ועונשא דגיהנם ולא יהיב דמיכו לעיניה ביסמא ובליילא עד דאוכת לון לאינון ואתיב לון בתיובתא לגבי קודשא ברין הוא מה כתיב וישב את כל תרכוש אתיב לון בתיובתא שלימא כדקא יאות. וגם את לופ בן אחיו וגוי' אפילו לתתוא יצר הרע אחקיף בהדיה עד דאכפייית בעל כרתיה ואמתיק ליה כדקא חזי כלא אתיב בתיובתא שלימא כדקא יאות בגין דלא אשתכך ימסא וליילא עד דאוכת לון ורדף לון על תתוא תובא דהאכו עד דתאכו בתיובתא שלימא כדקתזי :

אחר הדברים האלה וגוי' אליון פתגמי אורייתא דכתיב (דברים ח) את הדברים האלה דבר הי אל כל קולכם. מה להלן

פתגמי אורייתא אוף חכא פתגמי אורייתא כתר דאשתול בר נש בתאי עלמא בדברים האלה קב"ה מבשר ליה ואקדים לה לנשמטא שלם (בשורות טובות) תח"ד אל תירא אברם אנכי מבן לך מכל וייגין בישין דגיהנם. שכרך הרבה מאד בגין דכל מאן דאשתול באורייתא בתאי עלמא זכי ואחסין ורחת אחסנתא בעלמא דאתי, כמה דכתיב (משלי ח) לחנחיל אוהבי יש מאי י"ש (דא י"ש מאן תלת עשר נהרי דאפרסמונא דכיא דיתבי ליה אחסנתא עלאה בעלמא דאתי) (נ"א דא עלמא דאתי)

ואוצרותיהם אמלא בתאי עלמא סעותרא ומכל מיכו דעלמא. מאן דאזיל לימינא זכי לעלמא דאתי ומאן דאזיל לשמאלא תוא עותרא בעלמא דין (דאית שמאלא קדישא ואית שמאלא

בין אינון אכינון אית חד מרגלימא שפירא בחיזו יאה בריוא קומטרא דקנטרא (נ"א דקיסרא) דמלחמא בעי גונוני אינון עי גונוני מלחמן לכל סטר אליון עי מתפרשאן מנו גי גונוני אליון זיקון בויקון דנציצין לד סטרו עלמא הכא איתא זיקא תקופא דסטר שמאלא דאתאחיד ברשמיא אינון גונוני שבעין דינא יתיב וספרין פתיחו מהכא נפקי גירין וסיפין ורומחין ואשא דקוסטרא ואתאחיד אשא תקופא דנפקא משמיא בית כד אתאחד אשא עלאה באליון דלתתא לית מאן דיכיל לאתבא רוגזא ודינא עינינון להטין כפיסין דגורא נחית בהו לעלמא ווי מאן דאערע בית הגיר (ס"א רחבין) הרצין. איתוא הרבא שננא בידיה לא חיוס על סב ועל כיש דהא (ס"א פסקא) פתקא דאינון שבעין ברשו דאתאחיד ההוא סטרא דשמיא נחית ביודא שמאלא בכמה דינין אתחפך בכמה גונוני הפוך ככל יומא איהו אקרו כרום זלות דמתקנא לגבי בני אדם כל גונוני דכלי זעמו דקב"ח בית אתהזיון ואינון יתבין ברומו דעלמא. ובני נשא בסכלותא דלהון לא משגחי בהון גפרית ואש התוכא דמיו ואשא דמתחכתין מן שמים אתאחדא אקא בדא ונתח על סדום ווי להיובא דלא משגחין על יראא דמריהון :

עשרה שמתן גליון בתורכבנות דמלכא (פוי השם במלואו עשר אותיות יו"ד ה"א ו"ו ה"א) עשר אינון וסלקין לחושבן סגי (פוי יו"ד עולה עשרים ויו"ד ה"א עולה כ"ו יו"ד נ"ל ה"ה ו"ו) ה"א ו"ו עולה מ"ב, י" ו"ה י"ח יח"ה עולה ע"ב) שבעין גונוני מלחמי לכל סטר נפקי מנו שמתן דאגליף רוא דשבעין שמתן דמלאכיוו דאינון ברוא דשמיא (הם ע"ב ונקראים ארבע מחנות שכינה והם למשה ממלכות). ואינון מיכאל נבריאול רפאל נוריאול קמ"ץ "קדומיאול "מלכיאול "צדקיאול פת"ח "פדאל "תומיאול "חסדיאל צר"ו "צוריאול "רזיאול "יופיאול סג"ל "סמומריה "נוריאול "ותריאל (ונ"א ורדיאל) "למאל חיר"ק "חזקיאול "רהמיאול "קדשיאל שב"א "שמעאל "ברכיאול (נ"א "שכניאל ונ"א "ברדיאל) "אהיאול הלם "חניאל "להדיאל "ימחניאל (נ"א "הניאל "לעדיאל "מלאכיאול עניאל אהניאל רהמיאול עזריאל (נ"א "שכנאל "רומאל "קדומיאול שר"ק. "הכמיאול "קדשיאל "רמיאל חר"ק). סגניה ודרנזיה ריסיאל דומיאול סניה מהדיאל עזריאל נריה סמכיאול רמיאל ברסיאל (ר"ת סדר חשר"ק) "תסוריה "שכניאל "רביאל "סגנוניה "צוריה "פסיסתה (צורטק) "עדיאל "סמכיאול "נריאל "מרונניה "לסני "כמוסיה "יריאל "סמרוסיה (ס"א חניאל) "חוניאל "זכריאל "ואריאל "הינאל "דנראל "נריאל "כדאל "אנפיאל "ועדיאל, "אדני על כלו :

כר מתברן כלתו כהדא ברוא חדא בזילא עלאה כדיון אקרו וידוד" (פוי כשע"ב מלאכים מתברין במלכות או נקרא מלכות הוא ובית דינו בלשון וחי). כלא במלא חדא מאת חי מן השמים שמא קדישא דאתגליף בשבעין שמתן אתרנין רוא דשמים ואליון אינון שבעין דשלמין על אליון עי דינין רוא דייחוי"ה ואליון שבעין שמתן בקדושת יחוי"ה שמים: אליון נמלין מאליון (פוי שם של ע"ב גשרים חיוצא סטטוס ויסע ויבא ויפ אלו הם נקראים שמים ואתם ע"ב מלאכים של משה

במלכות סבלין מע"ב של מעלה ונוטלין סתם) . וידוד" נפיל מאת ידוד" דא מן דא (פוי מלכות מתפארת) . ואליון תליון מאליון תתאין בעלאין וכלא קשורא חדא. ובחאי קב"ח אשתמודע ביקריה, (פוי סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם ידוד" והוא הרוכב עליהן כנשמה לגוף): שמים דאינון עי רזא ידוד" דא איתו ברוא דשבעין ותרין שמתן. (פוי ע"ב המלאכים של משה מתתברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים): ואליון אינון דנפקי מן ויסע ויבא ויפ. והיו ילמי סיי"ם עלים מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הו"י אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון יו"ל מבי"ה הר"י הסי"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יו"י מל"ה חח"ן. חלק שני נתי"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"ו או"ם לכ"ב וש"ר יח"י לה"ח כו"ס מנ"ד. חלק שלישי אנ"י חע"ם רה"ע יו"ז הה"ח סו"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מ"ה. חלק רביעי וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א ני"ת מבי"ה פוי" נמ"ם יו"ל הר"ח מצ"ר. חלק חמישי ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ס א"ע"ע חב"ו ראי"ה יב"ם הי"י מו"ם. חלק ששי בשכמל"ו :

ואליון אינון שבעין שמתן דשלמין על שבעין דרגין תתאין. רוא וידוד" אליון שבעין שמתן ידוד" רזא דאקרו שמים שבעה רקיעין אינון דסלקין לשבעין שמתן שמא קדישא ודא איתו וידוד" המסיר מאת ידוד" מן השמים סתרא דסתרין לחכימין אתמסר שמא דא דאקרו שמים מניה אתברו סתרא דאקרו אדם. חשבן שויפו גופא דאינון חושבן מאתן וארבעין ותמניא שויפין. חשבן אתוהי סאתן ושי"ת סרי שמא דא דאיהו רזא וסתרא כללא דכל אוריותא בכ"ב אתוון ועשר אמירן בגין דהא שמא דא סאתן ושי"ת סרי אתוון ותלתין ותרין שבילין דאתכלילן בית. הא סאתן וארבעין ותמניא שויפין דגופא. רוא דקרו אדם דלשי"ם על כורסיא רוא דשבעין דלתתא. וסתרא דא דכתיב (יחזקאל א) ועל דמות הכסא דמות כפרת אדם עליו מלמעלה. ודא הוא סתרא דכתיב וחי המסיר על סדום וגוי. מאת חי מן השמים וכלא חד ומלא חדא וסתרא חדא לחכימו לכא אתמסר. זכאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי :

ויעל לום מצודת גוי. מנו חורמנותא דמלכא אתפרשא סטפרא דימינא חד תתוכא דקפורה דגלופא מתדקא כנו תתוכא דדהבא סטפרא דשכאלא. כנו ססאבו (דיצריה) (נ"א ודיוריה) ואתעביד דקפורה חדא דאילנא כד בעא יצחק לאתערע בעלמא בתוקפיה דדינא קשיא אתתקף ופריש דרגין סקוסייתו ואתתקף אברתם ופריש ההוא דקפורה חדא דאילנא מנו ההוא ססאבו ההוא נחש קדמא עאל באבניה דההוא אילנא ואיתו חמרא דשתא ואוליד תרין דרגין קפירין דא כדא ואינון דרגין דסתין כסטר ססאבו חד אקרו מלכו"ם וחד אקרו פענ"ר. דא עינא דאתכסיא ודא עינא דאתגליא. פענ"ר דאתגליא איתו וכל עובדיו באתכסיא מאליון תרין אתפרשן זינין סגימין לזנייתו וסתרן ימא רכא ולכל אליון סטרו ססאבו. וכל וחד שף (נ"א נוף) לדוכותיה. כגוונא דא איתו לתתא לום אתפריש מאברתם ושוי דיוריה באנצי סדום. כד אתעד דינא בהו אדכר לאברתם ושלה לית סתמו ואתפרש מנייהו יין אשקיא לית בנתיה ואולידו בהו תרי אופסין חד

אקרי עמון וחד אקרי מואב. חד באתגליא וחד באתכסמא. עמון דרגא דיליה מלכו"ם עימא דאתכסמא. מואב דרגא דיליה פעו"ר מלח באתגליא. ובתרין אלין אחיד דוד מלכא לבתר מן מואב איה רות ונפק מנה דוד מלכא. מן עמון אתעשר ד"ד מלכא בתאי עטרא דאיתו בהרותא לזיעא דדוד. דכתב (מלכים ב' יא) ויהן עליו את הנזר ואת העריות. האי הות מן מלכו"ם דרגא דבני עמון דכתב יקח את עט"ה מלכ"ם מלכו"ם דרגא דבני עמון היא. דכתב ותחי על ראש דוד ומתמן הנה סחרותא לבניו לעלמין ובה אשתמוצע מאן דאיהו מן בניו דדוד דאתחזו למלכא ודאי דאמרינן מן דוד הוא. דאפילו אתיליד בתנאי יומא ויכול הוא למסכל תהוא שפחה על רישות דהות משקל ככר וזה ואבן יקרת הות. וב"כ אתרא אלא ויכול למסכלא ודא הוא דכתב ביואש ויתן עליו את הנזר ואת הערות. ובתרין דרגין אתאחיד דוד מלכא ואינון תוקפא ומלכותיה לאתקפא על שאר עמין דאי לא אתכליל בספרא דלהון לא יכיל לאתקפא עליהו כל דרגין דשאר עמין כלילין ביה כדוד לאתגברא ולאתקפא עליהו :

ויצא

סתרי תורה

ויצא יעקב בקפרא דסמימו מגו סתרא סתימא נפקא זהר אספקלריאת דנתרא. כלילא סתרין גווינן דסתתברין כהרא. כיון דאלין אתכלילו דא ברא אתחזון ביה כל גווינן ארגמן איהו כל חייו דנתורין ביה כלילן כלין רצוא ושוב. אינון נתורין לא מתעקבן למחמי הכורא תרא אתתברין כתימא ותר בתצאי זח"ר שארי מאן דשאריו. שטא איהו לתתא דסתים ולא ידיע כלל קול יעקב אקרו בהאי אתחזו כתימיתותא דכלא. תהוא דסתים ולא ידיע כלל בהאי שריא יוד"ד שלימו דכל ספרין איהו עלאת ותתאת. הכי אשתתבה יעקב שלימו דאתון דאחיד מכל ספרין זח"ר דא על בירו דשטא דא אקרו דכתב (ישעיה מא) יעקב אשר בחרתיך. תרין שמתן אקרו יעקב וישראל. בקדמיתא יעקב ולבתר ישראל סתרא דסתרא דא כד הוח בקדמיתא בהאי סופא דמחשבה דאיהו פרושא דאורייתא דככתב ואיהו תורה שבעל פת. ועל דא אקרו באר שנאמר (דברים א) הואיל משת באר את התורה. בא"ר איהו תהוא דאקרו שבע. דכתב (מ"א ו) ויבנהו שבע שנים. וחוינו קול גדול ודא סופא דמחשבת בא"ר שבע איהו ויעקב עאל בתאי רישא למחיימוחא כיון דאתדבק בסמיפנותא דא אנפירין ליה לאתבתנא בתהוא אתר דאתבתני אבתן דיליה דעאלו בשלם ונפקו בשלם. מאי כתיב. ויצא יעקב מכאר שבע (ס"א ספרא) סתרא דדוא דמחיימוחא. וילך תרנת. ספרא דאשת זנונים, אשת מאנפת. סתרא דסתרין סתרא מגו תוקפא דשיתרא דיצחק מגו דורדיא חתרא נפק חד נעיצו קפורה כליל תד דבר ונוקבא. סומקא כורדא. מתפרשן לכמה ספרין ושכילין דכורא אקרו ספ"ג נוקבית כלילא בגויה תדיר. כמר דאיתו כמפר קדושת הכי נמי בספרא אתרא. דבר ונוקבא כלילן דא ברא. ונוקבא דסמ"ל נחש אקרו אשת זנונים. קץ כל כשר קץ הימים. תרין דותין בישון מתדבקן כהרא. רוחא דכורא דקוק. רוחא דנוקבא בכמה אוריחין ושכילין סתפרשא ומתדבקא

בתהוא רוחא דכורא. יעקב נתיה לגבא ואול לאתרה שנאמר וילך תרנת והמא כל תקון ביתתא ואשתויב מינח דכורא דיליה סמ"ל אבאיש קמיה ונחת לאנתא ביה קרבא ולא ויכול ליה דכתיב ויאבק איש עמו וגו' כדון אשתויב מכלא ואשתלים בשלימו ואסתלק בדרגא שלים ואתקרו ישראל כדון סליק בדריגא עלאה ואשתלים ככלא חוזה עמוהו דאמצעייתא ועליה כתיב (שמות כו) ותבריה התיכון וגו' מהו ויגע בכף ירכו דאינתו נדב ואביתו דנפקו מן ירכו דאתחזו ויעקב שלימא עליה כתיב ותבריה התיכון בתוך הקשים כמריה מן הקצה אל הקצה :

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. חלמא מדרגא שתייתתא מאינון דרגין תרין דבגוהא עד תהוא דרגא שית דרגין אינון ועל דא חלמא תד משתינ דרגין דבגוהא. סולם. חמא בנווי לזמינון לקבלא אורייתא כמורא דסינו סולם דא סיני (ס"א בגימטריא) בגין דאיהו נעיק בארעא וחשיב בסליקו לשמיא וכל רתיכין ומשיריין עלאין כלהו נחתו תמן כדיו קב"ה כד יחיב לון אורייתא וכלא חמא. חמא מספרון סבא דביתא דשלימו בכל דיליה דאיתו קאים בשלמנו על האי עלמא בשולמנו בשם שד"י וסליק לעילא בסליקו דשטא דמריה יוד"ד אתר דיעקב אשתלים ביה לבתר וראשו דשם שד"י איהו יי ודא מגיע השמימה כיון דמטי וסליק את דא להחוא אתר אשתלים ואתקרו בתהוא שטא דמאריה יוד"ד ותנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו אינון מלאכין קדישין דקריבין למלכותא סלקין ואינון אתרנין דלא קריבין הם נחתו ותו בו סלקי ונחתו כד איהו סליק סלקין בתריה כד נתיח נחתין כדתיב. מלאכי אלהים תריסר מרגילאן סבאן ואינון מיכ"א. קדמיה"ל. פדא"ל. גבריה"ל צדקיה"ל חסדיה"ל רפ"ל רוי"ל ספורי"ת. נוריה"ל ופיא"ל ענא"ל. אלפי שנאן שנאן שנאן שו"ר נש"ר אר"ה יי אדם כליל דבר ונוקבא ואינון סלקי כד איהו סליק ואלין נחתו כד איהו נתיח. ותו כל אינון דשלימי בשלמנו דהאו עלמא על ידיה סלקין וכל אינון דנתתי על ידיה נחתין כלהו בתאי סולם. יוד"ד שלמא על כולא דכתיב ותנה ה' נצב עליו כד אתער כתיב אין זה כי אם בית אלהים ודאי וזה שער השמים בית אלהים ודאי ואיתו תרעא לאעלא לגו דכתיב (תחלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא במ אודה ית. זה השער לזי. זה שער השמים כלא חד -

תוספתא. בני עלמא הימי עלאה תורמנא דבוריינו, קריבו שמעו מאן הכימא ככו מארי דעיונין בסוכלחנן. ליתו ולינדע בשעתא דרישא תוורא נפיל תלת אתוןן וגלויף לון בגלושא בגליפין תד אי וחד יי וחד יי ואתגליף אי"ן אי רישא עלאה דכלא סמיורא דכל סמירין יי סליקו דרענותא חוי. אשתכלל מרישא לעילא ונתת לתתא. נפק ואפיק תלתין ותרין שכילין עד דאתגליפו בין אבני יקר דמתלחפן ואתקשרו באה נו"ן. דאיהו דבר ונוקבא. תרין רחמינן קשורא חקיפא בתו אשתכללו. ושטא קדישא בתו אתקשר. כגויהו אשתתבה מוונא לכלא אשתכללו עלמין. ועל דא אתגליף יי שמושה כללא דתריין. יי כפופה נוקבא תרא יי דאיתו רעותא דאפיק שכילין כמש בין אתוןן ועבד ריקיעא דיעקב בין תריין רוחין ואפילו בינו שיפוי סלולי עד דנתת

ואינן תרין כרובים דאינון תקונין דילה לאתעדא אתערע לעילא דהא בכל אינון תקונין דהאי שדה לית תקונא דיתער לגבי עילא בר כרובים מפר דרום אימתי אתער לגבה לאשכחא עילת לברכא לה. בימי קציר חסים בזמנא דשליגת חולק שללא לאוכלוסתא וכלהו חצדי חקלא מיד ויבא אותם אל לאת אבו סליק ריחא ואתערע דלחון לגבי עלמא עלאה עלמא דאתכסאי בגין דאתער (נ"א דיתער) ברכאן לעלמא תתא. וכר אתברכא אינון דודאים נקסין ויהבין לכל עלמין דכתיב דודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים כד אינון נתנו ריח התוא ריחא נקיס לה מפר דרום לאתערע לגבי עלמא עלאה. מיד על פתחינו כל מגדים וכל טובא לא חסיר מעלמא עלמא תתא לא אתער לגבי עלמא עלאה אלא כד אינון דודאים יתבין ריחא לימינא כיון דאינון יתבין ריחא לימינא וימינא אתער לגבי עלמא עלאה מיד עלמא תתא אתער לשמאלא מה דאצטריך מה כתיב.

ותאמר רחל אל לאה תני נא לי סודאי בגך תב לי ברכאן מתחוא אתערע דאינון דודאים דאתער לגבי מפר ימינא כדין עלמא עלאה בהדות בשעשועא אתיב לגבה ואמרת חמקס קחתך את אישי כאמא לגבי ברתא ואי הכי בעלה דעלמא עלאה יעקב איהו לאו הכי אלא תיאובתא דאבא תדיר לאו איהו אלא לגבי ברתא דנא (דאיתו) דהאי בת רחימו דילית לגבה תדיר בגין דאיתו בת יחידאית בין שית בנין ולכל אינון שית פליג לון חולקין ונבזבזן ומתנן ולה לא פליג ולית לה יורתא כלום ועל כל דא איהו אשכח בת בתיאובתא ורחימו יתיר סכולא ברחימו דילית קרא לה בת. לא ספיק ליה דא וקרא לה אחות לא ספיק ליה דא קרא לה אם בשם אמית. לא ספיק ליה דא קרא ליה בשמיה דכתיב והחכמה מאין תמצא חכמה ודאי ועל דא עלמא עלאה אמרת לגבה חמקס קחתך את אישי דכל רחימו דילית אתמשך לך לגבך ועל דא בשעשועא ורחימו אמא לגבי ברתא. מה אתיבת איתו לכן ישכב עמך הלילה. ככל אתר לכן שנועה איתו ישכב. מה ישכב. אלא שכיבת ככל אתר תקונא דנוקבא לגבי דכורא לאעלה בת ציורא דאתון כלתו ודא איתו ישכב. י"ש כ"ב י"ש דא איהו עלמא עלאה רוא דאורייתא נקודה פסידא דאתער לגבה כ"ב אתון ודא הוא ישכב. י"ש עלמא דאתי דכתיב (משלי ח) להנחיל אותי יש כ"ב נקודה עלאה דאעיל כל כ"ב אתון. רוא דכל אורייתא. ודא הוא ישכב. ישכב עמך יעקב לא כתיב אלא ישכב עמך תחוא פסידא דאתחוי לאתערע לגבך וכלא באתערע דאינון דודאים וכלא כתיב ברחימו :

ויבא יעקב מן חשדה בערב. ויבא יעקב. דא תפארת קדישא. מתחוא שדה דנקיס כל ברכאן דכתיב ביה אשר ברכו ה' בערב אמאי בערב אלא בערב דכתיב (בראשית כ"ד) ויצא יצחק לשוח בשדה עילה לנצות ערב בזמנא דאתערע יצחק אבוי לגבי האי שדה כיון דאסתלק יעקב מתמן בערב שביק חאי שדה ליצחק אבוי ואיתו סליק בתחוא זמנא לגבי עילא. מה כתיב ותצא לאת לקראתו אמא עלאה לגבי ברא יחידא ותאמר אלי תבוא. תחות גרפאי לברכא לך ולרווחא לך בתפוסקינן ועדינן עלאין הא עידן רעוא ועגוגא למיתב לך ניהוא דרוחא עילאה

להאי נ' דאיתו כפופה וחברו לה כחדא צפון ודרום לבתר אתקשרו כחדא האי נ' כפופה באר שבע אקרו. ואחמלי מועקב לאשקאה כל עדרי ענא ועל דא ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה תו מבאר שבע לעילא דהא מינה נפיק לבתר אזיל לאשקאה לחרנה דאיתו בירא דלתתא חרון אף ה' חרב ה' דינא בי דינא אלהים ועל דא אלהים באו גוים בנתלתך :

וירא וחנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה באר דרגא דאדון כל הארץ בשדה חקל תפוחין קדישין שלשה עדרי צאן תלת דרגין עלאין קדישין מתתקנן על התוא בירא ואינון נצ"ח והו"ד ויסודא רעלמא. ואלין משכון מוא מעילא ומליון להאי בירא בגין דהאי בירא עביד פירי ונביעי תדיר ואחמליא האי בירא מניה כיון דאתמליא ודאי כי מן הבאר התיא ישקו העדרים אליו אינון כל אוכלוסין ומשריין קדישין דכלהו שקיין ושתאן מתחוא בירא כל וחד כמה דאתחוי ליה. והאבן גדולה על פי תבאר דא אבן המינה כשלי בני עלמא אבן נגף וצור מכשול דקיימא תדיר על פי האי באר ועל מימריה למתבע דינא דכל עלמא דלא יחות מזונא ומב לעלמא

ונאספו שמה כל העדרים ונאספו שמה העדרים לא כתיב אלא כל העדרים משריין קדישין לעילא ומשריין קדישין לתתא אליו בשירין ותושבחן לעילא ואלין בעלותין ובעותין לתתא אליו ואלין מיד וגללו את האבן מעל פי תבאר מגנדרין לה ומעברין לה מן קודשא ואסתליק מן דינא מיד והשקו את הצאן נפלי מלאכי עלאי לעילא ונפלי ישראל לתתא לבתר והשיבו את האבן על מימרא דהאי באר לאתעפרא (ס"א לאתעדא) קמיה ולמתבע דינא דעלמא לאתנהגא עלמא בדינא והכי אצטריך דהא לא יוכל עלמא למיקס אלא על דינא. למחוי כלא בקשום וזכו כיון דאשתלים יעקב לא אצטריך להאי אבן סיועא אחרא מה כתיב ויגש יעקב ויגל את האבן ויגל וגללו ולא כתיב ויסר ותסירו, אלא וגללו הוינו ערכובא דשמן דמערבין ליה דלא יוכל לקמרגא ויעקב בלחודיה לא אצטריך לסיועא אחרא אלא איהו בלחודיה דהא שלימו דאבהתא הות יעקב דכיון דיכול ביה בעשו בהאי עלמא יוכל לעילא ובכלא אצטריך עובדא תרין עלמין אתסין יעקב תר עלמא דאתגליא וחד עלמא דאתכסאי כגונא דלהון ממש מחד נפקו שית שבסין ומחד נפקו תרין שבסין עלמא דאתכסאי אפיק שית ספרין עלמא דאתגליא אפיק תרין ואינון תרין כרובים דתתוא ויעקב בין תרין עלמין אשתכח דיוקנא דלהון ממש ובגין כך כל מלוי דלאה הוו באתכסאי ודרחל באתגליא :

וילך ראובן בימי קציר חסים וימצא דודאים בשדה וגוי תגן כום של ברכת לא אתברכא אלא בסמר ימינא ובגין כך בעוד דאתער ימינא לגבי כום של ברכת שמאלא לא תמויע עילת. דהא ימינא אשכח עילה בתחוא כום לאתערע לגבי עלמא עלאה. וסתרא דא וילך ראובן דא ספרא דרום בג"כ דגלית בדרום דאיתו רישא לתריסר תחומין ותיאובתיה דספר דרום לאשכחא עילת ותקרובא למסרוניתא לברכא לה. מה כתיב וימצא דודאים בשדה. אזל לחפשא בכל אינון גניזין דילה ואשכח בחאי שדה אינון דודאים ועליהו ואתמר (שיר ז') הדודאים נתנו ריח.

לגבי שהוא שדה עד לא יתוקד בתוקפא דיצחק כיון דנקטא ליעקב תחות גדפהא כדון וישכב עמה בלילה הוא הוא דסתיים מכלא תוא דכל ברכאן וכל קדושיין נפקי מחכין יעקב לא כתיב אלא הוא, מאן דאתחזי לאתערא לגבה ועד דיא זמין לגבה תחות גדפהא מאן דנקוט אינון קדושיין וברכאן לא אתכלי אלא מנקודה ממירא דהתוא עלמא עלאה ועל דא דודאים סתעריי כלא וכלא כגוונא דרזא עלאה ראובן כאי ראובן קב"ה שוי שמהן בארעא דכתיב (תהלים מו) לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ ע"כ.

ויקח לו יעקב מקל לבנה וגו'.

תוספתא קומרא דקומרא דביא הוה סליק לגו לגו עד לא אשכח אתר בית מותבא ההוא אתר לאו אתר לאו אשתכח לעילא ותתא מכלא אתאביד אבדון הוי מכלא אבדון דכורא סמא"ל דנפק מהותבא דתוקפא דיצחק אבדון ומות נוקבא דיליה נתש קדמאה אשת זנוגים דכתיב (משלי ה') רגליה וירדות מות ואלין תרין אבדון ומות שטעו תוקפא דהורמנו דמלכא רזא וסתרא סתימא (נ"א סמירא) עלאה אתאביד מכלא, אתאביד מרעיוניו והרהורין (ס"א מאן דאתמשך בתר אלין אתאביד מכלא כולא בהפוכא דא סן דא מבוהי דגבר שלים כיעקב דסליק ולא אתחשכו עיניין בהאי תננא וזכה לאתקרבא באמת תותמא דמלכא קדישא ת"ת סמירא עלאה מכלא) מניה נפק את יי נקודה עלאה מהאי נקודה עלאה נפק כלא אמשיך ואפיק ה' אמא עלאה דאשקי לכלא מהאי נפיק וי' רזא דשית דאתיד לכל סטריין דאיהו מקל לבנת לה ולזו וערמון תרין דרועין דאתידן ביה אלין נפקי ואחידו בה"א תתאה לתברא משכנא כחד ולמהווי חד כדון תליסר מכולין הוי חד וחורא אתגליף על גוויין ומליק על גוויין כלהו הה"ד מחשוף הלבן וכדון אקרי (זכריה יד) ה' אתר ושמו אתר וכדון (תהלים כ"ג) ה' רועי לא אחסר וכתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנותות ויהלני נפשי וישכב וגו'.

ויקח לו יעקב בריר לית לחולקיה לעדביה מקל לבנת לת. סטרא דימינא גוון תוור לת סטרא איהו דמים ולזו דא סטרא דשטאלא סומקא כוורדא וערמון כליל דא כדא וכלהו אתר דימינא תוורא בגווייה ופלקא בהו דכתיב מחשוף הלבן דאע"ג דאתר תרין סטריין נטל תולקיה לסטר דימינא ואגליף בכלא בהאי סטרא ובהאי סטרא כדון אקרי גבר שלים שלים בכלא מה כתיב בתריה והיה בכל יחס הצאן המקושרות ושם יעקב את המקלות וגו' סטרא דסתריין לתכיסו לכא אתמסר כגו משריין עלאין קדישין אית דרגין עלאין אלין על אלין. אלין פנימאין ואלין לבר אינון פנימאין מתקשרין במלכא קדישא המקושרין בישדאל בנין קדישין לקב"ה ואלין אקרון הצאן המקושרות, משריין דאינון מקושרות עילא ותתא בשעתא דתיאובתא דלהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא עמודא דאמצעותא, יעקב שלימא נטל אינון מקלות תפלין דרישא ברהמים אתר ודוכתא לדיוורי תפלין ומחכא נשלי סחורי וזיווא כל חילין ומשריין עלאין אינון דמתקשרן לעילא ומתקשרן לתתא כיון דאינון נשלין מנו רהיסיין שקתות המים כדון אינון תוו מקורין ומבויעין לנתחא לתתא ולמיתב לכלא ובגין כך אפריש

יעקב בין דרגין ע.אין קדישין לדרגין אחרנין דשארעמסין. כד"א וישת לו עדרים לכדו ולא שחם על צאן לכן עדרים אפריש לית לגרמיה דלא יתא לית חולק בשאר עמסין כמת דאפריש לית דרגי דמהימנותא לעילא לחולקיה ועדביה תבי אצטריך לאפרשא דרגין דמשריין קדישין לתתא לאתקשרא לון בהדיה באינון חיכלין דמטרנותא וכלהו רשימיין ברישמו דמלכא עלאה כמת דישארל רשימיין לתתא בין כל שאר עמסין אוף דרגין דמשריין עלאין רשימיין אינון לחולקיה לקב"ה בין כל שאר חילין ומשריין עלאין וע"ד בריר יעקב אינון לחולקיה ועדביה רשימיין לחולקא (ברזא) דמהימנותא אוף חכי קב"ה בריר ליה פכל שאר חילין ומשריין דעלמא, ומשריין עלאין מתפרשאן אלין מאלין בשעתא דזהרא דנורא בנתיירו דשכינתא אתגליא כל אינון דרגין אחרנין אתכספן ומתעספי מהתוא זהרא ולא יכלי לקרבא לגביה וכל אינון תקונין (ס"א דרגין) קדישין דאינון תקונא דילית בשעתא דאתגליא התוא זהרא מיד תדאן וסלקן לאתקרבא בהדיה ולאתקשרא לגביה ואיתו בהו אתתקן וסתרא דא ותיה העטופים ללבן והקשורים ליעקב ואצטריך לבררא ולאתפרשא דרגין קדישין לחולקיה מאינון דרגין דשאר עמסין ובכלא אצטריך יעקב קדישא (ס"א בוכרא לקב"ה לאתקרבא) ועל דא קודשא בריך הוא אכתיב באורייתא מהימנותא דיליה כגו סתרי מלין אלין.

ויעקב הלך לדרכו וישפנו לו מלאכי אלהים מתנתיין תוקפי דהורמנו זקיפין מלעילא ושנא דחרבא דמלחמא ממנא על כל תילין ומשריין התוא חרבא מלחמא תוא תרבא סומקא דכתיב (ישעיה לד) חרב ליה מלאח דם, תהוא חרבא דהליא בית הפוכא אינון דמהפכי לכמה גוויין תוא נשיין תוא גוברין כסטריין סגויאן מתפרשן גוויין אחרנין לכמת דרגין סטפרא דאילנא דהוי נפקי אינון דמתיהדי ביהודא בקשורא קדישין אלין אשתאבן תדיר מטל חשמים שמיח דאלהים אתתקין בתו בארבע סטריין דעלמא אתעבידו סמכין דכרסויא, כלהו מרגליסין שויפין ומסכין לא מתפרשין לעלמא מנו שסא דא אינון קשורין דיעקב דבריר לחולקיה ומתקשרן בשמא דא כלהו נפקו בדיל יעקב כד נפק למיזל לאורחיה לארבע סטריין אקיפו לית. לארבע זויין דעלמא נטרו לית, בשעה קלה אתרגיש מאלנא לעילא למיסר אילנא דלתתא, וכדון ויאמר יעקב כאשר ראם כחנה אלהים זת, כדון ויקרא שם המקום תהוא סחנים אמר רבי יתודה תא הוי שלמותית דיעקב דלא בעי למיזל אלא ברשותיה דלבן ואי תימא זמנא אחרא אמאי לא אלא בגין דדחיל יעקב דלא ישבוק לית וישתליוס תריסר שבטין בארעא אחרא ועל דא כיון דחמא דמטא שעתא דבניסין ברה כמה דאח אמר ויברת הוא וכל אשר לו רכיון דאתיליד בנימיין אתקשר שכינתא בכלהו שבטין ונפל ביתא בתו ויעקב חות ידע ברוחא דהכמתא דכד ישתליוסו תריסר שבטין דשכינתא תתקשר בתו ורחל חמות ואיהו נפלא ביתא, ותא חזי תכי אוליפנא עלמא תתאה אתחזי לית ליעקב כמה דאתחזי לית למשה אלא דלא יכילת עד דהוו י"ב שבטין בביתא לאתקשרא בתו וכדון אתדחיית רחל ונפלת איתה ביתא בכלהו שבטין ותות עקרא דביתא, וכדון (תהלים קיג) מושיבי עקרת חבית, אמר יעקב

תבא :

אמר רבי יהודה בשעה שנשמת הצדיק רוצה לצאת שמחה והצדיק בפות במיתחו כדי לקבל שכרו עוד אמר רבי יהודה כך דרכו של צדיק כיון שרואה שמעיונין בוינו אינו מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב (על) תלבו ודמו לפני צורו. עד שמסתלקין בעלי הדין מסגנו :

אמר רבי יהודה ברבי סימון כיון שהנשמה גיוונת מיות של מעלה קורשא בריך הוא אומר לאותו המלאך הנקרא דוס"ה לך ובשר בגוף פלוני שאני עתיד לתיותו למועד שאני אחיה את הצדיקים לעתיד לבוא. והוא משיב אחרי בלוחי חיתה לי עונת. אחרי בלוחי בעפר ושכנתי באדמה ואכל בשרי רמה וגוש עפר תחיה לי חדוש. קב"ה אמר לנשמה תיפלא מה דבר. למועד חידוע אצלי לתיות את המתים אשוב אליך אותו הגוף שהוא קדוש מחודש כבראשונה לחיובכם מלאכים קדושים. ואחוז היום עתיד לפני לשמות בתם ה"ה"ד (תהלים קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו :

אמר רבי יהודה לא חיתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא מיום שנברא העולם כאותה שמחה שעתיד לשמות עם הצדיקים לעתיד לבא וכל אחד ואחד מראה באצבע ואומר (שם כ"ה) הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו וכתוב (שם י"ב) וזרו ה' כי גאות עשה מורעת זאת בכל הארץ והאי צדיק דוכי לסיסס להתוא יקר עלאה דיוקניה מתפתח בכרסי יקרות. וכן לכל צדיק וצדיק דיוקניה לעילא כדהות לתוא לאבטתא להתוא נשמתא קדישא ותיינו דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב (תבוק ג) שמש ירח עמד וזולה דוהרן גופא ונשמתא דקיימין באדרא קדישא עלאה דלעילא כדיוקנא דהות קאים בארעא וההיא דיוקנא איהי מוונא והנאת נשמתא. והתוא עתידה לאחלבש בהאי גרסא ראשתאר בארעא. וארעא מתעבר מניה וספל פיגיה לברא. ודא הוא דאתקרי קדושת. וכד קיימא דיוקנא תהיא דלעילא אתא בכל יתוא למגרא קמי מלכא קדישא בריך הוא. דכתיב (ישעיה סו) והיה סדי חדש בהדרשו. והוא מבשר ליה ואמר למועד אשוב אליך לתזוא וסן דעתיד לאחיא מיתאי :

תו פתח ואמר האי אומנא דאפיק כספא ממקורא דארעא מאי עבד בבקדמיתא מעייל ליה פנור דליק עד דנפיק מניה כל זוחמא ארעא והא אשתארת כספא אבל לא כספא שלימתא. לכתר מאי עבד מעייל ליה בגורא בבקדמיתא ומפיק מניה מפיפוי. כד"א (משלי כ"ה) הנה סיגים במקמ וגו'. וכדין הוא כספא שלימתא בלאערבוביא. כך הקב"ה מעייל תאי גופא תחות ארעא עד דמתרקב כוליה ונפיק מניה כל זוחמא בישא ואשתאר ההוא תרוד רבב ואתבני גופא מניה. ועד כען הוא גופא לא שלימ. לכתר תהוא יומא רבא דכתיב (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה. מתמסרן כלחו בעפרא בבקדמיתא סן קדם דהילו ותקיפו דקורשא בריך הוא ה"ה"ד (ישעיה ב) ובאו במערות צורים ובמחלות עפר סגני פחד ה' ומחרד נאוגו וגו'. ונפיק נשמתיהו ומתעכל תהוא תרוד רבב. ואשתאר גופא דאתבני תמן (נ"א בתורא) דילית כנתורא דשמשא וכנתורא דרקינא. דכתיב (דניאל י"ב) והמשכילים

חא ספא זמנא דישתלימו י"ב שבמין וודאי עלמא דלעילא ויהוד ליה לבינת לאתקשרא בהו ומסכנתא דא אתרתייא קמיה. אי תמות הכא לא אפוק סכאן לעלמין ולא עוד אלא בארעא דא לא אתהוי לאשלמא ביתא בגין כך (בראשית ל') ויהי כאשר ילדת רחל את יוסף עד לא ישתלימו שבמין שמע רבי שמעון אמר ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר ודא סליק על כלא. ואי תיסא אסאי לא אויל ליה לאורחיה סיד אלא כל זמנא דהתל לא מתעברא מבנימין אתעכב תמן כיון דמפא זמנא רבנימין ערק ולא בעא רשותא בגין דלא יתעכב תמן. ואתתבר יעקב בכלתו שבמין באתר ראשיריך :

מדרש הנעלם

תמצית מדרש הנעלם

רבנן פתחי בהאי קרא (שיר א) לריה שמניך טובים שמן תורך שפך וגו' ה"ר האי נשמתא דבר איניש בשעתא דמלקא סארעא לרקינא וקיימא בתהוא זיתרא עלאה דארמן קורשא בריך הוא מבקר לה ת"ש אמר רבי שמעון בן יוחאי כל נשמתא דצדיקא כיון דקיימא באתר שכינתא יקרא דהווא למיתב קודשי בריך הוא קרי לאבתתא ואמר לון זילו ובקרו לפלגיא צדיקא דאתא ואקדומו ליה שלמא סן שמי ואינון אמרין מארי עלמא לא אתהוי לאבא לתתא למיול למיחסי למיחסי לברא. ברא אתתוי למיחסי ולמחזוי ולמתבע לאכוי. והוא קרי ליעקב ואמר ליה אנת דהות לך צערא דבנין זיל וקביל (אולפניה) פני דלגניא צדיקא דאתא הכא ונאנא איזיל עמך. ה"ה"ד (תהלים כד) מבקשי פניך יעקב סלת. מבקש לא נאמר אלא מבקשי וקב"ה אויל עמנה בכל ריש ירחא וירחא. וכד חמי נשמתא יקר אספקלריא שכינתא דמאריה מברכת ופגרת קמי קב"ה. ה"ה"ד (תהלים קד) ברכי נפשי וגו'. אמר ר' עקיבא קורשא בריך הוא קאים עלוהי. ונשמתא פתח ואמר ה' אלהי גלגל מאד וגו' כל הפרשה עד סיומא דקאמר יתמו תפאים וגו'. ועוד א"ר עקיבא ולא דא בלחודווי אלא משכחת ליה על גופא דאשתאר בעלמא דין ואמר (שם קג) ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'. וקב"ה אויל. אמר רבן יוחנן בן זכאי בתהיא שעתא אויל קב"ה. ובגין דשמעון אבתתא אברתו ויצחק רב"ה אויל לגביה תבעין סן יעקב למיול עמחון ולאקדמא ליה שלם ואינון קיימין עלויה: תניא אמר רבי יהודה בשעת פטירתו של אדם הוא יום הדין תגדול שהנשמה מתפרדת מן הגוף ולא נפטר אדם מן העולם עד שרואה את השכינת. תרא הוא דכתיב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי ובאין עם השכינה שלשה מלאכי השרת לקבל נשמתו של צדיק והם המבקרים מעשיו מה שעשה והוא מורה עליהם בפיו וכיון שהנשמה רואה כך יוצאת מן הגוף עד פתח בית תבליעה ועומדת שם עד שמתודה על כל מה שעשה הגוף עמה בעוה"ז ואז נשמת הצדיק תיא שמתה במעשיה ושמחה על שקדונה. דתאנא א"ר יצחק נשמתא של צדיק מתאווה אימתי תצא מן העולם הוח שהוא תבל כדי להתענג בעולם

א"ר יוסי האי נשמתא דאתחזיא לקבלא ענשא אזלה לבר בעלמא ומפקדת לה לאתרה תריסר ירחי בבתי קברי ובעלמא אמר ר' בא אמר רבי זריקא כשהנשמה ראויה לעלות למקום עדנה קודם מגינה על הגוף הקדוש שיוצאת משם ואח"כ עולה למקום מעלתה:

אמר ר' פנחס קודם שיצא הצדיק מן העולם בת קול יוצאת בכל יום על אותם הצדיקים בגן עדן הכינו מקום לפלוני שיבא לכאן ועל כן כולם שמתים בו ומקרימים לו שלום אמר רבי יוסי בן פוי תא הוי כיון שהנשמה פוגעת בהם והדון לאחר כך פוגעת לאותו המלאך הממונה עליהם דתנן מלאך ממונה על בתי קברי ודומה שמו ותוא מכריז ביניהם בכל יום על הצדיקים העתידים לוכנס ביניהם ומיד פוגעת בו כדי לשכך הגוף בהשקט ובמנוחה. אמר רבי יוסא זה המלאך הנקרא דומה ממונה על שוכני עפר והופקדו בידו כל פנקסי הצדיקים והבורות החסידים השוכנים בעפר והוא עתיד להוציאם בהשכון ותאנא אמר רבי אלעזר לעתיד לבא כשיפקוד הקב"ה להחיות המתים יקרא למלאך הממונה על הקברות ודומה שמו וינבע ממנו מגין כל המתים הצדיקים והחסידים ואתם גרי הצדיק ושנלרגו על שמו והוא מוציאם בהשכון כמו שנמלם בהשכון הדא הוא דכתיב (ישעיה ט) המוציא במספר צבאם וגוי איש לא נקדר ותאנא אמר רבי שמואל ברבי יעקב נפשות הרשעים נתונות בידו של מלאך זה ששמו דומה להכניסם בגיהנם ולדון שם. וכיון שנמסרות בידו שוב אינן הזורות עד שיכנסו לגיהנם. והוה יראת דוד שנתירא כשעשה אותו עון שנאמר (תהלים צד) לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי אמר רבי יוסא הנשמה פוגעת לו להכניס אותו גוף עם שאר גופות הצדיקים בהשכונם. דאמר רב נחמן הכי אתגור דעל ידיו דרומה עאלין בבתי קברי. ובתושבן פתקא זמין לאפקא לון והוא מסונח על דיירי עפרא. אמר רבי אחא אותה הנשמה כשם ואותו הגוף כשם עתיד הקב"ה להעמידו בקיובו לעתיד לבא אבל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה:

תניא אמר רבי אבא מלאך אחד אשר קטת הסופר בפתניו עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו. ולאחר כן השר תגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו. עוד תגיא אמר ר' יוהנן מספרין שר השמים שהוא נער עבד מריבו תאדון המושל עליו ממונה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטפה והוא עתיד למיטב הושבן פתקא בבתי קברי מן דומה ולאחזאה ליה קמי מאריה והוא זמין למעבד חסיד תתוא גרמא תתוא ארעא לתקנא לגופיא ולקיימא לון בשלימותא בזמנא דקב"ה ישרד לה לאתרה ואמר רבי נתוראי זה מספרין דקאמרן איהו עתיד ליפות לגוף בבתי קברי א"ר יהודה ברבי שלום כך קבלנו בשעה שזח הולך בשליחותו של מקום קורשא בריך הוא מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו. רבי יצחק אמר על שתים אותיות משמו להורות שהוא תכל ואין אחר בלתי:

אמר רב הונא תא הוי שבעת קיימא דא אומי ליה נשמתא שהואיל ואתה הולך בשליחות זה לא תקח אשה לבני

יהיונו כזהר תרקיע וגו' וכדין כספא שלים גופא שלימא בלא ערבויה אתריתא דאמר ר' יעקב גופא דנהיר ירמי הקב"ה מלעילא דכתיב (ישעיה כ"ו) כי מל אורות מלך וכתיב (שם כ"ב) הנה ה' מסמלך מלמלה וגו' וכדין יתקרון קדישין עלאין דכתיב (שם ד') קדוש יאמר לו ודא הוא דאתקרי תתיית המתים דבתריתא ודא הוא בתריתא דלא יפעמון עוד מעמא דמותא:

רבי אבא אמר חיוס שישמח הקב"ה עם בריותיו לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם והצדיקים הנשארים בירושלים לא ישובו עוד לעפרם דכתיב (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם וגו' הנותר בציון ובירושלם דייקא אמר רבי אחא אם כן זעירין אינון אלא כל אינון דאשתארו בארעא קדישא דישאל דינא דילהון כירושלם וכציון לכל דבר מלמד דכל ארץ ישראל בכלל ירושלם היא ממשמע דכתיב (ויקרא י"ט) וכי תבאו אל הארץ הכל בכלל ר' יהודה בר' אלעזר שאל לרבי חזקיה אמר לו מתים שעתיד הקב"ה להחיותם למה לא יהיב נשמתהון באתר דאתקברו תמן וייתון לאתויא בארעא דישאל אמר לו נשבע הקב"ה לבנות ירושלם ושלא תהרס לעולמים דאמר רבי ירמיה עתיד הקב"ה להרס עולמו ולבנות ירושלם ולהורידה בנויה מלמעלה בגין שלא תהרס ונשבע שלא תגלה עוד כנסת ישראל ונשבע שלא יהרס בגין ירושלם שנאמר (ישעיה ס"ב) לא יאמר לך עוד עזובת ולא רצף לא יאמר עוד שממה ובכל מקום שאתה מוצא לא לא היא שבעת. תח"ד (בראשית ט) ולא יהיה עוד המים למבול ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול וכתיב (ישעיה נ"ד) אשר נשבעתי מעבור מי נח ככאן שלא לא שבעת ומן לאו אתה שומע הן ועתיד הקב"ה לקיים עולמו קיום שלא תגלה כגו' ולא יהרס בתמ"ק. לפיכך אין מקבלין נשמתן אלא במקום קיום לעולמים. ודא הוא דכתיב הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו וגו':

אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב ותמת שרה בקרית ארבע היא תברון בארץ כנען רבי יצחק אמר רבי יוחנן ברא קורשא בריך הוא לאדם והכניס בו ארבעת דברים הנחלקים בגוף אמר רבי יהודה המחבורים בגוף רבי יצחק אמר הנחלקים שחם חולקים להתפרש כל אחד ליסודו כשיצוא האדם מן העולם הות. רבי יהודה אמר המחבורים בגוף בתינו משמע מקרא דכתיב ותמת שרה בקרית ארבע אלו הארבע יסודות היא תברון שהיו מחבורים בגופו בחייו בארץ כנען בעולם הזה תבוחר אדם בזמן מועט:

תנן כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו הדא הוא דכתיב (איוב י"ד) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל אמר רבי יצחק בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה הגוף שוכב בשלום וינחה על משכבו הדא הוא דכתיב (ישעיה נ"ז) יבא שלום ינחוו על משכבותם הולך נכחה מאי הולך נכחה. אמר רבי יצחק הנשמה הולך נכחה למקום העדן תנגוו לה. מאי משמע אמר רבי יהודה מהאי משמע. נכחה כתיב בת"א ובשעה שאינה זוכה והיא ראויה לקבל עונשה הולכת משוממת ומבקרת בכל יום לגוף ולקבר

כוזהר הרקיע תה"ד (דניאל יב) והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע וישיגו בני אדם דעה שלימה שנאמר (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה' מנ"ל הא סמה דכתיב ונתח ה' תמיד וחשביע בצהצחות נפשך זה אור של מעלה ועצמותיך יהליץ זה פקידת הגוף והיות כגן רוח וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו זהו דעת תבורא יתי ואזי ידעו הבריות שהנשמה הנכנסת בהם שהיא נשמת תחיים נשמת התענוגים שהיא קבלה תענוגים מלמעלה ומעצמות לגוף והכל תמהים בה ואומרים (שיר ז) מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים זו היא הנשמה לע"ל. א"ר יתודה תא חזי שכך הוא דכתיב מלך אסור ברהמים. וכתיב בתריה מה יפית ומה נעמת.

אמר ר' שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופין בשביל התורה תה"ד (שיר ח) ומאתים לנומרים את פרוי ומאתים על שמומרים עצמם בכל יום כאילו נהרגו על קדושת שמו בתאי פסוקא. דכתיב ואחבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך ותאנא כל המכוין לבו בתאי פסוקא כדי למסור נפשו על קדושת שמו מעלה עליו הכתוב כאילו נהרג בכל יום עליו תה"ד (תהלים מד) כי עליך הורגנו כל היום אמר רב נחמן כל המוסר נפשו בתאי פסוקא נוהל ארבע מאות עולמות לעולם תבא אמר רב יוסף והא תנן מאתים אמר רב נתמן מאתים על התורה ומאתים על פסוקא עצמו בכל יום על קדושת שמו :

תנן תהם בארבעת פעמים בשנה בכל יום עדן מנמף על הגן ויוצא מאותם השפות נחר גדול המתחלק לארבעה ראשים ושמונה וארבעים שפות מנמף בכל יום ומשם שבעים אילני הגן תה"ד (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ר' תנחום אמר מהכא (שם) משקה הרים מעליותיו אי זו היא עליה זהו עדן ועדן באיזה מקום הוא. ר' יהודה אמר למעלה מערבות הוא ר' יוסי אמר בערבות הוא והא תנן שם גזוי חיים טובים ברכה ושלום ונשמתן של צדיקים והגנוז העליון הוא עדן למטה מכון כנגדו גן בארץ ונופל ממנו שבע בכל יום : ת"ר כל נשמתן של צדיקים למעלה בעדן הן ומה סמה שיותר מעדן ישנא תחכמה בעולם. לעומדים בו ונהנין מהנאותיו וכסופיו על אחת כמה וכמה אמר רבי יצחק כיוון שהנשמה זוכה ליכנס בשערי ירושלים של מעלה. מיכאל השד הגדול הולך עמה ומקדים לה שלום מלאכי השדת תמהים בו ושואלים עליה (שיר ג) מי זאת עולה מהן אהבה מי זאת עולה מהן העליונים מתגוף תרבי שדומה להבל דכתיב (תהלים קכד) אדם אהבל דמת. הוא תרבי ואומר (שיר ו) אחת היא יונתי אחת היא הנבא היא מיוחדת היא. אחת היא לאפה וגוי. לאפה זו היא כסא תכבוד שהיא אם לנשמת ויורה לה שנגזרת ממנה. ראוה בנות ויאשרוה אלו שאר הנשמות שהן במעלתן למעלה והן הנקראות בנות ירושלים משבחות לה ואומרות שלום בואך מלכות ופלאשים ויהללות מלכות אלו האבות שהם מלכות ופלאשים הן גירי הצדק כולם משבחות ומקלסות אותה עד שנכנסת למעלת. ואזי הנשמה במעלתה ומתקיימת אריכות חיים. רבי יצחק פתח (שיר ז) הודואים נתנו רוח וגוי. ת"ר לעתיד

כלומר שלא תקח גוף לבנייני ליכנס בגוף אחר בגוף זר בגוף שאינו ראוי לי. אלא בהתוא ממש שהוא שלי בהתוא ממש שיצאתי ממנו אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם ולא היה לו הנאה וכסוף בו מפני יראת קונו אותו הגוף ממש תקח לי להיות עמו בתאי שמתת הצדיקים עם שמתת הקב"ה :

תניא הנקדמים בבתי קברי אותם שנשארו ונתנו בתורת דהא תנן כשנכנס אדם לקבר מאי דשאלו ליה תחילה הוא אי קבע עתים לתורה. דכתיב (ישעיה ל"ג) והיה אמונת עתך וגוי וכשיצא אינו דין לחקיקם בתחלה אמר רבי אבא לעת ערב זהו יום הששי שהוא ערב השבת אז הזמן לקיימא מתייא. מאי משמע דתנן שיתא אלפי שנין הוי עלמא והוא אלף הששי שהוא סיום הכל והיינו לעת ערב זמן סיום הכל אמר רבי אבא באותה שעה אותו הגוף עומד בארץ ישראל ושם נכנסת בו נשמתו אמר רבי יוחנן מי מוליך הגוף לארץ ישראל אמר רבי זירא קודשא בריך הוא עושה מחילות תחת הארץ והם מתגלגלים והולכים לארץ ישראל. הדא הוא דכתיב (שם כו) וארץ רפאים תפיל אמר רבי יצחק גבריא"ל מוליך אותם לארץ ישראל אמר רבי אבהו כיון שהגוף נבנת על קיומו ומבויאין אותו לקבל נשמתו לארץ ישראל הנשמה ממתנת אליו ויוצאת לקראתו :

אמר ר' יהודה שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן זכוי כסא תכבוד שנאמר (תהלים צג) נכון כסאך סאז מעולם אתה וכתוב (ירמיה יז) כסא כבוד מרום מראשון שהוא היה ראש הנקדם לכל. ונמל הקב"ה את הנשמה המתורה מכסא כבוד לחיות מאירת לגוף הדא הוא דכתיב ראשך עליך ככרמל זהו כסא תכבוד שהוא ראש על הכל ודלת ראשך כארגמן זו היא הנשמה הנשלת ממנו מלך אסור ברהמים זהו הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא תרווד רקב וממנו יבנת כל הגוף וכשפוקד הקב"ה את הגוף הוא יאמר לארץ שתפלים אותו לחוץ דכתיב (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל א"ר יוחנן המתים שבארץ הם חיים תחלה תה"ד יתיו מתיך (שם). נבלתי יקומון אלו שבחוץ לארץ הקיצו ורננו שוכני עפר אלו המתים שבמדבר דאמר רבי יוחנן למח מת משח בחוץ לארץ להראות לכל באי עולם כשם שעתידי קדוש ברוך הוא לתחיות למשה כך עתיד לתחיות לדורו שהם קבלו תחורה ועליהם נאמר (ירמיה ב') זכרתי לך חסד נעורייך אחבת כלולותיך לכתיך אחרי במדבר בארץ לא רועה דבר אחר הקיצו ורננו שוכני עפר אלו הם האבות. והמתים בתוצה לארץ יבנת גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל ושם יקבלו נשמתם ולא בתוצה לארץ הדא הוא דכתיב (יהזקאל לז) לכן הנבא ואמרת אליהם הנה אנכי פותח את קברו יכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי ותבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתיב אחריו ונתתי רוחי בכם וחייתם :

אמר רבי פנחס עתיד הקב"ה ליפות לגוף הצדיקים לעתיד לבא כיופיו של אדם הראשון כשנכנס לגן עדן שנא' (ישעיה נח) ונתח ה' תמיד וגוי. והיות כגן רוח. אמר רבי לוי הנשמה בעודה במעלתה ניוזנת באור של מעלה ומתלבשת בו וכשתכנס לגוף לעתיד לבא באותו האור ממש תכנס. ואזי הגוף יאיר

מאותו זיו של מעלה וכחאי גוונא סעודתן של צדיקים לעתיד לבא. אמר רבי יהודה סעודת הצדיקים לעתיד לבא לשמות בשמחתו הח"ד (תהלים לד) ישמעו ענוים וישמחו רב הונא אמר מחכא (שם ה) וישמחו כל הוסי כך לעולם ירננו אמר רבי יצחק האי והאי איתא לעתיד לבא ותאנא אמר רבי יוסף וין המשומר בעבניו מששת ימי בראשית אלו דברים עתיקים שלא נגלו לאדם מיום שנברא העולם ועתידים להתגלות לצדיקים לעתיד לבא וזו היא השתיה והאכילה ודאי דא היא אמר רבי יהודה ברבי שלום א"כ מתו לויתן וסחו חשור דכתיב (איוב מ) כי בול הרים ישאו לו אמר רבי יוסף ותא כתיב (ישעיה כז) כעת היא יפקוד ה' בחרבו הקשה והגדולה והחזקה על לויתן נחש ברמה ועל לויתן נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים הא האכא תלתא אלא רמוז הוא דקא רמוז על מלכותא אמר רבי תנחום לית למיטר על מה דאמרו דבגן ודאי כך היא. אמר רבי יצחק אנא הוינא קמיה דרבי יהושע ושאלנא האי מלך, אמרנא האי סעודתא דצדיקיא לעתיד לבא אי כך הוא לא אתיישא בלבאי דתא אמר רבי אלעזר סעודת הצדיקים לעתיד לבא כחאי גוונא דכתיב (שמות כד) ויהיו את האלהים ויאכלו וישתו אמר רבי יהושע שפיר קאמר רבי אלעזר וכך הוא :

אמר רבי יוסף בההיא שעתא דומין קודשא בריך לאהיא מתיא והא סופא דכל עקתן בארבעים להו וגזר קיים (דברים כח) ארבעים יכנו לא יוסיף סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים ארבעים שנה קודם תחיית הגוף ממתת לו הנשמה בארץ ישראל בשנת הארבעים יקומון הגופות מעפרא. בארבעים נכלא הגשם הח"ד (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וכתיב ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח זמן גאולתם של ישראל בשנת הארבעים הוא ובתמישים אתי ישוב עלמא דהוא חיובל החזרת הנשמה לגוף בשנת הארבעים שהמתניתא לו בארץ ישראל דתגן כמתניתין אמר ר' שמעון ארבעים שנה קודם קיום הגוף ממתת הנשמה לגוף בארץ ישראל באיזת מקום בבית המקדש :

אמר רב יהודה שלש הנהגות יש באדם הנהגת השכל והתבונה, וזו היא כח הנשמה הקדושה והנהגת התאוה שהיא מתאוה בכל תאוה רעות. וזהו כח התאוה והנהגת המנהגת לבני אדם ומתוקת הגוף. והיא נקראת נפש הגוף אמר רב דימי זהו כח המתיוק אמר רבי יהודה בא וראה לעולם אין יצר הרע שולט אלא באלו ב' כחות אלון דאמרן נפש המתאוה היא הורדתה אחר יצר הרע לעולם והיא מעוררת את האהרה ומפתח אותה עם הגוף לחדק ביצר הרע וישכאדם שוכב על שפתו בלילה נפש המתאוה היא המעוררת ליצר הרע ומתהרת בו והוא דבק בכל תרתור רע עד שמביא בלב האדם אותה המחשבה הרעה ודבקה בו. ועדיין יש בלבו ולא נגמר לעשותה עד שזאת תתאוה מעוררת לכת הגוף כמתחלה לחדק ביצר הרע ואז הוא תשלום הרעה. אמר רבי יצחק מעולם אין יצר הרע מתפתח אלא באכילה ושתייה ומתוך שמחת תיון אז שולט באדם בצדיק מה כתיב ביה (משלי יג) צדיק אוכל לשובע נפשו ואינו משתכר לעולם. דא"ר יהודה האי צורבא מרבנן דמרוי קרינא עליה (שם יא) נום זתב בן הוויר. ולא עוד אלא שמתהלל עם

לכא הקב"ה מחיה את המתים וינער אותם מעפרם שלא יהיו בני עפר כמות שהיו בתחלה שנבראו מעפר ממש דבר שאינו מתקיים הדא הוא דכתיב (בראשית ב) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן הארמה ובאותה שעה יתגערו מעפר מאורתו הבנין ויעמדו בבנין מקוים להיות להם קיומא הדא הוא דכתיב (יעשיה נב) התגערו מעפר קומו שבי ירושלים יתקיימו בקיומא ויעלו מתחת לארץ ויקבלו נשמתם בארץ ישראל באותה שעה ישוב קב"ה כל מיני ריחין שבגן עדן עליהם הדא הוא דכתיב (שיר ז) הודואים נתנו ריה אמר רבי יצחק אל תקרי הודואים אלא הודדים זהו הגוף והנשמה שהם דודים ורעים זה עם זה רב נחמן אמר דודאים ממש מה הודואים מולידים אהבה בעולם אף הם מולידים אהבה בעולם ומאי נתנו ריה כשרון מעשיהם לדעת ולהכיר לבוראם. ועל פתחינו אלו פתחי שמים שהם פתוחים להוריד נשמות לפגרים כל מגדים אלו הנשמות. הרשים גם ישנים אותם שיצאו נשמתם מהיום כמה שנים. ואותם שיצאו נשמתם מימים מועטים וזכו בכשרון מעשיהם להכנס בעוה"ב כולם עתידים לירד בבת אחת להכנס בעוה"ב כולם עתידים לירד בבת אחת להכנס בגופות המוכנים להם -

תאנא אמר ר"י שלש כחות של מלאכי השרת הולכים בכל הרש ובכל שבת ללוות נשמה עד מקום מעלתה ובמאן נוקים על פתחינו כל מגדים אר"י אלו הן הגופות שהם עומדים בפתחי קברות לקבל נשמתן ודומה נותן פתקא דחשבנא והוא מכריז ואומר רבנו של עולם הרשים גם ישנים אותם שנקברו מכמת ימים ואותם שנקברו מזמן מועט כולם צפנתי לך למיפק להו בהושבנא

אמר רב יהודה אמר רב עתיד הקב"ה לשמות באותו זמן עם הצדיקים להשרות שכינתו עמם והכל ישמחו באותה שמחה הח"ד (שם קד) ישמה ה' במעשיו ובאותו זמן ישיגו הצדיקים דעת שלימת דאמר רבי יוסף בירא דיהי קודשא בריך הוא בעובדיו וזמינו אינון צדיקיא למנע ליה בלבהון וכדין ימני ככלתנו בלבהון כאילו הוי ליה בעינא דהא הוא דכתיב (ישעיה כה) ואמר ביום ההוא הנה אליהו זה וגו' ושמתה הנשמה בגוף יתר מכולם על שיהיו שניהם קיימים וידעו וישיגו את בוראם ויתנו מזיו השכינה, וזהו הטוב הגנוז לצדיקים לעתיד לבא :

אמר ר' יהודה לרבי תיא תא דתנינן דעתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים לעתיד לבא מאי היא א"ל כיון דשמעית הא דאמר רבי אלעזר אתיישא בלבאי דא"ר אלעזר סעודת הצדיקים לעתיד לבא כחאי דכתיב (שמות כד) ויהיו את האלהים ויאכלו וישתו. ודא הוא דתגן ניוזנין ואמר רבי אלעזר באתר חד תנינן נהנין ובאתר אחרא תנינן ניוזנין. מאי בין האי להאי אלא הכי אמר אבוי הצדיקים שלא זכו כל כך נהנין מאותו זיו שלא ישיגו כל כך אבל הצדיקים שזכו ניוזנין עד ששיגו השגת שלימת. ואין אכילה ושתייה אלא זו. והוא היא הסעודה והאכילה. ומנא לן הא ממש. דכתיב (שמות לד) ויהי עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה להם לא אכל ומים לא שתו. מפני שהיה נזון מסעודה אחרת

חשוב עשרה בכל הד מנתון הוא חמשים. והי' תורה לדרכות. וכשוראתה שלא מצאה אמרת אולי יתסרון חמשים הצדיקים חמשה. כלומר אולי יש בהם בני אדם שעסקו ביריעת שפך. שהוא השם הוי"ת במלואו והוא מ"ת. יו"ד ה"א וא"ו ה"א כמספר אדם שעל זה נאמר ועתה ישראל מ"ת הי' אליהי שואל. וכשלא מצאה הוורת לומר אולי ימצאון שם ארבעים וחיינו שעוד פותחת הנשמה ואומרת רבש"ע אע"פ שלא נתעסקו בתורה שמה קבלו עונשם על מה שחמאו בכ"ד ונהכפר להם שנאמר (דברים כה) ארבעים ויכנו לא יוסיף ומטה שנתביישו לפניהם דיום להתכפר להם שלא יכנסו לגיהנם מה כתיב אחריו לא אעשה בעבור הארבעים עוד פותחת ואומרת רבש"ע אולי ימצאון שם שלשים כלומר אולי יש ביניהם צדיקים שעסקו והשיגו אותם השלשים מעלות הרמוזות בנבואת יהוהאל בפרשה ויהי בשלשים (שנה) והם כלולים בל"ב נתיבות חכמה שהם כ"ב אותיות וי' ספירות. עוד פותחת ואומרת אולי ימצאון שם עשרים שמה יש ביניהם אנשים צדיקים יתירי סגולה המיוחדים בי פעמים ביום בשמוק שמש ישראל שבה כלולים עשר ספירות במלת אחד האל"ף עם תהי"ת הם השעה, והמלה א' הרי עשרה ותר' אמר דהע"ה עלה זה השער לה' צדיקים יבואו בו. ולדת מלשון שער ושני פעמים ביום הרי עשרים. וכן אולי יגדלו בנים לתלמוד תורה ויש להם שכר לעשרת הרברות שתי פעמים בכל יום דא"ר יצחק כל המגדל בנו לתלמוד תורה וסוליוכו לבית רבו בבקר ובערב מעלה עליו הכתוב כאילו קיים התורה בי פעמים בכל יום מה כתיב ויאמר לא אשחית בעבור העשרים וכשאינה מוצאת הוורת ופותחת ואומרת רבש"ע אולי ימצאון שם עשרה כלומר אולי ימצא ביניהם מי שעוסק בעשרה סמורות ובעשרה הדברות בכל יום וכן אולי ימצאון ביניהם עשרה שמקדימים לבית הכנסת. דהא תנן כל הנמנה עם עשרה ראשונים בבית הכנסת נוסל שכר כנגד כולם שאבים אחריו מה כתיב לא אשחית בעבור העשרה. כל זה לנשמה הצדיק ללמד סגוריא וזכות על הרשעים להשקים חמף והחמט. וכיון שלא מצאה שום זכות ללמד מה כתיב וילך הי' כאשר כלל לדבר אל אברתם ואברתם שב למקומו מהו למקומו למקום מעלתו תידועת. ואז נשתלק הדיון ונפתח הסניגור והקסיגור מקפרי. אמר רבי מצוח לו לאדם להתפלל על הרשעים כדי שיתורו לסופם ולא יכנסו לגיהנם. וכתוב (תהלים לה) ואני בחלותם לבושי שק וגוי ואמר רבי אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים שיסתלקו מן העולם. שאלמלא סלק הקב"ה לתרה מן העולם כשהיה עובד ע"ו לא בא אברתם אבינו לעולם ושכחי ישראל לא תיו. והמלך דוד והמלך למשיח ותורה לא ננתה. וכל אותם הצדיקים והחסידים והגבאים לא היו בעולם:

אמר רב חונא אמר הויה בכרכי הים ושענא דהו קראן להווא גרמא דשרדה הווא דאשתאר בקברא מכל גופא בתוואל רמאת. שאלית עלית. אמרו הווא כרישא דהווא דאיהו רמאת. והווא

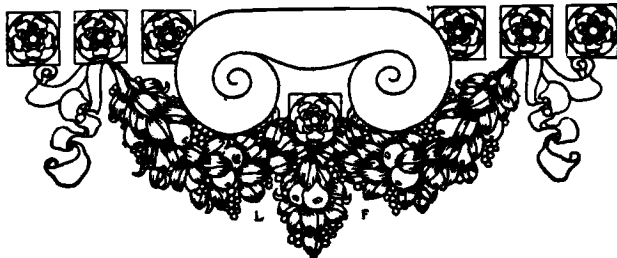
גרמא הוא רמאת מכל שאר גרמי. דהאנא אר"ש הווא גרמא למח אשתאר בקינמא יתיר מכל שאר גרמי. משום דאיהו רמאת ולית מבייל מעמא דמונא דבני נשא כשאר גרמי ובגוני כך הוא תקיף מכל גרמי והוא ליהו עקרא דגופא אתבני מניה דהא הוא דכתיב בת בתוואל הארמי ותאנא אמר רבי שמעון הוא רמאי ומעולם רמאי ושכן ליצר הרע דאיהו רמאי. דהא הוא דכתיב בת בתוואל הארמי גרמא רמאת. מפדן ארם מצמד רמאין כדחנן פדנא דתורי שהוא צמד אהות לכן אהות יצר הרע הארמי כדחנן בתחלה שהיה סגולה בחמאות בוח העולם נקרא לום. לעתיד לבא שלא יהא סגולה בכקדמיתא כמאן דסחי ומשביל מסאבותיה קראן ליה לכן. על כל פנים אין יצר הרע במל מן העולם רבי יצחק ברבי יוסי הווא אתי מקפוסקיא ללוד פגע ביה רבי יהודה א"ל רבי יצחק תאמר דהיברנא הכימי מתנינא אתערו לחאי עניינא דיצר הרע יתנשי מן עלמא בר ההיא שעתא לזיווגא א"ל חייך הכי אצטריך יצר הרע לעולם כמטרא לעולם דאלמלא יצר הרע הוואתא דשמעתא לא ליהו אבל לא סגולה כקדמיתא למחפי ביה תה"ד (ישעיה יא) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגוי. אמר רבי אחא כך הוא דקדשא בריך הוא אתער ליה להווא עניינא דצדיק לזיווגא ולא לכל שעתא דיהא תדיר עם בר נש כמו כען דאיהו אשתבת תדיר והמאן ביה בני נשא אלא להווא זיווגא בלחודו ואתערותא ההיא אתערותא דקדושא בריך הוא ליהו דהא תוא דכתיב (יהוהאל לו) והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר אמר רבי יהודה לב להוציא בשר ולא לדבר אחר:

אמר רבי אלעזר מהו דכתיב (דניאל יב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו משמע דכתיב מישיני אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייתם קודם זה, וכמה שנים הם נקדמים. רבי יהודה אומר מאתים ועשר שנים רבי יצחק אומר רד"י שנת. דכתיב (במדבר כד) ויר"ד מיעקב וגוי יר"ד שנת נקדמים הצדיקים לשאר כל אדם רב נחמן אמר לפי השיעור שנבלח בעפר. א"ל רבי יוסי אם כן הרבה תחיות הווא אלא כל התחיות יהיו כאותו הזמן האי דאתמר בחזון (דניאל י) ואמת תדבר וצבא גדול:

אמר רבי יצחק מאי דכתיב (זכריה ח) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם ואיש משענתו בידו מרוב ימים. מאי סיבותא דא לפיול כדון דכתיב ואיש משענתו בידו. אלא אמר ר' יצחק עתידים הצדיקים לעתיד לבא לחיות מתים כאלישע הנביא. דכתיב (מלכים ב' ד) וקח משענתי בידך ולך וכתוב ושמת משענתי על פני הנער א"ל קב"ה דבר שעתידים לעשות הצדיקים לעתיד לבא אתה רוצה עכשיו לעשות. מה כתיב וישם את המשענת על פני הנער ואין קול ואין עונה ואין קשב. אבל הצדיקים לעתיד לבא יעלה בידם תבאחה זו. דכתיב ואיש משענתו בידו כדי לחיות בו את המתים:

עורו ונמר חברבורותיו כך הרשעים שלא זכו לשוב בעולם
 הזה ולהקמיר מעשים טובים לעולם לא יקמירו בעוה"ב
 אמר ר' יעקב עתידה בת קול להיות מתפוצצת בבתי קברות
 ואומרת תקיצו ורנו שונכי עפר ועתידים להיות במל של אור
 גדול של מעלה. דכתיב (ישעיה כו) כי מל אורות מלך וארץ
 רפאים תפיל אכי"ר.

אמר ר' אלעזר שמענא מתברנא מארי מתניתין. דכד נשמתא
 ייתי בחתומא גופא קדישא דילת. תא סילינא לתו על
 חייביא דיקוסון ויכשרון עובדין ויתן לתו סזיוא יקרא
 דיליה דינרעון ויתובון ויזכון זכותא שלימתא. וכד חמא
 שלמה דא תוה תוה ואמר (קהלת ה) ובכן ראיתי רשעים
 קבורים ובאו וממקום קדוש יהלכו שיבאו ויחיו ממקום קדוש
 ותנינן א"ר אבא א"ר יוחנן כתיב (ירמיה ג) חיחפוך כושי

והנני להעתיק בכאן את נוסח מצבתו החקוק על אהלנו, לזכרון נצח.
ולשם עולם, של אאמו"ר אשר זכרו הקדוש חי בלבי ובלב כל אחד
ואחד אשר הכיר אותו, וידע את תורתו וחכמתו, המפורסם בכל קצוי ארץ.

פה נטמן

הודנו והדרנו, זיו כבודנו, מורנו ורבנו, אבינו היקר באדם, כחד מכני עלי,
גאון בתורה, בחכמה ובדעת, צדיק יסוד עולם, חוקר ומקובל, קדוש וטהור,
מחבר ספרים רבים בהלכה ואגדה, בחקירה וקבלה, ומעתיק את „הזהר“
הקדוש לעברית, כש"ת מוהר"ר יהודה יודל זצלה"ה במהור"ר ישראל
יצחק ז"ל, מגזע רבינו יהודה החסיד זצלה"ה, למשפחת ראזענבערג,
רב ואב"ד בקהלות רבות במדינת פולין, ובערי טאראנאטע, ומאמראעאל
במדינת קאנאדא.

אוי לנו כי שקעה שמשנו
ביום ד' כ"ו תשרי, שנת תרצ"ו לפ"ק.
תחי נשמתו צרורה בצרור החיים.

אבל גדולים צדיקים במיתתם והם קרוים חיים, והשאיר אחריו ברכה,
וחבוריו כשלשים ספרים הקדושים והמהורים המלאים חכמה ודעת אלהיים,
בפלפול, הלכה, אגדה, בקבלה, ותרבות, ודיעות, וכו', וכו'.

ואשרינו מה טוב חלקנו שזכינו אל ספר הזהר הקדוש שכבר הי' ספר חתום.
והיום שיש לנו הספר הזהר שהוא פירוש הזהר הקדוש על התורה, עם העתקת
לשון הקדוש, וגם עם הפירוש (זיו הזהר) על פי דרך המקובלים המפורסמים מן
אאמו"ר המפורסם זצ"ל, ועל ידי זה יוכלו כל באי שערי זהר תורה לכנוס ולמייל
בפרד"ם הזהר.

אהרן אלימלך ראזענבערג שליט"א
בעהמ"ח ספר „לקופי בית אהרן“
בן להרב הנאון יהודה יודל זצ"ל
המעתיק ספר הזהר הקדוש בהעתקה עברית

זוכר עולם

יוחקו בזה שמות בני ביתי אשר עזרוני בכל יכולתם להוציא לאור עבודתי הקדושה יאריך השי"ת ימיהם בטוב ובנעימים, ויזכו לשבת בארץ הקדושה חיים וקיימים, דשנים ורעננים, הלא המה:

אשתי הצנועה המלומדת, אשת חיל, הרבנית מרת שרה גיטל ז"ל, בת החסיד המפורסם מהו"ר יצחק גרינבערג ז"ל, המיוחסת ממשפחת הצדיקים הקדושים דערי ריזין ומאדינארי זי"ע, נכדת ר' משה פרידמאן מעיר מאוריטש, ונכדת הגאון הקדוש הגביר האדיר המפורסם בצדקת פורונו מוה"ר שלמה צירלס ז"ל מעיר מעוריטש ומנוע הגאון הגדול הצדיק המפורסם בעל מרכבת המשנה, ושלהן עצי שמים, זי"ע

בתי הצנועה אשת חיל מרת העסיל ז"ל, ובעלה היקר הגביר הנדיב מהו"ר שלמה זאב יוסף גליאס ז"ל, בניו יארק.

בני הרב המפורסם כש"ת מהו"ר אהרן אלימלך ראזענבערג שליט"א, בעהמח"ס „לקומי בית אהרן" חלק ראשון בראשית. ואשתו היקרה הרבנית מרת פרידל תחי', מאנמרעאל.

בני הרב הגאון המפורסם לשם ולתהלה מהו"ר מאיר יהושע ראזענבערג זצ"ל, האבד"ק ספרינגפיעלד, מאסס, בארצות הברית, בעהמח"ס „כור המבחן" על הלכות מליחה, כשר בחלב, תערובות, ואשתו הרבנית מרת שיינדל ז"ל.

בתי הצנועה אשת חיל מרת שרה ז"ל, ובעלה הגביר הנדיב מהו"ר ישראל צוקער נ"י, בהאמילטאן, קאנאדע.

בני היקר הגביר הנדיב מהו"ר ישראל מרדכי ראזענבערג נ"י, ואשתו היקרה מרת שפרה תחי', בניו יארק.

בתי הצנועה אשת חיל מרת חנה ז"ל, ובעלה היקר הגביר הנדיב מהו"ר משה הארלער ז"ל, בטאראנטע, קאנאדע.

בתי הצנועה אשת חיל מרת ברכה תחי', ובעלה היקר הגביר הנדיב מהו"ר שמעון ראהער נ"י, בטאראנטע, קאנאדע.

בתי הצנועה אשת חיל מרת רבקה תחי', ובעלה היקר הגביר הנדיב מהו"ר ברוך אלבערט נ"י, בטאנמרעאל.

בתי היקרה המוחכמת מרת לאה תחי', ובעלה הגביר הנדיב מוה"ר משה יצחק ריטשלער נ"י, בטאנמרעאל.

בני הרב המפורסם לשם ולתהלה מוה"ר אברהם יצחק ראזענבערג שליט"א האבד"ק סאוואנא בארצות הברית, ואשתו הרבנית מרת שרה מייסא תחי'. ואלה מוסיף על הראשונים שמות בני משפחתי היקרים והנכבדים יאריך השי"ת ימיהם ושנותיהם בטוב ובנעימים, הלא המה:

נכדי היקר הגביר הנדיב המפורסם כש"ת מוה"ר צבי יצחק גלאס נ"י. ואשתו היקרה אשת חיל מרת שיינע איטע תחי'. בתי היקרה אשת חיל מרת אסתר אביגיל תחי'. ובעלה היקר לשם ולתהלה מוה"ר חיים זאב הכהן כץ נ"י. ונכדי היקר יודל אשר נ"י, ונכדי שלמה שלום נ"י.

מכ"כ מאת אאמו"ר זצ"ל

עשר שאלות

- 1) מי הוא המחבר של ספר הזהר?
- 2) מפני מה נקרא זהר?
- 3) מאיזה חלקים הורכב הזהר?
- 4) באיזה זמן נתחבר הזהר?
- 5) באיזה זמן נתגלה הזהר?
- 6) ע"י מי נתגלה הזהר?
- 7) באיזה זמן התחילו להדפיס הזהר?
- 8) מי הוא זה שהניח עליו שבט הבקורת?
- 9) מי הוא מתרצו היותר גדול?
- 10) מי המה מפורשיו היותר גדולים?

הזהר הורכב מעשר חלקים

עצם הזהר. רעיא מהימנא. מדרש הנעלם. מתניתין. תוספתא. סתרי תורה.
ספרא דצניעותא אדרא רבא זוטא. תקוני זהר. זהר חדש.

הזהר מזכיר עשרה ספרים

ספרא דאדם קדמאה. ספרא דחנוך. ספרא דיצירה. ספרא גנויא דשלמה מלכא.
ספרא דחרשין דשלמה מלכא. ספרא דרכי כרוספדאי. ספרא דרב המנונא סבא.
ספרא דרב ייבא סבא. ספרא דחכמתא דבני קדם. ספרא דרב אבא.

ממני הרב אהרן אלימלך ראזענבערג שלימ"א, בעהמ"ח ספר „לקומי בית אהרן“
בן להרב הגאון יהודה יודל זצ"ל, המעתיק ספר הזהר הקדוש בהעתקה עברית.